

1937
1871
66

7930
7877

0057

98

قوانین و احکام
علیه السلام

ПЪЛНО СЪБРАНИЕ

НА

Държавнитѣ Законы, Уставы, Наставленія и
Высоки Заповѣди

НА

ОСМАНСКАТА ИМПЕРІЯ

*съ приложение на заключенитѣ съ чуждытѣ Дър-
жавы Трактаты и протоколлы; на издаденитѣ
Императорскы Фирманы за подвластнитѣ на
Имперіята Княжества; на потрѣбитѣ разъя-
сненія и на Азбученъ Указатель.*

ПРЕВЕДЕНИ ОТЪ ТУРСКИ.

издавать са

отъ

ХРИСТА С. АРИАУДОВА.

ЦАРИ-ГРАДЪ.

1871.

Handwritten text in Arabic script, likely a title or signature, located at the top of the page.

Handwritten text in Arabic script, possibly a date or a reference number, located below the top section.

Handwritten text in Arabic script, appearing to be a main heading or a significant line of text.

Handwritten text in Arabic script, possibly a sub-heading or a specific reference.

Large block of handwritten text in Arabic script, which is mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text in Arabic script, possibly a signature or a closing line.

Handwritten text in Arabic script, possibly a date or a reference.

Handwritten text in Arabic script, possibly a date or a reference.

Handwritten text in Arabic script, possibly a date or a reference.

Handwritten text in Arabic script, possibly a date or a reference.

ДЪРЖАВНИТЕ ЗАКОНИ

НА

ОСМАНСКАТА ИМПЕРІЯ.

ВНЕОЖАДО ВЪ СЪВѢЩЕНІИ

2 11

ВЪ СЪВѢЩЕНІИ

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Сичкытъ Законовѣдцы съгласно опредѣляють Закона като олицетвореніе на правдата. А най опредѣленныйтъ образъ на бытіето на правдата въ отношеніе къмъ нравственнытъ сщества представля са чрѣзъ понятіята на правата и на обязанноститѣ. На основаніе на туй, правата и обязанноститѣ може да са глѣдаты като самото съдържаніе на Закона, на което той служи за форма.

Понятіето за правдата е много ранно въ челоуѣческыя родъ, почти съвременно съ появиеніето на челоуѣка на земята: но челоуѣцытъ и обществата въ разны эпохы различно съ се представляли идеята за правдата, а по слѣдствіе на туй различно съ разумѣвали своитѣ права и обязанности.

Съ теченіето на вѣковетѣ и съ постепенното усъвършенствуваніе на общественныя животъ понятіята за правдата, за правата и за обязанноститѣ, постоянно съ са измѣнявали и доближавали до истинныя си смыслъ.

Неоспорима е еще и тѣзи истинна, че челоуѣцытъ преди да иматъ писменны законы, служили съ са въ челединскыя си и обществененъ животъ отъ обычан и навикновенія, които обычан и навикновенія най много съ послужили за матеріалъ на Законодателитѣ както у древнытъ тѣи и у новытъ народы; ето причината заради която и днесъ Законодателитѣ при съставленіето на общытъ Законы не пропусчатъ изъ видъ ныкога обычаитѣ, нравытъ, характера и преданіята на обществото или на народа за които тѣ съчиняватъ Законы. Защото подѣ

сѣкой видъ правленіе Законътъ трѣба да са габда като израженіе на всеобщото желаніе: и бжде ли Законодательтъ, цѣллитъ народъ, или най отборитъ му челоуѣци, или едно само лице, Законътъ никога не престава да олицетворява въ себе си общото жиланіе, защото Законодательтъ не може да почерпи отъ нїидъ другадъ Законодателната си власть, освѣнъ отъ народната воля и народното съзнаніе. И съвсѣмъ че Законътъ са облича въ сила отъ гражданската власть, по неговото морално потвърдѣніе и сила, безъ които той не може да достигне своята цѣль, са почерива отъ обществената совѣсть на гражданытъ. Законътъ само тогази има спасително вліаніе върху обществото, когато гражданытъ прилично приготвени и запознаты съ неговитъ постановленія отъ само себеси му са повинувать, като на логическо желаніе на цѣлата Държава, а не отъ насиліе и отъ страхъ на наказаніе което може да ги заплашва. Наказаніето, задъ което по нѣкога са укрѣпява законодательтъ, за да направи по дѣйствително изпълненіето на Закона, е нужда, отъ която добрытъ Законы клонѣтъ сѣкога да са избавѣтъ; защото колкото са доближавать до нея, толкось по-вече са отдалечавать отъ цѣльта си. Практическото слѣдствие на тѣзи начала, до кѣето сж стигнали общества, е широчайшата публичность, която съществува между просвѣтенитъ народы, въ приготвенѣето на Законитъ.

По общо правило Законътъ не може да са приспособи преди обнародванѣето си, а туй обнародванѣе, за да стане прилично, земать са сгодны мѣрки; по дѣто образованіето са намѣрва по развито, тамъ само едно просто обнародванѣе не е достаточо; понеже Законодательтъ тамъ са намѣрва въ непрерывно сношеніе съ народа, той изучва неговитъ нужды и, като види че е настанѣлъ вече часътъ за тѣхъ да станѣтъ живо отраженіе на общата народна совѣсть, тогази той приготвя Закона и го поднася на многочленны тѣла, въ които той са разысква публично преди да стане Законъ на Държавата. А прѣзъ сичкото туй разстояніе, чрѣзъ публичностьта на разыскванѣето, народътъ не само научва Закона, но и си съставя занего туй убѣжде-

ніе, което е главното поръчителство за неговото точно приспособленіе.

На този благороденъ подвигъ частното самодѣйствиe не остава простъ зритель, напротивъ, като има печата за драгоцѣнно орждіе, подвизава са за по-широкото распространеніе на Закона, като разѣснява чрѣзь истъкуваніето сичко което не е ясно или е невразумително изложено.

У насъ поради лишението отъ публичността на разыскваніята не само въ приготвеніето на Законитъ не ся съприготвя съвременно и народътъ за изпълненіето имъ, но и самото имъ обнародване, спорѣдъ научното значеніе на думата, поради лишението отъ общий езикъ, не излѣзва толкози полезно до колкото са очаква. Ако слѣдователно пренебрѣжимъ и особеннотъ СЪБРАНІЯ чрѣзь които можемъ да просвѣтимъ народа въ истинитъ правдини и обязанности, тогази не показваме ли нещастителна безпечностъ къмъ гражданскія си и обществененъ интереси и благоденствіе, и най вече ний, които са имама за кой многочисленитъ между другитъ Христіенскы народности въ Европейска Турція? Пагубно е заблужденіе да мыслимъ за неопотребно изученіето на дѣйствиущитъ Държавны Законы, защото безъ него не е възможно не само да са поправѣжтъ съществуущитъ злины и да са потика напредокътъ на гражданското тѣло, но еще и истинната лична свобода да предобьемъ е невъзможно, като оставаме въ неизвѣстность за нашитъ личны правдини и обязанности срѣщо Императорското Правителство.

Отъ образованіето на Вилаетитъ въ нашето отечество, сега почти въ сичкитъ административны и сѣдебны Съвѣты за сѣдаватъ като членове по нѣколко лица наши единородцы, но да си кажимъ правата, че на прѣсты ще пречетемъ онѣзи които иматъ познаніе отъ дѣйствиущитъ Царскы Законы, и могатъ до една степенъ, съобразно съ тѣхъ, да изпълнятъ съзнателно своитъ обязанности, да защитѣжтъ праведныя и да осждѣжтъ неправедныя; сичкитъ други нищо не познаватъ, защото Законитъ не сж на езика, който тѣ познаватъ, и приспособяватъ гы гыя какъто имъ прилѣгне, или оставятъ сѣдбата висяща доро

са сама разрѣши. По тозъ ходъ на работытъ, колко хорица сѣ изгубватъ времето да тичатъ по сѣдовнищата, колко са опростававатъ — освѣнь туй и колко сѣдишъ подпадатъ, волею и неволею, подъ тѣжки порицанія и хулы, еще и колко правителственны работы не са изпълняватъ съобразно съ Закона, и съ желаніето на И. И. В. Султана!

Человѣкъ, тѣжителъ или тѣжимъ, сѣдія или изпълнителъ на Правителственнытъ заповѣди, какъ ще може да изпълни своитѣ обязанности, и какъ законитѣ ще сполучатъ своето предназначеніе, когато само чуваме че има Законъ, а не го виждаме? Какъ ще можемъ да защитимъ личнитѣ си правдини, личната си свобода, честь и имотъ; какъ ще познаваме нашитѣ обязанности къмъ Императорското Правителство, когато ний незнаемъ какви сѣ тѣ?

Подбуждаемы отъ тѣзи мысли, ний отъ година и половина време на самъ при другитѣ си занятія, положихмы сичкытъ си старанія, направихмы сѣкаквы усилия, които допрощаваше нашето положеніе, и предприехмы съ наше иждивеніе да съберемъ отъ надлежнытъ мѣста, сичкытъ исклучително дѣйствующы *Законы, Уставы, Высоки заповѣди, наставленія* и пр. пр. които сѣ напечатаны преди шесть години отъ В. Порта въ особна книга называема «*Дюстуръ*» и колкото отъ тогази до сега сѣ са обнародвали и положили въ дѣйствіе, и, събраны вече, преведохмы ги на чистъ Българскый езикъ съ помощьта на лица въщцы въ туй дѣло. Еще са постаряхмы да ги наредимъ кое дѣто му приличаше, като положихмы най напредъ Императорскыя Хатти-Шерифъ отъ 1839 л.; послѣ фирманя, който е испратенъ за него по областитѣ; слѣдъ него Хатти-Хумаюна отъ 1856 л. съ нѣкои забѣлѣжки; изложихмы и Берата който са давалъ на Гръцкыя патрикъ и който е забѣлѣжителенъ за насъ, както и фирмана на Българо-уніатитѣ; фирмана за Българскыя Екзархатъ; Мемуара който покойный Фуадъ паша бѣше отправилъ до великытъ Силы за степенъта до която сѣ е приспособилъ Хатти-Хумаюнтъ; послѣ Императорскый Хатъ при въцаряваньето на И. И. В. Султанъ-Азиса и словото му изрѣчено въ събраніето

при съставеньето на Държавния съвѣтъ и на върховния съвѣтъ на Правосѣдіето; слѣдъ туй вече са излага сичко което са отнася до вътрѣшното и външно устройство на Държавния съвѣтъ, на Върховния съвѣтъ на Правосѣдіето, на Търговіята, на Сѣлебнитѣ дѣла, на Земитѣ, Горитѣ и Стежаніята, на Тапнитѣ, на Ескафа, на Земледѣліето, на Виляетитѣ, на Полиціята, на Гюкрюцитѣ, на Финанситѣ, на Общитѣ построения, на Градоначалството, на Телеграфитѣ, на Медицината, на Карантината, на Почтата, на Военнитѣ, на Просвѣщеніето. Подиръ сичкитѣ тѣзи слѣдуютъ Фирманитѣ и Конституціята на подвластнитѣ Княжествата, както и Трактатитѣ конто Императорското Правителство е склучило съ чуждитѣ сили и за конто се стараятъ да земимъ преписъ отъ надлежното мѣсто; а на края ще се взложе по Азбука една обща аналитическа таблица на сичкитѣ предмети конто ще съдържава тѣзи голѣма книга, отъ която таблицата читателитѣ ще могатъ лесно да намѣрватъ сичко въ което се вждайтъ по тѣзи часть.

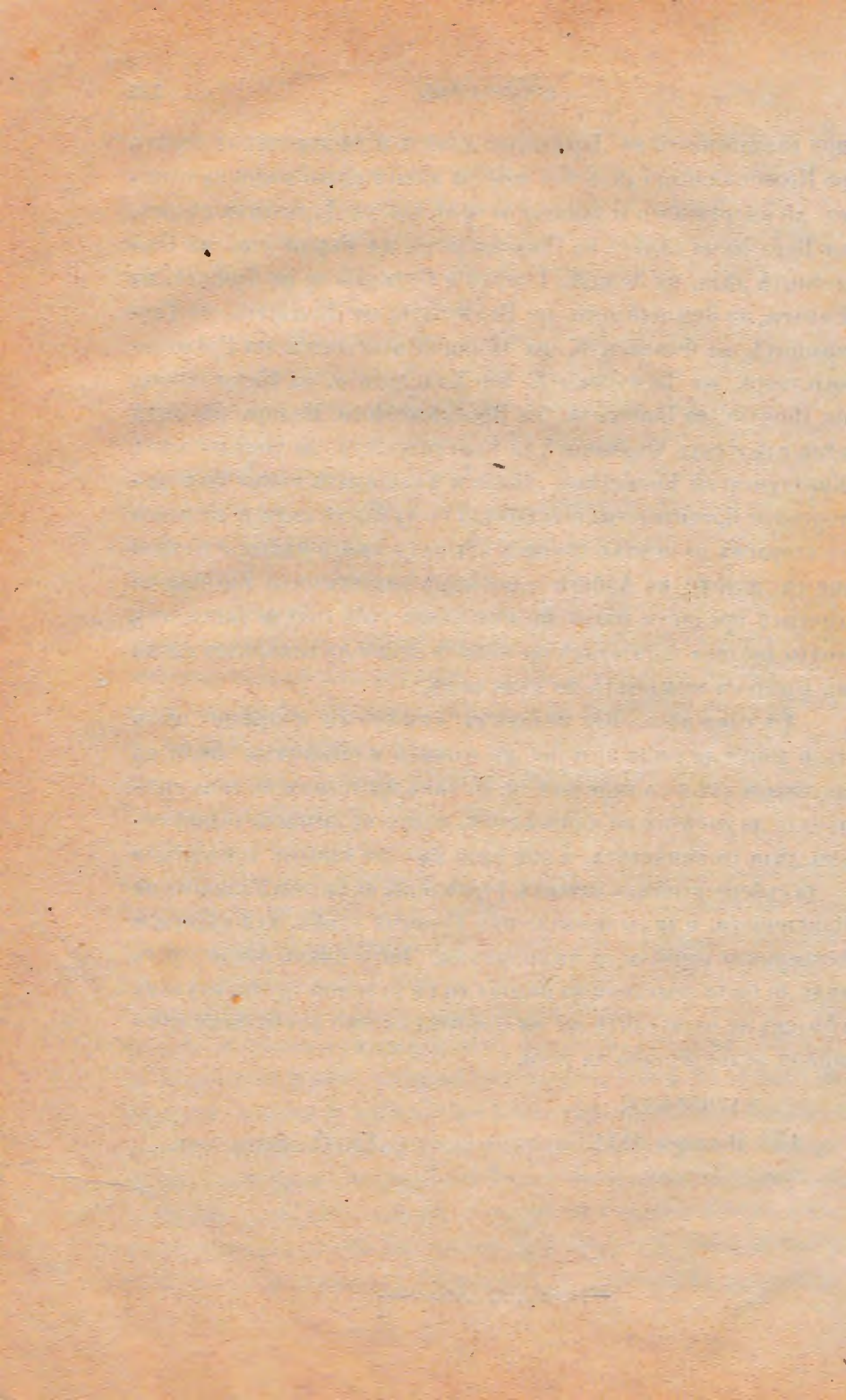
Съ една рѣчь, азъ положихъ сичкото си стараніе щото тѣзи книги да бѣде полезна на нашитѣ единородци както съ интереса тѣи и съ наредота си. Немамъ притезаніе че съмъ сполучилъ да избѣгна недостатъцитѣ, конто въ сичкитѣ чловѣчески дѣла са намѣрватъ, и най наче въ едно таквозь предпріятіе — да събере чловѣкъ сичкитѣ учреждения по разнитѣ клонове на Правосѣдіето, и да ги преведе отъ Турский езикъ, туй сѣкогы е непрекъснута причина за недостатъци. Като имахъ обаче предъ видъ да бѣдъ полезенъ на народа си съ този мой трудъ, азъ съмъ убѣденъ че читателитѣ ще ми простѣтъ сичко което бѣжъ срѣшнати недостаточено въ него.

ЦАРИГРАДЪ,

113 Ноемврія 1871.

Хр. С. Арнаудовъ.

ИМПЕРАТОРСКИЙ ХАТТИ-ШЕРИФЪ

или

Законътъ на Танзимата, който са прочете въ Гюлхането

за 26 Шабана 1,255 или 3 Ноемвриа 1,839 лѣто
въ день недѣленъ (*).

Сѣкому е познато че въ първитѣ времена на Османската Имперія славнитѣ завѣщанія на Корана и Държавнитѣ закони съставяхъ сѣкогы едно почитаемо правило. Слѣдователно, Държавата напредваше въ сила и величіе, и сичкитѣ подданици бѣхъ исклученіе обѣхъ достигли до най-высоката степенъ на свободствіето и благоденствіето. Преди сто и петдесеть години

(*) Този актъ който съставя основаніята на новото обществоно Османско право, торжественно са обнародва на 3 Ноемвриа 1839 л. въ пространното равнище на Гюлхането, у Императорскитѣ палати на *Топка-капия*, въ присѣствіето на

иного събитія и разны причини произведохъ послѣдствія, щото да престанжтъ да са съобразяватъ съ священныя Кодиксъ на дѣйствующытъ Законы и уставы, и поради туй предпшнята сила и благоденствіе са замѣнихъ съ слабость и бѣдность; и туй е явно, защото не е възможно да са задържи една Държава, щомъ престане да ся управля отъ своитѣ законы.

Мыслитѣ, които исклучително занимахъ Нашія Духъ отъ честитото Наше въцаряванье бѣхъ да са уллучи състояніето на областитѣ и да олекне на населеніята. Като са зема предъ видъ географическото положеніе на областитѣ на Высоката Наша Държава, плодородіето на нейнытъ земи, способността и остроуміето на жителитѣ, познато става че като са занимаваемы съ изнаимѣрванъето на сгоднытъ сръдства, слѣдствіето до което съ Божіята помощъ са надѣимы да достигнемъ, може да са сполучи въ разстояніе на малко години. Заради туй пълны съ убѣжденіе на помощъта на Всевышныя, уповающы са и върху ходатайството на Нашія Пророкъ, считамы за нужно щото чрѣзь новы законы да доставимъ на областитѣ, които съставятъ Высоката Наша Държава, добринытъ на доброто управление.

Тѣзи законы преди сичко друго трѣба да клонѣтъ къмъ три нѣща:

I.) Поржчителствата, които оздравяватъ на Нашытъ подданицы пълна безопасность на живота, на честиъта, и на имотя.

членоветѣ на дипломатическото тѣло, на Патриарсытъ, на великыя раввинъ, на върховнытъ сановници, на членоветѣ на тѣлото на *Улемытъ* и пр. Н. В. Решидъ-Паша го прочете ясно и велегласно отъ съдалището, което съ бѣ нарочно въздигнѣно въ сръдъ равнището, предъ Н. И. В. Султаны-Абдуль-Меджита, сѣдѣщъ на кюшкя, дѣто ся намѣрваше и князь Жуанвилъ и свитата му. Този документъ, който тогази придобы голѣма популярность, помѣсти са и въ *Монитора* на 27 Ноември 1839 г. (листъ 2,065). Въ по-вечето събранія, въ които са помѣсти, придружава ся и отъ *Фирмана*, съ който са испрати до сичкытъ Управители. Въ този Фирманъ Н. И. В. Султанытъ представя значимостьта, съ която са прогласи новытъ основный законъ, и строгостьта, която ще употрѣби противъ сѣкого, който го бы престѣпиль. Еще извѣства на Управителитѣ формалноститѣ, които трѣба да пазижтъ по испытаніето на дѣлата, и особенно на наказателнытъ, когато възлагасъето наказаніе е за смърть. (Feraud-Giraud, de la Juridiction Francaise dans les échelles du Levant et de Barbarie, Том. I. Стр. 266).

II.) Редовния начинъ за разхвърлянето и събирането на даноцитъ.

III.) Сжщо, и редовния начинъ за рекрутираніето и за опредѣленіето на времето на службата въ войската.

Нѣма съмненіе, че най драгоцѣннитъ нѣща отъ сжществуещитъ добрини сж животътъ и честьта, и слѣдователно, когато нѣкой чловѣкъ, при сичко че природно е отклоненъ отъ злото, като види своя животъ и честъ че бѣдствувать, вѣрно е че за тѣхното съхраненіе не ще може да са отклони отъ него и тѣй ще повреди и Правителството и мѣстото. Когато, напротивъ, като са ползува отъ пълна безопасность, въ туй отношеніе, той не ще са отстрани отъ Законния пѣтъ и сичкитъ му дѣла ще помагатъ за доброто както на Правителството тѣй и на своя веролю.

Безопасностьта на имотя ако не сжществува, сичкитъ бивать хладнокровны къмъ Правителството и народа; никой не се интересува за умноженіето на общественото богатство, като се пѣне отъ собствениитъ си безпокойствія. Ако напротивъ, гражданитъ съ убѣденіе ступаицва своитъ собствени степенія, тогави пѣленъ съ ревность за собствениитъ си интересы, за които са старае да разширочи кръга, за да распростре и кръга на своитъ ползы, сѣкой день осѣща да са умножава въ сърдцето му неговата любовь къмъ Държавата, къмъ народа и къмъ отечеството, и са старае да живѣе добродѣтелно.

Колкото за редовното и опредѣлено расхвърлянье на даноцитъ, много важно е да са уреди този предметъ, понеже Държавата, като са подлага подъ различни иждивенія за забраната на мѣстото, не може да си достави пужднитъ пары за войската и за другитъ си службы, освѣнъ чрезъ внасяніята на своитъ подданицы. Макаръ че по Божіята благодать, подданицитъ на Нашето Царство са избавихъ отъ нѣколко време насащъ отъ быча на монопола, който едно време са считаше за право за единъ отъ источницитъ на Държавата, съ сичко туй единъ гибеленъ обычай изостава еще, при всичко че неговитъ послѣствія сж разорителны; а той е да са даватъ подъ наемъ

Държавнитѣ доходи познати подѣ наименованіето *Имитизми*. Чръзъ тѣзи система Гражданското и Финансіално управление на едно мѣсто са предава на своеволието на одного само, сирѣчь нѣкога на рѣцѣ притѣснителны и насилственны: защото, този закупникъ (*молтесизинъ*) природно ако не е блягъ, за нищо друго не ще са грижи освѣнь за собственныя си интересъ, и сѣко негово движеніе и сѣко дѣяніе ще бѣде неправедно и насилственно.

Прочее, нужно е за въ бѣдѣщее щото сѣкой житель на Нашата Държава да са подложи на единъ сѣразмѣренъ данѣкъ, опредѣляемъ спорѣдъ неговитѣ стежанія и силы, по-вече отъ коѣто нищо друго да не може да са поиска отъ него. Нужно е още, особенны Законы да опредѣлѣтъ и ограничѣтъ шѣдженіята на Нашата сухопѣтна и морска войска.

Какъто са вече каза, ако и защитата на Държавата да е нѣщо важно, и сичкитѣ жители сѣ дѣжны да доставѣтъ войны за тѣзи цѣль, но станѣ нужно да са введѣтъ Законы, опредѣляющы частъта която сѣка областъ е дѣжна да принесе, спорѣдъ вседашнитѣ нужды, и да ограничавать въ чѣтеры или петъ години времето на военната служба. Защото и не праведно е, и смъртоносна рана са нанася на земедѣліето и на промышленостъта да са зема безъ различіе на относителното населеніе на мѣстата, отъ едни по-вече а отъ други по-малко мѣжбе, отъ колкото тѣ могатъ да дадѣтъ; сѣщо, да са държѣтъ войнитѣ до животъ въ служба, туй ги докарва до отчаяніе, и номага за умаленіето на населеніето на Държавата.

Общо, безъ законы, не може да са произведе въ Държавата нито сила, нито богатство, нито благоденствіе и спокойствіе, които напротивъ е дѣженъ сѣкой да очаква отъ сѣществуваніето на тѣзи новы законы.

Заради туй сѣдбата на сѣкой обвиняемъ ще са сѣди публично, сѣгласно съ Свещенныя Нашъ Законъ, по предварително испытаніе и издирваніе, и доро са не издаде рѣшеніе, никой не може, частно или публично да разруши сѣществуваніето на нѣкое лице съ отрова или съ друга мѣжа.

Никому не са допрошава да докачи честъта на никого.

Съкой ще притежава своитѣ стежанія и ще ги располага съ най-пълна свобода, безъ да може никой да му направи препятствіе въ туй. Тъй, напримѣръ, невиннитѣ наслѣдници на нѣкой обвиненъ никакъ не ще са лишаватъ отъ законнитѣ си права, и имуществото на виновния не ще са конфискува (усвоява за Правителството.)

Тъзи Императорски отстъпки са простиратъ до сичкитѣ Ни подданници, отъ каквато вѣра и религія да са. Прочее пълна безопасность са отстъпва отъ Насъ на сичкитѣ онѣзи, които обитаватъ въ Държавата, за тѣхния животъ, честь и собствено стежаніе, както го изысква съдържаніето на Нація Свещенный законъ.

Колькото за другитѣ въпроси, пожеже тѣ трѣба да са означатъ по съгласіето на просвѣтенитѣ мнѣнія, за туй Нашитѣ Съвѣтъ на Правосъдіето (съ приложение на новы членове до колкото туй са нахѣре за нужно) въ който ще ся събиратъ, въ опредѣлены дни, Нашитѣ Министры и Държавны първенцы, ще засѣдава съ цѣль за да положи правилны закони за тѣзи въпроси на безопасността, на живота и смѣта и за разхвърлянето на даноцитѣ. Съкой въ тѣзи засѣданія ще излага свободно и безъ страхъ своитѣ мысли и ще изразява своето мнѣніе.

Законитѣ, които са отнасятъ до учрежденіето на военната служба, ще са разыскатъ въ Военныя Съвѣтъ, който засѣдава въ Министерството на военнитѣ дѣла.

Щомъ, по Божіето благоволеніе са изработи нѣкой законъ, за да бѣде за выжгы дѣйствителенъ и изпълнителенъ, ще Ни се поднасятъ. Ный ще го украсявамы съ нашето утвърженіе, което ще написвамы на чело съ Императорската си ржка.

Понеже настоящитѣ Закони, нѣматъ друга цѣль, освѣнь възбранянето на вѣрата, на Правителството, на народа и на Държавата, за туй Ный са задължавамы да не направимъ нищо противно на тѣхъ. За удостовѣреніе на нашето обѣщаніе, ще се завълнемъ въ името Божіе, при присѣтствіето на сичкитѣ Улемы, Министры и Държавны първенцы въ стаята въ която са

намѣрва славната Мантия на Пророка, и послѣ ще дадемъ клят-
ва на *Улемытъ* и на Държавнытъ първенцы.

Подиръ туй, който отъ *Улемытъ* или отъ Държавнытъ пър-
венцы или който и да бы былъ другій престѣпни тѣзи Законы,
ще претегля, безъ различіе на высокыя си чинъ и на личната
си честь, съразмѣрното наказаніе за добръ доказанното му пре-
стѣпление. Наказателенъ Законъ ще са съчини за туй. (*).

Понеже, сичкытъ Държавны служители получаватъ сега
достаточна заплата, за туй ще са уредѣтъ и заплатытъ на онѣ-
зи, на които службата не са награждава достаточна, строгъ За-
конъ ще наказва лихоимцытъ (що зематъ рушветъ), защото
лихоимството не са допуща отъ Свещенныя Законъ, и е една
отъ най-първытъ причины за прецѣвтяванъето на Държавата.

Новорѣшенытъ постановленія, които съвършено преу-
строяватъ и подновяватъ древнытъ обычаи, ще са обнародвать
въ Столныи Ми градъ и по сичкытъ страны на Нашата Държава,
и званично ще са съобщѣтъ на сичкытъ Посланици отъ прия-
телскытъ Силы, които пребываватъ въ Царь-градъ, за да са
свидѣтели за ввожданъето на тѣзи Законы, които, ако е угод-
но Богу, ще владѣять за вынагы.

При туй нека Всевышній Богъ съхранява сичкы Ны подъ
свѣтата си и крѣпка защита. А онѣзи, които бѣхж сторили про-
тивното на настоящытъ Законы нека бѣдѣтъ предметъ на Бо-
жіето проклятіе и да е далечъ отъ тѣхъ за вынагы сѣко благо-
получіе. Да бѣде!

(*) Този Наказателенъ Законъ са обнародва презъ другата година на 1840 г.,
превель сж бѣше и на Българскый езкъ въ Габрово отъ Каллиста Л. Хамиджіева
Сопотненца и напечаталъ въ Букурешъ на 1841 г. Не считаме за нужно да го по-
мѣстиме въ книгата си, понеже той са уничтожи и захѣсти съ другъ пъленькъ кой-
то ще изложимъ по-послѣ на приличното му мѣсто. Освѣнь по-горныи На-
казателенъ законъ, до времето на *Хатти-Хулагона* са введохъ различны уставы
подъ наименованіе *Талиматъ* (1846 г.), които са касаѣтъ до преустройството на
Правленіята и Търговскыйтъ законъ на 1850 г. който съдържава постановленіята за
дружествата, за мѣнителницытъ и за испаднованіе въ несѣостоятелность; преда *Тан-
зимата*, търговското право бѣ почти не познато въ Турція като особейъ клонъ на
правото.

ИМПЕРАТОРСКИЙ ФИРМАНЪ,

който придружи испращаніето на предидущія новъ законъ до сичкытъ управители.

« По слѣдствие и сила на Закона, когото издадохъ на 26 Шабанъ, съсловіето на *Улемытъ*, сичкытъ Гражданскы и Военны служители, Служителитъ отъ различнытъ писалища на Моя Държава, повѣреннытъ на сичкытъ пріятелскы Силы, които пребывавать въ Цари-градъ, *Шейховетъ* и *Имамытъ* отъ сѣкой чинъ и сѣка Іерархія, Патріарсытъ на трытъ народности, които живѣять подъ Моя Скиптръ, Равнинытъ на Евреитъ, сичкытъ старенцы и начальницы на еснафытъ отъ Моята Столица са призовахъ и събрахъ въ широкыя дворъ на Гюлхането, който е въ Моя Императорскый палатъ (*Сарай*).

« И предъ мене и предъ очитъ на този многочисленъ съборъ, ясно и велегласно по Моя заповѣдь са прочете *Хатти-Шерифтъ*, който произхожда отъ Моето Императорско желаніе; въ туй станъ, за да можытъ сичкытъ по собствениата си помощ да вклучытъ за благытъ чувства, отъ които непрестанно са въздушевляванъ, и за желаніето, което не престава отъ да Мя стимулира за сичко, що са касае до улучшеніето на населеніето, което Высокійтъ Божій Промысль Мы е вѣвѣрилъ. Мойтъ Везырь въ туй обстоятелство получи отъ Мене точна Заповѣдь за да бди заради точното приспособленіе на Моя *Хатти-Шерифтъ*, а Азъ изрѣкохъ небесното проклятіе надъ сичкытъ, които быхъ държили да престѣпять неговытъ условія.

« Призовахъ *Улемытъ*, Сановницытъ и Великытъ Везыры да дойдатъ въ стаята, въ която са пазн славната Мантія на *Пророкъ* и предъ тѣхъ са задължихъ съ клятва да съхранихъ сичкытъ прасила, които съдържа Мойтъ *Хатти-Шерифтъ*, и да у-

красѣ съ Императорското си утвърженіе сичкытъ мѣрки които по-послѣ ще са рѣшкытъ съ вышегласіе, по основаніе на поглавнытъ членове, които са объематъ въ него. Подобно са задължихъ да са въздържамъ отъ да са изясниѣ въ полза или въ врѣда на какво да е изложеніе, което бы Мы са подпесло, было частно, было публично отъ Моята Столица, или отъ сѣко друго мѣсто, което е подъ Моето владѣніе, доро го не поднесъ предъ дѣйствующытъ Законы, какъто са закльхъ въ Божието име, да не допростѣ ныкога нищо, което бы са показало противоположно на дѣйствующытъ Законы или на онѣзи, които ще са поставѣтъ отъ сега.

« Сановницытъ, събраны около Мене, призовахъ са и тѣ, да въспріематъ истытъ задълженія. Сичкытъ сторихъ туй съ готовность и благодареніе. Задължихъ са чрѣзъ кльтва да послужатъ на Моята Държава съ рѣвность и вѣрность, и да са объвѣтъ врази на онѣзи, които быха са опытали да са престѣпѣтъ нейнытъ Законы, безъ различіе на чина, достоинството или на честъта на виновныя. Тѣхната кльтва станъ въ името Божіе; прочее по Моя примѣръ са закльхъ да са въздържатъ отъ сѣко престѣпленіе на дѣйствующытъ Законы, устно или писменно, съ дѣло или помышленіе, за сега и за вынагы.

« Заповѣдахъ щото, спорѣдъ изложенытъ, за въ бѣдащее да са въздаде пълна безопасность на сичкытъ Ми подданныцы, Мюсулманы или нѣ, колкото за тѣхныя животъ, честъ и имотъ.

« Какъто са задължихъ ныкога да са не изъесниѣ за срещу никого, комуто подлогътъ не бы са предварително пресѣдилъ публично и спорѣдъ Държавнытъ Законы, тѣй искамъ щото никой да не помысли да докачи ништо най малко честъта и живота на многочисленнытъ Ми подданныцы. Заради туй отъ първыя до послѣднія, отъ Моя Великій Везырь до най простыя пастырь, сѣкой по своето желаніе ще може да располага своя имотъ, безъ да може нѣкой да му възпрепятствува.

« И тѣй подлогътъ на нѣкого, който бы ималъ възсканія противъ друго, публично ще са сѣди, и ако неговытъ възсканія

са намѣрижтъ съгласни съ Закона и по само себеси праведни, ще му са присъждатъ; сжщо, повинныйтъ въ нѣкое престѣпление ще притегли само наказаніе съразмѣрно съ неговото прегрѣшеніе, безъ да подлежи на друго нищо. Никой не може да са накаже, макаръ да е достоенъ и за смъртъ, освѣнь подъ слѣдующытъ условія:

« Надлежното началство ще съчинява точно изложение за престѣпленіето. Туй изложение ще са испраща въ Столицата, дѣто подлогтъ на повинныя е длѣженъ да са поднесе на съдебно испытаніе и да са сѣди спорѣдъ постановленіята на Закона. На основаніето на туй рѣшеніе, ще обявявамъ смъртното наказаніе; щото за въ бѣдѣщее никому да не са допрошава, подъ заквото и да е извиненіе, покрито или публично да убіе нѣкое лице.

« Съкой человекъ, съкой правителственъ служителъ, за кото са бы доказало че е нарушилъ туй опредѣленіе, ще са осѣжда на смъртъ, безъ различіе на высокыя му чинъ, или на неговата честь, безъ исключеніе, като сичкытъ ще са считатъ равни предъ Закона. Имотътъ на осѣденыя, за въ бѣдѣщее не ще са конфискува: невиннытъ му наследници подъ никой начинъ не ще претеглятъ неговото наказаніе, иъ ще имъ са съхраняватъ сичкытъ законны права. Съко самопроизвольно дѣло за въ бѣдѣщее са уничтожава. Правилны закони ще са введѣтъ въ много кѣсо време, за онуй което са отнася до даноцытъ и уредѣніето на военната служба. Тѣзи два въпроса, поради важността си, предѣ да са рѣшѣтъ окончателно изыскуватъ дълго преговаряне и време. Неуморно вече са занимаватъ въ Моя Съвѣтъ на Правосѣдіето да уредѣтъ въпроса на даноцытъ. Подобно и Военныйтъ Съвѣтъ, който засѣдава въ Министерството на военнытъ дѣла, работи, съ най голѣма дѣятелность, устрива на военната служба. До гдѣ тѣзи различни Закони са наредѣтъ, и догдѣ съкой отъ тѣхъ са утвърди отъ Мене, и по Моя Заповѣдъ догдѣ са обнародва чрѣзъ указы, които ще са испроводѣтъ по сичкытъ страни на Моята Държава, ветхытъ Закони, които са касаѣтъ до военната служба и до събираньето на да-

ноцѣтъ, ще слѣдуватъ да иматъ сила както до сега. Разумѣ-
вѣса обаче че сѣкой видъ угнетеніе ще са унищожѣи и престане
отъ тѣзи мнута и ще са даде помощъ и покровителство безъ
исключеніе на сичкытъ Ми подданицы. Тѣй освѣнь двѣтъ мѣр-
кы, за военната служба и за даноцѣтъ, сичкытъ другы, които
споменахмы, тутакси ще получатъ пълно и съвършено при-
способленіе.

« Прочее, този Указъ щомъ ми на рѣцѣтъ ти, прибѣрзай да
сѣберешъ въ едно широко мѣсто сичкытъ *Шехове*, *Улемы*,
Първенцы и другытъ жители на Сѣдалището сп, на градоветъ и
селата имъ, та да имъ прочетешъ тозы Указъ и Императорското
Ми желаніе да са узнае безъ исключеніе на сѣкадѣ. Особенно ти
препорѣчавамъ да бдишь за да са не претѣлкува смисъла и
цѣльта, които доставихъ Моя Указъ. Никой да не са измами за
което говорѣхъ въ Моя *Хатти-Шерифъ*, колкото за даноцѣтъ,
отъ заблужденіе да не помислѣтъ, че съмъ разумѣлъ да отстѣ-
пѣхъ на различнытъ сп подданицы въ Моята Държава пълно о-
свобожденіе отъ сѣко право и даждіе. Предварително ще имъ
сѣобщишь, че примѣрны наказанія ще са възложѣтъ на сичкытъ
онѣзи, които като не исполняватъ постановленіята на *Хатти-
Шерифа*, и като претѣлкуватъ неприлично члена, който отдава
на сичкытъ Ми подданицы пълна безопасность за живота,
честьта и имотя, быха са дѣломъ неповинували на съществую-
щытъ мѣстны началства или на сѣко друго Началство, отъ кое-
то зависѣтъ.

« Сѣкой трѣба да разумѣе че владѣющытъ смисълъ въ сѣчи-
неніето на този Указъ, който ти отправямъ, исключително са
достави отъ желаніето което имамъ за да сполучѣ най-сѣвър-
шеннытъ мѣрки, да умножъ благополучіето и сплата на Моята
Държава, и да доставѣхъ на досегашното владѣюще неправилно
Правленіе по-сгоденъ способъ и по-сгласенъ съ нуждытъ на
Османскыя народъ.»

ХАТТИ-ХУМАЮНЪ.

(10 Джемази-л-Ахжръ 1,272 — 18 Февруарій
1,856 л.) (*).

«ДА БЪДЕ СПОРЪДЪ СЪДЪРЖАНИЕТО.»

До тебе мой Везырю, Мехмедь-Еминъ-Аали-Паша, Саванъко на Императорскыя Ми Орденъ *Меджидіе* отъ Първый Класъ и отъ Ордена на личното достоинство, Богъ да ти подаде величіе и да ти удвои силата!

Най приятното Ми желаніе было е сѣкога да обезпечѣмъ благоденствието на сичкытъ классове на подданицытъ, които Божий Провидѣль е положилъ подъ Императорскыя Ми скиптръ, и азъ азъ съмь стѣпилъ на Престола никога не съмь преставилъ отъ да полагамъ за туй сичкытъ Си старанія. Да благодарѣмъ на Всемогущаго! Тѣзи непрестанны старанія принесохъ вече плодове полезны и избыльны. Изъ день въ день щастіето

(*) Този документъ щомъ си издаде получи голѣма популярность; освѣнъ періодическыя печатъ ил. ечата са и въ много събрания; напърва са въ списаніето за независимата собственость у Османскытъ страны на М. Белена, въ ръководството на независимото Османско право отъ D. Gattcehi и прочія. Най напредъ то са печатани на Фрейсмъ и послѣ са преведе на Турскы. Обнародва са въ *Монитора* на 3 Мартъ 1856 л. Този актъ като са събщи на Конференціята въ Парижъ, произведе много послѣдствія, послѣдствіе на които Конференціята, въ засѣданіето си на 25 Мартъ 1856, при слѣдующія отговоръ (Протоколль 14): «Н. Им. Величество Султана е въ своето непрерывно опеченіе за Благоденствието на Своитѣ подданици, като разлѣгъ на вѣра и на народиость, като отстѣши *Фирманъ*, който удучшиа въ тѣхъ сѣково сѣостояніе, доказва великодушнытъ Си расположенія къмъ Христіанското население на неговата Държава; а като иска да даде новъ знакъ за тѣзи Си опеченія, рѣшилъ е да събщи на уговоряемытъ Силы този *Фирманъ*, който самъ е произскажда отъ Высочайшата Му воля. Уговоряемытъ Силы потвърдяватъ искреното желание на туй съобщеніе, което въ никоий случай не може да даде право на рѣшимытъ Силы да са намѣсватъ било задружно било отдѣлно въ сношеніята на Н. И. В. Султана съ подданицытъ Му или въ вътрѣшното управленіе на Държавата.» [Feraud-Giraud.]

на населеніето и богатството на Моята Държава напредватъ и са умножаватъ. Днесъ като желаямъ да подновя и распространимъ още по-вече новитъ уставы, които сж са ввели съ цѣль да са сполучи достиганъето на едно състояніе отъ дѣла, съгласно съ достоинството на Държавата Ми, и съ положеніето, което занимава между образованитъ народы, понеже правата на Държавата Ми чрѣзъ вѣрността и похвалнитъ старанія на сичкитъ Ми подданицы и чрѣзъ доброжелателното и пріятелско съдѣйствіе на великитъ Силы, благороднитъ Мои съюзницы, получихъ и вжнъ подтвърденіе, което трѣба да обнови нова епоха, искамъ да увеличя благосъстояніето и вжтрѣшното имъ благоденствіе, да докарамъ щастіе на сичкитъ Си подданицы, които сичкитъ сж равны предъ очитъ Ми и равно Менѣ любѣзны, и сж свързаны помежду си съ патріотически и братскы свързки, и да оздравя средствата на непрерывното развитіе на благоденствіето на Държавата Си. Рѣшихъ прочее и заповѣдвамъ изпълненіето на слѣдующитъ мѣрки:

I.) Обѣщанитъ отъ Насъ порѣчителства къмъ сичкитъ подданицы на Моята Държава безъ различіе на съсловіе или вѣроисповѣданіе чрѣзъ *Хатти-Шерифа* на *Гюлхането* и чрѣзъ Законитъ на *Танзимата*, за безопасността на тѣхныя животъ и имущество и за съхраненіето на тѣхната честь, повтарятъ са и са осветяватъ отъ ново и дѣйствителны мѣрки ще са земѣтъ, за да принесжтъ пълно и съвършено слѣдствіе.

II.) Сичкитъ духовны привилегіи и свободности отъ налозы, които отъ Нашитъ славны Праотцы и послѣ тѣхъ сж са отстѣпили на сичкитъ Христіены и на другитъ не Мюсулманскы общины живуцы въ Моята Държава, подъ покровителната Ми защита, припознаватъ са и са съхраняватъ въ силата си.

Обаче сѣка Христіанска или друга не Мюсулманска община отъ ново ще разглѣда и испытъ, въ разстояніе на опредѣленъ срокъ, настоящитъ си привилегіи и свободности отъ налозы, и ще разыска предъ особенны съвѣты, които ще са съставятъ по Мое Императорско одобреніе, въ собственитъ си патріархїи и подъ надзираніето на Высоката Ми Порта, пре-

образованіята, които времето и напредокътъ на просвѣщеніето и на образованіето изысква. Сѣкій Сѣвѣтъ са задължава да поднесе тѣзи преобразованія на Високата Ми Порта. Властитѣ, които отъ завоевателя Мохамеда и отъ неговитѣ наслѣдници сѣ са отстъпили на Патріарсытъ и на Епископытъ на Христіанскитѣ вѣроисповѣданія, ще са положятъ въ съгласіе съ новото състояніе, което великодушнитѣ и доброжелателны Мои налѣренія обезпечаватъ на тѣзи общины. Началото за пожизненното опредѣленіе на Патріарсытъ, подиръ новото разглѣждане на настоящитѣ дѣйствующи Уставы що сж за избираньето, точно ще са приспособи, съгласно съ смьсъла на *Берата* който ги провъзгласява. Патріарсытъ, Митрополитытъ, *Мураххасытъ* (*),

(*) *Murakhasi* — упълномощенъ испроводенъ отъ духовныя начальникъ на общината и сѣвѣденъ съ опредѣлены права за привременно или постоянно посланіе; това *Murakhasi* може да е Архіепископъ, Епископъ, священникъ или и мірянинъ.

Въсходната Ерархія на различнитѣ църквы въ Вѣстокъ са раздѣля както слѣди:

1.) *Гръцката Православна Църква*. Четырѣ Патріарсы: Цари-градскій, Антиохійскій, Александрійскій и Иерусалимскій.

Водъ вѣдѣството на сѣвѣй Патріархъ сж Митрополитытъ, които спорѣдъ мнѣнствата на тѣзѣтъ Архіепископи, иматъ полъ себе си по единъ или по-вече Епископи.

Митрополитытъ които зависять отъ Цари-градскыя престолъ сж три Класа: а.) Членовѣтъ на свѣщенныя Синодъ. б.) Митрополитытъ отъ първыи класъ които зависять отъ Цареградската Патріархія. в.) И Митрополитытъ отъ вторый класъ които зависять отъ истата Патріархія. Митрополитытъ на Антиохійската и Иерусалимската Патріархія съставять четвѣртыя и петыя Класъ.

2.) *Арамеьската Църква*. Четырѣ Патріархія: Цари-градската, Киликійската (Сайда), Малгаркенската (Ахтамарската) и Иерусалимската.

Епископытъ или вѣроисповѣднитѣ окржжѣ, които са управять по силата на Императорскыя законъ, управять са отъ духовны лица които подъ общото наименование *Murakhasi*, сж Епископы, *рахибы* (монасы) или по просто *Ианасы* (свещенны). (Глѣдай *Tableau de l'ancienne hierarchie episcopale, d'Arménie*, par M. Du laugier, Journ. asiat. Avril-mai 1861 листъ 427.)

3.) *Съединената Армеьска Църква*. Патріархія, на която титуларныйтъ началникъ съвременно е натоваренъ при В. Порта и съ извършваньето на работытъ на Католическитѣ Сирійскы и Халдейскы Патріарсы.

Епископытъ на Съединената Армеьска община съ исключеніе на Багатската, управляютъ отъ простъ іеромонахъ, *рахибы*, управляватъ са отъ епископы, раздѣленны съ общото наименование *муракхасы*.

4.) *Гресо-Уніатската Църква*: Патріархъ който стои въ Сидонъ (Сайда) и

Епископытъ и Равнинытъ ще даватъ кѣтва, когато възприемъ

подъ негово управление *Мурагхасынъ* отъ първия и вторий класъ, сирѣчь, Митрополитытъ и Архиепископытъ и Епископытъ и Иеромонасытъ (епископы и рахибы). Гледай *Салиамето* на 1,286 (1869); а колкото се касае до Арменската Църква гледай любопытната Исторія на *Источната Арменска Църква* обнародвана въ Парижъ на 1855 г. отъ единъ вѣщъ по Источнытъ работи Французинъ. Съ тѣзи Църква се съединихъ на 1861 г. нѣколко Българи а Императорското Правителство чрѣзъ долуупреведения Бератъ ги припозна че съставятъ особена Църковна община.

Бератъ на Българо-унїятеката Община.

(1 Зилхидже 1,277 — 1 Юнїа 1,861 г.).

« Понеже благоговѣнливѣишійтъ свѣщенникъ *Иосифъ* се опредѣли *Патріархъ* да управля църковнытъ работы на окъзи отъ *Българскыя народъ*, подданницы на *Императорското Ми Правителство*, които се съединихъ съ *Католическата Църква* и понеже съвременно пребывава твърдѣ вѣренъ подданникъ на *Императорското Ми Правителство* и пълнѣ съ благоразуміе и искренность, туй достоинство (качество) му се припозна и отъ *Императорската Ми Държава*; слѣдователно, както заповѣдахъ чрѣзъ *Императорското Си Ираде* да се даде на реченныя *Патріархъ Бератъ*тъ Ми за да може да се отпраща и да поднася такуриры на *Выс. Порта*, спорѣдъ нуждытъ, както за *Църковнытъ тѣи* и за *другытъ нужды* предметы, даде се и му се отстъпи настоящійтъ *Императорскый Бератъ*.»

Подиръ изданїето на горния Бератъ, Н. Высокопреосвѣщенство Г. *Иосифъ Соколскый*, като побѣгна за Россія, замѣстилъ го бѣ *Попъ Петръ Арабаджійскый*, но той по послѣ като си даде оставката замѣсти се отъ *Монахъ Рафаїла Попова* въ името на когото се издаде слѣдующійтъ *Указъ*.

Императорскый Указъ

Издаденъ чрѣзъ *Рамазанъ* 1,280 — 10 *Февруарїа* 1,864 г.

« *Свѣщенникъ*тъ *Иосифъ* бѣше натоваренъ спорѣдъ *Императорскыя Бератъ* да управлява като *Архиепископъ* духовны-

вѣтъ своитѣ обязанности по основаніето на правилото, което

тѣ дѣла на Моитѣ подданници Българи, които сж са съединили съ Католическата Църква. Но побиръ неговото побѣзване, реченитѣ дѣла са бѣжъ възвѣрили по Императорскій Указъ на попъ Петра Арабаджійскій. Прочее, туй послѣдне духовно лице като си даде оставката, а Н. Превѣсходителство Антоній Хасунъ, Арменокатолическійтъ Архіепископъ въ Столния Ми градъ и на неговитѣ околности, понеже представи на Высоката Ми Порта, Монахъ Рафаила, че е обдаренъ съ качества, потрѣбни за управленіето на Българо-Учкънското Намѣстничество, за туй са разгльдахъ документитѣ от Императорското Ми писалище и дѣйствиетелно се допита че поменхитыйтъ Петръ Арабаджійскій сж е былъ назначенъ за Патріаршескій намѣстникъ по Императорскій Указъ отъ 1-го Джемазі-л-Ахрѣ 1,278 л. Туй понеже са видѣли подобно съ съдържаніето на реченния Ми Указъ, за туй доидохъ на поменхитыя Монахъ Рафаила настоящія си Указъ, чрезъ който той си упълномощава да представя чрезъ тахреры предъ Молта В. Порта когато стане нужда духовнѣ дѣла и пр. на Българитѣ които са съединяватъ съ Католическата Църква.»

Възрѣзъ вложенныя указъ сирѣчь прѣзъ Шабавъ 1282 л. 2 Декеврія, 1,865, туй са бѣ рѣкоположилъ попъ Рафанъ за Българоучкънскій главенъ Епископъ издѣлъ съ туй негово иже другъ Императорскій указъ както слѣдва.

Образъ на Хатти-Хумаюна.

СУЛТАНЪ-АБДУЛЬ-АЗИЗЪ-ХАНЪ СЫНЪ НА СУЛТАНЪ-МАХМУДЪ-ХАНА.

«Този благороденъ знакъ на Императорската Ми власть; мой блестателенъ Мой знакъ са издава за слѣдующитѣ рабѣта.

Католическійтъ главенъ Архіепископъ (Серъ-Епископъ) въ Столния Ми градъ и на неговитѣ околности, понеже съ-

ще са установи съгласно между Высоката Ми Порта и духовни чрѣзъ званиченъ такриръ, че Монахътъ Рафаилъ, носящійтъ този Мой Императорскый Указъ, и привремененъ Началникъ, опредѣленъ за управленіето на духовнытъ дѣла на Българоуніатитѣ въ Моята Държава, той поради способността си за доброто управление на дѣлата на реченната Община са наименовалъ и рѣкоположилъ за главенъ Епископъ (серъ Епископъ) на нея община.

Като са пригледалъ архивитѣ и са видя че спорѣдъ съдържаніето на вѣстията, Мойтъ Императорскый Указъ сж былъ издалъ въ първата декада прѣзъ лѣто 1,280 за реченния монахъ като управителъ на Българоуніатитѣ.

Слѣдователно, съобразно съ Моя Императорскый Указъ издаденъ нарочно за туй, настоящійтъ Ми Императорскый Указъ са издаде за препознаніето на реченния Монахъ Рафаила, на когото, като на Главенъ Епископъ (Серъ-Епископъ) са врѣчвава, за да управля какъто са каза по-горѣ, духовнытъ работы на Българоуніатитѣ въ Моята Държава; и когато стане нужда да прави предъ Высоката Ми Порта изыскуемитѣ постъпки за нуждытъ работы, коишо интересуватъ тѣзи община.

(Написа са въ първата декада на Шабанъ 1,282—2 Декемерія 1,865 л.)»

Църквата на Яковинитѣ въ Египетъ познава седемъ патриарси: четири вселенски: Римскый, Александрійскый, Ефескый, на когото престолътъ са принесе въ Цариградъ и Антиохійскый: три титулярни: Иерусалимскыйтъ, Селевкійскыйтъ и Абысинскыйтъ. (гледай исторіята на Александрійската Църква основана отъ Святаго Марка, или на Яковинскыйтъ Копти отъ Египетъ отъ P. Vausled Paris 1,677. D. Gatteschi Manuale di Diritto publico et privato ottomano листъ 261. Alexandria 1,865.)

кнѣтъ началници на различныѣ общины (*).

III.) Доброволныѣ пособия, които са даватъ сега на духо-

(*) Пазлагамы съдържаніето на Императорскія Берагъ, който са даде на Гръцкия Патріархъ прежебывшаго Всесвѣтѣйшаго Господина Іоакима подиръ одобрѣніето на устава отъ Гръцкото народно събраніе :

« Патріарсытѣ не са свалятъ безъ предварително престѣпленіе, нито са замѣстятъ съ друго лице просто по милость. Но и отъ друга страна, като са счита за основно правило на прежедедаруванния Ми славенъ Фирманъ, който заповѣда че Патріарсытѣ сж длѣжны да оправятъ работытѣ, които са относятъ до тѣхныя престолъ заедно съ пребывающія въ Столицата Митрополитскій Синодъ, никой не не стори или предприеме нѣщо противно на речената заповѣдь.

Богато овдовѣе Патріаршескійтѣ престолъ, ще са опредѣли на него единъ отъ Митрополитытѣ, който като се избере и опредѣли, предъ пребывающытѣ тука Митрополиты и предъ първенцытѣ отъ народа, спорѣдъ Устава който въ послѣдне време са съчини за туй, ще са представи на Высшето Ми Господарско Сѣдалище.

Патріархытѣ управа сичкытѣ дѣла, които са касайтъ до Богослуженіето и до сѣдалището му, съгласно съ помѣняемыѣ Митрополиты, и докато не са отнесе неправедно или подшленнытѣ си, и не стори нѣщо противно на вѣроисповѣданіето имъ, или не направи предателство срѣцо Высшето Ми Държава, той не престава въ сичкыя си животъ да принадлежавъ Патріаршеското сѣдалище ; обаче, ако самовильно даде оставка, ако са случи нѣкое, какъто по-горѣ са указано, достоосждително негово дѣло, ще са зематъ потрѣбныѣ мѣрки, спорѣдъ свществующыты Законы за тѣхъ.

Управленіето на работытѣ на Гърцытѣ отъ Държавата и на работытѣ на Патріархята и на другытѣ подобны, спорѣдъ предѣлытѣ отъ древно време обычаи въ тѣхното вѣроисповѣданіе, не са оставя исключительно на Патріарха, но са възлага на Митрополитскыя Синодъ ; слѣдователно Синодътѣ

венството, съвсѣмъ са уничтожавать; а вмѣсто тѣхъ ще са отстъпни опредѣлена заплата на Патріарсытъ и на началницѣтъ

понеже е отговоренъ за повременнытъ заемы, и печатѣтъ са намѣрва повѣренъ на реченныя Синодъ; както и печатѣтъ на Монастырьтъ, които сж въ Държавата, за избѣгване на случайнытъ злоупотрѣбленія, оставатъ повѣрѣны въ рѣцѣтъ на особны събранія, като нѣма никой право да са мѣси въ подобнытъ работы. Заради туй, и съгласно съ узаконеното отъ старо време, печатѣтъ който носи наименованіето на Цариградскыя Синодъ ще са предаде на избранытъ отъ самыя Синодъ Митрополиты, съобразующы са сичкы съ Высокыя Фирмань, който предварително за туй са подары, и който казва, че туй преобразование трѣба да са вмѣсти дѣто трѣба, и приложи при другытъ уложенія на Берата, по станалото тогасъ общо умоленіе, чрѣзъ прозба отъ Митрополитскыя Синодъ, който пребывава въ щастливата Ми Столица и чрѣзъ умолително прошеніе подпечатано отъ Патріарха, за да са улеснѣжѣтъ средствата за исплащаньето на многочисленнытъ му дългове къмъ Вакуфытъ (человѣколюбивытъ заведенія) и сирацишѣ.

Опазваньето на реченнытъ правила са подтвърди и за бъдащето както и за преминалото време, и върху сжщытъ условія са дава Патріаршеско достоинство на избираемыя Патріархъ.

Слѣдователно нека той ирѣме подъ властью си Патріархіята спорѣдъ съществующытъ отъ начало условія, и да управлява работытъ и интересытъ ѝ, а еще и сичко което са касае до вѣроисковѣданіето, съ съдѣйствието на означенытъ Митрополиты. И да пребывава както и преди независимъ и пожизненъ Патріархъ надъ сичкытъ подданицы на Мое Величество, отъ Гръцкыя народъ, които са намѣрватъ въ Столицата, въ околоститѣ и въ прибавленіята ѝ.

А защото бѣше обычай Митрополитытъ да не можѣтъ да отиватъ и дохождатъ въ Столицата безъ Патріаршеско

въ общинтъ ; за другыѣ духовны лица ще са опредѣли, съ по-послѣдне рѣшеніе, заплатата по праведна съразмѣрность на

и Синодално позволеніе, за туй на никого да не са прощава за въ бъдѣщее да престѣпа туй постановленіе.

Никой да не забранява Патріарха, Митрополитыѣ и Свещенныцыѣ да четѣтъ Евангеліето въ къщыѣ си, обаче безъ да издигатъ гласъ. И понеже, чрѣзъ Фирманъ предварително издаденъ и вмѣстенъ дѣто трѣба, са заповѣда да са приложы въ условіята на Берата, че никой Полицейскый или Финансїаленъ служителъ или отъ друго нѣкое Министерство, да не може, противъ священныя Законъ и стѣко право, да ги обидѣе, оскандава или угнѣтава, съ намѣреніе на смущеніе и на неспокойство въ исполненіето на тѣхното въроисповѣданіе, думавше и вѣрующыѣ са че «Вый свѣщеннодѣйствувае или четѣтъ Евангеліето въ къща или стая принадлежащы на вастъ, върѣте свѣщия, горіте свѣщи, турете столове, изнасяте иконы и икѣсы, кадїте омыяны и държите въ рѣцѣ патерица; » и тѣхне и за отъ сега, тѣзи служители, да не ги обезпокоиватъ и смущаватъ, противъ условіята и постановленіята на реченныя Фирманъ.

Не са допрошава на никой Правителствененъ служитель, безъ честна (Правителственна) заповѣдь, да досажда или да валага глоба на Църковитѣ и на монастыритѣ, които са вѣдѣватъ подъ властѣта на Патріарха и на Митрополитыѣ, да са относя самопроизвольно и да придирва изъ казны. Тѣзи заведенія оставатъ подъ тѣхното господарство и свѣтѣле вѣргу същыѣ условія, какъто и отъ напредъ.

Митрополитыѣ, архїепископыѣ, епископыѣ, игуменныѣ, свещенныцыѣ, монасыѣ, и монахиныѣ, и вобще сичкыѣ както сѣ подданныцы на Имперїята Ми какъто малкыѣ вой и вѣдѣмыѣ отъ Грыцкото въроисповѣданіе (Румъ-миллети) жылаѣ Царн-градскы и на окружноститѣ му, Кесарійскы, ~~Бератскы~~ Праклійскы, Каллиполскы, Русчущкы, Мыріофитскы, ~~Итронскы~~, Тыролойскы, Кызійскы, Нікомидійскы, Никейскы,

важността на тѣхния чинъ и достоинство. Обаче никое дока-
ченіе не ще са направи на движимото и недвижимото имуще-

Халкидонскы, Дерконскы, Хасларійскы, Солунскы, Кытроскы, Кампанійскы, Платамонскы, Сърбскы, Полянскы, Петрашкы, Ардамерійскы, Свѣто-горскы, Търновскы, Чирменскы, Лофчанскы; Преславскы, Адриануполскы, Амасійскы, Брусенскы, Новокесарійскы, Иконійскы, Веррійскы, Атталайскы, Критскы, Трапезанскы, Ларисскы, Триккалскы, Молдавскы, Унгровлахійскы, Артскы, Филипполескы, Родоскы, Съррескы, Драмскы, Смырненскы, Митылинскы, Иоаненскы, Халепскы, Дідымотишкы, Ангырскы, Філаделфійскы, Писсидійскы, Мелинишкы, Ънешкы, Меоымскы, Месимврэнскы, Видынскы, Дрыстрэнскы, Софійскы, Визійскы и Мидійскы, Анхіалскы, Варненскы, Маронійскы, Сильврэнскы, Созуагоѡуполскы, Ксанескы, Димитріадскы, Хиотскы, Лимненскы, Имвроскы, Ганоскы, Приконискы, Лптицкы, Елассонскы, Самоскы, Кооскы, Фанаріоферсалскы, Аргырополскы, Кассандрійскы, Пагоніанскы, Гревенскы, Агаѡуполскы, Нышавскы, и *онѣзи* Ипешкы *жители отъ* Ипешката Патріархія, *които сж приложены и присъединены на Цареградскыя Патріаршескый престоль сирѣчь* Дупничанскы, Разлошкы, Ихтиманскы, Самоковскы, Одаришкы, Герцеговскы, Парѡенійскы, Зугеійскы, Куршунлійскы, Скопскы, Врачанскы, Егри-Паланскы, Калканъ-деленскы, Нышкы, Аладжа-Хисарскы, Расовскы, Кевкерджинлійскы, Радомѣрскы, Кюстендылскы, Стовскы, Кратовскы, Кочанскы, Бургашкы, Рахташкы, Паракинскы, Травнишкы, Ново-Пазарскы, Ново-Варушкы, Пергоскы, Птернишкы, Митровскы, Вълчитрънскы, Самоѡрашкы, Чатцкы, Паланскы, Крозшкы, Чърногорскы, Преполскы, Ташличкы, Мейланскы, Ясовскы, Велювскы, Зворнишкы, *на* Казжта Соколъ *и* Узичъ, *на* Нахитъ Олакюрда, Мецована, *еще и жители*, *които подлежатъ на Църковата на Латинскытъ монасы въ* Санджацытъ *на* Босна *въ* Каличь, Герцеговина, Бѣльградъ, Сиремъ, Призренъ, Нованъ, Прищина, Якова, *и онѣзи жители отъ* Епископіитъ *на* *преждебывшата* Охридска Па-

ство на Христіанското духовенство. Управленіето на народны-
тъ дѣла на Христіенскытъ и на другытъ не-Мюсулманскы об-

тріархія, които са присъединихъ на Цариградската Патріархія
Охридскы и на зависящытъ отъ нея Бытолскы, Пелагонскы,
Прилѣпскы, Велешкы, Текіушкы, Редостинскы, Струмнишкы,
Патрашкы, Лърнинскы, Поамійскы, Гангренскы, Тавріанскы съ
църквата Веллашка, и на Нахитѣ Исланица, Караджа-Овасъ,
Старова, Моглены, Джумая, Ейри-Буджакъ, Касторія, Курпи-
ца, Нашалицъ, Сисанъ, Крайна, Довница, Рѣсна, Коприца, О-
мур-Калонія, Оскарпаръ, Преметъ, Тепеленъ, Петравла, Мале-
Каша, Музакъ, Кара-Бунаръ, Авлонъ, Сита, Елбасанъ, Каваія,
Дурано, Травна, Дебри, Кирчова, Преща и Ираклія, Сардикъ,
не сѣдватъ да припознаватъ реченныя за тѣхенъ Патріархъ,
и да се отнасятъ до него за сичкытъ си работы, които са
назначилъ до Патріаршеското вѣдомство, и никакъ да не бж-
дава непокорны на неговытъ благоразумны думы, но да му
се покоряватъ и да му бждатъ привързаны, какъто повѣлява
и религіозната имъ длъжностъ.

Да земе подъ властѣта си сѣщата Патріархія и зави-
сящытъ отъ нея, съ сѣщія начинъ какъто Гръцката Царе-
градска Патріархія ги занемаше и владѣяше и отъ напредъ,
и да управлява работытъ и религіознытъ имъ дѣла съгласно
съ волеящытъ митрополиты, като не са позволява никому
другому да са намѣсва въ тѣхъ противъ настоящія высочай-
шій Берагъ.

Никой нѣма власть безъ предварителна особна заповѣдь
отъ отнема отъ тѣхъ църквитѣ и монастыритѣ, които отъ
старыя времена са намѣрватъ подъ тѣхното владѣніе, или да
сѣмѣрява да ставатъ по позволеніе на Сждилищата по-
правкы спорѣдъ ветхыя планъ.

Достоинството на Митрополитъ, на Архіепископъ, или
Епископъ не са дава на никого, освѣнь ако са направи за туй
црѣвѣ, подпечатана съ печата на Патріарха, и на Синода,
чужденытъ сж исклучены отъ подобнытъ достоинства.

щини ще са положи подъ защитата на Свѣтъ, на който членоветъ ще са избержтъ какъто отъ духовенството тѣй и отъ

Само Патріархътъ или неговыѣ опредѣлены намѣстницы иматъ право да предприематъ спорѣдъ вѣроисповѣданіето си развързванъето и свързванъето съ брачны вѣрскы на лица, които принадлежатъ на тѣхныя народъ.

Подобно, никое отъ вжнз намѣсване не са прошава, когато са касае да са възложи наказаніе на свещенници спорѣдъ тѣхныѣ законы, които безъ стизволеніето на Патріарха, быха благословили бракове противъ правилата и законытѣ.

Никой Кадія или неговъ намѣстникъ, или другъ нѣкой нѣма право противъ древныѣ обычаи да са намѣсва, да туря препятствія, да налага глоба, или да отправя порицанія, въ случай когато, като назѣжтъ правилата на религіята си, Патріархътъ, Митрополитытѣ, Архіепископытѣ, Епископытѣ, или намѣстницытѣ имъ, са намѣсватъ въ распри на двама міряны, които са касаятъ до бракъ, или до разводъ, или до друго нѣщо което надлежи на религіята, и считатъ за нужно или да спогодытъ двѣтѣ страны, или да издирѣжтъ причинытѣ, да имъ налагатъ кѣтва въ църковитѣ си или да ги наказватъ съ църковно отлученіе.

Никой свещенникъ не може да направи бракъ считаеми незаконенъ отъ тѣхъ, освѣнъ чрѣзъ предварително позволеніе отъ Патріарха, отъ Митрополита или отъ Епископа отъ когото зависи.

Разлученіето на сжпругъ, двоебрачіето и бракътъ слѣдъ третия сж възбранены на вдовицытѣ и вдовицытѣ спорѣдъ тѣхната религія. Слѣдователно никое позволеніе за туй не ще са дава, и онѣзи които държжтъ такыва нѣща, ще са наказватъ и наставятъ.

Сжщо, спорѣдъ тѣхныя законъ са възбранява да влѣзватъ въ църквитѣ онѣзы, които незаконно сж са вѣнчали; слѣдователно, запрещява са на Кадіитѣ, Паипытѣ и вобще на

връзаны изъ сѣка община.

IV.) Въ градоветъ, градовцетъ и седата въ които населе-

скаго Правителственъ служителъ или на другою който пришеждава властъ да принуждава свещеницитъ да заранитъ пощанитъ за подобны беззаконія.

Сѣко завѣщаніе, което са прави спорѣдъ правилата на истинна религія отъ Митрополитъ, Архіепископъ, Епископъ, Монахъ, Църковнослужителъ или Църковнослужителка и тѣ други, на църква, за единовѣрны сиромасы, за Патріарха, Митрополитъ, Архіепископъ или Епископъ, ще са свали дѣйствиелно и ще са исполнява. А въ такъвъ случай не са трѣба предъ Сѣдилницата и свидѣтелството на единовѣрны Герман спорѣдъ тѣхнитъ за туй религіозны постановленія.

Завѣщаніята които завѣщателтъ ще опредѣли за Патріарха, Архіепископъ, Епископъ, или за сиромасытъ не истинны църкви изискватъ са, ако стане нужеда, отъ истинны църкви чрезъ посредството на сѣдилницата.

Подъ сѣдилницата ще поддържатъ длъжимитъ парии (parias) и парастасы (parastases) отъ наследницитъ на сѣко нѣже или жена подиръ смъртъта имъ.

Богато завѣщаніята въ полза на църкви, монастыри, на Патриарха, Митрополиты, Архіепископы и Епископы, не волнующатъ третята частъ отъ имуществото на завѣщателъ, не са искатъ отъ наследницитъ съ съдѣйствието на Сѣдилницето.

Богато подлежащитъ на Патриарха, Митрополиты, Архіепископы, Епископы, Игумены, Свещеницы, Църковнослужители и Църковнослужителки направятъ нѣкое престѣпленіе срѣщо тѣхното вѣроисповѣданіе, ще са наказватъ отъ Патриарха и отъ Синода му спорѣдъ правилата на религіята имъ, като не са позволява никое отъ други страна издѣлванне въ подобны работы.

А когато спорѣдъ религіята имъ са случи да са свали

ніето напълно принадлежи на едно вѣроисповѣданіе, никое препятствіе не ще са поставя за поправата или за подновяването

нѣкой свещеникъ и да са замѣсти съ другій, никой отъ вжнз не ще препятствува за такова замѣстянье.

Когато Патріархътъ съгласно съ Митрополитытѣ, епископъ или ржкоположи Митрополитъ, Архіепископъ, или Епископъ, Свещеникъ или игуменъ, достоинъ спорѣдъ религиознытѣ по тѣзи часть правила, за да са свали или ржкоположи; подобно когато вжѣсто почившия Митрополитъ, Архіепископъ или Епископъ ржкоположи други способны спорѣдъ правилата за туй, мѣнїето и избираньето на реченытѣ Митрополиты ще са зематъ въ вниманіе и като са поднесе на Честитата Ми Порта прозба подпечатана съ печата на Синода, ще са издава Высокъ Бератъ за достоинството на Митрополитъ, или Архіепископъ, или Епископъ, и наименуваемытѣ ще са снабдяватъ съ потрѣбкыя Фирманъ за тѣхната служба, безъ да са намѣсва нѣкой или да иска щото чрѣзъ посрѣдства и препорученія да са ржкоположи за Митрополитъ, Архіепископъ или Епископъ, този или другій нѣкой.

Никоя прозба отъ страна на Пашытѣ Кадїнтѣ и Наипытѣ въ мѣстата които зависѣтъ отъ вѣдомството на Патріарха, и която има предметъ за обвиненіе на Митрополитъ, Архіепископъ или Епископъ, было за неговото свалянье или заточеніе, не ще са зема предъ видъ, ако по-напредъ не са издири и подтвърди отъ Патріарха, и отъ Синода му; и ако по случка, чрѣзъ какъвто и да е начинъ, бы са сполучило да са издаде Фирманъ, безъ предварителны подпечатаны прозбы отъ Патріарха и Синода, подобнытѣ Фирманы, което деюмѣсеціе и да носѣтъ ще са считатъ безсилны и несжществующы (недѣйствиелны).

Ако ли отъ сега нататкзъ бы са представила нѣкоя прозба или законно рѣшеніе, което са отпаса до отнеманьето отъ Царе-градската Патріархія и отстѣлваньето къмъ

на здания, спорѣдъ ветхия планъ, на онѣзи здания, които сж посветены на Богослуженіята, на училищата, на болницытъ и на

друго лице на прездебывшытъ Патриархия Ипекска и Охридска, или на друга нѣкоя Митрополія отъ подлежащытъ имъ оны древно време, искамы подобнытъ документы никакъ да не са зематъ въ вниманіе, и да не са допрощава никому да върши нѣщо противъ Великолѣпнѣйшія Хатти-Хумаюнъ, който украсява издаденыя и вмѣстеныя дѣто трѣба Фирманъ за този предметъ, и който (Фирманъ) заповѣдва точното съхраненіе на рѣшенытъ за туй.

Сждба, която са касае до Патриарха, Митрополитытъ, Архиепископытъ, Епископытъ, Намѣстницытъ имъ, и до онызи които сж около тѣхъ, не са сжди въ никое друго мѣсто, освѣкъ въ Столицата.

Никой, който принадлежи на Гръцкыя народъ (Румѣнскыи), не ще са присилва отъ никого да прегрне Ислямизма.

Никой да са не намѣсва въ туй що са касае до лозыята, градинаытъ, мандрыты, ливадыты, полетата, мѣстата за сборове, монастырыты, агіазмыты, мѣлициныты, и до другы подобны здания, кщцы и дюгены, които принадлежжтъ на заповѣдащытъ отъ Патриархіята църкви, и въобще въ сѣко нѣщо което са отнася до църквитъ по причина на благочестиво Вакуфско посвещеніе, заедно съ добытака; но сичко туй да са ступанисва и да остава управляемо какъто и отъ древне време.

Когато Патриархытъ, съгласно съ пріетытъ постановленія и съ условіята на Патриаршеското му достоинство, може нужда да събере годишнытъ си обыкновенны правдыны Патриаршескы, на което и да е мѣсто подлежаще на Митрополитъ Архиепископъ, Епископъ, Свещенникъ, Игуменъ, или на друго нѣкого, ще му са дава нарочно Фирманъ, и Правителството и мѣстнытъ Началства ще подаватъ сѣка помощъ, на онѣзи, които ще са проводжжтъ по слѣдствіе на ре-

гробницата. Когато стане нужда да са въздигнатъ изъ ново такъвызи новы здания, планътъ и начертанието, като са одобрятъ

ченныя Фирманъ съ Синадалны и Патріаршескы писма да събиратъ поменжытыя правдини.

Частнытыя лица, които принадлежатъ на Гръцкыя народъ никакъ да не упорствуватъ да плащатъ на Патріарха, какъто туй ставаше до сега, годишнытыя даждія, и милостынытыя, а още и правдынытыя на сбороветъ, на монастырнытыя какъто и длъжното за благословеніе на бракове, и възобщо сичко което праведно са длъжны на Патріарха.

Испращанытыя отъ Патріарха за събиране на правдынытыя му ще са съдружаватъ съ наставленія; и ако за по-голъмо олесненіе искатъ да промѣнятъ дрехы или да носятъ оржжія за ныхъ защита отъ разбойныцытыя, Правителственнытыя мѣстны Началства, прѣзъ които преминуватъ или въ които влѣзватъ, не ще ги обезпокояватъ или искатъ отъ тѣхъ нито най малко нѣщо въ името на какво да е даждіе противно на священныя законъ.

Колкото са касае до реченното право Мирмакту, ще слѣдва да са плаща какъто и отъ напредъ спорѣдъ запискытыя, които са даватъ отъ Патріарха и Синода на Митрополитытыя, Архіепископытыя и Епископытыя.

Нѣкой отъ Митрополитытыя, Архіепископытыя или Епископытыя, като нѣматъ готовы пары за да платятъ дълга си на кассата, ако поискатъ да платятъ чрѣзъ платове тъканы или вещи, натоваренытыя за превозванъето имъ лица никакъ не ще са обезпокояватъ по пристанищата, и по другытыя страны, дѣто са случи да са майкатъ, отъ служителитыя на Гюмрюка, но ще сж свободны отъ съко даждіе, даръ, Гюмрюшкы данокъ или отъ съко друго подаяніе тѣй за парытыя толкова и за вещитыя които ще иматъ съ себе си.

Произведеніята отъ лозыята, които са събиратъ за Патріарха, какъто и сичкытыя които му са даватъ за милостыня въ шарж, медъ, дървено масло, или въ друго нѣщо, ще

отъ Патріарха или отъ началницѣтъ на общината, ще са подна-
са превозватъ чрѣзъ челоуѣцѣтъ му, безъ да са обезпокояватъ
никакъ или въ пристанищата, или при входа въ градоветѣ,
отъ Гюмрюшкытѣ стражари, или отъ кой да е другій слу-
жителъ.

Началството ще подава своята помощъ за събираньето
за годишнытѣ даждія, какъто и за Зарари-Касабиѣ (обезт-
вяванье за тѣщата на общината) на пособіята, на па-
риштѣ които произхождатъ отъ милостыны, на правдинытѣ
отъ агіазмытѣ, отъ сбороветѣ, и за длѣжимытѣ отъ извър-
шваньето на първий, вторый и третый бракове, къмъ Митро-
политытѣ, Архіепископытѣ, Епископытѣ, Свещеницытѣ и
прочія, отъ живуцытѣ въ мѣстата на Нашата Държава,
както зависѣтъ отъ вѣдомството на Патріарха.

Подобно ще помага за годишното събиранье по дванаде-
сетъ аспры отъ сѣка кѣща и по една крина отъ сѣкой священ-
никъ, въ полза на Патріарха, какъто и за годишното съби-
ранье по дванадесетъ аспры отъ сѣка кѣща, и по единъ ши-
нѣкъ отъ сѣкой священникъ въ полза на Митрополита или
Архіепископа.

Житото и дървеното масло, които спорѣдъ древнытѣ о-
бычаи са даватъ отъ нѣкои за исплащанье на даждіята, ще
се събиратъ отъ Патріарха, Митрополита, или отъ негова
настоятель, безъ да са полагатъ подъ нѣкое митарственко
или другій видъ даждіе.

Никой отъ вѣжъ да са не намѣсва когато Патріархътъ,
Митрополитытѣ или тѣхнытѣ настоятели, спорѣдъ сѣще-
ствующытѣ древны обычаи, събиратъ за даждіе сѣразмѣрно
съ числото на подлежащытѣ подъ тѣхъ църкови и села, на-
значеното право Ембатікъ, и въобще сѣко друго право отъ
големъ или малка стойность.

Когато са събиратъ даждіята, по нѣкога са случва,
много фамилисты, съ родителытѣ си и чадата си, да са съ-
биратъ въ една кѣща, думаящы: «Бератытѣ ви казватъ че

сятъ само веднѣжъ на Выс. Порта, която ще приема поднесе-

даждіето са събира отъ сѣка къща, а ний съставямы днесъ една само къща.» заради туй запосѣдвамы за въ бѣдѣе никой да не прибѣга до такыва кривы тѣлкуванія, вредителны, на правата на Държавата.

При другитѣ, нека и тѣзи правдини да са запазены отъ сѣко намѣсване на населяющитѣ вліятелны епархіоты, или притежатели Займы и Спахи, въ мѣстата които са подъ Патріарха. Никой отъ тѣхъ да са не мѣси въ полза на онѣзи, които са намѣрватъ у тѣхнитѣ земи, зиловища (Къшлацы), или села, подъ предлогъ че тѣ сж настойници или тѣхны хора.

Когато Патріархътъ или Митрополитытѣ зематъ, за общото, наслѣдіята, отъ каквото видѣ и да сж, състоящы было отъ пары, или вещи, конѣ или отъ друго кѣщо, на Митрополитытѣ, Архіепископытѣ, Игуменытѣ, Свещеницытѣ, Монасытѣ и Монахинитѣ, които сж умрѣли безъ наслѣдницы, никой отъ служителитѣ на Бент-ул-мала, Касемигѣ, Мютевелигѣ, Бирницытѣ, Войводитѣ, Полицейтѣ, или кой да е отъ тѣхныштѣ челоуѣцы кѣма право да са намѣсва съ извиненіе че, ужь, обязанноститѣ на общы или частны бирницы върху наслѣдіята имъ сж са възложили, по слѣдствие на вписване, въ Императоскытѣ тефтери.

Длѣжны сж обаче свикы да са съобразяватъ точно съ постановленіята на новыя Уставъ, който преди малко време са подтвърди чрѣзъ Хатти-Хумаюнъ, и въ който са строго запретава присвоеніето на наслѣдія, състоящы отъ пары или стежанія, или вещи отъ другій видѣ, когато умрѣлитѣ оставятъ свои наслѣдницы.

Митрополитытѣ, Архіепископытѣ, Епископытѣ и вобще духовнытѣ лица, които упорствуватъ да не плащатъ Узаконенытѣ правдини, ще са наказватъ спорѣдъ църковнытѣ законы отъ Патріарха, съ съдѣйствието и на Митрополитытѣ отъ Синода, които можтъ да имъ убрѣсаватъ брадата, да ги свѣлѣжтъ отъ службата имъ, да наименоувватъ други

нытъ начертанія и ще заповѣда да са изпълнѣтъ, съгласно мѣсто тѣхъ, като не са прощава никому да са намѣсва въ подобнытъ.

Колкото отъ Моитѣ подданицы, които сж отъ Грыкыя народъ, рѣшижтъ веднѣжъ да са оженижтъ спорѣдъ тѣхнытъ обычаи, запретява са да иджтъ да са женижтъ и на друго мѣсто.

Никое отъ вліятелнытъ лица да не прекуждава священникъ да вѣнчава каква да е жена съ одного или другыго, противъ постановленіята имъ за туй, нито да притѣсняява Патріарха или Митрополита, като иска отъ него извърженіе на нѣкого священника и вмѣсто него, рѣкоположеніето на другъ священникъ. Нека тѣ иматъ при другото и пълно право да афоресватъ за наставленіе и наказаніе, и никой да са не жѣси въ туй, що са касае до тѣхнытъ рѣшенія.

Монасытъ, които сж оставили мѣрскыя животъ, да не се скитатъ по волята си, но да има Патріархътъ, съ съгласіето на Митрополитытъ, правото, да ги проводи на монастырытъ имъ, безъ да го възбраява нѣкой.

Когато Патріарсы и Митрополиты отъ други страны поискатъ да доджтъ въ Цари-градъ за собственнытъ си работи, тѣ не можтъ нито да додатъ, нито да расправятъ работытъ си друго яче, освѣнь чрѣзъ предварително позволеніе отъ Патріарха и Синода.

Когато, по слѣдствие на сждебно рѣшеніе, стане нужда да са улови нѣкой отъ Митрополитытъ или Монасытъ, неговото улавянье ще са дѣйствиува чрѣзъ Патріархіята.

Когато духовны лица безъ црква или монастырь са скитатъ отъ мѣсто на мѣсто и ставатъ причина на съблазнь, Патріархътъ и Митрополитытъ ще ги наказватъ, и изсрещатъ на монастырытъ имъ, спорѣдъ црковнытъ правы за туй.

Настойныцытъ на црквитѣ и монастырытъ, които злоупотрѣбаватъ управленіето на доходытъ на тѣзи заведенія,

ено съ Императорската заповѣдь, която ще са издава за

полагатъ са подъ испытаніе за тѣхнитѣ смѣткы, отъ Патріарха, и Митрополитытѣ, които иматъ право да зематъ срѣщу тѣхъ мѣркытѣ, които быхъ счели сгодны, безъ да имъ прави препятствіе нѣкой.

Притежателитѣ и Управителитѣ на Митрополии, Архиепископіи, Епископіи съ силата на даруванытѣ имъ отъ Насъ Бераты, за да не са обезпокояватъ и повреждатъ по времето на събиранията отъ Правителственнытѣ служители и други, нуждно е да са поменува положително и опредѣленно въ условіята на Берата, който ще имъ са дарува, че реченнытѣ духовны лица трѣба да са необезпокояваны и неущетяваны на никой начинъ.

Ще са зематъ въ вниманіе сичкытѣ прозбы представяны отъ Патріарха и Синода, и носящы печата на Синода, и благосклонно ще са приема еъко тѣхно представленіе или рѣшеніе, касателно до тѣхната религія.

Никой не ще досажда на Патріарха противъ приетытѣ правила за патерицата, която носи на ржиѣ, или за какво да е друго нѣщо което принадлежи на Богослуженіето.

Никой не ще му досажда, да иска насилственно да са приеме въ службата му, или да иска други подобны работы, противны на волята на Патріарха и Синода.

Подъ никое извиненіе, и чрѣзъ никой начинъ не са прощава на нѣкого да противодѣйствува на мирното владѣніе на Цареградската Патріархія и на принадлежащытѣ ѝ отъ реченныя Патріархъ, съ съдѣйствието и съгласіето на Синода, както са разясни по горѣ.

Тѣй да бжде знаино на сичкытѣ, и да е на тѣхъ вѣрно чрѣзъ Моя Императорскый знакъ.

Издаде са въ Высокото сѣдалище на Господарственното Ми пребываніе на Цари-градъ, който е добръ заварденъ, и добръ защищаемъ, по средата на мѣсецъ Реби-юл-ахъръ на годината 1,277 — (1860 л. прѣвъ м. Октомврія).»

туй (1). Въ противенъ случай, ще направи своитѣ забѣлѣжки въ разстояніе на опредѣленъ срокъ. Ако нѣкоя община са намѣрва сама въ нѣкое мѣсто, безъ да е размѣсена съ други вѣроисповѣдны общины (2), не ще подлежи подъ никой видъ ограниченіе по публичното и външно извършване на нейното Богослужение (3). Колкото за градоветѣ, градовцетѣ и селата, които сж населены съ жители отъ различни вѣроисповѣданія, сѣка община може, въ особната си *махала* въ която живѣе, да подновява и поддържа своитѣ Църкви, болници, училища и гробища, съобразно съ горѣположенитѣ начала.

V.) Колкото за новитѣ здания, на които въздиганъето бы са счело за нужно, Патриарсытѣ или Митрополитытѣ ще просѣятъ потрѣбното за туй позволеніе отъ Нашата Высока Порта; и Императорското Наше позволеніе ще са дава, освѣнь ако сж-ществува, за Правителството, нѣкое административно препятствіе (4).

VI.) Намѣсванъето на Властьта въ таквызи работы ще става съвършенно даромъ.

VII.) Правителството ще земе потрѣбнитѣ дѣйствителны мѣр-кы, за да обезпечи на сѣко вѣроисповѣданіе, колкото и да бы было числото на неговитѣ послѣдователи, пълната свобода за неговото извършване (5).

(1) Древното Законодательство не допушаше да са въздигатъ църкви дѣто бы по-напредъ не сж сществували. Омеръ-Имръ-Абд-удъ-Азизъ заповѣда да са створѣтъ сичкытѣ новы Църкви, основающъ са на онуй изреченіе *Хадес* което се отдава на Моамета: «*Не може да са сзидатъ Църковъ въ Ислама, немогатъ да са поправѣтъ соборенитѣ,*» и по-долу: «*Никоя Църковъ въ землята на Исляма.*» D. Gatteschi Стр. 265.

(2) Речъта *Динъ* общо и частно означаваше *Исламизама* религіята по преименуство, а *мездѣбъ* и *Миллетъ* именувахъ са другытѣ вѣроисповѣданія. Тука въ *Хатти-Хумаюна* речъта са приспособява безразлично за сичкытѣ вѣроисповѣданія.

(3). Въ ветхото право външното Богослуженіе бѣше законно забранено въ мѣстата дѣто живѣятъ Мюсулманы, а са позволяваше на сѣко друго мѣсто.

(4) Сирѣчь близо до *Джаміа* или *Кула*, или ако мѣстото е *Вакуфъ* на нѣкое релігиозно заведение. D. Gatteschi Стр. 263.

(5) Едно време Портата не припознаваше освѣнь двѣ Христіенскы общины:

VIII.) Съка дума, израженіе или поруганіе, което клони да характериса нѣкое съсловіе отъ Моитѣ подданици, като по-долше отъ друго нѣкое, поради вѣроисповѣданіето, езика или происхожденіето, за всѣгда са унищожаватъ и изглаждатъ отъ Правителственнитѣ документи.

IX.) Законътъ ще наказва употребленіето на израженія различителны, хулителны или докочителны между частны лица или отъ стража на Правителственны служители.

X.) Богослуженіето на сичкитѣ вѣроисповѣданія и догмы, които съществуватъ въ Държавата Ми, ще са извършватъ съ съка свобода, и никой отъ Моитѣ подданици не ще са възбрани отъ да извършватъ вѣроисповѣданіето, което исповѣдва.

XI.) Колкото за туй никой не ще са преубѣждаватъ или обезпокояватъ.

XII.) Никой не ще са принуждаватъ да промѣни своето Богослуженіе или вѣроисповѣданіе.

XIII.) Служителитѣ и слугитѣ на Държавата са избиратъ отъ Насъ и са опредѣляватъ по Императорска заповѣдь; и понеже сичкитѣ Наши подданици, безъ различіе на народность, ще сѣ пріеты по Правителственнитѣ мѣста и службы, могатъ да са опредѣляватъ по тѣхъ спорѣдь тѣхното достоинство и способность, съгласно съ правилата, на които приспособленіето ще бѣде общо.

XIV.) Сичкитѣ Наши подданици, безъ различіе, ще сѣ пріеты въ Правителственнитѣ, въ гражданскитѣ и въ военнитѣ училища, щомъ изпълнѣтъ условіята на възрастта и испытаніето, спорѣдь означенитѣ особенны условія въ органическитѣ Устави на реченитѣ училища.

Гръцката и Арменската, и съ много голѣмо затрудненіе сподучихъ припознаніето си началницитѣ на Гръкоуніатската и Арменокатолишката общины. За много време Арменокатолицитѣ са принуждавахъ неволею да зематъ за по главнитѣ си свещеннодѣйствія, като за кръщенія, вѣчанія и за погребенія, свещеници отъ несъединеното вѣроисповѣданіе; Арменцитѣ са припознахъ за народъ чрѣзь *Фирманъ* на 1831 г. (*Famin. des églises chrétiennes en Orient. Стр. 39* назначаемъ отъ *Gatteschi Стр. 264*).

XV.) Еще са допрошава на сѣка община да въздига обществени училища за наукытъ, художествата и промышленностьта: но начинътъ за ученіето и избираието на учителитѣ за подобнытъ училища ще е подъ надзираніето и испытаніето на смѣсенъ Свѣтъ отъ общественото просвѣщеніе, на който членовеѣтъ ще са опредѣляватъ отъ Насъ.

XVI.) Сичкыѣтъ търговскы и наказателны дѣла, които произникватъ между Мюсулманы и подданицы Христіены или други не-Мюсулманы, или помежду подданицы Христіены и други не-Мюсулманы, отъ различни догмы, ще са възлагатъ на смѣсенъ Сѣдилища. Засѣданіето на тѣзи Сѣдилища ще быва публично; тѣжимыѣтъ и тѣжителитѣ ще присѣтствуватъ; свидѣтелитѣ, които ще са представятъ отъ тѣхъ ще удостовѣряватъ исповѣдитѣ си съ кѣтва, която сѣкога ще са дава спорѣдъ вѣроисповѣданіето и Богослуженіето на сѣкыго отъ тѣхъ.

XVII.) Сѣдбыѣтъ, които са касаѣтъ до гражданскы дѣла (*Гражданскы права*) ще са сѣдѣтъ спорѣдъ священныя Законъ и спорѣдъ Уставыѣтъ (*), въ смѣсеныѣтъ сѣдилища на Еялетыѣтъ и Санджацыѣтъ, въ присѣтствіето на Главныя Управителъ и на Кадіята. Разысканіята на сѣдбыѣтъ, които са сѣдѣтъ въ тѣзи сѣдилища и свѣѣты, ще ставатъ публично.

XVIII.) Частныѣтъ сѣдбы, на примѣръ за наслѣдіе, было между двама Христіены, было между други двама Мои подданицы не-Мюсулманы, могатъ, по прозбата на сътѣжебницыѣтъ, да са препратѣтъ предъ Патріарсыѣтъ, предъ началницыѣтъ на общиныѣтъ и предъ Свѣѣтыѣтъ на тѣзи общины, за да са сѣдѣтъ тѣхъ.

XIX.) Наказателныѣтъ и търговскы Законы и правилата на сѣдѣието, които ще са приспособяватъ въ смѣсеныѣтъ Сѣдилища ще са повѣлныѣтъ колкото е възможно по-скоро; ще са

(*) Свѣѣтъ предъ еногози който представя Вѣроисповѣдния Законъ и спорѣдъ *Канонныя*, т. е. Гражданскыѣтъ Законы, които са обнародувахъ по Императорско повѣленіе; въ събраніята, въ сѣдоточіята на областыѣтъ и на Вилаетыѣтъ, при вѣстныѣтъ Началства засѣдаватъ духовныѣтъ началници и опредѣлено число първешыѣтъ не-Мюсулманскыѣтъ жители.

наредѣхъ и помѣстихъ въ Кодексъ и послѣ ще са публикуватъ и распространѣхъ приведены на различныѣ езицы, които са говорѣхъ въ Нашата Държава.

XX.) Ще са предприеме по-скоро преобразованіето на системата на наказаніята, на затворыѣ и на другыѣ мѣста, които сж предназначены за задържанъето на обвиняемыѣ или на осжденыѣ за прегрѣшенія, за да са съгласѣхъ правата на челоувѣчеството съ онѣзи на правосждіето.

XXI.) По сѣко застояванъе на сждбата, и въ сжщыѣ затворы, сѣко тѣлесно наказаніе, освѣнь онѣзи които са съгласуватъ съ правилата на покорността, които сж са издали отъ Портата, и сѣко употрѣбленіе оприличяемо на угнетенія и мжченія, коренно са унищожаватъ и запрѣтватъ.

XXII.) Жестокоститѣ, които бы са направили по прѣступленіе на предидущія членъ ще са опозорватъ, а служителитѣ които сж заповѣдали подобны, както и онѣзи които сж ги изпълнили ще са наказватъ и порицаватъ спорѣдъ постановленіята на Наказателныя законъ.

XXIII.) Устроеніето на Полиціята въ Столицата, въ областитѣ, въ градоветѣ и въ селата ще са разглѣда отъ ново съ начинъ, който да оздравяватъ силна дѣйствителна защита на миролюбивыѣ подданици на Нашата Държава, какъто за личността тѣй и за имота имъ (*).

XXIV.) Равенството на даждіята (***) принасятъ равенството на другыѣ даноцы, какъто равенството на правата съдружяватъ

(*) Вѣтхыѣ Полицейскыѣ кодексъ имаше дата 17 Зил-Хидже, 1,262 лѣто.

(**) Турскыѣ подданици сичкыѣ сега плащатъ сжщыѣ даждія: даждіето което са звеше *Зекіятъ* са махнж. Тѣзи речъ, която съдржаше една вѣроисповѣдна мисль, изпълненіето на нѣкое вѣроисповѣдно дѣло, за което само Мюсулманитѣ притежавали способността да го извършватъ, замѣсти са отъ едно израженіе, съвършенно едноименно, но което може да са приспособи безразлично върху сичкы, и *Вергіята*, т. е. думата *верги*; подъ туй наименованіе Мюсулманитѣ плащатъ старото *Зекіятъ*, а Христіенитѣ многовидныѣ даждія, които занемахъ мѣстото му; туй даждіе е единъ видъ даждіе върху доходитѣ, събираемо върху предполагаемыя имотъ на частныѣ лица, движимъ, недвижимъ или отъ пары. Разхвърлюванъето става отъ *Валиитѣ* съ сѣдѣйствието на *Мезлишиитѣ*, които земахъ за основаніе за наложимата часть, която са дължяне отъ областята, заболѣженыѣ числа

онуй на длъжноститѣ. Заради туй Христіенитѣ и другитѣ не-Мюсулманы подданници сж длъжны, както и Мюсулманитѣ, да са подложатъ на обнародвания въ послѣдне време законъ за распореджанъето на рекрутиранъето (войскосъбиранъето) (*).

XXV.) Началото за личното отмиъненіе отъ военната служба, было чръзъ замѣстяване, было чръзъ откупуване, ще са уни-
чюжи.

XXVI.) Потрѣбнитѣ уставы за начина на приемањето въ ре-
ловетѣ на войската и на не-Мюсулманитѣ подданници, ще са съчинитѣ и публикуватъ, колкото е възможно по-скоро.

XXVII.) Ще са предприеме по-скоро преобразованіето на
Уставитѣ, които са касаетъ до съставенъето на Еялетскитѣ и
Санджански Сѣвѣты, за да са оздрави законното избиране на
Мюсулманскитѣ, Христіенскитѣ, или други членове и да са о-
безпечи свободното исчисленіе на гласоподаваніята. Високата
Порта ще са погрыже за по-сгоднитѣ мѣрки, за да са извѣ-
ства точно за послѣдствіята на разсжденіята и да научва и
утвърдява станжлитѣ рѣшенія.

XXVIII.) Както законитѣ, които управляватъ купуванъето,
продаванъето и ступанството на недвижимитѣ стежанія, сж об-
щи за сичкитѣ подданници на Моето царство (**), тѣ са допро-

из Катазоитѣ на Императорскитѣ архиви.

Събираніята отъ *Вергіята*, спорѣдъ смѣтката на 1,850 год. са качили на 200
миліона гроша (*Renseignements pour l'histoire contemporaine de la Turquie*)
на 1.860 л. възлѣзож на 551,929, кесіи, т. е. 2,759,645 Лирѣ Турскы.

(*) Спорѣдъ древната система бѣхъ длъжны само нѣкои Христіенски народности
да даватъ войска; н. п. Мырдитѣ въ военно време давахъ едно определено чис-
ло оружъеносцы, които, подъ байрякъ съ Кръсть, са съединявахъ съ централното
тѣло на Турската войска, за да завзематъ постѣ подошеіе, което имъ са показяше;
други, като Българскитѣ войници (*D'Ossoy, Tableau de l'Emp. Ott. VII. 17.*
179), са распореджахъ по различни службы изъ войската, тѣ слѣдватъ отъ нѣкои
мѣста и до сега подъ старото си наименованіе *войникъ* да са призоваватъ въ
Столицата и са нареждатъ пакъ по Царскы службы — да пасятъ конетѣ Сарайскы.

(**) Древното Турско Законодателство забраняваше на чужденцитѣ правото на
недвижима собственостъ въ Мюсулмански мѣста; съ сичко туй много рано В.
Порта призна и прие въ различни Мемуары до разны посолства въ Цари-градъ,
— *Евѣ жекы, Турскы подданници, не загубватъ чръзъ оженъванъето си съ чуж-
денскы съжитѣ права, които по наследственно право или по другій начинъ сж при-*

щава и на чужденците да притежаватъ недвижими стежания, като са съобразяватъ съ мѣстните Законы и съ Уставите на мѣстната Полиция, и като плащатъ същитъ права, които и тужденците, но съкога подиръ споразумѣніята, които ще станжтъ между Моето Правителство и чуждите Силы.

XXIX.) Даноците, които ще са зематъ отъ сичкитъ Наши подданицы, ще са събиратъ по равноправность, безъ различіе на степенъ или вѣроисповѣданіе; ще са земе грижа за по-бързитъ средства за направленіето на съществуящитъ злоупотрѣбленія, по събираньето на даждіята и особено за опѣзи на десетоците. Системата на непосредственото събиранье на даждіята, постепенно и по възможность, ще замѣсти системата на даваньето подъ наемъ на доходитъ на Държавата. До когато настоящата система ще има сила, ще са запрети, съ най-строгы наказанія, на служителитъ на Портата и на членовитъ на *Мезлишиитъ*, да не оставятъ отъ горѣ си наемваніята, нито да зематъ участіе въ печалбитъ имъ, освѣнь туй и наддаваніята ще ставатъ публично.

XXX.) Мѣстнитъ даждія, по възможность ще са налагатъ и опредѣлятъ съ начинъ, щото да не докачятъ мѣстнитъ произведенія и да не причиняватъ препятствія на вѣтрѣшната търговія.

XXXI.) Освѣнь сгодната сподѣла на иждивеніята, които ще са опредѣлятъ и наложатъ за дѣлата на общата полза, ще са

добыли верху стежанія, които ступанисвахъ до оженваньето си. Туй право и подиръ промѣненіето на Гражданското имъ състояніе остава цѣло и непромѣняемо както и отъ напредъ. И туй право приспособявано най-вече на желятъ, които принадлежатъ на общината, която са именува *Датинъ райсж*, быде непосредственно съдѣствие, да придобиятъ мнозина отъ Европейцитъ недвижими собственности, чрѣзъ сѣругитъ си и въ тѣхно име; други станахъ притежатели подъ извиненіе че сѣругитъ имъ принадлежяхъ на тѣзи община, като ги записвахъ, до колкото са касаеше до стежаніето, въ Записната книга на туй писалище. На туй неправилно състояніе положи край издаденитъ преди малко Законъ за недвижимитъ стежания на чужденците, който съставя единственото законно потвърденіе за туй распореджанье на *Хатти-Хумаюна*. Този Законъ, глѣдай въ надлежното мѣсто, дѣто сж и протоколытъ които са подписахъ между В. Порта и Силитъ, които присѣхъ приспособленіето му, колкото за тѣхнитъ подданицы.

налюжтъ и частны даждія въ областитѣ, които ще участвувать въ ползытъ за отварянето на пѣтица за съобщеніе по сухо или по вода.

XXXII.) Ще са положи сѣко стараніе, щото новосъчиненыйтъ особитѣ законъ за съставянье и подносянье на Бюджета на Държавата (*), да са приспособи съ сѣка точность.

XXXIII.) Ще са предприеме праведното разгльждане на зашятытъ на разнытъ службы.

XXXIV.) Началницытъ на общинытъ съ единъ представитель отъ сѣка отъ тѣхъ, опредѣленъ отъ Насъ, нарочно ще са призовавять отъ Нашия В. Везырь, да съучаствувать въ разкышленіята на Великыя Съвѣтъ за предметытъ, които пята-ресувать сичкытъ, въобще, Наши подданицы; тѣзи представи-тели ще са опредѣлявять за една година и ще даватъ клѣтва, богато поемать своитѣ длѣжности.

XXXV.) Членоветѣ на Великыя Съвѣтъ, въ редовнытъ и не-редовны засѣданія, свободно ще изражавать своето мнѣніе и гласъ; и въ туй никакъ не ще са обезпокоявять.

XXXVI.) Постановленіята на закона за развращеніе, подкупуване и противозаконно налагање на даждія ще са приспособѣтъ, спорѣдъ законнытъ правила, върху сичкытъ Наши подданицы, на което съсловіе и да надлежтъ и каквато и да е службата имъ.

XXXVII.) Ще са съставѣтъ Банки и други подобны заведе-нія, за да усилятъ общественныя кредитъ и да преобразятъ монетната система; ще са отстъпѣтъ потрѣбнытъ капиталы за предметытъ, които съставляватъ извора на вещественното бо-гатство на Нашата Държава; на конецъ ще са занимаемъ да отстъпимъ истинскы леснины, като отварямы нуждытъ пѣтица

(*) За съчиненіето на първыя редовенъ *Бюджетъ* бѣше са съставила една фи- нансовна комисія подъ предѣлательството на Мехмед-Рюжди-Паша, едно време Великъ Везырь, състояща отъ множество върховны Финансіалны служители отъ Франца, Англія и Австрія. Обнародваныйтъ преди малко *Бюджетъ* отъ Н. П. Салтък-Паша Министръ на финансытъ е дѣло важно, което, може нѣкой да каже, че съставя обновяванъето на экономическыя животъ на Имперіята.

и канали за превозванье на земнитѣ произведения и като отстранявамы сѣко нѣщо, което пречи за развитіето на земледѣліето и търговіята.

XXXVIII.) За тѣзи цѣль трѣба за сѣкога да са посветимъ на постоянното попеченіе за средствата, чрѣзъ които можимы да са възползовамы отъ наукитѣ, отъ познаніята и отъ капиталитѣ на Европа.

Прочее, вѣрный Мой Везырю, ще обнародвашъ Высокия Ми Императорскый Фирманъ, спорѣдъ обикновеннитѣ формалности, какъто въ Цари-градъ тѣй и по областитѣ на Държавата; ще бдишь за изпълненіето на негова смислъ и ще земишь потрѣбнитѣ мѣрки щото настоящитѣ постановленія сѣкога да са исполняватъ.

Туй да го знайте и сичкы да са повинувате на туй Ми свѣщенно постановленіе. (*)

(*) Многополезнитѣ слѣдствія, които произведе въ Държавата туй постановленіе приборяватъ са въ *Мемуара* който Н. В. Фуадъ паша Министъртъ на Вѣщнитѣ дѣла на Высоката Порта испрати до Англійското Правителство прѣзъ Маія 1867 л. заедно съ изложеніята на Англійскитѣ Консулы за състояніето на мѣстото, въ които най добръ са потвърдяватъ тѣзи слѣдствія. Заради туй сметохмы за нужно да изложимъ тука и този *Мемуаръ*, въ който са поменува и за Българо-Гръцкыя Цървоветъ въпросъ.

МЕМОАРЪ

Отъ страна на Н. В. Министра на външнитѣ дѣла
на В. Порта до Повѣренитѣ на Великы-тѣ
Силы въ Цари-градъ за приспособяванъето
на *Хатти-Хумаюна*.

(“Май 1,867 л.”).

« Императорскыйтъ *Фирманъ* отъ 18 Февруарія 1,856 л. не е друго освѣнь подтвърденіе и развитіе на дѣлото на *Гюльгачето*, което основá публично системата на равенството и отвори епохата за преобразованіето на Османската Имперія. Исполненіето на една программа толкозы сметена, която обхваща сичкытѣ клонове на Правителството и която са касае до най-высокытѣ въпросы на общественныя редъ, представляше многовидны мѣчнотии, отъ които по-значителнытѣ са съдържахъ въ народнытѣ предубѣждения и въ състояніето на общественнытѣ нравы. Съко прочее отъ извѣстенытѣ преобразования изыскваше двойно стараніе, съразмѣрно съ двойното препятствіе, което трѣбаше да са оборо.

« За да измѣри чловѣкъ поприцето, което преминахмы отъ десетъ години насамъ, за да подаде миѣниѣе безпристрастно върху исполненіето на обѣщаніята отъ 1,856 год., за да осъди или оправдае поведеніето на Императорското Правителство, и да присъди за бѣдѣщето на неговата политика, изысква са да всагата внимателно дѣлата му и най паче да са задоволи по-вече отъ побѣденото препятствіе, нежели отъ сполученото вещественно послѣдствіе. Едно ново Законодателство, което едва напърва чловѣкъ, начертано подиръ дълголѣтна борба и добросовѣстны старанія, доказва по-ясно напредѣка отъ колкото друго нѣкое преобразование изъ цѣло извършено, но на което приспособяванъето не бѣ противно нито на чувствата нито на

предрасъждъцитъ на населеніето. Спорѣдъ тѣзи метода, която са налага на сѣко безпристрастно обсъжденіе въ испытванъето на Гражданскитъ и правителственны събитія на вътрѣшното Правленіе, които послѣдовахъ программата на 1,856 л., ще признае че тѣзи программа сж е изпълнила по сичкитъ си части, съ единичкото и най оправдателно различіе, че по нѣкои нейны части населеніето остави много на дирѣ приданіята на ветхата система, когато върху други нѣкои сполученото послѣдствие, ако и дѣйствително, едва са осѣща. Доволно е обаче че началото премина отъ теорическото състояніе въ практическото, за да бы Императорското Правителство придобило правото да го покаже като същественно послѣдствие и като несумнѣнно доказателство на своитъ намѣренія.

« Въ епоха не много отстояща отъ насъ, сирѣчь преди прогласяванъето на *Танзимата*, който може да са нарече Уставъ за равенството, подданицитъ на Султана са раздѣляхъ на два класса, раздѣляемы едни отъ други чрѣзъ предубѣждения на видъ непреодолимы, сирѣчь на владѣющія классъ, състоящъ отъ Мюсулманитъ, и на другий классъ, по-долень, и изъ цѣло подчиненъ на първия, сирѣчь классътъ на не-Мюсулманскитъ народы. Туй неравенство, което имаше тогази сичката сила на гражданско учрѣженіе, безъ да е облечено съ законность, уничтожи са чрѣзъ дѣлото на *Гюлхането*, което прогласи пълното равенство за сичкитъ подданицы на Султана, безъ различіе на народность и на вѣроисповѣданіе. Но туй велико обществено преобразование не бѣше въ начало друго, освѣнь освещеніе на едно право, което можаше да остане безплодно и въ състояніе на безгласна буква. — Предлежеше да са преобърне въ дѣло, сирѣчь да са внесе въ нравитъ, както са введе и въ Законодателството. На туй трудно дѣло Правителството посвети сичкитъ си старанія и днесъ втората часть на неговото посланіе са изпълни. Равенството са пріе, и не само че началото не среща вече борба, но влѣзе и сѣкога влѣзва еще по-дълбоко въ нравитъ на населеніето.

« Може нѣкой да ослаби значителността на туй нравствен-

во завоеваніе, като напомни че началото на равенството не сж е приело и приспособило въ равна степенъ по сичкытъ страны въ Имперіята. Но примѣрытъ, които бы принесли не ще докажатъ освѣнь едно евленіе, което Правителството, никога не е помыслило да отрече, че, въ Турско, както и въ сѣко друго мѣсто, колкото и да са предположи Тб напреднало въ просвѣщеніето, не може никой да сполучи изведнѣжъ преобразованіето на нравытъ. Прочее ако въ нѣкои лица и въ нѣкои мѣста, които сж по-вече отдалечены отъ Правителственното средоточіе, убѣжденіята не сж са измѣнили още въ полза на новытъ идеи, туй евленіе нищо застрашително не съдържа, и викакъ не може да опровергае дѣйствителността или да ослаби значителността на придобитата побѣда отъ Императорското Правителство. Най явното доказателство, което може нѣкой да приведе е че днесъ щеше да бжде невъзможно на онѣзи, които съвѣтуватъ Турція да поискатъ а на В. Порта даприеме тѣзкво ново преобразование, какъвто и да е неговътъ предметъ, безъ да не са распространижтъ исходящытъ отъ него благодѣянія, изведнѣжъ на сичкытъ классове на населеніята, които сж свързаны чрѣзь равенството, помежду си толкози, щото онуй което става за едного, невъзможно е да не ползова и другытъ, подъ сжщото възрѣніе и въ равна степенъ.

« Подъ сжщія редъ на идеитъ и за подтвърдѣніе на сжщытъ истинны, длжны смя да напомнимъ едно ново законопоставленіе, което обнема най-широкытъ и най-значителнытъ преобразования. Разумяваме сждебното, административното и финансово устроеніе на *Вилаетытъ* въ Имперіята. Туй устроеніе, плодъ на дълго размышленіе, приспособи са вече въ Дунавската Область още преди двѣ години и въстържествува въ първия този опытъ. Прочее можяше ли да бжде истинно утвърденіето че Императорското Правителство нищо не е направило, защото основныйтъ законъ на вътрешното Управление на Имперіята не сж е приспособилъ до сега, освѣнь въ една отъ неговытъ области? Не е ли по-право да признае сѣкой че то е сполучило рѣшително слѣдствие, като намѣри образъ на Пра-

вленіе, който удовлетворява същевременно нуждытъ на мѣстото, нравытъ на населеніята и исканіята на идеята на образованието, която подбужда Имперіята отъ сѣкадъ? Распространеніето на благодѣяніята на туй законопостановленіе по другытъ области на Имперіята не е вече нито въпросъ за време, защото тѣзи втора часть на дѣлото, което е предприело Правителството, ще са извърши въ разстояніе на нѣколко седмицы, щомъ нѣкои постановленія на Закона, за които са доказа отъ опытъ че съ несвършенны, са преглѣдатъ прилично.

« Подъ благодѣяніето на тѣзи забѣлѣжки Императорското Правителство зема *Фирмана* отъ 1,856 л. и испытва послѣдователно сѣкой параграфъ на означенытъ постановленія въ него, като предирва и забѣлѣжва добросовѣстно голѣмытъ или малкы свършенны послѣдствія, които е сполучило въ новото управление, което са даде на неговытъ старанія :

« I.) Преди прогласяванъето на началата на *Таузимата* чрѣзъ *Хатти-Шерифа* на *Гюлхането*, отъ който проистича *Фирманътъ* на 1,856 л., свободата, честъта и собственото стежаніе на Турскытъ подданицы бѣха изложены на бѣдствіята и на злоупотрѣбленіята на общественното устройство, въ което и самото изпълненіе на законытъ зависяше отъ владѣтелната воля на онѣзи, които имахъ властѣта.

« Отъ тогази или съ силата на новытъ Законы, или чрѣзъ найточното приспособяванъе на ветхытъ, или на конецъ и наймного чрѣзъ дълбокытъ измѣненія, които са введохъ въ общытъ нравы, личностъта и имуществото на Турскытъ подданицы са положихъ подъ защитата на Началствата, които управляватъ съвременнытъ общества, и днесъ никой Турскый подданикъ, былъ по вѣроисповѣданіе, Мюсулманинъ или не, не може да са лиши отъ своята свобода или отъ своето имущество, освѣнъ чрѣзъ силата на рѣшеніе, правилно издадено съгласно съ дѣйствующытъ законы.

« Наказателныйтъ и Търговскыйтъ законъ, като са обнародвахъ и приспособихъ еще преди много години, съставятъ найявнытъ паметници на туй преобразование. И толкози почитаніе

са отдава въ Турція къмъ живота на чловѣка, щото никое изпълненіе за смъртно наказаніе, което бы са издало отъ надлежнитѣ сѣдилища, не може да са извърши безъ двойното и същественно условіе на повторително разглѣждане на туй рѣшеніе, отъ Върховныя Съвѣтъ на Правосѣдіето и безъ едно подтвърдително Императорско *Ираде*, на което съдържаніето са прочита публично предъ осѣденыя.

« Напразно бы дирилъ нѣкой въ този періодъ на двадесетѣтъ години единъ поне примѣръ отъ насиліе, събличанье или конфискуванье, изпълнено или заповѣдано отъ Властьта. Нѣкои части отъ законодателството може да са считатъ недостаточны и несвършенны, и тѣхното приспособленіе може да даде поводъ за критикуванія, поради пълното лишеніе отъ законоевѣдніе и отъ опытъ на онѣзи, които сѣ призованы да истъкуватъ новитѣ закони, които замѣстихъ ветхитѣ, и които бѣхъ изучили до сега; но не може никой да откаже че системата на законностьта наслѣдова и замѣсти по сичката Имперія системата на своеволіето. Несвършенствата и злоупотрѣбленіята, които до сега съществуваатъ и които Императорското Правителство са занимава да унищожи, подтвърдяватъ, вмѣсто да опровергаватъ, крайното отгонванье на древнитѣ заблужденія.

« П.) Привилегіитѣ и бездаждіята, които отъ старо време сѣ са отстѣпили на Османскитѣ общины, бѣхъ сѣкога уважены, и никое оплакванье не сѣ е подигало за да покаже нѣкое докаченіе на правата на духовнитѣ началници на тѣзи общины. Императорското Правителство пристѣпи и по-нататкъ. Колкото пѣти Съвѣтитѣ на общинитѣ изевиха желаніе за распространеніето на онѣзи привилегіи, То са съгласи на него свободно и са показа благосклонно за приѣмваньето на мѣрки и уставы, сгодны да свързватъ духовното вѣдомство съ нравитѣ, законопостановленіята и новитѣ нужды.

« Ш.) Опредѣляемитѣ пожизнено отъ В. Порта Патріарсы, никога не слѣзохъ отъ сѣдалищата си, освѣнь по рѣшителната прозба отъ духовното имъ стадо, или по силата на самоволното имъ рѣшеніе. И порѣчителствата на непроницаемостъта,

които публично сж вписаны въ *Фирманя* на тѣхното опредѣленіе, сж были сѣкога уважаемы.

« Туй уваженіе къмъ бездаждіето, което отъ старо време сж е осветило за Христіенскитѣ общини, никога не допрости на В. Порта да съдѣйствува за удовлетвореніето на желаніята на нѣ Мюсулманскитѣ си подданици, особено колкото са касае до Българскыя народъ, който отъ толкози години са стареа да отхвърли Гръцкото духовенство отъ народнитѣ си църкви. При сичкото си искрено расположение, за да земе предъ видъ тѣзи желанія, Императорското Правителство са принуди да остане зритель на стараніята на Българитѣ Свои подданици, касателно до реченныя предметъ, като са бои да не умали властыта на Гръцкыя Цари-градскый Патріархъ и докачи привилегіитѣ му, между които са причислява и правото му да опредѣля началницитѣ на Българската Църква (*).

(*) Тры години почти подиръ горѣизлагаемыя Мемуаръ, Императорското Правителство не можи вече хладнокрѣвно да глѣда Българитѣ отъ една страна да са оплаквать, а Гръцката Патріархія отъ друга да си постоаянствува съ «*поп россумис*» та за рѣшеніето на Българо-Гръцкыя Църковенъ въпросъ издаде слѣдующія *Фирманя*.)

Образъ на Императорскыя *Фирманъ*.

(«8 *Зил-хидже* 1,286 — 27 *Февруарій* 1870»).

Всѣгдашното Ми най-главно желаніе е щото сичкытѣ жители и Мой вѣрны подданици, които населяватъ областитѣ на Высоката Ми Имперія, да са намѣрватъ отъ сѣка страна въ спокойствіе и въ сѣко отношеніе да са ползоватъ отъ изыскуемата безопасностъ на тѣхното вѣроисповѣданіе, и въ сичко друго да съдѣйствуватъ до колкото имъ съответствува въ непрестаннополагаемытѣ отъ Насъ старанія, за достигванъето на благоденствіето и благополучіето на Държавата и за напредъка на цивилизаціята, и да живѣятъ въ взаимна любовь и единогласіе, какъто патріотизамътъ и цивилизаціята го изыскватъ.

Противъ туй Мое желаніе, породената отъ нѣколко

« Църковнытъ даноци, на които унищожението обѣщаваше Фирмантъ отъ 1856 л., не сж, както можяше нѣкой да си предположи, даноци наложени за Държавата, но сж даждія частны, които членоветѣ на общината плащатъ въ полза и за поддържанье на тѣхното духовенство.

« За тѣзи даждія, отъ които Османското Правителство нѣма никои интересъ, защото иматъ за цѣль плащанѣто на иждивеніята, които са изыскватъ за духовното управление на общината, не можяше да стане дума за да ся освободѣтъ отъ тѣхъ управляемитѣ. Само трѣбаше да са опредѣлѣтъ върху праведны основанія, и да престанѣтъ злоупотрѣбленіята и насиліята, които обыкновенно ся случватъ по събиранѣто на тѣзи доходи. Но и въ тѣзи точка доброто желаніе на Правителството намѣри прѣчка — противното желаніе на Духовенството отъ различнытъ общины. И неговото предложеніе за да дава заплата

време насамъ распря, между Гръцката Патріархія и православнытъ по религія Българи поради степента за духовното повиновение на послѣднытъ т. е. поради предѣлитѣ за зависимостта на Българскытъ Църкви, Свещеницы, Епископы и Митрополиты отъ Патріархіята, и проистекшытъ разыскванія станахъ причина за Нашето наскърбеніе. За туй, по долу са излага послѣдствието на разыскваніята, които станахъ за доброто разрѣшеніе на тѣзи распря.

Чл. 1.) Съставя са единъ особенъ духовенъ округъ (дайре) подъ наименованіе **БЪЛГАРСКИЙ ЕКЗАРХАТЪ**, който ще състои отъ долуизложенытъ Митрополіи, Епископіи и отъ нѣкои други мѣста, а управленіето на духовнытъ и религіозны работы на този округъ ще е напълно възложено на рѣченыя **Екзархатъ**.

Чл. 2.) Най-гольмытъ по чинъ отъ Митрополитытъ на този округъ, ще носи названіе **ЕКЗАРХЪ**; Той ще бжде съкога **Каноническытъ Предсѣдатель** на Българскыя Синодъ, който постоянно ще са намѣрва при него.

Чл. 3.) **Вдѣръшното духовно устройство на този Екзар-**

Държавата на различнитѣ църковны служители отъ нѣ-Мюсулманскитѣ общины, и тѣй да са унищожи причината и извиненіето на злоупотрѣбленіята, които са старае да изглади, не са пріе отъ Християнското Духовенство, което не бѣ расположено да изостави събираньето на църковнитѣ даждія и да си получава заплатата отъ Османското Правителство. Прочее праведно е да припознае челоуѣкъ, че ако съществуватъ още злоупотрѣбленія въ събираньето на Църковнитѣ даждія, то не бѣ въ властѣта на В. Порта да ги унищожи, нито можаше да удовлетвори на пълно оплакваніята на нѣ-Мюсулманскитѣ си подданници.

« IV.) Църковнитѣ стежанія са намѣрватъ подъ защитата на общото право, освѣнъ туй, тѣ са изравняватъ най-пълно въ

хатъ ще са опредѣли съ особенъ Уставъ, който трѣба въ сичко да е съгласенъ съ основнитѣ правила и въроисповѣднитѣ постановленія на Православната Църква, и който ще са поднесе на одобреніето и утвържденіето на Нашето Высоко-славно Правителство. Този Уставъ ще са направи тѣй, што да обезпечава да не става отъ страна на Патріарха никакво посредствено или непосредствено намѣсанье въ вжтрѣшното управление на духовнитѣ работи на Екзархата, еще и въ избираньето на Екзарха и на Епископитѣ. Екзархътъ щомъ са избере, Българскитѣ Синодъ ще извѣстява туй дѣло на Патріарха, който е длъженъ на време да даде изысканныйтѣ спорѣдъ вѣрата потвърдителенъ документъ.

Чл. 4.) Екзархътъ, който ще са отрешда съ Мой Императорскый Бератъ ще е длъженъ, съобразно съ Църковнитѣ правила, да споменува името на Царградскыя Патріархъ. Преди да са извърши духовното по религія избиранье на лицето, което ще са намѣри достойно за Екзархъ, то ще са поднася за свизволеніето и одобреніето на Высокославното Ми Правителство.

Чл. 5.) На Екзарха са позволява да са отнася направо до мѣстнитѣ Началства, а въ нужда и до Высоката Ми Порта

привилегіи си, чрезъ които сж облечены, съ стежаніята които иматъ сѣщія характеръ или сѣщото назначеніе у Мюсулманьтъ. И тѣзи другытъ, и до когато сж благочестивы заведенія, освободяватъ са отъ даждіята, които тѣгнѣтъ на другытъ недвижны стежанія. Туй равенство на състояніето е таквози, щото предметытъ които сж предопредѣлены за Богослуженіето на не-Мюсулманскытъ вѣроисповѣданія сж освободены отъ митарственытъ даждія, какъто и предметытъ които сж посветены на Мюсулманското вѣроисповѣданіе.

« V.) Никое възбраненіе не е станѣло никога за въздигването на новы църкви или за поправянѣто на ветхытъ. Далечъ отъ да принесѣтъ възбраненія, Владѣтельтъ и Правителството много пѣти даватъ помощи за тѣзи благочестивы заведенія,

за работы, които са касаѣтъ до мѣстата, що сж подъ неговото вѣдомство, и за които работы е законно и каноническы надлеженъ да посредствува. А пакъ Берагытъ, които ще са даватъ на духовнытъ лица, що ще са намѣрватъ подъ неговото вѣдомство, ще са издаватъ по неговото увѣдомѣне (пнхж).

Чл. 6.) За дѣла, които са касаѣтъ до православното вѣроисповѣданіе и които изыскватъ задружно съвѣщаніе и спомоганье, Синодътъ на реченныя Екзархатъ ще са отнася до Вселенскыя (умѣми) Патріархъ и до Митрополитскыя Му Синодъ. А тѣ отъ своя стѣрна ще сж длѣжны да подаватъ изыскваната помощь и скоро да отговарѣтъ за предлагаемытъ възпросы.

Чл. 7.) Синодътъ на Екзархата ще иска отъ Цари-Градската Патріархія Светото Мыро, което са употрѣбява Църковно.

Чл. 8.) Епископытъ, Архіепископытъ и Митрополитытъ, които сж подчинены на Цари-градската Патріархія ще преминуватъ безпрепятственно прѣзъ Българскытъ Епархїи, тѣи Българскытъ Епископы, Архіепископы и Митрополиты ще преминуватъ прѣзъ Епархїитѣ на Цари-градската Патріар-

или чръзъ подаряванье на мѣста или чръзъ паричны помощи.

« VI.) На конецъ свѣки може да прогласи съ высокъ гласъ, че въ никое друго мѣсто вѣроисповѣданіята не са исповѣдватъ съ по-гольма свобода и вѣротърпимость и съ начинъ по-явенъ и по-публиченъ, отъ колкото въ Турція. Тъзи истинна могатъ иж исповѣда сичкытъ, които сж пребывавали и посѣтили мѣстото.

« Колкото до личнытъ прозелитизмы, Императорското Правителство има право да призове на помощъ сжщытъ свидѣтельства, за да докаже че не само никой Христіенинъ или другъ не Мюсулманинъ не сж е задължилъ или принуждавалъ да пристъпи въ Ислямизама, но че и самата идея на Мюсулманскый просилитизмъ е непозната въ Османската Имперія, тъй щото свѣки може да рече съ убѣжденіе, че колкото са касае до Пропаганда

хія; и ще имъ е позволено да пребываватъ въ средоточіето на Вилаетытъ и на другытъ Правителственны мѣста, когато имъ са случатъ работы, но не ще могатъ да събиратъ Синоды вжиз отъ духовното си окружіе нито да са намѣсватъ въ работытъ на Христіенытъ, които не имъ сж духовно подчинены и да священнодѣйствуватъ безъ позволеніето на Епископа на мѣстото, въ което случайно бы са намѣрили.

Чл. 9.) *Какъто 'Іерусалимскыйтъ въ Фенерь метоухъ зависи отъ вѣдомството на 'Іерусалимскыя Патріархъ, сжщо и Българскыйтъ метоухъ, що са намѣрва въ горѣреченното мѣсто заедно съ прилежащата на него Българска Църква ще зависи отъ Българскыя Екзархатъ. Реченныйтъ Екзархъ колкото пжти бы му станала нужда да доде въ Столныя Ми градъ, ще може да пребывава въ реченныя метоухъ, но колкото са касае до неговото по нужда дохожденъе въ Столныя Ми градъ и до священнодѣйствіята му доро пребывава тука, ще е подчиненъ на Църковнытъ правила, съ които са съобразяватъ въ подобны обстоятелства Патріарсытъ 'Іерусалимскый, Александрійскый и Антиохійскый.*

Чл. 10.) *Духовныйтъ Округъ на Българскыя Екзархатъ ще объема епархіитъ (митрополитъ) Русненска, Силестрен-*

та не са намърва въ Турція освѣнь онъзи, която дѣйствувать Христіенскитѣ общини съ свобода, и която нѣма другъ предѣлъ освѣнь неизбѣжната нужда за общото спокойствіе.

« VII.) Зетытѣ мърки за възбраненіето на употрѣбяванъето на сѣко хулно прозвание, произходяще отъ различіето на вѣроисповѣданіето и народността, зехж пълно послѣдствіе и тѣзи раздразнителны поруганія исключихж са толкози отъ обыкновеннитѣ разговори въ сношеніята между лицата, колкото и отъ званичнитѣ документи и записы. При тѣмъ Наказателныйтъ Законъ, който са преди издаде постави строгы наказанія срещу престѣпницитѣ на тѣзи забраненія.

« VIII.) Началото, за приемванъето на Султоновитѣ подданници, безъ различіе на вѣроисповѣданіе, по сичкитѣ правител-

ска, Шумленска, Търновска, Софійска, Врачанска, Ловчанска, Видинска, Нишка, Пиротска, Кюстендилска, Самоковска, Велешка, Варненска (съ исключеніе на града Варна и на двадесетъ почти села, които лежжтъ по крайбрѣжіето на Черно-море до Кюстенджа и на които жителитѣ не сж (не бж были) Българи — Сливненскыя Санджакъ (освѣнь паланкитѣ Ахыло и Месеврія), — Созополската Казж (безъ крайморскитѣ ѣ села) — Филиппополската Митрополія, безъ собственно (нефси) — града Филиппополь и безъ паланката Станимака и селата Кукленъ, Водинъ, Арнауджкѡй, Панагія, Ново село, Лѣсково, Ахлянъ, Бачково, Бѣлащица, и Монастыритѣ Бачковскый, Св. Безсребрници, Св. Параскева и Св. Георгій. А пѣкъ махалата Св. Богородица (заедно съ църквата ѣ) която махала е въ собственно града Филиппополь, ше подлежи на Българскыя Екзархатъ, но онъзи жители отъ реченната махала, които не искатъ да сж подчинени на Българскыя Екзархатъ ше бжджтъ сѣкакъ волны. — Подробноститѣ на туй ше са изравнѣжтъ между Патріархата и Екзархата спорѣдъ църковнитѣ и религіозны постановленія.

Жители, които исповѣдватъ Православното вѣроиспо-

ственны службы, което са прогласи публично отъ Императорското Правителство, още отъ тогази са тури въ дѣйствиѣ. И днесъ е дѣло свършено.

Много значителны службы сж повѣрени вече на Христіенны тѣй въ правленіето въ Столицата, както и въ областитѣ, и въ Посолствата по вѣштъ. И ако земе нѣкой въ вниманіе числото на Христіеннытѣ, които сж са приели отъ нѣколко години насамъ въ Правителственнытѣ службы, ще са убѣди че Императорското Правителство желае съ пълна искренность и безпристрастіе да призове съдѣйствието на нѣ Мюсулманскытѣ си подданници и да даде на началото за равенството, колкото е възможно, по-го-лѣмо развитіе.

вѣданіе, отъ епархіи, които не са забѣлѣжени по-горѣ, ако бы сичкытѣ или най-малко двѣтѣ имъ третины да поискатъ (да изразѣятъ желаніе) въ духовно отношеніе да са подчинѣнтъ на Българскыя Екзархатъ, и чрѣзъ испытаніе като са докаже и издире желаніето имъ, ще имъ са допрощава. Но понеже туй ще стане, по съгласіето и желаніето на сичкытѣ или най-малко на двѣтѣ имъ третины, за туй онѣзи които за таквѣзи цѣль са быж постарали да разсѣкнѣтъ несъгласіе и раздоръ между жителитѣ, ще бждѣтъ предъ Закона подъ отговорность и ще са изобличаватъ.

Чл. 11.) *Монастиритѣ, що са намѣрватъ въ предѣлитѣ на Българскыя Екзархатъ, а спорѣдъ вѣроисповѣднытѣ каноны сж привързаны на Патріархіята, ще са управляватъ както и отъ напредъ.*

Горѣозначенытѣ точки, като са видѣж достаточны за законнытѣ нужды и на двѣтѣ страны и че ще можѣтъ да отмахнѣтъ сщцествующытѣ помежду имъ прискѣрбны раздоры, одобриж са отъ Высокославното Ми Правителство и са издаде Императорското Ми Ираде, щото тѣзи точки отъ сега нататѣкъ да са считатъ исполнителны и дѣйстви-телны и никой да не стори нѣщо противъ тѣхъ. Сѣ тѣзи цѣль са издаде и настоящійтѣ Ми Императорскыя Фирманъ.

« XI.) Подъ сѣщото условіе и подъ сѣщото размышленіе гражданскыѣ училища на Правителството, какъто Медицинското училище, училището на Рудыѣ, Политехническото, Административното и пр. пр. приемать ученицы на равно Мюсулманы и не. А колкото за Военното училище, нѣкои преварюванія биде нужда да станѣтъ за приемванъето на ученицы не-Мюсулманы. Чиновницыѣ, които излѣзватъ отъ туй училище сѣ предназначены да съставятъ военныѣ полкове, състоящы исключительно отъ войны Мюсулманы; прочее нужда бѣше да се ограничи числото на чиновницыѣ Христіены, които сѣ призваны да ги управляватъ, до времето по което стане нужда не-Мюсулманыѣ подданицы да зематъ участіе въ военната служба. — въпросъ важень, за който ще стане дума по-послѣ.

« X.) Колкото за училищата, които сѣ въздигнѣты и които се управляватъ отъ общиныѣ, оставя имъ са най-пълната свобода отъ страна на Императорското Правителство, което никога не са намѣсва освѣнъ да възбрани, въ случайна нужда, безпѣсностъта отъ да са ввѣри управленіето на тѣзи училища на челоуѣцы, на които началата сѣ публично враждебны къмъ Императорското Правителство, или противны на общественното спокойствіе.

« XI.) Сичкыѣ търговскы подлозы, преступленія и злодѣянія между Мюсулманы и Христіаны са сѣдѣтъ отъ смѣсены сѣдилища по сичкыѣ голѣмы градове на Имперіята, и тѣзи търка ще са приспособи много скоро по сичкыѣ области и по сичкыѣ мѣста, по силата на Закона, за устройството на Областиѣ (*Вилаетыѣ*).

« XII.) Публичностьта на засѣданіята е тоже послѣдствіе на приспособленіето на Вилаетскыя Законъ. Тя съществува вече въ много сѣдилища и предлежи естествено да са приспособи по цѣлата Имперія. Началото на равенството на свидѣтелствата са съхранява предъ търговскыѣ и наказателны сѣдилища, които сѣ правилно устроены. Колкото пакти сѣдницыѣ отъ незнаніе или отъ въспоминанія на невѣротърпимостъ или отъ предубѣждения сѣ са отказали да уважѣтъ туй начало

и подобнытъ злоупотрѣбленія стигнахъ до знаніето на Правителството, то въздаде правото. Освѣнь туй сѣко извиненіе за тѣзи достосѣжалителны беззаконія, ще са отблѣсне чрѣзь приспособленіето на Вилаетскыя законъ, спорѣдъ който сичкытъ сѣдбы освѣнь зависящытъ отъ църковнытъ законы, ще са подлагать на смѣсены сѣдилища, предъ които свидѣтелството на Христіенытъ е естествено пріето сѣщо какъто и онуй на Мюсулманытъ.

« XIII.) А колкото за сѣдбытъ, които зависятъ отъ върозаконна, тѣ ще са подлагать, какъто и отъ по-напредъ, предъ вѣдомството на *Шеріата* за Мюсулманытъ и предъ вѣдомството на църковнытъ общины за Христіенытъ. Тѣзи особиты сѣдилища са управляватъ чрѣзь особны законы и уставы.

« XIV.) Отъ 1,856 л. Императорското Правителство са занима настоятелно въ преобразованіето и въ събраніето на сичкытъ си законы въ Кодиксъ. Обнародувахъ са вече и са приспособихъ единъ Търговскый законъ, единъ Наказателень, единъ Мореплавателень, единъ Кодиксъ за Гражданското Сѣдопроизводство и различни законы и уставы за частны предмети. Сичкытъ тѣзи законы са събрахъ въ една книга подъ наименованіе *Дюстуръ* (събраніе на Законытъ). Сега са занимаватъ за съчиненіето на Наказателното сѣдопроизводство и Гражданскыя кодиксъ. Различнытъ тѣзи законы, на които съдържаніето са обнародва на Турскы и Францушкы, не са приведохъ и на другы езыцы. Императорското Правителство зе попеченіе да допълне туй празно мѣсто чрѣзь пълното и съврѣменно обнародванье въ преводъ на Императорскытъ Кодицы на сичкытъ езыцы, които са употрѣбватъ въ Турція.

« XV.) Наказателната Османска система получи значителны поправленія въ отношеніе къмъ челоуѣколюбіето. При сичко туй устройството на затворытъ по нѣкои области изысква най-важны поправленія, които не можтъ да са сполучѣтъ освѣнь чрѣзь цѣло преобразованіе на затворытъ, което предызвыква значителны иждивенія, които състояніето на финансытъ не позволи да преобразимъ толко скоро, колкото желаймы. Колкото

за мъченията и за тѣлесныѣ наказания, други освѣнь онѣзи, които са поменувать въ Наказателныя Законъ, сѣ съвсѣмъ непознаты въ Турція.

« XVI.) Полицията са дѣйствува съ съвършенъ способъ въ голѣмыѣ средоточія на населеніето. Колкото за условіята на безопасността въ вѣтрѣшността на областитѣ, не могатъ да са усъвършенствувать освѣнь когато са поставѣжтъ голѣмы средства за съобщеніето, което е предметъ на неуморимыѣ старанія, на Императорското Правителство. Предназначената за полиція обществена сила са раздѣли вече на полкове и състави тѣла стражарскы (*отъ заптиета*) толкози въ Цари-градъ колкото и въ Сирія и по цѣло Румели, а туй устройство ще са распростре, спорѣдъ правилата на Вилаетскыя законъ, по сичкыѣ други страны на Имперіята. Едно не-помалко сполучено преобразование са введе въ системата на вѣтрѣшната полиція, на която другъ пѣтъ служителитѣ бѣхъ натоварены и съ дѣлата на полицейскыѣ чиновницы. Туй разбъркванье, което пораждаше важны безчинія, са уничтожи, и днесъ тѣлото на бирницытѣ е съвсѣмъ отдѣлно отъ помѣстната полиція, която слѣдователно може да дѣйствува съ най голѣма независимостъ и съ по-голѣма сила.

XVII.) Приемваньето на не-Мюсулманитѣ подданници въ Османската войска посрѣщнж спѣйки, происходящы, почти исключительно отъ отвращеніето, което вдѣхва на не-Мюсулманитѣ подданници военната служба. Но Правителството, далечъ отъ да напусне идеята за приспособленіето на тѣзи мѣрка, която са обрѣща исключительно въ полза на Мюсулманитѣ, които сега самы теглѣжтъ даждіето на кръвѣта, дири средствата за да введе не-Мюсулманскыя элементъ въ войската, было чрѣзъ са-моволно записванье, было чрѣзъ други условія, които могатъ да отблѣснжтъ отврщението или предразсѣждѣщытѣ, които еще съществувать. Съ сичко туй съществувать въ Османската войска два смѣсени полка отъ Казацы, сирѣчь състоящы отъ Турцы и Христіены.

« XVIII.) Въпросѣтъ за съставленіето на областныѣ Съвѣ-

ты, и поржчителствата за доброто управление са рѣши напълно и свободно чрѣзъ органическото съставленіе на *Вилаетытъ*.

« XIX.) Скоро ще са обнародва законъ, за да са отстѣпи на чужденцытъ, подъ сѣщото условіе по което и на Турскытъ подданицы, правото за недвижимо стежаніе по сичкото пространство на Имперіята, и сѣкій чужденецъ ще са ползува отъ благодѣяніето на тѣзи отстѣпка, съгласно съ договорытъ, които за тѣзи цѣль са дѣйствувать между Императорското Правительство и чуждытъ Силы.

« XX.) Даждіята са искать подъ сѣщото названіе отъ сичкытъ Турскы подданицы. Особна Коммисія сега са занимава съ поправленіето на таблицата за непосредственнытъ даждія. Общо исписаніе за сичкытъ недвижими стежанія са върши по цѣлата Имперія. Великото туй дѣло, като са извърши вече за сичкытъ гражданскы стежанія, ще послужи за основа на поправленіето и на праведното расхвърляне на земленнытъ даждія. Системата на даванъето подъ наемъ са унищожи, освѣнь даждіята на десетъцытъ, за които системата за събиранъето на право тури са подъ опытъ за петъ цѣлы години и не произведе надежднытъ послѣдствія. Наистина отъ една страна събиранъето направо докара ошутително умаленіе въ произведеніето на десетъка, и отъ друга страна населеніята почти единогласно са изражихъ срещу тѣзи система, намѣсто която предпочитатъ система, която имъ позволява да плащатъ чрѣзъ произведенія. Императорското Правительство са принуди слѣдователно да напусне онѣзи система и да са повърне на системата на даванъе подъ наемъ, въ която обаче введе поправленіе отъ сѣка страна полезно за земледѣлското населеніе. Туй поправленіе състои да отстѣпа даванъето подъ наемъ на десетъцытъ на сѣко село чрѣзъ особенно публично наддаваніе и да допрощава на селенытъ да наддаватъ и тѣ за откупа на десетъцытъ върху цѣната на наддаваніето. Друго олегченіе което става върху начина за събиранъето на десетъцытъ е отстѣпеното избиранъе на селенина за да заведе сѣщійтъ произведеніето на десетъка, което му са пада, или да са избави отъ превоза чрѣзъ

обезщетяванъе плащаемо на откупника (*мюлтезимина*) въ произведенія, безъ да са задължава както другъ пжть да оставя своитъ работы въ време, по което присжтствието му по нивята е най-нуждно. Наконецъ за да са унищожи изворътъ на злоупотрѣбленія често и праведно доказанъ, запретѣ са на сѣкой Държавенъ служител да са представя наддавачъ при даванъето подъ наемъ на десетъцытѣ, было не посредственно, было посредственно. А Наказателныйтъ Законъ предвижда и наказва сѣко престжженіе за туй запретително постановление.

« XXI.) Попеченіето на Императорското Правителство за великытѣ дѣла на общата полза и особенно за направата на пжтища не мѡже да са откаже. Ако то не е сполучило по-бързы слѣдствія и по-благоприятны, то произлѣзе отъ туй че, жертвытѣ които трѣбаше да направи иматъ необходимъ предѣлъ — мѣрката на экономическытѣ си средства. При сичко туй трѣба да са забѣлѣжи че освѣнь желѣзнытѣ пжтища, които сж вече направены, които са правѣтъ или сж са отстапнили на дружества за да ги направѣтъ, и за които са заминува сѣка година въ *Бюджета* количеството отъ 20,000,000 гроша подъ име порѣчителство за дихва на дружествата, които сж получили отетжнаніята, направихъ са отъ нѣколко години насамъ пжтища на пространство по-вече отъ 1,500 Английскы мιλля, отъ които по-вече отъ 1,000 мιλля, сж само въ Дунавската областъ.

« XXII.) Бюджетытѣ са обнародвахъ и недопълненіето, което показва извършванъето на тѣзи полезна мѣрка, имахъ за причина извънредны нѣкои экономическы обстоятелства. Бюджетытѣ на текущата година, който са сега приготвя, ще удовлетвори сѣко законно желаніе.

« XXIII.) Законътъ за Вилаетытѣ осжществява въ най-высока степень изражяваното желаніе въ *Фирмана* отъ 1856 л. за присжтствието въ Свѣѣтытѣ на Имперіята на едно число отъ избранны на не-Мюсулманскытѣ народности. Спорѣдъ условіята на този законъ, Областнытѣ Свѣѣты ще са съставѣтъ отъ Мюсулманы и отъ не-Мюсулманы членове, свободно избираемы отъ населеніята по система прилична на състояніето на пра-

вытъ на областитѣ въ Имперіята. Въ великыя Свѣтъ на Правосвѣдіето, който е първото Държавно тѣло, засѣдаватъ заедно съ Мюсулманитѣ членове и тѣхны събратія Христіены, които иматъ равно гласоподаване, не само както го обѣщава *Фирманътъ* отъ 1856 л. съ привременна власть, но съ опредѣленіе редовно и постоянно.

XXIV.) Особны постановленія въ Наказателныя Законъ, който е днесъ въ дѣйствиѣ по цѣлата Имперія предвиждатъ и наказватъ престѣпленията на подкупуванъето, на притѣсненіето и на противозаконното глобозиманъе, и са приспособяватъ когато такыва дѣла са откриватъ и доказватъ.

« XXV.) Императорското Правителство са показа благосклонно, до колкото можеше, за съставяньето на великы кредитны завединія, сгодны за развитіето на търговіята и на индустріята на мѣстото. Освѣнь Императорскыйтъ Банкъ, много банкерскы дружества са учредихъ въ Турція подъ порѣчителството на Турскытъ закони. Независяше отъ Правителственната воля да бждатъ тѣзи заведенія по-многочисленны и тѣхнытъ благодѣянія по-пространны. Освѣнь туй съставеньето на промышленны, търговскы и земледѣлческы заведенія е напълно свободно, и подлежи на исканіята на общественныя редъ, които са предвиждатъ отъ закона и сж извлечены отъ чуждытъ най съвършены законодателства. Отъ горнето изслѣдуваніе излѣзва нуждното заключеніе, че Императорското Правителство, постоянствующе на новото поприще, което са начерта чрѣзъ прогласяванъето на Танзимата, изпълнило е, до колкото зависяше отъ Него, программата която самоволно възпріе на 1.856 л. и че чрѣзъ този періодъ на единадесетѣтъ години сполучи сичкытъ послѣдствія, които са съгласяватъ съ общытъ нравы на Турція и на обстоятелствата.

« Съ една дума преобразованіето са изпълни. Въ нѣкои предмети е пълно, сирѣчь началото на законопостановленіята, които отъ него са произвождатъ, введе са сжщевременно въ нравытъ и са приспособи. Въ други предмети напредокътъ е изъ цѣло дѣйствителенъ, ако и да е малко съвършенъ и най

вече по-малко познатъ. Не са основава освѣнъ на приеманъето на началата на равенството и на правосъдието, срещу които съществуваше враждебенъ духътъ на исключителността и предразсѣдъцитъ на една часть отъ населеніето. Прочее може нѣкой да са жали че мѣстото още не е събрало сичкытъ плодове на тѣзи нравственны завладѣнія; но тѣзи праведна нетърпѣливост не трѣба да призовава похуленіе срещу Правителството за неопытность и неспособностъ, като е извършило по-значителната и по-мѣчната часть отъ програмата си и не Му остава друго, освѣнъ да даде на новытъ законопостановленія естественното имъ развитіе, като посветява своитъ старанія на вещественныя напредъкъ на мѣстото, избавенъ за въ бъдещее отъ сѣко препятствіе.»

ИМПЕРАТОРСКИЙ ХАТТЪ

ДО

Великыя Везырь

ПО ВЪЦАРЯВАНЬЕТО

На Н. Императорско Величество

СУЛТАНЪ-АБД-УЛЬ-АЗИЗЪ-ХАНА.

(23 Зил-каадè 1,277 л.).

По волята на Вседържителя, като са въскачихъ на славныя Престолъ на Моитъ праотцы, задържахъ въ тебе великото достоинство на Везырството, заради твоята испытана мъдрость и привърженностъ, сжщо оставихъ и другытъ Министры и служители на тѣхнытъ службы.

Извѣствамъ на сичкы, че величайшето отъ Моитъ желанія е завършванъето, съ Божія помощъ, на благоденствието на Высоката Ми Държава и сполуката на спокойствието и на благоденствието на сичкытъ въобще жители на могущественната Ми Имперія. За да бы сж сполучили тѣзи благи намѣренія, подтвърдявамъ и подкрѣпявамъ сичкытъ основны Законы, които сж са ввели за обезпеченіе на живота, на честиъта и на имота на жителитъ на Богохранимата Ми Държава.

Понеже Нашійтъ свещенъ Законъ (*Шеріатъ*), който е самата правда, е средството за утвърдѣніето на Моето крѣпко Царство, основаніе на неговата сила и слава и свѣтлытъ пѣтъ за спасеніето на сичкы Ни, рѣшителната Ми воля е да са положи сѣко вниманіе за точното приспособеніе на славнытъ му постановленія.

Понеже още сѣка Държава са съхранява, заѣчава и благо-денствува, когато сичкытъ са повинуватъ на сжществующытъ Законы, и когато владѣтели и владѣемы са ограничаватъ въ крага на тѣхнытъ права и обязанности, онѣзи които тѣй живѣ-~~ятъ~~ ще възнаграждавамъ, а онѣзи които правѣтъ противното ще наказвамъ.

Заради туй една отъ най настоятелнытъ Ми заповѣди е, щото сичкытъ Министры, Чиновницы и Служители (*) да из-

(*) **Иерархіята на Османската Държава.**

Степенитѣ и достоинства на Османската Държава са раздѣлятъ на Гражданскы, Военны и Духовны.

Най-горныйтъ гражданскый степень е ВЕЗИРСТВОТО (Ючь тоуду пашалжкъ, защото едно време притежателитѣ на този степень носѣхъ на главата си тры пурпуровы опа-шки); а най-горныйтъ военный степень е МЮШИРСТВОТО (Мюширъ=ишарѣтъ идиджѣ), т. е. степень на военачалникъ.

Гражданскытъ степени сж слѣдующытъ :

Везирство — рютбѣй-баля (Върховный степень) —

Рютбѣй-уля сжнф-і-еввелі (I степень, I классъ) —

Рютбѣй-уля сжнф-и-санисі (I степень, II классъ) —

Рютбѣй-санійѣ сжнф-і-еввѣль мютемаизі (II степень,

I классъ) — Мютемайзъ = отличенъ между равносте-пеннытъ —

Рютбѣй санійѣ сжнф-і-еввѣль (II степень, I классъ) —

Рютбѣй-санійѣ-сжнф-и-сані (II степень, II классъ) —

Рютбѣй-салисѣ (III степень) —

Рютбѣй-раб'а (IV степень) —

Рютбѣй-хамисѣ (V степень).

Везиритѣ носѣжтъ титлата Паша, които сж отъ дру-гытъ степени, Ефенди; а които сж отъ благородны фамилии, носѣжтъ титлата Бей.

Много пжти степенитѣ Везирство и Мюширство са из-едно даватъ на истото лице.

вършватъ правосъдно различныѣ дѣла на служба на Высоката Ми Държава и вѣрно да изпълняватъ възложеныѣ на тѣхъ обязанности.

Познато е че великыѣ и важны Държавны дѣла, по Божіе благоволеніе и съ стараніето и единопущіето на Върховныѣ Държавны чиновници, отиватъ благополучно. Но понеже урежданъето и усъвършенствуванъето до изыскуемая степенъ на административныѣ и финансиалны дѣла на Моята Высока Държава зависи отъ добросовѣстното и честно съдѣйствіе и попеченіе на сичкы, отъ Моя страна ще положѣ съко стараніе и надзираніе, щото колкото е възможно по-скоро да отстранѣ,

Великыйтѣ Везирь е върховныйтѣ гражданскый и военный Сановникъ и за туй са именува Везири-аазамъ, Садри-аазамъ, Векили-мутлакъ (Великий Везирь — Върховный Министръ — Султановъ представитель).

Въ реда на Везириѣ и Мюшириѣ, преждебывшыѣ В. Везири, Върховныйтѣ военачалникъ, Маршалътѣ и Султановыѣ зетюве предшествоватѣ другыѣ. Сжщо и окъзи, които иматѣ двата степеня Везирството и Мюширството предшествоватѣ простыѣ Везири или Мюширы.

Египетскыйтѣ Подкралъ, Молдовлашкыйтѣ и Сръбскыйтѣ Князове и Тунушкыйтѣ Бей сж равностепенны съ В. Везирь и носѣятѣ титлата Садаретъ-паесѣ.

Гражданскыѣ сановници са награждаватѣ съ достоинството :

- Рум-или-бейлеръ-бей (Бей на Румылійскыѣ беюве) —*
- Мири-миранъ (Началникъ на началницыѣ) —*
- Мир-ул-умера (сжщо Началникъ на началницыѣ) —*
- Естабли-амире-паесѣ (достоинство на главенъ Конюшникъ) —*
- Дергяхи-аали-Капуджи-башилагъ (Върховный дверникъ на Царскыѣ палаты) —*
- Бабу-аали-Капуджи-башилагъ (Главный дверникъ на Выс. Порта).*

съ Божія помощь, финансиалнытъ мѣчнотіи, които множество причини отъ нѣкое време произведохъ. Тѣй сѣщо рѣшительно Мое желаніе е щото сичкытъ отдѣленія и Началства да земѣтъ пълно и прилично участіе въ Моиѣ старанія и да разумѣжтъ че единственното Ми попеченіе и желаніе е увеличаванъето на общественныя кредитъ на Моята Държава и спокойствіето и благоденствіето на Моиѣ подданници, ввожданъето на сичкытъ нужны преобразования за ограниченіе на расточеніето на общественното богатство и за приспособяванъето на точна економія въ доходытъ и разноскытъ, опазванъето на спокойствіето и на реда, развитіето на военнытъ сухопѣтны и морскы

Онѣзи, които иматъ достоинството Бейлѣръ бей, Міри-миранъ и Мир-ул-умера, носѣжтъ титла Паша, а онѣзи, които иматъ достоинството Естабли-амире-паеси и Капуджі-башилѣкъ, носѣжтъ титла Ага.

Бейлѣръ бей и Міри-миранъ сѣ равностепенны съ Рютбей-ула-сѣнф-і-еввелъ; Мир-ул-умера сѣ рютбей Санійѣ-сѣнф-и-сані, Истабли-амире сѣ рютбей-санійѣ, а Капуджі-башилѣцытъ сѣ степеня Салисѣ.

Военнытъ степени сѣ слѣдующытъ :

Мюшіринъ (*Корпусный Генералъ*).

Ферікъ (*Дивизионный Генералъ*).

Мир-ливà (*Бригадный Генералъ*).

Мир-алай (*Колонелъ*).

Каймакамъ (*Колонелъ лейтенантъ*).

Бин-баші (*Майоринъ*).

Алай-еминъ (*Главный писарь на единъ regimentъ*).

Сѣгъ-Кѣл-агасъ и } (*Отговаряжтъ на Капитанскый чинъ*).

Сѣль-Кѣл-агасъ

Юз-баші (*Стотникъ*).

Мюлязім-і-еввелъ и } (*Застѣжникъ на Стотника*).

Мюлязім-и-сані

Чавушь. (*Сер-жанъ*).

Он-баші (*Десетникъ*).

Държавны силы — жизненныйтъ този елементъ за силата и независимостъта на сѣка Държава, заѣчаванъето на пріятелскытъ сношенія съ пріятелскытъ и съюзыны Силы на Имперіята, почитаніето къмъ Трактатытъ и общето стараніе на сичкы за вѣрното и разумно изпълненіе на тѣхнытъ длѣжности въ сѣкой клонъ на Правленіето.

Понеже еще Императорското Ми желаніе за обезпеченіето и благоденствіето на Моиътъ подданицы не препознава никое исключеніе или различіе помежду тѣхъ, сичкытъ религіи и

Военнытъ степени сж равны съ гражданскытъ какъто слѣдва :

Ферікъ	=	I	степень	I	классъ.		
Мир-ливà	=	I	»	»	II	»	»
Мир-алай	=	II	»	»	I	»	»
Кайммакамъ	=	II	»	»	II	»	»
Бин-башй	=	III	степень				
Кол-агасж	=	IV	»	»			
Юз-башй	=	V	»	»			

Председательтъ на Военныя свѣтъ като воененъ сановникъ предшествува онѣзи, които иматъ степеня Бая, ако тѣ не сж Министры, а другытъ военны сановницы предшествуватъ равностепеннытъ гражданскы.

Военнытъ Феріцы и Мир-ливà носѣжтъ титлата Пашà, Мир-алайтъ и Кайммакамытъ, Бей, Бин-башйитъ и нò-долнытъ чиновницы, които сж свършили въ военнытъ училища земаж титлата Ефенди, а сичкытъ други Агà.

Духовнытъ степени сж слѣдующытъ :

Шейхъ-ул-Ислямъ (Началникъ на вѣрнытъ), равностепененъ съ В. Везыръ —

Садр-и-Рум-илй (главнытъ сждйи на Румыли, на които стой на чело Рум-илй-Казаскерй) —

Анатоли-паесй (сждйи, които носѣжтъ достоинството на Анадолскый Екзархъ, и на които стой на чело Анадолскыйтъ Казаскеринъ) —

племена ще получатъ отъ Мене правосудіе, покровителство и вниманіе за оздравяванъето на тѣхното благоденствіе. Най-свещенната отъ Моиѣ мысли ще бѣде истиннитѣ напредъци, които състоѣтъ въ постепенното развитіе на великитѣ извори на богатството, съ които Подательтъ на благата е дарилъ Нашитѣ хѣста, и чрѣзъ които, по Божіе благоволеніе сичкитѣ да могатъ, да достигнатъ благоденствіе, и Моята Държава да стане независима.

Дано Богъ подательтъ на напредъка, съ ходатайството на прелюбезныя си Пророкъ, дари на сичкы Насѣ сполука !

Истанбѡль-паесі (Цариградскій екзархъ, на които стои на чело Станболскійтѣ Кадія) —

Харемѣенъ-Шерифѣенъ-паесі (Екзархъ на двата свещенны градове Мекка и Медина) —

Бияд-и-Хамсѣ-мевлевіеті (Мулытѣ на петѣтѣ градове) —

Мухрѣдж-Мевлевіеті (Кандидатны муллы) —

Кыбарі-Мюдеррисінъ (Великы професоры) —

Сюлейманіе-ма-дюиндѣ-мюдеррисінъ (по-малкы учители въ училищата у джаміята Сюлейманіе за Богословіето и Законовѣденіето и пр.).

Духовнитѣ степени сж равны съ гражданскитѣ и военнытѣ какъто слѣдва :

Садр-и-Рум-илі ве Анадолъ-паесі = Рютбѣй-баля.

Истанбѡль-паесі = Ферікъ = I Степень, I Классъ.

Харемѣенъ-шерифѣенъ = Мир-Лива = I Ст. II » »

Бияд-и-хамсѣ-мевлевіеті = Мир-алай = II Ст. I » »

и на равностепенныя классъ.

Мухрѣдж-Мевлевіеті = Кайммакамъ = II Ст. II » »

Кыбарі-мюдеррисінъ = Бинъ-башы = III »

Сюлейманіе-мадуни мюдеррисінъ = Алай-емини = IV Ст.

Духовнитѣ сановници предшествуватъ Гражданскитѣ и военнытѣ, и за туй, които сж отъ Садр-и-рум-илі ве Анадолъ-паесі предшествуватъ отъзи, които иматъ степенъ рютбѣй-баля, даже и когато сж Министры.

СЛОВО

Сказано отъ Н. И. Величество

СУЛТАНЪ-АБД-УЛЬ-АЗИЗЪ-ХАНА

По съставеньето на Държавния Съвѣтъ и на Върховния
Съвѣтъ на Правосъдіето.

(10 Маія 1,868 л.).

Длъжността на сѣко Правителство е да защищава въ сѣкой случай правата на своитѣ подданици върху свободата; заради туй нужно е, да не е то своеволно и насилъствено, защото насиліето и произволътъ въ управленіето сѣ тиранство и угнетеніе, които излѣзватъ вжнѣ отъ правата на Правителството.

Какъто е туй неправедно и негодно, тѣй мыслѣж че не е нужда да са даватъ на жителитѣ права, които задминуватъ тѣхната законна свобода.

Цѣльта на свободата не е да прави сѣкій каквото поише безъ да са не намѣсва никакъ Началството въ дѣлата му, защото въ такъози състояніе, понеже на вѣрно интересытъ на едно лице щѣхж да са сблъскатъ съ интересытъ на друго лице, челоуѣцтытъ щѣхж да са ѣдѣтъ помежду си като дивытъ звѣрове. И дѣйствително, за да са сполучи интересытъ на едного, нужно е да са пожъртова интересытъ на другыя. И тѣй, понеже сполуката на единъ малък личенъ интересъ води неизбѣжно съ себе си разореніето на другыя, праведно е сѣкій да търси удовлетвореніето на личнытъ си интересы въ общія интересы.

Въобще, до колкото законитѣ, върху които Правленіето се основава, общо и частно сж праведны и искрени, толкози добръ изпълня туй Правленіе своитѣ длѣжности, защото тогѣзи угнѣтяемитѣ и притѣсняемитѣ и обижданитѣ прибѣгватъ до вратата на Правосъдіето а не само до вратата на Правителството.

Подобно, едно отъ най-важитѣ условія на Правителството е да е доста силно за да защищава напълно правдинитѣ на сѣбитѣ граждани; а таквози са достига чрѣзъ благосъстояніето на жителитѣ и благоденствіето на мѣстото. Но богатството на жителитѣ и благоденствіето на мѣстото са производятъ чрѣзъ защитата на личнитѣ права и чрѣзъ уваженіето на движимитѣ и недвижими стежанія, чрѣзъ правленіе благоустроено, честно и свободно отъ сѣко злоупотребленіе и произволь.

Сѣкой Законъ или уставъ, който са касае до управленіето на мѣстото, нужно е да почерпва бѣлѣга на своята законность отъ общата полза. Туй е спасителната закоподателна аксіома, потвърдена отъ старо време; инакъ никакъ не е праведно да прогласи нѣкой едно дѣло законно, на което послѣдствіята нѣматъ да бѣдѣтъ въ противорѣчіе съ правдинитѣ, отъ които сѣкой са ползова колкото за своята личностъ или имущество, и тѣзи поврежда правдинитѣ и имуществото на жителитѣ.

Наистина въ настоящія вѣкъ не е възможно да са въсползуваме отъ Законитѣ, които прѣзъ преминалитѣ времена са произлезли за защита на интереситѣ на жителитѣ и на мѣстото. Дѣйствително, ако аксіомитѣ и законитѣ които сж са осветили въ оиѣзи времена, отговаряха на нуждытѣ на жителитѣ и на Нашата Държава, щѣхмы да са намѣрваме днесъ въ сѣщото положение на равно съ най-образованитѣ и благоуправляемы Европейски Държавы.

Една отъ най-дѣйствителнитѣ причинны за прецѣвтяваньето на една Държава и за бѣдността и нищетата на нейнитѣ жители е несъгласіето и партизанството, което раздѣля духоветѣ и нѣманьето на довѣріе и безопасть, защото подъ всегдашното дѣйствіе на тѣзи причинны, невъзможно става

желаемото развѣтане на търговскитѣ сношенія и на общественно то богатство.

Прочее за да са сполучи туй уллучшеніе и за да са дигнатъ отъ срѣдь тѣзи мѣнотии и за да са оздравѣтъ правдинитѣ на Нашитѣ подданици, състави са ново едно тѣло подь наименованіе «*Държавный Свѣтъ*», членоветѣ на който са зеха безъ различіе отъ сичкитѣ классове на Нашитѣ подданици.

Друго тѣло, подь наименованіе «*Върховный Свѣтъ на Правосждіето*» са опредѣли за да оздрави правосждіето на Нашитѣ подданици, до колкото са касае до безопасността на тѣхния животъ, честь и имущество.

Туй послѣдне постановление осветява началото на раздѣленіето на изпълнителната Власть отъ сѣдебната какъто вѣрозаконно тѣи и граждански.

Прочее, членоветѣ на този Свѣтъ сж длжны да гледатъ въ тѣзи Имперія едно само тѣло, състояще отъ сичкитѣ Наши подданици; длжны са да работѣтъ искрено и еднотушно, въ сичкитѣ щастливи или нещастливи обстоятелства, за достигванъето на пълното осжществяванъе на благополучіето на Нашитѣ подданици, на благоденствіето на Нашата Държава и на напредъка на общественното образование, които сж предметътъ на Нашитѣ желанія.

Колкото са касае до вѣроисповѣднитѣ вѣрованія, сѣкій слѣдва собствено то си убѣжденіе и за туй никое предирванъе не може да стане. Но понеже Нашитѣ подданици, която религія и да исповѣдватъ сичкитѣ сж чада на сжщото отечество ако и отъ различни вѣроисповѣданія, тѣ не трѣба да храниѣтъ единъ срѣщо другыго чувства на презрѣніе и неприязнь, заради вѣроисповѣднитѣ идеи, происходящи отъ собственнитѣ имъ убѣжденія и отъ различіето на вѣроисповѣданіята.

Съ една дума, неизбѣжно е преобразованіето на законитѣ да съотвѣтствува на истинното имъ намѣреніе спорѣдъ исканіята на епохата.

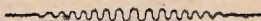
Степеньтъ на силата, на която са възвыснихъ Европейскитѣ народы, и напредъцитѣ които осжществихъ, сж убѣдително

доказателство за истинността на туй начало. Заради туй свещенна длъжност изпълнямъ потвърдяющъ, както сторихъ вече чрѣзъ размисленіята, които по-горѣ развихъ, правата на събъго и началата, които послужиха за основаніе на тѣзи новы постановленія.

Всевышній нека благоволи да увѣичае, съ сполука Нашигъ старанія. Да бжде! (*).

(*) Туй слово на Н. И. Величество вдхна най-живо и пріятно впечатленіе на сичкитъ классове на Неговитъ подданицы и на пребывающитъ тука чужде-странцы.

Двама Патріарсы, Архиревинтъ, сановницитъ и служителитъ отъ сичкитъ Министерства, търговцитъ, и чуждитъ подданицы поднесохъ благодарителны адресы на Н. И. Величество, които са обнародвахъ съ одобреніето на Министерския Сѣвътъ чрѣзъ званичныя вѣстникъ *Тахвѣми-Вакѣй*, чрѣзъ полуваничныя *Джеридей-Хавадис* и чрѣзъ по оной време полуваничныя вѣстникъ «*la Turquie*»

УСТАВЪ

За съставенъето на Държавния Съвѣтъ
(Шурай-Девлѣтъ).

(8 Зил-хидже 1,284 л.).

ОБРАЗЪ НА ХАТТИ-ХУМАЮНА.

«ДА БЪДЕ СПОРЪДЪ СЪДЪРЖАНИЕТО.»

Цѣльта на съставенъето на Държавния Съвѣтъ, одобрень чрѣзъ заповѣдъ на Н. И. В. Султана, е да са сполучжтъ постепенно, съгласно съ Высоката Императорска воля, въ сѣкой клонъ на управленіето, нужднытъ преобразования и улучшения и прилично да са извършватъ сичкытъ дѣла на Държавата и на гражданытъ, и да са сполучи желаемото благоустройство и благоденствіе.

Членъ първий.) Съставя са Съвѣтъ подъ наименованіе ДЪРЖАВНИЙ СЪВѢТЪ (Шурай-Девлетъ), въ който да са разыскватъ сичкытъ работы, които са относятъ до управленіето на Държавата.

Чл. 2.) (Измѣненъ) (*). Държавныйтъ Съвѣтъ

I.) Съчинява проектытъ на Законытъ, разглежда и разысква сичкытъ Законы и Уставы ;

II.) Испытва, до колкото е надлеженъ спорѣдъ Закона, работытъ, които са относятъ до управленіето на мѣстото и поднося своитѣ рѣшенія за туй на Императорското одобрение ;

III.) Сѣди распритѣ между Правителството и Гражданытъ ;

IV.) Въ случай на пререканіе (на сблѣскванье на юридикциитѣ) на административны и сѣдебны началства, сѣди туй пререканіе и опредѣля надлежното сѣдилище ;

(*) Гледай непосредственно слѣдующія Ватрѣшенъ Уставъ на Държавния Съвѣтъ.

V.) По прозбата на административнитѣ началства подава мнѣніе върху дѣйствующитѣ Законы и Уставы;

VI.) Сжди спорѣдъ дѣйствующитѣ Законы поведеніето на Държавнитѣ чиновници, които му са препращатъ (възлагатъ) по Императорска Заповѣдь (*);

VII.) Подава мнѣніе за сѣко дѣло и за сѣкой въпросъ, които му са възлагатъ по Императорска заповѣдь, или по прозбата на по-горнитѣ началства и като зема предъ видъ изложеніята на събираемитѣ общи събрания прѣзъ сѣка година въ Вилаетскитѣ съдалища спорѣдъ Вилаетскыя Законъ, и съ съдѣйствието на избираемитѣ и испращаны отъ Вилаетскитѣ събрания въ Шир-градъ тричленни или четеричленни Комисіи за да ги представѣтъ, рѣшава за представляемитѣ въ тѣхъ преобразованія.

Работитѣ са възлагатъ на Съвѣта по одобреніето на Върховния Министръ (*Великыя Везиръ*), комуто са и подносятъ тѣхнитѣ рѣшенія.

Въ събираемия прѣзъ сѣка година въ Министерството на финанситѣ особенъ съвѣтъ за разглежданъето на Бюджета и на сѣквитѣ смѣтки на сѣко Министерство, присѣтствуватъ под-председателитѣ и по единъ членъ отъ сѣко отдѣленіе на Държавния Съвѣтъ.

Чл. 3.) Държавниятъ Съвѣтъ са раздѣля на петъ отдѣленія. На първото са отнасятъ административнитѣ и военны дѣла и тѣзи за обществената безопасность, сирѣчь разглеждатъ са и са разыскватъ въ него административнитѣ и военны и за обществената безопасность Законы и Уставы, които са стъчиватъ отъ особнитѣ Министерства, представляемы на В. Порта и одобряемы отъ Държавния Съвѣтъ, отъ който са надзирава и тѣхното приспособяванъе.

На второто са отнасятъ финансовитѣ и Вакуфскы дѣла, сирѣчь разыскванъето и разглежданъето на Законитѣ и на Уставитѣ, които са касаѣтъ до събиранъето на Държавнитѣ

(*) Видъ Закона за ввождавъе предъ сѣдъ на чиновницитѣ.

доходи, до съхраненіето на общественното богатство, до доброто му употребленіе и до общото управление на Вакуфитъ, които званично са подносятъ на Държавния Съвѣтъ.

Третето разглежда, съчинява и съчетава гражданскитъ Закони и Устави както онѣзи, които управляватъ опредѣленитъ за тѣхното приспособленіе сѣдилища и съвѣты и рѣшава, въ случай на пререканіе (сблъскванье на юридикціитъ) на административнитъ и сѣдебны началства, кое е надлежното сѣдилище, спорѣдъ опредѣляемото въ 2-ия членъ.

Четвъртото испытва и разысква онѣзи за търговіята, за общественнитъ и общеполезны дѣла, за земледѣліето и за распоряданъето и поправленіето на общественнитъ пѣтица пзданія, за развитіето на търговіята и на земледѣліето, за привилегіитъ, които трѣба да са отстъпѣжтъ за туй и за съгласіята и обезтателствата, които ставатъ.

На петото са относятъ дѣлата по общественното образование и общо за възпитаніето и за работитъ на учебнитъ заведения.

Дѣла, които са пораждатъ помежду Правителството и частны лица възлагатъ са на отдѣленіето, до което са относя предметъ на распрята.

Чл. 4.) (Измѣненъ (*)). Държавниятъ Съвѣтъ, както са показа въ предидущитъ членове, е надлеженъ да разысква и разглежда предлагаемитъ нему дѣла, но изпълненіето на неговитъ рѣшенія са възлага на особеннитъ чиновници и не може да са намѣси въ дѣлата на изпълненіето, но просто надзирава за точното приспособленіе на Законитъ и Уставитъ и съобщава дѣто трѣба пораждаемитъ при тѣхното приспособленіе недостатъци.

Чл. 5.) Сѣко отдѣленіе, като разысква и рѣшава възлагаемитъ на него дѣла, съчинява изложение. Изложенията на сѣко отдѣленіе, освѣнъ особия печать, подпечатватъ са и съ главния печать на Държавния Съвѣтъ. Предсѣдательтъ подпечатва

(*) Гледай въ предисловіето на Вжтрѣшния Уставъ на Държавния Съвѣтъ.

съ собственния си печатъ изложеніята, които са съчиняватъ за предмети разысканы въ присѣдствіето му. Разыскваніята и рѣшеніята на особнытъ отдѣленія, които са касаѣтъ до основнытъ Законы и Уставы, не са подносятъ на Императорското одобрѣніе, додѣ не са разыскать и одобрятъ въ общото засѣданіе на Държавния Съвѣтъ.

Чл. 6.) Предсѣдателството на Държавния Съвѣтъ са възлага на одного отъ Държавнытъ Министры, опредѣляватъ се още и петъ подпредсѣдатели и единъ главенъ писарь. Числото на членовѣтъ на сѣко отдѣленіе не може да бѣде по-малко отъ петъ, нито по-големо отъ десеть, тѣй, щото цѣлото число на членовѣтъ на Съвѣта не може да надмине петдесетьтъ. Членовѣтъ са расподѣлятъ по отдѣленіята спорѣдъ нуждата на сѣко отъ тѣхъ, стига само членовѣтъ на сѣко отдѣленіе да не сѣ по-малко отъ петъ.

Чл. 7.) Предсѣдательтъ, подпредсѣдателитѣ, главныйтъ писарь и членовѣтъ на Държавния Съвѣтъ са опредѣляватъ по Императорска заповѣдь.

Чл. 8.) Въ сѣко отдѣленіе са опредѣляватъ петмина дѣловодители (*Муавины*) и петмина подписари (*мюлезимы*), избираемы изъ между писаритѣ отъ различнытъ Държавны писанища и изъ между другы, които иматъ изыскваната способностъ.

Чл. 9.) Предсѣдателитѣ и членовѣтъ на сѣко отдѣленіе разыскватъ представляемытъ дѣла, дѣловодителитѣ съчиняватъ съкращеніе на дѣлата, които ще са разыскватъ, а подписаритѣ записватъ тѣзи разыскванія (*държатъ просевербала*). Единъ отъ дѣловодителитѣ на сѣко отдѣленіе са опредѣля и за неговъ писарь.

Чл. 10.) Разыскванытъ предмети тѣй въ отдѣленіята както и въ общитѣ засѣданія са рѣшаватъ по вышегласіе, и както предсѣдательтъ тѣй и членовѣтъ иматъ по единъ гласъ. Гласоподаванъето ставѣ тайно, когато туй са поище отъ вышегласіето.

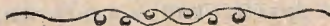
Чл. 11.) Предсѣдательтъ предсѣдателствува въ общитѣ

засѣданія на Държавния Съвѣтъ, а въ негово отсъствие единъ отъ подпредсѣдателитѣ.

Чл. 12.) Членовеѣ на Държавния Съвѣтъ, въ изпълненіето на тѣхнитѣ длѣжности, иматъ равна власть и са ползувать отъ сѣщитѣ права, независимо отъ степенята и отъ чина имъ.

Чл. 13.) Ще са съчини и разыска въ главно засѣданіе на Държавния Съвѣтъ особенъ Законъ за управленіето на разыскваніята, за неговото устройство и за писалищата му.

Чл. 14.) Настоящійтъ основенъ Уставъ ще получи потребнитѣ отмѣненія и поправки, когато са тѣ видятъ за потребни и са одобриѣтъ по Императорска заповѣдь.

ВЖТРЪШЕНЪ УСТАВЪ

На Държавния Съвѣтъ, опредѣляющъ разыскванія-
та и обязанноститѣ на сѣко отдѣленіе
(Департаментъ).

(25 Мухарремъ 1,286 — 25 Априлія 1,869).

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Като са измѣнихъ 2-рыйтъ и 4-ыйтъ членъ на основния Уставъ на Държавния Съвѣтъ, лѣточисляемъ отъ 8 Зил-хидже 1,284 л. и потвърденъ съ Императорско одобрение, и като са съединихъ отдѣленіето на политическитѣ, военнитѣ и за общественната безопасностъ дѣла заедно съ онуй на просвѣщеніето въ едно отдѣленіе подъ наименованіе «*отдѣленіе на вжтръшнитѣ дѣла*», състави са ново отдѣленіе подъ наименованіе «*Сждебно*» за да сѣди възлагаемитѣ на Държавния Съвѣтъ административны дѣла.

Членоветѣ на основния Уставъ на Държавния Съвѣтъ, които не сѣ противоположны на направенитѣ измѣненія запазватъ си силата; а настоящійтъ Уставъ са занимава за начина на съставенъето на сждебното отдѣленіе, за различнитѣ му длѣжности, за начина на разыскваніята въ сѣко отдѣленіе и въ главнитѣ засѣданія и за различнитѣ длѣжности на председателитѣ, на подпредседателитѣ, на членоветѣ, на дѣловодителитѣ и на подписаритѣ.

ЧАСТЬ ПЪРВА.

*За съставеньето на Сждебното отдѣленіе и за неговитѣ
обязанности.*

Членъ Първий.) Сждебното отдѣленіе състои отъ единъ подпредсѣдатель, шесть членове, трима дѣловодители, двама испытатели и отъ нужднитѣ подписари; единъ отъ дѣловодителитѣ изпълнява длъжноститѣ на писарь на отдѣленіето.

Чл. 2.) Въ нужда са опредѣля по единъ членъ отъ сичкитѣ други отдѣленія, за да присѣтствувать въ разыскваніята на сждебното отдѣленіе.

Чл. 3.) Сждебното отдѣленіе

I.) Рѣшава поевяванитѣ распри за пререканіе (сблъскванье на юридикціитѣ) помежду сждебны и административны или само между административны Началства и опредѣля надлѣжния Съвѣтъ или Съдилище, на което е нужно да са възложе за присъждане нѣкоя тѣжба (искъ);

II.) Испытва и сѣди поевяванитѣ распри между Гражданскы Началства и граждани, които сѣ са разгледали и сѣдили въ надлежнитѣ Съвѣты и сѣ са апеллирали предъ него, или първо-сѣдно распритѣ отъ сѣщото естество, които сѣ са възложили направо на Държавния Съвѣтъ, поради тѣхната важность;

III.) Сѣди чиновницитѣ, които сѣ са доказали виновны въ изпълненіето на длъжноститѣ по службата си, когато присъжданьето на обвиненіето противъ тѣхъ са възложи на Държавния Съвѣтъ;

IV.) Разглежда отъ ново и сѣди издаденитѣ отъ Административнитѣ Вилаетскы Съвѣты рѣшенія, относительно до чиновницитѣ, които са ввождатъ предъ сѣдъ, и на които потвърденіето, спорѣдъ Закона, принадлежи на вѣдомството на Държавния Съвѣтъ;

V.) Отъ ново разглежда и апеллативно сѣди по прозбата на интересуемия дѣлата, които сѣ са разгледвали въ Административнитѣ Областны Съвѣты, ако сѣ тѣ за апеллиранье.

Чл. 4.) Спорѣдъ съдържаніето на 5-ия членъ на Закона за

ввождане предъ съдъ на чиновницѣтъ, не са ввождатъ предъ съдъ *Мюесаррѣфытъ*, (Санджашкытъ управители), *Мюфетѣши-Хюкялытъ* (главнытъ областны съди), *Тектердарытъ* (финансіалнытъ надзиратели), *Муазинытъ* (помощницѣтъ на *Валитъ* и на *Мюесаррѣфытъ*), *Мектюбчинытъ* (управителитъ на взаимнописанието на Вилаета) и тѣхнытъ равносѣпенны, сичынытъ съдебны чиновницы отъ вѣрозаконнытъ съдилища, и върховнытъ вѣрозаконны и духовны Сановницы, ако не са заповѣда за тѣхното ввождане подъ съдъ отъ Великыя Везырь, и ако не са възложи присъжданьето на съдбата на Държавныя Съвѣтъ (*).

Чл. 5.) Когато са съди нѣкоя тѣжба противъ нѣкое Гражданско Началство по апелация или първосъдно, испраща са отъ страна на съдимото Началство нарочитъ чиновникъ въ съдебното отдѣленіе, за да присѣтствува въ неговытъ разыскванія п рѣшенія.

Чл. 6.) Ако тѣжителтъ поради важны препятствія не може да присѣтствува въ времето на съденьето на неговата тѣжба, той може да опредѣли повѣренъ, който има за туй изыскванытъ качества.

Чл. 7.) Въ отсъствието на Подпредсѣдателя и на четирыма отъ членовѣтъ на отдѣленіето, никое разыскванье не става. Гражданскытъ дѣла са рѣшавать по вышгласіе, а наказателнытъ по пълногласіе.

Чл. 8.) Какъто, спорѣдъ означеното въ Основныя Уставъ на Държавныя Съвѣтъ, неговытъ рѣшенія тутакси не сѣ изпълнены, тѣй и рѣшеніята на съдебното отдѣленіе сѣ изпълнятъ тогазы, когато са потвърдіхтъ отъ Великыя Везырь и като са издаде Императорска заповѣдь.

Чл. 9.) Който апелира нѣкое рѣшеніе до Държавныя Съвѣтъ за да са разгледа въ съдебното му отдѣленіе длъженъ е въ прозбата си пространно да изложи своитѣ възраженія противъ издаденото рѣшеніе отъ първостепенното съдилище.

Чл. 10.) Ако стане нужда да са испита нѣщо за ос-

(*) Гледай за ввождане предъ съдъ на чиновницѣтъ.

вѣтленіе на сѣдимита тѣжба, преди рѣшеніето, съставя са испытателна комисія отъ двама членове и отъ испытателитѣ, и като са испытватъ нужднитѣ лица, испытателнитѣ изложенія са подписватъ и потвърждаватъ отъ членоветѣ, отъ испытателитѣ и отъ испитанитѣ и са подносятъ на Подпредсѣдателя, за да са зематъ предъ видъ въ сѣднянето на предмета.

Чл. 11.) Призовава са привременно единъ членъ отъ отдѣленіето, на което са относя сѣдимитѣ предметъ, въ сѣдебното отдѣленіе; този членъ присѣтствува въ разыскваніята и размышленіята върху предмета и подпечатва рѣшеніето.

Чл. 12.) Наказателнитѣ и Гражданскы дѣла ще са сѣдѣтъ и извършватъ въ сѣдебното отдѣленіе, спорѣдъ общія Законъ на сѣдилищата.

ЧАСТЬ ВТОРА.

За дѣлата, които са разгледватъ въ другитѣ отдѣленія на Държавныя Сѣвътъ.

Чл. 13.) Сѣко отдѣленіе разгледва възложенитѣ нему дѣла, спорѣдъ дѣйствующитѣ Законы, и като излага дѣйствителнитѣ причины, уничтожава и отхвърля станжлитѣ противъ Закона дѣла.

Чл. 14.) Отдѣленіето на вжтрѣшнитѣ дѣла разысква и изучва предлагаемитѣ отъ особнитѣ отдѣленія проекты, които са касаѣтъ до администраціята, до обществената безопасностъ, до военнитѣ и мореплавателны дѣла; испытва сичко що са касаетъ до обязанноститѣ на Министерството на вжтрѣшнитѣ дѣла и излага причинитѣ, които изыскватъ сваяньето или ввожданьето подъ сѣдъ на цѣкого отъ гражданскитѣ чиновници, разгледва дѣлата, които са относятъ до Министерството на общественното просвѣщеніе, сѣщо и онѣзи за съставеньето на университеты, училища, сиротскы и исправителны домове, за съчиненіето и превожданьето на книги и списанія, предлага на грады за изобрѣтателитѣ на научны и литературны творенія, и

надзирава сичко, което въобще са относя до общественото просвѣщеніе и възпитаніе.

Чл. 15.) Отдѣленіето на финансытъ съчинява нужнытъ проекты по званичното исканье на Министерството на финансытъ, на Министерството на Вакуфытъ и на другытъ Началства, които иматъ жалованія (пенсіи) и иждивенія какъто и другытъ Министерства, Управленія и Области. Испытва до колко е нужно да са отстъпѣтъ заплаты на фиансиалнытъ чиновници отъ сѣко административно окружіе, които заплаты не сѣ вмѣстены въ равномѣтката на разноскытъ и жалованіята на Министерствата и Областигъ, по-вече отъ отстъпеното позволеніе отъ Закона, до колкото испытаніето на подобнытъ работы принадлежи на Държавныя Съвѣтъ. Размышлява за изнаимѣрванъето на новы доходы, за уничтоженіето или умаленіето на съществующытъ даждія, за работытъ които са касаѣтъ до управленіето на Вакуфытъ и за извънреднытъ разноска, които сѣ нужны, за поправенъето на чловѣколюбивытъ и благодѣтельны заведенія и зданія.

Чл. 16.) Законодателното отдѣленіе размышлява за съчиненіето и поправенъето на Законытъ и Уставытъ, които са касаѣтъ до гражданскытъ сѣдилища и до сѣдимытъ въ тѣхъ дѣла и съчинява проектытъ за тѣхъ.

Чл. 17.) Отдѣленіето на общественнытъ дѣла приговарва и разысква изложеніята и исканіята на частнытъ отдѣленія за направата на пѣтища и проходы, на общественны зданія, за распространеніето на търговіята и земледѣліето, за направата на желѣзны пѣтища и пристанища, за учистянъето на рѣкы и іезера, за съставенъето на паранлувны линіи по моретата и рѣкытъ, за съставенъето на разновидны дружества, за распореджанъето на дѣлата, които са касаѣтъ до управленіето на горытъ и рудницытъ, за станжлытъ обезателства между Правителството и основателитъ на дружества, които сѣ приели отъ горѣ си задълженія и за условіята, върху които имъ са отстъпватъ привилегіи.

Чл. 18.) Изложеніята, които са подносятъ сѣка година отъ

Коммиситѣ що са избиратѣ отъ общитѣ Областны събрания, спорѣдъ вида и естеството на предметытѣ, съ които са занимаватѣ, възлагатѣ са на надлежнитѣ отдѣленія.

Чл. 19.) Когато са види за нуждно основното изученіе и подробното разыскванье на проектытѣ, които са занимаватѣ съ означаемытѣ въ настоящата Часть предметы, и които са относятся до Държавныя Съвѣтъ, призовава са единѣ чиновникъ отъ надлежното Началство и съ него са рѣшаватѣ; а когато са случи нужда за преобразование или поправенье на проектытѣ, държи са взаимнописаніе съ надлежното Министерство или съ управленіето, и тѣй, проектытѣ като са разыскватѣ и съчиняватѣ полагатѣ са въ дѣйствиѣ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

За предметытѣ, които са разыскватѣ въ общитѣ засѣданія на Държавныя Съвѣтъ.

Чл. 20.) Разыскванытѣ предметы въ общитѣ засѣданія на Държавныя Съвѣтъ сж

I.) Онѣзи, които са касаѣтъ до обязанноститѣ на сѣдебното отдѣленіе и

II.) Онѣзи, които са касаѣтъ до другытѣ отдѣленія; въ пета-та Часть на настоящія Уставъ са показва начинътѣ за съставенъето на общитѣ засѣданія, що сж за разыскванье на представляемытѣ предметы.

Чл. 21.) Онѣзи отъ надлежащитѣ на сѣдебното отдѣленіе дѣла, които са разыскватѣ въ Общитѣ засѣданія сж слѣдующытѣ:

I.) Пó-важнытѣ пререканія за надлежность между сѣдебнытѣ Началства, какъто са показа въ 3-ия членъ на настоящія уставъ;

II.) Рѣшеніята за плащанье на количество пó-голъмо отъ сто хіляды гроша отъ Правителството въ брой или чрѣзъ съсчитанье за обезтщетавање (възнагражденіе), за спаданье (умаленіе), или за другы причины;

III.) Наказателнытъ дѣла отъ голѣма важность, ако са одобрѣтъ отъ Предсѣдателя да са разгледатъ въ общото засѣданіе;

IV.) Предметытъ, на които повторителното разглеждане и разыскванье въ общото засѣданіе бы са поискало отъ двама членове на съдебното отдѣленіе;

V.) Препирнята между миѣніето на нарочитыя чиновникъ, който е испроводенъ отъ надлежното Началство да присѣдствува въ разыскваньето и рѣшеніето за относителныя до него предметъ и между рѣшеніето на съдебното отдѣленіе.

Чл. 22.) Отъ надлежнытъ на другытъ отдѣленія предмети разыскватъ са въ общитѣ засѣданія слѣдующытъ :

I.) Сичкытъ проекты за Законы ;

II.) Отстъпаніята на рудници и привилегіи върху тѣхъ ;

III.) Съставеньето на счисловны кассы (Caisses d'épargne), болници, сиропитателници, и на другы общеполезны заведенія ;

IV.) Опредѣленіето на проходы на желѣзнытъ и другы пжтища и отстъпанье на привилегіи ;

V.) Отваряньето на канали и очистянія на пристанища и рѣкы ;

VI.) Съставеньето на търговскы съдилища ;

VII.) Съставяньето на разновидны търговскы дружества ;

VIII.) Направата на мостове по които да са минува съ заплаата ;

IX.) Умноженіето и умаленіето на даждія, поправяньето на тарифы на вжтрѣшнытъ гюмрюцы, и освобожденіето и неплащаньето на гюмрюшкытъ даноцы, или другы даждія отъ дружество, или отъ нѣкой классъ на жителитѣ.

Чл. 23.) Освѣнь означаемытъ въ предидуція членъ предмети, разглежда са въ общитѣ засѣданія произлѣзлото разногласіе въ разыскваньето на нѣкой предметъ, между нѣкое отдѣленіе и между чиновника на надлежното Началство, който предметъ са относя до туй Началство ; подобно и възложенытъ на нарочны смѣсены Коммисіи дѣла, които са относятъ по начало или по подраздѣленіята си на по-много отдѣленія, еще и предметытъ, които важно интересуватъ Правителството по одобреніето на Предсѣдателството,

ЧАСТЬ ЧЕТВЪРТА.

За занятіята на отдѣленіята на Държавния Сѣвътъ и за
 обязанноститѣ на Подпредсѣдателитѣ, на Членоветѣ,
 на Главния писарь, на Дѣловодителитѣ
 и на Подписаритѣ.

Чл. 24.) Сѣко дѣло за разыскванье въ Държавния Сѣвътъ са проважда (възлага) сѣкога отъ Великия Везырь, слѣдователно, никой предметъ не са полага подъ разыскванье доро са званично не възложе отъ Великия Везырь. Само Предсѣдателството приема на право прозбы, които са относять до дѣла, възложены вече на Държавния Сѣвътъ.

Чл. 25.) Распредѣляньето и испращаньето на испращанитѣ до Държавния Сѣвътъ документи по различнитѣ му отдѣленія е обязанность на Главния писарь.

Чл. 26.) Въ сѣко отдѣленіе са държътъ двѣ книги (*тефтери*): първата за вмѣстанье на документи относяемы до обикновенны предметы, а втората за важнитѣ документи.

Чл. 27.) Длъжността на Подпредсѣдателя е да възлага документитѣ, които ще са положжтъ подъ разыскванье на едного отъ членоветѣ или дѣловодителитѣ, за да съчини тѣхното съдържаніе. Подобно, Подпредсѣдательтъ опредѣля отъ членоветѣ или отъ дѣловодителитѣ когото одобрява, за да разгледа съдържаніето на тѣзи документи.

Чл. 28.) Подпредсѣдательтъ държи книга (*тефтеръ*), въ която са забѣлжва датата и видѣтъ на документитѣ, които сж са дади на нѣкой членъ или дѣловодителъ, за да съчини тѣхното съдържаніе, и което са зема въ вниманіе преди наченваньето на разыскваніята.

Чл. 29.) Подпредсѣдателитѣ и членоветѣ сж натоварены съ разыскваньето на възложенытѣ на тѣхното отдѣленіе дѣла, дѣловодителитѣ съ приглежданьето и съ краткото изложеніе на относящитѣ са до тѣхъ документи, а подписаритѣ съчиняватъ

и написватъ начертаніята. Дѣловодителитѣ и подписаритѣ сж подѣ надзирашеето на отдѣленіето.

Чл. 30.) Въ сѣко отдѣленіе рѣшеніята ставатъ по вышегласіе, като иматъ равенъ гласъ какъто предсѣдательтъ тѣи и членовеѣ ; за рѣшеніята обаче върху наказателны дѣла въ сѣдебното отдѣленіе изысква са пѣлногласіе, какъто са показа въ 7-ия членъ.

Чл. 31.) Спорѣдъ основныя Уставъ на Държавныя Съвѣтъ, разыскваніята въ сѣко отдѣленіе поченватъ, когато присѣтствува единъ по-вече отъ половината му членове.

Чл. 32.) За подробно разыскване и разѣясненіе на нѣкое дѣло, може да са състави Коммисія, на която предсѣдательствува испроводеныйтъ отъ надлежното отдѣленіе членъ ; въ нужда на съединеніе на двѣ отдѣленія за разыскване на нѣкое дѣло, единъ отъ подпредсѣдателитѣ са опредѣля отъ Предсѣдателя за да предсѣдательствува на разыскването.

Чл. 33.) Въ отсѣтствіе на подпредсѣдателя по благословна причина, единъ отъ членовеѣ на отдѣленіето са опредѣля отъ Предсѣдателя за намѣстникъ на подпредсѣдателя.

Чл. 34.) Дѣловодителитѣ отъ сѣко отдѣленіе присѣтствуватъ въ засѣданіята, и имъ са допрощава да подаватъ мнѣніе върху подлосы, на които приговарването и съдържателното изложеніе имъ сж е възложило ; писалищнытъ длѣжности на дѣловодителитѣ и на подписаритѣ са изпълняватъ съгласно съ наставленіята на писалищнытъ обязанности въобще на Държавныя Съвѣтъ.

Чл. 35.) Въ сѣко отдѣленіе са държи една книга именуема просевербалъ (Заптъ джерійдеси), въ която са забѣлжватъ деномѣсечіето и имената на подпредсѣдателя и на присѣтствующытъ членове, а подѣ тѣхъ, кое дѣло и до кой степень сж е разыскало, или колко дѣла и какъ сж са рѣшили, и ако сж са рѣшили по вышегласіе или по пѣлногласіе, и ако сж по вышегласіе, кои сж онѣзи членове, които сж дали по-малко гласове и кое е тѣхното мнѣніе, ако тѣзи членове быхж поискали вмѣстяването му въ просевербала.

Чл. 36.) Преди да са начене послѣдующето засѣданіе, прочита са просевербалтъ, и ако са намѣри съгласенъ съ разыскваніята и рѣшеніята на прежнето, подписва са отъ подпредседателя, отъ членовѣтъ и отъ първия писарь на отдѣленіето. Запретяватъ са заличаваніята и изстѣргваніята въ тѣзи книга (*тефтеръ*); ако ли са случи нѣкоя погрѣшка, тѣглятъ са отъ двѣтъ ѣ страни, безъ да са заличи, двѣ чърты и отъ страна става поправката, подъ която полагаатъ подпискытъ си подпредседателтъ и писарьтъ на отдѣленіето.

Чл. 37.) Изложеніята (*мазбатытъ*) и документытъ, които сж въ начертаніето и които са касаѣтъ до рѣшени подлозы, прочитатъ са въ отдѣленіето и по гласоподаванье на членовѣтъ поправятъ са и са испращатъ на Главния писарь на Съвѣта, и като са пригледатъ отъ Председателя, повръщатъ са на надлежното отдѣленіе, дѣто подирь второ прочитанье даватъ са за преписванье.

Чл. 38.) Рѣшеніята за възложенытъ на Държавния Съвѣтъ дѣла са записватъ въ изложение (*мазбата*), подпечатано съ печатытъ на членовѣтъ; на изложеніето, което са касае до дѣла, въ разыскваньето и рѣшеніето, на които не е присѣствувалъ Председателтъ, ударя са званичныйтъ печатъ на Държавния Съвѣтъ. Този печатъ сжщо са ударя и за потвърденіе на законностанжлытъ притуркы.

Чл. 39.) Закононачертаніята са съдружаватъ и съ изложение, което тълкува причинытъ, за които сж са съчинили. Подъ Закононачертаніята, които са подносятъ на Съвѣта отъ надлежнытъ Началства, ако са приематъ и потвърдѣжтъ безъ нѣкоя поправкж, заблѣжваса потвърдѣніето, а особенно изложение (*мазбата*) тълкува причинытъ, за които сж са одобрили и потвърдили напълно.

Чл. 40.) Въ изложеніето на рѣшенытъ по вышегласіе дѣла, членовѣтъ, които сж дали по-малко гласове не ударатъ свойтъ печаты, но са записватъ имената имъ, като са поменува за малкото гласове, що сж дали.

ЧАСТЬ ПЕТА.

*За начина на събираньето въ общи засѣданія; за начина на
разыскваніята въ тѣхъ и за обязанноститѣ
на Предсѣдателя.*

Чл. 41.) Общитѣ засѣданія са събиратъ съкога подѣ предсѣдательството на Предсѣдателя.

Чл. 42.) Държавниятѣ Съвѣтъ са събира рѣдовно дваждѣ въ седмицата на общо засѣданіе, а въ нужда и извъредно, по заповѣдь на Предсѣдателя.

Чл. 43.) Които отъ членовѣтъ поради благословно прѣпятствіе не можѣтъ да присѣдствуватъ въ общитѣ засѣданія, длъжны сѣ да извѣстятъ туй на Предсѣдателя.

Чл. 44.) Главниятѣ писарь на Съвѣта управлява сичкитѣ писалищны дѣла, и държи просевербалната книга на Главнитѣ засѣданія.

Чл. 45.) Събираемитѣ общи засѣданія за предмети на съдебното отдѣленіе състоѣтъ отъ дванадесетъ членове, сирѣчь отъ Предсѣдателя, отъ членовѣтъ и отъ дѣловодителитѣ на туй отдѣленіе, и отъ членовѣтъ на другитѣ отдѣленія, които сѣ присѣдствували въ разыскваніята на съдебното отдѣленіе. Разыскваніята не наченватъ, ако не присѣдствуватъ най малко деветьмина отъ членовѣтъ.

Чл. 46.) Изложеніето което осѣжда чиновницѣтъ, които са считатъ за виновны прочита са въ услышеніето имъ, като са призоваватъ въ Съвѣта, дѣто са пытатъ ако има нѣщо да възразѣтъ за оправданіе и послѣ наченватъ разыскваніята. Окончателно рѣшеніе са издава противъ виновнитѣ, по вышегласіето на двѣтъ третины отъ присѣдствующитѣ членове.

Чл. 47.) Въ разыскваніята, въ които са касае до тѣжненія (оплакванія) срѣщо рѣшеніе на нѣкое административно Началство или срѣщо неговото поведеніе, ако тѣзи тѣжненія проистичатъ отъ рѣшеніе на относителното до туй Началство отдѣленіе на Държавния Съвѣтъ, членѣтъ, който са

е натоварилъ да присъжтствува въ разыскваніята на съдебното отдѣленіе, не присъжтствува въ общитѣ засѣданія на туй отдѣленіе.

Чл. 48.) Събираемитѣ общи засѣданія за другитѣ дѣла на съдебното отдѣленіе състоѣтъ отъ спичкитѣ членове и дѣловодители на отдѣленіята и никое рѣшеніе не са издава, ако не присъжтствуватъ по-вече отъ половината членове.

Чл. 49.) Закононачертаніята, които ще са разыскатъ въ общитѣ засѣданія, като са напечатватъ, раздаватъ са на членоветѣ и на дѣловодителитѣ нѣколко дена преди засѣданіето.

Чл. 50.) Когато са види за нужно разыскванъето и размышленіето на нѣкое дѣло съ Началството до което са относя, призовава са во-време въ общото засѣданіе Управителтъ на онуй Началство, или повѣренниятъ, когото бы той наименовалъ.

Чл. 51.) Въ общитѣ засѣданія първомъ са прочита пресевербалната книга и послѣ мемуаритѣ относителны до предметитѣ за разыскванъето.

Чл. 52.) Подиръ прочитанъето на пресевербалната книга Подпредсѣдательтъ на отдѣленіето, въ което са е разгледалъ и разыскалъ първый пжтъ предметтъ, който ще са разысква въ общото засѣданіе, устно дава изыскванитѣ разъясненія и ако са одобри, прочитатъ са и относителнитѣ документи и послѣ поченва подробното разыскванъе.

Чл. 53.) Дѣлата, които ще са разыскатъ въ общитѣ засѣданія опредѣля и управа Предсѣдательтъ.

Чл. 54.) Въ разыскваніята, колкото отъ членоветѣ намыслижтъ да говорѣжтъ или да отговарѣжтъ на говорящия, или да изразѣжтъ нѣкое мнѣніе върху говоримото, отправятъ са до Предсѣдателя и зематъ словото по редъ, който са опредѣля отъ него. Никой не може да пресѣче говорящия; на нарушителя на туй правило са правѣжтъ потрѣбнитѣ заблѣжки отъ страна на Предсѣдателя.

Чл. 55.) Подиръ свършванъето на говоренъето на членоветѣ и на разыскваніята, Предсѣдательтъ пыта членоветѣ за тѣхното мнѣніе и събира гласоветѣ имъ.

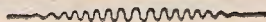
Чл. 56). На отправляемитъ въпроси отъ Предсѣдателя, подиръ говорянъето на членовѣтъ и подиръ свършванъето на разыскваніята, членовѣтъ сж длжны да отговарятъ: одобрено или неодобрено; шкое предложеніе за повторително разглеждане на рѣшени вече подлозы не са приема.

Чл. 57). Съкій членъ може да изразява свободно и откровенно своето мнѣніе върху разыскванія въпросъ въ времето на общитѣ засѣданія. Тайно гласоподаванъе става, когато то са поиска отъ вышегласіето.

Чл. 58). Когато са случи разногласіе, вышегласіето са съставя отъ по-вечето отъ полвината членове.

Чл. 59). Дѣловодителитѣ могатъ въ общитѣ засѣданія да предложатъ устно своитѣ размышленія и да дадатъ разясненія върху подлозы, на които преработванъето и съдържателното изложение имъ сж е было възложило, но не са намѣсватъ въ разыскваніята на други подлозы, нито въобще подаватъ мнѣніе.

Чл. 60). Просевербалната книга на главнитѣ засѣданія са подписва отъ Предсѣдателя и отъ главния Писарь; подъ проектитѣ, които са потвърдяватъ безъ поправленіе въ общитѣ засѣданія, са помѣнува за тѣхното одобреніе и потвърденіе; и тѣ са подпечатватъ съ печата на Държавния Съвѣтъ, а изложенията имъ съ печатитѣ на сичкитѣ членове.

ОСНОВНИЙ УСТАВЪ

На Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето
(*Дивани (*) Ахjami-Адліе*).

(8 Зил-хидже 1,284 — 21 Марта 1,868 г.).

ОБРАЗЪ НА ХАТТИ-ХУМАЮНА.

«ДА БЪДЕ СПОРЪДЪ СЪДЪРЖАНІЕТО».

ВВЕДЕНІЕ.

Н. И. Величество Султанътъ, желающъ съвършенно да уреди работытъ на Високославната Си Държава и да оздрави правдинытъ на Гражданытъ отъ сѣка точка на зрѣніе, благоизволи да заповѣда отдѣленіето на изпълнителната Власть отъ сѣдебната, за да са дигнѣтъ отъ срѣдь препятствіята, които е противопоставила изпълнителната Власть на хода на сѣдебнытъ дѣла и на пълното приспособленіе на правосъдіето, и чрѣзь Своята Императорска висока заповѣдь учреди Върховния Съвѣтъ (сѣдилище) на правосъдіето (*Дивани-ахjami-адліе*) какъто слѣдува :

Членъ Първий.) Съставя са Върховно редовно Сѣдалище подъ наименованіе *Дивани-Ахjami-Адліе* за да разглежда като высша сѣдебна Власть сичкытъ сѣдбы и дѣла, които са намѣрватъ подъ Държавнытъ Гражданскы Законы.

Чл. 2.) Освѣнь дѣлата, които надлежѣтъ на вѣрозаконнытъ сѣдилища (*на Шериата*), и онѣзи, които сѣ подъ вѣдомството на не-Мюсулманскытъ общины, сѣщо и онѣзи, които

(*) Думата *Диванъ* значи сѣдилище, но защото до сега е зела едно общо наименованіе *Съвѣтъ*, за туй и пий ѣж оставихмы спорѣдъ общото употребленіе.

надлежтъ на Търговскыѣ съдилища, сичкыѣ други гражданскы и наказателны дѣла, които са съдятъ и рѣшавать съгласно съ Общитѣ Законы и Уставы, могатъ да са представятъ на Верховныя Съвѣтъ на правосъдіето, който

I.) Разглежда непосредственно възложеныѣ нему съдбы лично и съгласно съ Закона;

II.) Разглежда и съди възложеныѣ на неговото утвърждение спорѣдъ дѣйствующыѣ постановленія съдбы, които сж са вече съдили въ по-долны редовны съдилища, какъто и онѣзи, които сж апеллираны (*направены истинафъз*) отъ една отъ противныѣ страны, ако тѣ спорѣдъ постановленіята на Закона подлежатъ на апеллація (*истинафъз*).

Верховныйтъ Съвѣтъ на Правосъдіето е длъженъ да препраща (възлага) на Държавныя Съвѣтъ сѣка съдба между частны лица, която бы достигла до распря между частно лице и нѣкое Началство.

Чл. 3.) Въ случай, когато тѣжителтъ (просителтъ) или тѣжимыйтъ (отговорникътъ) съ своя прозба до Верховныя Съвѣтъ на Правосъдіето предложи възраженія или забѣлѣжки противъ начина на съденъето или рѣшеніето на нѣкое Съдилище, което надлежно е турило рѣка първостепенно или апеллативно на испытванъето и пресъжданъето на нѣкоя гражданска или търговска работа, Верховныйтъ Съвѣтъ испытва приспособленето съденъето, и ако го намъри противно на законыѣ и на дѣйствующыѣ постановленія, като уничтожава по основаніе на Законы причины издаденото рѣшеніе, препраща го да са съди отъ ново или въ съдилището, което е издало уничтоженото рѣшеніе, или въ онуй, което бы той одобрилъ.

Чл. 4.) Верховныйтъ Съвѣтъ на Правосъдіето са раздѣля на двѣ отдѣленія:

Първото съди само наказателныѣ дѣла, а

Второто съди онѣзи, които са относятъ до гражданскыѣ Законы.

Дѣлата отъ голѣма важность, бымы тѣ ввожданы първоначално или апеллативно, съдятъ са предъ двѣтѣ отдѣленія.

Чл. 5.) На Верховныя Съвѣтъ на правосѣдіето председа-
тельствва единъ отъ Министрытъ подъ наименованіе «Предсѣ-
датель (*) на Верховныя Съвѣтъ на правосѣдіето». Съко от-
дѣленіе има по единъ Подпредсѣдатель и най-малко по петъ или
най-много до десетъ Членове, въ които са счпта и Подпредсѣ-
дательтъ. Опредѣля са и единъ Главенъ Писарь за да управя
сичкытъ писалищны дѣла на Съвѣта.

Чл. 6.) Освѣнь членоветъ опредѣлять са и шесть Дѣловодители (*музеизы*) (**), които са расподѣлять по отдѣленіята
какѣто е потрѣбно.

Чл. 7.) Сѣдбытъ, които са възлагать на Верховныя Съ-
вѣтъ на Правосѣдіето, като са испытать отъ дѣловодителитъ и
са покажътъ отъ тѣхъ постановленіята на Закона, които ще са
приспособѣжтъ върху тѣхъ, разглеждатъ са и са сѣдятъ въ над-
лежното отдѣленіе.

Чл. 8.) Предсѣдательтъ, подпредсѣдателитъ, членоветъ и
дѣловодителитъ на Верховныя Съвѣтъ на Правосѣдіето са оп-
редѣлять по Императорска заповѣдь. Членоветъ, какѣвто граж-
данскый степень (*рютбѣи-диваніе*) и да иматъ, въ Съвѣта са
ползувать отъ еднаквы права и сж равны по степенята съ чле-
новетъ на Държавныя Съвѣтъ. Никой отъ членоветъ на Верхов-
ныя Съвѣтъ на Правосѣдіето, неса сваля отъ службата си, ос-
вѣнь ако самичакъ си даде оставката, или ако са възвыси на
пó-высока служба, или ако са осѣди за престѣпленіе.

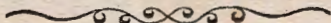
Чл. 9.) Никой чиновникъ отъ Исполнителната Власть не
може да са намѣси и да употреби влияніето си въ дѣлата и рѣ-
шеніята на Верховныя Съвѣтъ на Правосѣдіето. Исполнителна-
та Власть е длѣжна само да възлага поевляемытъ сѣдбы дѣто
трѣба и да исполня сѣдилищнытъ рѣшенія.

(*) Въ послѣдне време по Императорска Заповѣдь Предсѣдательтъ на Верхов-
ныя Съвѣтъ на Правосѣдіето са преименова отъ Предсѣдатель на *Назѣри дива-
ни азжяни адліе* = Министръ на Верховныя Съвѣтъ на Правосѣдіето, както е и
Харджіе назѣрѣ = Министръ на Външнытъ дѣла, *Малие назѣрѣ* = Министръ на
оинансытъ.

(**) Тука думата *музейз* значи испытатель, различитель, но ный за пó-голъ-
мо проумѣванье ѣж преведохме *Дѣловодитель*.

Чл. 10.) Особенны Законы и Уставы, които опредѣлятъ вида на подлежащитъ на Върховныя Съвѣтъ на Правосъдіето дѣла, начина на сѣденъето на гражданскитъ и наказателны сѣдбы и издаването на рѣшеніята върху тѣхъ, като са разыскать и издадѣтъ отъ Държавныя Съвѣтъ, ще са положитъ въ дѣйствиѣ, по Императорска заповѣдь.

Засѣданіята на Върховныя Съвѣтъ на Правосъдіето ставатъ публично, освѣнь когато са благоразсѣди отъ истыя Съвѣтъ да станѣтъ съ затворены врата.

ВЪТРЪШЕНЪ УСТАВЪ

На Върховния Свѣтъ на Правосѣдіето
(Дивани-Ахjami-Адліе).

(8 Шеввал 1,285 — 28 Януарій 1,869 л.).

Редовнытъ сѣдилища въ Имперіята са раздѣлять на четири класса :

Първыйтъ классъ обнема Казалійскытъ първоначалны сѣдилища (*даавъ меджлислері*);

Вторыйтъ — Санджашкытъ апеллативны сѣдилища (*меджлиси-темізи-хукѹки-ливѹ*);

Третьийтъ — Вилаетскытъ апеллативны сѣдилища (*меджлиси-темізи-хукѹки-вилаетъ*), а

Четвъртыйтъ классъ съставя Върховното отъ редовнытъ сѣдилища, сирѣчь Върховния Свѣтъ на Правосѣдіето (*Дивани ахjami адліе*), който засѣдава въ Цари-градъ.

Отъ тѣзи редовны сѣдилища онѣзи, които сѣ отъ първый классъ, сирѣчь Казалійскытъ първоначалны сѣдилища, сѣдятъ първостепенно.

Санджашкытъ и Вилаетскы апеллативны сѣдилища сѣдятъ по апеллація дѣлата, които сѣ са сѣдили първостепенно въ първоначалнытъ Казалійскы сѣдилища, а първостепенно онѣзи дѣла, които особенно са относятъ до тѣхната надлежность.

Върховныйтъ Свѣтъ на Правосѣдіето състон отъ двѣ сѣдилища.

Първото, именувано Кассаціонно (*Межкемеи-Темізи* — уничтожително), което като испытва подробно и внимателно издаденытъ рѣшенія отъ редовнытъ сѣдилища за наказателны или гражданскы работы, уничтожава онѣзи отъ тѣхъ, които сѣ за

уничтожаване. Туй съдилище са раздѣля на двѣ отдѣленія : на **НАКАЗАТЕЛНО** и на **ГРАЖДАНСКО**.

Второто, което е Върховното редовно съдилище (*меж-земни-низаміе*) въ Цари-градъ, съди, спорѣдъ опредѣляемитѣ въ 19-ия членъ, окончателно както наказателнитѣ тѣи и гражданскитѣ съдбы, които вече сж са свършили, и за които не съществува друго по-высоко вѣдомство.

Върховниятъ Съвѣтъ на Правосъдіето, който съставя тѣзи две съдилища са намѣрва подъ надзираието на едного отъ Министритѣ. Дветѣ отдѣленія на първото и второто съдилище иматъ по единъ Подпредсѣдатель.

Надзирающитѣ Министръ предсѣдателствува на Кассационното съдилище, и надзирава само второто.

Първосъдно рѣшеніе са именува онуй, което за првъ икътъ са издава за гражданска еждба, която не сж е изравила спогодително и която са нуждава отъ съдене.

По апелация рѣшеніе са именува онуй, което подиръ второ разискванье са издава за гражданскы съдбы, които вече сж са съдили първосъдно отъ редовнитѣ първостепенны съдилища.

По опроверганіе рѣшеніе са именува онуй, което са издава за дѣло, което сж е съдило първомъ въ иѣкое редовно съдилище а послѣ сж е апелирало предъ апелативно съдилище ; тѣиъ него са подтвърдяватъ рѣшеніята, които сж съгласны съ Законитѣ, а са опровергаватъ онѣзи, които не сж таквыи, и са препращатъ (възлагатъ) дѣлата, да са съдятъ отъ ново, или на онуй съдилище, което ги е вече съдило, или на друго апелативно съдилище.

Особенъ Уставъ опредѣля обязанноститѣ за надлежността на Казалійскитѣ, Санджашкитѣ и Вилаетскитѣ първостепенны апелативны съдилища. А Настоящитѣ уставъ опредѣля исклучително само туй, което са отнoся до надлежността на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето.

ЧАСТЬ ПЪРВА.

За надлежността на Кассаціонното сѣдилище (мех-кемѣи-темѣзъ) и за сѣденъето предъ него.

Членъ Първий.) На Кассаціонното сѣдилище предлежи

I.) Да сѣди сѣдбы, окончателно рѣшени въ рѣдовныѣ сѣдилища, но възвани предъ него отъ една изъ противныѣ страны или и самозванпо за точното и единообразно приспособленіе на постановленіята на Закона;

II.) Да сѣди тѣжбы на тѣжител или тѣжимъ противъ цѣло редовно сѣдилище, или противъ одного или по-вече неговы членове;

III.) Да разрѣшава сѣдопреніето на сѣдилищата за надлежността имъ върху сѣщата сѣдба и да опредѣля кое е надлежното;

IV.) Да препраща (възлага) една сѣдба отъ едно сѣдилище на друго, когато са поевѣктъ основны съмнѣнія за пристрастіето на първото сѣдилище, или когато са докаже че разыскванъето предъ него може да смути общото спокойствіе;

V.) Да надзирава поведеніето на сѣднициѣтъ на редовныѣ сѣдилища, ако е съгласно съ характера и съ обязанностиѣтъ имъ, и да порицава или наказва онѣзи, които гы прѣстѣпватъ.

Чл. 2.) Кассаціонното сѣдилище испытва рѣшеніята, които са издаватъ отъ сѣдилища, отъ които не може да са направя апелация на по-высоки.

Чл. 3.) Какъто са разъяснително излага въ слѣдующыѣ членове на тѣзи Часть, сѣдебныѣ рѣшенія, които са възлагатъ на Кассаціонното сѣдилище могатъ да са уничтожатъ за слѣдующыѣ четири причини:

I.) Ако сѣ са издали противузаконно;

II.) Ако сѣ са издали отъ ненадлежны сѣдилища;

III.) Ако сж са нарушили дѣйствующитѣ съдопроизводны постановленія;

IV.) Ако сж са издали две противоречжщи рѣшенія за една и същата сждба.

Чл. 4.) Ако прѣзъ времето на срока никой отъ интересующитѣ лица не поиска унищоженіе, подлежащето на една отъ горѣозначенитѣ катигоріи рѣшеніе може самозванно да са унищожатъ. Но отъ туй противнитѣ страни не са ползуватъ.

Чл. 5.) Кассационното сждилище, като унищожаватъ нѣкое рѣшеніе не сжди върху сжществото на дѣлото, но го възлага на надлежното Сждилище. Но ако приспособеното сжденье и издаденото рѣшеніе са намѣрятъ отъ него съгласны съ Закона, потвърждаватъ рѣшеніето; а рѣшеніята за наказателны сждбы, като са испытватъ по мѣнїето на сждилището и безъ прозба, потвърждаватъ са ако сж са опазили въ тѣхъ Законитѣ и съдопроизводнитѣ постановленія, ако ли нѣ, преобразуватъ са или са допълнятъ.

Чл. 6.) Нѣкое окончателно рѣшеніе като сж е унищожено отъ Кассационното сждилище за една или по-вече отъ означенитѣ четири причини въ 3-тия членъ, ако са възложи сждбата му на нѣкое сждилище за ново разыскванье, и туй сждилище издадѣ второ рѣшеніе, основаемо върху причинитѣ, върху които сж е основало унищоженото му първо рѣшеніе, и са поиска и неговото унищоженіе отъ една отъ противнитѣ страни, тогазъ двѣтъ Отдѣленія на Кассационното сждилище са събиратъ на засѣданіе и престѣпватъ въ ново испытаніе и въ нужда унищожаватъ и второто рѣшеніе. Въ такъвъ случай, второто унищоженіе ако е станжло поради сжщитѣ причини, за които е станжло и първото, сждилището което е издадо рѣшеніето е мжжно да са съобрази съ рѣшеніето на Кассационното сждилище.

Чл. 7.) Ако рѣшеніето е съгласно съ Закона, който е былъ въ дѣйствиє когато сж е породила подсждимата распря, прозбата за унищоженіето са отхвърлятъ.

Чл. 8.) Само окончателнитѣ рѣшенія подлежатъ на опро-

верганіе предъ Кассационното сѣдилище, а нѣ и подлежащитѣ на апелляция. Предуздателно рѣшеніе (*Карфру-Каринѣ*) само тогазь може да са опровергава преди изданіето на окончателното рѣшеніе, когато са докаже че отъ него ще произстече не-поправима тѣтета за тѣжителя или за тѣжимыя, или е окончателно за една часть на сѣдбата, но само за тѣзи часть.

Чл. 9.) Кассационното сѣдилище не испытва ако сѣ точны доказателствата, върху които са основава полагаемото на опроверганіе рѣшеніе. Но опровергава туй рѣшеніе, ако доказателствата, върху които са то основава са опровергаватъ отъ значенъ документъ, който не сѣ е зель въ вниманіе отъ сѣдилището, което е сѣдило същността, и който не сѣ е отблъсналъ отъ противника.

Чл. 10.) Рѣшеніе, което криво тълкува въ размыслителната часть нѣкое постановленіе на Закона, опровергава са, ако и повелителната му часть да е съгласна съ Закона.

Чл. 11.) Също са уничтожава и рѣшеніето, което е злѣ истѣжувало обезателството, върху което сѣ е основавала сѣдбата, или законнытѣ постановленія, които ся относятъ до него обезателство.

Чл. 12.) Поради нарушеніе на сѣдопроизводны формалности, уничтожава са рѣшеніето ако са докаже че сѣдилището е преминало предѣлытѣ на своята надлежность, или е пропустило сѣдопроизводны постановленія, които сѣ наредены за въ противенъ случай да са уничтожаватъ, или е оставило несѣдено нѣкое предложеніе на тѣжителя или на тѣжимыя за уничтоженіе на сѣденъето.

Чл. 13.) Сѣдилището, на което са възлага нѣкое уничтожено рѣшеніе за поправянье на съдържаемытѣ въ него противузаконности, поправа погрѣшкытѣ му въ присѣтствіето на противнытѣ страны, безъ да пристѣпи въ ново разыскванье на сѣдбата.

Чл. 14.) Като са уничтожи рѣшеніето поради нарушеніе на сѣдопроизводны формалности, сѣдилището на което са възлага за поправянье, безъ да пристѣпи въ ново разыскванье за рѣшенытѣ преди опроверганото сѣдопроизводство въ сѣдили-

щето, което е издало рѣшеніето чрѣзъ дѣйствителны рѣшенія, поченва отъ ново сѣдопроизводството отъ опроверганото дѣло; ако уничтоженіето е станъло въ началото на сѣдопроизводството, рѣшеніето изъ дѣло са опровергава, сѣдбата са разысква отъ ново, и рѣшеніето което ще са издаде подлежи подѣ опроверганіе предѣ Кассационното сѣдилище.

Чл. 15.) Рѣшенія, издадени отъ различни сѣдилища за сѣщата сѣдба, между сѣщитѣ противны страны и за сѣщія предметъ, като сѣ противуречъщы едно на друго, уничтожавать са отъ Кассационното сѣдилище.

Чл. 16.) Сѣдопреніе за надлежность между различни апеллативны сѣдилища или между първостепенны сѣдилища, които не подлежатъ на никое апеллативно сѣдилище рѣшава са отъ Верховныя Сѣвѣтъ на Правосѣдіето.

Чл. 17.) Възлаганье отъ едно сѣдилище на друго става:

I.) Ако по-вечето членове на сѣдилището поради Законны причины не могатъ да сѣдятъ, и

II.) Ако Верховныйтъ Сѣвѣтъ на Правосѣдіето са сѣмни противъ нѣкое сѣдилище, поради важны и уважителны причины.

Чл. 18.) Една сѣдба са възлага отъ едно сѣдилище на друго по званична заповѣдь, когато предлежи до опазваньето на общественното спокойствіе.

ЧАСТЬ ВТОРА.

За надлежността на редовното сѣдилище (мехкемѣй-низаміе) на Верховныя Сѣвѣтъ на Правосѣдіето.

Чл. 19.) Редовното сѣдилище на Верховныя Сѣвѣтъ на Правосѣдіето сѣди и рѣшава:

I.) Сѣдбытѣ, които са възлагать на него подиръ уничтоженіето на нѣкое рѣшеніе отъ Кассационното Сѣдилище;

II.) Апеллатитѣ противъ рѣшенія на първостепенны сѣдили-

ща, които не подлежатъ на никое апеллативно сѣдилище, и

III.) Първосѣдно възложениѣ на него за пръвѣ пътъ дѣла, поради тѣхната важность.

Чл. 20.) Като са унищожени рѣшеніето на нѣкое апеллативно сѣдилище, Кассаціонното сѣдилище може ако одобрява да дигне сѣдбата отъ туй апеллативно сѣдилище и да ѣж възложи на редовното сѣдилище при Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето.

Чл. 21.) Само осѣдениѣтъ първосѣдно може да поиска присѣжданъето на работата по апеллація.

Чл. 22.) Като са сѣди апеллативно нѣкое наказателно дѣло по прозбата на осѣдения, ако са предложи и докаже че нѣкои членове или цѣлото сѣдилище, което първосѣдно е сѣдило сѣ отговорни, туй редовно сѣдилище залавя сѣдбата противъ тѣхъ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

За начина на сѣдопроизводството въ Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето.

Чл. 23.) Сѣка прозба до Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето трѣба да съдържа: Деня, мѣсеца и годината, името, прѣкора, званіето, мѣстопребываніето на тѣжителя и на тѣжимыя и тѣхната народность, ако не сѣ подданицы на Високославното Правителство, исканіята и сѣкратено причиныѣ, върху които са тѣ основаватъ, нарушениѣтъ законодателны постановленія чрѣзъ рѣшеніето, на което са проси унищоженіето и подписа или печата на просителя (*).

(*) Двадесетъ и третий членъ на Устава на Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето опредѣля че сѣка прозба, която са отправя до него трѣба да съдържа деня, мѣсеца и годината, името, прѣкора и званіето, мѣстопребываніето на противныѣтъ страни и тѣхната народность, ако не сѣ подданицы на Високославното Правителство, исканіята, и краткото изложеніе на причиныѣтъ, върху които са тѣ основаватъ; ако ли са проси чрѣзъ тѣхъ унищоженіе на нѣкое рѣшеніе, да опредѣля противузаконныѣтъ му мѣста, и да са подписва или подпечатва отъ просителя; а 33-ий членъ, че

Чл. 24.) Лицето, което апеллира нѣкое дѣло предъ редовното съдилище на Върховныя Съвѣтъ на Правосъдието, длъжно е да даде достоуважително поръчителство за тцететѣ и разшоскытѣ на своя противникъ, ако са случи да са отхвърли апелацията му.

А лицето, което проси унищоженіето на нѣкое рѣшеніе освѣнъ горнето поръчителство длъжно е, ако не е още дало изыскваното поръчителство за заплащанъето на количеството или повръщанъето на вещитѣ, за които сж е осъдило, или да остави (*депозитира*) въ писалището на Върховныя Съвѣтъ на Правосъдието или въ мѣстото, което ще са покаже отъ писалището, парытѣ или вещитѣ, за които сж е осъдило, срѣщо квитанція (*), или да даде уважително поръчителство за заплащанъето на количеството или за повръщанъето на вещитѣ, за които са е осъдило, ако са случи да са отхвърли исканъето му.

Чл. 25.) Лицето, което апеллира или опровергава рѣшеніе длъжно е да приложи на своята прозба първообразното рѣшеніе, което го е осъдило или подгвърденыя му препись, какъто и изложеніе, което да съдържа членъ по членъ неговытѣ възраженія и упирания противъ рѣшеніето, или въ разстояніе на осемъ дни отъ своята прозба да подадѣ на писалището (*еврѣкъ-одасж*) на Върховныя Съвѣтъ на Правосъдието туй изложеніе за да са приложи на прозбата му.

Чл. 26.) Ако са не опазѣтъ означенытѣ въ 23, 24 и 25-ыя членъ формалности, прозбата са отхвърля.

Чл. 27.) Прозба за апелация или за опроверганіе само тогазъ са допрощава, когато сж е предала въ разстояніе на срокъ

болкото записы и прозбы не са намѣрятъ съгласны съ горнытѣ постановленія са отхвърлятъ (не са записватъ).

Прочее, интересуемытѣ лица за да не подпадатъ въ суетны разноскы, припуждаваны, когато са случи да са отхвърлятъ тѣхнытѣ прозбы, поради лишеніе на Законнытѣ формалности, за да пишѣтъ отъ ново други, зе са попеченіе, и отъ страна на Централното градоначалство (*муниципалитета*) са дадохъ на сячытѣ виробописатели (*арзухалджии*) напечатаны образцы и потребнытѣ наставленія.

(*) Квитанція — записка издавана противъ кѣщо получено.

отъ сто и двадесетъ дни отъ предаванъето на рѣшеніето, а подиръ истеченіето на туй време (на този срокъ) са отхвърля.

Чл. 28.) Въ областитѣ, прозбытъ за опроверганіе или за апелация предъ Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето са предаватъ въ времето на реченния срокъ на Върховния Чиновникъ на мѣстното Началство, който ги възлага на мѣстното Апеллативно сѣдилище (*мезлиши-темізи-зукукѣ*), или на Търговското сѣдилище, за да са изпълнятъ означенитѣ въ 24-ия членъ формалности, и туй като стане, реченныйтъ Чиновникъ е длъженъ да ги испрати заедно съ приложенитѣ пнѣ изложенія и относителны документи съ първа поща до Министерството на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето. Като са не изпълнятъ тѣзи формалности, реченныйтъ административны областны чиновници отхвърлятъ тѣзи прозбы, но въ противенъ случай считатъ сѣ отговорны както Началствата тѣй и сѣдилищата, ако отхвърлятъ за каква да е причина таквызи прозбы, за които напълно сѣ са изпълнили тѣзи условия.

Чл. 29.) Подиръ предаванъето на прозбата и подиръ изпълненіето на тѣзи формалности, просителтъ или неговтъ повѣренъ е длъженъ въ разстояніе на шестдесетъ дни найкъсно отъ свършванъето на опредѣления въ 27-ия членъ срокъ, да доде въ Цари-градъ за да присѣдствува на разыскванъето, и той щомъ доде длъженъ е да подаде прозба (*мюзек-керѣ*) на Министерството на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето, за да са забѣлжи въ парочната книга на писалището (*евракъ одасж*) деньтъ на неговото пристигванъе; въ противенъ случай прозбата му са отхвърля.

Чл. 30.) Когато са случи просителтъ въ разстояніето на горѣреченния срокъ да не може да доде въ Цари-градъ поради законны причины, или поради необходима нужда и слѣдъ като доде може да докаже туй, прозбата му не са отхвърля.

Чл. 31.) На подаваныйтъ прозбы, записки и други документи на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето са туря увеличителенъ нумеръ и са забѣлжва деньтъ на тѣхното предаванъе. А въ особенна книга у Писалището (*евракъ-одасж*) бсзъ от-

загане са записва пумерътъ, деньтъ на предаванетоъ, името на просителя и мѣстоизданіето имъ.

Чл. 32.) Туй записване и забѣлѣжане са извършва под надзораніето на управителя на Писалището и съ съдѣйствието на достаточнo число писари при него.

Чл. 33.) Прозбытъ на онѣзи, които не сж изпълнили постановленіята на 27-ия членъ са отхвърлятъ (не са записватъ) (*).

Чл. 34.) Спорѣдъ 24-ия членъ, ако са оставятъ (*депозитиратъ*) отъ страна на осѣдениа пары или други вещи за обезпеченіе на Количеството или на вещитѣ, за които сж е осѣдилъ, дѣла му са квиданція отрѣзана отъ двойна (*кочанля*) книга. А въ нарочната книга са забѣлѣжва Количеството на полученитѣ пары или вещи, деньтъ на оставянъето (*депозитиранъето*) имъ, името на лицето което ги оставя, и причинитѣ за които сж са оставили.

Чл. 35.) Парытъ, които са оставятъ (*депозитирватъ*) предаватъ са на Кассата (*Везнето*), която са намѣрва подъ надзораніето на Управителя на Писалището (*еврѣкъ вдасж*).

Чл. 36.) Тѣзи Касса са управлява отъ единъ Кассіеринъ (*Везнедаръ*) съ достаточнo число Чиновници.

Чл. 37.) Документытъ, които са вносятъ въ Писалището, като са запишѣтъ въ нарочната книга на Писалището (*еврѣкъ вдасж*), испращатъ са на дѣловодителната Коммисія (*тефрѣкъ джсеміеті*), за да са отдѣлѣтъ и расподѣлѣтъ по надлежнитѣ отдѣленія.

Чл. 38.) Дѣловодителната Коммисія състои отъ двама членове, отъ Главния Писарь на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето и отъ двама дѣловодители (*люмеізи*). Единъ отъ членове-тъ по одобреніе на Министра на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето са опредѣля за Предсѣдатель на Коммисіята.

Чл. 39.) Дѣловодителната Коммисія разглежда представляемитѣ документи, но ако види за нужно, призовава тѣжителя или дветѣ противны страны и иска разясненія. Послѣ, като отдѣля

(*) Гледай примѣчаніето на 23-ия членъ.

отъ тѣхъ онѣзи документи, които са не относятъ до Върховния Сѣвътъ на Правосѣдіето, поднося ги на Министра на реченния Сѣвътъ заедно съ забѣлѣжка, означающа надлежното мѣсто, до което трѣба да са испратѣтъ; а които сѣ невразумителны или недостаточны отъ къмъ изложеніето на причинитѣ, или които противоречатъ на устнитѣ исповѣданія на просителя, както и прозбытъ, които не сѣ съчинены спорѣдъ изыскваната формалность, връща ги на ступанитѣ имъ, като имъ обявява причинитѣ за които са връщатъ. А документитѣ, които са относятъ до Върховния Сѣвътъ връща ги на Писалището (*еврѣкѣ одасѣ*), за да са предадѣтъ на надлежното сѣдилище или отдѣленіе. А когато стане нужда да са призове тѣжимыйтъ, който е вънъ отъ Царь-градъ, като са земе изыскваното порѣчителство спорѣдъ Закона за туй, съобщава на Министра че призованіето на тѣжимыя въ разстояніето на опредѣленыя отъ Закона срокъ е съгласно съ Закона (*низѣма*) и съ правилата (*усула*).

Чл. 40.) Министрътъ на Върховния Сѣвътъ на Правосѣдіето испраща на Писалището (*еврѣкѣ одасѣ*), подносванитѣ отъ дѣловодителната Коммисія документи, като забѣлѣжи върху тѣхъ своето мнѣніе, за да са запишѣтъ спорѣдъ 31-ия членъ въ нарочната книга за туй.

Чл. 41.) Освѣнъ книгытъ, които са държатъ за сѣко отдѣленіе, намѣрва са въ Писалището и особена книга, въ която повторително са вмѣстятъ документитѣ, които са връщатъ отъ дѣловодителната Коммисія.

Чл. 42.) Въ тѣзи кнпгы са забѣлѣжва деномѣсечіето, нумерътъ и скратеніе на съдържаніето на документитѣ.

Чл. 43.) Тѣзи документи, като са вмѣстятъ и распоредятъ по видъ, испращатъ са на сѣдилището или на надлежното отдѣленіе на Върховния Сѣвътъ на Правосѣдіето съ забѣлѣжка, която съдържа на кратко съдържаніето, а Предсѣдательтъ на сѣдилището или на отдѣленіето ги възлага на Главния дѣловодитель на отдѣленіето или на сѣдилището.

Чл. 44.) Въ разстояніе на двадесетъ и четиры часа доку-

ментытъ са прочитатъ предъ сѣдилището или отдѣленіето въ заседание и по неговото одобрение са расходѣлятъ на другытъ дѣловодители, които ги получаватъ отъ Главныя сѣщцу квитанція. Документытъ, които са относатъ до спѣшна сѣдба тутакси могатъ да са зематъ въ вниманіе въ сѣдилището или отдѣленіето, безъ да са дадѣтъ на дѣловодителитѣ.

Чл. 45.) Дѣловодителитѣ, като разгледатъ предаденытъ на тѣхъ документи, призоваватъ противнытъ страни за да опредѣлятъ мѣстопребываніето си, щото въ времето на сѣденъето да тѣхъ са правѣтъ до тѣхъ призиваніята и съобщеніята; и като поискатъ потрѣбнытъ разъясненія и чуютъ интересуемытъ страни въ нужда зематъ предъ видъ и други документи, относителны до распрята, които интересуемытъ доносятъ отъ тамъ дѣто са тѣ намѣрватъ, длѣжны сѣ въ разстояніе на петнадесетъ дни найкъсно да поднескътъ на Главныя дѣловодителъ изложеніе за станалытъ испытанія и прочія, безъ да изразѣтъ нѣкое мнѣше. Този срокъ може да са опредѣли по одобреніето на сѣдилището или отдѣленіето съразмѣрно съ показанытъ основны причини отъ дѣловодителитѣ.

Чл. 46.) Дѣловодителитѣ връщатъ на ступанытъ написанытъ документи на чуждъ езикъ, които въ разстояніе на едноседмодно време да са преведѣтъ на Турскы и званично да са подтвърдѣтъ, а които документи не са преведѣтъ и подтвърдѣтъ въ разстояніе на отстъпеныя срокъ, за тѣхъ получаватъ узаконенытъ разноска (даждія), и ги проваждатъ на званично писаніще да са преведѣтъ.

Чл. 47.) Дѣловодителитѣ разглеждатъ предаванытъ на тѣхъ документи по лѣточислителень редъ. За разъясненіе на нѣкое дѣло ако са изысква по-длѣгъ срокъ отъ опредѣленя и между това са довършатъ испытаніята на друго дѣло, дѣловодителитѣ подносятъ изложеніето си за него на Главныя дѣловодителъ на сѣдилището или на отдѣленіето, и зематъ отъ него дадената си спорѣдъ 44-ия членъ квитанція.

Чл. 48.) Главныйтъ дѣловодителъ поднося изложеніята на

дѣловодителитѣ на сѣдилището или на отдѣленіето, дѣто са разыскватъ по лѣточислителенъ редъ.

Чл. 49.) Върховныйтъ Съвѣтъ на Правосѣдіето опредѣля день за представленіето на противныйтъ страны предъ него.

Чл. 50.) Въ Писалището са държи двойна (*кочанлія*) книга за призовкы ; а сѣка призовка подпечатана съ печата на Върховныйтъ Съвѣтъ на Правосѣдіето са испраща отъ туй писалище и тя съдържа деномѣсеніето, името, прѣкора, званіето, характеристикскытъ черты и мѣстопребываніето на призоваемыя, причинытъ за които са призовава и деньтъ, въ който е длъженъ да са представи предъ сѣдилището или предъ отдѣленіето.

Чл. 51.) Призовкытъ са предаватъ на призоваемытъ чрѣзъ призователитѣ (*любаширытъ*) на Върховныйтъ Съвѣтъ на Правосѣдіето.

Чл. 52.) На опредѣленныя день, като са представятъ призванытъ противны страны, изложеніята са прочитатъ предъ тѣхъ по лѣточислителенъ редъ, и противныйтъ страны като са пыатъ даватъ исканытъ разъясненія. Нѣкоя отъ противныйтъ страны ако поиска да изложи нѣщо писменно, дава ѳ са съразмѣренъ срокъ, въ разстояніето на който е длъжна да поднесе посменното си изложение.

Чл. 53.) Рѣшеніята са издаватъ по единогласіе или по вышегласіе на членоветѣ. За наказателнытъ сѣдбы вышегласіето съставятъ най-малко двѣтъ третины отъ членоветѣ.

Чл. 54.) Въ случай когато въ Кассационното сѣдилище не са състави вышегласіе, двѣтъ отдѣленія са събиратъ въ общо засѣданіе и рѣшаватъ.

Чл. 55.) Въ сѣко отдѣленіе са държи просевербална книга (*затѣ джерійдесі*) за обсажденіята (разыскваніята) по вида на разыскваната сѣдба и сѣгласно съ 41-ыя членъ.

Страницытъ на тѣзи просевербална книга са нумеруватъ и подпечатватъ съ печата на Върховныйтъ Съвѣтъ на Правосѣдіето.

Чл. 56.) Обсажденіята и испытаніята, които ставатъ за сѣкое дѣло, съкращеніето на представенытъ документи отъ

дѣлѣтъ противны страны, деномѣсечіето, нумерѣтъ на дѣловодителния документъ и имената на присѣтствующитѣ членове са записватъ на листъ, който, поправенъ отъ Главния дѣловодителъ и одобренъ отъ Съвѣта, са подписва отъ Предсѣдателя на съдилището или на отдѣленіето, и най късно въ разстояніе на двадесетъ и четири часа са забѣлѣзва въ просевербалната книга, която са подписва отъ сичкитѣ членове, които сѣ присѣт- ствували въ обсъжденіето.

Чл. 57.) Не са допращава да са остъргава или заличава въ просевербалната книга, нито да са прилага нѣщо между редо- зетѣ; когато са случи нѣкоя погрѣшка, отъ горѣ или отъ долу на побърканата речъ или израженіе тѣмлятъ са чърты, и отъ страната на листа са поправа погрѣшката и подѣ поправката са подписватъ Предсѣдательтъ и Главныйтъ дѣловодителъ.

Чл. 58.) Просевербалната книга ѣ държи просевербал- ныйтъ писарь, който е при Главния дѣловодителъ.

Чл. 59.) Писалището (*мазбата одасж*), което е натова- рено за съчиненіе на рѣшеніята, най-късно въ разстояніе на петнадесетъ дни отъ какъ сѣ е окончателно рѣшило дѣлото, мѣжно е да приготви спорѣдъ долнытъ постановленія начер- таніето на рѣшеніето.

Чл. 60.) Туи писалище са управя отъ единъ първоклас- ный писарь, който са именува *Шери-Халифѣ*, и са раздѣля на двѣ отдѣленія. Съко отдѣленіе има по единъ Чиновникъ за сравненіе (*мукабеледжий*) и съразмѣрно число писари. Едно- то отъ тѣзи отдѣленія съчинява начертаніята за рѣшеніята на Кассационното съдилище, а другото онѣзи на редовното съ- дилище.

Чл. 61.) Първыйтъ дѣловодителъ предава на управителя на писалището, което е за съчиненіе на рѣшеніята, изложеніето (*мазбатата*) заедно съ относителнытъ документи, което съ- държа повелителната часть на рѣшеніето и получава отъ него свѣтанція, която съдържа забѣлѣжката на предаденытъ доку- менты. Тѣзи документи като послужятъ за съчиненіето на ре- ченното начертаніе, задържатъ са въ туи писалище.

Чл. 62.) Тъзи документи служатъ за основаніе да са съчини начертаніето. Въ него са поменува деномѣсечіето, нумерътъ и съдържаніето на смисла на прозбата, върху която са е направилъ сѣдбата, името, прѣкорътъ, мѣстопребываніето, званіето и особеннитѣ характерически чърты на противянтѣ страни, краткото изложеніе на распрята и на станжлытѣ за нея испытанія и издирванія, постановленіята на Закона и станжлото рѣшеніе. Туй начертаніе го подписва писарьтъ, който го е съчинилъ.

Чл. 63.) Начертаніето на рѣшеніята са испраща отъ управителя на писалището за рѣшеніята до Главния дѣловодитель на отдѣленіето или на сѣдилището, който поправя както съчиненіето тѣй и негова смислъ, съгласно съ станжлото рѣшеніе и го поднося на Главния писарь. Послѣ са прочита въ отдѣленіето или въ сѣдилището и като са одобри подписва са отъ Предсѣдателя и отъ Главния дѣловодитель на отдѣленіето или на сѣдилището и са дава да са препише на сѣщото писалище, което съчинява рѣшеніята.

Чл. 64.) Начертаніята на рѣшеніята, спорѣдъ вида на сѣдбата, изцѣло са вмѣстятъ преписаны въ нарочно държенитѣ протоколы въ писалището (*мазбата одасж*), въ които освѣнь нумера на писалището (*еврѣкж одасж*) забѣлѣжава са и увеличителныйтъ нумеръ, а членовѣтъ, които са зели участіе въ рѣшеніето ударятъ подъ него печатытѣ си.

Чл. 65.) Като са вмѣсти начертаніето на рѣшеніето, то са издава преписано и подписано отъ Главния Писарь и подпечатано съ печата на Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето, а неговътѣ прѣпись са испраща на Писалището (*еврѣкж одасж*), щото чрѣзъ отредения призователь за сѣдбата въ разстояніе най много на тры дена да са предаде на осѣденя.

Чл. 66.) Рѣшеніята и сичкытѣ документи на Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето са испращатъ на Писалището (*еврѣкж-одасж*), за да са забѣлѣжатъ въ особена книга туренытѣ на тѣхъ нумеры отъ туй писалище, и отъ писалището на рѣшеніята (*мазбата одасж*), деномѣсечіето на испращаньето имъ въ

писалището (*еврѣкѣ одасѣ*), мѣстото до което сж са испратили, тъй и деномѣсечіето по което сж са испратили, и лицето чрѣзъ което сж са предали, и ако сж са задържели въ Писалището като ненотрѣбны.

Чл. 67.) Съобщеніето на рѣшеніе става чрѣзъ предаване на преписа му на осжденя, и той ако са отказва да го приеме, или ако са не намѣри, преписътъ са оставя на мѣстото, което е опредѣлил осжденыйтъ, спорѣдъ 45-ыя членъ за свое мѣстопробываніе.

Чл. 68.) Призовательтъ, като предава преписа отъ рѣшеніето на осжденя, получва отъ него квитанція; а въ случай когато осжденыйтъ не ще да даде квитанція, или не ще да приеме преписа, призовательтъ нарочно съчинява изложеніе, което представя на *Ималина* или *мухтарина*, или на двама отъ първенцытъ на *махалата*, въ която пребывава осжденыйтъ, да подпишжтъ; туй изложеніе са подписва и отъ Главныя Писарь и са предава на оправданыя за да му служи за по-нататъкъ.

Чл. 69.) За наказателны сждбы подтвърденъ преписъ отъ рѣшеніето са испраща на Началството, което ще го изпълне. А рѣшеніята, които са отиосятъ до гражданскы тжжбы происходящы отъ наказателната сждба, съобщаватъ са на осжденыйтъ спорѣдъ горнытъ постановленія.

Чл. 70.) Рѣшеніе отъ Върховныя Съвѣтъ на Правосъдіето, което опровергава нѣкое друго рѣшеніе съобщава са на Предсѣдателя на сждилницето, което е издало опроверганото рѣшеніе, за да са вмѣсти въ особена книга и да са забѣлжи въ книгата, въ която е вмѣстено опроверганото рѣшеніе.

Чл. 71.) Сичкытъ писалищны дѣла на Върховныя Съвѣтъ на Правосъдіето са извършватъ подъ надзираніето на Главныя Писарь. Той, като земе познаніе отъ начертаніята на рѣшеніята, отъ одобреніята и отъ другытъ документи на Върховныя Съвѣтъ на Правосъдіето, тѣ тогазы са изпълняватъ.

Чл. 72.) Разноскытъ на сждбата, които са опредѣлены въ особена тарифа предплащатъ са на Писалището (*еврѣкѣ-одасѣ*) отъ оправданыя, за да са получатъ послѣ отъ осжденя.

Чл. 73.) Събиранытъ съдебни даждія (*ресимы*) подробно са забѣлжватъ въ особена книга, която са държи въ Писалището (*еврѣкъ одасж*) и са дава на платеца имъ квитанція отръзана отъ кочанъ.

Чл. 74.) Отъ тѣзи даждія като са задържхтъ писалищнытъ разноски на Върховния Съвѣтъ на Правосъдието, остатъкхтъ са испраща съ разбеснително изложение до Императорската Касса при Министерството на финансытъ,

ПРИВРЕМЕННО ПОСТАНОВЛЕНІЕ.

Постановленіята на Търговското съдопроизводство, които не противорѣхтъ на настоящія Уставъ, приспособляватъ са на съдимытъ дѣла въ Върховния Съвѣтъ на Правосъдието. Върховныйтъ Съвѣтъ на Правосъдието въ края на сѣка година съчинява и поднося изложение за допълнянето и поправяннето на недостатъцытъ, които по опытъ бы намѣрилъ въ дѣйствиющытъ Законы и Уставы.

ТАРИФА

ЗА ПРАВДИНЪТЪ (РЕСИМЪТЪ), КОИТО ЩЕ ЗЕМА ВЪРХОВНИЙТЪ
СЪВЪТЪ НА ПРАВОСЪДИЕТО.

(12 Мухарремъ 1,286 — 12 Априлий 1.860 л.)

ЩЕ ЗЕМА

Едно сребарно меджидіе за вмѣстяванье на прозба (*ар-
зугалъ*.)

Една четвъртъ отъ бѣло меджидіе за сѣко призоваванье.

Два на стотъ върху количеството на сѣкой *илямъ* за сѣд-
ба, първоначално рѣшена въ редовното Сѣдилище на Върхов-
ния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето.

Единъ и половина на стотъ върху количеството на *илямъ*
за сѣдба, апелативно присѣдена въ реченното сѣдилище.

Единъ на стотъ върху количеството на *илямъ* за сѣдба,
разыскана въ Кассационното сѣдилище на Върховния Сѣвѣтъ
на Правосѣдіето.

Петъ сребарны меджидіета за предузнателны (*карари ка-
риме*) *илямы* и за онѣзи, които са относятъ до распри нецѣне-
ны съ пары.

Двѣ сребарны меджидіета за сѣкой препись на *илямъ* или
лазбата, издадени отъ Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето.

Двѣ и половина сребарны меджидіета за рѣшеніе, което
осредѣля надлежното сѣдилище, въ случай на сѣдопреніе за
надлежность.

Едно сребарно меджидіе за сѣко съобщеніе на *илямъ*.

Половинъ на стотъ за оставены (*депозитираны*) пары или
вещи въ Кассата на Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето.

Особенны правдины земать призователитъ и другитъ слу-
ги на Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето, спорѣдъ наставле-
ніята за тѣхнитъ обязанности.

ЗАКОНЪ

ЗА УСТРОИСТВОТО НА РЕДОВНИТЪ СЪДИЛИЩА (МЕХКЕМЕН-НИЗАМІЕ).

(23 Мухарремъ 1,286 — 23 Априлий 1,869 г.).

Редовнитъ съдилища на Османската Държава са раздѣлять на два класса : на *Първоначалны* и *Апеллативны*.

Редовнитъ съдилища (*меджліси дааві*), които са намѣрватъ въ средоточіята на *Казытъ*, въ които съди Каймакаминъ съ *Първоначалны* ; а съдилищата (*меджліси темізз*), що са въ средоточіята на Санджацытъ и *дивани темізз*, въ средоточіята на Вилаетытъ съ *Апеллативны*.

Санджашкытъ редовны съдилища съдѣтъ като Първоначалны съдилища дѣлата на *Казыта* въ която засѣдаватъ.

Сѣка *Нахія* (градецъ) има по единъ старѣйшинскый Съвѣтъ (*ихтіярз меджлісі*), който изпълня дѣла на помирително съдилище за распри между частны лица.

Дѣто е нужно, съставятъ са Търговскы Съдилища въ средоточіята на *Казытъ*, *Санджацытъ* и *Вилаетытъ*.

Спорѣдъ 19, 41 и 55-ыя членъ за устройството на Вилаетытъ, въ редовнитъ Казалійскы и Санджашкы съдилища ще предѣдательствуваатъ *Хукъями шері* (*). Въ съдилищата *Дивани темізз*, които засѣдаватъ въ средоточіята на Вилаетытъ ще предѣдательствува Вилаетскыйтъ *Мюфеттѣши Хюккъамз*. Императорското Правительство опредѣля по единъ подпредѣдатель на сѣко редовно Санджашко и Вилаетско съдилище и по единъ чиновникъ на сѣко редовно Санджашко съдилище, който има познаніе отъ Закона.

Сѣко прибѣгнуванье противъ рѣшенія, издадени отъ Ви-

(*) Тъ съ Кадитъ или Найытъ т. е. върозаконнытъ съди.

лаетски Съдилища за дѣла апелирани предъ тѣхъ, за да се испытатъ или въ нужда да се унищожатъ рѣшеніята имъ, записи само отъ надлежността на Върховния Съвѣтъ на Правосъдието, като Кассаціонно Съдилище.

Вѣдомството на Върховния Съвѣтъ на Правосъдието и на Търговскитъ съдилища понеже са е опредѣлило чрѣзъ особенны Законы, за туй настоящійтъ Законъ нарочно опредѣля вѣдомството на старѣйшинскитъ Съвѣты и на редовнитъ Казалийски, Санджашки и Виджетски съдилища.

ГЛАВА ПЪРВА.

За вѣдомството и старѣйшинскитъ съвѣты (Ихтіяръ Меджлислері).

Членъ Първий.) Старѣйшинскитъ съвѣты сж длѣжны да са стараѣтъ да спогаждатъ противныяѣ страны въ законныѣ и приемающы спогажданье распри; но не могатъ да задѣлѣтъ противныѣ страны на спогажданье, когато распрята е таквази, която изысква сѣдебно разрѣшеніе. Еще не могатъ да направѣтъ никакво опытуванье за спогажданье върху прегрѣшенія, престѣпленія и злодѣянія. Като са сполучи спогажданьето на нѣкоя распра, никакво рѣшеніе не са издава за нея, но само са написва изложеніе, и са подписва отъ противныѣ страны, което са потвърдява, чрѣзъ станжлото спогажданье.

Чл. 2.) Издаваныѣ рѣшенія отъ старѣйшинскитъ Съвѣты не могатъ да са изпълняѣтъ освѣнъ ако са приематъ отъ противныѣ страны или доро длѣжната страна не заплати длѣга си на противната; обаче изложеніята за спогажданье, които са станжли съгласно съ Закона, и които сж са подписали отъ противныѣ страны, обявягаѣ са изпълнителны отъ съдилищата, безъ друго разыскваѣье.

Чл. 3.) По разыскваѣьето и сѣденьето на распри, които зависѣтъ отъ сегоднешното вѣдомство на старѣйшинскитъ съвѣты тѣ сж длѣжны да са съобразяватъ съ 64^м членъ за устройството на Вилаетыѣ.

ГЛАВА ВТОРА.

За вѣдомството на Казалійскыѣ сѣдилища
(Междисен даавѣ).

Чл. 4.) Отъ надлежността на Казалійскыѣ сѣдилища зависѣтъ сичкыѣ гражданскы и наказателны сѣдбы за прегрѣшенія и престѣпленія; съ исклученіе

I.) На сѣдбыѣ, които зависѣтъ отъ вѣдомството на вѣро-законныѣ сѣдилища (*шаріята*) и на опѣзи между не-Мюсулманы, които зависѣтъ по обычай отъ вѣроисповѣдното имъ Началство;

II.) На сѣдбыѣ, които зависѣтъ отъ надлежността на Търговскыѣ сѣдилища.

Чл. 5.) Въ казыѣ дѣто не сѣществува Търговско сѣдилище, търговскыѣ дѣла са сѣдѣтъ отъ редовныѣ сѣдилища, които въ такъвъ случай са съобразяватъ съ постановленіята на търговскыя Законъ.

Чл. 6.) Освѣнь исклученіята на 4^{ол} членъ, казалійскыѣ сѣдилища сѣдѣтъ сичкыѣ сѣдбы, които са поевяватъ изъ Нихиѣтъ и селата на тѣхныѣ окрѣжія, неповратно (окончателно) за до едно количество на главы отъ хыляда гроша, или на годишень доходъ до сто гроша. А повратно (да може да стане апеллація) и за по-вече отъ тѣзи количества. Подъ апеллація сѣщо подлежѣтъ сичкыѣ исканія, на които стойността е неопредѣлена и сѣдбыѣ за опредѣленіе на слокове и подобныѣ.

Апеллаціѣтъ, които сѣтъ противъ рѣшенія издадени отъ казалійскыѣ сѣдилища са представятъ или предъ редовното Санджашко сѣдилище, или предъ Вилаетското сѣдилище, отъ вѣдомството на което зависи Казалійското сѣдилище, на което рѣшеніето са апеллирова. Като са поднесе апеллаціята предъ нѣкое Санджашко сѣдилище, Вилаетското сѣдилище не може вече да тури рѣшка на нея;

Чл. 7.) Като са съди окончателно предъ Казалійскы съдилища нѣкоя съдба, която са относя до исканіе на едно количество, което не задминува тѣхното вѣдомство, ако противникътъ направи и друга тѣжба за обезщетяванье и нейното количество задминува количеството на вѣдомството имъ, тѣзи вторы тѣжбы могатъ да ги съдѣтъ окончателно, като происходящы отъ тѣжбы на тѣхното вѣдомство.

Чл. 8.) Казалійскытъ съдилища съдѣтъ окончателно дѣлата, които наказателныйтъ Законъ оприличава като прегрѣшенія и наказва на просто полицейско наказаніе, сирѣчь на затворъ отъ двадесеть и четиры часа до една седмица и на глоба, която не задминува стотъ гроша. Подобно съдѣтъ първо-сѣдно и повратно за преступленія, които са наказватъ на затворъ до тры мѣсеца и на глоба до петъ стотинъ гроша.

Чл. 9.) Просто испытватъ престѣпленіята, на които са възлагатъ отъ закона по-големы наказанія отъ онѣзи въ 8-ыя членъ, и престѣпнытъ дѣла, които отъ Закона са оприличаватъ на злодѣянія.

Чл. 10.) Засѣданіята на Казалійскытъ съдилища са управляватъ само отъ тѣхныя Предсѣдатель, на когото също принадлежи и да предлага на членовѣтъ на съдилището дѣйствиелнытъ и правовѣденнытъ въпросы, върху които, членовѣтъ нато са изъеснѣтъ и гласоподадѣтъ, написва са изложеніе (*мазбата*), въ което са разъяснява за рѣшеніето, което са съобщава отъ Предсѣдателя.

ГЛАВА ТРѢТЯ.

За вѣдомството на редовнытъ Санджаскы съдилища (Меджлиси темізі).

Чл. 11.) Редовнытъ Санджаскы съдилища съдѣтъ просбытъ за апелации противъ повратнытъ рѣшенія на Казалійскытъ съдилища, които сѣ подъ тѣхното вѣдомство, ако тѣзи рѣшенія спорѣдъ вѣрозакона и дѣйствующытъ Законы не зави-

сѣтъ отъ други сѣдилища. Подобно сѣдѣтъ първоначално и поевляемѣтъ распри въ Казхта, въ която е сѣдалището на Санджака, окончателно до количеството на главы отъ петъ хіляды гроша, или на годишенъ доходъ отъ петъ стотинъ гроша, а повратно и на по-вече отъ тѣзи количества, или когато предметъ на распрята не може да са опредѣли на пары.

Чл. 12.) Санджашкытѣ сѣдилища сѣдѣтъ апеллацітѣ за наказателны дѣла противъ рѣшенія на Казалійскытѣ сѣдилища, що сѣ издадены повратно спорѣдъ 8-ыя членъ. Сѣщо сѣдѣтъ първоначално и повратно за престѣпленія наказваны на затворъ за по-вече отъ тры мѣсецы и на глоба по-голѣма отъ петъ стотинъ гроша; или когато наказаніето противъ тѣхъ принося временно заточеніе или сваянъе отъ Правителственна служба.

Чл. 13.) Тѣжбы за обезщетавање, които спорѣдъ главната сѣдба отъ тѣжимыя са предлагатъ предъ Санджашкытѣ сѣдилища, изравняватъ са спорѣдъ означаемѣтъ постановленія въ 7-ыя членъ.

Чл. 14.) Престѣпнытѣ дѣла, които са опреличаватъ на злодѣянія, зависѣтъ само отъ надлежността на Вилаетскытѣ сѣдилища, а на тѣхъ редовнытѣ Санджашкы сѣдилища не могатъ да турѣтъ рѣка, но само испѣлняватъ испытателны дѣжности.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

За надлежността на Вилаетскытѣ сѣдилища

(Диванн теміъз).

Чл. 15.) Въ сѣко средоточіе на Вилаетъ са съставя сѣдилище, което е натоварено да сѣди върху апеллацітѣ противъ рѣшенія отъ Казалійскытѣ и Санджашкы сѣдилища, издадены повратно спорѣдъ 6 и 11-ыя членъ. Тѣзи сѣдилища не могатъ да са заловѣтъ първоначално о никоя сѣдба, освѣнь що са касѣтъ до дѣла, които наказателнытѣ Законъ опреличава на злодѣянія, и върху които са възлагатъ означаемѣтъ наказанія въ слѣдующія 16-ый членъ.

Чл. 16.) Върху наказателны дѣла Вилаетскытѣ съдилища сѣдѣтъ апелацинтѣ противъ рѣшенія издадени повратно отъ Санджашкытѣ съдилища спорѣдъ 13-ья членъ. Еще сѣдѣтъ престѣпнытѣ дѣла, които наказателныйтъ Законъ оприличава на злодѣянія и противъ които са възлагать тѣжки наказания си-рѣчь осѣждане на смърть, пожизненны или привременны оковы, затворъ въ твърдина и пожизненно заточеніе.

Чл. 17.) Спорѣдъ означаемытѣ въ 12-ья членъ, Вилаетскытѣ съдилища сѣдѣтъ апелативно върху престѣпленія, сѣдены първоначално въ Санджашкытѣ съдилища, когато възлагаемото наказание задминува тры мѣсечныя затворъ и глобата на петь стотинъ гроша, или когато принося привременно заточеніе или сваянье отъ Правителственна служба.

Освѣнь надлежностьта, която Императорското Правителство може да отстѣпи въ извъредны обстоятелства, само Върховныйтъ Съвѣтъ на Правосѣдіето ще рѣшава върху обыкновенытѣ злодѣянія, когато тѣ приносятъ смъртно наказание, пожизненны или привременны оковы, затворъ въ твърдина и пожизненно заточеніе.

Реченныйтъ Съвѣтъ ще испытва и въ нужда ще онитожавя рѣшеніята на Вилаетскытѣ съдилища, които сѣ са издали по апелация противъ първоначалны рѣшенія отъ Санджашкытѣ съдилища.

Чл. 18.) Въ края на сѣка година, сѣко Вилаетско съдилище ще сѣчипява чрѣзъ своя Писаръ и ще поднося на Предсѣдателя на Върховныя Съвѣтъ на Правосѣдіето статистическа таблица, която да показва естество на введенытѣ дѣла прѣзъ цѣлата година предъ редовнытѣ Казалійскы и Санджашкы съдилища и които сѣ са сѣдили въ тѣхъ, было повратно, или окончателно, какъто и числото на еще висящытѣ, отъ кое време е почнало сѣдяньето и имената на противнытѣ страны.

Чл. 19.) По сплата на 10-ья членъ обязонноститѣ, които са отстѣпять на Предсѣдателитѣ на Казалійскытѣ съдилища, сѣщо са отстѣпять и на Предсѣдателитѣ и Подпредсѣдателитѣ на Вилаетскытѣ и Санджашкы съдилища; надлежностьта на о-

предъяемытъ особны чиновници отъ Императ. Правителство за двата послѣдны классове съдилища ще са опредѣли съ особенны наставленія.

Чл. 20.) Дорю са опредѣли съ особенъ Уставъ начинътъ за съденъето на гражданскытъ и наказателны дѣла, редовнытъ Казалійскы и Санджашкы съдилища както и Вилаетскытъ съдлъжны по съденъето на представляемытъ на тѣхно обсъжденіе гражданскы дѣла да приспособяватъ постановленіята на членоветъ отъ Търговското Съдопроизводство, които не противоречятъ на настоящія Уставъ.

УСТАВЪ

ЗА ОБЯЗАННОСТИТЪ НА ПИСАЛИЩЕТО ИЛИ СЪВЪТА ЗА
ВЪЗЛАГАНІЯТА (ХАВАЛЕ ДЖЕМИЕТИ).

(17 Рамазанъ 1,287 — 28 Ноемврій 1,870 л.).

Членъ Първий.) Писалището за възлаганіята (Хавале Джемиети) отправя за дѣто трѣба испращанитѣ до него прозбы, писма, изпълнителны актове (*илямь*) и въобще съкой документъ, който е за възлаганье, еще са грыжи и за полаганьето въ дѣйствиѣ на законнитѣ мѣрки върху поднесенытѣ отъ Облеститѣ въ Цари-градъ подобны документи.

Чл. 2.) За сѣка прозба са предплаща по една четвъртъ отъ сребърно меджидіе (петъ гроша) за разноски на протоколираньето, друго яче прозбата не са протоколира, а никое дѣйствиѣ не са извършва върху непротоколирана прозба. Но ако предметътъ на прозбата е за количество по-малко отъ 250 гр., или ако и да са касае за по-голѣмо количество, а пѣкъ *Писалището* вижда че просителътъ не е въ състояніе да заплати изыскваното даждіе, тогазъ той са освободява отъ предплатата на реченното даждіе.

Чл. 3.) Документитѣ, изпълнителнитѣ актове (*илямьтѣ*) и пр., които са доносятъ въ *Писалището за възлаганіята* като са протоколиратъ прилично предаватъ са на Предсѣдателя, който ги расподѣля по дѣловодителитѣ за да напишжтъ съдържаніето имъ.

Чл. 4.) Отъ предаденитѣ по този начинъ документи на дѣловодителитѣ, онѣзи, които изыскватъ извлеченіе на съдър-

жанието си, подносять са на Предсѣдателя напечатаны съдържанія, а послѣ са вмѣстя въ принадлежащата книга тѣхното дѣйствиѣ *отъ Писалището*. На съкой документъ одобрената мѣрка отъ *Писалището* съкратено са забѣлѣзва на челото на документа, и му са ударя Писалищныйтъ печать.

Чл. 5.) Писалището за възлаганіята връща назадъ прозбытъ, които не сж станжли спорѣдъ 23, 24 и 39-ья членъ на Вжтрѣшния Уставъ на Върховния Съвѣтъ на Правосѣдіето, като показва писменно причинытъ на връщаньето, или гы задържа при себе си, като научва просителитѣ имъ да гы съчинѣжтъ и поднесжтъ спорѣдъ изыскваныя редъ и означенытъ формы.

Чл. 6.) Писалището за възлаганіята, въ нужда, не възлага документитъ на надлежнытъ Началства, но призовава при себеси противнытъ страны, или само едната отъ тѣхъ.

Чл. 7.) Представеньето предъ Съвѣта са извършва спорѣдъ 49, 50 и 51-ья членъ на реченныя Вжтрѣшенъ Уставъ на Върховния Съвѣтъ на Правосѣдіето; но испращанытъ за туй двойны (*кочанлии*) записки са подпечатватъ отъ Протокола на *Писалището за възлаганіята*.

Чл. 8.) Онѣзи лица, които безъ законна причина, подирѣ направеното призоваванье, не са представятъ, осжждатъ са на парична глоба, съгласно съ 116-ья членъ на Наказателныя Законъ, чрѣзъ рѣшеніе отъ *Писалището за възлаганіята*.

Чл. 9.) Онѣзи, които въ разстояніе на осемъ дни тры пжти едно подирѣ друго сж са призовали, и не сж послушали, ако сж частны лица, довождатъ са чрѣзъ Полицейското Началство, ако ли сж чиновницы, чрѣзъ Началството отъ което зависѣжтъ, еще плащатъ и законната глоба.

Чл. 10.) Когато са приеме нѣкоя прозба поднесена спорѣдъ опредѣленыя редъ за довожданьето отъ Областитѣ на нѣкой тѣжимъ (*отговорникъ*), тя са възлага на отдѣленіето на Кассата, за да са земе отъ тѣжителя достовѣренъ поржчителъ за точното и неизвинено заплащанье на присѣденытъ разноска и обезтщетаванія, когато са случи притезаніята му противъ доведеното лице да са докажжтъ безосновны. А Кассата, като

земе реченното поржчителство спорѣдъ означеныѣ формалности, връща на Писалището реченната прозба, като назначи на нея че са е зела поржчителната записка спорѣдъ означеныѣ условия, и съвременно забѣлѣзва името, прѣкора и жилището на поржчителя. Послѣ туй, спорѣдъ 39-ия членъ на поменктыя Вѣтрѣшенъ Уставъ, поднося са на Предсѣдателството на Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето чрѣзъ особна записка, увѣдомленіето че сѣ са изпълнили положеныѣ условия за довожданъето на лицето, което са иска.

Чл. 11.) На основание на туй увѣдомленіе са написва нужното писмо отъ надлежното Писалище на Върховния Сѣвѣтъ на Правосѣдіето. Въ тѣзи писма са означава и името, прѣкорътъ и жилището на поржчителя.

Чл. 12.) Написаныѣ нередовно и противъ формалностиѣ за довождане прозбы връщатъ са на просителитѣ, като са показватъ причинитѣ за отхвърлянето имъ.

Чл. 13.) Особенна книга са държи за Кассіерныѣ дѣла въ Писалището за възлаганіята. Въ тѣзи книга са забѣлѣжватъ както нумерътъ тѣй и лѣточисленіето на двойната (*кочанлията*) записка, която са испраща на Кассата, за да са събере даждіето или изыскваната глоба, забѣлѣзва са и количеството ѣ, името и дѣлото на просителя и на длѣжника. Ещѣ въ отговоръ на горнията записка, Кассата дава друга двойна, въ която сѣщо тѣй са забѣлѣзва нумерътъ ѣ и лѣточисленіето за означеніе че са е зѣло даждіето, за което е думата.

Чл. 14.) Въ прозбата ако не са означава името на Сѣдилището, на което ще са възложи сѣдбата, но само са иска да са възложи на надлежното Началство, или ако са поменува името на Сѣдилището, но то Сѣдилище не са намѣрва надлежно за предмета, тогазъ Писалището опредѣля дѣ трѣба да са възложи сѣдбата, и я препраща тамъ.

Чл. 15.) Подиръ изпълненіето на условията, които са изыскватъ отъ Закона за апелация, испраща са отъ Сѣвѣта двойно (*кочанлия*) увѣдомленіе до надлежното Началство за изпълненіето на издаденото рѣшеніе за да са спре изпълненіето.

Чл. 16.) Условіята за апелация като са изпълнятъ чрезъ записване въ Протокола и направеното дѣйствиє като са заблѣжн отъ задъ на прозбата, тя са връща на *Писалището за възлаганіята*.

Чл. 17.) Чиновникътъ, който е надъ Протокола, по заповѣдъ на Писалището испраща извѣстително писмо до отговорника (тѣжимыя) или до негова повѣренъ, което означава името, прѣкора и жилището на зетъя поржчителъ за апелацията, вида и количеството на залога, и на конецъ мѣстото дѣто са е оставилъ (*депозитиралъ*).

Чл. 18.) Ако противникътъ заеви че показанныйтъ отъ тѣжителя поржчителъ не е достовѣренъ, или че залогътъ не е достаточенъ, и докаже основността на своето заевленіє, тогазъ по рѣшеніє на Писалището зема са другъ поржчителъ отъ тѣжителя, и са допълня залогътъ съ друго количество достаточо да плати отсѣденото.

Чл. 19.) *Писалището за възлаганіята* е длъжно да зема за поржчителы само онѣзи лица, които сж подданицы на Императорското Правителство.

Чл. 20.) Когато са противопологатъ законны причины, които докарватъ изгубването на правото за сѣдбата, поднесената прозба за тѣзи сѣдба не са отхвърля отъ Писалището, но са възлага на надлежното сѣдебно Началство.

Чл. 21.) Ако нѣкой, като е поднесълъ прозба за сѣдба за да са възложи на нѣкое Сѣдилище, не изпълни нѣкой отъ изыскванитѣ условія, Сѣвѣтътъ нѣма отговорность за тшетата, която може да му са случи отъ туй.

Чл. 22.) Дѣлата на Протокола на *Сѣвѣта за възлаганіята* са извършватъ отъ единъ управитель, отъ потрѣбнитѣ протоколлисты, и отъ служителитѣ за призоваваніята.

Чл. 23.) Сичкытѣ документи, които са доносятъ въ Сѣвѣта, даватъ са на управленієто на Протокола, и сѣкой отъ тѣхъ като са протоколира безъ отлаганье въ нарочно опредѣленната книга, предава са чрезъ Писалищныя Протоколлистъ на Предсѣдателя,

Чл. 24.) Писмата, които са правѣтъ по рѣшеніе на *Съвѣта за възлаганіята*, за да са испратѣтъ за пѣкое опредѣлено мѣсто, даватъ са на попечителя на дѣлата (*капу-кехалта*) при В. Порта за онуй мѣсто; а призовкитъ са даватъ на главния Писалищный призователь (*любаширинз*).

Чл. 25.) Писмоводителството на *Съвѣта за възлаганіята* са извършва отъ Писалището на Върховния Съвѣтъ на Правосъдїето, което е опредѣлено за писмоводителството на двѣтъ отдѣленія за *възлаганіята* и за *испълненіята*.

Чл. 26.) Документитъ, върху които дѣйствува *Съвѣтътъ за възлаганіята* са даватъ на отдѣленіето на Протокола. И като са забѣлжжтъ съкратено и прилично въ книгата на текущата служба, испращатъ са на Сѣдилищата или на Началствата, за които са назначени, чрѣзъ главния призователь на *Съвѣта за възлаганіята*. А онѣзи, които са не приематъ повръщатъ са на подавателитъ имъ.

Чл. 27.) Когато просителтъ заплаща разноскитъ (даждїето) за да са забѣлжжи прозбата му въ Протокола, туй забѣлжванье става незабавно, отъ одного чиновника подъ надзиранїето на управителя на Протокола, а заплатеното даждїе са забѣлжжва въ двойната (*кочанліята*) му записка, която са праща на Кассата. Тѣзи записки носѣтъ печата на Съвѣта, и листоветъ имъ сж по сто.

Чл. 28.) Кочанитъ на призовкитъ и на пригласяваньето (*призованьето*) са допълнятъ, подъ надзиранїето на Управителя надъ Протокола, отъ чиновникъ опредѣленъ нарочно, и отъ потрѣбнитъ му помощници.

Чл. 29.) Какъто са вижда въ образца, кочанитъ носѣтъ особенъ нумеръ, а на двойнитъ (*кочанліитъ*) записки, които са отрѣзватъ отъ тѣхъ, туря са редовенъ нумеръ.

Чл. 30.) Двойнитъ (*кочанліитъ*) записки за даждїята за влѣстяньето, ако не сж допълнены, не са отрѣзватъ отъ кочанитъ. А когато са случи погрѣшка въ времето на допълняньето, *отдѣленїето за изпълненіята*, означава че е недѣйствиелна двойната записка, която си и остава на кочана.

Чл. 31.) Ако нѣкой, като е поднесълъ на *Свѣта за възлаганіята* прозба, която са е забѣлѣжила въ приличната книга, не са представи въ разстояніе на тридесетъ и единъ день за да распыта за нея и заплати потрѣбнитѣ разноска, прозбата са счита недѣйствителна, и са направя потрѣбната забѣлѣжка за туй въ книгата. А подиръ туй разстояніе ако дадѣ нова прозба, заплаща даждіето за вмѣстяньето ѝ, та послѣ са извършва потрѣбното отъ Закона.

Чл. 32.) За събираньето на даждіята и за възмездіята на призователитѣ на *Свѣта за възлаганіята*, има особенна Касса, на която службата са извършва отъ достаточнo число Кассіери и Шисари.

Чл. 33.) Колкото за количеството, и за вида на разноска-тѣ, които са плащатъ на Свѣта, както и за даждіята, за паричнитѣ глобы и за възмездіята на призователитѣ, Кассата издава и къмъ Свѣта и къмъ просителя двойна записка, която носи редовния си номеръ.

Чл. 34.) Кассата и тя държи книга подобна на онѣзи, въ която са записватъ изложениѣ въ 13-ия членъ дѣйствія.

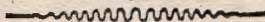
Чл. 35.) При Кассата са държи книга за записване на двойнитѣ записки, които са издаватъ спорѣдъ 27-ия членъ за даждіето на вмѣстяньето.

Чл. 36.) Тѣзи увѣрителны записки, книгата на Кассіернитѣ дѣла и Кассіерната книга са сравняватъ едни съ други веднѣжъ въ мѣсеца, подъ надзираніето на единъ чиновникъ, който е натоваренъ за туй отъ Свѣта. И щомъ количествата въ означителнитѣ и увѣрителны записки са намѣрѣжтъ съгласны едни съ други, тогазъ както Кассіерната книга, тѣй и онази на Кассіернитѣ дѣла са подпечатватъ отъ Кассіера, отъ главния му писарь, отъ чиновника за вмѣстяньето на тѣзи дѣйствія, отъ Управителя надъ Протокола, и отъ настанения за разглежданьето, и са потвърдяватъ отъ Свѣта.

Чл. 37.) Приврѣжаваньето на сичкитѣ документи на различнитѣ лица са извършва отъ дѣловодителитѣ, отъ протоколлиститѣ, отъ писаритѣ, отъ кассіера и отъ призователитѣ, а

освѣнъ тѣзи чиновници никое друго лице н. п. като дверникъ или слуга не може да са намѣси въ тѣзи работы.

Чл. 38.) Дѣйствіята на Съвѣта и на неговитѣ отдѣленія са изпълняватъ срѣщу записка. Слѣдователно, было вжтрѣ, было вѣнъ отъ отдѣленіето, на никого не са дава документъ безъ записка.

УСТАВЪ

ЗА ОБЯЗАННОСТИТЪ И ДѢЙСТВИЯТА НА СЪВѢТА ИЛИ ПИСА-
ЛИЩЕТО ЗА ИСПЪЛНЕНИЕТО НА РЪШЕНИЯТА
(ИДЖРА-ДЖЕМИЕТИ).

(10 Шабанъ 1,287 — 23 Октомврий 1,870 л.).

ГЛАВА ПЪРВА.

За обязанноститѣ на Съвѣта.

*Членъ Първий.) Съвѣтътъ за изпълнението (Иджра дже-
миетѣ) е отреденъ да изпълня исполнительныѣ актове (илям-
тъ) и высокыѣ заповѣди, които са касаѣтъ до частны исканія,
а издадени было отъ Сѣдилища, было отъ други Началства.*

*Чл. 2.) Съвѣтътъ за изпълнението не може да приеме въ
своитѣ обязанности никое представено писмо, или прозба, или
другъ какъвто и да е документъ, ако не сѣ назначены за него,
и подпечатаны съ печата на Съвѣта за възлаганіята (Хавалѣ-
Джемиетѣ).*

*Чл. 3.) За исполнительныя актъ (илямъ) или другъ доку-
ментъ, който ще са изпълне отъ Съвѣта за изпълнението трѣба
да е заповѣдано отъ Предсѣдателството на Върховния Съвѣтъ
на Правосѣдието съ думата «да са изпълни».*

*Чл. 4.) Исполнительныѣ актове и прочіи, какъвто сѣ го-
рѣказанныѣ, които преминувать на Съвѣта за изпълнението
са получаватъ срѣщу записка, и тутакси са вмѣстятъ отъ
дѣловодителитѣ и протоколистыѣ въ приналежащыѣ книги,
а послѣ са приврѣжаватъ на Предсѣдателя на Съвѣта. А на о-
нѣзи, които доносятъ исполнительныѣ актове даватъ са двойны
(кочанли) записки за приемванъето имъ.*

Чл. 5.) Понеже никой изпълнителенъ актъ (*илямъ*) издаденъ отъ редовно сѣдилище, не са изпълня доро са не даде на длѣжника подтвърденъ преписъ, *Свѣтътъ за изпълненіето* преди сѣко друго дѣйствиѣ призовава противныйтѣ страны и гы пыта далъ ли имъ са е такъвъ преписъ отъ изпълнителныя актъ или не; и ако научи отъ тѣхъ че не са е далъ погрыжва са за да са приготви единъ преписъ и като земе отъ тѣжителя законното даждіе спорѣдъ *тарифата* (*), което послѣ ще са плати отъ тѣжимыя, подпечатва съ своя печать този преписъ за подтвърденіе, и го дава на осѣденыя чрѣзъ туй рѣшеніе. А отъ деня на туй предаване на преписа, съгласно съ финансиалнытѣ формалности, отстѣжива са срокъ на лицето, срѣщу което е издаденото рѣшеніе, а пѣкъ тò дава за личността си (*нефсине*) порѣчителъ. Подиръ истеченіето на срока, ако длѣжникътъ не са е погрыжилъ за изпълненіето на рѣшеніето, нито е поднесълъ прозба за отлаганье на изпълненіето по законны причины, ако бы имало таквызи, то са изпълня чрѣзъ настояваньето на Свѣта.

Членъ 6.) Призоваваньето са извършва спорѣдъ 49, 50 и 51-ыя членъ на Вжтрѣшныя уставъ на Върховныя Свѣтътъ на правосѣдіето. Но извършваньето на двойнытѣ (*кочанлимитъ*) запискы за призоваваньето, отъ какъ са подпечататъ съ опредѣленыя печать на Свѣта, става чрѣзъ протоколистытѣ.

Членъ 7.) Ако призванытѣ тры пѣти наредъ въ осемь дена, наконецъ не послушатъ призоваваньето, тѣ ако сѣ частны лица, довождатъ са чрѣзъ Полицията, ако ли сѣ чиновницы чрѣзъ Началството отъ което зависѣтъ.

Чл. 8. Предаваньето на преписытѣ, което са означава въ 5-ыя членъ са изпълня съгласно съ 67 и 68-ыя членъ на Вжтрѣшныя уставъ на Върховныя Свѣтътъ на правосѣдіето.

Чл. 9.) Подиръ истеченіето на отстѣженыя срокъ отъ предаваньето на преписа, и като са призовжтъ противныйтѣ стра-

(*) Гледай тарифата на стр. 107 за правдинытѣ (*ресимытѣ*) които зема Върховныйтѣ Свѣтътъ на Правосѣдіето.

ны или тѣхнытъ повѣренны (*векилы*), изпълненіето на рѣшеніето са извършва.

Чл. 10.) Ако са породи съмнѣніе за смьсъла на изпълнителный актъ, *Свѣтътъ за изпълненіето* са относя до Сѣдилицито, което го е издало, и иска разъясненіе за дѣлото.

Чл. 11.) На *Свѣтъта за изпълненіето* принадлежи, както да запре длѣжника, който не е платилъ на противника си отсѣденото количество спорѣдъ рѣшеніето, тѣй и да продаде неговытъ заложены и предадени движимы или недвижимы стежания, спорѣдъ постановленіята на Гражданското и Търговско то сѣдопроизводство.

ГЛАВА ВТОРА.

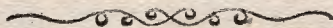
За даждіята и разноскытъ, коишо ще са плащатъ на Свѣтъта за изпълненіето.

Чл. 12.) Даждіята за събиранье връхъ отсѣденытъ количества сѣ по два на сто, които са плащатъ въ времето на събираньето имъ.

Чл. 13.) За изданіе на преписъ отъ рѣшеніята са плащатъ както са поменува въ особната *тарифа* за правдинытъ, които зема Върховный свѣтъ на правосѣдіето, по двѣ сребърны меджидіета, а за врѣчаваньето на този преписъ, по едно бѣло меджидіе.

Чл. 14.) За разноскы да отиде единъ призователь до Унъ-Капанъ, Атъ-пазъръ, Фетіхъ, Сарахчане-башы, Софударъ и изъ околноститъ имъ са зема по единъ сребьренъ петакъ; до Даутъ-Паша-искелеси, Джерахъ-Паша, Чаршамба, Кючюкъ-Мустафа-Паша и изъ околноститъ имъ, по два сребьрны петака; а за вьнъ отъ града, отъ една старна до Бахариэ, и на срѣща отъ Сютлиджа до Касъмъ-Паша, и отъ Азапъ-Капусу до Салж-пазъръ и Бей-оглу, по единъ сребьренъ петакъ; до Силиври-Капия, Топъ-капия, Мевлехане-капусу. Татавла, Пангалти и Ферікъ-кьою, по тры сребьрны петацы. А призователитъ когато отиватъ по крайморіята, и по ближны-

тъ страни, до Румыли и Анадóль Кавáкъ, Св. Стефана, Пан-
талъ и до островѣтъ, плаща са двойно на онуй, което са е
разнесло на отиванье и завръщанье за паролува и за преми-
нуване по моста. А когато са касае за мѣста отстранены отъ
Балморіето, прилага са и количеството, което ще са разнесѣ
за маема на конь какъто за отиваньето тѣй и за връщанье-
то. Наконецъ, като стане невъзможно да са завърне прѣзъ ис-
тън день, ако призовательтъ преспѣ тамъ по необходимостъ,
къто е отишълъ за изпълненіето на възложената му служба,
дизатъ му са още и два сребарны петака, за разноскытѣ които
е направилъ по тѣзи работа.

ТЪРГОВСКИЙ ЗАКОНЪ.

(Въ началото на Реби-юл-Ахжрз 1,265 —
30 Януарій 1,849 л.).

Н. И. Величество Султанътъ, Върховныйтъ нашъ Господарь, като желае да усилн правосъдіето и заедно съ него безбройнытъ добрини на просвѣщеніето, чрѣзъ които несумненно са достига умноженіето на благоденствіето и благосъстояніето на народытъ, които са намѣрватъ подъ отеческото му Правителство, благоволи да земе подъ высокото си и важно размышленіе сичкытъ сгодни мѣрки; за да направи цвѣтуца въ своята Държава търговіята — този изворъ на богатството и на общественното благосъстояніе. И понеже распространеніето и развитіето на търговіята сѣкога зависи отъ добрытъ Законы, които опредѣлятъ и управляватъ търговскытъ сношенія, когато най паче особеннытъ уставы, които сж предназначены за присъждане на търговскытъ дѣла, не сж до толкозъ пълны колкото нуждытъ на неговытъ подданицыгы изыскватъ, за туй заповѣда да са съчини и положи въ дѣйствиѣ *Търговскыйтъ Законъ*, който може да допълни настоящытъ нужды и да введе нравственното довѣріе — туй неотемлемо качество на развитіето на търговіята, чрѣзъ полезны мѣрки за редовното държене на търговскытъ книги и за подносяньето на званичнытъ документи.

За изпълненіето на туй високо Императорско желаніе, сичкытъ търговскы Законы и Уставы, които сж въ дѣйствиѣ у другытъ Държавы, са разгледахъ. Този Законъ като са раздѣли на *четеры* Части, отъ които първата са занимава съ търговіята въобще, съ съставяньето на дружествата, и съ Законытъ на мѣнителныцытъ; *втората* съ мореплавателната търговія и съ

сигоритытъ; *третята* съ испадване въ несъстоятелность, а *четвъртата* съ устройството на търговскытъ сѣдилища раз-миска са въ Свѣта на земледѣліето, който е присѣдиненъ на Министерството на Търговіята въ присѣдствіето на много знамениты търговцы и други вѣщцы лица, и подиръ направенытъ върху него размышленія, намѣри са (рѣшиса) че *четвъртата часть*, която са занимава съ устройството на търговскытъ сѣдилища е за неприемване, понеже не отговаря на Законытъ и на Уставытъ на В. Порта. А колкото за втората часть, която са относя до мореплавателната търговія и до сигоритытъ, при сичко че е доволно важна да са земе въ вниманіе, тя са намѣри по маловажна отъ другытъ двѣ части — «*първата и третята,*» които са занимаватъ съ търговіята въобще и съ испадване въ несъстоятелность — и нейното приемване, подѣ предлогъ на съгласіе съ дѣйствующытъ законы и уставы са отложи. И тѣй, *Първата и третята* части понеже сж съгласны съ Законытъ и уставытъ, които управляватъ Императорското Правителство са одобрихъ и слѣдователно настоящійтъ Търговскій Законъ, който състои отъ 315 члена и който е раздѣленъ на двѣ Части, които са занимаватъ съ търговіята въобще и съ съставеньето на дружествата, съ законытъ на мѣнителницытъ и съ испадване въ несъстоятелность, съчинѣ са и са поднесе на Высокото одобрение и утвърждение на Н. И. Величество за пълното му и цѣло приспособленіе.

ЧАСТЬ ПЪРВА.

ЗА ТЪРГОВІЯТА ВЪОБЩЕ.

ОТДѢЛЕНІЕ ПЪРВО.

За Търговците.

Членъ Първий) Търговци са наричатъ онѣзи лица, които са занимаватъ съ търговски дѣла, и които иматъ за обыкновенно свое званіе Търговіата.

Чл. 2) Могжтъ да търгуватъ онѣзи, които са напълнили двадесетъ и една година на възрастѣта си. А онѣзи, които са напълнили осемнадесетата година на възрастѣта си можжтъ да търгуватъ само съ поръчителството на своитѣ настойници или съ позволеніето на Търговското сѣдилище.

ОТДѢЛЕНІЕ ВТОРО.

За търговскитѣ книги (тефтери).

Чл. 3.) Сѣкій търговецъ е длѣженъ да има по една книга называема *Дневникъ*, която да показва изъ день въ день, изъ мѣсець въ мѣсець имѣніето и дълговетѣ му, търговскитѣ му дѣла, приѣмванъето или джиросванъето (*обращеніето*) на запискитѣ и въобще сичко, което зема или плаща, която да показва още ежемѣсечно само въ единъ членъ количеството на кѣщнитѣ му иждивенія. Длѣженъ е да преписва въ книга писмата, които испраща до своитѣ съдружници или корреспонденты и ежемѣсечно да свързва въ вързопъ писмата, които получава отъ тѣхъ.

Чл. 4.) Освѣнь означенитѣ въ 3-ия членъ книги, сѣкій търговецъ е длѣженъ да съчинява ежегодно каталогъ на своитѣ

дължими и недвижими нѣща, на имотя и дълговетъ си и ежегодно да го преписва въ особена за туй книга.

Чл. 5.) Тѣзи книги трѣба да са написватъ безъ да са оставятъ ненаписаны редове, празны мѣста или притурки въ границата имъ. Доро не са е почнало да са пише въ Дневника, той трѣба да са нумерува отъ нарочно опредѣленя чинovníкъ отъ Търговското сѣдилище; Сѣщо тѣй и въ окончаніето на сѣка година, този дневникъ трѣба да са приглежда отъ реченя чинovníкъ, въ присѣствіето на търговеца, който ще го представи, безъ да може тозъ чинovníкъ, но каква да е причина, да узнае (види) съдържаніето на речената книга.

Чл. 6.) Книгитъ, които сѣ дължны търговцитъ да държатъ, ако не сѣ съхранены въ тѣхъ горѣреченнитъ формалности, не могатъ да са представѣктъ, нито да са уважаватъ и да иматъ вѣра предъ сѣдилището.

Чл. 7.) Представянъето на книгитъ и на каталозитъ не може да са наложи отъ сѣдилището, освѣнь за дѣла, които сѣ за дружество, за наслѣдіе, за подѣла на дружественны имоты, и за случай на испадванъе въ несѣстоятелность. Въ тѣзи случаи тѣхното представенъе званично може да са поиска отъ Търговското сѣдилище.

Чл. 8.) Търговскитъ книги, които сѣ редовно съчинены, могатъ да са приематъ отъ сѣдницитъ като доказателство въ распритъ за търговскы дѣла между търговцитъ.

Чл. 9.) Когато са сѣди нѣкоя работа, представенъето на книгитъ може званично да са заповѣда отъ Търговското сѣдилище, за да са извлече отъ тѣхъ онѣзи часть, която са касае до подлога подъ сѣдъ.

ОТДѢЛЕНИЕ ТРЕТЬО.

За дружествата.

Чл. 10.) Законътъ познава три вида дружества :

1) Събирателното дружество (collectif = *δμῶνρῶθμο;*).

II.) Коммандитното дружество (Commanditaire = ἑτεροῦς ὄμιλος).

III.) Безименното дружество (анониме = ἀνόνομος).

ПЪРВЫЙ ВИДЪ.

Чл. 11.) Събирателно Дружество са именува онуй, което са съставя между двѣ или по-вече лица и което има за предметъ да търгува подъ съдружеско наименованіе.

Чл. 12.) Само името на едного или двама съдружници може да състави часть отъ съдружеското наименованіе.

Чл. 13.) Събирателныѣ съдружници, които са означавать въ контракта на дружеството, подлежатъ взаимнопоръчително подъ сичкыѣ задълженія на дружеството, стига да сж са съгласили върху съдружеското наименованіе.

Вторый видъ.

Чл. 14.) Коммандитното дружество са съставя между единъ или по-вече съдружници, отговорны и взаимнопоръчителны, и отъ единъ или по-вече съдружници, прости влагатели на пары, които са именуваѣтъ коммандитны или по коммандитство съдружници. Управлява са подъ съдружеско наименованіе, което по необходимость трѣба да носи името на единъ или на по-вече съдружници отговорны и взаимнопоръчителны.

Чл. 15.) Когато са намѣрватъ много съдружници взаимнопоръчителны и по име означены въ контракта на дружеството, было че сичкыѣ управлявали дружеството, или шкъ единъ или по-вече го управляваѣтъ за сичкы, дружеството въ сщцото време е събирателно колкото за тѣхъ и коммандитно колкото за другыѣ, които сж само вложили пары.

Чл. 16.) Името на единъ коммандитенъ съдружникъ не може да съставя часть отъ съдружеското наименованіе.

Чл. 17.) Коммандитныйѣ съдружникъ, не подлежи на загубы по-голъмы отъ капиталыѣ, които е положилъ или които е былъ длъженъ да положи въ дружеството.

Чл. 18.) Коммандитныйѣ съдружникъ не може да са намѣси въ дѣлата на дружеството, или да работы въ неговыѣ дѣла, макаръ и чрѣзъ намѣстникъ.

Чл. 19.) Когато са случи да са престъпнѣтъ, означенитѣ въ предидущія членъ забраненія, командитныйтъ съдружникъ подлежи взаимнопорѣчително на сичкытѣ дългове и задълженія за дружеството.

ТРЕТЫЙ ВИДЪ.

Чл. 20.) Безименното дружество не работи подъ съдружеско наименованіе, нито са именува съ името на нѣкого отъ съдружницытѣ.

Чл. 21.) То получава наименованіе отъ вида на своето предпріятіе.

Чл. 22.) Управлява са отъ привременны мѣняеми настоятели, които могатъ да бждѣтъ съдружници или нѣ, подзаплатени или нѣ.

Чл. 23.) Управителитѣ сж отговорны само за изпълненіето на дадената имъ заповѣдь; но не са подчинены, колкото по управленіето, на никоя лична или взаимнопорѣчителна отговорностъ отъ къмъ задълженіята на дружеството.

Чл. 24.) Съдружницытѣ не подлежатъ на загубы по-вече, отъ колкото тѣ не задминуватъ количеството на тѣхното участие въ дружеството.

Чл. 25.) Капиталътъ на безименното дружество са раздѣля на акціи или на равноцѣнны части отъ акціитѣ.

Чл. 26.) Акціята може да земе форма на безимененъ документъ; въ такъвзи случай, нейното прехвърляне става чрѣзъ предаванъето на документа.

Чл. 27.) Ступанството (владѣніето) на акціитѣ може да са докаже чрѣзъ записване въ книгытѣ на дружеството. Прехвърлянето става чрѣзъ преносяне, което са дава и подписва отъ дружеството въ края на документа и са записва въ книгытѣ на дружеството.

Чл. 28.) Безименното дружество не може да са състави освѣнъ по изданіето на Императорска заповѣдь, която одобрява условіята на негова контрактъ, ако не сж противны на общественитѣ интересы на Държавата, и която заповѣдь позволява неговото съставяне,

Чл. 29.) Капиталътъ на коммандитный дружества също може да са раздѣли на акціи, безъ никое друго измѣненіе на правилата за този видъ дружества.

Чл. 30.) Контрактытъ на събирателный или коммандитны дружества трѣба да са написватъ предъ Търговското сѣдилище или чрѣзъ особенны документи. Частный документи съ дѣйствителны само тогазъ когато съ станѣли на толкози първообразны листове, колкото съ съгласенытъ страны, които иматъ особенны интересы. Сичкытъ първообразны документи трѣба да са еднаквы по съдържаніето си, и въ сѣкой отъ тѣхъ трѣба да са забѣлѣжва числото на станѣмытъ първообразны документи; само единъ първообразенъ документъ стига, когато контрактытъ са съчиняватъ предъ Търговското сѣдилище и когато са записватъ въ книгытъ на туй сѣдилище.

Чл. 31.) Контрактытъ на безименный дружества са съчиняватъ предъ Търговското сѣдилище, освѣнь прозбата за утвържденіето, която са прави по-послѣ.

Чл. 32.) Съдържаніето на контрактытъ на събирателный или коммандитны дружества трѣба да обнема:

Имената и прѣкорытъ, особенноститѣ и мѣстопребываніето на съдружанцытъ, освѣнь на акціонерытъ или коммандитерытъ; Търговското наименованіе на дружеството;

Съдружницытъ, които съ са опредѣлили да управляватъ, да распореждатъ и да подписватъ въ името на дружеството;

Количеството на вложенытъ или що ще са вложятъ пары съ акціи или по коммандитство;

Времето, по което дружеството почнава или по което ще престане;

Само името на коммандитный съдружникъ не са забѣлѣжва въ него.

Туй съдържаніе са прогласява, като са забѣлѣжи въ книгытъ на Търговското сѣдилище.

Чл. 33.) Съдържаніето на контрактытъ на дружеството са подписва, ако съ тѣ общественны, отъ търговското дружество, ако ли съ частны, отъ сичкытъ съдружницы, ако е дружеството

събирателно, ако ли е командитно, било са раздѣляло на акції, или нѣ, подписва са само отъ взаимнопоръчителнѣ и отъ управителнѣ съдружници.

Чл. 34.) Императорската заповѣдь, която утвърждава безименнѣ дружества, трѣба да са заляна на стѣната на Търговското сѣдилище заедно съ контракта на дружеството въ сѣщото време.

Чл. 35.) Продълженіето на нѣкое дружество подиръ окончаніето на времето му са доказва чрѣзь обявленіето на съдружниците. Туй обявленіе и сичкѣтѣ документи, за унищоженіето на нѣкое дружество преди срока му, опредѣленъ въ контракта за неговото продълженіе, сѣко промѣненіе или оттегляне на съдружници, сѣко пово съгласіе, сѣко ново условіе, сѣко промѣненіе на дружеското наименование подлежатъ подъ формалноститѣ, означени въ 32 и 33-ия членъ. Тѣзи формалности трѣба да са пазижтъ добрѣ, защото инакъ са недѣйствителны за онѣзи, които са интересуватъ; но нащърбяванъето на коя да е отъ тѣзи формалности не може да повреди трети лица освѣнь съдружниците.

Чл. 36.) Освѣнь горѣреченнѣтѣ три вида дружества, Законътъ познава и акціонернѣтѣ търговски дружества.

Чл. 37.) Тѣзи дружества могатъ да иматъ за предметъ едно или по-вече търговски предприятия. Управлятъ са, колкото са касае до тѣхнѣтѣ предмети, до съставенъето имъ, до съразмѣрността на участіето и до прочитѣ съгласія, спорѣдъ договоритѣ на акціонеритѣ.

Чл. 38.) Акціонернѣтѣ дружества могатъ да са докажжтъ чрѣзь-представяньето на книгѣтѣ и корресонденціята.

Чл. 39.) Акціонернѣтѣ търговски дружества не подлежатъ подъ означенитѣ формалности, за другитѣ дружества.

Чл. 40.) Сѣка распря между съдружници, происходяща отъ самото дружество сѣди са отъ помирители (*люмеизы* = *коммисеры*).

Чл. 41.) Помирителното рѣшеніе подлежи на апеллація, ако предварително не е станжло съгласіе че нѣма да са апеллира.

Чл. 42.) Опредѣленіето на помирителитѣ става чрѣзъ особена записка, или предъ Търговското сѣдилище.

Чл. 43.) Срокътъ за изданіето на рѣшеніето се опредѣля отъ противнитѣ страни, когато се опредѣлятъ помирителитѣ; но, ако са не съгласяватъ за срака, той тогазъ се опредѣля отъ Търговското сѣдилище.

Чл. 44.) Когато единъ или по-вече отъ съдружницитѣ се отказватъ да опредѣлѣтъ помирители, тогазъ тѣ са званично опредѣлятъ отъ Търговското сѣдилище.

Чл. 45.) Противнитѣ страни предаватъ на помирителитѣ своитѣ документи и изложенія (*музакерета*), безъ никаква формалность.

Чл. 46.) Ако бы нѣкой отъ съдружницитѣ да замайва предаванъето на документитѣ и изложеніята той се призовава да ги предаде въ разстояніе на десетъ дни.

Чл. 47.) Помирителитѣ могатъ, спорѣдъ обстоятелствата, да продължѣтъ срока за представяньето на документитѣ.

Чл. 48.) Ако са е подновилъ срокътъ, или, новийтъ срокъ ако е истекълъ, тогазъ помирителитѣ сѣдѣтъ по основаніе само на предаденитѣ вече документи и изложенія.

Чл. 49.) Когато са случи разногласіе, помирителитѣ опредѣлятъ третий помирителъ, ако той не са е опредѣлил чрѣзъ компромеса (*compromis*); помирителитѣ ако са не съгласѣтъ за избираньето, тогазъ третийтъ помирителъ се опредѣля отъ Търговското сѣдилище.

Чл. 50.) Помирителното рѣшеніе трѣба да е основано на Законитѣ (*). То се изпълня безъ никое измѣненіе и се забѣлѣжава въ книгитѣ, по заповѣдь на Министра на търговіята, който е длъженъ да ѣ издаде въ разстояніе на тры дена.

Чл. 51.) Когато са случи да умре нѣкой отъ съдружницитѣ, дружеството се унищожавя и наследницитѣ сѣ длъжны

(*) Чрѣзъ думитѣ основано на законитѣ са разумѣва че трѣба да са означаватъ въ помирителното рѣшеніе членоветѣ на Закона, по сидата на които са е издадо.

да уредѣтъ търговскыѣ му смѣтки, спорѣдъ контракта на дружеството и спорѣдъ горѣизложеныѣ постановленія (*).

Чл. 52.) Ако нѣкои несъвършеннолѣтны иматъ интересъ въ распрѣя, пронеходяща отъ търговско дружество, настойникыѣ имъ не може да са отрече отъ правото си да не апеллира противъ помирителното рѣшеніе.

ОТДѢЛЕНИЕ ЧЕТВЪРТО.

За Коммисіонерыѣ.

Чл. 53.) Коммисіонерияѣ (commis) са нарича онзи, който дѣйствува въ свое име или подъ съдружеско име за смѣтка на нѣкой порѣчникъ (**).

Чл. 54.) Сѣкій Коммисіонерияѣ, който е броялъ пары за стоки, испратены до него отъ друга пѣяца, за да са продадѣтъ за смѣтка на нѣкой порѣчникъ, има привиллегія (преимущество) отъ стойността на стокыѣ да си задържи платеныѣ пары, лихвыѣ имъ, и разноскыѣ си, ако сѣ стокыѣ подъ негово расположеніе въ влагалищата (magazins) му, или въ влагалището на мѣстныя гюмрюкъ; тѣй, сѣщо и ако не сѣ пристигнали, по тѣхното испращанье до него може да са докажи чрѣзъ товарителница (Polizza di carico = connaissance).

Чл. 55.) Ако бы стокыѣ да сѣ са продали или предали за смѣтка на порѣчника, коммисіонерияѣтъ зема, отъ произведеніето на продажбата, платеныѣ си пары засдно съ лихвыѣ и разноскыѣ, и въ туй той са предпочита отъ другыѣтъ заемодавцы на порѣчника.

(*) Подиръ пречистяньето на имота на умрѣлыя съдружникъ, който бы ималъ несъвършеннолѣтны наследници, предаваньето му (на имота) на настойникыѣтъ (ascians) или на управителыѣтъ са решава отъ Върховныя Сѣбѣтъ на Правосѣдіето.

(**) Порѣчникъ ще каже онзи, който испраща стока до нѣкого за да ѣхъ расправи за негова смѣтка.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЕТО.

За Коммисіонеры за препращанье на стоки по сухо или по море (вода).

Чл. 56.) Коммисіонеринътъ, който приема отъ горѣ си препращанье на стоки по сухо или по море (вода), длъженъ е да означава въ дневника си вида и количеството на стокытъ и на тѣхната стойность.

Чл. 57.) Той е отговоренъ за пристиганьето на стокытъ и нѣщата, въ разстояніето на опредѣленныя срокъ въ товаришницата, съ исключеніе на опѣзи случаи, когато е имало высша нужда, доказана по Закона.

Чл. 58.) Той е отговоренъ за сичкытъ *аваріи* (*avaries*) (*) или повреди на стокытъ и нѣщата, ако нѣма за туй противно условіе въ товаришницата, или ако злото не е произлѣзло отъ высша нужда.

Чл. 59.) Той е отговоренъ за дѣлата на посредствующія коммисіонеринъ, до когото испраща стокытъ, ако посредствующійтъ коммисіонеринъ не са е опредѣлилъ въ документа на испращаньето; но ако са е опредѣлилъ, сжщійтъ коммисіонеринъ не е вече отговоренъ.

Чл. 60.) Стоката, като излѣзе отъ заведеніето на продавача или на оногози, който ѝ испраща, отива, ако нѣма противно условіе подъ прежеждіето на притежателя ѝ, като му са запазва правото да са тѣжи противъ коммисіонерина и *кираджіята*, които са приели отъ горѣ си преносаньето.

Чл. 61.) Товаришницата са гледа като обезателство между испратителя (*expediteur*) и *кираджіята*, или между испратителя Коммисіонерина и *кираджіята*.

(*) Аваріи = *avaries* са наричатъ сичкытъ извънредны разноска, които быхъ стапѣли за кораба или за стокытъ или за другы потрѣбы на кораба, и сѣка повреда, която бы са причинила на кораба доро трае плуваньето, или на стокытъ отъ натовараньето до растовараньето. Гледай и въ 241-ия членъ на Закона за Мореплавателната Търговія.

Чл. 62.) Товарителницата трѣба

Да носи лѣточисленіе;

Да показва вида и тѣжината, или количеството на стокытъ, за пренасянье;

Срока въ разстояніето на който трѣба да са свърше пренасяньето;

Да опредѣля името и мѣстопребываніето на Коммисіонерина, чрѣзъ посредството на когото става пренасяньето;

Името на оногози, до когото са отправятъ стокытъ;

Името, званіето и мѣстопребываніето на *кираджіята*;

Да показва цѣната на киріята и длѣжимото обезщетяванье ако са случи закѣсняванье;

Да е подписана отъ испратителя или отъ коммисіонерина;

Да има назначены въ полытъ си знаковетъ и нумерытъ на стокытъ за пренасянье.

Товарителницата са преписва отъ коммисіонерина въ книгата му безъ празны оставены редове и на цѣло.

Чл. 63.) *Кираджіята* е отговоренъ за изгубванъето на преносванытъ стоки, съ исключеніе на случаитъ отъ высша нужда; също тѣй е отговоренъ и за сѣка *аварія*, освѣнь която са случва отъ недостатъка на истата стока или отъ высша сила.

Чл. 64.) Ако по высша нужда пренасяньето не са испълни до уговореныя срокъ, нѣма случай да са иска убезщетяванье отъ *кираджіята* за закѣсняванъето.

Чл. 65.) Приеманъето на пренесенытъ стоки и заплащанъето на киріята заличаватъ сѣка тѣжба противъ *кираджіята*.

Чл. 66.) Въ случай на отричанье или препирнижъ колкото за приеманъето на пренесенытъ стоки, тѣхното състояніе са испытва и удостовѣрява отъ вѣщцы испытатели, опредѣляемы отъ търговското Сѣдилище. По заповѣдь на В. Порта, тѣзи стоки можтъ да са депозитиратъ, да са даджтъ подъ поржчителство, или да са пренесжтъ подирь туй на здраво мѣсто, като въ гюмрюка, или да са продаде една часть отъ тѣхъ колкото трѣба за киріята

Чл. 67.) Означенытъ постановленія въ настоящето отдѣ-

леніе сж общи за главатарытъ (*капитанытъ*) на корабы, за управителитъ на делижансы, за публичнытъ коля и за сичкытъ, които пренасяятъ стоки.

Чл. 68.) Сѣка тѣжба за изгубванье или аварія на стоки противъ комисіонеринъ или противъ *кирадѣсія* са изсрочва (заличава), за станжлытъ испращанія вжтрѣ въ Турція, подиръ шесть мѣсецы, а за опѣзи които сж станжли вънъ отъ Турція, подиръ една година, отъ деня по който пренасяньето на стокытъ е трѣбало да стане, ако са касае за изгубванье, или отъ който день е станжло тѣхното предаванье, ако са касае за аварія, съ исключеніе на случаитъ за измама или невѣрность.

Чл. 69.) Покупкытъ и продажбытъ са доказватъ :

Чрѣзъ званичны документи;

Чрѣзъ частны документи;

Чрѣзъ забѣлѣжки или чрѣзъ смѣтка на нѣкой сарафинъ или посредственникъ (*меситинъ*), прилично подписанны отъ уговоренытъ страны;

Чрѣзъ фатура (оцѣненіе) доказана съ корреспонденціята;

Чрѣзъ книгытъ (*тевтеритъ*) на уговоренытъ страны;

Чрѣзъ свидѣтели, когато Търговското сѣдилище одобрява да са приеме доказателството чрѣзъ свидѣтели.

ОТДѢЛЕНИЕ ШЕСТО.

За мѣнителницытъ (нѣлицытъ.)

Чл. 70.) Мѣнителницата са издава отъ едно мѣсто за друго. Тя са лѣточислява. Показва количеството, което ще са заплати, името на оногози, който ще ѣж заплати, врѣмето и мѣстото по което ще са заплати, дадената стойность въ пары ли е, въ стока ли е, за смѣтка ли е, или за какво е друго нѣщо. Издава са на заповѣдь на нѣкое третьо лице, или на сжщія издатель. Назначава са ако е *Първа, Втора, Третья, Четвърта* и прочія.

Чл. 71.) Мѣнителницата може да са издаде до едно

лице и да са заплати въ жилището на друго; още може да са издаде на заповѣдъ и за смѣтка на друго трето лице.

Чл. 72.) Считатъ са за прости обѣщанія сичкитѣ мѣнителници, които пѣматъ редовно записано името, занятіето, жилището, или мѣстото, отъ което сж са издали, или въ което ще са заплатѣтъ.

Чл. 73.) Предвидѣніето (provision = προβλεψις) (*) на паритѣ трѣба да са прави отъ издателя или отъ онуй лице, за смѣтка на което ще са издаде мѣнителницата, безъ онуй лице, което я издава за смѣтка на друго, да пристава да е лично отговорно къмъ самытъ джиранты и къмъ приносителя.

Чл. 74.) Неизбѣжно по падежа на мѣнителницата, онуй лице до което са тя тегли (въ тяжестъ на което са тя издава) трѣба да е длъжно на издателя или на онуй лице, за смѣтка на което са е издала, баремъ едно равно количество съ стойността на мѣнителницата.

Чл. 75.) Приеманъето подразумѣва приготвянъето на паритѣ. Доказва го колкото за джирантытъ. Мѣнителницата или са приеме или не, само издательтъ е длъженъ да докажи въ случай на отричанъе, че тя до които са е издала сж има ли предвидѣніе за падежа ѝ; ако ли не, длъженъ е да обезвечи заплащанъето ѝ, макаръ и протестътъ да е ставялъ по дѣръ опредѣленитѣ срокове.

Чл. 76.) Издательтъ и джирантытъ на мѣнителница сж взаимнопорѣчително отговорны за нейното приеманъе и заплащанъе на падежа ѝ.

Чл. 77.) Отричанъето на неприеманъето са доказва чрѣзъ документъ, называемъ протестъ за неприеманъе.

Чл. 78.) По съобщеніето на протеста за неприеманъето, джирантытъ и издательтъ взаимно сж длъжны да даджтъ порѣчителство за обезпеченіе на заплащанъето на мѣнителницата на падежа ѝ, или да ѝ заплатѣтъ заедно съ раз-

(*) Предвидѣніе = provision = προβλεψις ще каже издательтъ на мѣнителницата да е внесель нужнытъ количества за исплащанъето ѝ отъ оногизи срѣщо което я е тегилъ.

носкутъ на протеста и на рекамбиото (*επισυναλλαγή*). Поржчителтъ было на издателя было на джирантина не е взаимнопоржчителъ, освѣнь съ онуй лице, за което е далъ поржчителството си.

Чл. 79.) Който приема съ подписката си нѣкоя мѣнителница приема и задѣженіето да ѝ заплати. Примательтъ не може да са откаже отъ заплащаньето на стойността на мѣнителницата която е приель, ако и да не е былъ извѣстенъ преди приеманьето, че издательтъ е испадналъ въ несъстоятелность.

Чл. 80.) Приеманьето на мѣнителница, която ще са заплати трѣба да са подпише. Приеманьето са показва съ думата «*приета*»; Лѣточислява са, ако ще са заплати подиръ единъ или по-вече дни или мѣсецы отъ нейното поевленіе; и въ този послѣденъ случай, когато лицава лѣточисленіето на приеманьето, то лицаванье прави мѣнителницата да са заплати по опредѣленитъ падежи, причисляемы отъ лѣточисленіето на изданіето ѝ.

Чл. 81.) Приеманьето на мѣнителница, която ще са заплати въ друго мѣсто а не въ онуй дѣто са намѣрва примательтъ трѣба да опредѣля мѣстото, дѣто ще са заплати. или да са направѣжтъ изыскванитъ за неприеманьето.

Чл. 82.) Приеманьето не може да стане подъ условіе; но то може да са ограничи на количество. Въ таквъъ случай. приносительтъ е длѣженъ да протестува мѣнителницата за остатъка ѝ.

Чл. 83.) Мѣнителницата трѣба да ся приема щомъ са представи или най късно въ разстояніе на 24 часа отъ поевленіето ѝ. Подиръ двадесетътъ и четиры часа ако не са повърне приета или нѣ, задържательтъ ѝ става длѣженъ къмъ приносителя да му заплати тщетытъ.

Чл. 84.) Като са направи протестътъ за неприеманьето може нѣкое друго третьо лице като посредствующе за издателя или за нѣкого отъ джирантитъ, да приеме мѣни-

телницата. То посредство са забѣлѣва въ протеста, и са подписва отъ посредствующія.

Чл. 85.) Посредствующійтъ е длѣженъ тутакси да съобщи своето посредство на оногози, за когото е посредствувалъ.

Чл. 86.) Приносителтъ на мѣнителница съхранява сичкытъ си правдини противъ издателя и джирантытъ, поради неприеманьето отъ онуй лице, въ тяжесть на което са е издадала, независимо отъ сѣко посредственно приеманье.

Чл. 87.) Мѣнителница може да са издаде за да са заплати въ поевленіето си (à vista)

Послѣ единъ или по-вече дни } отъ поевленіето си
Послѣ единъ или по-вече мѣсецы }

Послѣ единъ или по-вече дни } отъ изданіето си
Послѣ единъ или по-вече мѣсецы }

Въ опредѣленъ или уреченъ день } на примѣръ въ праздни-
никъ или панаырь.

Чл. 88.) Мѣнителницата, на която заплащаньето е въ поевленіе (à vista) заплаща са щомъ са представи.

Чл. 89.) Падежътъ на мѣнителница, която ще са заплати

Послѣ единъ или по-вече дни } отъ появленіето си
Послѣ единъ или по-вече мѣсецы }

са опредѣля отъ който день са е приела, или отъ деня въ който е станълъ протестътъ за неприеманьето ѝ.

Чл. 90.) Мѣнителница, която ще са заплати въ панаырь, падежътъ ѝ са опредѣля единъ день преди свършаньето на панаыря, или въ деня на панаыря, ако е той само единъ день.

Чл. 91.) Ако денътъ на падежа на мѣнителницата са падне въ праздникъ по Закона, тя са заплаща единъ день преди празника.

Чл. 92.) Сѣко отлаганье за заплащаньето на мѣнителница по милость, по благоволеніе, по обычай или по мѣстно навикновеніе са уничтожава.

За джиросванъето (обръщанъето).

Чл. 93.) Ступанството (владѣніето) на мѣнителницата са прехвърля чрѣзь джиросванъето.

Чл. 94.) Джиросванъето трѣба да са лѣточислява, да показва дадената стойность, името на онуй лице, на зановѣдъ на което са е прехвърлила.

Чл. 95.) Джиросванъето ако не е стапжло спорѣдъ постановленіята на предидущія членъ, не са счита за прехвърляне, но е само просто опълномощеніе.

Чл. 96.) Запретява са да са лѣточисляватъ джиросваніята съ по-ветхо деномѣсечіе, тѣ въ противенъ случай са считатъ поддѣлность (фалшивость = πλαστογραφία.)

Чл. 97.) Сичкытѣ лица, които са подписали, приели съ подписката си, или джиросали нѣкоя мѣнителница сж взаимнопоржчително задѣжжени къмъ приносителя.

Чл. 98.) Заплащанъето на мѣнителница, освѣнь приеманъето и джиросванъето, може да са обезпечи и чрѣзь третьо поржчителство.

Чл. 99.) Туй обезпеченіе са дава отъ едно третьо лице и са записва на истата мѣнителница, или на особенъ документъ. Третьитѣ поржчитель е взаимнопоржчително длѣженъ и чрѣзь сжщитѣ средства заедно съ издателя и джирантытѣ. освѣнь ако уговоренытѣ страны сж са съгласили друго яче.

Чл. 100.) Мѣнителницата са заплаща спорѣдъ означенія въ нея видъ монеты.

Чл. 101.) Въ случай на лукавство, който заплаща мѣнителница преди падежа ѝ, отговоренъ е за дѣйствителността на заплащанъето; Търговското сѣдилище, ще рѣши, заплащанъето ако е дѣйствително или не.

Чл. 102.) Който заплаща мѣнителница на падежа ѝ, и като не сжществува възраженіе, счита са че законно са е избавилъ.

Чл. 103.) Приносительтѣ на мѣнителница не може да са пресли да земе стойността ѝ преди падежа.

Чл. 104.) Заплащаньето на втора, третя, четвърта и пр. мѣнителница е дѣйствително, когато втората, третата, четвъртата, и пр. показва че заплащаньето ѝ унищожава другитѣ.

Чл. 105.) Който заплаща втора, третя, четвърта и пр. мѣнителница, безъ да земе оубъзи, на която е подписалъ приеманьето си, дѣйствително не са избавя.

Чл. 106.) Не са допрощава съпротивленіе на заплащаньето, освѣнъ въ случай, когато са загуби мѣнителницата или впадне въ несъстоятелность приносительтъ ѝ.

Чл. 107.) Когато са случи да са загуби неприета мѣнителница, тя на когото принадлежи, може да поиска заплащаньето ѝ чрѣзъ втора, третя, четвърта и проч.

Чл. 108.) Изгубената мѣнителница ако е приета, заплащаньето ѝ не може да са поиска чрѣзъ втора, третя, четвърта и пр. освѣнъ по заповѣдъ на Търговекото сѣдилище и подѣ поржчителство.

Чл. 109.) Лицето що е изгубило мѣнителницата, която е приета или не, ако не може да представи втора, третя, четвърта и пр. може да поиска и да получи заплащаньето на изгубената мѣнителница по заповѣдъ на Търговекото сѣдилище, като докаже чрѣзъ книгитѣ си че е нейвъ ступанинъ, и като даде поржчителство.

Чл. 110.) Ступанинътъ на изгубената мѣнителница, като поиска заплащаньето, спорѣдъ двата предидущы членове, ако не се са послуша, запазва сичкитѣ си правдини чрѣзъ писменъ протестъ. Този протестъ трѣба да стане на утрѣшния день водиръ подежа на изгубената мѣнителница и да са събщи на издателя и джирантитѣ, спорѣдъ долуназначенитѣ формалности и срокове за съобщеніе на протеста.

Чл. 111.) Ступанинътъ на изгубената мѣнителница е длъженъ, за получаньето на втората, да са отнесе до непосредственния си джирантинъ (сирѣчь до оногози, който има джира си преди него), който е длъженъ съ сѣкой начинъ да му помогни и да подѣйствува до своя си джирантинъ;

и тъй като са въскачва отъ джирантинъ на джирантинъ, да достигне до издателя на мѣнителницата. Ступанинътъ на изгубената мѣнителница ще заплати разноскутъ.

Чл. 112.) Задълженіето на означеното поръчителство въ 108 и 109-ия членъ са заличава послѣ три години, ако въ туй разстояніе не са е направила тѣжба, или сѣдебно преслѣдванье.

Чл. 113.) Заплащаньето само на една часть противъ стойността на мѣнителницата олегчява издателя и джирантитѣ. Приносителътъ е длъженъ да протестува мѣнителницата за остатъка.

Чл. 114.) Сѣдницитѣ никой срокъ не могатъ да отстъпять за заплащаньето на нѣкоя мѣнителница.

Чл. 115.) Протестирана мѣнителница може да са заплати отъ съкыго, който посредствува за издателя или за нѣкого отъ джирантитѣ ѿ. Средството и заплащаньето са удостоверява въ протеста или въ полытъ му.

Чл. 116.) Който заплаща нѣкоя мѣнителница по посредство, придобива правдинитѣ на приносителя, и подлежи подъ сѣщитѣ обязанности, колкото за съхраненіето на изыскванитѣ формалности. Средственното заплащанье ако е станъло за смѣтка на издателя, сичкытъ джиранты са освободяватъ. Ако ли е станъло за нѣкого отъ джирантитѣ, тогазы само онѣзи джиранты са освободяватъ, що са подиръ него. Ако мнозина посредствувать за заплащаньето на мѣнителница, предпочита са опзи, който по-вече освободява. Ако лицето до което са е отъ начало издала мѣнителницата, и противъ което са е направилъ протестътъ за неприеманьето, са представи да ѿ заплати, то са предпочита отъ сѣко друго.

Чл. 117.) Приносителътъ на мѣнителница, издадена въ Европейскытъ сухоземны мѣста или островы, или въ Сѣвернытъ Африканскы крайбрѣжия, за да са заплати въ Османската Държава, было въ поевленіето, было подиръ единъ или по-вече дни или мѣсецы отъ поевлѣніето ѿ, длъженъ е да поиска заплащаньето ѿ въ разстояніе на шесть мѣсецы отъ мѣ-

точисленіето ѝ, въ противенъ случай изгубва правото си, да са тѣжи противъ джирантытъ и противъ истыя ѝ издатель ако е ималъ той предвидѣніето ѝ. Този срокъ е една година за мѣнителницытъ, които сж издадени отъ Южнытъ Африканскы крайбрѣжія, безъ да са исклучи и Мысътъ Добра-надежда; Сжщо една година е срокътъ и за мѣнителницытъ, които са издадени отъ сухоземнытъ Американскы мѣста и островы, както и отъ сухоземнытъ Индійскы мѣста и островы, и отъ сѣко друго отдалѣчено мѣсто. Сжщото изгубване на правдинытъ ще става за приносителя на мѣнителница, която са плаща въ поевлѣніето си, или подиръ единъ или по-вече дни или мѣсецы отъ коевденіето, що е издадена въ мѣстата или въ търговскытъ търгове на Османската Държава за да са заплати въ чуждина (иностранны мѣсто), ако не бы поискалъ заплащаньето или приеманьето ѝ въ разстояніето на горѣреченнытъ срокове за сѣко отстояніе на единъ *конакъ* пѣтъ (*). Горнытъ срокове са одвояватъ въ военно време. Реченытъ постановленія не докачатъ противнытъ условія, които быхж станжли между приимателя, издателя, еще и между истытъ джиранты.

Чл. 118.) Приносительтъ на мѣнителница е длѣженъ да поиска нейното заплащанье на надежа ѝ.

Чл. 119.) Отричаньето на заплащаньето трѣба да са удостовѣрява на утрѣшныя день отъ истеченіето на срока ѝ, чрѣзъ документъ, называемъ протестъ за неплащанье. Този день ако е праздниченъ по Закона, протестътъ става на утрешныя день.

Чл. 120.) Приносительтъ не са освободява отъ протеста за неплащаньето, нито чрѣзъ протеста за неприеманьето, нито чрѣзъ смъртьта или испаданье въ несъстоятелность на онуй лице, до което са е издала (теглила) мѣнителницата; ако са случи да испадне въ несъстоятелность приимате-

(*) Единъ *конакъ* пѣтъ, значи отстояніето отъ едно мѣсто до друго, което може да извърши единъ человекъ прѣзъ единъ день н. п. отъ Цари-градъ до Одринъ са считатъ четири *конака* пѣтъ.

лътъ преди надежа, приносителтъ може да са протестува и да са тѣжи за правдинытъ си.

Чл. 121.) Приносителтъ на мѣнителница, протестувана за неплащанье, може да са тѣжи за порѣчителство, или лично противъ издателя и противъ сѣкого отъ джирантытъ, или съвременно и противъ джирантытъ и издателя. Сѣщото право има и сѣкій отъ джирантытъ противъ издателя и противъ джирантытъ, които сѣ преди него.

Чл. 122.) Приносителтъ ако поиска да дири правото си само отъ онуй лице, което му е отстѣпило мѣнителницата, длѣжень е да му събщи протеста, и като не са наплати, да направи тѣжба въ разстояніе на петнадесетъ дни отъ лѣточисленіето на протеста, ако туй лице пребывава на отстояніе единъ *конакъ* пѣтъ. Почакътъ колкото за отстѣпителя, на когото жилището отстои отъ мѣстото, дѣто мѣнителницата е трѣбало да са заплати, по-далѣчь отъ единъ *конакъ* пѣтъ, наращаваса по тры дена за сѣкой *конакъ* пѣтъ.

Чл. 123.) Ако стане протестъ противъ мѣнителницы издадени отъ Турція за да са заплатѣтъ вънъ отъ сухоземната Турція, въ островытъ и въ отдалеченытъ мѣста или въ чуждина, обитающытъ въ Турція издатели и джиранты са преслѣдувать спорѣдъ слѣдующытъ срокове :

Въ разстояніе на два мѣсецы за онѣзи мѣнителницы, които ще са заплатѣтъ въ Кыпръ, Гиритъ, и по другытъ островы въ Средиземното море ;

Въ разстояніе на четыры мѣсецы за онѣзи мѣнителницы, които ще са заплатѣтъ въ Египетъ, Александрія и въ околнытъ имъ мѣста ;

Въ разстояніе на петъ мѣсецы за онѣзи мѣнителницы, които ще са заплатѣтъ въ Тунусъ, Траболусъ, и Алджиръ ;

Въ разстояніе на четыры мѣсецы за онѣзи мѣнителницы, които ще са заплатѣтъ по другытъ Европейскы Държавы ;

Въ разстоянія на една година за онѣзи мѣнителницы, които ще са заплатѣтъ въ Африка, Америка и въ Вѣсточна Индія.

Горнытъ срокове са одвоявать въ военно време.

Чл. 124.) Ако приносительтъ подири правото си и отъ джирантытъ и отъ издателя, има право да са тѣжи противъ съ-
зго отъ тѣхъ, до опредѣленытъ срокове въ горѣреченнытъ
членове. Съкій отъ джирантытъ има право да са тѣжи, или
срещу одного или противъ сичкытъ, въ разстояніе на речен-
ная срокъ. Колкото за тѣхъ срокътъ почнава отъ утрѣшныя
депъ на лѣточисленіето на сѣдебното къмъ тѣхъ призоваване.

Чл. 125.) Подиръ истеченіето на горнытъ срокове за по-
евленіето на мѣнителницата, която ще са заплати въ поев-
леніето или подиръ единъ или по-вече дни или мѣсецы отъ
поевленіето, приносительтъ на мѣнителницата изгубва сѣко
право противъ джирантытъ както за написването на про-
теста за несплащанье, тѣй и за исканьето на поржчителствѣ.

Чл. 126.) Съкій отъ джирантытъ са лишава отъ сѣко
право да са тѣжи и да иска поржчителство отъ своитѣ от-
стѣжители, подиръ истеченіето на горѣопредѣленытъ срокове.

Чл. 127.) Също и приносительтъ и джирантытъ са ли-
шавать отъ сѣко право да са тѣжжтъ и противъ сѣщія издатель
ако той докаже че е имало предвидѣніе по времето на истече-
ніето на падежа на мѣнителницата. Приносительтъ въ такъвъ
случай нѣма право да са тѣжи, освѣнь противъ онуй лице,
до което е была издадена мѣнителницата.

Чл. 128.) Слѣдствіята на опредѣленото изгубване на
права въ предидущытъ тры члена противъ приносителя преста-
вать, ако издательтъ или нѣкой отъ джирантытъ подиръ ис-
теченіето на опредѣленытъ срокове за протестуваньето, за
съобщеніето на протеста, или за призоваваньето предъ сѣди-
лище е получилъ чрѣзь смѣтка, чрѣзь нѣкое прехващанье (*),
или друго яче предназначенытъ пары за заплащаньето на мѣ-
нителницата, и приносительтъ приема отъ ново правдинытъ си
противъ реченытъ.

Чл. 129.) Освѣиѣ тѣжбата за поржчителство, приноси-

(*) Прехващанье = συμψηφισμός ще каже, когато заемательтъ особенно
са споразумява съ длѣжника си, да са прехване заемтъ му чрѣзь нѣкоя смѣтка
или отъ друго лице, или отъ стога или отъ какво да е мѣсто. (Заб. на Изд.).

тельтъ на мѣнителница, протестувана за неплащаньето ѝ, може, прѣзь Търговското сѣдилище, да секвестира чрѣзь за-пазване движимытъ стоки на издателя, на приимателитѣ или на джирантытъ.

Чл. 130.) Протестытъ за неприеманье или неплащанье ставать предъ познато Сѣдилище, или предъ нѣкой общинский Сѣвѣтъ, спорѣдь означенытъ формалности за протестытъ. Протестъ не става, освѣнь когато послѣдува отричанье за приеманьето или за заплащаньето; туй отричанье са удостовѣрява въ мѣстопребываньето на оногози, който е длъженъ да заплати мѣнителницата, и на оногози, който е приелъ да ѝ заплати ако стане нужда.

Чл. 131.) Въ протеста трѣба да са преписва мѣнителницата изъ цѣло дума по дума, приеманьето, джироветѣ и рекумандацитѣ, които сж записаны въ нея, призоваваньето за заплащаньето на мѣнителницата; да обевява ако е на лице или не онзи, който е длъженъ да плати, причинытъ на отричаньето за заплащаньето, и ако не е можжль или не е щейль да подпише.

Чл. 132.) Никой документъ, въ видѣ на свидѣтельство, направенъ отъ търговцы или отъ други лица, не може да замѣсти протеста, на който са предназначихж формалности. Въ мѣстата, дѣто не са намѣрватъ търговскы канцеларии, сирѣчь званичны дѣйцы на Търговското сѣдилище или търговскы попечители (настойници), градскийтъ Сѣвѣтъ може да даде свидѣтельство (*мазбата*), подписано отъ сичкытъ му членове спорѣдь изыскванытъ формалности; такъвъ документъ ще са счита като законенъ протестъ.

Чл. 133.) Управителитѣ на канцеларията, или търговскытъ попечители сж длжны, да даватъ точенъ преписъ отъ протестытъ и да ги записватъ изъ цѣло дума по дума, по лѣточислителенъ редъ съ деномѣсечьето имъ, въ особена книга, нумерувана, надписана и съчинена спорѣдь формалноститъ за по-лесно намѣрване. Въ противенъ случай сваятъ

са отъ служба, и заплащатъ разноскутъ и обезщетяваніята на онѣзи лица, които иматъ право.

Чл. 134.) Рекамбіото става чрѣзъ ретратна мѣнителница (*ἐπισυναλλαγματική*—повръщателна мѣнителница).

Чл. 135.) Ретратната мѣнителница е нова мѣнителница, чрѣзъ която приносительтъ получва за смѣтка на издателя или на нѣкого отъ джирантытъ, стойността на протестуваната мѣнителница, разноскутъ си и цѣната на новото камбіо, което заплаща.

Чл. 136.) Рекамбіото се опредѣля, колкото за издателя, спорѣдъ цѣната на камбіото между мѣстото, дѣто е щѣла да се плати мѣнителницата, и между мѣстото дѣто се е издала. Опредѣля се колкото за джирантытъ спорѣдъ цѣната на камбіото между мѣстото, дѣто се е испратила мѣнителницата или продала отъ тѣхъ, и между мѣстото дѣто се заплаща.

Чл. 137.) Ретратната мѣнителница се съдружава съ смѣтка за връщаньето.

Чл. 138.) Смѣтката за връщаньето трѣба да съдържа:

Количеството на протестуваната мѣнителница, разноскутъ на протеста и другытъ законны разноску, сирѣчь банкерскытъ права, даждіето за гербовытъ хартіи (*βερακίи σαχίχѣ*) и пощенскытъ;

Трѣба да показва името на лицето, до което се е издала ретратната мѣнителница, и цѣната на съгласеното камбіо;

Трѣба да е потвърдена отъ нѣкой посредственникъ на камбіата. Въ онѣзи мѣста дѣто не се намѣрватъ посредственници за камбіата, смѣтката се потвърдява отъ двама търговци.

Трѣба да се съдружава съ протестуваната мѣнителница, съ протеста или съ преписа му. Когато се случи ретратната мѣнителница да се издава (тегли) до нѣкого отъ джирантытъ, съвременно се съдружава и съ свидѣтелство, което удостоверява цѣната на камбіото между мѣстото, дѣто мѣнителницата е щѣла да се заплати, и между онуй, дѣто се е издала.

Чл. 139.) Не се прощава да се правѣтъ много смѣтки за връщаньето на същата мѣнителница. Тѣзи смѣтки за връщаньето

преминува издължавана отъ единъ джирантинъ на другий, и най послѣ напълно са исплаща отъ издателя на мѣнителницата.

Чл. 140.) Не могатъ да са натрупатъ много рекамбіа. Свѣкій джирантинъ подлежи само на едно рекамбіо, както и издательтъ.

Чл. 141.) Лихвата за количеството на протестуваната мѣнителница за неплащанъето ѝ, са смѣта (дължи) отъ деня на протеста.

Чл. 142.) Лихвата за разноскутъ на протеста, на рекамбіото и на другитъ законны разноску не са смѣта (дължи) освѣнъ отъ когато са е подигнѣла тѣжбата.

Чл. 143.) Никое рекамбіо не са плаща, ако смѣтката на връщанъето не са съдружава съ свидѣтелствата на посредственницитъ на камбіо или на търговцитъ, както са означава въ 138-ия членъ. Въ таквъ случай, протестуваната мѣнителница, ще са заплати спорѣдъ цѣната на камбіото между мѣстото, дѣто са е издала и онуй, дѣто е щѣлж да са заплати, съ прибавленіе на лихвитъ и на другитъ законны разноску.

Чл. 144.) Сичкитъ постановленія за мѣнителници, които са касаѣтъ до падежа, до джиросванъето, до взаимнопоржчителството, до третото поржчителство, до посредственното заплащанъе, до протеста, до обязанноститъ и до правдинитъ на приносителя, до рекамбіото и до лихвитъ, приспособяватъ са и върху запискутъ, които са издаватъ на заповѣдъ.

Чл. 145.) Записката, която е на заповѣдъ трѣба да е лѣточислена, да обевява количеството, което ще са плати, името на оногози, на заповѣдта на когото са издава, времето, по което ще са заплати, дадената стойность въ пары ли е, въ стока ли е, или е отъ нѣкаква смѣтка, или отъ друго нѣщо.

Чл. 146.) Сѣка тѣжба за мѣнителници или за записку, които сж на заповѣдъ, подписаны отъ търговци или банкери, или за търговски дѣла, са изерочва послѣ петъ години отъ деня на протеста или отъ послѣднето сѣдебно преслѣдванъе, ако не е станжло осждително рѣшеніе, или ако дългѣтъ не са е препозналъ чрѣзъ особена записка. Обаче мнимитъ дължници сж

длъжни, ако са поиска туй, да удостовѣрѣтъ съ кѣтва, че не дължатъ вече нищо; а наслѣдниците или тѣхните преемници (сѣзи, които иматъ правдини), че сж добръ увѣрени защо вече нищо не са дължи.

*Допълнително постановление на предидущия
146-ия членъ.*

Опредѣленитѣ въ този членъ са приспособяватъ на пълно и върху отворенитѣ бонове (*).

(*) ВЕЗЫРСКА ЗАПОВѢДЪ

До Императорското Министерство на Търговията, за горнята притурка на 146-ия членъ.

(17 Джемазі-л-Еввелъ 1,287 — 2 Августъ 1,870 г.).

Като са възложи на Държавния Свѣтъ писмото, чрезъ което Ваше Превъсходителство показва че е нужно да се распространи и на отворенитѣ бонове постановленіето на 146-ия членъ отъ Търговския Законъ, който опредѣля пет-годишно изсрочване (отъ времето на протеста), на тѣжбытъ за мѣнителници, и за издаваемитѣ отъ банкеры на заповѣдъ записки, тозъ Свѣтъ размысли че изсрочването на тѣжбытъ за мѣнителницитѣ и за запискитѣ са е узаконило за по-скоро свършване и обезпеченіе на търговскитѣ дѣла, произходяще отъ преимущественното положеніе, въ което законътъ полага търговскитѣ записки въ сравненіе съ обыкновеннитѣ записки, и че отворенитѣ бонове обыкновенно са считатъ като кайметата, предпочтаемы още по-вече отъ мѣнителницитѣ и отъ запискитѣ що сж на заповѣдъ; но понеже въ Търговския Законъ ясно и опредѣлително не са разясняватъ тѣхнитѣ постановленія, още и защото стѣкога са намѣрватъ въ кръгообращеніе и получватъ общо довѣріе при търговцитѣ по цѣлата Османска Имперія; понеже тѣ са

ЧАСТЬ ВТОРА.

ЗА ИСПАДАНЬЕ ВЪ НЕСЪСТОЯТЕЛЬНОСТЬ И ЗА БАНКРУТСТВОТО.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЪРВО.

ЗА ИСПАДАНЬЕ ВЪ НЕСЪСТОЯТЕЛЬНОСТЬ.

Чл. 147.) Сѣкій търговецъ, който спре плащаньето на дълговетъ си, счита са за несъстоятеленъ длъжникъ (*).

ГЛАВА ПЪРВА.

За обевляваньето на несъстоятелността.

Чл. 148.) Който испада въ несъстоятелность длъженъ е въ разстояніе на тры дена отъ спирааньето на платкытъ си, да оприличаватъ колкото по протеста, по лихвытъ и по другытъ условія на другытъ търговскы запискы; понеже причинытъ за исрочванье на тжисбы за мѣнителници и за запискы на заповѣдь подиръ едно опредѣлено време са приспособяватъ и на тжисбытъ на отворены бонове; За туй Държавныйтъ Сѣтъъ като са основава върху горнытъ размышленія, одобри съгласно съ предложението на В. Превзходителство, да са приложни като допълненіе на реченныя членъ на Закона особенно постановленіе, което да разшири горнето узаконеніе и надъ отворенытъ бонове. А работата като са поднесе, и като са попроси Императорското утвържденіе, издаде са Высочайшата заповѣдь за изпълненіето на узаконеното.

(*) Но-послѣ ще са опредѣлѣтъ и уредѣтъ изыскванытъ правила за търговцытъ и за оцѣзи, които съставляватъ часть отъ различнытъ *снафы*, които ще са положятъ въ реда на търговцытъ.

обяви за туй на Търговското попечителство, което е въ мѣсто-
 пребываніето му. Деньтъ на спирањето на платкытъ са счита
 въ реченнытъ три дни. Когато са случи да испадне въ несъ-
 стоятелность нѣкое събирателно дружество, обявленіето трѣба
 да съдържа името и да обявява мѣстопребываніето на сѣкыго
 отъ взаимнопоржчителнытъ съдружници.

Чл. 149.) Обявленіето на несъстоятелността трѣба да
 са съдружава съ изложеніето на равномѣтката, или да съдържа
 изложеніе за причинытъ, които сж забранили несъстоя-
 телныя длъжникъ да ѝ изложи. Равномѣтката трѣба да съ-
 държа исчисленіето и оцѣненіето на сичкото движимо и недви-
 жимо имущество на несъстоятелныя длъжникъ, състояніето на
 имота и на дълговетъ му, таблицата на неговытъ загубы и иж-
 дивенія; нейната точность трѣба да са потвърдява отъ сжщія
 несъстоятелный длъжникъ еще и да е лѣточислена отъ него.

Чл. 150.) Търговското съдилище обявява несъстоятел-
 ността чрѣзъ рѣшеніе, което издава или по обявленіето на
 несъстоятелныя длъжникъ, или по прозбата на одного или
 по-вече заемодавцы, или отъ самосебе си. Туй рѣшеніе са ис-
 пълня привременно. То са уничтожава, ако несъстоятелныйтъ
 длъжникъ може да докаже, че не са намѣрва въ несъстоятел-
 ность, и че може да слѣдува платкытъ си.

Чл. 151.) Търговското съдилище опредѣля, или отъ
 самосебе си, или по прозбата на сѣкыго, който са интересува
 времето, по което е почнало спирањето на платкытъ. Въ слу-
 чай когато нѣма особенно опредѣленіе, спирањето на плат-
 кытъ са счита че е почнало отъ времето на рѣшеніето, което е
 обявило несъстоятелността, или отъ времето на протеста за
 неплащаньето.

Чл. 152.) Издаванытъ рѣшенія, по силата на двата пред-
 идушы членове, въ кратцъ са прогласяватъ и залѣпять на
 стѣна въ мѣстото дѣто са е обвила несъстоятелността и по
 счакытъ мѣста, дѣто несъстоятелныйтъ длъжникъ има търговскы
 заведенія.

Чл. 153.) Рѣшеніето, което обявява несъстоятелността,

отъ деня на лѣточисленіето си лишава несъстоятелныя длѣжникъ отъ правото да управлява самъ имотя си, еще и онзи имотъ, който бы му преминалъ на рѣцѣ, доро са намѣрва въ несъстоятелность. Подиръ туй рѣшеніе, сѣка тѣжба за движимы или недвижимы имоты само противъ Сындицѣтъ (*) може да слѣдува или да са подигне. Търговското сѣдилище, когато одобрява туй, може да допусти и намѣсванъето на несъстоятелныя длѣжникъ.

Чл. 154.) Рѣшеніето, което обявява несъстоятелностьта прави изыскателны, отъ несъстоятелныя длѣжникъ, и онѣзи дългове, на които не сѣ настали падежитѣ.

Когато са случи да испадне въ несъстоятелность издательтъ на нѣкоя записка на заповѣдь, пріимательтъ или издательтъ на неприѣта мѣнителница, тогазы другытъ отговорны сѣ длѣжны да дадѣтъ порѣчителство за заплащанъето по истеченіето на падежа, ако непредпочитатъ тутакси да платѣтъ (**).

Чл. 155.) Рѣшеніето, което обявява несъстоятелностьта пресича, колкото за самата масса на заемодавцѣтъ, лихвытъ на сѣкой заемъ, който не е обезпеченъ съ привилегія, съ залогъ или съ ипотека (залогъ на доходи отъ стежанія). Лихвытъ на обезпеченытъ заемы не могатъ да са поискатъ, освѣнь отъ произведеніето на обезпеченытъ чрѣзь привилегія, чрѣзь ипотека или чрѣзь залогъ отъ вещи (***).

Чл. 156.) Сичкытъ дѣла, които са направены по экономическы начинъ и които прехвърлятъ ступанството на движимы или недвижимы имущества, сѣка платка, която е станѣла въ

(*) Сындицы са именувань овѣзи лица, които са опредѣлятъ отъ заемодавцѣтъ и одобряватъ отъ сѣдилището за дълководителството на массата на несъстоятелностьта. (Заб. на Изд.).

(**) Длѣжникътъ не може вече, като испадне да поиска благодѣніето на почака. И сѣщитѣ дългове на които еще не сѣ испаднѣли падежитѣ полагатъ са въ страдателната страна на несъстоятелностьта. Несъстоятелныйтъ длѣжникъ ако има съдлѣжници неиспаднѣли въ несъстоятелность не са лишаватъ отъ благодѣніето на почака поради несъстоятелностьта на съдлѣжника си.

(***) Подъ думата привилегія са разужѣва наемътъ на влагалщето и на къщата, заплатытъ на слугытъ и разноскытъ за погребеніето.

пары, или чрѣзъ прехвърляне, чрѣзъ продаване, прехващане или чрѣзъ другъ видъ за дългове, на които не сж испаднѣли падежи, а за испаднѣлытъ сѣка платка, която не е станѣла въ пары, или въ търговски записки (*), сж недѣйствителны и безъ послѣдствие, колкото за массата, ако сж направены отъ несъстоятелныя длъжникъ подиръ времето, което сждилището е опредѣлило за време на спираньето на платкытъ му, или прѣзъ десетътъ дни преди туй време.

Чл. 157.) Сичкытъ други платкы, които сж станѣли отъ несъстоятелныя длъжникъ за дългове на насталы падежи, и сичкытъ други дѣла, които товарятъ съ длъжности и двѣтъ страны, които (дѣла) сж са направили отъ него подиръ спираньето на платкытъ му и преди рѣшеніете, което обевява несъстоятелността, могатъ да са уничтожжтъ, ако сж станѣли съ знаяне че несъстоятелныйтъ длъжникъ е щѣлъ да спре платкытъ си.

Чл. 158.) Съ време придобытытъ права върху ипотека и върху привилегія могатъ да са запишатъ, спорѣдъ Уставытъ, до времето на рѣшеніето, което обевява несъстоятелността; обаче записваніята, които сж станѣли подиръ спираньето на платкытъ, или прѣзъ десетътъ дни преди него, могатъ да са обевжтъ за недѣйствителны, ако сж са изминѣли по-вече отъ петнадесетъ дни, между лѣточисленіето на контракта за *ипотеката* или за привилегіята и между лѣточисленіето на записваньето. Този срокъ са продължава по единъ день, за сѣкой *конакъ* разстояніе, между мѣстото, дѣто са е добыло правото на *ипотеката* и мѣстото дѣто е станѣло записваньето.

Чл. 159.) Когато са случи нѣкоя мѣнителница да са даватъ отъ несъстоятелныя длъжникъ подиръ времето, което са е опредѣлило за спираньето на платкытъ, и преди рѣшеніето,

(*) За предвардаване на измамытъ и неправдытъ, които изпълненіето на тѣзи членъ може да пренесе на онѣзи, които быха купили бѣщи и други стежанія отъ този видъ, видя са за нужно да са узакони че онѣзи, които купуватъ бѣщи и други стежанія, каквито онѣзи, които са означаватъ въ този членъ, длъжны сж да даватъ гарантителство за заплащаньето, което не става на часа, но въ разстояніе на единъ десетъ дни.

което е обявило несъстоятелността, тѣжбата за връщаньето не може да са подигне освѣнь противъ оногози, за смѣтка на когото са е издала мѣнителницата, или, ако са касае за записка на заповѣдь, тогазь противъ първия джирантинъ. И въ двата случаи трѣба да са представи доказателство, че онзи отъ когото са иска връщаньето е знаилъ за спираньето на платкытѣ, по което време е далъ въ кръгообращеніе записката.

Чл. 160.) Съко принудително средство за заплащанье на наемы (*kirii*) за движимытѣ вещи, които сж потрѣбны за извършваньето на търговіята на несъстоятелный длъжникъ, забавя са до тридесеть дни, отъ рѣшеніето, което обевява несъстоятелността; но туй принудително средство не прекъснѣва секвестрираньето на стокытѣ, нито отнема правото на притежателя да подкачи изъ ново владѣніето на даденытѣ подъ наемъ стежанія; въ тозь случай, означеното забавленіе на принудителнытѣ средства въ настоящія членъ пристава отъ само себе си.

ГЛАВА ВТОРА.

За опредѣленіето на Дѣловодителя (Juge-commissaire).

Чл. 161.) Чрѣзь рѣшеніето, което обевява несъстоятелността, Търговското сѣдилище опредѣля единъ Дѣловодитель, за да надзирава дѣлата на несъстоятелността.

Чл. 162.) Дѣловодительтѣ особенно са натоварва съ прѣбръзваньето и съ надзираніето на дѣлата и съ управленіето на несъстоятелността. Излага на Търговското сѣдилище сичкытѣ распри, които можтѣ да проистекжтѣ отъ несъстоятелността, и които зависѣжтѣ отъ надлежността на туй сѣдилище.

Чл. 163.) Рѣшеніята на Дѣловодителя не подлежатъ на прекотѣжанье, (*итирасъ = ἀνακοπή*) освѣнь въ предвиденытѣ случаи отъ 174, 182, 188, 237 и 273-ья членъ. Тѣзи прекотѣжанія, тогазь са представяжтѣ предъ Търговското сѣдилище.

Чл. 164.) Търговското сѣдилище може да замѣсти съ друго лице Дѣловодителя на несъстоятелността.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

За запечатването на имотя на несъстоятелни длъжници и за първиятъ распореданія, които трѣба да станатъ съ него.

Чл. 165.) Чръзъ рѣшеніето, което обявява несъстоятелността, Търговското сѣдилище заповѣдва да са запечататъ вѣгалищата (*magazins*) и стокытъ на несъстоятелни длъжникъ, както и да са олови и затвори, или да са пази отъ единъ служител на полицията или на Търговското сѣдилище.

Чл. 166.) Несъстоятелныйтъ длъжникъ ако са съобрази съ постановленіята на 148 и 149-ия членъ, като представи редовно книгытъ си и другытъ изыскваны документи и като не е былъ запрянь, когато са е была обявила несъстоятелността, за дългове, или за друга причина, Търговското сѣдилище може да го освободи отъ затвора, или отъ задържаньето. Постановленіето на рѣшеніето, което освободява несъстоятелни длъжникъ отъ затвора, Търговското Сѣдилище въкога може, съразмѣрно съ обстоятелствата, да го унищожи въ-послѣ и отъ самосебеси.

Чл. 167.) Запечатватъ са вѣгалищата, писалищата, касытъ, документытъ, движимытъ имѣнія и покщипивата на несъстоятелни длъжникъ. Когато испадне въ несъстоятелность нѣкое събирателно дружество, запечатва са не само собственото заведение на дружеството, но и особеннытъ жилища на съкыго отъ взаимнопорѣчителнытъ съдружници.

Чл. 168.) Дѣловодительтъ е длъженъ да отправи, въ разстояние на двадесетъ и четиры часа, до Министерството на Търговията извлечение отъ рѣшеніето, което обявява несъстоятелността, като означава по-главнытъ опредѣленія и распореданія на туй рѣшеніе.

Чл. 169.) Распореданіята, които опредѣлятъ задържаньето на несъстоятелни длъжникъ въ затвора за дългъ, или неговото запиранье, изпълняватъ са подъ стараніето или на Търговското сѣдилище, или на Синдицытъ на несъстоятелността.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

За опредѣленіето и замѣстятъето на Сындицѣтъ.

Чл. 170.) Чрѣвъ рѣшеніето, което обевява несъстоятелността Търговското сѣдилище опредѣля едного или по-вече привременны Сындицы. Дѣловодительтъ, на когото обязанността са опредѣлятъ въ Втората глава, тутакси призовава познатитъ заемодавцы да са събержтъ въ разстояніе на петнадесеть дни най-късно. Съвѣтува са съ присѣтствующитъ въ туй събраніе заемодавцы за стѣчиненіето на каталога на познатитъ заемодавцы и за опредѣленіето на новы Сындицы. Написваса просевербаль (*мазбата*) за което са е говорило и разгледало, който са поднося на Търговското сѣдилище и по основаніето на този просевербаль, на каталога на познатитъ заемодавцы и на изложеніето на дѣловодителя, Търговското сѣдилище опредѣля новы Сындицы, или задържа преждшитъ въ тѣхнитъ обязанности. Тѣй пазначенитъ Сындицы сж опредѣлены, обаче можтъ да са замѣстятъ отъ Търговското сѣдилище, спорѣдъ обстоятелствата и формалноститъ, които ще са опредѣлжтъ по долу. Числото на Сындицѣтъ спорѣдъ времето може да възлѣзе на трима; тѣ можтъ да са избержтъ и изъ помежду лица, чужды отъ массата на заемодавцитъ и като даджтъ слово за своето управленіе, каквото и да е качеството имъ, можтъ да получатъ една заплата, която опредѣля Сѣдилището.

Чл. 171.) Никой отъ роднинитъ или отъ приближенитъ на несъстоятельны длѣжникъ не може да са опредѣли за Сындикъ.

Чл. 172.) Ако стане пужда да са преложи или замѣсти едипъ или по-вече отъ Сындицѣтъ, то са съобщава отъ Дѣловодителя на Търговското сѣдилище, което извършва опредѣленіето, спорѣдъ означенитъ формалности въ 170-ия членъ.

Чл. 173.) Ако сж са опредѣлили по-вече Сындицы, тѣ можтъ да дѣйствувать само задружно.

Чл. 174.) Ако са поевѣтъ възраженія противъ нѣкое дѣло на Сындицѣтъ, Дѣловодительтъ гы сѣди въ разстояніе на три

лена, но тѣ иматъ право да направѣтъ прекотъжене предъ Търговското сѣдилище.

Чл. 175.) Дѣловодительтъ може, по основаието на оплакваніята къмъ него было отъ несѣстоятелныя длѣжникъ было отъ кредиторытъ, да предложи промѣненіето на одного или на повече отъ Сындицытъ. Ако въ разстояние на осемъ дни Дѣловодительтъ не оправдае отправенытъ къмъ него оплакванія за промѣненіето на Сындицытъ, тѣзи оплакванія могатъ да са воднесжъ предъ Търговското сѣдилище. Сѣдилището, въ засѣданіе, слуша изложеніето на Дѣловодителя и разсѣненіята на Сындицытъ и рѣшава за промѣненіето имъ.

ГЛАВА ПЕТА.

За дѣлата на Сындицытъ.

ОТДѢЛЕНІЕ ПЪРВО.

ОВЩИ ПОСТАНОВЛЕНІЯ.

Чл. 176.) Ако бы запечатванъето на имотя на несѣстоятелныя длѣжникъ да не е станжло преди опредѣленіето на Сындицытъ, тѣ просѣжтъ отъ Търговското сѣдилище да са направи.

Чл. 177.) Дѣловодительтъ подобно може спорѣдъ обстоятелствата, по прозбата на Сындицытъ, да ги освободи отъ запечатванъето, или да имъ позволи да исклучатъ отъ запечатванъето :

- I.) Потрѣбнытъ дрехы и цѣща на несѣстоятелныя длѣжникъ на фамиліята му, които имъ са предаватъ;
- II.) Онѣзи стоки, които са подчинены на близка развала или на голѣмо испадане отъ цѣната си;
- III.) Онѣзи цѣща, които сж потрѣбны на несѣстоятелныя длѣжникъ, за продълженіето на търговіята му.

Чл. 178.) Продаванъето на стокытъ, които сж подчинены на развала или на голѣмо испадане отъ цѣната си, или на които задържанъето е многоизживително, какъто и продъл-

женіето на търгуванъето на несъстоятелни дѣлжники, ставатъ по грижата на Синдицитѣ и съ позволеніето на Дѣловодителя.

Чл. 179.) Книгитѣ са исклучватъ отъ запечатванъето и са предаватъ на Синдицитѣ отъ чиновникъ, нарочно опредѣленъ отъ Търговското сѣдилище, който, като ги разгледа, удостовѣрява, чрѣзъ свое изложене (*музакере*), състояніето въ което са намѣрватъ. Запискитѣ, въ портюфеля на несъстоятелни дѣлжникъ, на които надежитѣ приближаватъ, или които трѣба да са представятъ за приѣманье, сѣщо отъ реченния чиновникъ са исклучватъ отъ запечатванъето и отъ какъ са запише въ каталогъ тѣхната стойность и качество, предаватъ са заедно съ каталога на Синдицитѣ за извършване на потрѣбнитѣ. Преписъ отъ този каталогъ са предава на Дѣловодителя; другитѣ вересин са събиратъ чрѣзъ Синдицитѣ съ тѣхно издѣлженіе. Писмата, които дохождатъ за несъстоятелни дѣлжникъ са предаватъ на Синдицитѣ, които ги и распечатватъ; несъстоятелнитѣ дѣлжникъ ако е на лице може да присѣтствува когато са распечатватъ.

Чл. 180.) Дѣловодительтъ, спорѣдъ видимото положеніе на дѣлата на несъстоятелни дѣлжникъ, може да предложи пуцанъето му отъ затвора, чрѣзъ привремененъ отпускъ (*προτεμτήριον*). Ако Търговското сѣдилище даде позволеніе за пуцанъето отъ затвора, то може да задѣлжи несъстоятелни дѣлжникъ да даде порѣчителство, че ще са представи когато са поиска, въ противенъ случай порѣчительтъ да плати едно количество, което Търговското сѣдилище опредѣля, и което остава за смѣтка на массата на заемодавцитѣ.

Чл. 181.) Дѣловодительтъ ако не предложи да ся издаде позволеніе за пуцанъето отъ затвора на несъстоятелни дѣлжникъ, той може да поднесе прозбата си предъ Търговското сѣдилище, което ще рѣши, като распыта Дѣловодителя.

Чл. 182.) Несъстоятелнитѣ дѣлжникъ може да получи за себе си и за фамиліята си, отъ имотя на несъстоятелността си, едно количество за прехрана, което временно са опре-

дѣла отъ Дѣловодителя, по предложеніето на Синдицытъ (*).

Чл. 183.) Синдицытъ ще призовжтъ при себе си несъстоятелныя длѣжникъ, щото предъ него да склучжтъ книги-тъ (*тефтеритѣ*) и да изравнжтъ смѣткытъ. Ако не сж покорѣнъ на призоваванъето, повтаря му са да са представи най-късно на разстояніе на 48 часа. Той или былъ получилъ позволеніе да са пусне отъ затвора или не, може да са представи чрѣзъ повѣренъ, ако предложи препятствія, които быхж са намѣрили благословны отъ Дѣловодителя.

Чл. 184.) Въ случай, когато равномѣтката не са е изложена отъ несъстоятелныя длѣжникъ, Синдицытъ тутакси ѣж съчиняватъ, съ помощта на книгитъ и документытъ на несъстоятелныя длѣжникъ, и по свѣдѣніята, които быхж получили, и ѣж подносятъ на Търговското сѣдилище.

Чл. 185.) Дѣловодительтъ може да попыта несъстоятелныя длѣжникъ, неговытъ служители и слугы и сѣкыго другыго сичко онуй, което са касае до съчиненіето на равномѣтката и до причинытъ и обстоятелствата на несъстоятелността.

Чл. 186.) Ако нѣкой търговецъ подирѣ смъртта си са обяви за несъстоятеленъ, или ако несъстоятелнытъ длѣжникъ умре подирѣ обявленіето на несъстоятелността си, неговытъ чада или наслѣдници, ако сж на лице, можтъ своелично или чрѣзъ повѣренъ да присжтствувать заедно съ вдовицата му, при съчиненіето на равномѣтката, какъто и при сичкытъ другы дѣла по несъстоятелността, като неговы намѣстници.

ОТДѢЛЕНИЕ ВТОРО.

ЗА РАСПЕЧАТВАНЪЕТО И ИСПИСВАНЪЕТО НА ИМОТА.

Чл. 187.) Въ разстояніе на тры дена, Синдицытъ просятъ распечатвнѣето и написватъ имота на несъстоятелныя длѣжникъ, който присжтствува или са призовава прилично.

(*) Въ случай когато несъстоятелнытъ длѣжникъ и Синдицытъ не са задоволены на опредѣленото отъ Дѣловодителя Количество, относятъ се до Търговското Сѣдилище.

Чл. 188.) Исписванъето са написва на двѣ първообразны книги, постепенно съ распечатванъето. Едната първообразна книга са полага у Търговското съдилище въ разстояніе на двадесетъ и четиры часа, а другата задържатъ Сындицытъ. Сындицытъ иматъ право да зематъ помощникъ за съчиненіето на исписванъето и прецѣненіето на стокытъ, когото одобряватъ.

Чл. 189.) Ако, подиръ обявленіето на несъстоятелността слѣдъ смъртта на несъстоятелныя длъжникъ, не са е направило исписванъе преди туй обявленіе, или ако несъстоятелныйтъ длъжникъ умре преди начеванъето на исписванъето, то тутаки са извършва спорѣдъ формалноститѣ на предидушытъ членове, въ присѣтствието на послѣдницытъ, или на закононо призованытъ.

Чл. 190.) За сѣка несъстоятелность, Сындицытъ, въ разстояніе на петнадесетъ дни отъ какъ са опредѣлятъ или задържатъ въ обязанноститѣ (въ службата) си, длъжны сж да предадѣтъ на Дѣловодителя изложеніе или съкратена смѣтка за видимото състояніе на несъстоятелността, за по-главнытъ ѝ причины и обстоятелства, и за вѣроятнытъ ѝ характеристики. Дѣловодительтъ тутаки поднося изложеніята заедно съ своитѣ забѣлѣжки предъ Търговското съдилище. Но ако тѣ не му сж са предали въ разстояніе на опредѣленытъ срокове, длъженъ е да извѣсти на Търговското съдилище и да обясни причинытъ му.

Чл. 191.) По одобреніето на Търговското съдилище, единъ или двама отъ неговытъ чиновницы можѣтъ да отидатъ въ жилището на несъстоятелныя длъжникъ и да присѣтствуватъ на исписванъето. Тѣ иматъ право да поискѣтъ разбясненія за състояніето на несъстоятелността и за управленіето на Сындицытъ, и да поискѣтъ да имъ са съобщѣтъ сичкытъ докуминты, книги или сѣдебны запискы, които са касаѣтъ до несъстоятелността.

ОТДѢЛЕНИЕ ТРЕТЬО.

ЗА ИСПРОДАВАНЬЕТО НА ДВИЖИМИТЪ И НЕДВИЖИМИ ИМЪ-
НІЯ И ЗА СЪБИРАНЬЕТО НА ВЪРЕСИТЪ.

Чл. 192.) Като са свърши исписването, стокитъ, па-
ритъ, занимателнитъ документи, книгитъ (*тефтеритъ*) и скъ-
дебнитъ актове, движимитъ имънія и покщцината на несъ-
стоятелни длъжникъ са предаватъ на Синдицитъ, които у-
достоверяватъ приеманьето имъ съ подписитъ си въ каталога
за исписването.

Чл. 193.) Синдицитъ слѣдуватъ да са занимаватъ подъ
надзираніето на Дѣловодителя за събираньето на вереситъ на
несъстоятелни длъжникъ.

Чл. 194.) Дѣловодительтъ може да позволи на Синди-
цитъ да постъпнѣтъ за распродаваньето на движимитъ и-
мънія или на стокитъ на несъстоятелни длъжникъ. Той
рѣшава какъ трѣба да стане распродаваньето: чрѣзъ спогаж-
данье ли или по наддаване (*мезатъ*) чрѣзъ посредственници
(*меситъ*).

Чл. 195.) Отъ какъ поканѣтъ прилично несъстоятелни
длъжникъ, Синдицитъ могатъ да са спогаждатъ за сѣка рас-
прия, която ентересува массата на заемодавцитъ; още да са
спогаждатъ и върху правдини и тѣжбы, които са касаѣтъ до
недвижимитъ имънія. Ако предметътъ на спогажданьето е отъ
неопредѣлена стойность, или стойностьта му надминува петътъ
стотинъ гроша, спогажданьето бива задължително, само тогазъ
когато са подтвърди отъ Търговското сѣдилище.

Чл. 196.) Несъстоятелныйтъ длъжникъ ако са е избавилъ
отъ затвора, или ако е получилъ позволеніе да са пусне отъ
него, Синдицитъ могатъ да го употребѣтъ за улесненіе и
освѣщеніе на тѣхното управленіе. Дѣловодительтъ опредѣля
заплатата за слугуваньето му.

ОТДѢЛЕНИЕ ЧЕТВЪРТО.

ЗА СЪХРАНИТЕЛНЫТЪ МЪРКИ.

Чл. 197.) Синдицытъ отъ какъ захванатъ своитѣ обязанности длѣжны сж да направѣтъ сичко, което са изысква за съхраненіето на правдинытъ на несъстоятельныя длѣжники противъ неговытъ длѣжници, сирѣчь, да оздравѣтъ вѣреситѣ му и да извадѣтъ на явѣ *ипотекутъ*, които лежатъ върху стежанията на несъстоятельныя длѣжники.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЕТО.

ЗА ОСВИДѢТЕЛСТВУВАНЬЕТО НА ЗАЕМЫТЪ.

Чл. 198.) Подиръ проглашеніето на рѣшеніето, което о-беява несъстоятелността, заемодавцытъ сж длѣжны да предадѣтъ на Търговското сждилище своитѣ записки заедно съ смѣтка, която опредѣля количествата, които искатъ. Писарьтъ на Търговското сждилище е длѣженъ да съчини каталога имъ и да дава записка за приеманьето имъ. Но не е отговоренъ за запискытъ, освѣнъ до петъ години, които подкачатъ отъ наченваньето на излаганьето въ просевербала на освидѣтелствуваньето.

Чл. 199.) Заемодавцытъ, които по времето на задържаньето или замѣстяньето на Синдицытъ за изпълненіето на 3-ья параграфъ отъ 170-ья членъ не быхж предали своитѣ записки, тутакси са извѣстяватъ чрѣзь проглашеніе въ вѣстницытъ и чрѣзь писма отъ писаря, че сж длѣжны да са представятъ своелично или чрѣзь повѣренъ, въ разстояние на двадесетъ дни, които почнаватъ отъ деня на тѣхнытъ съобщенія, предъ Синдицытъ на несъстоятелността и да имъ предадѣтъ запискытъ си съ смѣтка, която означава количествата, които искатъ, ако не предпочитатъ да ги оставятъ въ Търговското сждилище; на подобнытъ са дава квитанція. За заемодавцытъ, които живѣятъ въ Турція, възъ отъ мѣстото, дѣто са сжди несъстоятелността,

този срокъ са продължава по единъ день за сѣкой *конактъ* разстояніе, между мѣстото въ което засѣдава Сѣдилището и между мѣстопребываніето на заемодавеца.

Чл. 200.) Освидѣтелствуванъето на заемѣтъ почнава три дена подиръ истеченіето на опредѣленитѣ срокове въ първия и втория параграфъ на 199-ия членъ, и слѣдува безъ прекъсване. То са извършва въ опредѣленото мѣсто отъ Дѣловодителя и по опредѣления отъ него день и часъ. Извѣстіето къмъ заемодавцитѣ, което са изысква отъ предидущия членъ, трѣба да означава туй опредѣленіе. Освѣнь туй, заемодавцитѣ са призоваватъ отъ ново за туй съ писма на писаря и чрѣзъ проглашеніе въ вѣстницитѣ; заемѣтъ на Синдицитѣ са освидѣтелствуватъ отъ Дѣловодителя, другитѣ са освидѣтелствуватъ въ присѣдствіето на заемодавеца или на негова повѣренъ и на Синдицитѣ, предъ Дѣловодителя, който съчинява изложеніето за туй.

Чл. 201.) Сѣкій заемодавецъ, който е освидѣтелствувалъ заемѣтъ си и който са означава въ равномѣтката, може да присѣдствува на освидѣтелствованъето на заемѣтъ, и да предложи възраженія за освидѣтелствуваніята, които ще станѣтъ или които сѣ станѣли. И несъстоятелныйтъ длѣжникъ има туй право.

Чл. 202.) Изложеніето на освидѣтелствуванъето означава мѣстопребываніето на заемодавцитѣ или на тѣхнитѣ повѣренни; то съдържа кратко описаніе на запискитѣ, означава поправкитѣ, заличеното и помѣстеното между редоветѣ, и показва ако заемѣтъ са е приелъ или са намѣрва подъ преніе.

Чл. 203.) Въ сѣко обстоятелство сѣдилището може и отъ самосебеси, да заповѣда представянъето на книгитѣ на заемодавеца или да поиска да са поднесе извлечение отъ тѣхъ, направено отъ мѣстнитѣ сѣдници.

Чл. 204.) Ако са одобри заемѣтъ, Синдицитѣ подписватъ на сѣка записка слѣдующето изявленіе: *Пріетъ въ длъговетѣ на несъстоятелността на* (имерекъ) *за количеството отъ* (грошове) *на* (деномѣсечіето). *Дѣловодительтъ*

преглежда туй изявление. Съвкй заемодавецъ, най-късно въ разстояніе на осемъ дни, подиръ освидѣтелствуващъ на заемтъ си е длъженъ да удостовѣри чрѣзъ рѣкохващанье (*), предъ Дѣловодителя, че заемтъ му сж дѣйствителны и истенскы.

Чл. 205.) Ако има преніе за заема, Дѣловодительтъ може, безъ повикванье, да го възложи на Търговското сѣдилище, което като земе въ вниманіе прозбата му, сѣди работата. Търговското сѣдилище може да заповѣда на Дѣловодителя да испита случкытъ, и да призове за тѣзи расправа лицата, които могатъ да даджтъ свѣдѣнія.

Чл. 206.) Когато преніето за приеманьето на нѣкой заемъ са възложи на Търговското сѣдилище, ако бы сѣдбата му да не е достигнала за окончателно рѣшеніе, преди истеченіето на опредѣленытъ срокове въ 109 и 204-ыя членъ за лицата, които обываватъ въ Турція, реченното Сѣдилище спорѣдъ обстоятелствата заповѣдва или да са отложи, или престѣпни до свикваньето на събраніе за направата на спогажданьето. Ако заповѣда Сѣдилището престѣпаньето, то може привременно да рѣши щото заемодавецътъ на когото заемтъ са намѣрва въ преніе да са приеме въ разыскваніята за количество, което са опредѣля въ истото рѣшеніе.

Чл. 207.) Когато преніето са поднося предъ другытъ Съвѣты и Сѣдилища, Търговското сѣдилище рѣшава, ако трѣба да са отложи или престѣпни до свикваньето на събраніето; въ този послѣденъ случай, заемодавецътъ на когото заемтъ е подъ преніе трѣба да земе участіе въ разыскваніята на несъстоятелността и заемтъ му са одобряватъ привременно; въ случай, когато нѣкой заемъ стане предметъ за испытванье върху злодѣяніе, или престѣпленіе, Търговското сѣдилище сѣщо тѣй може да заповѣда отлаганьето на събраніето. Заемодавецътъ на когото заемтъ е подъ преніе не може да земе участіе въ

(*) Рѣкохващанье значи, когато двамина са увѣряватъ въ едно нѣщо, и си подаватъ рѣка единъ на другій и казватъ: «Исиевѣдамъ ви въ честита си че е туй истина» което е равносильно съ кѣтвата. (Заб. на Изд.).

дѣлата на несъстоятелността, нито може привременно да са одобрятъ заемтъ му, доро надлежниятъ Началства не рѣшятъ.

Чл. 208.) Онзи Заеодавецъ, на когото само привилегіята или даденыйтъ залогъ са намѣрятъ подъ преніе, приема са въ разысканіята на несъстоятелността като простъ заеодавецъ.

Чл. 209.) Подиръ истеченіето на опредѣленитъ въ 199 и 204-ыя членъ срокове за обитающитъ въ Турція, престъпа са до направата на спогажданъето и до сичкитъ други дѣла на несъстоятелността, освѣнь исклученіята въ 273 и 274-ыя членъ за обитающитъ заеодавцы вѣнъ отъ сухоземнитъ мѣста на Турція.

Чл. 210.) Познатитъ или непознати заеодавцы, които не сж са представили нито освидѣтелствували заемтъ си, въ разстояніе на опредѣленя за сѣкыго отъ тѣхъ срокъ, не са приематъ въ подѣлата, която ще стане; обаче могатъ да направятъ прекотъженъе за нея до най-послѣдната подѣла на паритъ, като са брой и тя; разноскитъ за прекотъженъето сѣкога оставатъ за тѣхна смѣтка. Тѣхното прекотъженъе не възбранява изпълненіето на заповѣданитъ подѣлы отъ Дѣловодителя, но ако са направятъ новы подѣлы, доро не са е издало рѣшеніе за тѣхното прекотъженъе, тѣзи заеодавцы са приематъ въ тѣхъ за привременно опредѣленото количество отъ Сждилището, което са и задържа на страна доро са пресжди прекотъженъето имъ. Послѣ, ако са приематъ за заеодавцы, нищо не могатъ да поискатъ отъ станалитъ подѣлы отъ Дѣловодителя, но иматъ право да преснѣматъ отъ неподѣленитъ еще пары, онѣзи количества, които имъ са падатъ отъ първитъ подѣлы, съразмѣрно съ тѣхнитъ заемы.

ГЛАВА ШЕСТА.

За спогажданъето (*) и за съединеніето на
заемодавцытъ.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЪРВО.

ЗА СВИКВАНЪТО И СЪБРАНИЕТО НА ЗАЕМОДАВЦЫТЪ.

Чл. 211.) Въ разстояніе на три дена, подиръ осмоднев-
ния срокъ на освидѣтелствуванъето, Дѣловодительтъ свиква
заемодавцытъ, на които заемътъ сж са освидѣтелствували и
доказали, или за привременно сж са одобрили, за да раз-
мыслижтъ за направата на спогажданъето. Туй свикване са
прави чрѣзъ извѣстія, които са залепятъ на вратата на Тър-
говското сѣдилище, на Борсата и на заведеніето на не-
състоятелния длъжникъ и чрѣзъ помѣстенъе въ вѣстницитъ.
Извѣстіята, помѣстеніята въ вѣстницитъ и писмата опредѣ-
лятъ предмета на събраніето.

Чл. 212.) Въ опредѣленото мѣсто отъ Дѣловодителя и по
опредѣления день и часъ, събраніето става подъ негово-
то предсѣдателство. Онѣзи заемодавцы, които са освидѣтел-
ствували и доказали заемътъ си, или които сж са привремен-
но пріели, присѣтствувать въ него своелично или чрѣзъ свои-
тъ повѣренны. Несъстоятелныйтъ длъжникъ са призовава предъ
туй събрание; той е длъженъ своелично да присѣтствува, ако
са е избавилъ отъ затвора или ако е можаль да земе позво-
леніе за пушанъето си и не може да са представя отъ други-
го, освѣнь поради важны причины, одобрены отъ Дѣловодителя.

Чл. 213.) Синдицытъ излагать предъ събраніето състоя-
ніето на несъстоятелността, съхраненытъ формалности и из-
вършенытъ дѣла, слуша са и несъстоятелныйтъ длъжникъ.

(*) Спогаждане не каже договорътъ (конкордато), който става между несъ-
стоятелния длъжникъ и неговытъ заемодавцы.

Изложеніето на Сындицѣтъ са предава, подписано отъ тѣхъ, на Дѣловодителя, който съчинява изложеніе за разысканѣтъ и рѣшенѣтъ въ събраніето.

ОТДѢЛЕНИЕ ВТОРО.

ЗА СПОГАЖДАНЬЕТО.

Чл. 214.) Никакъвъ договоръ не може да стане между свиканѣтъ на съвѣщаніе заеодавцы и несѣстоятельныя длѣжники, освѣнь послѣ изпълненіето на горѣопредѣленѣтъ формалности; тозъ договоръ са прави чрѣзъ численно вышегласіе на заеодавцѣтъ, които освѣнь туй трѣба да представлявать и третѣ четвърта отъ количеството на освидѣтелствуванѣтъ и доказаны или привременно пріеты заемы, съгласно съ горнѣтъ формалности; въ противенъ случай сичкѣтъ извършени са уничтожавать.

Чл. 215.) Заеодавцѣтъ, които са обезпечены съ *ипотека* на недвижими имѣнія, и които иматъ привилегія, или залогъ нѣмають гласъ по дѣлата на спוגажданьето за тѣзи си заемы, които не влѣзвать въ спוגажданьето, освѣнь ако са отрежкѣтъ отъ обезпеченіето на *ипотеката*, отъ залозытъ или отъ тѣхнѣтъ привилегіи. Щомъ гласоподаждѣтъ въ спугажданьето, стричаньето имъ са разбира отъ самосебеси.

Чл. 216.) Спогажданьето трѣба да са подпише въ времето на засѣданіето, въ противенъ случай то е недѣйствително. То ако са пріеме само по численно вышегласіе, или само по вышегласіето на третѣ четвъртины отъ количеството на дългозетѣтъ, засѣданіето са отлага еще веднѣжь, само до осемь дена; въ такъвъ случай, направенѣтъ рѣшенія и даденѣтъ одобренія, въ първото засѣданіе, оставать недѣйствителны и безъ слѣдствіе.

Чл. 217.) Несѣстоятельныйтъ длѣжникъ, ако са е осждиль за лукаво баикрутство (*), спугажданье не може да стане.

(*) Освѣнь просто испаданье въ несѣстоятельность сжществувать и други двѣ испаданія: Испаданье по нещастіе и испаданье обмыслено и лукаво.

Ако са е вече почналъ испытъ за лукаво банкрутство, заемо-
давцытъ са призоваватъ да рѣшиятъ запазватъ ли правото си
да размыслиятъ за спогаждане, въ случай на оправданіе, или
напротивъ, отлагатъ туй рѣшеніе до окончаніето на преслѣд-
ваніята. Туй отлаганье не може да са рѣши, освѣнь чрѣзь
опредѣленото въ 214-ия членъ вышегласіе по число и коли-
чество. Ако подиръ окончаніето на отлаганьето може да
стане размышленіе за спогаждане, опредѣленытъ правила
чрѣзь предидущія членъ са приснособяватъ и на новытъ раз-
мышленія.

Чл. 218.) Ако Несъстоятелныйтъ длъжникъ са е осждилъ
като простъ банкрутинъ тогазы може да стане спогаждане :
по когато са случи, да сж почнали преслѣдванія, заемодав-
цытъ могатъ да отложатъ свѣщаніето си доро са свърниатъ
преслѣдваніята, като са съобразяватъ съ постановленіята на
предидущія членъ.

Чл. 219.) Сичкытъ заемодавцы, които сж придобили пра-
во да съдѣйствуватъ въ спогажданьето, или на които права-
та сж са препознали отъ послѣ, могатъ да правѣтъ прекотъ-
женье противъ спогажданьето. Прекотъженьето трѣба да е ос-
новано на Закона и да са съобщава на Сындицытъ и на несъ-
стоятелныя длъжникъ, въ разстояніе на осемъ дни подиръ спо-
гажданьето, въ противенъ случай то са уничтожава; еще трѣба
да съдържа призоваваньето за първото засѣданіе на Търгов-
ското сждилище. Ако са е былъ опредѣлилъ само единъ Сын-
дикъ, и иска да направи прекотъженье противъ спогажданьето,
длъженъ е да поиска опредѣленіето на новъ Сындикъ, предъ
когого ще испълни опредѣленытъ формалности въ настоящія
членъ; рѣшеніето на прекотъженьето ако зависи отъ разрѣ-
шеніето по чужды въпросы, поради вещество, за падежността
на Търговското сждилище, туй сждилище отлага рѣшеніето си
доро са пресѣдѣтъ тѣзи въпросы и опредѣля единъ краткъ
срокъ, въ разстояніето на който заемодавецътъ, който прави
прекотъженье е длъженъ да са представи предъ падежнытъ
сждници и да докаже наченваньето на сжденьето си за тѣхъ.

Чл. 220.) Утвърдението на спогажданьето са проси отъ Търговското съдилище, по прозбата на по-спѣшныя отъ противницѣтъ. Съдилището не може да рѣши преди окончаніето на осмодневныя срокъ, който са опредѣля въ предидущія членъ; ако презъ времето на този срокъ быхж станжли прекотжженія, Търговското съдилище може да рѣши върху тѣхъ и върху утвърдението, чрѣзъ туй и истото рѣшеніе. Ако прекотжжешьето са одобри, уничтоженіето на спогажданьето са съобщава на сичкытъ ентесуемы страны.

Чл. 221.) Въ сѣкой случай, доро не са е издало рѣшеніе за утвърдението, Дѣловодительтъ подава на Търговското съдилище изложеніе за характера на несъстоятелностьта и за одобреніето на спогажданьето.

Чл. 222.) Когато са случи да са пренебрежжтъ горѣ-означенытъ формалности, или когато причины, происходящы отъ общія ентесесъ, или отъ ентесеса на заеодавцытъ, са виждатъ отъ таквози естество щото да възбраняватъ спогажданьето, Съдилището отблѣсва утвърдението му.

ОТДѢЛЕНІЕ ТРЕТЬО.

ЗА СЛѢДСТВІЯТА НА СПОГАЖДАНЬЕТО.

Чл. 223.) Утвърдението прави спогажданьето задължително за сичкытъ заеодавцы, какъто за онѣзи, които са намѣрватъ заблѣжжены въ равномѣтката тѣй и за онѣзи, които не са намѣрватъ, за онѣзи, що сж освидѣтелствуваели или не заемытъ си, еще и за онѣзи, които обитаваатъ внѣ отъ Османската Държава, сжщо и за онѣзи, които по силата на 206 и 207-ыя членъ, быхж са пріели привременно въ разыскваніята, за каквото и да бы было количество, което окончателното рѣшеніе бы имъ пресждило отъ послѣ.

Чл. 224.) Утвърдението съхранява на сѣкыго отъ заеодавцытъ заблѣжжжната ипотека върху недвижимытъ имѣнія на несъстоятелныя длѣжникъ, по силата на 3-ыя пара-

графъ отъ 197-ия членъ. За тѣзи цѣль Сындицытъ забѣлжватъ въ книгытъ на *ипотекутъ* рѣшеніето, което утвърждава спогажданьето, освѣнь ако чрѣзь спогажданьето са е рѣшило подъ другъ начинъ (*).

Чл. 225.) Подиръ изданіето на рѣшеніето, което утвърждава спогажданьето, никоя тжжба за неговото унищоженіе не са приема, ако тя не са основава на измама, открита подиръ утвърженіето на спогажданьето, и състояща или въ преобразованіето на дѣйствителната часть (имѣніето), или въ увеличеніето на страдателната (дълга).

Чл. 226.) Щомъ рѣшеніето, което утвърждава спогажданьето стане окончателно, обязанноститѣ на Сындицытъ преставатъ, и тѣ предаватъ на несъстоятелныя длъжникъ окончателна смѣтка, въ присѣтствието на Дѣловодителя. Тѣзи смѣтка са разысква и преключа. Предаватъ на несъстоятелныя длъжникъ и сичкыя му имотъ, книги, документи и вещи, а той дава издължителна записка. Съчинява са за сичкытъ тѣзи изложеніе отъ Дѣловодителя, на когото обязанноститѣ преставатъ. Въ случай на преніе рѣшава Търговсктто съдилище.

ОТДѢЛЕНІЕ ЧЕТВЪРТО.

ЗА УНИЩОЖЕНІЕТО ИЛИ РАЗВАДЕНЬЕТО НА СПОГАЖДАНЬЕТО.

Чл. 227.) Унищоженіето на спогажданьето было за измама, было по слѣдствие на осжжданье поради лукаво банкрутство, което са е случило подиръ неговото утвърженіе, по самосебеси освободява порѣчителитѣ. Когато са случи

(*) Ако подиръ направата на спогажданьето, несъстоятелныйтъ длъжникъ бы направилъ новы заемы и отстѣпилъ *ипотека* върху недвижимытъ си стежанія, заемодавцытъ, на които *ипотека*та е обезпечена по сплата на този членъ, предшествувать тѣзи новы обезпечены съ *ипотека* заемодавцы. Рѣченното рѣшеніе за утвърженіето на спогажданьето, което възбранява по-последнята *ипотека* на имуществото на несъстоятелныя длъжникъ, трѣба да са забѣлжи въ книгытъ на *ипотекутъ* на мѣстото, дѣто са намѣрватъ недвижимытъ стежанія.

да са не изпълнятъ условіята на спогажданъето отъ несъстоятелния длъжникъ, разваленъето на тѣзи условія може да са поисква противъ него, предъ Търговското сѣдилище, въ присутствіето на поръчителитѣ, ако сѣществуватъ; разваленъето на спогажданъето не освободява поръчителитѣ, които са посрѣдствували съ поръчителството си за цѣлото или частно изпълненіе на спогажданъето.

Чл. 228.) Подиръ утвърженіето на спогажданъето несъстоятелниятъ длъжникъ ако са преслѣди за лукаво банкрутство и са издаде противъ него заповѣдь за привременно или продължително запиранъе, Търговското Сѣдилище може да заповѣда изыскванитѣ съхранителны мѣрки. Но тѣзи мѣрки самы посебеси преставатъ, отъ който день са обеви, че не е останъла вече причина за продълженіе на сѣденъе, или отъ който день несъстоятелниятъ длъжникъ са е освободилъ отъ изпълненіето на заповѣдта за наказаніето, или отъ времето на оправдателното рѣшеніе.

Чл. 229.) По основаніе на осѣдителното рѣшеніе за лукаво банкрутство, или чрѣзь рѣшеніето, което отсѣжда было уничтоженіето было разваленъето на спогажданъето, Търговското сѣдилище опредѣля единъ Дѣловодителъ и двама или по-вече Сындицы; тѣзи Сындицы могатъ да поискатъ запечатванъето на имотя. Стараятъ са безъ отлаганъе, по основаніето на ветхото исписванъе за пребиранъето на паритѣ, вереситѣ и документитѣ. Съчиняватъ допълнителна равностѣтка. Писарьтъ на Търговското сѣдилище, съгласно съ 199 и 200-и членъ, испраща, заедно съ извлеченіе отъ рѣшеніето, което опредѣля новитѣ Сындицы, призовкитѣ къмъ новитѣ заемодавцы, ако сѣществуватъ, за да представатъ, въ разстояніе на двадесетъ дни, запискитѣ на заемитѣ си за освидѣтелствуванъе.

Чл. 230.) Безъ забава са извършва освидѣтелствуванъето на запискитѣ за заемитѣ, които сѣ са представили по силата на предидущия членъ. Не са изысква ново освидѣтелствуванъе на пріетитѣ и освидѣтелствуваны отъ напредъ заемы,

като не са докача отъ туй правдината на отхвърлянето или на ограничението на онѣзи, които изпомежду туй време си бяхъ получили парятъ на пълно или само една часть.

Чл. 231.) Като са довършатъ тѣзи работы, ако не стане ново спогаждане, заемодавцитъ са призоваватъ да дадѣтъ мнѣнието си трѣба ли да са задържатъ или замѣстятъ Синдицитъ. Не са правятъ подѣлы между новитъ заемодавцы, освѣнь подиръ истечението на отстъпенитъ срокове, чрѣзь 199 и 204 ^{чл} членъ за обитающитъ въ Турція заемодавцы.

Чл. 232.) Извършенитъ дѣла отъ несъстоятелныя длъжникъ подиръ рѣшеніето, което утвърждава спогаждането и преди унищожението или разваленето на спогаждането, не са уничтожаватъ освѣнь въ случай ако сж са обмамили правата на заемодавцитъ (*).

Чл. 233.) По-прежднитъ заемодавцы на спогажденьето повръщатъ са напълно въ правдинитъ си колкото къмъ сжщія несъстоятеленя длъжникъ. Но не могатъ да влѣзятъ въ *Массата*, освѣнь спорѣдъ слѣдующитъ съразмѣрности, сирѣчь :

Ако не сж зели нищо отъ подѣлата, за цѣлыя си заемъ;

Ако сж зели само една часть отъ подѣлата за дѣлтъ на началныя сж заемъ, който е равенъ съ съразмѣрността на общаната подѣла, която още не сж зели.

Постановленіята на настоящія членъ са приспособяватъ когато са случи да почне второ испаданье въ несъстоятелность, безъ предварително да са уничтожи или развали спогаждането.

(*) Тры случая сжществуватъ за упитожението или разваленето на спогаждането : I.) Уничтоженіето по слѣдствие на усжданье за лукаво банкротство; II.) Уничтоженіето поради измажа; III.) Разваленето, което е станжло по прозбата на заемодавцитъ за неиспълненіето на задълженіята. Въ първитъ два случая подновяваньето на спогаждането е невъзможно. Въ третия подновяваньето му е възможно и Търговското сдилище рѣшава за него.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЕТО.

ЗА ПРИКЛЮЧАЩЕТО НА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТЪТА, КОГАТО НЕ ДОСТИГА ДѢЙСТВИТЕЛНАТА ЧАСТЪ НА ИМОТЯ.

Чл. 234.) Преди утвърденіето на спогажданъето или преди съединеніето на заемодавцытъ, ако продълженіето на дѣлата по несъстоятелността престане поради недостигащето на дѣйствителната частъ на имотя, Търговското съдилище може, по прозбата на Дѣловодителя и отъ самосебеси да рѣши за преключащето на дѣлата на несъстоятелността; туй рѣшеніе оставя свободенъ съкыго отъ заемодавцытъ да се тѣжи както за имотя тѣй и противъ самата личность на несъстоятелния длъжникъ. Исполненіето на туй рѣшеніе се въспира за единъ мѣсець отъ деномѣсечіето си (*).

Чл. 235.) Несъстоятелныйтъ длъжникъ, или съкій другъ, който има интересъ, по съко време може да сполучи отъ Съдилището връщанъето на означеното въ предидущія членъ рѣшеніе, като докаже че са намѣрватъ количества, които отговарятъ на иждивеніята по дѣлата на несъстоятелността, или като предаде на Синдицытъ едно количество, достаточ-но за иждивеніята на тѣхното дѣйствиє. Въ съкой случай, разноскытъ за дѣйствията, които ще са направѣтъ по силата на горѣреченния членъ трѣба предварително да са плащатъ.

ОТДѢЛЕНИЕ ШЕСТО.

ЗА СЪДИНЕНІЕТО НА ЗАЕМОДАВЦЫТЪ (**).

Чл. 236.) Ако не са сполучи спогаждане, заемодавцытъ отъ самосебеси са намѣрватъ въ съединително състояніе,

(*) Послѣ ще са испыта ако пресѣденытъ възмездія на Синдицытъ както и правата на призователя по несъстоятелността и спогажданъето оставатъ за смѣтка на заемодавцытъ.

(**) Съединеніето е община отъ интересы, чрѣзъ която заемодавцытъ на несъстоятелния длъжникъ, който не е сполучилъ спогаждане, дѣйствуватъ съгласно, за да събератъ, което е възможно да получатъ противъ своитѣ вземы.

Дѣловодительтъ тутакси са съвѣтува съ тѣхъ както за управленіето тѣй и за по-полезното задържанье или замѣстянье на Синдицытъ. Заемодавцытъ, които иматъ привилегія и онѣзи, които иматъ обезпеченіе съ *ипотека* на недвижими имѣнія или залозы приематъ са въ туй съвѣщаніе. Съчинява са изложеніе за причинытъ и забѣлжкытъ на заемодавцытъ, а Търговското сѣдилище като земе въ вниманіе този документъ рѣшава спорѣдъ изложенытъ въ 170-ия членъ. Незадърженытъ Синдицы сж длжны да предадѣтъ смѣткытъ си на новытъ Синдицы, въ присѣтствіето на Дѣловодителя и на несъстоятельныя длжникъ, който са прилично призовава.

Чл. 237.) Заемодавцытъ са съвѣщаватъ бива ли да са даде нѣкоя помощ на несъстоятельныя длжникъ отъ дѣйствителната часть на имотя на несъстоятелността. Когато чрѣзъ вышегласіето на присѣтствующытъ заемодавцы са одобри туй, тогазъ едно количество може да са отстѣпи на несъстоятельныя длжникъ като помощ отъ дѣйствителната часть на имотя на несъстоятелността; Синдицытъ предлагатъ нейното количество, а Дѣловодительтъ го опредѣля; въ случай на неспоразуменіе само Синдицытъ иматъ право да прибѣгнѣтъ до Търговското сѣдилище.

Чл. 238.) Когато са обевн нѣкое дружество въ несъстоятелность, заемодавцытъ могѣтъ да са спогодѣтъ само съ едного или съ по-вече отъ съдружницытъ. Въ такѣвзи случай, сичкытъ дружественный дѣйствителенъ имотъ остава подъ управленіето на съединеніето на заемодавцытъ. Личныйтъ имотъ на онѣзи, съ които са бы направило спогожданье, са исклучва; но чрѣзъ туй особенно съгласіе съ тѣхъ не могѣтъ да са задѣлжѣтъ да платѣтъ подѣла, освѣнь ако то заплащанье стане отъ чужды пары на дружественныя дѣйствителенъ имотъ. Съдружникътъ, който бы сполучилъ особенно спогожданье утврва са отъ сѣко взаимнопорѣчителство.

Чл. 239.) Синдицытъ представляватъ *Массата* на заемодавцытъ и сж длжны да са постараѣтъ за расчистяньето ѿ. Обаче, заемодавцытъ могѣтъ да имъ позволяѣтъ да търгуватъ

съ дѣйствителныя имотъ. Рѣшеніето, което имъ дава туй позволеніе опредѣля продълженіето на службата имъ, както и времето, още опредѣля и количеството, което могатъ да извържатъ у себе си за да посрѣщатъ разноскутъ и иждивеніята. Туй рѣшеніе не може да стане освѣнъ въ присѣдствіето на Дѣловодителя и чрѣзъ вышегласіето на третъ четвърта тѣхъ заемодавцытъ по число и по количество. На туй рѣшеніе може да са направи прекотѣженъе и отъ несъстоятелныя длѣжникъ и отъ заемодавцытъ, които са несъгласувать, но туй прекотѣженъе не забранява изпълненіето на реченото рѣшеніе.

Чл. 240.) Ако дѣлата на Синдицытъ сѣ придружены съ издѣлженія, които надминувать дѣйствителната часть на имотъ на съединеніето, тогазы само онѣзи заемодавцы, които са позволили тѣзи дѣла отговарять лично за излишака на тѣхното участіе въ дѣйствителныя имотъ; но само въ предѣлытъ на дадената отъ тѣхъ заповѣдь; тѣ спомагатъ по съразмѣрность на заемытъ си.

Чл. 241.) Синдицытъ сѣ длѣжны да са постараѣтъ за продажбата на движимытъ и недвижими имѣнія, на стокытъ и прочи на несъстоятелныя длѣжникъ и за очищеніето на имотъ и на дълговетъ му, но сичко туй са извършва подъ надзораніею на Дѣловодителя и безъ да е нужда да са призове несъстоятелныйтъ длѣжникъ.

Чл. 242.) Синдицытъ могатъ съобразно съ положенытъ правила въ 195^м членъ, да са спогаждатъ за сѣкой видъ право, което принадлежи на несъстоятелныя длѣжникъ, безъ да са зема въ вниманіе неговото съпротивленіе подъ какъвто и да е предлогъ.

Чл. 243.) Заемодавцытъ, които са намѣрватъ въ съединено състояніе призоваватъ са на засѣданіе отъ Дѣловодителя баремъ веднѣжъ въ първата година, и ако стане нужда, и прѣзъ другытъ години; въ тѣзи засѣданія Синдицытъ сѣ длѣжны да даватъ отчетъ за своето управленіе. Тѣ са задържатъ въ извършанъето на своитѣ обязанности, или са замѣстватъ, спорѣдь опредѣленытъ формалности въ 170 и 236^м членъ.

Чл. 244.) Като са свърши очищеніето на несъстоятелността, Дѣловодительтъ призовава заемодавцытъ. Въ туй послѣдне събрание Сындицытъ даватъ отчетъ. Несъстоятелныйтъ длѣжникъ присѣтствува или прилично са призовава, заемодавцытъ подаватъ мнѣніе за опрощеніето на несъстоятелныя длѣжникъ. Съчинява са за туй изложеніе, въ което съкій отъ заемодавцытъ може да забѣлѣжи причинытъ и своитѣ замѣчания. Подиръ окончаніето на туй събрание, съединеніето по самосебеси са разваля.

Чл. 245.) Дѣловодительтъ поднося на Търговското Сѣдилище съвѣщаніето на заемодавцытъ за опрощеніето на несъстоятелныя длѣжникъ, и изложеніе за характера и обстоятелствата на несъстоятелността. Търговското сѣдилище рѣшава несъстоятелныйтъ длѣжникъ за прощаванье ли е или нѣ.

Чл. 246.) Несъстоятелныйтъ длѣжникъ ако са обеви неопростителенъ, заемодавцытъ отъ ново получаватъ право да са тжжтъ противъ личността и имотя му. Ако ли са обяви за опростителенъ, избавя са отъ личныя затворъ предъ заемодавцытъ на несъстоятелността си и вече не може да са преслѣдва отъ тѣхъ, освѣнь само за имотя му, отъ вѣнъ заповѣданытъ съ особенытъ законы исключенія (*).

Чл. 247.) Немогажтъ да са обевѣжтъ за опростителны:

Лукавытъ банкроты;

Опѣзи, които сж продали чужды нѣща;

Опѣзи, които сж осѣдени за кражба, за измама или за злоупотрѣбленіе на повѣренность, и

Опѣзи, които сж отговорны за правителственны пары.

Чл. 248.) Никой отъ длѣжнытъ търговцы не може да отстѣпни имѣніето си (**).

(*) Отъ особенытъ законы са разумѣва че чужденцытъ, които нѣматъ жилище, настойницытъ, управительтъ или залогопозителитѣ, които ако и да са обевѣжтъ за опростителны, пакъ подлежатъ на личень затворъ, защото особенныйтъ характеръ на тѣхнытъ длѣжности изысква щото туй обезпеченіе да слѣдува противъ тѣхъ.

(**) Тези постановленія сж само за търговцытъ; опѣзи длѣжници, които не сж търговцы, подносятъ прозбытъ си предъ Гражданскытъ сѣдилища.

ГЛАВА СЕДМА.

За разнovidнѣтъ заемодавцы и за тѣхнѣтъ правдини въ случай на испаданье въ несъстоятелность.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЪРВО.

За съдѣлжницѣтъ и поржчителитѣ на несъстоя-
телни дѣлжникѣ.

Чл. 249.) Заемодавецѣтъ, който има задѣлжителны записки поднисаны, джиросаны или турены подѣ поржчителство, взаимнопоржчително отъ несъстоятелни дѣлжникѣ и отъ други съдѣлжници, които са намѣрватъ въ несъстоятелность, участвува въ подѣлытъ на сичкытъ *Массы*, като вѣзва за именуванелната (номинална) стойность на записката си, до конечното ѳ исплащанье (*).

Чл. 250.) Въ случай на испаданье въ несъстоятелность на съдѣлжници на нѣкои заемы, допрощава имъ са да са тѣжѣтъ за заплатенитѣ подѣлы, единѣ противѣ други, само тогазы, когато цѣлата сума на подѣлытъ, които быхѣ дали тѣзи несъстоятелности надмине главитѣ и лехвитѣ на заема; и въ такѣвъ случай този излишѣкъ преминува, спорѣдѣ реда на задѣлженіята, на опѣзи отъ съдѣлжницѣтъ, които быхѣ имали другитѣ за поржцителитѣ (**).

(*) *Примѣръ.* Трѣма взаимнопоржчителны дѣлжници испадатъ въ несъстоятелность; притежательтъ на записка отъ 12,000 гроша да са заплати отъ трѣмата несъстоятелни дѣлжници, вѣзва въ *Массата* на сѣмьго отъ тѣхѣ за дѣлия си дялъ; и послѣдствіе получава :

Отъ <i>Массата</i> на първия	по 50	на стѣ-тѣ	Гр.	6,000.
» » » »	втория	» 35	» » »	4,200.
» » » »	третия	» 15	» » »	1,800.

Сичко Гр. 12,000.

(**) Защото, излишѣкътъ когато са даде на съдѣлжника, който има поржчителство, тогазы поржчителѣтъ са отърва отъ поржчителството си за количество, равнио на този излишѣкъ.

Чл. 251.) Ако нѣкой заемодавецъ, който притежава записи взаимно поржчителствуваны отъ несъстоятелныя длѣжникъ и отъ други съдлѣжници е зель преди несъстоятелността една часть отъ заема си, приема са въ *Массата*, като са преснѣме тѣзи получена часть, а за осталыя длѣгъ запазва правото си противъ съдлѣжника или поржчителя. Съдлѣжникътъ или поржчительтъ, който е заплатилъ дѣльтъ си, приема са въ истата *масса* само за онуй количество, което е заплатилъ за несъстоятелныя длѣжникъ.

Чл. 252.) При сичко че е станжло спогаждане, но заемодавцытъ пакъ иматъ право да са тжжтъ за цѣлата сумма на заема си противъ съдлѣжницитъ на несъстоятелныя длѣжникъ.

ОТДѢЛЕНИЕ ВТОРО.

ЗА ЗАЕМОДАВЦЫТЪ, КОИТО СЖ ОБЕЗПЕЧЕНЫ СЪ ЗАЛОГЪ НА НЕДВИЖИМЫ ИМѢНІЯ И КОИТО ИМАТЪ ПРИВИЛЕГІИ.

Чл. 253.) Онѣзи, отъ заемодавцытъ на несъстоятелныя длѣжникъ, които сж законно обезпечены съ залогъ не са записватъ въ *Массата* на заемодавцытъ, освѣнь за наумѣванье.

Чл. 254.) Синдицытъ въ сѣко време могътъ, по позволеніето на Дѣловодителя, да оттеглятъ залозытъ, въ полза на несъстоятелността, като заплатѣтъ дѣлга.

Чл. 255.) Ако Синдицытъ не оттеглятъ залога и са продаде отъ заемодавца съ цѣна, която надминува заема, Синдицытъ получаватъ избытока; ако цѣната е по-малка отъ заема, обезпеченныйтъ заемодавецъ за остатока влѣзва въ *Массата* като простъ заемодавецъ.

Чл. 256.) Заплатата, която са длѣжи на работницитъ, които несъстоятелныйтъ длѣжникъ, непосредственно е употребилъ прѣзь предидущія мѣсець преди обявленіето на несъстоятелността, влѣзва въ числото на опревилегируванытъ заемы. Заплатата, която са длѣжи на служителитъ за прѣзь шестьтъ мѣсецы, преди обявленіето на несъстоятелността, влѣзватъ сжщо тѣй въ истыя разредъ.

Чл. 260.) Подиръ испродаванъето на недвижимытъ имѣнія и подиръ опредѣлителното изравненіе на реда на обезпеченытъ съ залогъ или съ привилегія заемодавцы, които отъ тѣхъ сж са одобрили, върху стойността на недвижимытъ имѣнія, за цѣлата сума на заемитъ сп, не ще зематъ количеството на обезпеченото си съ залогъ полагапье, освѣнъ подиръ изятіето на полученытъ вече отъ тѣхъ количества заедно съ массата на необезпеченытъ заемодавцы. Количествата, които са преснѣматъ по този начинъ не оставатъ въ массата на обезпеченытъ съ залогъ заемодавцы, но са повръщатъ въ *массата* на необезпеченытъ, за която *масса* става изятіето пмѣ.

Чл. 261.) Кожото за обезпеченытъ съ залогъ заемодавцы, които отъ части само влѣзватъ въ подѣлата на стойността на недвижимытъ имѣнія извършватъ са слѣдующытъ:

Правдинытъ върху *массата* на необезпеченытъ заемодавцы

Станълата продажъ на недвижимытъ имѣнія преди овъзи на движимытъ производатъ Гр. 70,000.

Отъ тази стойность трѣба да са даджтъ

На Първыи обезпеченъ съ залогъ заемодавецъ за заемитъ му	Гр.	40,000.
На Втория » » » » » » остатъкътъ . . .	»	30,000.

Сумма Гр. 70,000.

И тъй като са свърши стойността на недвижимытъ имѣнія, остава да се дава на втория обезпеченъ съ залогъ заемодавецъ още Гр. 5,000, за получаванъето на които не може да приѣтне освѣнъ до продаванъето на движимытъ имѣнія. Тъзи продажъ произвожда Гр. 24,000. Отъ тѣхъ трѣба да са платѣтъ:

На втория обезпеченъ съ залогъ заемодавецъ за остатокъ на заемитъ му	Гр.	5,000.
На Първыи, необезпеченъ заемодавецъ за заемитъ му	»	10,000.
На втория, за заемитъ му	»	15,000.

Сумма Гр. 30,000.

Произведеніето отъ продажбата на движимытъ имѣнія е Гр. 24,000 а дълговетъ влѣзватъ на гр. 30,000; прочее ще са подѣли и даде както слѣдува:

На втория обезпеченъ съ залогъ заемодавецъ	Гр.	4,000.
На Първыи необезпеченъ заемодавецъ	»	8,000.
На втория » » » »	»	12,000.

Сумма Гр. 24,000.

дъци опредѣлительно са изравняватъ, по основанието на отстъпка отъ тѣхнитѣ заемъ подиръ полагаането имъ въ недвижими имѣнія; а паритѣ, които быхъ получили отъ по-рѣжната подѣла, по-вече отъ тѣзи съразмѣрность, задържатъ се отъ количеството на обезпеченото имъ съ залогъ полагаане и са връщатъ на *массата* на необезпеченитѣ заемодавцы.

Чл. 262.) Обезпеченитѣ съ залогъ заемодавцы, които не са одобрени, ще са считатъ като необезпечени заемодавцы.

ОТДѢЛЕНИЕ ЧЕТВЪРТО.

ЗА ПРАВДИНИТѢ НА СЖРУГАТѢ (ЖЕНИТѢ).

Чл. 263.) Сжругатъ когато неспадне въ несѣстоятелность, сжругата, на която недвижимитѣ имѣнія отъ *приката* (*зестрата*) ѝ не сж станали общо достояние на двамата, запазва си правото върху тѣзи недвижими стежания, както и върху онѣзи, които бы придобила отъ наслѣдіе, отъ подарение чрѣзъ завѣщаніе на живы или умрѣлы.

Чл. 264.) Сжругата тѣй сжщо си запазва правото и върху онѣзи недвижими имѣнія, които сж купены отъ нея и въ тайно име, съ пары происходящы отъ реченитѣ наслѣдія и подаренія, стига само въ записа на покупката точно да е записано както употребленіето на тѣзи пары тѣй сжщо да са доказва и тѣхното происхождение чрѣзъ книга (*тефтеръ*), или чрѣзъ другъ достовѣренъ документъ.

Чл. 265.) По който начинъ и да са е съчинило брачното условіе, вѣнъ отъ предвиденія въ предидущія членъ случаи, законопридобытитѣ недвижими стежания отъ сжругата на несѣстоятелныя длѣжникъ принадлежатъ на сжруга ѝ, като че сж платены отъ неговитѣ пары; тѣ трѣба да влѣзатъ въ *Массата* на дѣйствителныя му имотъ, като са запазва правото на сжругата да докажи противното.

Чл. 266.) Сжругата може да получи въ сжщность недвижимитѣ имѣнія, които ѝ сж са дали чрѣзъ брачното условіе,

или които ѝ сж преминали отъ наслѣдіе, отъ подареніе чрѣзъ завѣщаніе на живы или умрѣлы, и които не сж станѣли общо достояніе на сѣпругытѣ, когато са докаже тѣхната сѣщность чрѣзъ книга (*тефтеръ*) или чрѣзъ другъ достовѣренъ документъ. Ако сѣпругата не представи таквози доказателство, то сичкытѣ движимы, въ употребленіе было на сѣпруга, было на сѣпругата, подѣ какѣвто начинѣ и да са е склучила женитбата, преминуватѣ на заемодавцытѣ, като са запазва правото на Сындицытѣ да ѝ отстѣпѣтъ, по позволеніето на Дѣловодителя, потрѣбнытѣ дрехы.

Чл. 267.) Сѣпругата не може да подигне тѣжба за поврщанѣ на онѣзи имѣнія, надѣ които сж станѣли распорѣжданіята, заповѣданы въ 263 и 264-мѣ членѣ, освѣнъ сама ако пріеме отъ горѣ си дълговетѣ и *ипотекутѣ*, които законно тѣжѣтъ надѣ имотѣ и за които или самоволно са е была задѣжлила или сѣдебно е осѣдена (*).

Чл. 268.) Ако сѣпругата е заплатила дългове на сѣпруга си, по законно доказателство са тѣлкува че сж са заплатили отъ неговытѣ пары, и слѣдователно не може да подигне никоя тѣжба противѣ несѣстоятелността, освѣнъ ако докаже противното, какѣто са каза въ 265-мѣ членѣ.

Чл. 269.) Ако сѣпругытѣ е былѣ търговецѣ по времето на бракосѣчитаніето си, или ако, като не е ималѣ тогазѣ друго опредѣлено званіе, е станѣлѣ търговецѣ чрѣзъ нея година, само недвижимытѣ имѣнія, които му сж принадлежели по времето на бракосѣчитаніето му, или които му быхѣ преминали послѣ отъ наслѣдіе, или отъ подареніе чрѣзъ завѣщаніе на живы или умрѣлы, подлежатѣ подѣ *ипотека* на сѣпругата му за обезпеченіе:

I.) На парытѣ и на движимытѣ имѣнія, които бы донесла въ *зестра* (*прика*), или които ѝ быхѣ преминали послѣ бракосѣчитаніето ѝ отъ наслѣдіе, или отъ подареніе чрѣзъ завѣщаніе

(*) Сѣпругата, която са отрече отъ дружественното владѣніе съ несѣстоятелныя си сѣпругѣ, тя пакѣ подлежи на дълговетѣ, които тѣжѣтъ на недвижимытѣ имѣнія, за които законѣтъ ѝ дава право да ги земе на дирѣ.

отъ живы или умрѣлы и на които предаването или заплащането бы доказала чрѣзъ документъ, който носи вѣрно лѣточисленіе ;

II.) На замѣстянето на отчужденитѣ ѝ стезанія прѣзъ продълженіето на женитбата ;

III.) На обезщетяването на длъговетѣ, които сж са заключили отъ нея заедно съ сжпруга ѝ.

Чл. 270.) Сжпругата, на която сжпругътъ ѝ е былъ търговецъ по времето на бракосъчитаніето ѝ, или на която сжпругътъ като не е ималъ тогазъ друго опредѣлено званіе е станжалъ търговецъ прѣзъ първата година на бракосъчитаніето си, никакъ не може по испаданъето въ несъстоятелность да са тѣжи поради преимуществата, които сж обѣематъ въ брачныя условный записъ ; и взаимно, заемодавцитѣ не могатъ да са ползуютъ въ такъвзи случаи отъ направенитѣ подаренія отъ сжпругата къмъ сжпруга ѝ чрѣзъ туй условіе.

ГЛАВА ОСМА.

За подѣлата на движимитѣ имѣнія между заемодавцитѣ и за очищеніето на недвижимитѣ.

Чл. 271.) Дѣйствителныйтъ имотъ отъ произведеніето на движимитѣ имѣнія, като са преснѣматъ отъ него станжалитѣ разноски по управленіето на несъстоялностьта, отстѣпенитѣ помощи на несъстоятельныя длъжникъ и на фамиліята му и платенитѣ на опревеллигированитѣ заемодавцы, остатокътъ са подѣля между сичкитѣ други заемодавцы, по съразмѣрность на тѣхнитѣ освидѣтелствуваны и доказаны заемы.

Чл. 272.) При тѣмъ, Синдицитѣ ежемѣсечно предаватъ на Дѣловодителя каталогъ за състояніето на несъстоялностьта и за вложенитѣ пары въ Кассата на залозитѣ (*депозитиранъето*) ; Дѣловодительтъ ако одобрява, заповѣдва да стане, една подѣла между заемодавцитѣ, опредѣля количеството ѝ, и са погрыжва да са извѣстѣтъ за туй сичкитѣ заемодавцы.

Чл. 273.) Никоя подѣла не може да стане между обитаящитѣ въ Турція заемодавцы, доро са не задържи съразмѣрността на заемитѣ, за които пребывающитѣ вниѣ отъ Турската Държава заемодавцы сж записаны въ равномѣтката. Ако тѣзи заеми не са означаватъ точно въ равномѣтката, Дѣловодителтъ може да рѣши умноженіето на задърженъето, като са запазва правото на Сындицитѣ да прибѣгнатъ противъ туй рѣшеніе предъ Търговското сѣдилище.

Чл. 274.) Тѣзи часть ще са задържи и остави въ Касата на залозитѣ до истеченіето на опредѣления срокъ въ послѣдния параграфъ на 199-ия членъ, и ще са подѣли между препознатитѣ заемодавцы, ако пребывающитѣ вниѣ отъ Императорската Държава заемодавцы не сж освидѣтелствували заемитѣ си, съгласно съ постановленіята на настоящія Законъ. Подобно задържанъе става и за заемитѣ, за приеманъето на които еще не са е издало окончателно рѣшеніе.

Чл. 275.) Никое заплащанъе не става отъ Сындицитѣ доро са не представи записката за количеството на заема. Сындицитѣ забѣлѣжватъ на записката количеството, което са е платило отъ тѣхъ или заповѣдало отъ Дѣловодителя. Но ако появленіето на записката е невъзможно, Дѣловодителтъ може да дозволи заплащанъето, като зема въ вниманіе изложеніето на освидѣтелствуванъето. Въ сѣкой случай, заемодавецтъ издѣлжава въ полытѣ на каталога на подѣлата.

Чл. 276.) Съединеніето на заемодавцитѣ може, като призовава прилично несѣстоятелныя длѣжникъ, да поиска отъ Търговското сѣдилище позволеніе за да са договори и отстранни по отсѣченіе сичкытѣ еще неразрѣшени правдини и тжжбы или само една тѣхна часть; въ този члучай Сындицитѣ ще направѣктъ сичкытѣ изыскваны дѣйствія. Сѣкій заемодавецъ може да са отирави до Дѣловодителя, за да предызвика съразмышленіе на съединеніето колкото за туй.

ГЛАВА ДЕВЕТА.

За испродаването на недвижимитѣ имѣнія на несъстоятелни длъжници.

Чл. 277.) Отъ деня на рѣшеніето, което обявява несъстоятелността, заемодавцитѣ не могатъ да са тѣжжѣ за испродаването на недвижимитѣ имѣнія, върху които нѣматъ *ипотека* противъ заемитѣ си.

Чл. 278.) Ако преди времето на съединеніето не е почѣло съдопроизводство за продаването на недвижимитѣ имѣнія, тогазы само Съдицитѣ могатъ да направѣтъ испродаването имъ; но сж длъжни да престѣпятъ до него, по позволеніето на Дѣловодителя, въ разстояніе на осемь дни, спорѣдъ опредѣленитѣ постановленія за продаването на имуществовата на несъвършеннолѣтнитѣ.

Чл. 279.) По гръжата на Съдицитѣ като са отстѣпѣтъ принадлежащитѣ недвижими имѣнія на несъстоятелни длъжникъ, повторително наддаване не може да стане освѣнь водъ слѣдующитѣ условия и спорѣдъ долнитѣ формалности. Повторителното наддаване трѣба да става въ разстояніе на петнадесеть дни. То не може да бѣде по-малко отъ десеть на сто отъ цѣната на отстѣпаньето. Сѣкій е приетъ повторително да наддаде. Сжщо и сѣкій може да участвува въ отстѣпаньето чрѣзъ наддаване. Туй отстѣпанье с окончателно и по-диръ него не може да стане никакое друго наддаване.

ГЛАВА ДЕСЕТА.

За защищаванье на правдини (исканье на дирѣ на ивща).

Чл. 280.) Въ случай на несъстоятелность, могатъ да са искать на дирѣ испратенитѣ и незаплатены сще търговскы или други записы, и които быж са намѣрили истытъ въ портфеля на несъстоятелния длъжникъ по времето на неговото

испаданье, ако тѣ сж са быле испроводили отъ ступанина имъ съ проста заповѣдь да имъ събере парытѣ и да държи стойността имъ подъ негово расположеніе, или ако сж быле отъ него нарочно предназначены за опредѣлителны платкы.

Чл. 281.) Еще можтъ да са искать на дирѣ сичкытѣ стоки доро са намѣрватъ ненабутаны (въ сжщность), или само една тѣхна часть, които сж са быле предали на несъстоятелныя длѣжникъ за залогъ, или да са продадѣтъ за смѣтка на ступанина имъ. И найпаче може да са иска на дирѣ стойността или частъта на стойността на тѣзи стоки, която стойность не са е заплатила нито изравнила чрѣзъ нѣкое нѣщо, нито прехванѣла чрѣзъ текуща смѣтка между несъстоятелныя длѣжникъ и купувача.

Чл. 282.) Можтъ да са искать на дирѣ испратенытѣ стоки до несъстоятелныя длѣжникъ, доро не сж са быле предали въ влагалищата му или въ влагалищата на комисіонерина, който е натоваренъ да гы продаде за смѣтка на несъстоятелныя длѣжникъ. Обаче не са приема да са искать на дирѣ, ако стокытѣ прѣди тѣхното прѣстигванье сж са продали безъ лукавство, по основаніе на оцѣненія (*фатуры*) и товарителницы, подписаны отъ испратителя. Лицето, което иска на дирѣ е длѣжно да повърне на *Массата* на заемодавцытѣ полученытѣ отъ него пары противъ платката, и сѣка предплата за навлѣма или киріята, комисіонытѣ или обезбѣженіята (*сигуритытѣ*) и другытѣ разноскы, и да заплати въ случай на тѣзи причина що са длѣжнѣ.

Чл. 283.) Продавачтъ може да задържи продаденытѣ отъ него стоки, които еще не сж быле предадены на несъстоятелныя длѣжникъ, или, еще неиспратены было до него, было до нѣкое третьо лице за негова смѣтка.

Чл. 284.) Въ случаитѣ, които са предвиждатъ отъ двата предидушы членове и по позволеніето на Дѣловодителя, Сындицытѣ можтъ да поискать, предаваньето на стокытѣ, като заплатѣтъ на продавача съгласената цѣна между него и несъстоятелныя длѣжникъ.

Чл. 285.) Синдицитъ, по одобреніето на Дѣловодителя могатъ да приематъ прозбытъ за исканье на дирѣ; когато съществува распрѣ Търговското съдилище, като попыта и предпри работата отъ Дѣловодителя, рѣшава за потрѣбнитъ.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА.

За съдебнитъ средства противъ рѣшеніята, които са издаватъ за испаданье въ несъстоятелность.

Чл. 286.) Рѣшеніето, което обявява несъстоятелността и което опредѣля по-напрѣшно деномѣсечіе за време на спираньето на платкытъ, подлежи на прекотъженье, за несъстоятелный длъжникъ въ разстояніе на осемъ дни, а за сѣко лице, което са интересува, въ разстояніе на единъ мѣсець. Тѣзи срокове почиватъ отъ деня, прѣзъ който сж са изпълнили означенитъ формалности въ 152-ма членъ за залепяньето на стѣната и за прогласяваньето.

Чл. 287.) Никаоя прозба на заемодавцытъ за опредѣленіе на друго време за спираньето на платкытъ освѣнъ опуй (време), което произхожда отъ рѣшеніето, прѣзъ което са обявява несъстоятелността или чрѣзъ друго по-последне (рѣшеніе) не са приема подиръ истеченіето на сроковетъ, които сж опредѣлены за освидѣтелствуваньето и доказваньето на заемытъ. Подиръ истеченіето на тѣзи срокове, времето за спираньето на платкытъ остава непреложно опредѣлено колкото за заемодавцытъ.

ОТДѢЛЕНИЕ ВТОРО.

ЗА БАНКРУТСТВАТА.

(Нещастна и лукава несъстоятелность.)

ГЛАВА ПЪРВА.

За просто (нещастно) банкрутство.

Чл. 288.) Случаитѣ на простото банкрутство, са сждѣтъ отъ Търговското сѣдилище въ засѣданіе, и са наказватъ на опредѣляемитѣ отъ Закона наказанія, по силата на рѣшеніе отъ Министерството на Търговіята, поради преслѣдванъето отъ Сындицитѣ или отъ сѣкыго заеодавца (*).

Чл. 289.) Обевява са за простъ банкрутинъ сѣкій търговецъ, който испада въ несъстоятелность, като са намѣри въ единъ отъ слѣдующитѣ случаи :

I.) Ако собственитѣ му или къщны иждивенія са намѣрять въпъ отъ предѣлѣтъ ;

II.) Ако е иждивилъ голѣмы количества по дѣла чисто счастливы (на късметъ), или по дѣла економически върху задължителны записки или стоки ;

III.) Ако съ цѣль за да забави несъстоятелндстьта си е покушилъ стоки, конто да продаде съ нѣ-долны цѣны отъ текущата въ шяцата ; ако, съ тѣзи цѣль са е впусилъ да земе заемы, да издаде въ кръгообращеніе записки или въ други разорителны средства, за да набере пары, и

IV.) Ако подиръ спирањето на платкытѣ си е платилъ на нѣкой свой заеодавецъ въ вреда на *Массата* (**).

(*). Наказаніето на простото банкрутство е затворъ отъ два мѣсеца до двѣ години.

(**). Економически дѣла са именувань откраднатитѣ продажбы на задължителны записки или стоки за опредѣленъ почакъ, подиръ истеченіето на който са плаща разликата на цѣната.

Чл. 290.) Може да са обевн за простъ банкрутинъ сѣ-
кій търговецъ, който е испадналъ въ несѣстоятелность, кога-
то са намѣри въ единъ отъ слѣдующитѣ случаи :

I.) Ако е направилъ за чужда смѣтка, безъ да земе стой-
ността въ замѣна, задълженія видены за доста важны, и по-
горны отъ неговитѣ силы и състояніе ;

II.) Ако са е обевилъ отъ пово въ несѣстоятелность, безъ
да е изпълнилъ задълженіята, които е приелъ отъ горѣ си чрѣзъ
по-преждне спогаждане ;

III.) Ако, като са е оженилъ подъ брачната система или съ
отдѣлни имуществва, не са е съобразилъ съ 269 и 270-ия членъ ;

IV.) Ако, въ разстояніе на тры дена отъ спирането на
платкытѣ си не е далъ на Търговското сѣдилище изыскваното
обявление спорѣдъ 148 и 149-ия членъ, или ако туй обявле-
ніе не съдържа имената на сичкытѣ му взаимнопоржчителны
сѣдружници ;

V.) Ако, безъ законно препятствіе, не са е представилъ
своелично предъ Синдицытѣ въ опредѣленнытѣ случаи и сро-
кове, или, като е былъ получилъ позволеніе за пуцанье отъ
затвора, не са е представилъ предъ Сѣдилището ;

VI.) Ако не е държалъ книги (*тефтери*) или, ако запис-
ваніята му сѣ несвършенны, или безчинно написаны, или ако
не показватъ истенното състояніе на имотя и длговетѣ му,
но при туй безъ да сѣществува лукавство.

Чл. 291.) Синдицытѣ не можтъ да направѣтъ преслѣд-
ванье за просто банкрутство въ името на *Массата*, освѣнъ
като получатъ позволеніето за туй чрѣзъ рѣшеніе, издадено
по лично вышегласіе отъ настоящитѣ заемодавцы.

ГЛАВА ВТОРА.

За лукаво банкрутство.

Чл. 292.) Обевява са за лукавъ банкрутинъ и са наказва
на означенытѣ въ Наказателныя Законъ наказанія противъ
крадцытѣ, сѣкій испадналъ въ несѣстоятелность търговецъ,

който бы скрѣлъ книгытъ си, покрѣлъ, или преправилъ часть отъ дѣйствителныя си имотъ, или който, въ документи-тъ си, было чрѣзь званичны документи, было чрѣзь издадены и подписаны отъ него задължителны записки, было чрѣзь равносмѣтката си, лукаво представи себеси длѣженъ за количества, които не длѣжѣ.

Чл. 293.) Разноскытъ за преслѣдванье на лукаво банкротство въ никой случай не сж за смѣтка на *Массата*. Ако единъ или по-вече заемодавцы станатъ гражданскы тжители въ собственното си име, разноскытъ, въ случай на оправданіе, оставатъ за тѣхна смѣтка.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

За злодѣянія и претжжленія направены въ несъстоятелността отъ други лица или отъ несъстоятелныя длѣжники.

Чл. 294.) Осжждатъ са на наказаніята за лукаво банкротство :

I.) За които са докаже че въ полза на несъстоятелныя длѣжникъ сж скрѣли, покрѣли, или преправили сичкытъ му движимы или недвижимы имѣнія, или само една тѣхна часть ;

II.) За които са докаже че съ лукавство сж представили на несъстоятелността и освидѣтелствуваели лъжовны (недѣйствителны) заемы было въ името си было чрѣзь посредството на други лица ;

III.) Които, като търгуватъ въ чуждо или подъ лъжовно име быхж станжли повинны за дѣлата, които са предвиждатъ отъ 292-ия членъ.

Чл. 295.) Сжпругата, роднинытъ по въсходяща и нисходяща линія или и сватоветѣ на несъстоятелныя длѣжникъ, които быхж скрѣли, покрѣли, или откраднали нѣща принадлежащы на несъстоятелността, безъ да подѣйствуватъ заедно съ несъстоятелныя длѣжникъ, наказватъ са съ наказаніята за кражбата.

Чл. 296.) Спорѣдъ обстоятелствата, които са предвиждатъ въ предишущитѣ членове, Търговското сѣдилище рѣшава, още ако и да са издаде оправдателно рѣшеніе :

I.) Да са повѣрижтъ на *Массата* на заемодавцитѣ, сичкитѣ стезанія, правдини или тѣжбы, които съ лукавство сж са отнели и покрили, и

II.) За обезщетяваніята, които ще са поискатъ и които рѣшеніето ще опредѣли.

Чл. 297.) Синдикътъ, който бы са указалъ виновенъ за злоупотребленіе по своето управленіе, ще са наказва на затворъ отъ два мѣсеца до двѣ години, и на глоба, която не надминува четвъртата часть на обезщетяваніята, що ще са повѣрнатъ и заплатѣтъ на пострадалытъ; тя глоба не може да бѣде по-малко отъ сто гроша.

Чл. 298.) Заемодавецътъ, който са бы съгласилъ, было съ несъстоятелныя длѣжникъ, было съ кое да е друго лице, да получи особенны ползы за гласоподаванъето си по разыскваніята на несъстоятелността, или който бы направилъ особенно условіе, отъ което бы произлѣзла за него нѣкоя полза въ вреда на несъстоятелността, наказва са на затворъ, който не надминува една година. Затворътъ може да са умножи до двѣ години, ако заемодавецътъ е Синдикъ на несъстоятелността.

Чл. 299.) Лукавитѣ условія, които са предвиждатъ отъ предишущія членъ са обявватъ за недѣйствителны противъ сѣко лице, още и противъ истыя несъстоятеленъ длѣжникъ. Заемодавецътъ е длѣженъ да повѣрни парытъ или стойността на нѣщата, на когото принадлежжтъ, които е зель по силата на уничтоженытъ условія.

Чл. 300.) Въ случай когато са бы поискало уничтоженіето на условіята, тѣжбата са поднося предъ Търговското сѣдилище.

Чл. 301.) Сѣко осѣдително рѣшеніе, издадено по силата на тѣзи Главы, за престѣпленія извършены отъ други лица или отъ несъстоятелныя длѣжникъ, какъто и за просто или

лукаво банкротство, залѣпя са на стѣната и са прогласява спорѣдъ опредѣленитѣ формалности, съ иждивеніето на осѣденитѣ.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

За управленіето на стезаніята въ случай на просто и лукаво банкротство.

Чл. 302.) Въ сичкитѣ преслѣдванія и осѣжданія за просто или лукаво банкротство, тѣжбытѣ, освѣнъ онѣзи за които са помена въ 296-ия членъ, са отдѣлять, и тутакси изпълнять сичкитѣ постановленія, които са относять до стезаніята и до разглежданьето на несостоятелността, безъ да могатъ да са възложатъ или пренесатъ на другитѣ сѣдилища.

Чл. 303.) Обаче, Сындицитѣ на несостоятелността сѣ длѣжны да отправятъ до Министерството на Търговіята сѣдебнитѣ документи, актоветѣ, запискитѣ и потрѣбнитѣ свѣдѣнія, за лукавството и измамата на несостоятелныя длѣжникъ.

Чл. 304.) Сѣдебнитѣ документи, актоветѣ и запискитѣ, които сѣ са предали отъ Сындицитѣ на Министерството на търговіята, когато слѣдува испытать, ще са съобщавать чрѣзъ писарь; туй съобщеніе са прави и по прозбата на Сындицитѣ, които могатъ да зематъ особенны извлеченія отъ тѣхъ, или да поискать званичны, които имъ са даватъ отъ писаря. Сѣдебнитѣ документи, актоветѣ и запискитѣ, за които не бы са заповѣдало да са положатъ въ Сѣдилището, подирь рѣшеніето повръщатъ са на Сындицитѣ, които даватъ квитанція (*).

(*) Възможно е да сѣществувать сѣдебны документи, които сѣдилището има интересъ да задържи: н. п. ако тѣ документи са виждатъ подѣльны, и могатъ да дадатъ причина за наказателно преслѣдванье.

ОТДѢЛЕНИЕ ТРЕТЬО.

ЗА ВЪСТАНОВЛЕНІЕТО НА НЕСЪСТОЯТЕЛНЫЯ
ДЪЛЖНИКЪ.

Чл. 305.) Несъстоятелниятъ длъжникъ, който бы запла-
тилъ на пълно сичкитъ си дългове съ главитъ, лихвитъ и
разноскитъ имъ, може да получи своето въстановленіе. Но не
може да го получи, ако е съдружникъ на пѣкое испаднало въ
несъстоятелность дружество, доро не докаже че сичкитъ дъл-
гове на дружеството сж са заплатили на пълно съ главитъ,
лихвитъ и разноскитъ, макаръ и да са е било договорило съ
него особенно спогаждане.

Чл. 306.) Съка прозба за въстановленіе са отправя до
Министерството на Търговіята. Просителтъ е длъженъ да
приложи въ прозбата си издължителнитъ и пр. оправдател-
ны документи.

Чл. 307.) Прозбата и приложенитъ документи са въз-
лагатъ чрѣзъ Министерството на Търговіята на неговитъ чи-
новници, които отправятъ преписитъ имъ до търговскитъ по-
печители, що сж въ мѣстопребываніето на просителя; но той ако
е промѣнилъ мѣстопребываніето си подиръ своята несъстоятел-
ность, тогазъ са отправятъ до търговскитъ попечители на мѣс-
тото, дѣто е станъла несъстоятелността, като ги нато-
варватъ да съберятъ колкото свѣдѣнія могатъ за дѣйствиел-
ността на изложенитъ случайности. Ако несъстоятелността
е станъла въ Цари-градъ, свѣдѣніята ще са получатъ чрѣзъ
Търговското сѣдилище.

Чл. 308.) Препись отъ реченната прозба остава зале-
зенъ два мѣсеци на врътата на Търговекото сѣдилище и на
Борсата и по другитъ сгодны мѣста и са прогласява чрѣзъ
вѣстницитъ.

Чл. 309.) Сѣкій заемодавецъ като не си е получилъ на цѣло главытѣ, лихвытѣ и разноскытѣ на заемытѣ си и сѣкій другъ, който има ентересъ може да направи прекотѣжянье противъ въстановленіето, чрѣзь прозба до Търговското сѣдилище, основана на оправдателны документи. Заемодавецътъ, който прави прекотѣжженъето не може да земе участие въ сѣдбата за въстановленіето.

Чл. 310.) Подиръ истеченіето на двата мѣсецы, Търговското сѣдилище, ако несъстоятелностьта е станѣла въ Цариградъ, или Търговскытѣ попечители, за които са каза по-горѣ, ако несъстоятелностьта е станѣла въ нѣкой вжншенъ градъ, испращатъ до Министра на търговіята свѣдѣніята, които сѣ събрали и прекотѣженіята, които сѣ са по случай направили. Еше прилагатъ и мнѣніето си.

Чл. 311.) Министерството на търговіята издава рѣшеніе, ако приема или отхвърля прозбата за въстановленіето. Прозбата ако са отхвърли, тя не може да са поднови, освѣнъ подиръ една година.

Чл. 312.) Рѣшеніето, което приема прозбата за въстановленіето са испраща до чиновницытѣ на Търговското сѣдилище, ако несъстоятелностьта е станѣла въ Цариградъ, или до търговскытѣ попечители, ако е станѣла въ нѣкой вжншенъ градъ. Реченытѣ Правителственны чиновницы заповѣдватъ да са прочете публично и да са препише въ книгытѣ имъ.

Чл. 313.) Лукавытѣ банкруты, осѣденытѣ за кражба или за злоупотребленіе на повѣренность, онѣзи, които сѣ продали чужды стоки, и настойницытѣ, управелитѣ или другытѣ отговорны, и онѣзи които не са предали нито издѣлжили смѣткытѣ си, никакъ не са въстановяватъ. Простыйтѣ банкрутинъ, който е испѣлнилъ наказаніето, за което са е былъ осѣдилъ, може да са въстанови.

Чл. 314.) Никой испаднѣлъ въ несъстоятелность търго-

вещь не може да присъствува въ *Борсата*, ако не е получила въстановленіето си.

Чл. 315.) Несъстоятелныйтъ длъжникъ може да получи въстановленіе и подиръ смъртьта си.

Настоящійтъ Търговскій Законъ е преведенъ отъ Французскія текстъ; но понеже са налърва по вѣйдъ нѣкоя разлика въ Турскія, за туй ный по-долу издаганы сравненіето на Французскія текстъ съ турскія. (Заб. на Изд.).

РАЗЛИКА

МЕЖДУ ТУРСКИЯ И ФРАНЦУШКИЯ ТЕКСТЪ НА
ТЪРГОВСКИЯ ЗАКОНЪ.

Францушкыйтъ текстъ.

Чл. 1.) и които иматъ за обикновенно свое званіе Търговіята.

Чл. 2.) Могатъ да търгуватъ онѣзи, които сж напълнили двадесетъ и една година на възрастьта си само съ поржчителството на своитѣ настойници

Чл. 3.) която да показва изъ день въ день, изъ мѣсець въ мѣсець имѣніето и дълговетѣ му, търговскитѣ му дѣла,

Чл. 4.) сѣкій търговецъ е длъженъ да съчинява ежегодно каталогъ на своитѣ движими и недвижими нѣща, на имотя и дълговетѣ си и ежегодно да го преписва въ особенна за туй книга.

Чл. 5.) безъ да са оставятъ ненаписаны редове, празны мѣста или притурки въ краищата имъ.

да са нумерува отъ нарочно опредѣленя чиновникъ отъ Търговското съдилище;

Турекыйтъ текстъ.

и които чрѣзъ записы правятъ обезателства за търгуванье.

Онѣзи, които сж напълнили двадесетъ и една година на възрастьта си спорѣдъ постановленіята на търговіята само съ поржчителството на своитѣ попечители или настойници

която да показва изъ день въ день, въ сѣко дѣло, дълговетѣ му, заемитѣ които дава, т. е. сичкитѣ му търговски дѣла.

сѣкій търговецъ е длъженъ ежегодно да съчинява равносметка, която да съдържа описаніето на неговитѣ движими нѣща, на имотя му, на дълговетѣ му, на вѣреситѣ му и на даденитѣ му заеми.

безъ да са оставятъ ненаписаны редове, празны мѣста, заличаваніята, писанье между редоветѣ или притурки въ краищата имъ.

да са нумерува отъ нарочно опредѣленя чиновникъ отъ Търговското съдилище, и на

Чл. 11.) подь съдружеско наименованіе.

Чл. 12.) може да състави часть оть съдружеското наименование.

Чл. 13.) подлежатъ взаимнопоръчително подь сичкытѣ задълженія на дружеството, стига да сѣ са съгласили върху съдружеското наименование.

Чл. 15.) было че сичкытѣ управлявали дружеството, или пъкъ единъ или по-вече го управляватъ за сичкы,

Чл. 18.) да са намѣси въ дѣлата на дружеството или . . .

Чл. 20.) Безименното дружество не работи

Чл. 23.) на никоя лична или взаимнопоръчителна отговорность

Чл. 26.) може да земе форма

Чл. 27.) Ступанството (владѣніето) на акціитѣ може да са докаже чрѣзь записване въ книгытѣ на дружеството.

Чл. 30.) Контрактытѣ на събирателнытѣ или командитны дружества трѣба да са написватъ предъ Търговското сѣдилище или чрѣзь особенны документи.

трѣба да са забѣлѣзва числото на станжлытѣ първообразны документи ;

Чл. 47.) да продължатъ срока за представяньето на документытѣ.

края да са забѣлѣжи числото на страницытѣ съ подписката му; подь особенно наименованіе.

може да има связь съ наименованіето на туй дружество.

подлежатъ взаимнопоръчително подь сичкытѣ задълженія и условія, стига да сѣ са уговорили оть съдружницитѣ, които подписватъ въ името на туй дружество.

Липцава.

Липцава.

Безименното дружество, спорѣдъ постановленіята на търговіята, не работи

на никое поръчителство или задълженіе

зема форма

Именителнытѣ акціи трѣба да са забѣлѣжватъ въ книгытѣ на дружеството.

Контрактытѣ на събирателнытѣ или командитны дружества быле са написали предъ Търговското сѣдилище или чрѣзь особенны документи се сѣ дѣйствителны.

трѣба да са означаватъ имената на съдружницитѣ и числото на станжлытѣ първообразны ; да продължатъ или накъсѣтъ срока за представяньето на документытѣ.

Замѣч. на чл. 51.) Подиръ пречистяньето на имотя на умрѣлыя съдружникъ, който бы ималъ несъвършеннолѣтны наслѣдници, предаваньето му (на имотя) на настойницѣтъ (*vasiutѣ*) или на управителитѣ са рѣшава отъ ВърховнияСъвѣтъ на Правосъдїето.

Чл. 57.) съ исключеніе на онѣзи случаи, когато е имало высша нужда, доказана по Закона.

Чл. 58.) Той е отговоренъ за сичкитѣ *аваріи* (*avaries*) или повреди на стокитѣ и нѣщата, ако нѣма за туй

Чл. 59.) ако посредствующитѣ коммисіонеринъ не са е опредѣлимъ въ документа на испращаньето ;

Чл. 62.) Да показва вида и тѣжината

безъ празны оставены редове и

Чл. 63.) или отъ высша сила.

Чл. 66.) По заповѣдь на В. Порта,

Чл. 69.) Чрѣзь заблѣжки или чрѣзь смѣтка на нѣкой саррафинъ или посредственникъ (*меситинъ*),

Чл. 78.) По съобщеніето на протеста за неприеманьето, джирантитѣ и издательтъ взаимно сж длѣжны да даджтъ порѣчителство за обезпеченіе на заплащаньето на мѣнителницата на надежа ѝ, или да ѝж заплатѣтъ заедно съ разноскитѣ на протеста и на рекамбіото (*επισυναλλαγή*), Порѣчителтъ

Подиръ пречистяньето на имотя на умрѣлыя съдружникъ, той (имотѣтъ) са предава на неговитѣ настойници или управители, ако бы ималъ несъвършеннолѣтны наслѣдници.

съ исключеніе на онѣзи случаи, когато е имало основно препятствіе и праведна причина.

Той е отговоренъ за сичкитѣ *аваріи* или повреди на стокитѣ и нѣщата отъ дѣждъ и влажностъ, ако нѣма за туй ако посредствующитѣ коммисіонеринъ не са е опредѣлимъ отъ търговеца въ документа на испращаньето ;

Да показва вида и шара (цвѣта)

Липцава.

или отъ основно препятствіе, по висока заповѣдь,

Чрѣзь заблѣжка или чрѣзь смѣтка на посредственникъ (меситинъ),

По съобщеніето на протеста за неприеманьето, сѣкій джирантинъ има право да поиска и да земе порѣчителство или залогъ отъ джирантина, който е преди него доро до издателя за обезпеченіе на заплащаньето на мѣнителницата на надежа ѝ ; обаче първыйтъ джирантинъ не може да поиска

было на издателя било на джирантина не е взаимнопоръчителъ, освѣнъ съ онуй лице, за което е далъ поръчителството си.

Чл. 130.) или предъ нѣком общинскый Свѣтъ,

Чл. 152.) въ кратцѣ са прогласяватъ и залепятъ на стѣна

дѣто несъстоятелныйтъ длъжникъ има търговскы заведенія.

Чл. 155.) Рѣшеніето, което обявява несъстоятелността пресича, колкото за самата маса на заемодавцытъ, лихвытъ на сѣкой заемъ,

Чл. 179.) несъстоятелныйтъ длъжникъ ако е на лице може да присѣтствува когато са распечатвать.

Чл. 185.) Дѣловодительтъ може да попыта несъстоятелныя длъжникъ, неговытъ служители и слугы и сѣкыго другыго за сичко онуй, което са касае

Чл. 195.) Ако предметътъ на спогажданъето е отъ неопредѣлена стойность, или стойностьта му надминува петътъ стотинъ гроша,

Чл. 196.) Дѣловодительтъ опредѣля заплатата на слугуванъето му.

Чл. 203.) . . . или да поиска

Чл. 207.) въ случай, когато нѣкой заемъ стане предметъ

поръчителство отъ послѣдныя ; Лицето, което не даде туй поръчителство длъжно е да заплати мѣнителницата заедно съ разноскытъ на протеста и на рекамбиото.

или предъ Свѣтъ,

залепятъ са преписытъ имъ, . .

дѣто несъстоятелныйтъ длъжникъ има земанъе даванъе и съдружницы.

Рѣшеніето, което обявява несъстоятелността пресича лихвытъ

и трѣба да са показватъ на несъстоятелныя длъжникъ ако е на лице, когато са распечатвать.

Дѣловодительтъ може да попыта несъстоятелныя длъжникъ, писаритѣ и слугытъ му за сичко онуй, което са касае

Ако предметътъ на спогажданъето е отъ неопредѣлена стойность, или стойностьта му надминува хылядата и петъ стотинъ гроша,

Лишцава.

и ако заемательтъ е вънъ отъ сѣдалището на търговското сжъдище да поиска

въ случай, когато нѣкой заемъ стане предметъ за испытванъе

за испытванье върху злодѣя-
ніе, или престѣпление,
доро надлежнѣтъ Началства не
рѣшѣть.

Чл. 220.) на сичкѣтъ
ентересуемы страны.

Чл. 225.) и състоя-
ща или въ преобразованіето на
дѣйствиелната часть (имѣніе-
то),

Чл. 228.) Търговско-
то сѣдилище може да заповѣ-
да изыскванѣтъ съхранителны
мѣрки.

Чл. 234.) Замѣчаніето.

върху злодѣяніе, или престѣп-
леніе, или прегрѣшеніе
доро надлежнѣтъ Началства не
быхъ турили рѣка на работата
и го обевили невиненъ.

на сичкѣтъ заемодавцы.

и състояща, или въ покритіето
или въ умаленіето на дѣйстви-
телната часть (имѣніе),

Търговското сѣдилище може да
заповѣда изыскванѣтъ съхра-
нителны мѣрки, за предупазва-
нѣе отъ сѣко упропастява-
нѣе на преминажмото имѣніе въ
владеніето на несъстоятелныя
дѣлжникъ.

Лилицава.

ПРИТУРНА

И А

ТЪРГОВСКИЯ ЗАКОНЪ.

(9 Шезвалъ 1,276 — 18 Априлий 1,860 л.).

ОТДѢЛЕНІЕ ПЪРВО

ВВЕДЕНІЕ.

Членъ Първий.) Търговскитѣ дѣла, независимо отъ качеството на лицата на които принадлежатъ, исклучително са сѣдѣтъ отъ Търговскитѣ сѣдилища. Обаче, въ мѣста, дѣто не са намѣрватъ Търговски сѣдилища, тамшнитѣ законоу-чредены Сѣвѣты за сѣдене на гражданскитѣ дѣла са натоварены да сѣдѣтъ и търговскитѣ распри, но въ такѣвзи случаи, ще са съобразяватъ съ Търговския Законъ и съ Търговското сѣдопроизводство.

Чл. 2.) Сичкитѣ Търговски сѣдбы са сѣдѣтъ първостепенно (първоначално) въ търговскитѣ сѣдилища както въ Цари-градъ тѣй и изъ областитѣ. Но като са исклучватъ дѣлата, за които тѣзи Търговски сѣдилища сѣдѣтъ окончателно по силата на Закона, другитѣ могатъ да са пренесѣтъ второстепенно предъ Апелативнитѣ сѣдилища.

Чл. 3.) За търговскитѣ дѣла ще са състави въ Цари-градъ едно Апелативно сѣдилище (*Дивани Истинѣфъ*) спорѣдъ долуназначенитѣ правила.

Чл. 4.) По Императорска Заповѣдъ ще са опредѣли числото на Търговскитѣ сѣдилища, мѣстото въ което ще

засѣдава сѣко едно отъ тѣхъ, и окружността на вѣдомството на сѣко отъ тѣхъ.

Сѣдилищата, които засѣдаватъ въ Цариградъ и по другитѣ мѣста състоѣтъ отъ два Сѣвѣта, отъ които единийтъ е за дѣлята на сухоземната търговія, а другийтъ за мореплавателната.

Чл. 5.) Сичкытъ Търговскы сѣдилища какъто и Апеллативното са намѣрватъ подъ вѣдомството и надзираніето на Министерството на Търговіята.

Чл. 6.) Не са допрощава на едно и истото лице да има сѣдебна и гражданска служба; слѣдователно никой административенъ чиновникъ не може да бѣде и сѣдебенъ чиновникъ. и напротивъ, никой сѣдебенъ чиновникъ не може да земе и административна служба, освѣнь ако са оттегли отъ прежднытъ си обязанности (службы).

Чл. 7.) Роднинытъ по кръвь, напримѣръ братья, стрикы и вуйкы и роднины до вторыя и третый поясъ, и онѣзи отъ засвѣтяванье, т. е. зетъ съ тестя (*бабалжка*) си, или съ шурия си, или съ бащата на тестя си не могатъ да засѣдаватъ задружно като сѣдници въ Търговскытъ или Апеллативны сѣдилища; а когато произлѣзе сродяванье между двама сѣдници, които сж отъ едно и истото сѣдилище подиръ тѣхното опредѣленіе, сродившій са не може вече да слѣдува своитѣ обязанности, но са сваля отъ службата си.

ОТДѢЛЕНИЕ ВТОРО.

ЗА УСТРОЙСТВОТО НА ТЪРГОВСКИТЪ СѢДИЛИЩА.

Чл. 8.) Сѣко Търговско сѣдилище, има само по единъ Сѣвѣтъ, и състои отъ единъ Предсѣдатель, отъ двама всегдашны (постоянны) и четьрма привременны сѣдници, сѣкій отъ тѣхъ ще гласоподава въ продълженіето на обсъженіята.

Чл. 9.) Търговскытъ сѣдилища, които иматъ два Сѣвѣта, сирѣчь единъ за сухоземната търговія и другъ за морепла-

зателната, спорѣдъ постановленіята на предидушія 4-ий членъ, иматъ по единъ предсѣдатель и по единъ подпредсѣдатель, който предсѣдателствува на съвѣта, когато отсъствува Предсѣдательтъ; а въ сѣкой Съвѣтъ са намѣрватъ по двама всегашни и по четирима привременни сѣдници.

Но поради пространството и важността на Цари-градската търговія, Търговското сѣдилище въ този градъ, което също ще има два Съвѣта, ще има двама Подпредсѣдатели, и сѣко отъ тѣзи двѣ отдѣленія ще има по четирима всегашни и по осемъ привременни Сѣдници, и ако стане нужда може, за по-бързото свършване на дѣлата, сѣкой Съвѣтъ да са раздѣля по на двѣ особни отдѣленія.

Чл. 10.) Предсѣдателитѣ, Подпредсѣдателитѣ, и всегашнитѣ Сѣдници ще са опредѣлятъ съ Императорска заповѣдъ по предложеніето (*такриръ*) на Министра на Търговіята, който, когато са касае за областни Търговски сѣдилища предварително е длъженъ да са съвѣтува за тѣхното назначеніе съ върховната Власть на мѣстото.

Обаче за Императорското утвържденіе и за назначеніето трѣба да са представятъ само лица добры, честны, способны, и които знайтъ Закона и търговското сѣдопроизводство, още и които сж одобрены за таквизи отъ Министра на Търговіята.

Чл. 11.) Реченнитѣ чиновници ще получаватъ прилична заплата, и ще са задържатъ на службытѣ си доро са извадятъ отъ тѣхъ по причина че сж си дали оставката, която са бы пріела, че сж ги осѣдили за злодѣяніе или престѣпление или като са назначатъ на друга служба.

Чл. 12.) Предсѣдательтъ и Подпредсѣдательтъ когато отсъствува или не може да доде на Съвѣта, той са замѣстя отъ по-ветхия всегашенъ Сѣдникъ, по реда на опредѣленіята.

Чл. 13.) Привременнитѣ Сѣдници на Търговскитѣ сѣдилища са избиратъ въ събраніе, състояще отъ по-знаменитѣ мѣстни търговци, и въобще отъ началницѣта на по-вет-

хытъ и по-отличны въ честность, класъ и състояніе търговски заведенія.

Чл. 14.) Каталогътъ на по-знаменитытъ търговцы ще са написва, въ началото на сѣка година, между сичкытъ търговцы на окръжіето на сѣко Сѣдилище, отъ управителитъ на Търговското писалище (*канцеларія*) на мѣстото, въ което за-сѣдава Сѣдилището.

Обаче, този каталогъ ще е дѣйствителенъ само когато са одобри отъ Предсѣдателя на Търговското сѣдилище и още въ Цариградъ отъ Министра на Търговіята, а въ областитъ отъ върховната мѣстна Власть.

Чл. 15.) Сѣкій знаменитъ търговецъ може да са назначи за привремененъ Сѣдникъ,

Ако е на възраст най малко тридесетъ годишна;

Ако най малко отъ петъ години време е търгувалъ честно и отлично ;

Ако никога не е испадалъ въ несъстоятелность, или, като е испадалъ, но отъ послѣ пакъ са е въстановилъ и

Ако не са е былъ осѣждалъ за злодѣяніе или престѣпление

Чл. 16.) Назначеніето става по гласоподаванье и съ съвършено вышегласіе отъ званично призованытъ и присѣтствующы избиратели.

Изложеніе (*мазбата*) за назначеніето, съчинено, и подписано или подпечатано отъ тѣзи избиратели и потвърдено отъ управителитъ на Търговското мѣстно Писалище, са отпраща отъ тѣхъ, въ Цариградъ непосредственно, а въ областитъ чрѣзъ тамшната върховна Власть, до Министра на Търговіята, за да са поднесе отъ него, спорѣдъ дѣйствующытъ постановления чрѣзъ В. Порта, за Императорско утвържденіе.

Чл. 17.) Обязанноститъ на привременнытъ Сѣдници са само почтателны, и не са възнаграждатъ съ заплата, считатъ са като общественна тежестъ, която избраннытъ не може да отбѣгне чрѣзъ отричанье или оставка, освѣнъ по законны извиненія, подлежащы на одобреніето на Сѣдилището, въ което е длѣженъ да съучаствува.

Чл. 18.) Привременниятъ Сѣдници са назначаватъ и опрѣдѣлять само за една година. Но за въ бѣдѣщее за да не престанатъ сичкитъ изедно отъ своитъ обязанности, по първото назначеніе половината отъ тѣхъ ще са опрѣдѣлять за една година, а другитъ половина за шестъ мѣсеци, а въ поспрѣднитъ назначенія, които ще са правѣтъ прѣвъ сѣко шестъ мѣсеци за замѣстянѣето на онѣзи, на които службата са е окончила, сичкитъ опрѣдѣленія ще ставатъ за по една година.

Чл. 19.) Привременниятъ сѣдници, които подиръ година измѣзватъ отъ служба, ако сж съгласуватъ, пакъ непосредственно да са назначѣтъ за още една година, но, подиръ испреченіето на тѣзи служебна втора година, вече не могатъ да са ново да са назначѣтъ, освѣнь подиръ изминуванѣето на една година.

Чл. 20.) Въ случай, когато нѣкой отъ привременниятъ сѣдници испадне въ несѣстоятелность, или са обѣди за злобѣние или прѣстѣпленіе, или пріеме нѣкоя гражданска служба, тутакси са зема грыжа за неговото замѣстянѣе съ друго лице, спорѣдъ формалноститъ и постановленіята на 13, 15 и 16-ия членъ.

Чл. 21.) Сѣкій привремененъ Сѣдникъ, който са е опрѣдѣлилъ поради смърть, поради оставка пріета, или поради вложенихъ причины въ прѣдидущия членъ, испълня своитъ обязанности само за прѣвъ останжлото време отъ продълженіето на повѣленіето на негова прѣдшественникъ.

Чл. 22.) Освѣнь привременниятъ сѣдници, които са опрѣдѣлять както по-горѣ, никой другъ не може да засѣдае тѣто такъвзи въ сѣдилището, въ противенъ случай рѣшеніето вѣето са е издало са уничтожава.

Чл. 23.) При сѣко сѣдилище са намѣрва по единъ писарь, и спорѣдъ нуждата на службата, по единъ или по-вече водписари, по единъ или по-вече тълмачи (*терджиманы*), а болкото са потрѣбны призователи, които да сж хора почтенны и подѣ порѣчителство.

Чл. 24.) Писаритъ, водписаритъ и тълмачитъ са опрѣдѣ-

лять чрезъ Везырская заповѣдь (*буюрултія*), по предложеніе на Министра на Търговіята. Туй предложеніе са прави въ Цари-градскыѣ Сѣдилища на право, а за Сѣдилищата които сѣ въ областитѣ, по отправяемата до него (до Министра на Търговіята) за туй прозба съгласно отъ върховната мѣстна Власть и отъ Предсѣдателя на Сѣдилището до което са касаетъ.

Чл. 25.) Призователитѣ са опредѣлятъ въ Цари-градъ отъ Министра на търговіята, а въ областитѣ отъ върховната мѣстна Власть.

Тѣзи призователи ще носѣтъ, за да са отличаватъ отъ другыѣ, особенъ знакъ на якъта си, а дѣлата и длѣжноститѣ имъ ще са опредѣлѣтъ чрезъ особенны Уставы.

Чл. 26.) Предсѣдателитѣ, подпредсѣдателитѣ, всегдашныѣ и привременны сѣдници, писаритѣ и тълмачитѣ, дороже са приели върху си обязанноститѣ (службата) си, ако са въ Цари-градъ ще даватъ кѣтва предъ Върховныя Сѣвѣтъ на правосѣдіето (*меджлиси-бала*) (*), ако ли сѣ вѣнъ изъ областитѣ, предъ Върховната мѣстна Власть, въ присѣдствіе на Сѣвѣта ѣ.

ОТДѢЛЕНІЕ ТРЕТЬО.

ЗА НАДЛЕЖНОСТЪТА НА ТЪРГОВСКИѢ СѢДИЛИЩА

Чл. 27.) Търговскыѣ сѣдилища рѣшаватъ :

1.) За сѣка распря, която са касаетъ до задѣлженіа и условия между търговцы, банкеры (**), монетопромѣнителитѣ

(*) Понеже сега като е уичтоженъ Върховный Сѣвѣтъ на Правосѣдіе (*Мезлиши бала*) а вмѣсто него е съставенъ на 21 Марта 1,868 г. другъ такъвъ Сѣвѣтъ подъ наименованіе *Дивани Аджали Адліе* на когото са изложихъ уставитѣ въ настоящето ни събраніе отъ стр. 86—107 заради туй горѣпоменжтата кѣтва са дава предъ него. (Заб. на Изд.).

(**) Ако и спорѣдъ общитѣ Закони банкерскыѣ дѣла да сѣ считатъ за търговскы, но при туй понеже банкерыѣ (*саррафитѣ*), които са намѣрватъ отъ древно време при Османското Правителство, и които иматъ називаемата Императорска привилегія *Буѣружу*, управяватъ са отъ особенны уставы, и распритѣ които

еснафы, освѣнъ ако отъ туй дѣло проистича че тѣхнытѣ распри не надлежтъ на вѣдомството на Търговскытѣ сѣдилища, въ такъвъ случай Търговскытѣ сѣдилища препращатъ распрята до надлежното сѣдилище;

II.) За распри, които са отнасятъ до търговскы дѣла, безъ да са дава вниманіе какви сж лицата, които сж ги направили.

Чл. 28.) Законътъ счита за търговскы дѣла:

Сѣка покупка на храни и стоки за препродаванье быле сжщественны (суровы), быле изработены и преобразены, или и просто дадены да са употребяватъ съ наемъ;

Сѣко индустриално и комисіонерско предпріятіе, какъто и сѣко преносянье на стоки по сухо или по море, по рѣкы и іезера;

Сѣко условіе за даванье на нѣкое мѣсто на храни и разны другы стоки; отварянье и съставенье на заведенія за търгуванье, за извършванье на работытѣ на сѣко лице и за продаванье чрѣзъ публично наддаванье на разновидны стоки; за отварянье на увеселителны заведенія т. е. на *театра бавове* и т. п.;

Сѣко монетопромѣнително, банкерско или меситско дѣло; Сичкытѣ дѣла на публичнытѣ банкы;

Сѣкой записъ, който са размѣнява между търговцы, еснафы и банкеры, сѣка мѣнителница, или преносянье на пары отъ едно мѣсто на друго, сѣка записка издадена да са плати на заповѣдь или на преносителя.

Чл. 29.) Сжщо Законътъ счита за дѣла на мореплавателната търговія:

касаѣтъ до този видъ банкерскы дѣла, т. е. да са зематъ и даватъ на заемъ пары, но силата на тѣзи уставы подлежтъ на вѣдомството на Сѣвѣта, който са намѣрва въ Министерството на Императорската съкровищница (*Хазиней гасса*); сждбытѣ на този видъ банкеры, който са касаѣтъ какъто са по-горѣ каза само до сѣтки на даванье и земанье на заемъ и до происходящытѣ дяхвы отъ тѣхъ, какъто и до сега ше са разглеждатъ и сждѣтъ спорѣдь уставытѣ отъ реченія Сѣвѣтъ, но безъ да проистича нито най малка тщета отъ туй исклучително постаповленіе за означенытѣ въ 27-мя какъто и въ другытѣ членове на тѣзи *Притурка сждбы*. За точно знаніе на тѣзи, забѣлѣжи са тука настоящето замѣчаніе.

Съко предпріятіе за направа, за покупка, за продажба и преподажба на кораби за вътрѣшно и външно мореплаванье.

Съко преносянье на стоки по море;

Съка покупка или продажба на въжья, вѣтрила, храны и пр. потрѣбы за кораби;

Съко хващанье или даванье подъ наемъ на кораби, и съко земанье или даванье на морскій заемъ.

Съко обезбежденіе (*сигорита*) и други обезателны записки, които са касаѣтъ до мореплавателната търговія;

Съко съгласіе или условіе за надници или за главенье на дружина (*тайфа*—*матрозы*) за кораба;

Съко задъженіе на мореплаватели за слугуванье въ търговскы кораби.

Распритѣ, които проистичать отъ тѣзи различни дѣла ще са разглеждатъ и сѣдѣтъ отъ Търговскытѣ сѣвѣты на мореплавателната търговія.

Чл. 30.) Търговскытѣ сѣдилища на мореплавателната търговія сѣщо ще разглеждатъ и сѣдѣтъ съка распря, която са касае до съкой видъ *аварія*; само въпросытѣ за стѣлкновеніе (сблъснванье) на кораби о кораби или о крайморскы здація предварително ще са възлагатъ на испытаніето на комисія, състояща отъ вѣщцы лица и натоварена да съчини изложеніе, по основаніето на което ще сѣди.

Чл. 31.) Търговецкытѣ сѣдилища сѣщо ще разглеждатъ и сѣдѣтъ тѣжбытѣ, които имъ са подносятъ противъ управителитѣ, пасаритѣ, събирачитѣ (*таксилдарытѣ*) и прочіи слугители и слугы на търговцытѣ само за земанье—даваньето на търговеца, при когото слугувать.

Чл. 32.) Сѣщо разглеждатъ и сѣдѣтъ распритѣ, които са пораждатъ за преніето ако противнытѣ страны иматъ или нѣ качеството на търговецъ, еснафъ, или банкеринъ, или за преніето сѣществували или нѣ търговско дружество.

Чл. 33.) Сѣщо сѣдѣтъ за сичко, което са касае до испаданье въ несъстоятелность, съгласно съ означенытѣ постановленія въ Втората часть на Търговскыя Законъ.

Чл. 34.) Търговскитѣ сѣдилища още разглеждатъ и сѣдятъ тѣжбытѣ, които са подигатъ отъ банкеры или противъ банкеры, за заключенытѣ между тѣхъ задълженія, или за онѣзи, които сѣ приели отъ горѣси противъ лица търговцы или не (*).

Чл. 35.) Търговскитѣ сѣдилища сѣ ненадлежни да разглеждатъ и сѣдятъ тѣжбы, противъ ступаны на стежания (мюлк-сахиби), противъ земледѣлцы, или лозары, за продаванетоъ на тѣхнитѣ произведенія, и тѣжбы противъ търговцы за заплащанье на храны и стоки, покупены за кѣзната или потрѣба. Но въ случай, когато не е забѣлѣжена въ нѣкой записъ подписанъ отъ търговецъ частята, която не произтича отъ търговско предпріятіе, подобнытѣ записы са считатъ че сѣ направены за търговско предпріятіе на подписанныя, и распритѣ, които произтичатъ отъ тѣхъ зематъ са въ вниманіе предъ търговскитѣ сѣдилища.

Чл. 36.) Търговскитѣ сѣдилища разглеждатъ и сѣдятъ окончателно :

I.) Сичкитѣ тѣжбы, на които главитѣ не надминуватъ количеството на петъ хыледы грошове ;

II.) Сичкитѣ тѣжбы за по-вече отъ петъ хыледы грошове, които зависѣтъ отъ вѣдомството на търговскитѣ сѣдилища, и за които противнытѣ страны, като могатъ да располагатъ правдинитѣ си, быхъ изевили висменно че искатъ да са сѣдятъ опредѣлительно и окончателно ;

III.) Противотѣжбытѣ или прозбытѣ за прехващанье, които сѣ за по-малко количество отъ петъ хыледы грошове и още ако, тѣ като сѣ съединены на главната тѣжба, быхъ надминували петѣтѣ хыледы грошове.

Ако главната тѣжба или противотѣжбата надминува горѣозначенытѣ предѣлы, сѣдилището рѣшава за сичкитѣ само първостепенно.

Чл. 37.) Ако сѣдилището, предъ което са поднося

(*). Постановленіята на замѣчаніето на 27-ия членъ също са приспособиватъ вѣрно и на настоящія 34-ий членъ.

нѣкоя тѣжба, е ненадлежно колкото за съществуването на предмета, противнѣтъ страни могатъ по сѣко застояванье на съдебата да поискать да ѣж дигнать, но тѣ ако и да не быхъ поискали туй, съдилището е длѣжно самичко да са обеви ненадлежно и отъ самосебеси да ѣж препрати на надлежното съдилище.

Чл. 38.) Не може да са пренесе отъ едно търговско съдилище на друго тѣжба, която по същество подлежи на надлежността на търговскѣтъ съдилища, поради друга законна причина, доро туй не са поиска преди наченваньето на съдяньето, и отъ страна на тѣжителя или на тѣжимыя.

ОТДѢЛЕНІЕ ЧЕТВЪРТО.

ЗА ВЪТРЪШНАТА СЛУЖБА НА ТЪРГОВСКѣТЪ СЪДИЛИЩА.

Чл. 39.) Въ писалището на сѣко търговско съдилище ще са намѣрва книга, въ която ще са забѣлѣжватъ имената, прѣкорѣтъ и своенственоститѣ на всегдашнѣтъ и привременны съдници щомъ са опредѣлятъ.

Чл. 40.) Съдилищнѣтъ Предсѣдатель ще опредѣля, чрѣзъ обявленіе, веднѣжъ прѣзъ сѣко шестъмѣсечіе, днитѣ на засѣданіята и часоветѣ на наченваньето и окончаваньето на слушаніята, на които продълженіето не може да трае по-вече отъ петъ часа на день.

Чл. 41.) Туй обявленіе, написано на езыцѣтъ и наречіята, които са говорѣтъ и разбиратъ въ мѣстото, са заляпя на вѣншината стая на съдилището и са прогласява чрѣзъ вѣстницитъ, ако съществува въ мѣстото.

Чл. 42.) Предсѣдательтъ е длѣженъ да обявява наченваньето на засѣданіята точно по опредѣленыя часъ, освѣнъ ако нѣкои отъ всегдашнѣтъ или привременны съдници не быхъ присѣтствували, тогазъ са постѣпа спорѣдъ означенѣтъ въ слѣдующія членъ.

Чл. 43.) Ако нѣкой всегдaшeнъ или привремененъ сѣдникъ не доде да присѣтствува по наченванъето на засѣданіето, Предсѣдательтъ, като забѣлѣжи отсѣтствието му [въ просевербалната книга на засѣданіята, писмено му извѣстява, ако ли недохожданъето му са повтори, като забѣлѣжи вторый пѣтъ неговото отсѣтствие, напомня му го чрѣзъ званично писмо (*тескерѣ*), да е точенъ и на време да дохожда за изпълненіето на обязанноститѣ си.

Ако ли отъ ново бы изосталъ да не доде на засѣданіето и въ тридневно разстояніе ако не оправдае отсѣтствието си за причини отъ законны препятствія, Предсѣдательтъ тутакси заповѣдва да са съчини изложеніе (*мазбата*), което потвърдява едното му подиръ друго отсѣтствие, направеното призоваване до него и неговото равнодушіе и непослушаніе, което испраща, ако е въ Цари-градъ, до Министра на търговіята, ако ли е въ областитѣ, до тамшното върховно Началство, което, като отправи до реченныя всегдaшeнъ или привремененъ сѣдникъ потрѣбнитѣ напомняванія, може, въ случай на еще едно ново повтаряне, да го счете за сваленъ (оволненъ) и да предизвика замѣстянъето му спорѣдъ правилата за избиранъето и за опредѣленіето, които са означавать въ предидущето второ отдѣленіе.

По грижата на реченныя Министръ или Началство, точно изложеніе за тѣзи случка ще са залепя на вжншната сѣдилищна стая, за знаніе на публиката.

Чл. 44.) Всегдaшнитѣ сѣдници са възнаграждатъ съ парична заплата; но привременнитѣ сѣдници, които нѣматъ никаква парична заплата и които при тѣмъ быхъ показали рѣвностъ и стараніе по извършванъето на своитѣ обязанности, ще получватъ като възмездіе, въ окончаніето на службата си, едно свидѣтелство, за да знае сѣкій тѣхното достопохвално поведеніе.

Туй свидѣтелство, като са подпечата съ печата на сѣдилището, предава имъ са само тогазъ, когато сѣдилището, състояще исключително отъ Предсѣдателя и отъ всегдaшнитѣ

сѣдници, го одобри по вышгласіе чрѣзъ тайно гласоподаване. Написаното за туй изложение (*мазбата*) ся подни- сва отъ сичкытъ, и служи като основаніе на реченното сви- дѣтелство.

Званиченъ препись отъ туй изложение ще са залепя по грыжата на Предсѣдателя, на вѣншната сѣдилищна стая за знаніе на публиката.

Чл. 45.) Въ сѣдилищното писалище ще са намѣрва кни- га, въ която ще са забѣлѣжватъ по числителенъ разредъ, и по реда на поевяваніята имъ, сичкытъ възложены прозбы.

Туй забѣлѣжанье ще съдържа деномѣсечіето на преда- ваньето на прозбата, имената, прѣкорытъ, народността и мѣстопребываніето на противнытъ страны, името, прѣкорытъ и отдѣленіето отъ което зависи призовательтъ, който носи прозбата, и предмета на тѣжбата.

Нумерътъ и деномѣсечіето на забѣлѣжаньето сжщо ще са забѣлѣжватъ и на грѣба на прозбата.

Чл. 46.) Никой предметъ не са приема за разыскванье доро са не забѣлѣжи, какъто са каза въ предидущія членъ.

Чл. 47.) Призовательтъ, който носи прозбата е длѣженъ, да подѣйствува за забѣлѣжаньето ѳ въ разстояніе на дваде- сетъ и четиры часа отъ какъ са възложи, съ исключеніе на званичнытъ празници и на распусытъ, въ противенъ случай са избличава а ако повтори, тогазь са и изважда отъ служ- бата си.

Чл. 48.) Най-късно тры дни преди засѣданіето, Пред- сѣдательтъ ще написва и залепя на вѣншната сѣдилищна стая, на турскый и на другытъ въ употребленіе въ мѣстото езыцы, каталогъ за сѣдбытъ, които ще са разгледать въ него, по реда на тѣхното забѣлѣжанье въ книгата на писалището.

Но сѣдбытъ, които са касаѣтъ до секвестры и до дру- гы спѣшны дѣла са исключватъ отъ този редъ и особенно са залепять, за да са разгледать преди сѣка друга.

Чл. 49.) Двама уводители (*мюхзирѣ*) на залата стоѣтъ единыйтъ вѣтрѣ а другыйтъ отъ вѣнъ вратата на стаята на

засѣданіята, за да ввождатъ противнитѣ страни по изгласяванъето на имената имъ.

Подобно двама стражары (*запѣта*) стоѣтъ отъ вѣнътъзи врата за изпълненіето на председателювитѣ заповѣди.

Чл. 50.) По времето на разыскваніята, никоя отъ противнитѣ страни не може на особно да са разговаря съ нѣкого отъ сѣдниците.

Чл. 51.) Никой всегдашенъ или привремененъ сѣдникъ не може, по времето на засѣданіето, да поиска да спогажда противнитѣ страни.

Щомъ са изгласи нѣкоя сѣдба, трѣба да са окончава спорѣдъ закона и формалноститѣ.

Чл. 52.) По времето на слушанъето на нѣкоя сѣдба и преди съвѣщаніето за нея, всегдашнитѣ и привременни сѣдници сж длѣжны да отбѣгнатъ израженіето на какво да е мнѣніе за въ полза или вреда на този предметъ.

Чл. 53.) Единъ или въ нужда двамина отъ по-способнитѣ писари сж длѣжны по нужда да присѣтствуватъ въ залата прѣзъ сичкото продълженіе на разыскваніята.

Тѣ държатъ, въ продълженіето на засѣданіето, особена просевербална книга за да забѣлѣжатъ въ нея точно едно подиръ друго съдопроизводството на засѣданіята.

Чл. 54.) Тѣзи просевербална книга трѣба да съдържа :

I.) Името на Председателя ;

II.) Имената и прѣкоритѣ на присѣтствующитѣ сѣдници по разглежданъето на сѣка сѣдба ;

III.) Имената, прѣкоритѣ, народноститѣ и свойственноститѣ на противнитѣ страни, и съдържаніето на домогваніята, на разказваніята и на предложеніята имъ ;

IV.) Опредѣленіето на представенитѣ документи ;

V.) Имената, прѣкоритѣ, народноститѣ и исповѣдитѣ на свидѣлитѣ, ако сж са слушали свидѣтели ;

VI.) Кратко изложение на новопоевяемитѣ въпросы ;

VII.) На конецъ повѣлителната часть на рѣшеніята, които ще са издадѣтъ.

Чл. 55.) Просевербалът на разыскванъето доро трае засѣданіето са подписва отъ Предсѣдателя, отъ всегдашнытъ и привременны сѣдницы и отъ писаритѣ, които сѣ зели участие въ разыскванъето, и служи като основаніе за съчиненіето на рѣшеніето.

Чл. 56.) Писаритѣ сѣ отредены да съчиняватъ рѣшеніята, които преписватъ въ нарочна книга.

Сѣко рѣшеніе носи увелечителенъ нумеръ и са подписва или подпечатва въ тѣзи книга отъ Предсѣдателя, отъ всегдашнытъ сѣдницы и отъ писаря.

Чл. 57.) Врѣчаванъето на преписа на рѣшеніята става по деномѣсеченъ редъ на тѣхното издание, и въ разстояніе на двадесетъ и единъ день най-късно отъ туй деномѣсечіе.

Писаритѣ сѣ отговорны за закѣсняванъето на туй врѣчаванъе, освѣнъ ако са случи нѣкоя законна причина, происходяща отъ мъчното и многозаплетено положеніе на работата.

Чл. 58.) Врѣчаванъето на рѣшеніето става чрѣзъ преписъ подобенъ на означенъя оригиналъ въ 56-я членъ, подписанъ отъ Предсѣдателя и отъ писаря и подпечатанъ съ печата на сѣдилището.

Чл. 59.) Сѣко сѣдилище има особитѣ печать, който носи, спорѣдъ единообразныя модель, името на мѣстото и Императорскыя гербъ (знакъ) т. е. една звѣзда въ средъ полумѣсечіе.

Печатътъ на различнытъ областны сѣдилища имъ са испращатъ отъ Министра на търговіята, който пазн образа имъ.

Чл. 60.) Писалищата на търговскытъ сѣдилища ежедневно сѣ отворены и най-малко по шесть часа на деня, съ исключеніе на празничнытъ дни, а писаритѣ сѣ длѣжны, като нѣматъ законно препятствіе, редовно да са намѣрватъ въ тѣхъ и сѣкога да са занимаватъ съ службата си, въ противенъ случай имъ са правѣтъ забѣлѣжки, порицанія и билъ са свалятъ отъ служба, ако го нуждата изыска.

Чл. 61.) Писалището са отваря баремъ единъ часъ преди засѣданіето и са затваря единъ часъ послѣ окончаніето му.

Часовѣтъ, по които са отваря и затваря писалището, са опредѣлятъ чрѣзъ обявление отъ Предсѣдателя, което като са събщи на реченнытъ чиновници, залепя са и на външната стая на сѣдилището за знаніето на публиката.

Чл. 62.) Сѣкой сѣдебенъ записъ, документъ и пр., които са быхъ предали отъ противнытъ страны на писалището, забѣлѣжватъ са въ нарочно държима книга за туй, и имъ са дава квитанція отъ писаря.

Чл. 63.) Писаритъ не могатъ да даджтъ преписы, или да позволятъ на други лица да зематъ познаніе отъ съдържаніето на предаденытъ на писалището сѣдебны документи, записы и пр., освѣнь на онѣзи лица за които са позволи отъ Предсѣдателя чрѣзъ негово назначеніе, забѣлѣжено върху прозбата, подадена отъ лицата, които непосредственно са ентресуватъ, или на тѣхнытъ сътѣжебници, въ противепъ случай зема са парична глоба не по-малко отъ сто грошове нито по-много отъ хыляда, като са запазватъ и обезщетавааніята на противнытъ страны, които сж быхъ ущетили отъ туй. Въ случай на повтаряне, престѣпникътъ писарь еще са сваля и отъ службата си.

Чл. 64.) Преписытъ, които са предаватъ отъ писаря са подписватъ или подпечатватъ отъ него че сж съгласны съ оригинала, и за да сж званичны, подпечатватъ са и съ печата на сѣдилището.

Писарьтъ е отговоренъ за измѣненіето на смисъла на сѣдебнытъ записы, документи и пр., отъ които бы далъ преписъ, за което обезщетаваа лицата, които сж быха ущетили.

Чл. 65.) Писарьтъ само по позволеніето на сѣдилищныя Предсѣдатель може да предаде нѣкой сѣдебенъ документъ, записъ и пр., които му са въврены; но и въ таквъ случай е длъженъ предварително да написва единообразенъ преписъ отъ тѣзи документи, и да подѣйствува да са подпише подписката или удари печата на подписаря, който го е преписалъ, еще и самъ да го подписва или подпечатва съ печата си.

Този единообразенъ преписъ са потвърждава отъ Предсѣдателя и са оставя на мѣсто първообразния, който служи до връщанъето му.

Чл. 66.) Въ писалището са намѣрва една кассіерина книга, въ която са забѣлжватъ по слово и число количествата, които са полагатъ или предаватъ на туй писалище и са дава отъ писаря на предавателя квитанція за тѣхъ, която са отрезва отъ двойна (*кочанлия*) книга.

Чл. 67.) Кассата на писалището трѣба да са преглежда сѣка седмица отъ Предсѣдателя.

Тѣзи касса са заключа съ двѣ различни ключелки; Предсѣдательтъ пази ключа на едната, а писарьтъ на другата.

Чл. 68.) Означенитѣ въ предидущитѣ членове книги и сѣка друга писалищна книга трѣба да сж подвързаны и номеруваны, тѣ са забѣлжватъ и преглеждатъ отъ Предсѣдателя сѣка седмица.

Чл. 69.) Писалищната служба, сирѣчь съчиненіето, поправянъето, вмѣстяванъето, преписванъето и предаванъето на преписитѣ на рѣшеніята и на другитѣ сѣдилищны дѣла, както и доброто съчиненіе и държенъе на различнытѣ книги са расподѣля отъ Предсѣдателя по различнытѣ писари и подписари, когато са тѣ намѣрватъ по-вече, за да знае сѣкій особно своитѣ обязанности, да са грижи на време, редовно, и точно да ги изпълня, щото и службата да са извършва по-правилно и по-бързо.

Чл. 70.) Сѣкій писарь и подписарь е длъженъ на време да извършва сичкитѣ дѣла на службата си, въ противенъ случай са порицава отъ Предсѣдателя, а еще замѣстя са и съ другыго, ако стане нужда.

Чл. 71.) Въ окончаніето на сѣко тримѣсеціе, главнытѣ писари на търговскитѣ сѣдилища сж длъжны да съчиняватъ единъ краткъ статистическый изводъ (*мюфредатъ дефтери*) за сичкитѣ введени въ сѣдилищата сѣдбы прѣзъ реченното временно разстояніе, за които сж са издали рѣшенія и на които еще слѣдува сѣденъето, и да го подносятъ на Министра на търговіята.

Въ окончаніето на сѣка година ще написватъ обща статистика (*хуляса*), която, като са потвърди за точността си, отъ съдилищния Предсѣдатель, ще са испраща на Министра на търговіята, който ще ѝх прогласява на различни езици чрѣзъ вѣстниците.

Чл. 72.) Предсѣдателитѣ на търговскитѣ съдилища съ собствената си подписка или съ печата на търговското съдилище потвърдяватъ дѣйствителността на подпискитѣ и печатитѣ на сѣкой документъ; но тѣзи потвърденія за да са дѣйствителны на сѣкадѣ изъ Императорската Държава, ако ставатъ въ Цари-градъ трѣба да са потвърдява дѣйствителността на подписката на Предсѣдателитѣ и на съдилищния печатъ и отъ Министра на търговіята, ако ли сж въ областитѣ, отъ мѣстната върховна Власть.

Чл. 73.) Тълмачитѣ, които са намѣрватъ при нѣкое търговско съдилище ще получаватъ заплата, съразмѣрна съ нуждытѣ на мѣстото.

Тѣхнитѣ обязанности са ограничаватъ въ устния преводъ на думытѣ на подсѣдимытѣ страны, които незнайтъ турския езикъ, въ писменныя преводъ на изложеніята, предложеніята и на другитѣ съдебны записы и документи, които са подносятъ предъ съдилището и които сж написаны на другъ езикъ, безъ никое прегълкуванье или измѣненіе на смысла имъ.

Чл. 74.) Тълмачитѣ ще подписватъ писменнытѣ си преводы и ще сж отговорны за сѣка тцета, която са бы причинила на подсѣдимытѣ страны, отъ неточността на устнытѣ имъ или писменны преводы.

ОТДѢЛЕНІЕ ПЕТО.

ЗА УСТРОИСТВОТО НА ЦАРИ-ГРАДСКОТО АПЕЛЛАТИВНО СЪДИЛИЩЕ (*Дивани истинафъ*).

Чл. 75.) Съставя са въ Цари-градъ при Министерството на търговіята едно апеллативно съдилище, на което ще са възлагатъ, съгласно съ предназначенытѣ условія въ търгов-

ското сѣдопроизводство, дѣлата, които приемятъ апелация, сирѣчь, оплакваніята и съпротивленіята противъ нѣкое рѣшеніе, издадено за распря, сѣдена и рѣшена въ нѣкое търговско сѣдилище.

Туй сѣдилище има за предметъ отъ ново да сѣди распрята, когато, подиръ испытванъето на подобнытъ рѣшенія, бы намѣрило основно причинытъ и оплакваніята, които са предлагать противъ тѣхъ, съгласно съ условіята на апелацията.

Чл. 76.) Апелативното сѣдилище, предсѣдателствуемо отъ Министра на търговіята, има три члена всегдашни и петъ привременны.

Чл. 77.) Членовѣ 10, 11 и 12-ый отъ настоящата Притурка сѣщо са приспособяватъ и за всегдашнытъ членове на апелативното сѣдилище.

Чл. 78.) Привременнытъ членове на апелативното сѣдилище са избирать отъ Предсѣдателя и отъ цѣлото тѣло на търговското сѣдилище и отъ Министра на търговіята, изъ помежду по-знаменитытъ мѣстны търговцы, които вече сѣ послужили почтенно и които сѣ быле привременны членове при търговскытъ сѣдилища, и които иматъ доказателство за достопохвалното си поведеніе, спорѣдъ правилата на 44-ья членъ.

Тѣхното опредѣленіе става чрѣзъ Императорска заповѣдъ по основаніето на подносваното избирателно изложеніе (*мазбата*).

Чл. 79.) Членовѣ 17, 18, 19, 20, 21 и 22-ый подобно са приспособяватъ и върху привременнытъ членове на апелативното сѣдилище.

Чл. 80.) При апелативното сѣдилище са намѣрва единъ тълмачъ, единъ писарь, и достаточное число подписари и призователи.

Тѣ са избирать и опредѣлять спорѣдъ 24 и 25-ья членъ на настоящата Притурка.

Чл. 81.) Чиновницытъ на апелативното сѣдилище, които и да сѣ, и тѣ са подчиняватъ изъ равно подъ означената въ 26-ья членъ кѣтва, която е опредѣлена за чиновницытъ на търговскытъ сѣдилища.

Чл. 82.) Апеллативното съдилище не може да издаде рѣшеніе, ако не състои най-малко отъ единъ членъ по-вече отъ половината си членове, освѣнъ Предсѣдательтъ, който не се тречислява въ туй число.

Чл. 83.) Сичкытъ означены членове въ четвъртото отдѣленіе на настоящата Притурка, които са относятъ до вътрѣшната служба на търговскытъ съдилища, изъ равно са приспособяватъ и върху вътрѣшната служба на апеллативното съдилище.

ОТДѢЛЕНИЕ ШЕСТО.

ЗА ПРОТЕСТЫТЪ.

Чл. 84.) Съкой протестъ за мѣнителница трѣба да са прави по прозбата на приносителя или на негова повѣренъ.

Чл. 85.) Членовѣтъ 130 и 132-ий отъ търговскыя Законъ са тѣкуватъ и разесняватъ спорѣдъ слѣдующытъ два членове. За туй вмѣсто тѣхъ ще са приспособяватъ тѣзи два членове.

Чл. 86.) Протестытъ за неприеманье или неплащанье на съкой мѣнителница са прави въ писалището на търговското съдебно писалище (*Канцеларія*) у мѣстопребываніето на примателя на мѣнителницата.

Ако въ мѣстопребываніето на примателя не са намѣрва търговско съдилище или търговско писалище, протестытъ са потвърдява отъ мѣстното административно Началство на неговото мѣстопребываніе, обаче съхраняватъ са сичкытъ форманности, които сж опредѣлены за протестытъ.

Чл. 87.) Никой документъ, въ видѣ на свидѣтелство написанъ отъ търговцы или отъ другы лица, не може да замѣсти протеста, който са опредѣля по-горѣ какъто и въ търговскыя Законъ; но когато са случи да са изгуби мѣнителницата, както са предвижда отъ 107-ия до 111-ия членъ въ търговскыя Законъ, тогазы са постѣпа спорѣдъ означенытъ правила въ тѣзи членове.

Чл. 88.) Протестътъ се прави въ мѣстопребываніето на пріимателя, въ мѣстопребываніето на лицата, които мѣнителницата означава за платцы въ нужда, и въ мѣстопребываніето на третото лице, което ъз бы нріело по посрѣдство, и сичкытъ тѣзи чрѣзъ единъ и истый документъ, отъ който са съобщава точанъ препиешъ, по тѣзи различни мѣстопребыванія.

Чл. 89.) Ако въ мѣнителницата е криво забѣлѣжено изявленіето на мѣстопребываніето, а истенното мѣстопребываніе не са намѣри, преди протеста предшествува документъ за търсяне, който са написва въ изложеніе отъ правителственныя чиновникъ, чрѣзъ който показва че при сичкытъ дирянія които бѣль направиль станжло невъзможно да са изнамѣри пріимательтъ.

Послѣ става протестътъ, и неговъ препись са залепя на главнитѣ врата на търговското сѣдилище или писалище, ако има таквызи, а другъ на вратата на мѣстното правителствено Началство.

Чл. 90.) Опредѣленитѣ формалности за протестытъ за неплащанье на нѣкоя мѣнителница са приспособяватъ и за протестытъ на запискытъ, които са на заповѣдь.

Подобно са приспособяватъ, заедно съ опредѣленитѣ измѣненія отъ туй естество на дѣлото, и върху протестытъ, които ще ставатъ за неиспълненіето или закѣсняваньето на изпълненіето на нѣкоя обезателна или задължителна записка.

ОТДѢЛЕНІЕ СЕДМО.

ЗА ОБЕЗТЩЕТАВАНІЯТА.

Чл. 91.) Обезтщетаванія за неиспълненіето или за пропуцаньето на изпълненіето на нѣкоя обезателна или задължителна записка, само тогазъ са плащатъ (дѣлжѣтъ), когато дѣлжникътъ са званично и писменно призове, че е пропуцнѣль изпълненіето на задълженіето си; ако ли дѣлжникътъ за което са е задѣлжаваль да даде, или да направи, само въ опредѣлено време е можѣло да са даде или направи, а туй време е

оставилъ да са измени, и ако, като е былъ длъженъ да не направя нищо, а той е направилъ онуй, което му е било забранено, въ тѣзи случаи длъженъ е да плати обезщетяванія и лихвы, и безъ да е пропустилъ срока.

Чл. 92.) Длъжникътъ са счита че е пропустилъ срока да са измени, или ако му са е подала званична призовка, или прощестъ, или другъ равносильнень документъ, или по силата на сѣщія обезателенъ записъ, ако са означава въ него че, безъ никакой документъ и чрѣзъ самото истечение на срока, длъжникътъ да са счита че е пропустилъ срока да са измени.

Чл. 93.) Длъжникътъ са осажда, когато сѣществува случай за плащанье на обезщетяванія, или като не е изпълнилъ задълженіето си, или като е пропустилъ неговото изпълненіе, когато не може да докаже че неиспълненіето и пропуцаньето сѣ проистекли отъ вѣншна причина, която не може да са препиши (възложи) на него.

Чл. 94.) Никое обезщетяванье не са плаща (длъжи) когато, послѣдствие на высша нужда или на случайно обстоятелство, длъжникътъ са е былъ възбранилъ да даде или да направя туй, което са е задължилъ, или е направилъ онуй, което му е било забранено.

Чл. 95.) Длъжимытъ обезщетяванія на заемодавцытъ сѣстоѣтъ въобще въ тѣчетата, която сѣ притеглили, и въ ползата, отъ която сѣ са лишили, освѣнь слѣдующытъ исключенія.

Чл. 96.) Ако длъжникътъ не е можалъ да изпълне задълженіето си безъ да е употребилъ лукавство, той подлежи на заплащаньето само на онѣзи обезщетяванія, за които е станжло споразумѣніе или е можло да стане съ противната страна по времето на условіето.

Чл. 97.) И въ случай, когато неиспълненіето на условіето, происхожда отъ лукавството на длъжника, обезщетяваніята трѣба да сѣдържѣтъ какъто тѣчетата, която е притеглена противната страна (заемодавецътъ), тѣй и ползата отъ която са е лишила, и тó само което е непосредственно послѣдствие за неиспълненіето на условіето.

Чл. 98.) Когато въ условието са означава че който претъжни изпълненіето му ще заплати опредѣлено количество за обезщетяване, тогазъ не може да са наложи на противната страна по-голъмо или по-малко количество.

Чл. 99.) За задълженіята, които са ограничаватъ въ заплащанъето на парично количество, обезщетяваніята, които проистичатъ отъ закъсняванъето на изпълненіето, сѣкога състоитъ въ осъжданъето за заплащанъето на законный лихвъ по дванадесетъ на стотъ на годината.

Тъзи лихва са плаща безъ заемодавецътъ да е длъженъ да докажи никаква тцета.

Въ случай, когато несществува никое условіе за лихва въ задължителната записка, лихвата на длъжимото количество са плаща само отъ деня на протеста, ако е былъ направенъ протестъ, или отъ възложеніето на тжбата, ако не е былъ станжлъ такъвзи протестъ.

Чл. 100.) Изработенытъ лихвы на главытъ могатъ да производатъ лихвы или по силата на съдебно рѣшеніе, или по силата на особенно условіе, стига само, или въ прозбата или въ условието, да са касае до лихвы, длъжимы понѣ за една цѣла година.

Чл. 101.) Също и изработенытъ наемы (*curii*) производатъ лихвы само отъ който день са е възложила тжбата или отъ деня, който е опредѣленъ чрѣзъ условието.

Чл. 102.) Противната страна, която е спичедила съдебната си има право да си получи отъ осъдената страна заплатенытъ даждія за протестытъ, за тжбытъ и за рѣшеніята и за сичко друго което са препознава отъ Закона като съдебно иждивеніе.

Обаче търговскытъ съдилища какъто и апелативното могатъ да прехващатъ сичкытъ разноскы, или отъ части, ако противнытъ страны сж са осъдили взаимно въ нѣкои точки, или ако сж сжпругъ и сжпруга, баща, или майка, или чада, братья и сестры, или сватове отъ истата линія.

ОБРАЗЪ НА ХАТТИ-ХУМАЮНА.

«ДА БЪДЕ СПОРЪДЪ СЪДЪРЖАНИЕТО».

ТЪРГОВСКО СЪДОПРОИЗВОДСТВО.

(10 Ребі-юлз-Ахжрз 1278 — 1 Октомврий 1,862 л.).

ЧАСТЪ ПЪРВА.

ЗА НАЧИНА НА НАЧЕНВАНЬЕТО, НА РАЗГЛЕЖДАНЬЕТО И НА
ОКОНЧАВАНЬЕТО НА СЪДБИТЬ.

ГЛАВА ПЪРВА.

За тѣжбытъ.

Членъ Първий.) Тѣжбата са поднося въ видъ на прозба (*арзухалъ*), написана на гербова хартия (*веракѡи-сахихѣ*).

Чл. 2.) Прозбата трѣба да означава деня, мѣсеца и годната, името, прѣкора, занятіето и мѣстопребываніето на тѣжителя и на тѣжимыя; когато са случи нѣкой отъ тѣхъ да не е подданикъ на высокославното Правителство да означава на кое Правителство е подданикъ; предмета на тѣжбата и съкращеніе на доказателствата, и на конецъ, търговското съдилище на което са иска да са възложе съдението на предмета. Тя са подписва или подпечатва отъ подносителя. Тѣжба въ която са е пропустило нѣщо отъ горѣозначенитѣ не са приема.

Чл. 3.) Предметътъ за надлежността на търговското съдилище, което ще съди са опредѣля какъто слѣдува:

1.) Тѣжителятъ може, по избираніе, да поиска възложеніето

на съдбата си или на съдилището, което е въ мѣстопребываніето на тѣжимыя, или, ако този послѣднийтъ нѣма мѣстопребываніе, тогазь на съдилището, което е въ привременното му мѣстопребываніе, или на съдилището въ мѣстото, дѣто са заключило условіето или предаванъето, което е произвело исканъето, или тамъ, дѣто ще са заплатѣтъ парытъ. Ако съ тѣжимытъ много лица, тѣжителтъ може да введе съдбата предъ търговското съдилище въ мѣстопребываніето на одного отъ по-главнытъ.

II.) Като са поевн тѣжба противъ какво да е дружество, освѣнъ противъ акціонерско, подигната отъ нѣкого отъ неговытъ членове, или отъ друго нѣкое лице, дружеството ако съществува, тѣжбата са разглежда предъ търговското съдилище на неговото сѣдалище, ако ли са е развалило, и смѣткытъ му съ са прегледали, тогазь са разглежда въ съдилището у мѣстопребываніето на тѣжимыя членъ.

III.) Тѣжбата, която са подига отъ заемодавцы на умрѣлъ чловѣкъ, ако оставеното му имущество още не са е подѣлило, тя принадлежи на търговското съдилище на мѣстото, дѣто ще стане подѣлата, ако ли са е подѣлило, тогазь пѣкъ принадлежи на съдилищата у мѣстопребываніето на тѣжимытъ наследници.

IV.) Съдбата за испаданье въ несъстоятелность са съди въ търговското съдилище у мѣстопребываніето на несъстоятелный дѣлжникъ. Съдба, която са относя до несъстоятелность е онѣзи, която са е породила отъ несъстоятелность, и която са е случила по времето на несъстоятелността, и която зависе само отъ нея.

V.) Като са разглежда нѣкоя съдба, ако са поевн друга, происходяща отъ задѣлженія или порѣчителство, а относителна на първата, тѣзи появена съдба са възлага на търговското съдилище, което съди главната съдба. Но ако са докаже отъ дѣлата, или отъ документи, че главната съдба е само за цѣль (орудіе) щото, поради появената, да са съди тѣжимыйтъ въ друго съдилище а не въ онуй у мѣстопребываніето му, той

може, въ сѣдба за задълженія или за поръчителство, да поискане преносенъето на сѣдбата отъ онуй сѣдилище предъ което са е призовалъ, на друго.

Чл. 4.) Прозба, която са подава въ Цари-градъ ако не са е възложила отъ Министерството на търговията, а по възъ изъ областитѣ отъ върховната Власть, не са приема отъ търговскитѣ сѣдилища.

Чл. 5.) Прозбата, като са възложи, опредѣля са за означената въ нея сѣдба единъ призователь, комуто са дава забѣлжка (посола) за туй му опредѣленіе.

ГЛАВА ВТОРА.

За призоваванъето на противнитѣ страни.

Чл. 6.) Призоваванъето на противнитѣ страни предъ сѣдилището за опредѣленъ день става по лѣточислителенъ редъ отъ какъ са забѣлжатъ прозбитѣ въ таблицата; но са исключатъ спѣшнитѣ сѣдбы.

Чл. 7.) Призовката са написва двойна, на турски и на другъ езикъ, който е по-общъ въ мѣстото, подписва са отъ сѣдилищния Предсѣдатель, и са подпечатва съ печата му.

Чл. 8.) Призовката съдържа и означава деня, мѣсеца и годината, името, прѣкора, званіето и мѣстопребываніето на тѣжителя и на тѣжимыя; тѣ ако сж чужды подданицы, на коя Държава сж подданицы; името, прѣкора, мѣстопребываніето на призователя и на отдѣленіето, при което слугува; подлежащитѣ предметъ и съкращеніето на доказателственнитѣ средства; сѣдилището, което ще сѣди върху предмета, и на коенець, отреденя срокъ, или опредѣленя день, за представленіето на противнитѣ страни предъ сѣдилището. Призовката, която не съдържа сичкитѣ тѣзи счита са недѣйствиелна.

Чл. 9.) Ако мѣстопребываніето на противнитѣ страни са намѣрва въ сухоземнитѣ Европейски или Азіятски страни, зависящи отъ Императорската Държава, срокътъ, който са

отстъпа за представлението имъ предъ съдилището ще е осмодневенъ, пречисляемъ отъ деня на предаването на призовката; а на означения срокъ са прилагатъ още толкози дни, колкото *конацы* разстояніе има отъ мѣстопребыванието на противныйѣ страны до сѣдалището на съдилището, като са смѣта за сѣкой *конакъ* разстояніе по шесть часа.

Чл. 10.) Когато са случи мѣстопребыванието на нѣкой призоваемъ да е въ чужда земя, а той са случи да са на мѣрва въ Императорската Държава, призовката пакъ му са предава, и срокътъ, който ще са приложи за представлението предъ съдилището ще е онзи, който са смѣта за отстояніето отъ привременното му мѣстопребываніе; но въ нужда срокътъ може да са продължи отъ Предсѣдателя. Ако е съдбата спѣшна, Предсѣдательтъ може по опредѣлителна прозба на тѣжителя, да заповѣда да са призове тѣжимыйтъ въ разстояніе на по-късо време, или и тутакси, на утрѣшния день отъ тѣжбата; също, спорѣдъ обстоятелствата, като земе отъ тѣжителя поржчителство и изыскваното обезпеченіе за случайны обезщетаванія, може, за съхраненіе на неговыйтъ правдини, да позволи съхранително секвестриране върху движимыйтъ имѣнія на тѣжимыя.

Чл. 11.) Призоваване за късо време, което са означавъ въ предидущія членъ са позволява за противната страна, която нѣма мѣстопребываніе; еще и за дѣла, които са относатъ до съоржженіята, до храныйтъ, до дружината и поправката на кораби готовы за отплуване, и до други въобще спѣшны, т. е. до таквизи, които сж за обезателства на навло и товарителници, и за рѣшенія на свършаны съдбы на мореплавателната търговія, които привременно ще са изпълнятъ.

Чл. 12.) Ако мѣстопребыванието на призования е вънъ отъ сухоземныйѣ Европейскы и Азіятскы страны на Османската Имперія, въ Кыпръ, Критъ, и изъ други островы по Средиземноморе, отъ морскыйтъ ѣ владѣнія, отстъпа са два мѣсечень срокъ.

Ако ли лежи въ подлежащыйтъ на Османската Държава Сѣверны крайбрѣжія на Африка, или въ иностранны пог-

ничны на Турція страны, отстѣпа са тримѣсечень срокъ ;

Ако ли лежи въ Европа, а не въ пограничны страны на Османската Имперія, отстѣпа са шестымѣсечень срокъ ;

Ако, на конецъ, освѣнь реченытъ страны мѣстопребываніето му лежи въ отдалечены страны, на Африка, Азія, Америка, или въ островытъ на Атлантическыя Океанъ, отстѣпа са една година срокъ.

Опредѣляемыйтъ срокъ са одвоява, ако мѣстопребываніето са намѣрва въ Държава воююща противъ Императорското Правителство.

Чл. 13.) Едната отъ призовкытъ са предава отъ призователя на истыя призоваемъ, или на нѣкого отъ неговытъ роднины или слугы, които съжителствувать въ къщата му.

Чл. 14.) Призовката не са предава на призоваемыя само въ къщата му, но са предава и вънъ отъ нея, и въ корабъ билъ ако са намѣри.

Чл. 15.) Призовательтъ, като предаде по тозь начинъ едната отъ призовкытъ на призоваемыя, или на нѣкого отъ неговытъ роднины или слугы въ *махалата* му, другата, като са подпише или подпечата отъ оногози на когото са е предала, занося ѳ на съдилищното писалище.

Чл. 16.) Ако лицето, на което са предава призовката обевы че не знае да пише, или че нѣма печать, или ако не ще да ѳ подпише или подпечата, тогазь призовательтъ повыквы махаленскыя *мухтаринъ* и двама съсъды на призоваемыя, за да подпишжтъ или подпечататъ призовката, като написватъ ясно и причината на туй дѣло.

Чл. 17.) Ако призоваемыйтъ е чуждъ подданникъ, едната отъ призовкытъ са предава чрѣзь консула или чрѣзь тълмача на Посолството, отъ което зависи ; а другата, която е остана въ рѣцѣтъ на призователя, подписва са отъ едного отъ реченытъ чиновницы, който обевыа че му са е предала другата.

Чл. 18.) Точното изпълненіе на постановленіята на предидущытъ шесть членове е необходимо, въ противенъ случай предаванъето е недѣйствиелно.

Чл. 19.) Призовката като са обеви за недѣйствителна поради небреженіето на призователя, той може да са осъди да заплати разноскутъ на унищожената призовка и съдене. а еще и да обезщети противникътъ страны. Спорѣдъ обстоятелствата, изважда са и отъ службата си.

Чл. 20.) Призовката ако са отправя

I.) До държавно или градско Началство, ^{където} тя са предава, дѣто са намѣрва централно управление, на писалището, което са счита за негово мѣстопребываніе, и въ рѣцѣтъ на управителя; а дѣто не са намѣрва таквози, предава са на истия правителствени чинovníкъ, или на писалището му;

II.) До търговско дружество, което съществува, тя са предава въ сѣдалището му, на управителя, ако ли нѣма управителъ, тогазы на едного отъ съдружницикътъ му, или въ мѣстопребываніето му;

III.) До търговско дружество, което са намѣрва въ несъстоятелность, или до *Масса* на заеодавцыкътъ му, тя са предава на Съндицыкътъ, или въ мѣстопребываніето имъ;

IV.) До чловѣкъ, който нѣма въ Турція познато жилище или мѣстопребываніе, призовката, по заповѣдъ на Предсѣдателя са залепя на стаята на търговското сѣдилище, на което са е възложила сѣдбата, и нейнъ прѣписъ са прогласява чрѣзы вѣстникътъ, а особенно чрѣзы онзи вѣстникъ, който са издава по езика на призоваемия;

V.) Ако призоваемыйтъ обитава вънъ отъ окръжіето на търговското сѣдилище, призовката са испраща съ писмо отъ Предсѣдателя до върховното мѣстно Началство на неговото мѣстопребываніе, за да му са предаде безъ забава. А призовательтъ, който занесе писмото на пощата длѣженъ е да земе отъ нейното писалище и да донесе лѣточислена и подпечатана записка за предаванъето на речепото писмо;

VI.) Ако призоваемыйтъ обитава въ чуждо мѣсто, Предсѣдательтъ сѣщо праща съ писмо призовката до Министерството на външникътъ дѣла, щото прѣзы него бързо да са проводи до неговото мѣстопребываніе.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

За публичността на заседанията и за реда на залата имъ.

Чл. 21.) Какъто въ търговскитѣ съдилища, тъй и въ апелативното съденіе са извършва публично; обаче, ако въ публичността на разискваніята съществува нѣщо докато не на правитѣ, или друго важно препятствие, съдилището може да рѣши, послѣ съвѣщаніе, да не стане съденіето публично; но при тѣмъ е длъжно послѣ да обяви на Министерството на търговіята причината на тѣзи мѣрка.

Чл. 22.) Порядокътъ на разискваніята въ залата са възлага на Председателя.

Чл. 23.) Лицата, които дохождатъ въ залата за слушаніе, сж длъжни да мълчатъ, да стоѣтъ благочинно, и тутака да са повинуватъ на сѣко за благочиніето повѣленіе, отправяемо отъ Председателя.

Чл. 24.) Който по съденіето не мълчи, или съ намигванія и движенія одобрява или неодобрява било изложеніята на подсѣдимитѣ страни, било думитѣ на съдилищнитѣ членове, било заповѣдитѣ на Председателя и съдебното рѣшеніе, или какъто и да е, който става причина на смущеніе, и не са повинува на отправяемитѣ заповѣди отъ Председателя, послѣдствие на тѣзи, призовава са да излѣзе внѣ отъ залата, и ако не послуша, тутака са олава, и като са забѣлѣжи въ просевербала, туря са въ затворъ за двадесетъ и четири часа, по писменна и подпечатана заповѣдь отъ Председателя.

Чл. 25.) Ако виновнитѣ за смущеніето е чиновникъ на търговското съдилище, освѣнъ наказаніето въ предидущия членъ, за пръвъ пѣтъ са сваля отъ служба, не за по-дълго време отъ единъ мѣсець.

Ако осъденитѣ чиновникъ апелира туй рѣшеніе, апелацията му не възбранява приспособяваніето на наказаніето.

Чл. 26.) Лицата, които докачатъ или заплашватъ съди-

лицныйтъ сѣдници или чиновницы, по времето на изпълненіето на тѣхныйтъ обязанности, по писменна заповѣдь отъ Предсѣдателя, са тутакси олавятъ и запираатъ. И като са разгледа испытътъ имъ въ разстояніе на двадесетъ и четеры часа, спорѣдъ изложеніето, което са съчинява отъ надлежныя чиновникъ, и което показва достонаказателното дѣло, по рѣшеніето на сѣдилището са запираатъ отъ двадесетъ и четеры часа до една седмица, и са наказватъ на парична глоба до двадесетъ сребърны петацы. Ако виновныйтъ не сж са оловили на часа, реченытъ наказания са отсждатъ върху имъ заочно (отсжественно); но, ако въ разстояніе на десетъ дни отъ съобщеніето на заочното рѣшеніе право на истытѣ или въ обиталищата имъ, додатъ самоволно да са запрѣтъ, въ такъвъ случай иматъ право да направѣтъ прекотѣженъе противъ рѣшеніето, което гы е осждило.

Чл. 27.) Ако са види за нужно че виновныйтъ трѣба да са накаже на по-тежки наказания отъ горѣреченытъ, работата са възлага на надлежното сѣдилище, което сѣди за престѣпленія, или на онуй, което сѣди за злодѣянія, да сѣди и възложи наказаніето, съгласно съ постановленіята на наказателныя Законъ.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

За дохожданъето на противныйтъ страны предъ сѣдилището и за разглежданъето на сѣдбата имъ.

Чл. 28.) Противныйтъ страны сж длѣжны или самолично да са представятъ на сѣдилището, или да проводѣтъ свои повѣренны (*векилы*), законно опредѣлены. Законна повѣренность (*векилликъ*) е онъзъ, която са дава нарочно за сѣдбата, за която са касае; но и общата повѣренность, която може да обнеме тѣзи сѣдба, са счита законна. Повѣренността са дава или чрѣзъ званиченъ документъ, или чрѣзъ особитъ, който носи подписката или печата на даятеля ѝ, или която са написва на призовката; но ако не са даде званично, само

тогазъ има сила, когато противната страна не направи възражение противъ дѣйствителността на подписката или на печатата на даятеля ѝ.

Чл. 29.) Записътъ на повѣренността са предава преди сѣденъето, на главния сѣдилищный писарь, който безъ ния заплата, забѣлѣзва «прегледа са».

Чл. 30.) Никой не са приема като повѣренъ, ако не носи законенъ записъ на повѣренность, или ако не са опредѣли отъ противната страна предъ сѣдилището.

Чл. 31.) Предсѣдательтъ, членоветъ, писаритъ, тълмачитъ и призователитъ, които са намѣрватъ при търговскитъ и апелативно сѣдилище, не можтъ да ставатъ повѣренны за сѣдбы, които са разглеждатъ, было предъ сѣдилищата, при които служатъ, было предъ други търговскы сѣдилища. Но като иматъ право да са сѣдѣтъ, самолично представляемы, предъ търговскитъ сѣдилища и предъ апелативното, за собственытъ си работы, можтъ да са представятъ и като повѣренны на своитъ сѣпругы, и на онѣзи свои и на сѣпругытъ си въсходящы и нисходящы роднины, сѣщо и на сирацытъ, които са намѣрватъ подъ тѣхното настойничество (опекунство).

Чл. 32.) Сѣдилището и отъ самосебеси може да рѣши за противнытъ страны самолично да са представятъ предъ него, щото самичкы да разѣснѣтъ работата. Но, ако има законно препятствіе за дохожданъето имъ, сѣдилището заповѣдва на едного отъ сѣдницытъ, да отиде на къщата имъ, и да земе изыскванытъ свѣдѣнія. Той, зема съ себеси единъ сѣдилищный писарь, и двама свидѣтели, които не сѣ роднина на противната страна, спорѣдъ възбранената линія отъ Закона, нито нейны домашны, и съчинява изложение за изявленытъ, което подписватъ или подпечатватъ какъто сѣдилищныйтъ писарь тѣй и свидѣлитъ.

Чл. 33.) Ако, като сѣ са представили самолично противныцытъ, сѣдилището по първото си разыскванъе не рѣши окончателно, онзи отъ противныцытъ, на когото обяталицето

не е въ мѣстото дѣто засѣдава съдилището, е длъженъ да назначи обиталище въ туй мѣсто, което да са забѣлѣже въ просевербалната книга. Въ случай, когато не назначи обиталище, тогазъ документътъ, които ще му са съобщѣтъ отъ съдилището, още и преписътъ на самото рѣшеніе, който ще са издаде са испращатъ до съдебното писалище (*канцеларія*), и са считатъ като законно съобщены.

Чл. 34.) Като умре нѣкое лице отъ противницѣтъ преди окончаніето на разыскванъето, неговѣтъ наслѣдници извѣствяватъ, спорѣдъ означената формалность, преключеніето къмъ другия противникъ. Въ този случай, той е длъженъ да подаде нова прозба, съ която да проси призоваванъето на наслѣдницѣтъ на умрѣлия за окончаніе на высящата съдба. Ако не стори тѣй, което стане, и което са рѣши за съдбата, подиръ обявеното къмъ него умирање, е недѣйствително.

Чл. 35.) Ако призованѣтъ наслѣдници спорѣдъ предидущія членъ, за окончаніе на съдбата, не са представятъ предъ съдилището по времето на опредѣленія срокъ, То съди заочно, и издава рѣшеніе по основаніе на станжлытъ разыскванія преди смъртъта на другия противникъ; но срещу който противникъ са издаде туй рѣшеніе, той има право да направи прекотѣженъе.

Чл. 36.) Сѣкій е длъженъ да докаже своитѣ домогванія: ако ли не може, отблснаватъ са предложеніята му. При тѣмъ, какъто ще са каже въ Главата за клѣтводаяніето, противникътъ, който не може да докаже, има право да даде клѣтва на противника си.

Чл. 37.) Ако противникътъ не одобри представеня за доказателство документъ, или откаже дѣйствителността му, или направи домогванія че е поддѣланъ (*сактѣ*) а пѣкъ лицето, което го представя постоянноува за приеманъето му, тогазъ, какъто са означава въ Главата за издирванъето на подписа или на печатъ са отлага продълженіето на главната съдба, доро са разрѣши туй станжло разногласіе. Но ако документътъ за който е думата са относя само до нѣкои отъ предложеніята,

сѣдилището прѣстъпа до испытаніето и рѣшеніето на прочитѣ.

Чл. 38.) Въ случай, когато стане нужда противныйтѣ страны да са препратѣтъ на комисія или на помирители, за да са разгледатѣ смѣтки, да са зематѣ въ вниманіе документи или книги (*тефтери*), или да са испита и издири подробно пѣкое мѣчно или заплетено исканье, сѣдилището, чрѣзъ преуговорително рѣшеніе (*карари удади*) опредѣля трима или петъмина настоятели или помирители, и имъ заповѣдва да чуѣтъ противныйтѣ страны, и да ги спогодѣтъ ако е възможно; ако ли не сполучатѣ спогажданьето, тогазъ да издириѣтъ подсѣдимыя предметъ, съгласно съ Закона, да обевѣтъ своето мнѣніе и рѣшеніе и да поднесѣтъ изложеніе, основано на правилата на Закона, и съчинено по вышегласіе. При тѣмъ, когато мнѣніята сѣ различни, въ туй изложеніе, или въ друго ще са означи сѣко тѣхно мнѣніе заедно съ причиныѣтъ, върху които са е оскovalo.

Чл. 39.) Изложеніето на комисіята са предава на сѣдилищното писалище, и въ опредѣления день отъ Предсѣдателя, противныйтѣ или са представятѣ, или като сѣ са прилично призовали, а тѣ не са представятѣ, изложеніето са прочита и са подтвърдява или измѣнява отъ сѣдилището, подирѣ обсѣждане, което става послѣдствіе на разыскваньето върху него. Но когато са случи противныйтѣ страны да сѣ позволили чрѣзъ *компромесс* на членовѣтъ на комисіята да разрѣшатѣ подлежащата распря, като помирители, тогазъ са приспособяватѣ постановленіята, що са означени въ Главата за помирительныйтѣ рѣшенія.

Чл. 40.) Ако търговското сѣдилище не приеме напълно или само пѣкоя часть отъ означеныѣ въ изложеніето, и не са проевѣти достаточо отъ него за разрѣшеніето на речената распря, тогазъ То и безъ прозба на противныйтѣ страны може да рѣши съставяньето на нова комисія; и тѣзи комисія може да поиска отъ прежнята колкото разъясненія види за нужны.

Чл. 41.) Ако противнитъ страни не щжтъ да зематъ участіе или не са съгласіжтъ за избиранъето на членоветъ на комисіята, тогазь гы избира и опредѣля сждилището.

Чл. 42.) Исклучванъе на сждникъ е направената прозба отъ противника за да не участвува въ сжденьето исклучваныйтъ, нито да подаде мнѣніе за нея. Законныйтъ причины, които ще са означжтъ въ особенна Глава, по които единыйтъ отъ противницытъ може да исклучи нѣкой сждникъ, приспособяватъ са и за исклучванъето на членове на комисіята; но исклучванъето на тѣзи членове, трѣба да са предложи на търговското сждилище, въ разстояніе на три дена отъ тѣхното опредѣленіе.

Чл. 43.) Членоветъ на комисіята, веднжжъ като приематъ отъ горѣси дадената на тѣхъ заповѣдь, не можжтъ вече да са оттеглятъ безъ породены дѣйствиелны препятствія, които сждилището приема за таквызи.

Чл. 44.) Като умре нѣкой членъ отъ комисіята, или като са одобри оволненіето му, опредѣля са другъ на негово мѣсто.

Чл. 45.) Търговското сждилище може, за по-лесно разглежданъе на нѣкоя сплетена и мжчна сждба, да натовари п одного отъ своитъ членове, който да съчини изложеніето, което въ кратцъ да обнема предмета и предлагаемыйтъ причины, по основаніе на устнытъ разъясненія и на документытъ, които ще са представятъ отъ противныйтъ страни, безъ да изложи собственното си мнѣніе.

Туй изложеніе сжщо са прочита въ услышаніето на сждилището и въ присжтствіето на противныйтъ страни, които иматъ право да поправятъ ако са е пропуснжла нѣкоя погрѣшка или нѣщо, на което не са е было обърнало вниманіе.

Чл. 46.) Когато сждилището разбере че предметътъ са е вече достаточено разъяснилъ, Предсѣдательтъ обявва разыскванъето свършено, и подиръ туй, подъ никой предлогъ не можжтъ да говоржжтъ противныйтъ страни; но имъ са допрощава безъ отлаганъе да даджтъ на Предсѣдателя забѣлжжа съдържающа нѣкое тѣхно домогванъе.

ГЛАВА ПЕТА.

За рѣшеніята въ присѣдствіето на противнитѣ страни.

Чл. 47.) Подиръ окончаніето на разыскванъето, противнитѣ страни излѣзватъ отъ залата, а Предсѣдательтъ събира гласоветѣ на сѣдниците; ако преди гласоподаванъето са види за нужно да стане съвѣщаніе на особито мѣсто, сѣдниците са оттеглятъ въ съвѣщателната стая.

Чл. 48.) Подиръ съвѣщаніето, ако сѣдниците сж може да си съставятъ обяженіе, завръщатъ са въ сѣдилищната зала, и обявяватъ рѣшеніето си на противнитѣ страни; ако ли не сж може, отлагатъ рѣшеніето за въ бѣдѣщія сѣдебенъ день, и прѣзъ туй време са съвѣщаватъ помежду си.

Чл. 49.) Рѣшеніята ставатъ по общо съгласіе, или по съгласіето на по-вечето гласове, както на Предсѣдателя, тѣй и на сѣдниците, а вышегласіе сжществува, когато са съгласяватъ по-вечето отъ половината на сичкитѣ гласове.

Чл. 50.) Ако сж са обявили мнѣнія по-вече отъ двѣ, а за никое отъ тѣхъ не са е далъ единъ гласъ по-вече отъ половината гласове, тогазъ са прави ново гласоподаванъе, и страната, която численно е получила по-малкото гласове, задѣлжава са да приеме мнѣніето на онѣзи страна, която е получила по-многого.

Чл. 51.) Когато са случи равногласіе, гласътъ на Предсѣдателя или на негова намѣстникъ са счита двоенъ.

Чл. 52.) Направеното рѣшеніе, Предсѣдательтъ публично го обявява въ сѣдилищната зала.

Чл. 53.) Въ рѣшеніето, което са издава за самоличното присѣдствіе на подсѣдимитѣ страни спорѣдъ 32-ия членъ, изысква са да са опредѣля и деньтъ за представленіето.

Чл. 54.) Рѣшеніето за клѣтва трѣба да обнема и пзложеніето на речитѣ, върху които ще са закълне противникътъ.

Чл. 55.) Заедно съ рѣшеніето за заплащанъе на

обезщетяванія са рѣшава и тѣхното количество, или то, ако не е още познато, призовава са искательтъ на обезщетяваніята да представи подробенъ каталогъ за тѣхъ.

Чл. 56.) Като са докаже че длъжникътъ е притегилъ загубы, поради които дѣйствително са намѣрва въ безпаричіе, и послѣдствіе сѣдилището като одобри да му са даде единъ съразмѣренъ почакъ за исплащанъето на дълга, той са дава и опредѣля въ рѣшеніето, което е върху съществото, като са обевяватъ и причинытъ на тѣзи отстъпка.

Чл. 57.) На длъжникъ, на когото имуществото са е вече продало по искашьето на другытъ му заемодавцы; на испаднжлъ въ несъстоятелность; на побѣгнжлъ и осѣденъ заочно; на запрянъ и на такъвъ, който е обезсилилъ или нарушилъ писмениподаденытъ си къмъ своя заемодавецъ обезпеченія не са отстъпа почакъ за исплащанъето на дълговетъ му, нито може подобнытъ да са ползува отъ отстъпеныя вече.

Чл. 58.) Спорѣдъ 114 и 144-ия членъ на търговскыя Законъ, не са позволява отстъпанъе на срокъ отъ страната на сѣдилището нито за исплащанъе на мѣнителница или на записка на заповѣдъ. Но когато са докаже, че издательтъ на мѣнителницата или на записката на заповѣдъ не е търговецъ, и че парытъ, за които са касае не сж дългъ, който произхожда отъ търговско дѣло, тогазы може да са даде почакъ на длъжника.

Чл. 59.) Ако, когато са разглежда собственната сѣдба, са поевн испомежду туй и нѣкоя привременна тѣжба, а търговското сѣдилище вижда че може да издаде рѣшеніе и за двѣтъ, като сж быле приготвени за рѣшаванъе, длъжно е да рѣши и за едната и за другата изведнѣжъ. Въ противенъ случай, то по-напредъ издава рѣшеніето си за привременната сѣдба, а послѣ за собственната.

Чл. 60.) Ако направеното исканъе са основава на званиченъ документъ, или на задълженіе препознато отъ длъжника, или на предварително рѣшеніе неапеллирано, въ рѣшеніето за него са заповѣдва и привременното изпълненіе, независимо отъ апелацията, която може да са случи. Но въ такъвъ

случай, тжжителтъ са задължава да даде поржчитель, или достаточнo обезпеченіе; ако ли не може да направи нито едното нито другото отъ тѣзи, присжденытъ пары, са събиратъ, и са депозитирватъ въ търговското сждилище.

Чл. 61.) Обаче, ако исканъето не са основава на основнѣтъ, означены въ предидущія членъ, а изпълненіето при тѣмъ е необходимо, заповѣдва са привременното изпълненіе на рѣшеніето само тогазъ, когато заемоискательтъ даде поржчитель за повръщанъето на исканото нѣщо, или когато достаточнo обезпечи чрѣзъ записы, които даказватъ че ще може да го повърне и заплати порядочно.

Чл. 62.) Ако сждилището не заповѣда привременното изпълненіе на издаденото рѣшеніе въ него истото, не може отъ послѣ да го заповѣда чрѣзъ друго по-послѣдне рѣшеніе; но противнѣтъ страны можтъ предъ апеллативното сждилище да поискатъ туй, като представятъ друга прозба.

Чл. 63.) Осжденытъ противникъ са осжда да заплати разноскытъ на рѣшеніето, и сичкытъ другы законны разноскы, спорѣдъ 102-ия членъ на Притурката на търговскыя Законъ; но въ пикой случай, еще и въ този, когато реченнытъ разноскы сж са отсждали като да отговарятъ на тщетытъ на противника, не са допрощава да са заповѣда за тѣхъ привременно изпълненіе.

Чл. 64.) Начертаніята (*мазбатытъ*) на рѣшеніята, които ще са съчиняватъ спорѣдъ 56-ия членъ на Притурката на търговскыя Законъ, трѣба да съдържатъ името на Предсѣдателя и на сждницытъ, които сж ги издали, името и прѣкора, пародността и подданничеството, званіето и мѣстопребываніето на противнѣтъ страны, и въ кратцѣ тѣхнытъ исканія, дѣйствителнытъ преключенія и законодателнытъ въпросы, оправдателната часть, еще и ако сж са издали по пълногласіе или по вышегласіе, първоначално или апеллативно, и на конецъ, означеніето на деня, мѣсеца и годината.

Чл. 65.) Рѣшеніята, които ще са съчиняватъ спорѣдъ горнытъ начертанія, съгласно съ 58-ия членъ на Притурката

на. Търговския законъ, не ще са изпълнятъ дорѣ са несъобщатъ или на истия осжденъ, или въ неговото обиталище.

Чл. 66.) Колкото за съобщеніето на рѣшеніята, съхраняватъ са формалноститѣ, които са означаватъ въ 17, 18, 19 и 20-ия членъ на настоящія Законъ за съобщеніето на призовкитѣ.

ГЛАВА ШЕСТА.

За заочнитѣ (отсъственнитѣ) рѣшенія.

Чл. 67.) Ако, като са призоватъ противнитѣ страни, спорѣдъ означенитѣ формалности въ втората Глава на настоящія Законъ, едната отъ тѣхъ не са представи прѣзъ съдебния день, представената може да поиска отъ съдилището да престѣпи до изданіето на заочно рѣшеніе.

При тѣмъ, ако са обѣди съдилището че непредставената противна страна са е была възбранила отъ дѣйствителны препятствія, може да отложи пресѣжданъето за прѣзъ съдебния день на идущата седмица. Но въ случай, когато не са представи нито прѣзъ него день, счита са че по непослушаніе са не представи, и тогазъ съдилището престѣпла до изданіето на заочното рѣшеніе, безъ да чака по-вече неговото представанье. Туй постановление са приспособява и въ случай, когато противната страна, като са е была представила, но не е рачила да земе участіе въ разыскванъето.

Чл. 68.) Ако лицето, което не са е представило предъ съдилището е тѣжителъ, тѣжимыйтъ може, безъ да е длѣженъ да отговаря нѣщо на исканъето противъ него, да поиска да земе заочно рѣшеніе, което го освободява отъ направената тѣжба. Но, ако тѣжимыйтъ са не представи, също са издаде заочно рѣшеніе, по исканъето на тѣжителя, но неговитѣ предложения не са пресѣждатъ дорѣ са не испытатъ и издирѣтъ потылко, и съдилището дорѣ си не състави убѣжденіе за дѣйствителността имъ.

Чл. 69.) Ако са отстѣпятъ различни срокове за пред-

ставленіето на нѣколко противници, за една и истата сѣдба, а нѣкои отъ тѣхъ не са представятъ, заочно рѣшеніе не са издава противъ никого, доро са не измине най-послѣднийтъ срокъ.

Чл. 70.) Съобщеніето на преписа на заочното рѣшеніе къмъ заочноосъдения, по причина като са е былъ призовавъ а той не са е былъ представилъ са извършва спорѣдъ постановленіето на 66-ма членъ, какъто са съобщава и преписътъ на рѣшеніето, което е станжло въ пресѣтствіето на двѣтъ противны страны. Ако, нито истыйтъ осъденъ, нито другъ нѣкой неговъ домашенъ са намѣри въ кжщата му, и слѣдователно стане невъзможно да са събщи преписътъ на рѣшеніето право на истыя, или въ обывалището му, въ такъвъ случай преписътъ на рѣшеніето са дава противъ квитанція, на махаленскыя *мухтаринъ*, или, ако осъденыйтъ е чуждъ подданикъ, предава са на Началството, отъ което зависи, а другъ препись са залепя на сѣдилищната стая.

Чл. 71.) Реченното рѣшеніе не са изпълня доро не сж са изминали петнадесетъ дни отъ съобщеніето на преписа му какъто по-горѣ, освѣнь ако е за спѣшна работа, тогазъ са заповѣдва изпълненіето преди окончаніето на този срокъ.

Чл. 72.) Рѣшеніето противъ оногози, който са е былъ призовавъ а не са представилъ са изпълня най-късно въ разстояніе на шесть мѣсеца отъ издаието. Ако ли въ разстояніето на туй време са изостави неиспълнено, счита са като недѣйсвително.

Чл. 73.) Въ случай, когато издаденото рѣшеніе задължава нѣкое третьо лице да даде нѣщо на едната отъ противнытъ страны, или да направи нѣщо за него, само тогазъ са изпълня противъ туй третьо лице, когато са поднесе записка, написана отъ писалището на търговското сѣдилище, която означава че не са е направило прекотжженъе противъ реченното рѣшеніе, спорѣдъ постановленіята на слѣдующата Глава. Поради туй ще са държи особенна книга въ сѣдилищното писалище, щото по прозбата на прекотжжителя да са забѣлжва

сѣко прекотѣженіе противъ заочно рѣшеніе, и да са означаватъ имената и прѣкорытъ на противнытъ страны, още и лѣточисленіето на рѣшеніето и на прекотѣженъето.

ГЛАВА СЕДМА.

За прекотѣженіе (ійтиразъ=opposition=ἀνακοπή).

Чл. 74.) Сѣкій противникъ, като са е былъ призоваль а не са представиль, противъ когото са е было издало заочно рѣшеніе, може да направи прекотѣженіе противъ него.

Чл. 75.) Цѣльта на прекотѣженъето е неодобреніето на изпълненіето на заочното рѣшеніе, и сполучванъето на неговото уничтоженіе отъ страна на сѣдилището, което го е издало.

Чл. 76.) Ако са е было издало заочното рѣшеніе по причина че единныйтъ противникъ, при сичко че са е былъ представиль предъ сѣдилището, но не рачиль да земе участіе въ сѣденъето, въ таквъ случай срокътъ на прекотѣженъето, пречисляемъ отъ деня на съобщеніето на преписа на рѣшеніето, е петнадесетъдневенъ; но то ако са е было издало, по причина че противникътъ не са е былъ представиль предъ сѣдилището, тогазы срокътъ са простира до изпълненіето на рѣшеніето. Подиръ истеченіето на тѣзи срокове, прозбата на прекотѣженъето са отхвърля,

Чл. 77.) Заочноиздаденото рѣшеніе са счита като исполнено, ако по негово слѣдствие са е былъ туриль въ затворъ осѣденыйтъ, или, като са е былъ намѣрваль по оупуй време въ затвора, са е было заповѣдало да са неосвободява отъ него, ако сѣ са были секвестирали и продали неговытъ недвижими стежанія, или ако му са е было извѣстило спорѣдъ Закона направеното секвестро върху едно или по-вече отъ недвижымытъ му стежанія, ако е былъ заплатиль разноскытъ на реченното рѣшеніе, на конецъ, ако съществува пѣкой документъ, който доказва че реченныйтъ противникъ са е былъ научиль за изпълненіето на заочното рѣшеніе.

Чл. 78.) Направеното прекотъжение въ разстояніето на горнитѣ срокове и спорѣдъ слѣдующитѣ формалности въспира изпълненіето на рѣшеніето, освѣнь ако то ще са изпълне при- временно, спорѣдъ 71-ия членъ. Обаче противникътъ, въ полза на когото са е издало рѣшеніето може да земе съхранителны нѣрки, като н. п. да направи секвестро.

Чл. 79.) Прекотъжението уничтожава издаденото рѣше- ніе противъ заочноосъждения; то прекотъжение са поднося чрѣзъ прозба, съдържающа причинитѣ, които опровергаватъ рѣшеніето. Ако осъдениитъ забѣлѣжи върху записката на предаванъето на преписа на рѣшеніето, което ще са изпъл- ня че възнамѣрва да направи прекотъжение противъ него, за- бѣлѣжката са зема въ вниманіе, но прозбата за прекотъже- нието трѣба да са поднесе въ разстояніе на осемъ дни отъ *датата* на забѣлѣжката, като въ случай са принажда по е- динъ день за сѣкой *конакъ* разстояніе, съразмѣрно съ отстоя- ніето на мѣстото. Подиръ истеченіето на туй време, прозба- та са отхвърля, и изпълненіето са туря въ дѣйствиe.

Чл. 80.) Прозбата на прекотъжението са поднося, за да са възложи тутакси, на съдилището, което е издало рѣше- ніето, ако е въ Цари-градъ на Министерството на търговія- та, ако ли е вѣнъ изъ областитѣ, на върховното мѣстно На- чалство.

Чл. 81.) Тѣзи прозба безъ забава са съобщава на про- тивника, и съвременно са призоваватъ и двѣтѣ страны, да са представятъ въ опредѣления дець, съгласно съ 11-ия членъ какъто и съ другитѣ подиръ него на настоящія Законъ.

Чл. 82.) Въ опредѣления дець работата са изгласява предъ съдилището, и най-напредъ са испытва ако прекотъ- жението е направено спорѣдъ формалноститѣ и въ времето на срока си.

Чл. 83.) Ако прозбата на прекотъжението са намѣри съчинена спорѣдъ формалноститѣ, и поднесена въ опредѣле- ното време, противнитѣ страны са връщатъ изъ ново въ по- ложеніето, въ което сж са намѣрвали преди заочното рѣшеніе.

Слѣдователно работата са сѣди отъ ново, спорѣдъ Закона, или въ истия него день, или прѣзъ другъ нѣкой, и тѣй прежнето рѣшеніе са или подтвърдява, или унищожава, или измѣнява. Но даждіето на заочното рѣшеніе и другитѣ разности, спорѣдъ обстоятелствата сѣкога са възлагатъ на осъдения чрѣзъ истото рѣшеніе.

Чл. 84.) Ако прекотѣжителтъ не са представи нито прѣзъ деня, който са е опредѣлилъ за сѣденъето на неговото прекотѣженъе, той не може вече да направи прекотѣженъе противъ туй вторый пѣтъ издадено заочно рѣшеніе, но само има сѣдебното средство да са отнесе и сѣди предъ апеллативното сѣдилище. Напротивъ, ако неговыйтъ противникъ са не представи, тогазъ противъ заочното рѣшеніе, което са е издало са допрощава прекотѣженъе въ разстояніе на горнитѣ срокове и спорѣдъ означенитѣ формалности.

ГЛАВА ОСМА.

За прекотѣженъе отъ страна на третьо лице.

Чл. 85.) Рѣшеніе, което е заочно издадено, като докачя правдинитѣ на нѣкое третьо лице, което не е отъ противнитѣ страны, сирѣчь което не е было призовано, или въ негово имѣ, или като повѣренъ, нито което е поискало да земе участіе въ сѣдбата, таквози рѣшеніе може да са опровергава отъ него, чрѣзъ *прекотѣженъе отъ страна на третьо лице*.

Чл. 86.) Сѣдебното средство за прекотѣженъето отъ страна на третьо лице са отстѣпа противъ сѣко първоначално или окончателно рѣшеніе, съ исключеніе на помирителнитѣ рѣшенія и на онѣзи за испаданъе въ несѣстоятелность. (*)

(*) Нѣкои отъ рѣшеніята за испаданъе въ несѣстоятелность, относителни до жѣркитѣ за испытванъето и урежданъето на несѣстоятелността, не приематъ прекотѣженъе; а други които сѣ собственно рѣшенія, подлежатъ на прекотѣженъе; но прозбата за прекотѣженъе несѣстоятелныйтъ длѣжникъ е длѣженъ да ѣхъ поднесе

Чл. 87.) Собственното прекотъжненіе отъ страна на трето лице са прави като са поднося прозба както е обичай, както са възлага на съдилището, което е издало оспоряемото рѣшеніе, и противныйтѣ страны са призоваватъ спорѣдъ реда (*).

Чл. 88.) Новопоевляемото прекотъжженъе отъ страна на трето лице са прави чрѣзъ прозба или просто чрѣзъ устно исканъе, безъ призоваванъето на противныйтѣ страны, което е излишно, възлага са на съдилището, което е турило рѣзка на собствената сѣдба, ако е то по високо или равно съ онуй, което е издало оспореното рѣшеніе; но то ако е по-долне, прозбата са възлага на съдилището, на което са оспорява рѣшеніето, и въ такъвъ случай противныйтѣ страны са призоваватъ спорѣдъ реда.

Чл. 89.) Прекотъжженъето отъ страна на трето лице са допращава доро не са е изпълнило оспоряемото рѣшеніе; но допращава са и подиръ неговото изпълненіе срѣщу едната отъ противныйтѣ страны, като не са е изсрочило правото, върху което третото лице основава своето прекотъжженъе.

Чл. 90.) За новопоявено прекотъжненіе отъ страна на трето лице, търговското съдилище може, спорѣдъ обстоятелствата, да престъпи въ рѣшеніето на сѣдбата, която има на рѣцѣ, безъ да са възбрани отъ прекотъжженъето; или, ако види

въ разстояніе на осемъ дни, а онѣзи, които искатъ нѣщо отъ несъстоятелността, въ разстояніе на тридесетъ дни. Подъ първата отъ тѣзи катигоріи подлежатъ рѣшеніята за опредѣленіе или замѣстяне на Деловодителя или на Синдицатѣ на несъстоятелността; онѣзи рѣшенія които позволяватъ испродаванъето на смѣстувачныйтѣ стежания и стоки на несъстоятелный длъжникъ, и другытѣ подобны, които предатъ и заповѣдватъ нѣщо; а подъ втората катигорія подлежатъ тѣзи рѣшенія, които прогласяватъ обявленіето на несъстоятелността, или които преносятъ датата жу на друга по-прежня дата. А помирительныйтѣ рѣшенія, като никога не са дѣйствителны противъ трети лица, за туй нито са прави прекотъжженъе противъ тѣхъ, като могатъ да ги отблъснатъ вато нѣщо некасателно до тѣхъ.

(*) Ако не е предшествувала сѣдба между лицето въ полза на което са е издало прекотъжжимото рѣшеніе и между онуй трето лице, което прави прекотъжженъето противъ него рѣшеніе, неговото прекотъжженъе са именува *собственно*. Запротивъ, прекотъжженъето, което е станъло за отблъснана на по-прежне рѣшеніе, което противната страна поднося за да поддржи исканьето си, именува *са поповляено*.

че рѣшеніето на реченото прекотѣженіе може да измѣни рѣшеніето на собствената сѣдба, ще отложи рѣшеніето за нея дорѣ са присѣди новопоевеното прекотѣженіе.

Чл. 91.) Отъ прекотѣженіето на третѣто лице не са възбранава изпълненіето на прекотѣжимото рѣшеніе; но ако належи опасность или тѣщета за отъ страната на изпълненіето, търговското сѣдилище, на което са е възложило прекотѣженіето, може да заповѣда неговото отлаганіе до нѣкое време.

Чл. 92.) Прекотѣженіето отъ страна на третѣо лице като са докаже че трѣба да са приеме и че е достаточнѣ основнѣ, прекотѣжимото рѣшеніе са уничтожава само колкото са касае до правдинитѣ и до ентереситѣ на третѣто лице, а другитѣ му постановленія оставатѣ дѣйствителны; но ако рѣшеніето е станѣло за нѣщо, което не може да са отдѣли, тогазѣ са уничтожаватѣ и точкитѣ на рѣшеніето, които са касайтѣ до означенитѣ въ него противны страны.

Чл. 93.) Напротивѣ, ако прекотѣженіето на третѣто лице са укаже за неприеманіе и безѣосновнѣ, тогазѣ прекотѣжителтѣ са осѣжда не само на обезтѣщетаваніето на своя противникѣ, за тѣщетитѣ, които му сѣ са причинили отъ туй, но и на парична глоба отъ половинѣ лира турска до тры, които са плащатѣ въ полза на сѣдилищната касса.

ГЛАВА ДЕВЕТА.

За апеллація (истинавъ=ἔφεσις).

Чл. 94.) Цѣльта на апеллаціята е преобразованіето на рѣшеніе, издадено първоначалнѣ (първосѣднѣ) отъ нѣкое търговско сѣдилище, спорѣдѣ 36-мя членѣ на Притурката на търговскыя законѣ, и което обнема нѣкое безп्राведнѣ постановление.

Чл. 95.) Сѣдѣбитѣ, които са окончателнѣ (неповратнѣ) сѣдѣтѣ отъ търговскытѣ сѣдилища, въ означенитѣ предѣлы отъ 36-мя членѣ на Притурката на търговскыя законѣ, не

Подлежатъ на апеллація, ако и да са поиска тя съ съгласіе-то както на тѣжителя тѣй и на тѣжимыя; но, макаръ и да са непоменува въ рѣшеніето че са е то издало окончателно, или както и да са поменува че ще е за апеллиранье, въ таквъ случай пакъ не може да са направи апеллація.

Чл. 96.) Напротивъ, ако нѣкое търговско съдилище, като е надлежно да съди само първоначално, а то премине означеня степенъ и наименоувае нѣкое свое рѣшеніе за окончателно, въ таквъ случай таквъ рѣшеніе приема апеллація.

Чл. 97.) Също може да са апеллира и рѣшеніето на търговско съдилище за надлежность, върху възложената на него съдба. Но ако са касае за преносяне на съдбата отъ едно търговско съдилище на друго, тогазы са приспособяватъ постановленіята на 38-ия членъ на Притурката на търговскыя законъ.

Чл. 98.) Рѣшеніето, което са издава за неопредѣлено исканье също може да са апеллира. Неопредѣлено исканье е онуй, което е за предметъ, който или не може да са прицѣни, или като може да са прицѣни, а той не са е былъ прицѣнилъ отъ противнытъ страны. Прицѣненіето, което става са означава въ прозбата на тѣжителя, или са обевява въ времето на разглежданьето на съдбата.

Чл. 99.) Тѣжительтъ и тѣжимыйтъ, тѣхнытъ намѣстници (*) и сътѣжебници или заемодавцы иматъ право да апеллиратъ. Подобно може да са апеллира само противъ оногози, който са е съдилъ, като тѣжитель или тѣжимъ, или противъ тѣхнытъ намѣстници.

Чл. 100.) Рѣшеніята на търговскытъ съдилища са апеллиратъ въ разстояніе на сто и двадесеть и единъ день (**).

(*) Намѣстници на противнытъ страны колкото за тѣхнытъ правдини съчитатъ: тѣхнытъ повѣренны, наслѣдници и пастойници, синдцытъ, управительтъ и нѣкое дружество, и оязи които са отредены отъ Правителството за нѣкое управленіе и други таквызи.

(**) Срокътъ за апеллиранье на испаданье въ несъстоятелность е петнадесетодневень, съ приложеніе по единъ день за сѣкой *конакъ* разстояніе, въ случай, когато лицето, което прави апеллаціята обывава по-далечъ отъ половинъ *конакъ* разстояніе отъ съдашицето на съдилището, което е издало рѣшеніето.

Този срокъ за рѣшеніята, които сж станжли въ присѣствіето на двѣтъ страны, са смѣта отъ какъ са е съобщилъ преписътъ на рѣшеніето къмъ истытъ противны страны, или въ обыталището имъ; а за рѣшеніята, които сж издадени заочно са смѣта отъ истеченіето на срока за прекотжженъето.

Чл. 101.) Поменжтыйтъ срокъ на стотъ и двадесеть и единъ день са отстѣпа на противнытъ страны, които обыватъ въ Европейска или Азіятска Турція въ подлежащытъ на Османската Държава островы на Средиземно море, въ Сирія, Египетъ, Западныя Триполисъ (въ Барбарія) и въ Тунисъ. А за онѣзи, които обыватъ въ Хиджязъ, Иракъ, Арабійскыя полуостровъ, Суданъ, или въ чужды пограничны страны на Турція или въ Европа, отстѣпа са срокъ сто и осемдесеть дни. А за онѣзи, които обыватъ въ иностранны Државы, въ Сѣвернытъ или Западны крайбрѣжія въ Африка, и въ ближнытъ имъ островы, отстѣпа са срокъ двестя и четеридесеть дни; на конецъ, за онѣзи, които обыватъ задъ Миса Добра-Надежда, въ Африка, Азія и Америка, или въ другы отдалечены страны, отстѣпа са срокъ триста и шестдесеть дни.

Чл. 102.) Ако са е издало рѣшеніето по основаніе на поддѣланъ (фалшивъ) записъ, или ако едната отъ противнытъ страны са е осѣдила, при сичко че е имала записъ, който доказва нейното право, защото този записъ е была крыяла другата противна страна, въ такъвъ случай срокътъ за апеллиранъето почнава отъ който день са е припозналъ поддѣланныйтъ записъ или отъ който день са е исповѣдалъ за такъвзи отъ противната страна, или сѣдебно доказалъ, и скрытыйтъ са върне на когото принадлежи, или подъ какъвто и да бы былъ начинъ преминалъ на рѣцѣтъ ѳ. Но въ послѣдныя случай са изысква писминно доказателство за деня, прѣзъ който са е намѣрилъ реченыйтъ скрытъ сѣдебенъ записъ.

Чл. 103.) Срокътъ за апеллиранъе са пресича отъ смъртъта на осѣденныя противникъ, а останжлото време почнава да са смѣта отъ какъ са събщи преписътъ на рѣшеніето къмъ наследницытъ, въ обыталището на покойныя.

Чл. 104.) Подиръ истечението на срока за апеллиранье-то, противникътъ, былъ тѣжителъ, или тѣжимъ, изгубва своето право за апеллиранье. Но ако, доро слѣдува срокътъ, не са е апеллирало отъ намѣстниците на противныйтѣ страны, сѣнзи, които сж пострадали отъ туй могатъ да са тѣжжтъ противъ тѣхъ предъ търговското сѣдилище. А еще, какъто са каза, ако и да са е изгубило правото за апеллиранье подиръ истечението на срока, ако единътъ отъ противниците апеллира, апеллираныйтъ може, доро са сѣди апеллаціята на негова противникъ, и той да апеллира, ако и да е былъ истекълъ срокътъ.

Чл. 105.) Предузнателныйтѣ рѣшенія (*Карари каринѣ*) са апеллиратъ и преди изданието имъ, какъто и подиръ изданието на окончателныйтѣ; а когато ще са апеллира подобно рѣшеніе преди окончателното, търговското сѣдилище го издава писменно; но противъ преуготовително (*Карари-идадѣ*) или привременно (*Карари-муваккѣтѣ*) рѣшеніе апеллиранье са допрощава само подиръ изданието на окончателното, като са апеллира заедно и тѣ; а срокътъ за апеллираньето са смѣта отъ какъ са събщи преписътъ на окончателното рѣшеніе (*).

Чл. 106.) Прозбата на апеллаціята трѣба да съдържа слѣдующытѣ :

- I.) Името, прѣкора, званіето, и мѣстопребыванието на лицето, което апеллира, и на другото противъ което са апеллира;
- II.) Забѣлѣжката на апеллираното рѣшеніе, и отъ кое сѣдилище са е издало;
- III.) Причинытѣ, за които са прави апеллаціята;

(*) Преуготовително рѣшеніе са именува онуй, което заповѣдва нѣщо, за да улесни разглежданьето на сѣдбата, и да приготви окончателното рѣшеніе.

А предузнателно рѣшеніе е онуй, което сжцо улеснява разглежданьето на сѣдбата, и което приготвя окончателното рѣшеніе, но и съврременно, което предначертава туй рѣшеніе.

А привременно е онуй, което преди окончателното разрѣшеніе на распрята събѣлява нѣкоя привременна мѣрка, за да са предварятъ нѣкои безчинія или дѣствія, които угрозяватъ было противныйтѣ страны, было подсѣднытѣ нѣща.

IV.) Исканъето щото, въ разстояніе на законния срокъ да са представи предъ апеллативното съдилище апеллирваныйтъ самолично или чрѣзъ повѣренъ; и

V.) Изявленіето че, въ случай, когато са бы осъдилъ по апеллаціята, е былъ далъ достовѣренъ порѣчителъ за изпълненіето на първото рѣшеніе, и еще за обезщетяванье на апеллираното лице за разноскытъ на апеллаціята и за другытъ му тщеты, които му са быж отсѣдили за пактешествіето, и че е приложилъ спорѣдъ реда потвърденъ записа на порѣчителството. Ако прозбата за апеллаціята нѣма забѣлжено нѣщо отъ горѣозначенытъ, тя ще бжде недѣйствителна; но лицето което апеллира може отъ ново да поднесе прозба, съдържающа изыскваныйтъ, еще доро не е истекълъ срокътъ на апеллаціята.

Чл. 107.) Прозбата на апеллиранъето, съчинена спорѣдъ постановленіята на предидущія членъ, и порѣчителныйтъ записъ, съ преписъ и на прозбата и на записа, ще са поднескътъ, ако е въ Цари-градъ, на Министерството на търговіята, ако ли е вънъ изъ областитѣ, на мѣстната върховна Власть. А Министерството, като потвърди същността на преписытъ, ще заповѣда предаванъето имъ на лицето, противъ което са апеллира, а първообразнытъ ще възложи на апеллативното съдилище; а вънъ изъ областитѣ, мѣстната върховна Власть, също като потвърди преписытъ, ще ги съобщи на лицето, противъ което са апеллира, а първообразнытъ ще испроводи до реченното Министерство съ писмо, за да са възложытъ на апеллативното съдилище.

Чл. 108.) Като са апеллира нѣкое рѣшеніе, и апеллираното лице като са призове спорѣдъ показанытъ въпредидущія членъ, какъто тó тѣй и апеллирующій съ длѣжны да са представятъ предъ апеллативното съдилище, въ времето на законния срокъ, самолично или чрѣзъ повѣренны. Въ противенъ случай, издава са заочно рѣшеніе по исканъето на лицето което са е представило; а осъденыйтъ може да направи предъ апеллативното съдилище прекотѣженъе противъ издаденото

заочно рѣшеніе, спорѣдъ постановленіята на Закона за прекотѣженъето.

Чл. 109.) Ако въ окончателното или въ предузнателното рѣшеніе не са заповѣдва привременно изпълненіе, апелацията възбранява изпълненіето.

Чл. 110.) Ако, апеллираното рѣшеніе като е спорѣдъ Закона за привременно изпълненіе, не са е заповѣдало отъ съдилището привременното му изпълненіе, апеллираното лице може да го поиска преди рѣшеніето на апелативното съдилище, като подаде прозба и представи порѣчителъ за връщанъето на отсѣденото количество, ако бы да са осѣди предъ апелативното съдилище. Също, ако търговското съдилище, като може да издаде окончателно рѣшеніе, не означава какво е туй рѣшеніе, което е издало, или го наименоувава първо-сѣдно, апеллираното лице може да поиска привременното изпълненіе, като са съобрази съ горѣозначенитѣ постановленія.

Чл. 111.) На противъ, ако търговското съдилище е заповѣдало противъ закона привременното изпълненіе, въ такъвъ случай, лицето което са тѣжи противъ туй рѣшеніе има право безъ забава да призове противника си предъ апелативното съдилище, и да предизвика възпиранъето на изпълненіето. Туй правило са приспособява и въ случай, когато търговското съдилище е издало окончателно рѣшеніе противъ закона.

Чл. 112.) Въ разстояніе на осемъ дни отъ представенъето на противнитѣ страни или на тѣхнитѣ повѣренны предъ апелативното съдилище, лицето което апеллира е длѣжно да поднесе предъ него изложеніе, подписано и подпечатано, съдържающе членъ по членъ неговитѣ възраженія противъ рѣшеніето на търговското съдилище. Преписъ на туй изложеніе са съобщава на апеллираното лице, като е длѣжно и то, въ разстояніе на други осемъ дни, да обевн писменно отговора си; послѣ, безъ отлаганъе са призоваватъ противнитѣ страни и са разглежда сѣдбата.

Чл. 113.) Не са допращаватъ предъ апелативното съди-

лище новы предложенія, т. е., таквизи, които не сж са предложени предъ първоначалното сждилище. Но представеното предложеніе, противъ първоначално исканье, за прехващанье на смѣтка на главытѣ (*суммата*) са приема, както и представенъето на новы доказателства за отблъсване или потвърденіе на началното исканье. Сжщо са допращава да са искатъ по апеллиранъето и лихвы, наемы и тѣмъ подобнытѣ, които сж послѣдственны на началното исканье, и които сж са принадлежи подиръ изданіето на първоначалното рѣшеніе, както и обезщетяванія за пагубытѣ, които сж простекли подиръ туй рѣшеніе.

Чл. 114.) Никой не може да са намѣси въ апеллирана сждба освѣнь онзи, на когото законътъ дава право да прави прекотжженье, като третъо лице, противъ апеллираното рѣшеніе.

Чл. 115.) Ако лицето, което апеллира остави сждбата си предъ апеллативното сждилище тры години непотърсена, и по прозба на апеллираныя са издаде рѣшеніе че апеллаціята е станшла вече недѣйствителна, както ще са каже въ особена Глава, тогазы рѣшеніето на търговското сждилище ще са счете за окончателно издадено.

Чл. 116.) Прочитѣ сждопроизводны постановленія, които са изпълняватъ по сждопроизводството предъ търговскытѣ сждилища, сжщо са приспособяватъ и предъ апеллативното.

Чл. 117.) Ако апеллаціята, която е направена спорѣдъ означенытѣ формалности, са счете по сжщество неосновна, отхвърля са, а рѣшеніето на търговското сждилище са потвърдява; напротивъ, ако са счете основна, рѣшеніето са уничтожава, като са преобрази по които точки са укаже неправедно.

Чл. 118.) Като са апеллира нѣкое предузнателно рѣшеніе, апеллативното сждилище ако го уничтожи, а по сждопроизводството са убѣди че подлогътъ е вече достигнълъ до степенъ за пресжжданье, може заедно да издаде и окончателно рѣшеніе върху сжществото. Сжщо, като уничтожи нѣкое окончателно рѣшеніе поради пресилванье на закона или на формалности, може да разгледа и сжди отъ начало върху сжществото.

Чл. 119.) Апеллативноосъдениятъ противникъ са осъжда за сичкитъ законны разноска както за първоначалното тѣй за апеллативното сѣдене, съгласно съ 102-ия членъ на Притурката на Търговскыя законъ. Еше са осъжда да плати за полза на Кассата на апеллативното сѣдилище и десетъ петака като парична глоба.

Чл. 120.) Прекотѣженіята на заочнитъ рѣшенія са разглеждатъ предъ апеллативното сѣдилище, спорѣдъ постановленіята на прекотѣженето.

Чл. 121.) Рѣшеніята, които са издаватъ по апеллація въ присѣтствието на противнитъ страны, и онѣзи, които са заочно издаватъ, а прѣзъ времето на законныя срокъ не са е направило прекотѣжене противъ тѣхъ, считатъ са за окончателно издадени. А само подлежатъ на повторително разглеждане, което сѣщо ще стане предъ апеллативното сѣдилище, спорѣдъ особнитъ постановления.

ГЛАВА ДЕСЕТА.

За повторително разглеждане (Iadéy-muxakemè—Requête civile).

Чл. 122.) Противъ окончателнитъ рѣшенія, които сѣ са издали, отъ търговскитъ сѣдилища или отъ апеллативното въ присѣтствието на противнитъ страны, и противъ онѣзи, които окончателно сѣ са заочно издали, а не имъ са допрошава прекотѣжене, отстъпа имъ са сѣдебното средство за повторително разглеждане по прозба, направена отъ нѣкоя отъ противнитъ страны, или отъ тѣхнитъ намѣстници, поради слѣдующитъ причини.

Чл. 123.) Може да са поиска повторително разглеждане:

I.) Ако сѣдилището е рѣшило за нѣща, които не сѣ означены въ прозбата;

II.) Ако е присѣдило по-вече отъ поисканото;

III.) Ако въ рѣшеніето не е поменало за нѣкое предложение на противната страна;

IV.) Ако, като са е издало отъ нѣкое търговско сѣдилище или отъ апеллативното нѣкое окончателно рѣшеніе, са издаде отъ истото търговско или апеллативно сѣдилище и друго сѣщо окончателно, различно отъ прежнето, между истытъ противны страны, които дѣйствуватъ подъ истытъ особености, въ свое или чуждо име, за истыя подлогъ, и безъ да са случи нѣщо подиръ прежнето рѣшеніе, което може да го измѣни.

V. Ако въ рѣшеніето са обнематъ постановленія противны едни на други, щото да произхожда невъзможно изпълненіето на сичкытъ изведнѣжъ;

VI) Ако по времето на разглежданъето на сѣдбата противната страна е подѣйствувала съ лукавство, и лукавството е зело мѣсто върху рѣшеніето;

VII.) Ако документиътъ, върху които са е основало рѣшеніето, послѣ сѣ са познали или доказали поддѣлны;

VIII.) Ако подиръ рѣшеніето сѣ премннали на рѣцѣтъ на просителя документи, които могатъ да иматъ вліяніе върху рѣшеніето, и които непосредствено или посредствено е былъ покрывъ противникътъ;

IX.) Ако са е издало рѣшеніе противъ Правителството, противъ населеніето на нѣкой градъ или село, противъ правителствени или вакуфски заведенія, или противъ сираци безъ да сѣ присѣтствували за защита на тѣхнытъ правдини изыскванытъ отъ Законна повѣренны.

Чл. 124.) Сѣщо са допрошава прозба за повторително разглеждане въ случай, когато сѣществува уничтоженіе спорѣдъ Закона; а тѣзи случаи сѣ:

I.) Ако апеллативното сѣдилище или друго нѣкое сѣдилище, което е издало рѣшеніето, не е было съставено и събрано спорѣдъ Закона;

II.) Ако е преминѣло предѣлытъ на своитѣ обязанности, като е сѣдило ненадлежно, или окончателно вѣнъ отъ означенытъ отъ Закона предѣлы за таквози пресѣждане, или като е счело нѣщо педѣйствително, което спорѣдъ Закона е дѣйствително, или като не е приело нѣщо, което са приема спорѣдъ Закона;

Ш.) Ако за изпълнението на съдопроизводнитѣ формалности, и за съчинението и съобщението на документитѣ за туй, не са са сахранили възлагаемитѣ правила и точки, които въ противенъ случай са унищожаватъ, било по времето на съдопроизводството, било преди него, освѣнь ако въ послѣдния случай противнитѣ страни сж изгубили правото си да представятъ станжлата противоформалность (*);

IV.) Ако са е изоставила оправдателната часть на рѣшеніето ;}

V.) Ако рѣшеніето е явно противоположно на постановленіето на закона.

Чл. 125.) Сроктъ за повторителното разглеждане е този истый, който 100 и 101-ия членъ опредѣлятъ за апеллираньето, съразмѣрно съ отстояніето на мѣстопребываніето на противника. Прозбата за повторителното разглеждане трѣба да са поднесе въ разстояніето на опредѣленя въ тѣзи членове срокъ.

Чл. 126.) Освѣнь означенитѣ случаи въ слѣдующитѣ членове, срокъ за прозбата на повторителното разглеждане са смѣта отъ какъ са съобщжтъ къмъ истытѣ противны страны или въ обывалищата имъ рѣшеніята, които сж издадени въ присжтствието на двѣтѣ противны страны; ако ли е за заочно рѣшеніе, срокъ ще са счита отъ истеченіето на времето, което са опредѣля за прекотжженъето.

Чл. 127.) Колкото за сирацитѣ, на които изыскванитѣ спорѣдъ Закона настойникъ или повѣренъ не е былъ присжтствувалъ по времето на сжденъето, реченныйтѣ срокъ са смѣта отъ съобщеніето на преписа на рѣшеніето, който са съобщава право на тѣхъ, или въ обывалището имъ, подиръ допълненіето на періода на младенчеството.

(*) Възраженіето за унищожаванъе на съдопроизводство или на званичны документи са предлага преди сѣко друго размыскванъе, освѣнь онуй възраженіе за надежность на сждлището, което предшествува другото. Ако противнитѣ страны не предложатъ на време възраженіето за което е думата, отъ послѣ не могатъ да го предложатъ.

Чл. 128.) Ако причината на повторително разглеждане е поддълността на представенитѣ документи, или лукавството на противника, или изнамѣрванъето на скрѣти документи, и слѣдователно непредставени по времето на разглежданъето на сѣдбата, наченванъето на опредѣления срокъ за тѣженъе ще са смѣта отъ деня, отъ който са е доказала поддѣлността, или лукавството, или чрѣзъ който сѣ преминѣли скрѣтитѣ документи въ рѣцѣтѣ на просителя на повторителното разглеждане. Но въ този послѣденъ случай са изысква за доказателство документъ, който потвърдява туй.

Чл. 129.) Ако са касае да са поиска повторително разглеждане на двѣ рѣшенія, несѣгласни помеждуси, срокътъ ще почне отъ времето на съобщеніето на преписа на по-послѣдното рѣшеніе.

Чл. 130.) Въ случай на умирање на осѣдения противникъ, срокътъ за повторителното разглеждане са пресича до времето на съобщеніето на преписа на рѣшеніето къмъ наслѣдницѣтѣ, както са означава въ 103-^м членъ за апеллиранъето.

Чл. 131.) Подиръ истеченіето на срока за повторителното разглеждане, не остава вече друго сѣдебно средство на осѣдения; но тѣжимыйтъ въ времето на повторителното разглеждане, макаръ и на време да не е былъ поднесѣлъ прозба за повторително разглеждане на заповѣданытѣ въ рѣшеніето противъ него, защото е имало други постановленія въ негова полза, може, до окончаніето на направеното сѣдопроизводство въ прозбата на противника му, да поиска повторителното разглеждане на заповѣданытѣ противъ него.

Чл. 132.) Исканъето на повторителното разглеждане са поднося чрѣзъ прозба, ако е въ Цари-градъ, на Министра на търговіята, ако ли е вънъ изъ областитѣ, на върховната мѣстна Власть, и са възлага на търговското или апелативно сѣдилище, което е издало оспоряемото рѣшеніе. Но ако, като са е поднесла прозбата на друго сѣдилище а не на онуй, което е издало рѣшеніето, и по разглежданъето на друга сѣдба, за нѣкое друго направено възраженіе са поиска повторителното

разглеждане, тѣзи прозба пакъ са възлага на съдилището, което е издало реченното рѣшеніе. А съдилището, което е турило рѣка на другата съдба, спорѣдъ обстоятелствата, или отлага присъжданъето до изданіето на рѣшеніето за онѣзи прозба, или тутакси престѣпа въ разрѣшеніето на подлежащата распря.

Чл. 133.) Лицето, което поднося прозба за повторително разглеждане, освѣнъ ако са относя за съдба, която са касаете до Правителството, длѣжно е да предплати на съдилищната каса десетъ турски лиры, като парична глоба, а петъ лиры, за обезщетяванъе на противника си, като са точно запазва случайното право на противника му за по-вече обезщетяванія; въ противенъ случай прозбата са отхвърля; но ако рѣшеніето е издадено заочно, предплаща са само половината отъ даденытъ количества.

Чл. 134.) Като са възложи на съдилището прозбата за повторителното разглеждане, противнытъ страны са призоваватъ спорѣдъ постановленіята, въ разстояніе на опредѣлены въ втората Глава на настоящія Законъ срокъ, и съдбата са разглежда отъ съдилището спорѣдъ дѣйствиющытъ формалности, които и да сѣ членоветъ, отъ които са съставя реченното съдилище.

Чл. 135.) Повторителното разглеждане не възбранява изпълненіето на оспоряемото рѣшеніе; а прозбата за възбраненіето въ сѣкой случай не е приета.

Чл. 136.) По времето на съденъето, което ще стане послѣдствие на прозбата за повторително разглеждане, не са допрошава разглежданъето за други причини освѣнъ за означенытъ въ 123 и 124-ия членъ.

Чл. 137.) Ако съдилището отхвърли прозбата на повторителното разглеждане, осъжда лицето, което ѣж е поднесло, като му задържа предплатеното какъто по-горѣ количество на паричната глоба, също го осъжда и да са заплати на противника му също предплатеното количество за обезщетяванъе

и на конецъ, спорѣдъ нуждата, още го осжда и на по-вече обезщетяванія (*).

Чл. 138.) На противъ, ако са приеме прозбата за повторителното разглеждане, унищожават се оспореното рѣшеніе и противныйѣ страни са завръщатъ въ положеніето, въ което сж са намѣрвали преди него; връщатъ са предплатеныѣ количества на лицето, което ги е било оставило въ сѣдилищната касса, още му са предаватъ и количествата, които сж са зели отъ осжденія съ силата на реченото рѣшеніе.

Чл. 139.) Ако приетата прозба за повторително разглеждане са основава на разногласіето на двѣ рѣшенія противоположны едно на друго, въ такъвъ случай, постановленіята на по-прежнето рѣшеніе ще са изпълнятъ напълно. Ако ли са основава на други причини, пакъ истото сѣдилище разглежда отъ ново подсждныѣ предмети, и рѣшава за тѣхъ окончателно.

Чл. 140.) Не са допрошава втора прозба за повторително разглеждане противъ рѣшеніето, което са е издало подиръ прозбата на повторителното разглеждане. Но въ случай, когато бы станѣла подобна, противникътъ има право да поиска обезщетяванія.

(*) Прозбата за повторително разглеждане са отхвърля, или защото са е поднесла подиръ опредѣленя срокъ, или защото не сж са изпълнили изыскваныѣ формалности преди нейното подносяне, или защото са е случилъ въкой недостатокъ въ сѣдопроизводството, или на конецъ, защото не сж са доказали предложеныѣ причини.

ОБРАЗЪ НА ХАТТИ-ХУМАЮНА.

«ДА БЪДЕ СПОРЪДЪ СЪДЪРЖАНИЕТО».

ЗАКОНЪ

НА

МОРЕПЛАВАТЕЛНАТА ТЪРГОВІЯ.

(6 Ребі-юль-Еввелъ 1,280 — 10 Августъ 1,862 л.).

ОТДѢЛЕНИЕ ПЪРВО

ЗА КОРАБИ.

Членъ първий.) Никой, който не е Турскый подданикъ не може да бжде ступанинъ на цѣль корабъ или на часть отъ него, когато корабътъ носи Турско знаме, нито може да бжде съчастникъ въ каквото и да е дружество, съставено за кораблестроеніе.

Прѣзъ м. Маія на 1,870 л. са измѣни тѣй:

Никой, който не е Турскый подданикъ не може да бжде ступанинъ на цѣль корабъ или на часть отъ него, когато корабътъ носи Турско знаме; но Турскый корабъ може цѣль да са продаде на чуждъ подданикъ, като са оттеглятъ отъ него актоветъ, които свидѣтелствувать Турското му подданничество.

Чл. 2.) Турскыѣ подданицы могатъ да придобыватъ ступанството на чужды кораби, и да ги пуцать да плувать съ Турско знаме и подъ сжщитѣ условія какъто плувать и Турскыѣ кораби; но обезателството на ступанството имъ не може да съдържа въ полза на чужденецъ, никое съгласіе или нѣкое условіе, противны на предидущія членъ, въ противенъ случай корабьтъ са конфискува (освоява въ полза на Правителството).

Чл. 3.) Доброволната проданъ на цѣль корабъ или на една негова часть, станжла было преди плуванъето было въ времето на плуванъето, трѣба да са извършва чрѣзъ званично дѣйствиѣ, предъ търговско сѣдилище или търговско писалище, ако проданъта става въ Османската Държава, ако ли пѣкъ става въ чуждина, тогазъ предъ консулытъ на Турското Правителство, въ противенъ случай тя са уничтожава. Когато нѣма търговско сѣдилище или търговско писалище, въ мѣстото дѣто са продава въ Турція, продавателныйтъ документъ може да са съчини предъ мѣстныя Съвѣтъ съ задълженіе обаче да са съобща на най-ближнето мореплавателно сѣдилище или търговско писалище; а когато нѣма Турскый консулъ въ чуждото мѣсто, тогазъ предъ надлежното Началство на туй мѣсто, съ задълженіе да са извѣсти на най-ближния Турскый консулъ.

Чл. 4.) Разновидныѣ кораби, макаръ и да сж движимы подлежатъ, какъто и недвижимыѣ стежанія, подъ секвестранъе въ рѣцѣ на трети лица; т. е. ако са нѣкога продажтъ на трети лица отъ ступаныѣ имъ, които има да даватъ за корабитѣ си, заемодавцыѣ имъ могатъ да секвестиратъ реченыѣ кораби въ рѣцѣтъ на третитѣ копувачи, и да ги продажтъ чрѣзъ Началството за да зематъ заемыѣ си. Слѣдователно, подобныѣ кораби подлежатъ на дълговетѣ на ступанина и особенно на колкото опривилегированы Законътъ опредѣля.

Чл. 5.) Опривилегированы сж и са предпочитатъ едни отъ други слѣдующыѣ дългове, спорѣдъ реда по който са напсватъ какъто слѣдува:

I.) Сждебнытъ разноска, и колкото други бяхъ станали за продаването на кораба и за подѣленіето на паритъ отъ продажбата;

II.) Разноска за *калаузлука*, за измѣрването на вмѣстимостта, за завръзването на сухо, за вилуването въ пристанище или за хвърляне на анкора (котва);

III.) Заплата на вардачя и разноска за пазянето на кораба, отъ какъ е вилувалъ въ пристанището доро са продаде;

IV.) Наемитъ на влагалищата, въ които сж стоварены вѣтрилата (платната), въжята и другытъ корабенны принадлежности;

V.) Разноска отъ послѣдното плуване и отъ вилуването въ пристанището на кораба за неговото обдържане, за вѣтрилата, за въжята и за другытъ му принадлежности;

VI.) Заплатитъ на корабначалника и на дружината (*майфата*) за послѣдното плуване;

VII.) Заемитъ, които сж са дали на корабначалника въ послѣдното плуване за нуждытъ на кораба, и заплатата на стойността на стокытъ, които бы продалъ корабначалникътъ също за нуждытъ на кораба;

VIII.) Длъжимытъ пары на продавачя на кораба, на онѣзи, които сж дали вещество или пары, и на онѣзи, които сж работили за направата на кораба, ако той еще не е былъ направилъ никое плуване; и онѣзи пары, които са дължятъ отъ преди отплуването на заимодавцы, които сж дали вещество, и отъ заплати на работници или на кораблестроители, за поправа, за храни, за съоръженіе и за въжя на кораба, ако е той вече плувалъ;

IX.) Направенытъ морскы заемы върху корытото, вѣтрилата, и въжята, за поправа, за храни, за съоръженіе и за въжя преди отплуването на кораба;

X.) Направенытъ и еще дължими пары за обезбѣденіе (*сигорита*) на корытото, на вѣтрилата, на въжята и на съоръженіето за послѣдното плуване;

XI.) Длъжимытъ на натоварачитъ за обезщетяване поради

непредаването на патоваренитѣ стоки, които сж са изгубили или притеглили *аварию* по небреженіето на корабленачалника или на дружината му.

Означаемиѣ въ сѣкой параграфъ на настоящія членъ заемодавцы ще сподѣлятъ помежду си паритѣ отъ продантъ на корабя; и ако тѣ недостигнатъ за исплащанъето, безъ никаква привилегія или предпочитанъе изпомежду имъ, и съразмѣрно съ количеството на дължимитѣ на сѣкого едного, обаче като са съхранява постановленіето на 162-ия членъ.

Чл. 6.) Привилегіята на означенитѣ въ предидущія членъ дългове нѣма сила, ако тѣ не са докажатъ предварително, какъто слѣдува:

I.) Сѣдилищнитѣ разности са доказватъ чрѣзь подробенъ счетъ потвърденъ отъ надлежното сѣдилище, което е рѣшило за секвестираването и за продаването на корабя;

II.) Правдинитѣ за *калаузлука*, за вилуването (влѣзването) въ пристанище, за завръзване на сухо и за хвърлѣние на анкора са доказватъ чрѣзь запискитѣ, които сж са законно заплатили на лицата, които сж поставени отъ Правителството:

III.) Означаемиѣ въ 1, 3, 4 и 5-ия параграфъ отъ 5-ия членъ дългове са доказватъ чрѣзь подробенъ счетъ, потвърденъ отъ търговското сѣдилище;

IV.) Заплатитѣ на дружината (*тайфата*) са доказватъ чрѣзь корабелния *тефтеръ*, потвърденъ отъ пристанищното Началство (*Лиманъ-одасъ*), а когато не сжществува то, отъ търговското писалище;

V.) Морскитѣ заеми, които сж направени, и стойността на стокитѣ, които сж са продали за нуждата на корабя въ послѣдното плуване, са доказватъ чрѣзь счетово потвърдени отъ корабленачалника и отъ по-значителнитѣ отъ дружината на корабя, които особено потвърдяватъ нуждата на заемитѣ:

VI.) Продантъ на цѣлия корабъ или на едната му самъ часть са доказва чрѣзь званиченъ документъ, направенъ спорѣдъ 3-ия членъ; а снабденіята за направата, за съоръженіето, за въжята и за хранитѣ на корабя са доказватъ

чрѣзъ счетовѣ, *фатури*, или чрѣзъ исписванія, прегледаны отъ корабленачалника и потвърдени отъ ступанина, на които тогиченъ преписъ ще са оставя въ писалището на търговското сѣдилище или на търговското писалище (*канцелларіята*) преди отплуванъето, или най-късно, въ разстояніе на десетъ дни подиръ отплуванъето ;

VII.) Направенитѣ морскы заемы върху корытото, вѣтрилата, вѣжыята, съоръженіето, и върху другитѣ нужды преди отплуванъето на корабя са доказватъ чрѣзъ званичны или своеличны обезателства, отъ които единъ или двоенъ преписъ ще са оставя въ писалището на търговското сѣдилище, или въ търговското писалище, въ разстояніе на десетъ дни отъ гѣхното деномѣсечіе ;

VIII.) Парытѣ за обезбѣженіето са доказватъ или чрѣзъ обезбѣдителнитѣ записы, или чрѣзъ извлѣченія, преписаны отъ редовно държенитѣ книги, на обезбѣдителнитѣ дружества ;

IX.) Длъжимитѣ за обезщетяванъе на натоварачитѣ на корабя са доказватъ чрѣзъ рѣшенія, издадени отъ търговско сѣдилище, или отъ помирители (*коммисеры*), ако двѣтѣ страни сѣ са съгласили да са сѣдѣтъ отъ помирители.

Чл. 7.) Привилегіитѣ на заемодавцитѣ са заличаватъ, не само чрѣзъ общитѣ средства на разижданъето на съпричастницитѣ, но и чрѣзъ сѣдилищната проданъ на корабя, която е станъла спорѣдъ формалноститѣ на слѣдующето Отдѣленіе, или корабътъ подиръ доброволната си проданъ, като направи едно плуванъе подъ името и въ бѣдствіе на копувачя, и безъ да е станъло нѣкое съпротивленіе отъ заемодавцитѣ на пролавачя. Направеното съпротивленіе отъ единъ заемодавецъ, спорѣдъ правилата, които сѣ означены за туй, не ползува другыго освѣнъ само него.

Чл. 8.) Корабътъ са счита че е направиль плуванъе, когато отплуванъето му и вилуванъето му са докажтъ въ двѣ разны пристанища и послѣ тридесетъ дни отъ отплуванъето ; или когато, безъ да стигне въ друго пристанище, са изминжтъ шестъдесетъ дни отъ отплуванъето до завръщанъето му въ

пристанището; или когато корабътъ, като е предприелъ дълго плуване, сж са изминжли по-вече отъ шестдесетъ дни, безъ да са подигне нѣкое исканье отъ заемодавцытъ на продавача.

Чл. 9.) Доброволната продажъ, която е направена въ времето на плуването на нѣкой корабъ не докача правдинитъ и привилегитъ на заемодавцытъ на продавача; слѣдователно, и да е направена продажта, корабътъ или неговата стойность сѣкога остава за поржчителство на реченытъ заемодавцы, които могатъ, ако го намѣрватъ благословно, да докачѣтъ продажта като измамнителна.

ОТДѢЛЕНИЕ ВТОРО.

ЗА СЕКВЕСТИРАНЪТО И ПРОДАВАНЪТО НА КОРАБИТЪ.

Чл. 10.) Сичкытъ кораби могатъ да са секвестиратъ и да са продаждтъ по позволеніето на търговското сѣдилище, а привилегитъ на заемодавцытъ са заличаватъ спорѣдъ слѣдующытъ формалности.

Чл. 11.) Не може да са направи секвестро на корабъ, освѣнь подиръ двадесетъ и четиры часа отъ повелѣніето за заплащанье на дълга, издадено по прозбата на заемодавеца, който секвестира.

Чл. 12.) Повелѣніето трѣба да става чрѣзъ мѣстната Власть на право до ступанина на корабя, или да еа испрати въ мѣстопребываніето му, ако са касае за заемъ, който нѣма привилегія върху корабя; може да стане и до корабленачалника, или до ступанина, ако заемътъ е опривилегированъ, спорѣдъ постановленіята на 5-ма членъ.

Чл. 13.) Ако заемодавецътъ подиръ двадесетъ и четиры часа отъ повелѣніето не си получи заема, Началството секвестира корабя по негова прозба какъто слѣдова: Чиновникъ, опредѣленъ нарочно, и съдружаемъ отъ единъ призователъ и двама свидѣтели, отива на корабя и написва изложеніе за

секвестриранъето. — Въ туй изложение забѣлѣва името, званието и мѣстопребыванието на заемодавеца, за когото дѣйствува — Документа (рѣшеніето), съ силата на който дѣйствува — Количеството, на което заплащанъето търси — Направеното отъ заемодавеца избиране на жилище въ лице, пребывающе въ мѣстото, дѣто засѣдава търговското сѣдилище, предъ което по негова прозба са извършва проданъта, и мѣстото дѣто корабътъ е хвърлилъ анкора или дѣто са е заръзалъ на сухо — Имената на ступанина на корабя и на корабленачалника — Името, вида и вмѣстимостъта на корабя — Еще написва варкытъ, вѣтрилата, вѣданлъцытъ, оржжіята, военнытъ запасы, хранытъ, и пр. и на конецъ опредѣля вардачь.

Чл. 14.) Ако ступанинътъ на секвестирания корабъ обитава въ града, въ който засѣдава търговското сѣдилище, което е извършило секвестрото, или въ отстояніе на шесть часа отъ този градъ, лицето което извършва секвестрото длъжно е да му събщи, въ разстояніе на тры дена, препись на изложението и на секвестриранъето, и да го призове за да са представи предъ сѣдилището въ разстояніе на обыкновенный срокъ и да са намѣри по рѣшеніето за продаванъето на секвестирания корабъ и на нѣщата, които сж въ него. Ако ли ступанинътъ на корабя обитава въ по-далечно мѣсто, съобщеніята и призоваваніята са правѣтъ къмъ корабленачалника на секвестирания корабъ, а въ негово отсъствие, къмъ представителя на ступанина на корабя или на корабленачалника; и въ такъвзи случай, обыкновенный срокъ са продължава по единъ день за сѣкой *конакъ* отстояніе отъ сѣдилището до жилището му, ако пребывава въ сухоземна страна на Държавата. Ако ли на противъ ступанинътъ на корабя пребывава вѣнъ отъ сухоземната Държава, или въ чуждина, срокътъ на призоваваніята ще е опредѣляемыйтъ за мѣстата отъ 12-ия членъ на *Търговското сѣдопроизводство*, като са запазва означаемото исклученіе въ 10-ия членъ отъ реченя законъ.

Чл. 15.) Заповѣданата чрѣзъ рѣшеніето на сѣдилището продажба става предъ нарочно опредѣленя чрѣзъ туй

рѣшеніе чиновникъ, и чрѣзъ публично наддаванье, предварително като са извършкть потрѣбнитъ проглашенія, обнародванія и залепяванія по стѣнитъ както слѣдува.

Чл. 16.) Ако Секвестиранийтъ корабъ хваща по-вече отъ десеть тона или 400 кыла, правѣтъ са тры проглашенія и обнародванія чрѣзъ вѣстницытъ. И тѣ ставатъ едно подиръ друго отъ осемь на осемь дни около пристанището, дѣто са намѣрва корабьтъ завързанъ на сухо, въ *борсата*, въ по-главнитъ улицы и чаршии на истото мѣсто. Извѣстіето за туй са вмѣстя въ мѣстнитъ вѣстници, дѣто засѣдава търговското сѣдилище прѣзъ което са извършва секвестираньето, ако сжществуватъ тамъ вѣстници; ако ли нѣ, тогазъ са обнародва въ единъ отъ по-ближнитъ мѣста.

Чл. 17.) Въ разстояніето на послѣднитъ два дена подиръ сѣко прогласяванье и обнародванье залепятъ са программы на голѣмыя стѣлпъ на секвестирания корабъ на вратата на сѣдилището, чрѣзъ което става продаваньето, на улицата и на крайбрѣжіето на пристанището, дѣто е завързанъ корабьтъ, на вратата на борсата, ако ли вѣма борса, а то на вратата на мѣстното Началство.

Чл. 18.) Проглашеніята, обнародваніята и залепяваніята трѣба да показватъ името, прѣкора, званіето и мѣстопребываніето на дѣйствующія; рѣшеніята, или документытъ, съ силата на които той дѣйствува; количеството, което му са *длъжнѣ*; избраното отъ него жилище на мѣстото, дѣто засѣдава сѣдилището, и мѣстото, дѣто е завързанъ корабьтъ; името прѣкора и жилището на ступанина на секвестирания корабъ; името на корабя и, ако е съорѣженъ, или сега ако са съорѣжва, името на корабленачалника; вмѣстимостьта на корабя; мѣстото дѣто е хвърлил анкора или дѣто е завързанъ на сухо; името на опредѣления чиновникъ и призователь за туй; първата предложена цѣна; и на конецъ, днитъ, въ които ще ставатъ публичнитъ наддаванія.

Чл. 19.) Подиръ първото проглашеніе, наддаваніята са приематъ въ забѣлѣжения день въ программата. Опредѣленийтъ

отъ съдилището за продаването чиновникъ слѣдува да приема наддаваніята подиръ сѣко прогласяванье отъ седмица на седмица, прѣзъ уреченъ день, опредѣленъ отъ него.

Чл. 20) Подиръ третето прогласяванье, продаваемото са отстъпна на оногози, който е най-много принесълъ и най-послѣднийтъ наддавачъ, щомъ са огасѣтъ запаленитѣ въ началото на отстъпаньето свѣщи, какъто е обычайтъ. Но опредѣленийтъ отъ Съдилището чиновникъ може да отложи съ надежда за по-высока цѣна една или двѣ седмицы, което са обнародва чрѣзъ вѣстницитѣ и са залепя по стѣнитѣ; но ако туй отлаганье не произведе никое увеличеніе на цѣната, корабитѣ са отстъпна рѣшително на оногози, който е надалъ преди туй отлаганье.

Чл. 21.) Ако секвестираньето са касаетъ до каицы, мавуны или до други кораби, които хващатъ десетъ тона или 400 кыла и по-надолу, тогазъ, и безъ да са съхраняватъ сичкитѣ предречены формалности, отстъпаньето става въ залата на съдилището подиръ прогласяваньето тры дена наредъ въ крайморіето и подиръ залепяньето на стѣла на корабя, или ако нѣма стѣла, на друго личво мѣсто на корабя, и на съдилищнитѣ врата. Трѣба обаче да са изминатъ цѣлы осемъ дни отъ съобщеніето на секвестираньето до продаването.

Чл. 22.) Отстъпаньето на корабя докарва оволюеніето на корабленачалника отъ служба, като му са запазва правото за обезщетяванье, ако има случай противъ ступанина, противъ поржчителитѣ му, и противъ сичкитѣ, които сж къмъ него задължены.

Чл. 23.) Опѣзи, които чрѣзъ публично наддаванье купуватъ кораби отъ каквато и да е вмѣстительность сж длжны, въ разстояніе на 24 часа отъ отстъпаньето, да заплатѣтъ на опредѣленя отъ съдилището чиновникъ третината отъ цѣната на отстъпаньето, а за другитѣ двѣ третины да дадѣтъ достовѣрно поржчителство отъ единъ Турскый подданникъ; и двамината тѣзи взаимнопоржчително ще са задължѣтъ да заплатѣтъ реченитѣ двѣ третины въ разстояніе на единадесетъ дни

отъ деня на отстъпаньето, въ противенъ случай лично са запираатъ. Корабътъ са предава на онѣзи, които сж го купили чрѣзъ наддаванье, като заплатѣтъ третината отъ цѣната, върху която имъ са е отстъпилъ, и като дадѣтъ реченото поржчителство, а извлѣченіето на просевербала на отстъпаньето не имъ са предава, освѣнь като заплатѣтъ и послѣдната стойность на другытъ двѣ третины въ времето на опредѣленыя срокъ. Но като са не заплати, т. е. едната третина въ разстояніе на 24 часа, или като са не дадѣ поржчителството за другытъ двѣ третины подиръ заплащаньето на едната третина, какъто са каза, корабътъ изъ ново са излага на наддаванье, и подиръ три дена, като са направи ново наддаванье и само едно залепянье, отстъпа са на другыго за счетъ на наддавачитѣ и поржчителитѣ, които тогазъ са задължаватъ, сжщо съ лично запиранье, да заплатѣтъ недостатъка, ако сжществува, загубытъ, разноскутъ и лихвытъ, въ случай, когато вече заплатената третина не бы достигнѣла за тѣхъ; а избытъка, ако сжществува избытъкъ, ще са повърне на прежнытъ наддавачи.

Чл. 24.) Тжжбытъ, за да не са обиема въ продажбата нѣкоя часть отъ секвестираныя корабъ и отъ вещитъ, трѣба да ставатъ и да са съобщаватъ на писалището на търговското сждилище преди отстъпаньето. Ако ли прозбытъ за отдѣлянье отъ продажбата станжтъ подиръ отстъпаньето, тогазъ тѣ са измѣняватъ отъ самосебеси на прекотжженье за връщанье на парытъ отъ продажбата.

Чл. 25.) Тжжителтъ или прекотжжителтъ има три дена срокъ за да представи своитѣ оправданія. Тжжимыйтъ сжщо има триденевенъ срокъ за да ги отблъсне. Подиръ туй работата са донося предъ сждилището чрѣзъ просто призоваванье.

Чл. 26.) Прекотжженіята противъ предаваньето на стойността са приематъ само въ разстояніе на три дена отъ деня на отстъпаньето; подиръ истеченіето на този срокъ, вече не са приематъ, освѣнь за избытъка що са длѣжй на заемодавцытъ, които сж секвестирали.

Чл. 27.) Заемодавцитѣ, които правятъ прекотъженье дѣжны сж да представятъ на писалището на търговското сж-дилище, ако ли нѣма таквози, на Началството, което е запо-вѣдало продаванъето, записитѣ на заемитѣ си, въ разстояніе на тры дена подиръ призоваванъето, което ще имъ са на-прави за туй отъ искающія заемодавецъ, отъ ступанина на секвестиранитѣ вещи, или отъ неговитѣ настоятели и наслѣд-ници; но туй ако не стане, извършва са подѣлата на па-рытѣ отъ продажбата, както са по-горѣ каза, безъ да са обнематъ тѣ въ нея.

Чл. 28.) Распореданъето на заемодавцитѣ и подѣлата на паритѣ ставатъ, помежду опривилегированитѣ заемодавцы, спорѣдъ опредѣленія въ 5-мѣ членъ редъ, а между другитѣ заемодавцы, по съразмѣрность на заемитѣ имъ. И сѣкій зае-модавецъ са полага въ подѣлата на паритѣ толкози за гла-вытѣ, колкото и за лихвитѣ и разноскитѣ си.

Чл. 29.) Готовитѣ за отплуванъе корабъ не може да са секвестира, освѣнь за дългове, които сж станъли за пред-пріетото плуванъе; но въ този случай, ако са даде поръчи-телство за тѣзи дългове, възбранява са секвестиранъето. Ко-рабътъ са счита готовъ за отплуванъе, когато корабленачал-никътъ има вече въ рѣцѣтѣ си потрѣбнитѣ отсѣственны книги (*пашпорты*) (*) за плуванъето си.

ОТДѢЛЕНИЕ ТРЕТЬО.

ЗА СТУПАНИТѢ НА КОРАБИТѢ.

Чл. 30.) Сѣкій ступанинъ на корабъ гражданскы е от-вѣтствененъ за дѣлата на корабленачалника, сирѣчь дѣженъ е да заплати загубитѣ, които происхождатъ отъ движеніята и отъ дѣлата на корабленачалника, и е подложенъ подъ задѣл-женіята, които сж свързаны отъ него касателно до корабя и

(*) Потрѣбнитѣ отсѣственны книги на корабленачалника за плуванъето сж означенитѣ въ 41-мѣ членъ.

до неговото посланіе. Въ сѣкой случай може да са избави отъ горнытъ задълженія като отстѣпи корабя и навлото му, ако тѣ задълженія не сж са направили дѣйствително по собствената му заповѣдь. Но туй право на отстѣпанъето не са допрощава на оногози, който е и корабленачалникъ сжщевременно и ступанинъ на корабя. Ако ли корабленачалникътъ е само съдружникъ, тогазъ лично не е отговоренъ за направенытъ отъ него задълженія, колкото са касае до корабя и до посланіето, освѣнь сѣразмѣрно на неговото участіе въ корабя.

Чл. 31.) Ступанытъ на военноприготвеннытъ кораби подъ порѣчителство и сѣ позволеніето на Правителството не сж отговорны за престѣпленіята, прегрѣшеніята и грабежитѣ, които быха направили войнытъ, които сж на корабитѣ имъ, или нѣкои отъ дружината, но само до количеството, за което сж дали порѣчителство, освѣнь ако сж съучастници на подобнытъ неправедны дѣйствія; туй порѣчителство ще да е за сѣкой корабъ, на който дружината, заедно сѣ войнытъ и матрозытъ, състои отъ 150 души и по-малко, грошове 200 хыледы; а за другытъ, грошове 400 хыледы.

Чл. 32.) Ступанинътъ сѣкога може да извади корабленачалника, и еще ако са е былъ сѣгласимъ сѣ него да го не изважда. И освѣнь писменно сѣгласіе за обезтѣтяванъе, изваденыйтъ корабленачалникъ никое право нѣма за да иска обезтѣтяванъе отъ ступанина, който го изважда, освѣнь по-трѣбнытъ разноски за завръщанъето си, въ случай, когато бы са извадилъ на друго мѣсто, а не дѣто са е опредѣлилъ корабленачалникъ.

Чл. 33.) Ако изваденыйтъ корабленачалникъ е съдружникъ на корабя, може да са оттегли отъ съдружеството си въ корабя, и да поиска да му са заплати стойността на влога му; количеството на този влогъ са опредѣля отъ прицѣвители, опредѣляемы сѣ сѣгласіето на противнытъ страны, или, ако тѣ не са сѣгласувать, тогазъ отъ търговското сѣдилище.

Чл. 34. Въ сичко, което са касае до общія интересъ на ступанытъ на нѣкой корабъ, ако сичкытъ ступаны когато

подаватъ мнѣніе за да са земе иѣкоя мѣрка та не са съгласуватъ, тогазъ надвива мнѣніето на вышегласіето; а туй вышегласіе съставя не числото на гласоподавателитѣ, но участіето, което надминува половината цѣна на корабя. Когато корабтъ изъ общо принадлежи на много лица, неговото продаване чрѣзъ публично наддаване помежду имъ, не са допрощава, освѣнь по исканъето на ступанитѣ, които участвуватъ до половината на корабя, освѣнь ако съществува противно писмено съгласіе.

ОТДѢЛЕНИЕ ЧЕТВЪРТО.

ЗА КОРАБЛЕНАЧАЛНИКА.

Чл. 35.) Сѣкій корабленачалникъ или управитель на корыто, който е натоваренъ съ управленіето на корабъ отъ какъвто и да е класъ, е отговоренъ и за най-малкитѣ погрѣшки, които е направилъ, и е длъженъ да плаща тцетитѣ, които е причинилъ въ времето на службата си.

Чл. 36.) Корабленачалникътъ е отговоренъ за сѣко изгубване или повреждане на вещиѣ и стокитѣ, на които превозняето приема отгорѣси. Длъженъ е да дава за приеманъето имъ записка. Тѣзи записка са именува товарителница (*polizza di carico* = *connaissance*).

Чл. 37.) На корабленачалника принадлежи да състави дружината (*тайфата*) на корабя, и да избере и главѣ матрозыѣ и прочіитѣ хора на корабя, но туй ще го прави съгласно съ ступанитѣ, когато са намѣрва въ мѣстопребываніето имъ.

Чл. 38.) Корабленачалникътъ е длъженъ да държи книга, називаема *Морскій дневникъ*, нумерувана и забѣлѣжена отъ единъ чиновникъ отъ търговското сѣдилище или отъ търговското писалище, а когато нѣма таквызи, отъ единъ чиновникъ отъ Градскія съвѣтъ, и въ края подтвърдена чрѣзъ преглежданъето на председателя или на главатаря на реченото

сѣдилище, писалище, или на Градскыя съвѣтъ. Речената книга или дневникъ съдържа :

I.) Ежедневното състояніе на времето и на вѣтроветъ ;

II.) Ежедневното движеніе на кораба было напредъ было назадъ ;

III.) Градусса на земната дължина и ширина, въ които ежедневно са намѣрва корабътъ ;

IV.) Сичкытъ тѣцеты, които са причиняватъ на кораба и на стокытъ, и тѣхнытъ причины ;

V.) Колкото е възможно по-точно описаніе на сичко, което отъ злощастіе бы са изгубило, счупило, скъсало или оставило ;

VI.) Пѣтя, който е слѣдувалъ, и причинытъ на доброволнытъ или недоброволны измѣненія на пѣтя ;

VII.) Сѣко рѣшеніе въ времето на плуванъето, зето въ съвѣтъ подъ предсѣдателството на корабначалника, съ чиновницытъ и съ другытъ матрозы отъ дружината ;

VIII.) Имената на изваденытъ чиновницы и на другытъ матрозы, какъто и причинытъ за тѣхното изваждане ;

IX.) Доходытъ и разноскытъ, които са касаѣтъ до кораба и до стокытъ, и въобще сичко, което са относя до кораба или до негова товаръ и сичко, което може да даде причина за отговорность, или за нѣкое подиганье на тѣжба или распря.

Чл. 39.) Освѣнь *дневника*, корабначалникътъ е длъженъ да има въ кораба си, съ сѣщитѣ формалности и една книжка (*Libretto*) предназначена нарочно за редовното записване на морскытъ заемы.

Чл. 40.) Корабначалникътъ е длъженъ, доро не е натоварилъ, да са погрыжи, за преглежданъето на кораба му отъ свѣдущи челоуѣцы, нарочно поставены отъ търговското сѣдилище, ако ли таквози нѣма, отъ търговското писалище, ако ли нѣма и търговското писалище, тогазъ отъ Градскыя мѣстенъ съвѣтъ, за да са узнае, ако корабътъ му е снабденъ съ потрѣбнытъ за плуванъето ; и ако са намѣрва

въ състояніе за плуванье, изложеніето за приглежданьето са полага въ писалището на търговското сѣдилище, въ търговското писалище, или въ Градскія свѣтъ, а неговъ подтвърденъ преписъ са дава на корабленачалника. Той не може да земе отсъственнытъ си документи (*пашпорты*,) доро не представи изложеніето за приглежданьето на кораба, макаръ и натоварачитѣ да не быхъ поискали таквози приглеждане.

Чл. 41.) Освѣнъ горѣреченнытъ книги и преписътъ на изложеніето на свѣдущытъ лица, корабленачалникътъ е длъженъ още да има въ кораба си

I.) Документа на ступанството на кораба, или негова преписъ, прилично подтвърденъ ;

II.) Документа за неговата народность или *бератя*, чрѣзъ който са доказва че е подъ Турско знаме ;

III.) Морската книга ;

IV.) Товарителницытъ и обезателствата на навлата ;

V.) Манифеста на товара ;

VI.) Издължителнытъ записы за заплащаньето въ брой или чрѣзъ порѣчителство на гюмрюшкытъ правдини ;

VII.) Позволеніето за отилуваньето, сирѣчь морскыя пашпортъ ;

VIII.) Документа отъ карентинята ;

IX.) Единъ екземпляръ отъ Закона на мореплавателната търговия.

Чл. 42.) Корабленачалникътъ е длъженъ лично да са намѣрва въ кораба отъ която минута е почнѣло плуваньето, до пристигваньето въ безопасна пазва, (завой—*ῥμος*) или въ добро пристанище. Корабленачалникътъ, когато ще са отбие въ пристанище дѣто нито той, нито нѣкой отъ дружината му са е отбивалъ нѣкога, и дѣто са намѣрватъ пилоты (*калаузы*), които познаватъ входа на пристанището, на канала или на рѣката, длъженъ е да употреби нѣкого отъ тѣхъ, съ иждивеніето на кораба.

Чл. 43.) Когато са престѣпятъ възлаганытъ задълженія

въ предидущитѣ петъ членове, корабленачалникътъ е отвѣственъ за сѣко приключеніе предъ интересуемитѣ за кораба и за товара му.

Чл. 44.) Корабленачалникътъ е още отговоренъ за сѣка повреда, която може да са случи на стокитѣ, които бы натоварилъ на *кувертата* на кораба си безъ писменно съизволеніе на натоварача; туй постановленіе не са приспособява за малкото крайбрѣжно плуванье (каботажд).

Чл. 45.) Корабленачалникътъ не са избава отъ отговорността, освѣнь ако докаже че са е случило препятствіе отъ неоторима сила въ изпълненіето на длѣжноститѣ си.

Чл. 46.) Корабленачалникътъ и лицата отъ дружината му, които са намѣрватъ въ кораба, или онѣзи, които сжд са покачили на варкитѣ и са отправятъ къмъ кораба, който е за отплуванье, не могатъ да са задърждтъ за длѣгове, освѣнь ако са касае за длѣгове, направены за него отплуванье. Но, и въ този послѣденъ случай, не могатъ да са задърждтъ, ако даждтъ порждчителство за заплащаньето.

Чл. 47.) Корабленачалникътъ, когато са намѣрва въ мѣстопребываніето на ступанитѣ или на тѣхнитѣ настоятели, не може, безъ тѣхно съизволеніе, да поправи кораба, да купи платна, въждя и други потрѣбности за кораба, да земе въ заемъ цари за туй върху кораба, нито да го навлоса.

Чл. 48.) Ако са е корабътъ далъ подъ навло по съизволеніето на ступанитѣ, а нѣкои отъ тѣхъ не щждтъ да помогждтъ въ потрѣбнитѣ разноска за отплуваньето му, тогажд корабленачалникътъ, като гы званично призове да принесждтъ надлеждщата си часть, и са изминждтъ безъ послѣдствіе двадесетъ и четеры часа отъ туй призоваванье, може, съ позволеніето на търговското сжддилище, или ако не сждществува търговско сжддилище, тогажд съ позволеніето на Градекия сждвѣтъ, да направи морскый заемъ за тѣхнасмѣтка, върху участіето имъ въ кораба.

Чл. 49.) Ако въ продълженіето на плуванъето стане нужда за поправа, или за покупка на вѣтрила, на въжъя, на хаяты и вѣданлжцы, на храпы, или на други необходими по-трѣбности, а обстоятелствата, или отстояніето на мѣстопрѣбваніето на ступанытъ на корабя или на товара не му до-прощаватъ да поиска заповѣдитъ имъ, корабленачалникътъ, като удостовѣри тѣзи нужда чрѣзъ изложение, подписано отъ него и отъ по-избранытъ отъ дружината си, и като земе позволеніе, въ Турція, отъ търговското сѣдилище, или ако таквози не сѣществува, отъ Градскыя сѣвѣтъ, а въ чужди-на, отъ Турскыя консулъ, или ако не сѣществува такъвзи, отъ надлежното мѣстно Началство, може да направи морскый заемъ върху корытото на корабя и неговытъ принадлежности, и въ нужда, върху товара, или ако този заемъ не може да са направи цѣль или отъ части, да заложитъ или да продаде чрѣзъ наддаванъе стоки до количеството на изыскванытъ пары за доказанытъ нужды. Ступанытъ, или корабленачалникътъ, който ги представлява, ще допълнѣтъ продаденытъ стоки спорѣдъ текущата цѣна на стокытъ отъ сѣщія видъ и отъ сѣщото ка-чество, когато престигне корабътъ въ мѣстото на растова-ряньето си. Самытъ на корабя натоварачъ, или различнытъ му натоварачи, ако сж съгласны помежду си, могатъ да са съпротивѣтъ на продаванъето или на залаганъето на стокытъ си, като ги растоварятъ и заплатѣтъ навлото, съразмѣрно съ направеното плуванъе. Ако ли цѣкои отъ натоварачитъ не са съгласяватъ на туй, онзи, който иска да употреби пра-вото на растоваряньето длѣженъ е да заплати цѣлото навло за стокытъ си.

Чл. 50.) Корабленачалникътъ, доро не е отплувалъ отъ чуждо пристанище, или отъ Турскы пристанища, лежащы въ залива Бассорскый, или въ крайбрѣжіята Аравійскы и Афри-канскы, за да са завърне въ други Турскы пристанища, длѣ-женъ е да проводи на ступанытъ на корабя, или на тѣхнытъ повѣренны, счетъ, подписанъ отъ него, и съдържающъ ката-лога на товара му, цѣната на купенытъ отъ него и натоварены

стоки за смѣтка на ступаныѣ, количествата на парыѣ, които е зель на заемъ, имената, прѣкорыѣ и мѣстопребываніето на заемодавцыѣ.

Ако натоваряньето въ реченыѣ пристанища е станжло за смѣтка на натоварачитѣ и отъ тѣхныѣ комисіонеры, тогазъ корабленачалникътъ не е длъженъ да проводи на ступаныѣ или на тѣхныѣ повѣренны друго, освѣнь каталога на товара си, извлѣченъ отъ товарителницыѣ, които е подписалъ, и каталога на парыѣ, които е зель на заемъ, съдържающъ и името, прѣкора и мѣстопребываніето на заемодавцыѣ.

Чл. 51.) Корабленачалникътъ, който безъ нужда бы зель пары на заемъ върху корытото, храныѣ, и принадлежноститѣ на корабя, или бы заложилъ или продалъ стоки или храны, или който бы вмѣстилъ въ смѣткыѣ си *аваріи* и разноски поддѣльны, той е отговоренъ предъ интересуемыѣ и лично длъженъ да повърне парыѣ, или да заплати вѣщитѣ, които е заложилъ или продалъ, а въ нужда подлежи и подъ наказателно за тѣзи нѣща преслѣдванье.

Чл. 52.) Освѣнь ако са законно докаже че корабътъ не е вреденъ за плуванье, неговата продажба безъ особенното позволеніе на ступаныѣ са забранява на корабленачалника, въ противенъ случай продажбата са уничтожава, и корабленачалникътъ лично са задължава да заплати причиненыѣ загубы отъ нея.

Невредността за плуваньето на корабя са доказва чрѣзъ изложеніе, направено отъ заклеты прицѣвители, опредѣляемы, въ Турція, отъ търговското сѣдилище, ако ли нѣма таквози, отъ търговското писалище, ако не съществува и таквози, тогазъ отъ Градскыя съвѣтъ; а въ чуждина, отъ Турскыя консулъ, ако ли нѣма, тогазъ отъ мѣстното надлежно Началство.

Когато нѣма пълномощіе и наставленія отъ страна на ступаныѣ, продажбата на корабя за подобна доказана невредность за плуваньето са извършва чрѣзъ публично наддаванье.

Чл. 53.) Съкій корабленачалникъ, който са е задължилъ

за плуванье длъженъ е да го довърше; въ противенъ случай, длъженъ е да заплати на ступанитѣ и на натоварачитѣ сичкитѣ разноски и обезщетяванія.

Чл. 54.) Корабленачалникътъ, който управлява върху съучастіе на печалата отъ товара не може никой видъ търговія да направи за своя смѣтка, освѣнъ ако са е условило за туй особено.

Чл. 55.) Когато са случи да са престѣпнѣтъ означенитѣ въ предидущія членъ постановленія, натоваренитѣ отъ корабленачалника за негова смѣтка стоки са освояватъ чрѣзъ рѣшеніе, издадено отъ търговското сѣдилище, въ полза на другитѣ съучастници.

Чл. 56.) Корабленачалникътъ, въ каквото и да е бѣдствіе, не може да напусне корабя си, въ времето на плуванъето, безъ мнѣніето на чиновницитѣ и на по-отличнитѣ отъ дружината. Но и въ подобенъ случай, длъженъ е да избави заедно съ себеси и потрѣбнитѣ документи, сирѣчь морския дневникъ, обезателнитѣ записи на навлата, товарителницитѣ, паспортитѣ, и паритѣ, и колкото може отъ товара на по-драгоценнитѣ стоки; въ противенъ случай, лично е отговоренъ за тѣхъ. Ако ли избавенитѣ по тозъ начинъ вещи са послѣ изгубятъ отъ случайно приключеніе, корабленачалникътъ са избавя отъ сѣка отговорность за тѣхъ.

Чл. 57.) Корабленачалникътъ е длъженъ, въ разстояніе на 24 часа отъ пристигванъето си въ опредѣленото пристанище, да подѣйствува за преглежданъето на дневника си отъ означенитѣ въ слѣдующитѣ два членове Началства, да имъ предаде и изложеніето си, на което подтвърденъ преписъ ще му са върне. Изложеніето трѣба да показва мѣстото и времето на отплуванъето, пѣтя, който е слѣдувалъ, приключеніята и бѣдствіята, които сж са случили, безчиніята, които сж са случили въ корабя, и сичкитѣ достозабѣлжителны приключенія на плуванъето му.

Чл. 58.) Въ Турція изложеніето са предава на председателя на търговското сѣдилище, а когато нѣма таквози, на

Управителя на търговското писалище, ако ли не съществува и таквози, тогазъ са предава на Началника на върховната мѣстна Власть. Управительтъ на търговското писалище или Началникътъ на мѣстната Власть, който е приелъ изложеніето, длъженъ е безъ забава да го проводи на предсѣдателя на най-близнетото търговеко сѣдилище; въ една отъ тѣзи случаи туй изложеніе са полага въ писалището на търговското сѣдилище.

Чл. 59.) Въ чуждина корабленачалникътъ е длъженъ да даде изложеніето си на Турския консулъ, ако ли нѣма такъвзи, тогазъ на надлежното мѣстно Началство, и да земе свидѣтелство, увѣряюще времето на пристигванъето и заминуванъето му, и състояніето и вида на товара му.

Чл. 60.) Ако въ продълженіето на плуванъето, корабленачалникътъ са принуди да са отбие въ Турско или въ чуждо пристанище, длъженъ е да объеви, спорѣдъ обстоятелствата, предъ едно отъ означенитѣ въ предидущитѣ 58 и 59-ий членъ Началства, причинитѣ на отбиванъето си тамъ.

Чл. 61.) Избавениятъ отъ кораблекрушеніе корабленачалникъ ако да е и самичакъ, или само съ една часть отъ дружината си, длъженъ е безъ забава да са представи, спорѣдъ мѣстата и случантѣ предъ сѣщитѣ Началства, да предаде изложеніето си, да подѣйствува за потвърдѣніето му отъ избавениятъ отъ дружината и които са намѣрватъ съ него, и да земе званичния му преписъ.

Чл. 62.) За потвърденіе на изложеніето на корабленачалника, Началството до колкото е възможно испытва лицата отъ дружината на кораба, още и пѣтницитъ, безъ да са повредѣтъ и другитѣ доказателства. Непотвърденитѣ изложенія не сѣ приети въ полза на корабленачалника, нито приносятъ вѣра предъ сѣдилището, освѣнъ случайтъ, когато кораблекрушившиятъ корабленачалникъ са е избавилъ самичакъ въ мѣстото, дѣто е предалъ изложеніето си. Но при туй запазва са правото на противнитѣ страни да докажатъ противното.

Чл. 63.) Освѣнъ случайтъ на належаче бѣдствие, корабленачалникътъ не може да извади на сухо никаоя стока доро

не направи изложението си, подь наказаніе на извънредно противъ него преслѣдванье.

Чл. 64.) Ако хранитѣ на корабя са свършатъ прѣзь продълженіето на плуванъето, корабленачалникътъ, като земе нѣнїето на по-отличнитѣ отъ дружината, може да принуди оубзи, които иматъ особенны за тѣхъ си храни да ги положатъ въ общината, съ задълженіе да имъ заплати стойността.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЕТО.

ЗА ЗАДЪЛЖЕНІЕТО И ЗА ЗАПЛАТЫТѢ НА ДРУЖИНАТА (*тайфата*).

Чл. 65.) Условіята за главенъето на корабленачалника, на чиновницитѣ и на дружината на сѣкой корабъ са доказватъ чрѣзь корабелната книга или писменнитѣ обезательства на условенитѣ страны. Ако не съществуватъ писменны съгласія, и въ корабелната книга не сж забѣлжени условіята на главенъето, тогазы двѣтѣ страны са считатъ че са поискали да са възложатъ на мѣстныя обычай, дѣто са е направило главенъето.

Корабелната книга са написва въ Турція предъ пристанищното Началство (*Лилманъ одасж*), ако ли пѣма таквози, предъ търговското писалище, ако ли не съществува и таквози, тогазы предъ Градскыя съвѣтъ; а въ чуждина, предъ Турскытѣ консулы или предъ консулскытѣ двѣци (*агенты*), а когато липцаватъ и тѣ, тогазы предъ надлежната мѣстна Власть.

Чл. 66.) Корабленачалникътъ, чиновницитѣ и матрозытѣ не могатъ, подь никой предлогъ, да натоварятъ на корабя за своя смѣтка никоя стока, безъ да заплатятъ навлото, и безъ позволеніето на ступанитѣ, или ако е корабътъ изъ цѣло навлосанъ, безъ позволеніето на натоварачя му, въ противенъ случай стоката са освоява въ полза на интересуемитѣ, сирѣчь, на ступанитѣ на корабя или на натоварачитѣ, освѣнь ако имъ са е позволило туй нѣщо, въ първыя случай отъ ступанитѣ, а въ вторыя отъ натоварачитѣ.

Чл. 67.) Ако плуванъето са пресѣче по причина на ступанитѣ, на корабначалника, или на натоварачитѣ, преди отплуванъето на корабя, чиновницитѣ и матрозытѣ, които сж гнавенч на плуванье или на мѣсець заплащатъ са за колкото дни са работили за приготвянъето на корабя, и при туй получватъ и за свое обезтщетяванье по избиране или предплатата, която имъ е дадена върху заплатитѣ имъ, или, като са приснема тѣзи предплата, ако има, една мѣсечна заплата отъ съгласенитѣ имъ заплати, или четвъртината отъ ъѣлата имъ заплата, когато сж главены на плуванье. Ако плуванъето са пресѣче подиръ отплуванъето на корабя, получватъ заплатитѣ си за колкото време сж слугували, и еще за обезтщетяванье двойно отъ юлкото имъ са отстъпатъ чрѣзъ предидуция параграфъ, и разноскитѣ за завръщанъето имъ до мѣстото отъ дѣто е излѣзалъ корабътъ; освѣнь ако корабначалникътъ, ступанитѣ и натоварачитѣ ги покачѣтъ на другъ корабъ, който са завръща за реченото мѣсто. Обаче заплатитѣ и обезтщетяваніята никога не можтъ да надминатъ количеството, което сж щѣли да получатъ, ако са бы испълнило плуванъето. — Обезтщетяванъето за завръщанъето са пресмѣта спорѣдъ качеството на матрозытѣ, които са изваждатъ отъ служба.

Чл. 68.) Ако преди наченванъето на плуванъето са забрани търгуванъето съ мѣстото, за което отива корабътъ, или, ако са възбрани извозътъ на стокитѣ, за които са е навло сжлъ корабътъ, или еще ако са задържи корабътъ по Правителственна заповѣдь, тогазъ не са длѣжнѣе заплата на чиновницитѣ и на матрозытѣ, които са изваждатъ, освѣнь за колкото дена сж работили въ службата на корабя.

Чл. 69.) Ако възбраненіето на търгуванъето или задържанъето на корабя са случи въ продълженіето на плуванъето, тогазъ чиновницитѣ и матрозытѣ са заплащатъ, когато е въ случая на възбраненіето, съразмѣрно съ времето на службата имъ, заедно и разноскитѣ на завръщанъето имъ, а когато е въ случая на задържанъето имъ, получватъ, ако сж са главили на мѣсець, половината отъ заплатитѣ си за колкото

време са продължи задържаньето, ако ли сж са главили на плуванье, тогазь получватъ цѣлата си съгласена заплата, но безъ никое умноженіе за времето на задържаньето.

Чл. 70.) Ако плуваньето са продължи доброволно, цѣвата на заплатата на главенытъ матрозы на плуванье са наращава съразмѣрно съ продълженіето.

Чл. 71.) Ако товартъ са доброволно стовари на поближне мѣсто а нѣ въ забѣлѣженото въ обезателната записка на навлото, тогазь никое умаленіе на заплатата не става за главенытъ матрозы на плуванье.

Чл. 72.) Ако матрозытъ сж са главили върху участие на печалата или на навлото, не имъ са длѣжи никое обезщетяванье, нито надници поради станжлото отъ высша сила пресичанье, отлаганье или продълженіе на плуваньето. — Ако пресичаньето, отлаганьето, или продълженіето е станжло по причина на натоварачитѣ, дружината на корабя получватъ часть отъ присжденытъ обезщетяванія на корабя. — Тѣзи обезщетяванія са подѣлятъ между ступанытъ и дружината на корабя, по сжщата съразмѣрность, спорѣдъ която е щѣла да са подѣли печалата или навлото. — Ако ли пресичаньето, отлаганьето, или продълженіето е проистекло по причина на корабленачалника или на ступанытъ, тогазь тѣ сж длѣжны съразмѣрно да обезщетижтъ дружината, спорѣдъ условіята имъ.

Чл. 73.) Въ случай на пѣненіе и конфискуванье, на строшаванье и на кораблекрушеніе, като са изгуби цѣлытъ корабь и стокытъ, които сж въ него, чиновницытъ и прочиитѣ матрозы не можтъ нищо да поискатъ за заплата на плуваньето. Но не сж пѣкъ и длѣжны да върнжтъ надирѣ предплатытъ, които сж получили за заплатата си.

Чл. 74.) Ако са избави само една часть отъ корабя, матрозытъ, които са главени на плуванье или на мѣсець получватъ изработенытъ си заплаты отъ останкытъ, които сж избавили. — Ако ли останкытъ не стигнатъ, или, ако не сж са избавили освѣнь само стоки, тогазь спомагателно

(по съразмѣрность) са доплащатъ заплатитѣ имъ отъ навлото на реченитѣ стоки.

Чл. 75.) Главенитѣ по съучастіе въ навлото чиновници и прочіи матрозы земаатъ заплатитѣ си само отъ навлото по съразмѣрность на заплатата, която получава корабленачалникътъ или натоварачътъ.

Чл. 76.) По който начинъ и да сж были главены чиновницитѣ и прочіитѣ матрозы, земаатъ заплатата си, за колкото дни са работили за спасеніето на останкитѣ на корабя и на потънжлитѣ нѣща.

Чл. 77.) На свѣкій матрозинъ, който по плуванъето на корабя са разболѣи, наранѣи или утрепѣ, като слугува въ корабя, или като са бѣе съ неприятели или съ морскы разбойници, плаща са заплатата му, храни са и са лѣкува, и ако са случи да му са отсѣче нѣкой удъ, обезтщетава са, по прицѣненіе на търговското сѣдилище, ако са породѣ разногласіе. — Разноскитѣ за прехраната и за лѣкуванъето му, и обезтщетаванъето, въ случай на удопресѣченіе, сж въ тяжесть на корабя и на навлото, ако болестъта, ранитѣ и удопресѣченіето са произлѣзли отъ слугуванъето въ корабя; и са расхвърлятъ на корабя, на навлото и на товара, като общи *аваріи*, ако сж са случили въ бой за отбрана на корабя.

Чл. 78.) Ако разболениитѣ, наранениитѣ или утрепаниитѣ матрозинъ не може да слѣдува плуванъето безъ бѣдствіе, корабленачалникътъ, преди отплуванъето си, длъженъ е да го извади на нѣкоя болница или другадѣ, дѣто може да получи изыскваното лѣкуванъе, и да даде разноскитѣ за болестъта и за неговото гледанъе, а еше и разноскитѣ за завръщанъето му, ако болниитѣ оздравя, или и разноскитѣ за погребеніето му, ако умре. За туй ще остави едно достаточнo количество или поржчителство, ако е въ Турція, въ рѣцѣтѣ на търговското писалище или на върховния чиновникъ на мѣстното Началство, ако ли е въ чуждина, въ рѣцѣтѣ на Турскыя консулъ, ако ли нѣма такъвзи, въ рѣцѣтѣ на мѣстната Власть. Въ тѣзи случаи, освѣнъ разноскитѣ за завръщанъето му, разболениитѣ,

наранениятъ, или утрепанииятъ матрозинъ има право да получи заплатата си, не само до ро оздравя, но и до деня, прѣзъ който ще може като са завърне и стигне въ мѣстото отъ дѣто е излѣзаль корабьтъ.

Чл. 79.) Ако матрозиньтъ, като са намѣрва въ корабя, или като е излѣзаль отъ него съ позволеніе, са нарани въ нѣкое свадванье, или поболи отъ безчинното си и злопранво поведеніе, пакъ ще са храни и лѣкува съ иждивеніето на корабя, какъто по-горѣ, но тѣзи разноску послѣ ще са искать отъ него чрѣзъ тѣжба. Ако матрозиньтъ като е излѣзаль отъ корабя безъ позволеніе, са нарани, утрепе, или разболѣе отъ свадванье или отъ лошо поведеніе, разноскутъ на неговата храна и лѣкуванье сѣщо сѣ за негова смѣтка, но корабленачалникьтъ може и да го испѣди, и въ такъвзи случай заплатата му са плаща за колкото време е слугуваль.

Чл. 80.) Ако пѣкой отъ матрозытъ умре по плуваньето, заплата му са плаща на наследниците му какъто слѣдува: ако е былъ главенъ на мѣсець, заплатата му са плаща до деня на умирањето му; ако ли е былъ главенъ на плуванье, наследницитетъ земать половината отъ заплатата му, ако умре когато е отиваль или стигваль въ предназначеноето пристанище, а цѣлата, ако умре когато са завръща; ако ли е былъ главенъ на участіе въ печалата или въ навлото, плаща са цѣлйтъ му дѣлъ, отъ който день е починало плуваньето. Ако матрозиньтъ, какъто и да е главенъ, са убіе защищають корабя отъ неприятель или отъ морски разбойници, а корабьтъ пристигне въ предназначеноето си пристанище, той са счита за неумрѣль, и неговата заплата са плаща на пълно за цѣлото плуванье.

Чл. 81.) Матрозиньтъ, кой са е заробиль въ корабя не може да направи противъ корабленачалника, противъ стунаньтъ, или противъ натоварачитѣ на корабя никое исканье за заплащаньето на негова искупъ; но получва заплата си до деня, прѣзъ който са е уловиль и заробиль.

Чл. 82.) Матрозиньтъ, който са е испроводиль по сухо или по море за работа на корабя и въ туй посланіе са е

заробилъ има право да земе цѣлата си заплата, и а още и обезщетяванье за искупа си, ако корабътъ стигне въ предназначено то си пристанище.

Чл. 83.) Туй обезщетяванье са плаща само отъ ступанитѣ на корабя, ако матрозинътъ са е былъ проводилъ по сухо или по море за работа на корабя. А са плаща отъ ступанитѣ на корабя и на товара, ако матрозинътъ са е былъ проводилъ по сухо или по море за работа на корабя и на товара.

Чл. 84.) Количеството на реченното обезщетяванье са опредѣля на тридесетъ златны Турскы лиры.

Чл. 85.) Ако въ продълженіето на главенъето на матрозытъ са продаде корабътъ, онѣзи матрозы, които не сж са съгласили на противны условія, иматъ право да са завърнатъ на мѣстото си съ разноскытъ на корабя и да си зематъ заплатитѣ.

Чл. 86.) Когато корабленачалникътъ, по законны причины исплди всегдашны или привременны матрозы, не е длъженъ да имъ плати освѣнь съгласената заплата до деня прѣвъ който гы е исплдилъ, тѣзи заплата са присмѣта спорѣдъ разстояніето на направеното вече плуванье. — Ако ли гы исплди преди наченванъето на плуванъето, тогазы са заплащатъ само за колкото дена сж слугували, и нищо по-вече.

Чл. 87.) Законны причины за исплжданъето на матрозы са считатъ :

- I.) Неспособността въ слугуванъето имъ ;
- II.) Непокорността имъ ;
- III.) Систиматическото имъ пиянство ;
- IV.) Буйството имъ въ корабя и сѣкой другъ порокъ на характера, който може да смути спокойствието на корабя ;
- V.) Исходътъ имъ отъ корабя безъ позволеніе ;
- VI.) Пресичанъето на плуванъето поради неодолима причина, или поради случаи, предвижданы отъ Закона ;

Чл. 88.) Сѣкій матрозинъ, като докаже че са е извадилъ отъ служба безъ законна причина, подиръ записванъето си въ

корабелната книга, има право да поиска обезщетяване от корабленачалика. — Обезщетяването се определя равно съ третината на заплатата, която изваденият от служба е щѣлъ явно да спечели въ разстояніето на плуването, ако изваждането бы станжло преди отплуването; а съ цѣлата заплата, която е щѣлъ да получи отъ времето на изваждането до края на плуването, и съ разноскытѣ на завръщането, ако изваждането е станжло изъ помежду плуването. Корабленачаликътъ въ никой отъ горнытѣ случаи не може да поиска на дирѣ количеството на обезщетяваніята отъ ступанытѣ на корабя, освѣнь ако му са е позволило отъ тѣхъ изваждането отъ служба.

Чл. 89.) Записанытѣ въ корабелната книга всегашны и привременны матрозы не могатъ да са оттеглижтъ отъ службата и да напуснжтъ корабя, освѣнь въ слѣдующытѣ случаи:

I.) Ако преди наченването на плуването, за което сж са задѣлжили, корабленачаликътъ поиска да отпрати корабя за друго пристанище а не за предназначено;

II.) Ако преди наченването на плуването Турското Правителство объеви морскый бой, или, ако като са е отбилъ корабтъ въ времето на плуването си въ нѣкое пристанище, са случи между Турското Правителство и между Държавата, за пристанището на която са отправя корабтъ, бой, който може да положи корабя въ вѣроятю бѣдствіе, или ако пристанището къмъ което са отправя е въ обсада;

III.) Ако преди наченването на плуването, или когато са е отбилъ корабтъ въ нѣкое пристанище, са получатъ вѣрны извѣстія, че въ мѣстото, за което са отправя корабтъ, има чума, злокачественна треска, или друга подобна епидимическа болестъ;

IV.) Ако преди отплуването корабтъ изъ цѣло премине подъ ступанството на други лица;

V.) Ако преди отплуването корабленачаликътъ умре или са извади отъ служба отъ ступанытѣ на корабя.

Чл. 90.) Корабтъ и навлото сж особно поржчителство.

за исплащанъето на заплатитѣ, на обезщетяваніята, и на пѣт-
нитѣ разноски на матрозытѣ.

Чл. 91.) Корабътъ и навлото сж. още поржчителство на ступанитѣ на товара за тчетата, която быхж истеглили отъ злоупотребленіето или отъ погрѣшкитѣ на всегдашнитѣ или привременни матрозы, като са запазва правото на ступанитѣ на корабя да са тжжтъ противъ корабленачалника, и на него противъ матрозытѣ.

ОТДѢЛЕНИЕ ШЕСТО.

ЗА ОБЕЗАТЕЛНЫТѢ ЗАПИСКИ НА НАВЛОТО И ЗА НАВЛОСВАНІЯТА.

Чл. 92.) Сѣко условіе за навлосванъе на корабъ, което са именува *обезателенъ записъ за навло или навлосванъе*, трѣба да става писменно, и да показва:

- I.) Името, вмѣстимостъта, и народностьта на корабя;
- II.) Името и прѣкора на корабленачалника;
- III.) Имената и прѣкоритѣ на оногози, който дава подъ навло и на оногози, който зема подъ навло;
- IV.) Съгласеното мѣсто и време за товаряньето и за растоваряньето;
- V.) Цѣната и количеството на навлото;
- VI.) Ако навлосванъето е изъ цѣло или частно, като са забѣлѣзва количеството на съгласеното натоварянье;
- VIII.) Съгласеното обезщетяванъе, ако закѣснѣе товаряньето или растоваряньето.

Чл. 93.) Ако днитѣ на *старитѣ*, сирѣчь времето, което ще са продѣлжи за товареньето и растовареньето на корабя, не са опредѣлятъ въ условіята на уговоренитѣ страны, опредѣлятъ са спорѣдъ сжществующія мѣстенъе обичай; но когато нѣма такъвзи обичай, тогазъ товаряньето и растоваряньето трѣба да ставатъ въ разстояніе на петнадесетъ работни дни единъ подиръ други, отъ обевяванъето на корабленачалника че е готовъ да натовари или растовари.

Чл. 94.) Ако само една частъ отъ товара ще са натовари или растовари въ едно мѣсто, а друга частъ въ друго, тогазь времето за отиванъето на корабя отъ едното мѣсто до другото не са съчита между петнадесетътъ дни на товаряньето и растоваряньето.

Чл. 95.) Ако корабътъ са е навлосжлъ на мѣсець, навлото почнава отъ който день отплува корабътъ, освѣнь ако има друго условіе за туй.

Чл. 96.) Ако преди отплуванъето на корабя са случи да са възбрани търгуванъето съ мѣстото, за което са той отправа, условіето са разваля безъ обезтщетавањето на никоя отъ уговоренытъ страны. — Натоварачътъ тегли разноскытъ за товаряньето и растоваряньето на корабя на стокытъ си.

Чл. 97.) Ако выеша сила възбрани влизанъето на корабя въ предназначено то пристанище, или растоваряньето на корабя, а корабленачалникътъ нѣма други заповѣди и наставленія за туй, той може да са отбіе въ друго по-ближно пристанище, на което входътъ не е забраненъ, и отъ тамъ като извѣсти на натоварачя или на приимачя, може да чака отговора имъ.

Чл. 98.) Ако высша сила привременно възбранява отплуванъето, условіята си оставатъ дѣйствителны, но обезтщетавањия за закѣспяванъето не са даватъ. — Условіята сжщо си оставатъ дѣйствителны, и никое наращеніе на навлото не става, ако възбраненіето отъ высша сила са случи по плуванъето.

Чл. 99.) Въ случай, когато корабътъ поради высша сила са възбрани отъ плуванъето, натоварачътъ може да растовари стокытъ си съ свои разноскы, но съ условіе че пакъ ще ги натовари послѣ, или да заплати навлото.

Чл. 100.) Корабътъ, вѣтрилата и възъята (*халытытъ и vzdанлгытытъ*), навлото и натоваренытъ стоки сж взаимно поржчителство за испълненіето на условіята на уговоренытъ страны.

ОТДѢЛЕНИЕ СЕДМО.

ЗА ТОВАРИТЕЛНИЦАТА (polizza de carico—connaissance.)

Чл. 101.) Товарителницата, която може да са напише въ името на опредѣлено лице, или на негова заповѣдь, или на приносящия, трѣба да показва рода и количеството, както и вида или качеството на стокитѣ за превозянье, още и да съдържа :

I.) Името и прѣкора на натоварачя ;

II.) Името и мѣстопребываніето на оногози, до когото са испраща ;

III.) Името и мѣстопребываніето на корабленачалника ;

IV.) Името, вмѣстимостъта и народностъта на кораба ;

V.) Мѣстото на отплуванъето и на влуванъето ;

VI.) Количеството на намото, а въ полътъ ѝ да са забѣлжени знаковетѣ и нумеритѣ на стокитѣ, които сж за превозянье.

Чл. 102.) Сѣка товарителница са написва най-малко на четири първообразни листове; една за натоварачя, — една за примателя на стокитѣ, — една за корабленачалника. — и една за ступанина или за вѣоржителя на кораба. Четеритѣ първообразни листове са подписватъ отъ натоварачя и отъ корабленачалника въ разстояніе на 24 часа подиръ натоваряньето. Натоварачътъ е длъженъ да предаде на корабленачалника въ разстояніе на речения срокъ издължителнитѣ гюмрюшки записки (*тескерета*) за натоваренитѣ стоки.

Чл. 103.) Написаната по горнія начинъ товарителница служи за увѣреніе между сичкитѣ, които са интересуватъ въ товара, още и между тѣхъ и между обезбѣдителитѣ, освѣнъ ако тѣзи послѣднитѣ докажатъ противното.

Чл. 104.) Когато са случи разлика между товарителницитѣ на истия товаръ, товарителницата, която е въ рѣцѣтъ на корабленачалника са счита за вѣрна, ако празнитѣ ѝ мѣста сж напълнены съ рѣката на натоварачя, или на негова ком-

мисіонеринъ; а представляемата отъ натоварачя или отъ приимачя превъсхожда, ако сж напълнены празнытъ и мѣста съ рѣката на корабленачалника.

Чл. 105.) Сѣкій коммисіонеринъ или приимачъ, като приеме забѣлѣженытъ въ обезателныя записъ или въ товарителницата стоки, длъженъ е да даде записка на корабленачалника, който ѝ бы поискалъ; въ противенъ случай, подлежи подъ сичкытъ разноски и обезщетяванія, еше и подъ тѣзи за закѣсняванъето. — Тоже, и корабленачалникътъ е длъженъ да поиска записка за приеманъето на стокытъ, които е предалъ на приимачя, ако ли липцава той, да са снабди съ записка отъ *гюмрюка*, която да потвърдява растоваряньето на стокытъ спорѣдъ товарителницата; въ противенъ случай, подлежи подъ сичкытъ обезщетяванія на ступанытъ или приимачитѣ.

ОТДѢЛЕНІЕ ОСМО.

ЗА НАВЛОТО.

Чл. 106.) Цѣната за навлосванъето на сѣкой корабъ са именува *навло*. — Опредѣля са чрѣзъ условіята на договарванытъ страни. — Доказва са чрѣзъ обезателныя записъ или чрѣзъ товарителницата, и са условия за изъ цѣло или за една часть на корабя, за цѣло плуванъе, или за опредѣлено временно разстояніе, на тонъ, на кыло, или на кантаръ, по пресѣченіе (*гютюра*), или какъто и да е, като са забѣлѣжва и вмѣстимостъта на корабя.

Чл. 107.) Ако са е корабътъ навлосалъ изъ цѣло, а лицето което го е зело подъ навло не принесе сичкыя му товаръ, корабленачалникътъ не може да земе други стоки, безъ съизволеніето на реченото лице. — Лицето, което е зело подъ навло цѣлыя корабъ получва навлото на стокытъ, които са натоварѣжтъ за допълненіе на товара му.

Чл. 108.) Ако лицето, което е зело корабя подъ навло не натовари нищо на него прѣзъ опредѣленыя въ обезателныя

записъ или отъ Закона срокъ, тогазь лицето, което го е дало подъ навло може по волята си да поиска обезщетяване за закъсняването, което обезщетяване са опредѣля въ обезателния за навлото записъ, ако ли нѣма направено условіе, тогазь може да земе онуй обезщетяване, което ще са опредѣли отъ прицѣпители, или да развали условіето за навлосването, и да поиска отъ лицето, което е зело подъ навло половината отъ условеното навло и прочитѣ ползы.— Въ този случай, лицето, което е зело подъ навло, и което нищо не е натоварило прѣзь реченя срокъ, може, преди наченването на допълнителнитѣ *старии*, (*), да са оттегли отъ условіето, съ задълженіе да заплати на лицето, което е дало подъ навло или на корабленачалника половината отъ условеното въ обезателния записъ навло и прочитѣ ползы.

Чл. 109.) Ако лицето, което е зело подъ навло прѣзь реченя срокъ не натовари освѣнь една часть отъ условенитѣ въ обезателния записъ стоки, лицето, което е дало подъ навло подобно може по предпочитанье или да поиска означаемитѣ въ първия параграфъ на предидущія членъ обезщетяванія, или да направи плуването си само съ натоварената часть стоки; въ този послѣдний случай, навлото изъ цѣло са плаща на лицето, което е дало подъ навло.

Чл. 110.) Ако лицето, което е зело подъ навло натовари по-вече стоки отъ колкото е съгласило, за по-вечето заплаща навло, съразмѣрно съ условеното въ обезателния записъ.

Чл. 111.) Лицето, което дава подъ навло или корабленачалникътъ като е представилъ вмѣстимостта по-вече отъ колкото е тя, длъженъ е да направи съразмѣрно намаленіе върху цѣната на навлото, и да обезщети лицето, което е зело подъ навло — ако изявленіето за вмѣстимостта на корабя не прави разлика отъ дѣйствителната вмѣстимостъ

(*) *Старія*, дни на *старія* или дни на *пребываніе* ще каже за днитѣ, които са даромъ отстъпватъ на натоварача за натоваряне или растоваряне; а допълнителны *старии* или *контростарии* са казватъ оубѣзи дни, които съ заллата му са отстъпватъ подиръ първитѣ *старии*.

освѣнь до 3 на 0/0, или ако е съгласна съ свидетелството на примѣрванъето на корабя, разликата не са зема въ вниманіе.

Чл. 112.) Корабътъ когато е зетъ подъ навло отъ много лица, ако лицето, което е дало подъ навло или корабленачалникътъ сж опредѣлили нѣкой срокъ, прѣзъ който корабътъ ще остане за товарянье, длъженъ е подиръ истеченіето на този срокъ, щомъ завѣе първыйтъ добръ вѣтръ, да замине, освѣнь ако са услови съ натоварачитѣ за другъ срокъ.

Чл. 113.) Ако са е зель корабътъ подъ навло отъ много лица, но не са е опредѣлил срокъ за товаряньето, сѣкій отъ натоварачитѣ може да оттегли стокитѣ си, като повърне подписанитѣ отъ корабленачалника товарителници и като даде порѣчителство за испратенитѣ вече товарителници, еще като заплати и половината отъ условеното навло, и разноскитѣ за товаряньето и растоваряньето, и онѣзи за повторителното товарянье на другитѣ стоки, които за туй ще са преимѣстѣтъ. Ако ли корабътъ е вече зель трытъ четвъртины отъ товара си и вышегласіето на натоварачитѣ поиска чрѣзъ призоваванъе, да замине, корабленачалникътъ е длъженъ да замине съ първыя добрый вѣтръ послѣ осемь дни отъ призоваванъето, безъ да може нѣкой отъ натоварачитѣ да оттегли стокитѣ си.

Чл. 114.) Ако сж са натоварили на корабя стоки безъ извѣстіето на лицето, което е дало подъ навло или на корабленачалника, той като са намѣрва още въ жѣстото на товаряньето, отправя призоваванъе до натоварачитѣ, което прилично имъ го съобщава за да си гы зематъ на дирѣ, и ако не додать, тогазъ може да гы извади въ реченото мѣсто, или да земе за тѣхъ най-голѣмото навло, което са бы заплатило въ сжщото мѣсто за такъвзи видѣ стоки; ако ли не бы сгледалъ реченитѣ стоки, но само подиръ заминуванъето на корабя, тогазъ не може вече да гы извади, освѣнь въ мѣстото за дѣто са отправять; но въ такъвзи случай има право да земе за тѣхъ навло спорѣдъ предреченната цѣна.

Чл. 115.) Натоварачътъ, който оттегли стокитѣ си по плуванъето, длъженъ е да заплати цѣлото навло и сичкитѣ

причинены за премѣстянето разноски отъ растоварянето. Ако ли са оттеглятъ стокытъ по причина на дѣянiя или погрѣшки на корабленачалника, тогазъ той, нѣ само че нѣма никое право да земе навло, но е и отговоренъ за сичкытъ разноски, еще и за обезщетяванiята, ако има тщеты, поради неиспълненiето на обезателството.

Чл. 116.) Ако корабтъ са възбрани по отплуванъето си, по плуванъето си или въ мѣстото на растоваренъето си, поради дѣянiе или небрѣженiе на лицето, което го е зело подъ навло или на нѣкого отъ натоварачитѣ, тѣ лице или натоварачъ са задължава да заплати на лицето, което е дало подъ навло, на корабленачалника или на другытъ натоварачи сичкытъ разноски и обезщетяванiя, които сж са причинили отъ закѣсняванъето. Ако корабтъ, който са е зель подъ навло за отиванъе и завръщанъе са върне безъ товаръ или съ недостаточенъ товаръ, плаща са на корабленачалника цѣлото навло и обезщетяванiята поради измайванъето му; ако корабтъ са е обавилъ поради туй.

Чл. 117.) Лицето, което е дало подъ навло или корабленачалникътъ тожде заплаща обезщетяванiя на лицето, което е зело подъ навло, ако отъ негова погрѣшка или небрѣженiе са е забранилъ или забавилъ корабтъ по отплуванъето си, по плуванъето си или въ мѣстото на растоварянето си. Означаемитъ въ настоящiя и въ предидущiя членъ обезщетяванiя са опредѣлятъ отъ прицѣнители.

Чл. 118.) Ако са принуди корабленачалникътъ да поправи корабя по времето на плуванъето му, лицето което е зело подъ навло или натоварачътъ е длъженъ да чака доро са поправи корабтъ, или да оттегли стокытъ си, като заплати цѣлото навло, и общата *аварiя*, ако има. Ако ли е навлосанъ корабтъ на мѣсецъ, не са плаща навло за времето на поправката, ако ли е пѣкъ навлосанъ на плуванъе, не са умножава навлото. Ако корабтъ не може да са поправи, корабленачалникътъ е длъженъ да земе подъ навло единъ или двѣ-вече кораби съ свои разноски, и безъ да може за туй да

поиска умноженіе на навлото, за да превезе стокытъ на предназначеното имъ мѣсто. Ако корабленачалникътъ не може да земе подъ навло единъ или по-вече кораби, тогазы му са плаща само съразмѣрното навло за направеното плуванье (*). Въ този послѣденъ случай, превозътъ на стокытъ са възлага на Gryжата на сѣкій натоварачъ, но корабленачалникътъ съвременно е длъженъ да имъ съобщи положеніето си, и извъ помежду туй да земе сичкытъ потрѣбны мѣрки за съхраненіето на товара. Обаче сичкытъ тѣзи ставатъ, ако не съществува противно условіе между уговорянытъ страны.

Чл. 119.) Корабленачалникътъ изгубя навлото си, и заплаща обезщетяванье на лицето, което е зело подъ навло, ако то докаже, че, когато е отплувалъ корабътъ, е былъ негоденъ за плуванье. Доказателството за туй са приема, ако и да быхъ съществували противу тѣхъ свидѣтелства за посѣщеніето по времето на отплуваньето.

Чл. 120.) Плаща са навло за стокытъ, които корабленачалникътъ са бы принудилъ да продаде за да помогне на хранытъ, на поправата и на другытъ необходими за корабя нужды, като му са минува на счета стойността имъ, по която цѣна съ быха продали останжлытъ, или другытъ отъ туй качество стоки, въ мѣстото на растоваряньето, ако корабътъ стигне благополучно. Ако ли са пѣкъ изгуби, корабленачалникътъ замѣстя продаденытъ стоки по които цѣны ги е продалъ, като задържа навло съразмѣрно съ исплуканото растояніе.

И въ двата тѣзи случаи ступанытъ на корабя иматъ заварденото си отъ 2-ия параграфъ на 30-ия членъ право.

Ако отъ употребленіето на туй право проистича нѣкоя тщета за онѣзи, на които съ са продали или заложили стокытъ, тя са сподѣля по съразмѣрность на стойността имъ

(*) За присмѣтанье на съразмѣрното навло, трѣба да са зема предъ видъ не само съразмѣрността на исплуканото пространство съ онуй което остава да са дошлува, но и разноскытъ, времето, бѣдствіята и въобще съществующытъ трудове и за двѣтъ тѣзи пространства.

между тѣзи стоки и между сичкытъ, които сж стигнали на предназначеноото си мѣсто, или които сж са избавили отъ кораблекрушеніето подиръ морскытъ злощастія, които сж извикали нуждата за продаванъето или за залаганъето.

Чл. 121.) Ако са случи да са възбрани търгуванъето съ мѣстото, за което са отправа корабтъ, и са принуди да са върне назадъ съ товара си, на корабленачалника са плаща навлото само за отиванъе, ако и да са е былъ навлосалъ корабтъ и за връщанъе.

Чл. 122.) Ако въ продълженіето на плуванъето корабтъ са задържи привременно по заповѣдъ на нѣкоя Сила, никое навло не са плаща за времето на задържанъето, ако е былъ корабтъ навлосанъ на мѣсець, или на плуванъе, нито са пѣкъ умножава навлото, ако е былъ навлосанъ само на плуванъе.

Храненъето и заплатытъ на дружината прѣзъ сичкото продълженіе на задържанъето на кораба са считатъ за *аваріи*.

Доро са продължава възбраненіето, натоварачтъ може, да растовари стокытъ си съ свои разноскы, съ условіе обаче да ги натовари пакъ съ свои разноскы или да обезтщети лицето, което е дало подъ навло или корабленачалника.

Чл. 123.) Корабленачалниктъ получва навлото за хвърленытъ въ морето стоки поради общото избавленіе, но е длъженъ противъ тщетытъ и той да спомогне.

Чл. 124.) Никое навло не са плаща за изгубенытъ стокы отъ кораблекрушеніе или отъ сѣданъе, за грабнатытъ отъ морскы разбойници или за задърженытъ отъ неприятели. Корабленачалниктъ е длъженъ да повърне предплатеното на него навло, ако нѣма противно условіе.

Чл. 125.) Ако корабтъ и стокытъ сж са искупили съ пары или съ задълженія, отъ ржцѣтъ на морскы разбойници, или ако сж са избавили стокытъ отъ кораблекрушеніе съ помощта на корабленачалника, той получва цѣлото навло до мѣстото на обира или на кораблекрушеніето, ако не може да ги завезе до предназначеноото имъ мѣсто. Получва цѣлото навло като спомогне на искупа, ако завезе стокытъ до пред-

назначеното имъ мѣсто. Ако корабленачалникътъ не е никакъ съдѣйствувалъ за избавленіето, никое навло не му са плаща за избавенитѣ въ морето или въ крайбрѣжіето и за предаденитѣ на интересуемитѣ лица стоки.

Чл. 126.) Стокитѣ, корабътъ и навлото спомагатъ на иркуа, но заплатитѣ на матрозытѣ не спомагатъ.

Туй спомаганье става върху текущата цѣна на стокитѣ въ пияцата на мѣстото на растоваряньето имъ, като са приснематъ разноскитѣ, и върху половината стойность на корабя въ него мѣсто, и върху половината на навлото.

Чл. 127.) Ако приимачътъ са отказва да приеме стокитѣ, корабленачалникътъ може, първомъ като го призове званично, за да ги приеме, да продаде по рѣшеніе на търговското сѣдилище или сичкитѣ стоки или една само часть отъ тѣхъ за да са платѣтъ навлото, *аваріитѣ* и разноскитѣ, а да депозитира останѣлитѣ, ако останѣтъ. Ако ли напроотивъ не достигнатъ, съхранява правото си да са тѣжи противъ натоварача за остатѣка.

Чл. 128.) Корабленачалникътъ не може да държи стокитѣ въ корабя си, за неплащаньето на навлото имъ, на общата *аварія*, и на разноскитѣ, ако има.

Може да поиска да са оставятъ въ трети рѣцѣ доро му са заплати, което му са дължи; ако ли са расположены на развала, може да поиска и продаваньето имъ освѣнь ако приимачътъ му даде порѣчителство за заплащаньето.

Когато има обща *аварія*, която не може тутакси да са опредѣли, въ такъвъ случай може да поиска сѣдебното депозитиране на едно количество пары, което ще са опредѣли отъ търговското сѣдилище, или достоуважаемо порѣчителство.

Чл. 129.) Корабленачалникътъ са предпочита отъ сичкитѣ заимодавцы за навлото си, за *аваріитѣ* и за разноскитѣ върху стокитѣ на товара си, до 15 дена подиръ предаваньето имъ, ако не са преминали въ трети рѣцѣ, съ исклученіе на означаемото депозитиране въ предидущія членъ.

Чл. 130.) Когато са случи нѣкой отъ натоварачитѣ или

отъ истцитѣ да испадне въ несъстоятелность преди истеченіето на петнадесетѣ дни, корабленачалникътъ съхранява привилегіята си върху тѣзи стоки противъ сичкытѣ други заемодавцы за заплащаньето на навлото му, на *аваріитѣ* и за дължимытѣ му разноску.

Чл. 131.) Въ случай, когато е навлото условено на количество, на мѣрка, или на тѣжина, корабленачалникътъ може да поиска да са пречислѣтъ, пречетѣтъ или претеглѣтъ стокытѣ по разстованиемъ имъ, ако ли не е направилъ туй, прѣимачътъ има право да докаже сжщността имъ, количеството имъ или тѣжината имъ, още и чрѣзъ самото клѣтвено свидѣтелство на онѣзи, които сж ги растоваряли.

Чл. 132.) Когато има съмнѣніе че стокытѣ сж са повредили, развалили, украли или намалили, корабленачалникътъ и прѣимачътъ или и сѣкій интересуемъ, иматъ право да поискатъ сждебното преглеждане (*кешфѣ*) на стокытѣ и прицѣненіето на тщетытѣ въ кораба преди растоваряньето.

Ако *Аваріята* или намаленіето са невиджатъ отъ вѣнъ, сждебното преглеждане може да стане и когато стокытѣ преминѣтъ въ рѣцѣтъ на прѣимачитѣ, стига то да са направи въ разстояние на 48 часа подиръ растоваряньето и тѣхната сжщность да са докаже съгласно съ постановленіята на предидущія членъ, или спорѣдъ другъ законенъ начинъ.

Прѣимачитѣ съхраняватъ правото си за да поискатъ сждебното преглеждане и испытванье на стокытѣ въ разстояние на 48 часа отъ предаваньето имъ, още ако и да сж были издължили товарителницата, или дали особена квитанція, доста е издължителната записка или квитанціята да поменуватъ че има съмнѣніе защото стокытѣ сж повредены, развалены, украдены или умалены.

Чл. 133.) Когато лицето, което дава подъ навло или корабленачалникътъ сж изпълнили отъ своя страна обезателныя записъ на навлото, лицето което е зело подъ навло или нацѣврачътъ не можѣтъ да поискатъ да са намали условеното навло.

Чл. 134.) Натоварачътъ не може да остави срѣщу навлото испаднѣлытъ отъ цѣната си стоки, или повреденытъ отъ собствения имъ недостатъкъ, или отъ случайно приключеніе.

Но ако делвы, които съдържатъ вино, дървено масло, жѣдъ и други течны нѣща сж текли до толкозъ щото да сж останѣли празны, тѣзи делвы може да са оставѣтъ срѣщу навлото.

ОТДѢЛЕНИЕ ДЕВЕТО.

ЗА ПЪТНИЦЫТЪ.

Чл. 135.) Ако корабътъ не е предназначенъ, какъто пощенскытъ или писмоноснытъ параплувы, за превозянье на пѣтници, не може да са поиска отъ корабленачалника да приеме пѣтници, които нѣматъ никакъвъ интересъ, въ товара.

Чл. 136.) Пѣтникътъ, който са приеме длѣженъ е да пазисичкытъ заповѣди на корабленачалника, които са касаѣтъ до благочиніето на кораба.

Чл. 137.) Стойността на навлото за пѣтуванъето са доказва чрѣзъ условенъ записъ или чрѣзъ пѣтенъ билетъ, който може да бѣде на името на приносящия или на името на пѣтника. Ако навлото на пѣтуванъето е станѣло безъ да са е направило писменно условіе за стойността, то са опредѣля по съразмѣрность, ако ли са не съгласѣтъ двѣтъ страны, тогазъ са опредѣля отъ сѣдилището, подиръ предварителното мѣнѣне на прицѣпители.

Чл. 138.) Ако въ условныя записъ или въ пѣтныя билетъ са помѣнува името на пѣтника, той не може да отстъпи правото си на другыго, безъ съизволеніето на корабленачалника.

Чл. 139.) Ако, преди или послѣ наченванъето на плуванъето, пѣтникътъ по опредѣленото за отплуванъе време не отиде на кораба, или като е излѣзълъ не са завърне въ него, корабленачалникътъ може да замине безъ да е длѣженъ да го

чака, а пътникътъ са задължава да заплати цѣлата стойность на навлото за пътуваньето.

Чл. 140.) Ако преди наченваньето на плуваньето пътникътъ обяви че иска да развали условния запись за пътуваньето си, или ако, безъ да направи никое таквози обявление, са докаже че са е възбранилъ да отиде на корабя поради смърть, болестъ или друго нѣкое приключеніе, което са относя до неговата личность, тогазъ е длъженъ само половината навло да заплати.

Ако стане таквози обявление, или ако са случи едно отъ заблѣженитѣ приключенія подиръ наченваньето на плуваньето, длъженъ е да заплати цѣлата стойность на навлото на пътуваньето.

Чл. 141.) Условныйтъ запись за навлото на пътуваньето изъ цѣло са уничтожава, ако са загуби корабьтъ отъ морско злощастіе.

Чл. 142.) Пътникътъ може да уничтожи условния запись ако, като са е обявилъ бой, корабьтъ, като е изложенъ въ бѣдствие на заробванье, не може вече да са счита като свободенъ, или ако са е пресѣкло или отложило плуваньето, было преди, было послѣ наченваньето му, отъ высша сила, или отъ друга причина, независима отъ корабленачалника или отъ дружесвото, отъ което зависи.

Лицето, което е дало подѣ навло или корабленачалникътъ или дружеството, отъ което той зависи, сѣщо има право да уничтожи условния запись, ако въ единъ отъ предказанитѣ случаи пресича плуваньето, или ако, корабьтъ като е въобще предназначенъ за превозъ на стоки, а плуваньето му е нужда да са напусне, защото стокитѣ не могатъ да са превезжтъ, безъ да е той отвѣствененъ за туй.

Чл. 143.) Като са уничтожи условныйтъ запись въ случаитѣ на двата предидущы членове, никой отъ уговоренитѣ страны не подлежи на обезщетяванія къмъ другия. Обаче ако уничтоженіето стане подиръ наченваньето на плуваньето, пътникътъ е длъженъ да заплати стойността на навлото за

пътуването съразмѣрно съ преплуваното растоѣніе, което са пресмѣта и опредѣля спорѣдъ опредѣленя способъ въ 188-ия членъ.

Чл. 144.) Ако корабътъ са нуждае отъ поправка по времето на плуванъето си, пътникътъ е длъженъ да заплати цѣлата стойность за навлото на пътуванъето, макаръ и да не ще да чака края на поправката.

Но ако чака поправката, лицето, което е дало подъ навло е длъжно да му даде жилище даромъ доро са отъ ново подкачи плуванъето и да изпълни сичкытъ задълженія, които е приело отъ горѣси срѣщу него, съгласно съ условныя записъ или съ пътния билетъ, колкото са касае до храната.

Но ако лицето, което е дало подъ навло предложи да пренесе пътника съ другъ корабъ отъ сжщото качество и безъ повреда на другытъ условены правдины на пътника до пристанището на предназначеніето му, а пътникътъ отхвърли туй предложеніе, той вече не може да иска жилище и храна доро са пакъ подкачи плуванъето.

Чл. 145.) Когато не сжществува условіе за хранянъето на пътника, той е самичакъ длъженъ да са погрыжи за своето храняне. Но ако отъ нѣкое непредвидено приключеніе или отъ продълженіето на плуванъето са лиши отъ хранытъ си, тогазы корабначалникътъ е длъженъ да го снабди съ потрѣбнытъ съ благословна цѣна, сжщо и пътникътъ е длъженъ ако има по-вече храна да ѣ отстъпи на корабя спорѣдъ 64-ия членъ.

Чл. 146.) Пътникътъ, освѣнъ ако има противно условіе, не подлежи на никаоя заплата за превоза на пътнытъ си нѣща, които има право да носи въ корабя, спорѣдъ условныя записъ на пътуванъето.

Чл. 147.) Пътникътъ са счита като натоварачъ колкото за нѣщата, които има на корабя. Слѣдователно пътникътъ, който е въврилъ нѣщата си на пазенъето на корабначалника и за които той е длъженъ да му даде квитанція, ползва са колкото за тѣхъ отъ сжщитѣ правдины и подлежи

подъ сѣщитѣ задълженія, подъ които и лицата, които сж зели подъ наvlo.

Обаче ако не ги е предалъ на корабленачалника или на другыго нѣкого, който е отреденъ да ги приеме вмѣсто него. но ги е задържалъ подъ свое пазянье, въ тозь случай нѣма право да иска никое обезщетяванье отъ страната на корабленачалника за причиненото изгубянье или повреда на тѣзи нѣща, освѣнь ако туй изгубянье или повреда сж произлѣзли отъ дѣяніе или недостаткъ на корабленачалника или на дружината му.

Чл. 148.) Когато са случи да умре нѣкой отъ пѣтницитъ, въ продълженіето на плуванъето, корабленачалникътъ е длъженъ да земе сгоднытъ мѣрки съразмѣрно съ обстоятелствата, за съхраненіето на нѣщата му, които са намѣрватъ въ корабя и за предаванъето имъ на наслѣдницитъ му.

Чл. 149.) Корабленачалникътъ има право да задържи нѣщата, които сж са внесли отъ пѣтника въ корабя за да си земе по преимущество онуй, което има да зема отъ стойността за наvloто на пѣтуванъето и за храната, но тѣзи правдина има само додѣ сж тѣзи нѣща задържены или заложены.

Чл. 150.) Корабленачалникътъ не е длъженъ нито има нѣкое право да влѣзе въ нѣкое пристанище или да са спре, въ продълженіето на плуванъето, по исканъето или по частенъ интересъ на нѣкой пѣтникъ.

Обаче ако са касае до пѣтникъ, докаченъ отъ заразителна болестъ, длъженъ е, и противъ волята си, да го извади на първото населено мѣсто, дѣто корабленачалникътъ може да хвърле анкора.

ОТДѢЛЕНИЕ ДЕСЕТО.

ЗА МОРСКИТЪ ЗАЕМЫ.

Чл. 151.) Морскыйтъ заемъ е условіето, чрѣзь което нѣкой чelовѣкъ дава заемъ върху корабя, или върху товара, или и върху двѣтъ изедно, съ условіе да изгуби заемода-

ещтъ количеството, което дава на заемъ, ако тѣзи поръчителны на заема нѣща са изгубѣтъ отъ морско злощастіе, а да ту са заплати заедно съ морската печала, сирѣчь заедно съ условенитѣ лихвы ако прѣстигнатъ благополучно, ако тѣ и да надминуватъ опредѣленія отъ закона предѣлъ.

Чл. 152.) Морскійтъ заемъ са прави чрѣзь званиченъ документъ, или чрѣзь саморжченъ. Той трѣба да показва:

I.) Заеитѣ пары и съ условеното количество на морската печала:

II.) Подпоръчителнитѣ нѣща на заема;

III.) Името на корабя, името и прѣкора на ступанина и на корабленачалника, на заемодавеца и на оногози, който зема заема;

IV.) Ако са прави заемтъ за едно плуванье или за опредѣлено време, за кое е плуванье и за колко е време;

V.) По кое време ще са исплати;

VI.) На конецъ, деня и мѣстото дѣто става заемтъ.

Чл. 153.) Званичнійтъ документъ са написва, въ Турція, предъ търговското сѣдилище или предъ търговското писалище, ако ли нѣма таквизи, предъ градскія мѣстенъ Сѣвѣтъ; а въ чуждина предъ мѣстното Турско консулато, ако ли нѣма таквизи, предъ мѣстната надлежна Власть, спорѣдъ формалноститѣ що сж въ употребленіе.

Чл. 154.) Ако са направи обезателството саморжчно, заемодавецтъ на моракія заемъ е длъженъ да поиска подтвърденіето и забѣлжванъето му, въ разстояніе на десетъ дни отъ деномѣсечіето му, предъ едно отъ опредѣляемитѣ въ предидущія членъ Началства, спорѣдъ мѣстата и случайтъ,

Чл. 155.) Ако постановленіята на двата предидущы членове не сж са опазили, обезателството измѣнява свойството си отъ морскія заемъ, и са обръща на простъ заемъ, и въ тозь случай заемодавецтъ изгубя привилегіята си върху поръчителнитѣ нѣща; а лицето което е зело заема лично остава длъжно да заплати главитѣ и законнитѣ разноска.

Чл. 156.) Записътъ на морскія заемъ може да са напише

на заповѣдь, и въ такъвзи случай са зема дава чрѣвъ джиросванье както са прави и съ мѣнителницитѣ.

Въ случай на джиросванье, приимательтъ замѣстя джирантина както за печалитѣ тѣй и за загубитѣ и безъ да подлежи джирантинѣтъ подѣ друго поржчителство освѣнъ подѣ плащаньето на заетитѣ пары а не и на морската печала, освѣнъ ако са е положително условило противното.

Чл. 157.) За морскитѣ заемы могатъ да са турѣжтъ за поржчителство — корытото на кораба — вѣтрилата и въжыята — съоржженіето и хранитѣ — товарѣтъ — еще и сичкитѣ тѣзи предмети изъ купъ, или една опредѣлена часть на съвнѣщо отъ тѣхъ.

Чл. 158.) Съкой морскый заемъ, когато надминува стойността на поржчителнитѣ на него нѣща, може да са объеве недѣйствителенъ, по исканьето на заемодавеца и да му са връжтъ паритѣ на дирѣ заедно съ законнитѣ лихвы, ако се докаже че лицето, което гы е зело на заемъ е употребилъ измама.

Чл. 159.) Ако не съществува измама, обезателнитѣ записъ има сила за количество равно съ стойността на поржчителнитѣ нѣща на заема, спорѣдъ направеното имъ или условено прицѣненіе. — Излишното количество на заетитѣ пары са връща на дирѣ заедно съ законнитѣ лихвы.

Чл. 160.) Съкой заемъ върху бѣдѣщето навло на кораба или върху надежната печала отъ стокитѣ са възбранява. Заемодавецѣтъ, въ такъвзи случай, има право да си земе само паритѣ на дирѣ безъ никоя лихва.

Чл. 161.) Също подѣ туй наказаніе са забранява съкой морскый заемъ на матрозы или мореплаватели върху заплатитѣ или плуваньето имъ.

Чл. 162.) Корабѣтъ, вѣтрилата и въжыята, съоржженіето и хранитѣ и същото придобито навло, сж привилегіарно поржчителы за главитѣ и за зихвѣитѣ на морскитѣ заемы върху кораба. — Също и товарѣтъ е поржчителство за главитѣ и за лихвѣитѣ на морскитѣ заемы върху товара. — Ако е заемѣтъ

направенъ върху нѣкое особно нѣщо на корабя или на товара, привилегіята сѣществува само върху него нѣщо, и по съразмѣрность на поржчителната му часть на заема.

Чл. 163.) Морскій заемъ, който е направенъ отъ корабначалника въ мѣстопребываніето на ступанитѣ на корабя или на повѣренитѣ имъ, безъ званично тѣхно позволеніе или безъ тѣхното намѣсване въ документа, и сѣкой обезателенъ записъ свързанъ вѣнъ отъ тѣхното мѣстопребываніе, безъ да са съхранѣтъ означаемитѣ въ 49-ия членъ формалности, не допускатъ тѣжба и привилегія освѣнъ върху участіето, което корабначалникътъ бы ималъ върху корабя и навлото.

Чл. 164.) Дѣловетѣ и участіята на ступанитѣ, които спорѣдъ случая на 48-ия членъ не быха дали що имъ са пада въ разстояніе на 24 часа отъ направеното къмъ тѣхъ призоваване за да са положи корабътъ въ състояніе на отплуване, сѣ поржчителство на условенитѣ заемы за поправа и храни и въ сѣщото имъ мѣстопребываніе.

Чл. 165.) Направенитѣ заемы за послѣдното плуванье на корабя са заплащатъ по предпочтеніе отъ заетитѣ за преждывицето плуванье пары, еще ако и да са е было условило продълженіето или подновеніето на заема. Направенитѣ заемы въ продълженіето на плуваньето са предпочитатъ отъ онзи, които сѣ са дали преди отплуваньето на корабя, и ако по сѣщото плуванье сѣ направены по-вече заемы, послѣднитѣ сѣкога са предпочита отъ онзи, който е направенъ преди него. — Заемитѣ, които сѣ направены прѣзь истото плуванье въ истото пристанище на принуденото отбыванье и прѣзь истото пребываніе, полагатъ са сходственно (съразмѣрно).

Чл. 166.) Който е далъ морскій заемъ върху стоки натоварены на корабъ, опредѣляемъ въ документа, загубата на стокитѣ не остава за негова смѣтка, макаръ и да е протекла тя отъ морско злощастіе, ако сѣ са натоварили на другъ корабъ, освѣнъ ако са докаже законно че туй натоварянье е станѣло поради высша сила.

Чл. 167.) Даденытъ на заемъ пары не могатъ да са поискать, ако стокытъ, върху които е станжлъ заемтъ, сж съвсѣмъ изгубили, или като сж са уловили та сж са обещали за добра корысть, и туй изгубянье или улавянье сж случили отъ случайно приключеніе или отъ высша сила въ времето и мѣстото на бѣдствіята, за което са е направилъ заемтъ. — Ако са е избавила една часть отъ поржчителныѣ стоки, заемодавецътъ запазва правото си върху избавенытъ стоки.

Чл. 168.) *Фырата*, умаленіето и изгубяньето отъ собственыя недостаткъ на стоката и причиненытъ повреди отъ лицето, което е зело заема или отъ погрѣшка на корабначалника или на дружината му, не сж за смѣтка на заемодавеца.

Чл. 169.) Въ случай на кораблекрушеніе, заплащаньето на морскыя заемъ са ограничава въ стойността на избавенытъ и въ обезателството поржчителственны нѣща, като са приснемать разноскытъ за избавяньето имъ.

Чл. 170.) Ако времето на морскытъ бѣдствія не са е опредѣлило въ обезателството на морскыя заемъ, тѣ поченватъ колкото за корабя, за вѣтрилата, за въжыята, за съоръженіето и за хранытъ, отъ минутата, по която е отплувалъ корабьтъ и са продължавать до минутата, по която корабать е хвърлилъ анкора или отбилъ въ пристанището или въ предназначено то си мѣсто. — Колкото за стокытъ, поченватъ отъ която минута сж са натоварили на корабя или на мавунытъ, които са отредены да ги завезжтъ на него, или ако е станжлъ заемтъ въ продълженіето на плуваньето върху натоварены вече стоки поченватъ отъ деня на обезателството до минутата, по която сж са растоварили или когато е трѣбаю да са стоваржтъ на сухо въ предназначено то имъ мѣсто.

Чл. 171.) Ако плуваньето, за което са е далъ заемтъ, не са осъществи, заемодавецътъ има право да поиска по привидегія главытъ и законнытъ лихвы безъ морска печала; но ако бѣдствіето е вече почнжло да слѣдува на неговь счетъ

спорѣдъ предидущія членъ, въ такъвзи случай има право да земе морска печала.

Чл. 172.) Който зема морскый заемъ върху стоки не са избавя чрѣзъ изгубяньето на кораба и на товара, ако не докаже че е имало въ него за негова смѣтка стоки, достаточны на заетото количество.

Чл. 173.) Лицата, които даватъ морскы заемы спомагатъ въ общитѣ *аваріи* на онѣзи лица, които сж зели заемы, ако и да е станжло какво да е противно условіе; сжщо спомагатъ и въ частнытѣ *аваріи*, ако не сжществува противно условіе; Туй спомаганье става върху заетытѣ главы (пары) и върху съгласената морска печала.

Чл. 174.) Ако сжществува морскый заемъ и обезбѣжде-ніе върху сжщія корабъ или върху сжщія товаръ, произведе-ніето на избавенытѣ отъ кораблекрушеніето стоки са сподѣля между заеодавеца на морскыя заемъ, по съразмѣрность само на главытѣ, и между обезбѣдителя, по съразмѣрность на обезбѣденото количество, безъ да са докачатъ осветенытѣ привилегіи въ 5-мъ членъ.

ОТДѢЛЕНІЕ ЕДИНАДЕСЕТО.

ЗА ОБЕЗБѢЖДЕНІЯТА (*сигориты*).

ЧАСТЬ ПЪРВА.

За формалността и за предмета на обезбѣдителныя записъ.

Чл. 175.) Морското обезбѣждане е условіе, чрѣзъ което обезбѣдителятъ поржчителствува на обезбѣждаемия, върху условена обезбѣдителна заплата, цѣлата заплата, до определено количество, за изгубваніята и тщетытѣ, които бы претеглилъ отъ морско злощастіе върху стоки, изложени на бѣдствіята на мореплуваньето.

Чл. 176.) Обезателството на обезбѣженіето става чрѣзъ званиченъ документъ или чрѣзъ саморжченъ— Написва са безъ празны мѣста и показва:

I.) Годината, мѣсеца, деня и часа, по които са подписва;

II.) Името и мѣстопробываніето на лицето, което прави обезбѣженіето, съ опредѣленіе, ако дѣйствува като ступанинъ или като комисіонеринъ;

III.) Вида и стойността, или прицѣненіето на обезбѣждаемитѣ стоки или нѣща, и количеството, за което са обезбѣждаватъ;

IV.) Бѣдствіята, които приема отъ горѣ си обезбѣдителтъ;

V.) Времето, по което почиватъ бѣдствіята и по което преставатъ за обезбѣдителя;

VI.) Обезбѣдителната заплата, сирѣчь стойността на обезбѣженіето;

VII.) Името на кѣрабленачалника еще и името и вида на кораба;

VIII.) Мѣстото, отъ дѣто сѣ са натоварили стокитѣ или отъ дѣто ще са натоварѣтъ;

IX.) Пристанището, отъ което е исплувалъ корабтъ, или отъ което ще исплува;

X.) Пристанищата и заливитѣ, въ които ще натовари или въ които ще растовари, и онѣзи, въ които ще влѣзе;

XI.) Подлагањето на уговоряемитѣ страни на помирители, въ случай на распря, ако са е условило туй, и

XII.) Въобще сичкитѣ други условія, за които сѣ са условили двѣтъ странѣ.

Чл. 177.) Истийтъ обезателенъ записъ може да съдържа по-вече обезбѣженія, было колкото за стокитѣ, было колкото за цѣнитѣ на обезбѣдителната заплата, было за различнитѣ обезбѣдители.

Чл. 178.) Обе збѣженіето може да има за предметъ:

I.) Коритото и грѣбнака (*) на кораба, празенъ или

(*) Грѣбнакътъ разумѣвамы онуй дърво, което е заковано подъ кораба отъ едина му край на дѣното до другия.

(Заб. на Изд.)

натоваренъ, въоруженъ или не, самичакъ или съдруженъ съ други;

II.) Вѣтрилата и въжята, въданлъцтыѣ и халатыѣ;

III.) Съоръженіето;

IV.) Храныѣ;

V.) Даденыѣ пары за морскыя заемъ;

VI.) Стокыѣ на товара и

VII.) Съко друго нѣщо или стойность, които могатъ да са прицѣнятъ на пары и които подлежатъ на бѣдствіята на мореплаванъето

Чл. 179.) Обезбѣжденіето може да стане върху сичкыѣ стоки или върху една часть отъ тѣхъ, изедно или отдѣлно. Може да стане въ мирно време или въ военно, преди плуванъето или въ неговото продълженіе. Може да стане за отиванъе и завръщанъе или само за едно плуванъе, за цѣло плуванъе, или за опредѣлено време. За съко преплуванъе или превозанъе по море, по плувателны канали и рѣкы. И въобще за сичкыѣ бѣдствія на мореплуванъето по море или вода.

Чл. 180.) Въ случай на измама въ прицѣненіето на обезбѣждаемыѣ стоки и въ случай на замѣстанъе или преправенъе, обезбѣдителятъ може да подѣйствува освидѣтелствуванъето и прицѣненіето на стокыѣ, безъ да са поврежда съко друго гражданско или наказателно преслѣдванъе.

Чл. 181.) Ако обезбѣждаемыѣтъ не знае на кой корабъ сж натоварены стокыѣ, които учаква отъ вѣнъ, освободява са отъ задълженіето да опредѣли корабленачалника и кораба, доста е незнаянъето за туй на обезбѣждаемыя да са показва въ обезбѣдителныя записъ заедно съ деномѣсечіето и подписката на послѣднето извѣстіе или заповѣдь, която е получилъ. Въ такъвзи случай, обезбѣжденіето само за опредѣлено време може да стане.

Чл. 182.) Ако обезбѣждаемыѣтъ не познава вида и стойността на стокыѣ, които му са испрацать или предавать, може да ги обезбѣди просто подъ общото наименованіе *стоки*; но товарителницата трѣба да показва името на оногози,

до когото са проваждатъ или на когото ще са предадѣтъ стокытъ, ако не съществува противно условіе въ обезбѣдителныя записъ. Въ туй обезбѣженіе не са объема злато и сребро въ монеты, части отъ туй вещество, безцѣнны камъни, бисеръ, украшения и военны припасы.

Чл. 183.) Сичкытъ нѣща, на които стойността са е условила въ обезателныя записъ въ чужда монета, са прицѣняватъ относително съ стойността на чуждата монета и на Турскытъ монеты, спорѣдъ текущата имъ стойность въ мѣстото, дѣто е станъла и когато са е подписала товарителницата.

Чл. 184.) Ако стойността на стокытъ не са е опредѣлила въ обезбѣдителныя записъ, може да са докаже чрѣзъ *фактуритѣ* или чрѣзъ книгытъ. Но когато тѣ липцаватъ, прицѣняватъ са спорѣдъ цѣната въ пѣяцата, която са имали по времето и въ мѣстото отъ дѣто сж са товарили, съ приложение на заплатенытъ правдини и на направенытъ разноскы доро сж са натоварили на корабя.

Чл. 185.) Ако са обезбѣждатъ стоки, които излѣзватъ отъ нѣкое мѣсто, дѣто търговіята са прави съ промѣна, безъ да са прицѣняватъ въ обезателныя записъ, тогазъ тѣхното прицѣнение са опредѣля отъ стойността на даденытъ въ промѣна, съ приложение на разноскытъ за превоза.

Чл. 186.) Ако обезбѣдителното обезателство никакъ не опредѣля времето на бѣдствіята, бѣдствіята почнаватъ и представатъ по което време опредѣля 170-ый членъ за обезателнытъ записы на морскытъ заемы.

Чл. 187.) Обезбѣждаемыйтъ не може да обезбѣди повторително за сжщото време и за сжщитѣ бѣдствія стокытъ, на които цѣлата стойность е была вече обезбѣдена, защото въ противенъ случай обезбѣженіето са уничтожава; но обезбѣдителтъ въ сѣкой случай може да противообезбѣди на друго обезбѣдително дружество нѣщата, които е той обезбѣдилъ; обезбѣждаемыйтъ може да обезбѣди обезбѣдителната заплата; а обезбѣдителната заплата на противообезбѣженіето може да бжде по-малко или по-много отъ онъзи на обезбѣженіето.

Чл. 188.) Условената обезбѣдителна заплата въ мирно време не са умножава ако е произлѣзълъ бой, както и на-противъ не може да са умали ако са сключи миръ, освѣнь ако има противны условія между уговоренчѣтъ страны.

Ако умноженіето и умаленіето на условената обезбѣ- дителна заплата не са опредѣля въ обезбѣдителныя записъ, търговското съдилище или помирителитѣ ги опредѣлятъ, като са зематъ въ вниманіе бѣдствіята, обстоятелствата и усло- віята на обезбѣдителныя записъ.

Чл. 189.) Ако обезбѣдени стоки и натоварены за счетъ на корабеначалника, или за счетъ на управляемия отъ него корабъ, са изгубѣтъ, корабеначалникътъ е длъженъ да докаже на обезбѣдителитѣ тѣхната покупка, като представи за туй товарителница, подписана отъ двамина отъ по-отличныѣ лица на дружината (*тайфата*) си.

Чл. 190.) Сичкыѣ лица отъ дружината и сѣкій пѣтникъ, като превозватъ обезбѣдени стоки отъ чуждо мѣсто за Тур- ція, длъжны сж да оставѣтъ въ мѣстото дѣто товарѣтъ то- варителница при тамшныя Турскый консулъ, ако ли нѣма та- къвъ, при едного отъ по-знаменитыѣ Турскы търговцы, или при мѣстната Власть.

Чл. 191.) Ако обезбѣдителитѣ испадне въ несъстоятел- ностъ доро слѣдуватъ бѣдствіята, обезбѣденыйтъ може да поиска поръчителство за изпълненіето на задълженіята на о- безбѣдителя, или развалянето на обезателныя записъ. И о- безбѣдителитѣ има сжщото право въ случай на испаданье въ несъстоятелностъ на обезбѣждаемия, ако той още не си е зель обезбѣдителното право.

Чл. 192.) Обезбѣдителныйтъ записъ е недѣйствителенъ, ако има за предметъ — навлото на стокытѣ, които сж въ ко- рабѣ — печалата, която са очаква отъ стокытѣ — заплатытѣ на дружината — морскытѣ заеми — лихвытѣ на морскыя заемъ.

Чл. 193.) Сѣко замълчаванье, сѣко лъжливо обявление отъ обезбѣждаемия, сѣка разлика между товарителница и о- безбѣдителенъ записъ, които сж имать смьсъла на случайното

бѣдствіе, или които измѣняватъ предмета на бѣдствието и които могатъ да възпрѣтъ обезбѣдителныя записъ, или да измѣнятъ условіята, ако обезбѣдителятъ бы получилъ истинны свѣдѣнія за състояніето на стокытъ, уничтожаватъ обезбѣденіето въ полза на обезбѣдителя.

Обезбѣденіето са еще уничтожава, и ако замълчаваньето, или лъжата или разликата, не бѣж имали вліяніе на повредата или на изгубяньето на обезбѣдената стока.

ЧАСТЬ ВТОРА.

За задълженіята на обезбѣдителя и на обезбѣждаемия.

Чл. 194.) Ако плуванъето са е присѣкло поради сжція обезбѣждаемъ, доро не са поченжли бѣдствіята за обезбѣдителя, съгласно съ 170-мия членъ, обезбѣденіето са уничтожава, а обезбѣдителната заплата, ако са е была вече заплатила, връща са на дирѣтъ отъ обезбѣдителя, но той има право да земе за обезщетяванъе по половинъ на 0/0-тъ върху обезбѣденото количество, или половината отъ обезбѣдителната заплата, ако тя не достига на цѣло по единъ на 0/0-тъ.

Чл. 195.) Счита са въ тяжесть на обезбѣдителятъ сѣка развала и повреда, причинена на обезбѣденытъ стоки отъ фортуна, отъ кораблекрушеніе, отъ сѣданъе, отъ случайно сблъскванъе, отъ принудено промѣненіе на плувателныя пѣтъ или на корабя, отъ исыпванъе, отъ огнь, отъ завладѣніе, отъ разграбяванъе, отъ възбраненіе по заповѣдъ на нѣкоя Сила, отъ объевленіе на война, отъ отмъстяванъе, и въобще отъ сѣко друго морско приключеніе, освѣнь ако има противны условія между уговоренытъ страны.

Чл. 196.) Сѣко доброволно промѣненіе на хода на плуванъето или на корабя, и сѣка развала или повреда, които происхождатъ по причина на обезбѣденыя, не сж въ тяжесть на обезбѣдителя, който въ такъвъ случай печели обезбѣдителната заплата, ако и времето на бѣдствіята да е поченжло за него.

Чл. 197.) *Фирата*, умаленіето и развалата, които произхождатъ отъ собствения недостатъкъ на стоката, и тще-тытъ, които произстичатъ отъ дѣяніята и недостатъцитъ на ступанитъ, на лицата които зематъ подъ наемъ или на натоварачитъ, не са считатъ въ тяжесть на обезбѣдителитъ.

Чл. 198.) Обезбѣдителтъ не отговаря за морска измама, и за други престѣпления и недостатъци на корабначалника и на дружината му, освѣнь ако има противно условіе.

Ако обезбѣжденіето са касае до корабя, а корабначалникътъ е ступанинъ на цѣля или на една часть отъ него, противното условіе е недѣйствително колкото за принадлежащата му часть.

Чл. 199.) Обезбѣдителтъ не подлежи подъ заплащаньето на правата за водянето на корабя, за влаченьето му отъ други и за *калаузлука*, нито подъ никое друго даждіе, което са относя до корабя или до стокитъ, освѣнь по высша сила.

Чл. 200.) Въ обезбѣдителния записъ трѣба да са забѣлѣжаватъ стокитъ, които естествено подлежатъ на особена развала или на умаленіе, какъто сѣ хранитъ или сольта, и които подлежатъ на теченье; друго яче, обезбѣдителитъ не сѣ отговорны за повредата или за изгубата, която са бы случила на тѣзи произведенія, освѣнь ако обезбѣденитъ не е знаилъ вида на товара, когато са е подписалъ обезбѣдителныйтъ записъ.

Чл. 201.) Ако обезбѣжденіето са касае до стокитъ на отплуваньето и вдуваньето, а корабътъ, като е стигилъ въ първото си предназначеніе, не са е былъ натоварилъ и за връщанье, или ако са е былъ натоварилъ недостаточно, тогазы обезбѣдителтъ получва само двѣтъ третины отъ условенитъ обезбѣдителны права, ако не сѣществува противно условіе.

Чл. 202.) Обезбѣдителенъ или противообезбѣдителенъ записъ, който са е направилъ за количество, което задминува стойността на натоваренитъ стоки, е безъ сила колкото за самия обезбѣждаемъ, ако са докаже че сѣществува измама или лукавство отъ негова страна.

Чл. 203.) Ако въ обезбѣденіето не съществува нито измама нито лъжа отъ страна на обезбѣденія, обезателныйтъ записъ има сила до стойността на натоваренытъ стоки, спорѣдъ направеното отъ прицѣпители или спорѣдъ условеното между двѣтъ страны прицѣпненіе. Когато са случи да са изгубѣтъ стокытъ, обезбѣдителитѣ сж длжны да спомогнатъ на тщетытъ отъ изгубяньето, сѣкій сбразмѣрно съ количества, които е обезбѣдилъ. А не зематъ обезбѣдителна заплата за тѣзи по-вече стойность, но само опредѣляемото въ 194-ия членъ обезтщетавање.

Чл. 204.) Ако върху истыя товаръ съществува много обезбѣдителны записы, съчинены безъ измама, а първыйтъ отъ тѣхъ обезбѣждава цѣлата стойность на натоваренытъ стоки. само той има сила; обезбѣдителитѣ, които сж подписали послѣднытъ обезателны записы освободяватъ са отъ своитѣ задлъженія, и получватъ само обезтщетавање спорѣдъ 194-ия членъ. — Ако първыйтъ обезателный записъ не обезбѣждава цѣлата стойность на натоваренытъ стоки, обезбѣдителитѣ, които са подписали послѣднытъ обезателны записы сж отговорны за оставащата стойность, спорѣдъ лѣточислителный редъ на обезателнытъ записы.

Чл. 205.) Ако сж са натоварили стоки равностойны съ обезбѣденото количество, а са изгуби само една часть отъ тѣзи стоки, изгубяньето са заплаща отъ сичкытъ обезбѣдители, по сбразмѣрность на тѣхныя интересъ.

Чл. 206.) Ако сж са обезбѣдили стоки на особенно, които ще са натоварѣтъ на много опредѣлены кораби, и са е поменало за обезбѣденото количество върху сѣкой корабъ, а цѣлыитѣ товаръ са е натоварилъ само на единъ корабъ, или на по-малко отъ опредѣленитѣ въ обезателныя записъ, обезбѣдителятъ не длжи освѣнъ количеството, което е обезбѣдилъ върху корабя или корабитѣ, които сж зели товара, ако и сичкытъ опредѣлены въ обезателныя записъ кораби са быж изгубили. Получва еще и опредѣленото въ 194-ия членъ обезтщетавање за количества, на които обезбѣденіето са уничтожава.

Чл. 207.) Ако корабначалникът има позволеніе да влѣзва въ различни пристанища за допълненіе или промѣненіе на товара си, бѣдствіята на обезбѣденитѣ стоки не сж въ тяжесть на обезбѣдителя, но само доро сж тѣ въ корабя или въ опредѣленитѣ за товаряньето имъ или растоваренье мавуны; освѣнь ако сжществува противно условіе.

Чл. 208.) Ако обезбѣженіето е направено за опредѣлено време, подиръ неговото истечение, обезбѣдителятъ са освободява отъ сѣко задълженіе, а обезбѣждаемитѣ може да обезбѣждава новитѣ бѣдствія.

Чл. 209.) Обезбѣдителятъ са освободява отъ бѣдствіята и придобыва обезбѣдителната заплата, ако обезбѣждаемитѣ проводи корабя по-надалечъ отъ опредѣленото въ обезателныя записъ мѣсто, макаръ и да е по сжщія пжть. Но обезбѣженіето напълно има сила, ако са скрати плуваньето.

Чл. 210.) Сѣко обезбѣженіе, което е направено подиръ изгубяньето или пристиганьето на обезбѣденитѣ стоки, е недѣйствително, ако има доказателство, че обезбѣждаемитѣ е былъ извѣстенъ за изгубяньето, или обезбѣдителятъ за пристиганьето на обезбѣденитѣ стоки, или ако има признакъ, че преди подписваньето на обезателныя записъ сж можли да иматъ свѣдѣніе за тѣзи приключенія.

Чл. 211.) Признакътъ сжществува, ако, като са зематъ въ вниманіе отстояніето на мѣстото и средствата на съобщеніето, проистича че отъ мѣстото, дѣто е былъ корабьтъ пристигнълъ или изгубилъ, или отъ мѣстото дѣто е было пристигнѣло първото за туй извѣстіе, е было възможно туй извѣстіе да са преярати преди подписваньето на обезбѣдителныя обезателенъ записъ въ мѣстото, дѣто са е счинилъ.

Чл. 212.) Обаче, ако обезбѣженіето са е направило по добро или зло извѣстіе, поменуемитѣ въ предидущитѣ членове признакъ не са пріема. Тогазь обезателнитѣ записъ не са уничтожава, освѣнь ако са докаже, че обезбѣждаемитѣ е знаялъ за изгубяньето, или обезбѣдителятъ за пристиганьето на корабя преди подписваньето на обезателныя записъ.

Чл. 213.) Когато има доказателство против обезбждаемия, той заплаща на обезбдителя двойна обезбдителна заплата. Когато има доказателство против обезбдителя, той заплаща на обезбждаемия количество двойно от условената обезбдителна заплата. Срѣщу когото е произлѣзло доказателството той са преслѣдва и наказателно.

ЧАСТЪ ТРЕТЯ.

За напуцанъето на обезбденитѣ стоки.

Чл. 214.) Напуцанъето на обезбденитѣ стоки може да стане —

Когато са случи кораблекрушеніе, сѣданъе съ распукване, неспособност на кораба за плуване от морско злощастіе —

Когато са случи превземанъе отъ непріятель или отъ морскы разбойници, или задържанъе отъ чужда Сила —

Когато са случи задържанъе отъ Турското Правителство подиръ наченванъето на плуванъето —

И когато са случи изгубианъе или поврежданъе на обезбденитѣ нѣща, ако туй изгубианъе или поврежданъе възлиза най-малко до третѣ четвъртъ части отъ обезбдената имъ стойностъ.

Напуцанъето обаче никога не може да стане, какъто за кораба тѣй и за стокитѣ, преди наченванъето на бѣдствіята, спорѣдъ 170-ия членъ.

Чл. 215.) Сѣка друга тщета са счита като *аварія* и са изравнява между обезбдителитѣ и обезбденитѣ, спорѣдъ интереса имъ.

Чл. 216.) Напуцанъето на обезбденитѣ нѣща не може да стане отъ части или подъ условіе; но са ограничава само въ нѣщата и въ количеството на нѣщата, които са предметъ на обезбжденіето и на бѣдствіето.

Чл. 217.) Напуцанъето трѣба да стане на обезбдите-

литъ въ разстояніе на шесть мѣсеца, или на една или двѣ години спорѣдъ долуназначенитъ мѣста, сирѣчь —

Въ разстояніе на шесть мѣсецы, отъ който день са е получило извѣстіето че са е корабьтъ изгубилъ въ пристанищата или въ крайбрѣжіята Европейскы, Азіятскы, Африканскы, или въ Средиземното море или въ Черното; или въ случай на привземанье, отъ който день са е получило извѣстіето, че корабьтъ са е докаралъ въ едно отъ лежащитъ по реченитъ крайбрѣжія пристанища или мѣста;

Въ разстояніе на една година, като са получи извѣстіе, че корабьтъ са е изгубилъ или като са е привзелъ та са е докаралъ на островитъ Азорскы, Канарскы, Мадера или на други островы или западни крайбрѣжія на Африка и на Вѣсточнитъ на Америка;

Въ разстояніе на двѣ години, като са получи извѣстіе, че корабьтъ са е изгубилъ или като са е привзелъ та са е докаралъ на кое да е друго мѣсто по свѣта.

Подиръ истеченіето на тѣзи срокове, обезбѣденитъ не могатъ да направѣтъ напушанье.

Чл. 218.) Въ случай, когато може да стане напушанье, и въ случай на сѣко друго злощастіе въ тяжесть на обезбѣдителятъ, обезбѣждаемыйтъ е длъженъ да събщи на обезбѣдителя козкото извѣстія е получилъ. — А туй съобщеніе трѣба да става въ разстояніе на тры дена отъ приеманьето на извѣстіето.

Чл. 219.) Обезбѣждаемыйтъ еще може да направи напушаньето на обезбѣдителя, и да поиска да му са заплатѣтъ условенитъ обезщетенія, безъ да е длъженъ да докаже изгубяньето на корабя или на товара му, ако, отъ който день е отплувалъ корабьтъ, или, отъ който са яточислѣтъ послѣднитъ за него получены извѣстія, съ са изменили слѣдующитъ срокове, безъ да са е получило за него нѣкое извѣстіе. Тѣзи срокове сж —

Шесть мѣсецы за обыкновеннитъ плуванія, които сж направены отъ Турція за пристанищата или крайбрѣжіята на

Европа, на Азія или на Африка, и сжщо, въ Средиземното море или въ Черното;

Една година за дългытѣ плуванія, които сж направены отъ Турція за Азорскытѣ, Канарскы, Мадера и другы островы, или Западны крайбрѣжія на Африка и Источны на Америка, и обратно;

Осемнадесеть мѣсецы сжщо за дългытѣ плуванія, които сж направены отъ Турція за другытѣ отдалечены страны на свѣта и обратно.

Въ случай на плуванье между двѣ пристанища, лежащы и двѣтѣ вѣнъ отъ Държавата, срокътъ са изравнява спорѣдъ отстояніето на пристанищата, което по-вече са относн до горнитѣ постановленія. Спорѣдъ сичкытѣ тѣзи случаи, за да може обезбѣждаемыйтѣ да направи напущаньето, доста е да объеви съ кѣтва че не е получилъ никое непосредственно или посредственно извѣстіе за обезбѣдения корабъ, или за онзи, на който сж са натоварили обезбѣденытѣ стоки, освѣнъ ако са докаже противното; но подиръ истеченіето на реченытѣ срокове, за да са тѣжи противъ обезбѣдителя, има само опредѣленытѣ срокове отъ 217-мѣ членъ.

Чл. 220.) Ако обезбѣденіето е направено за опредѣлено време, тогазы, подиръ истеченіето на положенытѣ за обыкновеннытѣ и дългы плуванія въ предидущія членъ срокове, изгубяньето на корабя са счита че е станжло въ времето на обезбѣденіето; но ако са докаже отъ послѣ че изгубяньето е станжло вѣнъ отъ времето на обезбѣденіето, напущаньето престава отъ да има своето слѣдствие, и заплатеното абезщетенанье трѣба да са върне надиръ заедно съ законнытѣ лихвы.

Чл. 221.) Дългы плуванія са считатъ онѣзи, които сж станжли по Сѣверна и Южна Америка, или по околнытѣ имъ островы или мѣста и по сичкытѣ крайбрѣжія, островы, и мѣста, които лежжтъ задъ пролива Гибралтарскый, на Африка, Азія, Европа и на Океана.

Чл. 222.) Обезбѣждаемыйтѣ може, чрѣзъ означаемото въ

218-ия членъ съобщение, или да направи напущанъето призовающъ званично обезбдителя да му заплати обезбденото количество, на опредѣления въ обезателния записъ срокъ, или да си запази правото за да направи напущанъето въ разстояніето на опредѣляемитѣ отъ Закона срокове.

Чл. 223.) Обезбждаемыйтъ е длъженъ, като прави напущанъето, да объеви сичкитѣ обезбждения, които или той или чрезъ други е направилъ, и още онѣзи, които е поржчалъ, и колкото пари е зель въ морскы заемы было върху корабя, было върху стокитѣ; туй като не са е направило, срокътъ за заплащанъето, който поченва отъ деня на напущанъето, са отлага до деня, въ който бы съобщилъ рѣченното изявление, безъ да са продължава отъ туй опредѣленийтъ срокъ за тѣжбата на напущанъето.

Чл. 224.) Ако обезбждаемыйтъ направи лукаво изявление, лишава са отъ послѣдствіята на обезбждението и са задължава да заплати количествата, които е зель на заемъ, ако и да са е былъ корабътъ изгубилъ или завладѣлъ.

Чл. 225.) Въ случай на кораблекрушение или сѣданье съ распукуване, обезбждаемыйтъ е длъженъ, като са съхраняватъ правдинитѣ му за напущанъето въ прелично време и мѣсто, да са залови за избавленіето на потопенытѣ нѣща. И по собственното му клѣтвенно увѣреніе присѣждатъ му са неговитѣ разноскы за избавленіето до стойността на избавенытѣ нѣща.

Чл. 226.) Ако времето на заплащанъето не са опредѣля въ обезателния записъ, обезбдителятъ е длъженъ да заплати количеството на обезбждението и на разноскитѣ три мѣсецы подиръ съобщеніето на напущанъето. Подиръ този срокъ, длъжибе и законната лихва. — Напуснатитѣ нѣща са поржчителство за заплащанъето.

Чл. 227.) Документитѣ за доказателство на натоваряньето и на загубяньето са съобщаватъ на обезбдителя; но преди туй съобщение, не може да са направи тѣжба противъ него за заплащанъето на обезбденитѣ количества.

Чл. 228.) Допрошава са на обезбѣдителя да докаже противнитѣ отъ онѣзи, които съдържатъ предреченитѣ документи. Но приеманьето за доказателството не възпира осждаването на обезбѣдителя за привременното заплащанье на обезбѣденото количество, върху поржчителството на обезбѣденя. Задълженіето на поржчителя престава послѣ допъненіето на четири години, ако прѣзъ туй разстояніе не е направено никое преслѣдванье.

Чл. 229.) Напущаньето като са събщи и приеме, или като съдебно са одобрѣ за дѣйствително, обезбѣденитѣ нѣща принадлежатъ на обезбѣдителя отъ времето на напущаньето.— Обезбѣдителятъ не може, предлагающъ че корабътъ или стокитѣ сж дошли на дирѣ послѣ напущаньето, да избѣгне заплащаньето на обезбѣденото количество.

Чл. 230.) Навлото на избавенитѣ стоки, ако и да е било предплатено, съставя часть отъ напущаньето на корабя, и сжщо принадлежи на обезбѣдителя, безъ да са повредѣтъ правдинитѣ на онѣзи, които са редовно дали заемъ, на матрозытъ за заплатитѣ имъ, и на разноскитѣ по плуваньето.

Чл. 231.) Въ случай на завладѣніе или на възбраненіе отъ страна на нѣкоя Сила, обезбѣждаемитѣ е длѣженъ да събщи туй на обезбѣдителя въ разстояніе на три дена отъ какъ приеме извѣстіето за туй.

Напущаніето на възбраненитѣ нѣща не може да стане, освѣнь подиръ шесть мѣсецы отъ съобщеніето, ако възбраненіето са е случило въ Европейскитѣ морета, въ Средиземното, или въ Балтійското.

Послѣ една година, ако завладѣніето или възбраненіето са е случило въ по-далечны мѣста.

Тѣзи срокове почиватъ отъ деня, прѣзъ който са е съобщило завладѣніето или възбраненіето. Ако възбраненитѣ стоки сж склонны на развала, горѣопредѣленитѣ срокове са ограничаватъ, за въ първия случай, на единъ мѣсець и половина, а за въ втория до три мѣсецы.

Чл. 232.) Доро слѣдуватъ опредѣленитѣ въ предиудія

членъ срокове, обезбѣждаемитѣ сѣ длѣжны да положѣтъ сѣ-ко възможно попеченіе, за да сполучѣтъ освобожденіето на възбраненитѣ нѣща. И обезбѣдителитѣ могатѣ, было сѣгласно сѣ обезбѣждаемитѣ, было самы особенно, да направѣтъ за туй намѣреніе сѣка постѣпка.

Чл. 233.) Напущаньето поради неспособността на кораба за плуванье не може да стане, ако корабьтъ, като е паднѣлъ на сухо или като е сѣднѣлъ, може да са помѣсти, да са поправи и да са положи въ сѣстояніе за да слѣдува плуваньето си за предназначено то си мѣсто, освѣнь ако разноскитѣ за поправата надминуватѣ третѣ четвѣртины на стойността, за която са е обезбѣдилѣ. — Въ случай на поправка, обезбѣждаемитѣ има право да са тѣжи противѣ обезбѣдителитѣ, за разноскитѣ отѣ сѣданьето и за *авариитѣ*.

Чл. 234.) Ако корабьтъ са е обѣвилѣ отѣ прицѣнителитѣ неспособенѣ за плуванье, обезбѣденитѣ върху товара е длѣженѣ да събщи туй нѣщо на обезбѣдителя въ разстояніе на тры дни отѣ какѣ получи туй извѣстіе.

Чл. 235.) Въ такѣвзи случай корабленачалникьтъ е длѣженѣ да положи сѣко стараніе, за да намѣри другѣ корабь, за превозаньето на стокитѣ до предназначено то имѣ мѣсто.

Чл. 236.) Въ случая, който са предвижда отѣ предидущия членѣ, бѣдствіята на натоваренитѣ стоки на другѣ корабь сѣ сѣщо въ тяжесть на обезбѣдителя, доро пристигнатѣ и са растоварѣтъ въ предназначено то си мѣсто.

Чл. 237.) Въ този случай обезбѣдителитѣ еще подлежи подѣ *авариитѣ* и подѣ разноскитѣ за растовараньето, за магизія, за повторителното товаранье и за по-вечето навло, еще и за сичкитѣ другы разноски, които станѣтъ за избавленіето на стокитѣ, до количеството на обезбѣжденіето.

Чл. 238.) Ако, въ разстояніето на опредѣленитѣ въ 231-мѣ членѣ срокове, корабленачалникьтъ не може да намѣри корабь, за да претовари стокитѣ и да ги превезе до предназначено то имѣ мѣсто, обезбѣждаемитѣ може да ги напусне въ разстояніе на опредѣленитѣ отѣ 217-мѣ членѣ срокове, които

поченватъ отъ деня прѣзъ който са е свършилъ срокътъ за претоваряването на стокытъ.

Чл. 239.) Въ случай на завладѣніе, ако обезбѣждаемыйтъ не е можалъ да извѣсти за туй обезбѣдителя, може да искупи завладѣнытъ, безъ да чака неговата заповѣдь; обезбѣждаемыйтъ е длъженъ да извѣсти на обезбѣдителя за спогожданьето, което е направено отъ него, щомъ сполучи средството.

Чл. 240.) Въ тозь случай обезбѣдителятъ може по избраніе или да приеме на своя смѣтка спогожданьето за искупуваньето, или да го отблъсне; своето рѣшеніе е длъженъ да го съобщи на обезбѣждаемия въ разстояніе на 24 часа отъ какъ са е съобщило спогожданьето за искупуваньето. Ако объеви че приема спогожданьето на своя смѣтка, длъженъ е безъ друго да спомогне за заплащаньето на искупуваньето спорѣдъ направеното условіе, и по колкото са пада на обезбѣденыйтъ отъ него стоки; и слѣдува да тегли бѣдствіята на плуваньето, спорѣдъ обезбѣдителныя обезателный записъ. Ако обяви че не одобрява спогожданьето за искупуваньето, длъженъ е да заплати обезбѣденото количество, исключаемъ отъ сѣко притезаніе колкото за икупеныйтъ нѣща. Ако* обезбѣдителятъ не объеви своето рѣшеніе въ разстояніето на реченя срокъ, счита са че не е одобрилъ спогожданьето за искупуваньето.

ОТДѢЛЕНИЕ ДЕСЕТО.

ЗА АВАРИИТЪ.

ЧАСТЬ ПЪРВА.

Опредѣленіето, раздѣленіето и изравненіето на авариитъ.

Чл. 241.) Считатъ са за *аваріи* сичкытъ повреди, които са причиняватъ на кораба и на стокытъ, и сичкытъ извъредны

разноска, които ставатъ за кораба и за стокитѣ было из-едно было особенно въ временното разстояніе, прѣзъ което бѣдствіята поченватъ и са свършватъ, спорѣдъ 170-ия членъ.

Чл. 242. *Аваріитѣ* са дѣлятъ на два вида: на *главни* или *общи аваріи* и на *прости* или *частни аваріи*.

Чл. 243.) Когато нѣма особенны съгласія между уговоренитѣ страни, аваріитѣ са опредѣлятъ спорѣдъ слѣдующитѣ постановленія.

Чл. 244.) *Общитѣ аваріи* сж въ тяжесть на стокитѣ, и още на тѣзи, които сж са хвърлили въ морето, и на половината на кораба и на навлото, по съразмѣрность на стойността на сѣко отъ тѣхъ.

Частнитѣ аваріи сж въ тяжесть на ступанина на стоката, която е притегмила повредата, или която е произвела разноска, и са плащатъ отъ него.

Чл. 245.) *Общи аваріи* сж:

I.) Нѣщата, които са даватъ чрѣзъ спогаждане и за испуване на кораба и на стокитѣ;

II.) Хвърленитѣ въ морето за общо избавленіе или въ полза на кораба и на товара ведно;

III.) Вжъята, стѣлповетѣ, вѣтрилата и другитѣ корабленны потребности, които за туй намѣреніе сж са присѣкли или счупили;

IV.) Анкоритѣ, вжъята, стокитѣ, и другитѣ нѣща, кои сж са оставили по тѣзи причина;

V.) Причинената тщета отъ изсыпванъето на осталитѣ въ кораба стоки;

VI.) Нарочно причинванитѣ тщеты на кораба за улесненіе на изсыпванъето, на олекванъето на кораба, или за избавленіето на стокитѣ, или за исчерпанъето на водата, както и причинванитѣ на кораба тщеты отъ туй обстоятелство;

VII.) Заплатитѣ, лѣкуванъето, храненъето и обезтщетаванъето на онѣзи, които, като сж са намѣрвали въ кораба, сж са ранили или утрепали, когато са защищавали кораба;

VIII.) Обезщетяването, или изкупътъ на испратенитъ по сухо или по море за работа на кораба и уловени и заробены.

IX.) Заплатитъ и храната на дружината, когато корабътъ са възбрани подиръ наченването на плуването, по заповѣдъ на чужда Сила, или по причина на война, която е обявена, доро корабътъ и товарътъ не сж са избавили отъ взаимнитъ задълженія, и доро никое навло не са дължи спорѣдъ 122-ми членъ, ако е былъ корабътъ навлосанъ на мѣсець;

X.) Разноскитъ за *калаузлука* и прочитъ за входа и исхода на кораба въ пристанище на неволно отбиванье, направено было за поправка на причиненитъ доброволно на него тщеты за общо избавление, было за отбѣгване отъ належаще бѣдствіе като отъ фортуна или гонянье отъ неприятель; а еще, и разноскитъ на растоваряньето за олекченіето на кораба, за да влѣзе въ пристанище, въ пазва или въ рѣка, въ подобенъ случай;

XI.) Разноскитъ за изваждане на сухо на стокитъ, за депозитираньето имъ и за повторителното имъ натоварянье, които са станжли по нужда за да са поправи нѣкоя повреда на кораба, доброволно причинена, за общата полза;

XII.) Станжлитъ разноски за тжжбата за повръщаньето на дирѣ на кораба и на товара, когато сж са тѣ задържели или отвели и съвременно оспорили отъ корабленачалника;

XIII.) Разноскитъ за отиѣстяньето на кораба, който е нарочно сѣднжлъ, за да отбѣгне съвършенното си изгубянье, или завладѣние, както и тщетытъ, които сж са причинили на кораба и на товара заедно или особно въ подобно обстоятелство;

XIV.) И въобще, сичкитъ доброволно причиняваны тщеты въ случай на бѣдствіе, както и причиняванитъ повреди по непосредственно послѣдствіе на бѣдствіето му, тѣй и разноскитъ, които въ таквызи обстоятелства ставатъ, по силата на оправдано размышление, за общото избавление на кораба и на товара му, прѣзъ продълженіето на бѣдствіята.

Чл. 246.) Частны *аваріи* сж:

I.) Причиненитѣ тицеты на корабя и на стокитѣ отъ соб-
ственныя имъ недостатѣкъ, отъ фортуна, отъ завладѣніе, отъ
кораблекрушеніе, или огъ случайно сѣданье;

II.) Разноскитѣ за тѣхното избавленіе;

III.) Изгубяньето или повредата на веригитѣ и паламаритѣ,
на анкоритѣ, на вѣтрилата, на стѣлповетѣ, на въжята и на
варкитѣ отъ фортуна или отъ друго морско приключеніе;

IV.) Разноскитѣ, които сѣ станѣли отъ отбивањето на ко-
рабя по нужда было за снабдяване съ храни, было за по-
правка на пробиванье, или за друга негова случайна повреда;

V.) Храната и заплатата на матрозытѣ, прѣзъ продълженіе-
то на възбраненіето на корабя, когато той са възбрани въ вре-
мето на плуваньето по заповѣдъ на нѣкоя Сила, ако е на-
влосанъ на плуванье;

VI.) Храната и заплатата на матрозытѣ, прѣзъ продѣлже-
ніето на поправката отъ каква да е тицета и прѣзъ времето на
чистеньето на корабя, който е навлосанъ было на плуванье,
было на мѣсець;

VII.) И въобще, сѣка повреда, изгубянье или иждивеніе,
което е станѣло и което са е причинило само на корабя, или
само на стокитѣ, отъ какъ сѣ са натоварили и заминѣли доро
са завѣрижтѣ и растоварятѣ.

Чл. 247.) Причиненитѣ повреди на стокитѣ, когато ко-
рабленачалникѣтъ не е былъ затворилъ добръ капацитѣ на
кувертата, когато не е былъ вързалъ корабя на сухо, ко-
гато не са е былъ снабдилъ съ ѣкы паламары или въжя за
истеглянье на стокитѣ по времето на тѣхното товарянье или
растоварянье, и отъ сѣко друго приключеніе, което проис-
хожда отъ небреженіето на корабленачалника или на дружи-
ната му, сѣщо сѣ частны *аваріи*, които сѣ за счетъ на сту-
панина на стокитѣ, но той има право да ги поиска отъ ко-
рабленачалника, отъ корабя, и отъ намото.

Чл. 248.) Правата за пилотството, за калаузлука, или за
воденьето на корабя да влѣзе въ пристанища (пазвы) или въ
рѣкы или да излѣзе, даждята за отплуваньето на корабя, за

посѣщеніе въ корабя, за изложеніе, за вмѣстительность, за каца (*), за хвърляне на анкора или забиване на колъ, и прочитъ морскы даждія, не сж *аваріи*, но сж просто разноски въ тяжесть на корабя.

Чл. 249.) Когато са случи да са блъснатъ кораби, ако блъснванъето е станъло просто по случайно приключеніе, тщетата отъ туй е само за смѣтка на пострадалия корабъ, безъ да има право за противопритезаніе. Ако блъснванъето е станъло поради погрѣшката на едного отъ корабленачалницитъ, тщетата са заплаща отъ причинителя ѝ. Ако ли блъснванъето са е случило поради погрѣшката и на двамината корабленачалници, или ако има съмнѣніе за причинитъ на блъснванъето, тщетата са посправя съ общо иждивеніе на корабитъ, които сж ѝж причинили и които сж пострадали отъ нея, съразмѣрно съ стойността на сѣкой отъ тѣхъ. Въ послѣднитъ два случая прицѣненіето на тщетата са прави чрѣзъ прицѣнители.

Чл. 250.) Прозба за *аварія* не са приема отъ обезбѣдителитъ, ако *аваріята* не задминува, когато е обща, сотата часть отъ суммата на стойността на корабя и на стокитъ, а когато е частна, сотата часть отъ стойността на повредената стока.

Чл. 251.) Условіето «свободно отъ *аварія*» освободява обезбѣдителитъ отъ сѣка обща или частна *аварія*, съ исключеніе на случаитъ, които даватъ причина за напушанье; но въ тѣзи случаи обезбѣждаемитъ могатъ, по предпочтеніе, или да направѣтъ напушанъето, или да дигнатъ тѣжба за *аваріята*.

ЧАСТЬ ВТОРА.

За изсыпванъето и спомаганъето въ обща аварія.

Чл. 252.) Ако отъ фортуна или отъ непріятелско гоняне корабленачалникътъ намѣри за нужно да хвърли въ

(*) Каца разужъвамы опъзи, която бива отъ желъзо или друго вещество, и която е вързана и оставена въ морето за да са вързватъ о нея корабитъ.

(Заб. на Изд.).

морето частъ отъ товара си, да присъче стълповетъ или хаятитъ, да остави анкоритъ си, да хвърли на сухо корабя, или да земе сѣкоя друга извъпредна мѣрка за общето избавленіе, той зема мнѣніето на интересуемитъ въ товара, ако са намѣрватъ таквызи въ корабя, и на по-отличнытъ отъ дружината. Въ случай на разногласіе, мнѣніето на корабленачалника и на по-отличнытъ отъ дружината надвнва.

Чл. 253.) Въ случай на изсыпване, или на хвърляне въ морето, корабленачалникътъ е длъженъ най напредъ и по предпоченіе да хвърли, до колкото е туй възможно, онѣзи нѣща, които сж по-непотрѣбны, по-тежки и по-евтены, та послѣ стокитъ отъ горнята куверта, по собственното си рѣшеніе, като земе мнѣніето на по-отличнытъ отъ дружината.

Чл. 254.) Корабленачалникътъ е длъженъ, щомъ са улесни, да съчини писмено направеното съразмышленіе за туй. Съчиненото за туй изложеніе съдържа :

- I.) Причинитъ, които сж изыскали изсыпването ;
- II.) Назначеніето на хвърленитъ или повредены нѣща ;
- III.) Подпискитъ на съразмыслителитъ, или причинитъ, за които сж са тѣ отрѣкли да подпишжтъ.

Туй съразмышленіе са забѣлжва въ дневника на корабя.

Чл. 255.) Въ първото пристанище, дѣто са отбіе корабтъ, корабленачалникътъ е длъженъ въ разстояніе на 24 часа, отъ какъ пристигне, да докаже съ клѣтва, предъ означаемото въ слѣдующія членъ Началство, дѣйствителността на съдържаемитъ на записаното съразмышленіе въ реченя дневникъ.

Чл. 256.) Каталогътъ на загубитъ и тщетытъ са прави въ мѣстото дѣто са растоваря корабтъ по грыжата на корабленачалника и чрѣзъ прицѣнители. Прицѣнителитъ са опредѣлятъ, когато е въ Турско пристанище отъ търговското сждилище или отъ търговското писалище, а когато нѣма таквызи, отъ мѣстныя Сѣвѣтъ, а когато е въ пристанище на чужда Държава, отъ тамшныя Турскый консулъ, ако ли нѣма такъвзи, отъ мѣстната Власть. Прицѣнителитъ даватъ клѣтва, доро не сж почнжли работата си.

Чл. 257.) Нещата или стокытъ, които сж са повредили отъ морето или които сж са хвърлили са прицѣняватъ спорѣдъ стойността въ мѣстото на растоваряньето имъ. Видѣтъ и качеството на хвърленытъ стоки са доказватъ чрѣзъ представяньето на товарителницытъ, на фатурытъ, или на други писменны доказателства.

Чл. 258.) По силата на предидущя членъ опредѣляемытъ за прицѣненіето прицѣнители расхвърлятъ и загубытъ и тщетытъ. За заплащанье на тѣзи загубы и тщеты спомагатъ и нещата, които сж са хвърлили въ морето, които сж са оставили и които сж са избавили, еще и половината отъ корабя и отъ навлото, съразмѣрно съ стойността имъ въ мѣстото дѣто са растоварятъ.

Чл. 259.) Туи расхвърлянье са изпълня чрѣзъ подтвърденіето си, когато е въ Турско пристанище, отъ търговското съдилище, ако ли нѣма таквози, тогазъ отъ мѣстныя Съвьтъ; а когато е въ пристанище на чужда Държава, отъ тамшныя Турскый консулъ, ако ли нѣма, тогазъ отъ надлежното мѣстно съдилище.

Чл. 260.) Ако видѣтъ или качеството на стокытъ сж са преобразили чрѣзъ товарителницытъ, и са намѣрятъ на по-гольма стойность, тогазъ тѣзи стоки, ако сж са избавили, спомагатъ спорѣдъ прицѣненіето си, ако ли сж са изгубили, заплащатъ са спорѣдъ качеството си, което е забѣлѣжено въ товарителницата. Ако стокытъ са намѣрятъ на по-долне качество отъ обявеното въ товарителницата, тогазъ, ако сж са избавили, спомагатъ спорѣдъ означеното си качество въ товарителницата, ако ли сж са хвърлили въ морето или повредили, заплащатъ са спорѣдъ дѣйствителната имъ цѣна.

Чл. 261.) Военнытъ запасы и храны, които са предназначены за защита на корабя и за прехрана на дружината му. дрехытъ на матрозытъ и на пѣтницытъ, не спомагатъ на изсыпваньето, а стойността на хвърленытъ въ морето са заплаща по спомаганье отъ сичкытъ други неща.

Чл. 262.) Нещата, за които нѣма товарителница или

обявителна записка отъ корабленачалника, или които не са намѣрватъ забѣлѣжени въ манифеста или въ каталога на товара, ако сж са хвърлили, не са заплащатъ, ако ли сж са избавили, спомагатъ на *аваріята*.

Чл. 263.) Ако натоваренитѣ нѣща на кувертата на корабя са избавятъ, спомагатъ, ако ли са хвърлятъ или повредятъ отъ изсыпването, ступаниитѣ имъ не може да направя никака тѣжба за спомоганье, освѣнь ако са касае за малко по край морето плуванье, обаче може да са тѣжи противъ корабленачалника за обезтщетавање съгласно съ 44-ия членъ.

Чл. 264.) Спомаганье за повреда, която са е причинила отъ изсыпването въ корабя не става, освѣнь ако повредата е станжала за улесненіе на изсыпването.

Чл. 265.) Ако отъ изсыпването на стокитѣ корабътъ не са избави, никое спомоганье не става. Избавенитѣ стоки или други нѣща не подлежатъ подъ никака заплата или спомоганье на *аварія* за хвърленитѣ или повредени стоки.

Чл. 266.) Ако са избави корабътъ отъ изсыпването на стокитѣ, и като слѣдува пътя си, са изгуби, тогазъ избавенитѣ стоки спомагатъ само на изсыпването, съразмѣрно съ стойността имъ, въ което състояніе са намѣрватъ, като са приснематъ разноскаитѣ за избавленіето имъ.

Чл. 267.) Ако корабътъ и товарътъ са избавятъ чрѣзъ присичаньето на халятитѣ и такъмитѣ, или чрѣзъ други причинени тщеты на корабя, а стокитѣ са изгубѣтъ или разграбѣтъ отъ послѣ, корабленачалникътъ не може да иска отъ ступанитѣ, отъ натоварачитѣ, или отъ примачитѣ на тѣзи стоки, да спомогнатъ на тѣзи *аварія*.

Чл. 268.) Ако са изгубѣтъ стокитѣ поради дѣяніето или недостатъка на ступанина или на примача, считатъ са за неизгубени, и слѣдователно спомагатъ на общата *аварія*.

Чл. 269.) Хвърленитѣ нѣща пыкога не спомагатъ на заплащаньето за причиненитѣ тщеты на избавенитѣ стоки по диръ изсыпваньето. Сжщо, стокитѣ пикакъ не спомагатъ на

заплащаньето на кораба, който са е изгубилъ или станжлъ не-кадърень за плуванье.

Чл. 270.) Ако, по силата на съразмышление на означаемытъ въ 252 и 253-мя членъ лица са е отворила кувертата на кораба за изваждане на стокытъ, тѣ спомагатъ за поправяньето на причинената по тозъ начинъ повреда на кораба.

Чл. 271.) Ако за улегчение на кораба, който влѣзва въ пристанище или рѣка, натоваренытъ на варкы стоки са изгубытъ, щетата са расхвърля на сичкыя корабъ и товаръ. Ако са изгуби корабьтъ съ осталыя си товаръ, натоваренытъ стоки на варкытъ не подлежатъ подъ никое спомаганье, макаръ и да пристигнжтъ благополучно.

Чл. 272.) Въ сичкытъ горны случаи корабленачалникътъ и дружината му иматъ привилегія върху стокытъ или върху цѣната имъ за количеството на спомаганьето. Слѣдователно могатъ за обезпечение на спомаганьето, което иматъ право да поискатъ было самолично, было чрѣзь повѣренны, за сжѣтка на другы заемодавцы, да задържжтъ, въ случай когато имъ са откаже заплащаньето, и най паче да продаджтъ, чрѣзь сждебно Началство, стоки, доро са дохълне количеството, което имъ са пада отъ спомаганьето.

Чл. 273.) Ако, послѣ спомаганьето, ступанытъ на хвърленыя нѣща гы избавяютъ и си гы зематъ на дирѣ, длѣжны сж да върнжтъ на дирѣ на корабленачалника и на другытъ интересуемы сичко, което сж получили отъ спомаганьето, като са приснемжтъ направенытъ тщеты отъ изсыпваньето имъ и разноскытъ за избавяньето и получваньето на дирѣ. Въ тозъ случай повърнжтото количество са расхвърля между кораба и интересуемытъ лица въ товара, по сжщата съразмѣрность съ онызи, които сж спомогжли на причинената тщета отъ изсыпваньето.

ОТДѢЛЕНИЕ ТРИНАДЕСЕТО.

ЗА ИЗСРОЧВАНІЯТА (параграфъ).

Чл. 274.) Корабленачалникътъ не може да стане господарь на корабя чрѣзъ изсрочванъето.

Чл. 275.) Тѣжбата за напушанье са изсрочва въ разстояние на опредѣленитѣ въ 217-ва членъ срокове.

Чл. 276.) Сѣка тѣжба происхидяща отъ морскый заемъ или отъ обезбѣдителенъ обезателенъ запись, са изсрочва послѣ петъ години отъ лѣточислѣніето на обезателныя запись.

Чл. 277.) Тѣжбытѣ за заплащанье на даденото *кересте*, вѣтрила, анкору и други за направа, поправа, съоръженіе и храны и прочіи потрѣбни нѣща за корабя, както и тѣжбытѣ за заплащанье на работнешкы заплаты и за дѣлата, които сж направены на корабя, са изсрочватъ послѣ тры години отъ какъ сж са дали и пріели изработенитѣ нѣща.

Чл. 278.) Сѣка тѣжба за заплащанье на цѣло и на заплаты или на противозаплаты на корабленачалника, на чиновницитѣ, на матрозытѣ и на другитѣ отъ дружината, за заплащанье на длѣжимытѣ отъ пѣтницитѣ, както и за предаване на натоваренитѣ стоки, са изсрочва послѣ една година отъ прѣдаванъето на корабя. Тѣжбытѣ за храны, които сж са дадени на матрозытѣ и на прочіитѣ отъ дружината по заповѣдь на корабленачалника, тожде са изсрочватъ послѣ една година отъ което време сж са предали.

Чл. 279.) При сичко че съществуватъ означаемытѣ четирытѣ предидущы членове изсрочванія, онѣзи противъ които са противопологатъ, могатъ да даджтъ кѣтва на онѣзи, които сж ги предложили, които тогазъ сж длѣжны да са закълѣжтъ, ако сж тѣ длѣжницитѣ, че сж заплатили на пълно дълга си; ако ли е умрѣлъ длѣжникътъ, направа са тѣжба противъ съпругата или наслѣдницитѣ му, ако ли са наслѣдницитѣ му несъвършеннолѣтны, тогазъ противъ неговитѣ

настоящици, и също може да имъ са даде кльтва че не знайтъ да е длъженъ умрълыйтъ онуй що са иска.

Чл. 250.) Не може да стане изсрочванье когато има документъ, писмено свидѣтелство или смѣтка, подписаны отъ длъжника, или званично призоваване за заплащанье, протесто или прозба съдебна, прилично написаны и на време на длъжника съобщены. Обаче, ако подиръ съдебното призоваване или тжжба заеодавецътъ е оставилъ да са изминятъ тры години безъ да прави съдба, тогазы, по прозбата на длъжника, тжжбата, като са счита че не съществува, уничтожава са, и изсрочваньето зема мѣсто, ако изыскваното време за туй са е вече изминжло.

ОТДѢЛЕНІЕ ЧЕТЕРПАДЕСЕТО.

ЗА НЕПРИЕМАНЫЕТО.

Чл. 281.) Не са приематъ —

Сичкытъ тжжбы, които са правятъ противъ корабленачалника или обезбѣдителитъ за повреда, причинена на натоваренытъ стоки, ако сж са тѣ оставили безъ протестъ;

Сѣка тжжба за *аварія* противъ лицето, което е дало подъ навло, ако корабленачалникътъ е предалъ стокытъ и зель на натовареното си безъ да са протестува.

Зърѣвка тжжба за обезтщетяванье на повреда, причинена отъ уеълъснаванье въ мѣсто, дѣто корабленачалникътъ е можасѣ да подѣйствува, ако не е направилъ никое исканье.

ск Чл. 282.) Тѣзи протесты и исканія сж недѣйствителны, ако не сж са направили и съобщили въ разстояніе на 24 часа, и ако подиръ тридесеть и единъ день отъ деномѣсечіето имъ не са е поднесла тжжба предъ съдилището.

УСТАВЪ

И А

СЪДЕБНОТО ТЪРГОВСКО ПИСАЛИЩЕ (CHANCELLARIE.)

ОБЩИ ПОСТАНОВЛЕНИЯ.

Членъ първий.) Съставя са въ Министерството на търговията едно писалище, което ще е съединено съ търговскыѣ сѣдилища, подъ наименованіе «Съдебно писалище на общата търговія».

Чл. 2.) Документыѣ, които надлежно са издавать отъ туй писалище, и които са подпечатвать и потвърдявать съ негова печать са считать предъ сичкыѣ търговскы сѣдилища, и предъ прочитѣ съдебны Началства, предъ вилаетскыѣ и санджакскы съвѣты, съ една речъ на съкадѣ изъ Държавата, като званичны документи, които иматъ пълна сила и дѣйствителность.

ГЛАВА ПЪРВА.

За съставеньето на съдебното търговско писалище.

Чл. 3.) Съдебното търговско писалище състои отъ единъ управитель, единъ главенъ писарь, и отъ достаточно число преводачи и писари. Ще са опредѣлять при него и нужныѣ призователи (*чауши*).

Чл. 4.) При туй писалище ще са намѣрвать отъ прозбописателското (*арзухалджійското*) съсловіе двамина избрани, за да написвать прозбыѣ, които са отпирать до различныѣ Началства, ако тѣ искать, като си земаъ възмездіето за туй писанье.

Чл. 5.) Управительтъ на съдебното търговско писалище

ще са опредѣля съ Императорска заповѣдь, по избираването и предложеніето на Министерството на търговіята, а другитѣ чиновници ще са назначаватъ отъ реченото Министерство.

Чл. 6.) Управительтъ на съдебното писалище и най-малко двамина отъ писаритѣ ще са избержтъ отъ онѣзи, които доволно познаватъ Турския, Францушкыя и Гръцкый езикъ, и които иматъ доволно познаніе отъ Държавнытѣ Турскы Закони и Уставы.

Чл. 7.) Опредѣляемитѣ призователи при съдебното писалище трѣба да знайтѣ да говорйтѣ и пишжтъ Турскы.

Чл. 8.) Управительтъ на съдебното писалище ще е отвѣствененъ за сичкытѣ си дѣла; чиновницытѣ на писалището исклучително ще са намѣрватъ подъ заповѣдитѣ на Управителя а въ негово отсъствіе, главныйтъ писарь, който изпълнява обязанноститѣ на управителя, ще е подложенъ подъ належащата за туй отвѣтственность.

Чл. 9.) Разнытѣ документи, които са испращатъ на съдебното писалище тутакси ще са врѣчаватъ на Управителя, а той ще ги расподѣля по чиновницытѣ и ще имъ заповѣдва да извършатъ потрѣбнытѣ.

Чл. 10.) Печатътъ на съдебното писалище ще са пази при управителя, а написванытѣ и потвърдяваны документи отъ писалището ще са подпечатватъ съ този печатъ и ще са подписватъ отъ Управителя.

Чл. 11.) Чиновницытѣ на съдебното писалище лѣтно време ще дохождатъ въ писалището по третій часъ, и ще си отиватъ по десетый, а зимно време ще дохождатъ по четвъртый часъ, и ще си отиватъ по единадесетый.

Чл. 12.) Освѣнъ прѣзъ *Байрама* и прѣзъ званичнытѣ празници, прѣзъ другытѣ дни, въ които празнува писалището ще са намѣрватъ въ него, по одобреніето на управителя, единъ писарь и двама призователи, за да изпълняватъ дежурство (*небетъ*) за заповѣданытѣ отъ Управителя.

Чл. 13.) Чиновницытѣ на писалището ще са готовы за извършването на работытѣ съ изыскваната бързина, за на-

време написването и вмѣстяването на представляемитѣ документи, както и за тѣхното испращанье по надлежащитѣ имѣ места, като внимаватъ да са приносятъ изѣравно къмъ сѣкыго, комуто са случи работа, и да не извѣствяватъ нѣщо на другыго, освѣнъ на оногози, който е надлеженъ да го научи. Чиновницитѣ, които престопаатъ тѣзи постановленія ще са наказватъ спорѣдъ означенитѣ въ Притурката на търговскыя Законъ.

ГЛАВА ВТОРА.

Обязанноститѣ и дѣлата на съдебното писалище.

Чл. 14.) Пб-главнитѣ обязанности на съдебното писалище сж слѣдующитѣ :

— Да подтвърдява сѣкой видъ обезателны записы, пълномощны писма, порѣчителны, протесты и прочіи съдебны записы, които са отнасятъ до сухоземната търговія, да съчинява и онѣзи, по прозбата на искателитѣ;

— Да са грижи за испращаньето и съобщеніето на преписытѣ на рѣшеніята (*иллямты*), които са издаватъ послѣдствие на тѣжбы за секвестриране;

— Да нумерува и подпечатва търговскытѣ книги (*тефтери*);

— Да превожда представляемитѣ прозбы на търговскытѣ сѣдилища, които не сж написаны на Турскый езыкъ;

— Да извършва преглежданіята (*кешфъ*) и прицѣненіята, които са възлагатъ отъ търговскыя Законъ на съдебното писалище, и подобнытѣ дѣла на тѣхъ;

— Да държи забѣлѣжка за преписытѣ на рѣшеніята, които са издаватъ отъ търговскытѣ сѣдилища, като вмѣстява сѣко отъ тѣхъ въ книгата на отдѣленіето, на което са отнася, и като забѣлѣжва, и името на сѣдилищныя призователь, който го е зель, да записва въ особена книга рѣшеніята, на които изпълненіето е дѣло на Министерството на торговіята.

— Наконецъ, като испытва причинитѣ, за които нѣкои дѣйствія са е случило да сж останѣли на дирѣ, да са отнася за тѣхъ до Министерството.

Чл. 15.) Въ съдебното писалище ще са държатъ книги, въ които са забѣлѣва въ кратицѣ, по увеличителенъ бѣжерь, съкой документъ, който влѣзва или излѣзва, отъ началото на мѣсе. Мухарремъ на сѣка Турска година; а деномѣсеието на документа, името на ступанина му, количеството на паритѣ или на другитѣ вещи, които сж са депозитирали въ съдебното писалище, ще са забѣлѣжатъ въ особена книга. И тѣзи книги ще са държи азбученъ редъ. Депозитиранитѣ пари при търговскитѣ сѣдилища ще са оставятъ въ съдебното писалище въ желѣзенъ ковчегъ (*касса*), който ще има три ключа: първийтъ ще са пази отъ Министра на търговіята, вторийтъ отъ Предсѣдателя на първото отдѣленіе на търговското сѣдилище, а третійтъ отъ Управителя на съдебното писалище.

Чл. 16.) Страницитѣ на книгитѣ на съдебното писалище ще сж нумеруваны, и подпечатаны съ печата на търговското сѣдилище, и като са назначаватъ въ крайната страница отъ колко листа състои сѣка книга, ще са турятъ подъ назначеніето подписката на Предсѣдателя на търговското сѣдилище. Тѣзи книги ще са държатъ внимателно и чинно, безъ да са допрощава да има по тѣхъ истѣргванія и заличаванія, нито притурены речи изпомежду редоветѣ; но ако стане нѣкоя погрѣшка или прескокванье въ съдържаніето, ще са заличаватъ написаното тѣ съ погрѣшка, щото да може да са прочита, и правото ще са записватъ въ политѣ. А подписанитѣ въ края на съдебнитѣ документи ще подтвърдятъ туй съ подписката или печата си.

Чл. 17.) Като са поиска отъ съдебното писалище да са напишатъ или подтвърдятъ документи, т. е. записи за обезпаченство, за повѣренность (*векилликѣ*), за поржчителство, за сѣкой видъ протестуванье, и пр., смисълтъ на документа, който ще са съчинили ще са забѣлѣжатъ спорѣдъ разказа на лицата, които са уговарятъ; и като имъ са прочете, ако са намѣри съгласенъ съ цѣльта за която са съчиняватъ, ще са написватъ цѣль въ особена книга; и като са подпише или подпечата отъ свидѣтели, които иматъ законнитѣ качества, и които познаватъ уговорванитѣ страны, ще са даватъ на сѣка отъ тѣхъ по единъ

преписъ подтвърденъ. Въ написванитѣ по този начинъ документи ще са назначава името, прѣкорътъ, званіето и мѣстопребываніето на уговорванитѣ страни, както и имената на свидѣтелитѣ.

Чл. 18.) На лицето, което не знае да пише или което нѣма печатъ името му ще са записва въ особенната книга и въ преписитѣ, като са назначава че *«лицето за което е думата обзеве че незнае да пише, и че нѣма печатъ.»* И туй изявленіе ще го подписватъ или подпечатватъ означенитѣ свидѣтели въ предидущія 17-и членъ.

Чл. 19.) За да са подтвърди положената подписка въ нѣкой документъ, нужно е, като са представи лицето, което е подписало, да са удостовѣри неговото изявленіе предъ двамина свидѣтели, които го познаватъ; и като са напише удостовѣреніето да го подпишѣтъ или подпечататъ свидѣтелитѣ. Тогазъ като са подтвърди, ще са забѣлѣзва въ особена книга; но ако лицето, което е подписало документа не са представи самолично, ще са испраща въ обиталището му единъ чиновникъ, който, въ присѣствіето на двамина свидѣтели, които познаватъ непредставения, ще съчинява изложеніе за неговото изявленіе; и туй изложеніе на чиновника ще го подписва и подпечатва както лицето, което е подписало въ документа тѣй и свидѣтелитѣ; послѣ ще са подтвърдява подписката въ документа.

Чл. 20.) Ако документътъ или обезателниятъ записъ, който ще са съчинява, или който са е поднесълъ за подтвърденіе на преписъ или на подписка съдържа нѣкой смисълъ, който докача благоправіето или правата на Началството, прозбата за съчиняванъето или за подтвърдяванъето ще са отхвърля.

Чл. 21.) Забѣлѣжкитѣ на сичкитѣ документи, които са съчиняватъ и подтвърдяватъ отъ съдебното писалище иматъ на края Арабското и Гръцко лѣточисленіе, ще са подпечатватъ съ печата на писалището и ще са подписватъ отъ управителя.

Чл. 22.) Ако нѣкоя отъ уговорванитѣ страни, или отъ тѣхнитѣ намѣстници, поиска преписъ на обезателния записъ, може да го получи, по заповѣдъ на Министерството, подпеча-

танъ съ печата на писалището и потвърденъ; но не ще се дава на никого друго.

Чл. 23.) Сичкытъ документи за обезателство, за протестуване, за секвестриране и пр., които са съчиняватъ и потвърдяватъ отъ съдебното писалище, трѣба да са написватъ на гербова хартия. Въ случай когато са бы поевиль нѣкой документъ написанъ на обыкновенна хартия, лицето което го е представило ще са осжда на глоба, спорѣдъ Устава за гербовытъ хартии; и като са забѣлѣжи за туй на документа, той послѣ ще са зема въ вниманіе за извршыванъето на изыскванытъ. А зетата глоба ще са забѣлѣжва въ книгата на приходытъ.

Чл. 24.) Протестытъ, които са съчиняватъ въ съдебното писалище най напредъ ще са записватъ въ особена книга, въ която ще подписва прозбодаятельтъ; послѣ ще са написватъ толкози преписы, колкото сж нужны, и, като са подпечататъ и потвърдѣжтъ съ писалищныя печатъ, ще са испращатъ и съобщаватъ на когото трѣба.

Чл. 25.) Въ случай, когато нѣкой протестъ, ненаписанъ въ съдебното писалище, са поднесе съчиненъ само неговъ първообразенъ листъ, отъ него ще са преписватъ толкози преписы, колкото сж нужны, и, като са забѣлѣжи на сѣкой препись че е единообразенъ съ първообразныя, този послѣднытъ ще са задържа, а преписытъ ще са испращатъ и съобщаватъ на когото трѣба.

Чл. 26.) Въ книгытъ, които са държтъ за вмѣствяване на протестытъ ще са забѣлѣжва отъ кого е станжлъ протестытъ, лѣточисленіето му, до кого са отправя, и чрѣзъ кое сждилищно лице са е съобщиль.

Чл. 27.) Документытъ, които са испращатъ отъ съдебното писалище ще са даватъ на призователитъ (*чаушитъ*), за да ги занесжтъ и съобщжтъ на които трѣба, като получаватъ отъ лицата на които сж ги съобщили квитанціи за съобщеніето, които, като са забѣлѣжжтъ въ нарочна книга, ще са запазватъ въ писалището.

Чл. 28.) Въ случай, когато са откаже нѣкой да приеме

испратенитѣ до него отъ съдебното писалище документи, или са крое за туй, ще са връжчаватъ на *кехалта на еснафа*, на който по случай принадлежи лицето за което е думата, или на Управителя на отдѣленіето, отъ което зависи, или на *Имамина*, или на *Мухтарина* на махалата, въ която обитава, отъ които ще са зема тогазъ квитанція за съобщеніето. Ако ли лицето на което ще са предаде документътъ е чуждъ подданикъ, съобщеніето ще са прави чрѣзъ Канцеларіята на Държавата отъ която зависи, и квитанціята за съобщеніето ще са зема отъ тамъ.

Чл. 29.) Ако лицето до което са испроважда документътъ обитава вънъ отъ Цари-градъ, тогазъ Министерството на търговіята ще го испроважда съ писмо до надлежното мѣстно Началство, за да са събщи чрѣзъ него.

Чл. 30.) Ако отъ нѣкой протестъ, или отъ другъ документъ, на който са намѣрва забѣлѣжка въ съдебното писалище, са изысква да са земе препись, а поднесената прозба за туй са възложи на писалището, или ако са касае писалището да испрати или да напомни нѣкой работа, за която веднѣжъ е подѣйствувало, ще са зема препись отъ съществующата забѣлѣжка, и ще са туря на него принадлежащитъ редовенъ номеръ, като са потвърдява документътъ прилично, и тѣй ще са предава на искателя, или испроважда за дѣто трѣба.

Чл. 31.) Книгитѣ (*тефтеритѣ*), които търговскитъ Законъ задължава търговцитѣ да държтѣ, ще са уреждатъ отъ съдебното писалище, съгласно съ постановленіята на Закона.

Чл. 32.) Сичкитѣ документи на мореплавателната търговія, които са испроваждатъ на съдебното писалище ще са направѣтѣ, спорѣдъ показанитъ способъ въ предидущитѣ членове, тамъ, дѣто са намѣрва съдебно писалище на мореплавателната търговія, чрѣзъ туй послѣдне писалище.

Чл. 33.) Документитѣ, които сж са възложили на съдебното писалище, а не сж за приѣманье, ще са връщатъ на Министерството на търговіята, съ изложеніе за причинитѣ, за

които не са приематъ, за да са заповѣда оставянъето имъ въ архивитъ.

Чл. 34.) Сждебнитъ писалища, които ще са съставятъ внънъ изъ областитъ, ще са намѣрватъ подъ надзираието въ търговскитъ сѣдилища, и ще вършатъ съгласно съ настоящя Уставъ.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

За превода на документитъ.

Чл. 35.) Сждебнитъ документи, които сж быхъ поднесле на търговскитъ сѣдилища, ако не сж написаны на Турскый езикъ, ще са преводатъ на този езикъ отъ сждебното писалище, и тѣи ще са подносятъ на тѣзи сѣдилища.

Чл. 36.) Ако представляемыйтъ документъ са случи да е преведенъ отъ другыго нѣкого, внънъ отъ писалището, не ще са приема отъ сѣдилището, освѣнъ като са потвърди точността на превода отъ сждебното писалище.

Чл. 37.) Преводачитъ ще преводатъ документитъ, които имъ са предаватъ, безъ да измѣняватъ смисъла имъ, и ще са отвѣствени спорѣдъ Закона за неточността на превода.

Чл. 38.) Документътъ, който ще са преведе, господарътъ му ще го предава на писалището, като предплати на кассата му даждіето, опредѣлено въ Главата на *тарифата*; и ще зема квитанція за предаванъето на документа.

Чл. 39.) На документа, който са предава на писалището за преводанъе ще са туря нумеръ, ще са забѣлѣзва и количеството на даждіето, което на редъ и въ кратцѣ ще са назначава въ особенна книга. Като са преведе документътъ, и като са предаде на ступанина му заедно съ превода, ще са забѣлѣзва въ книгата, и връща дадената квитанція за приеманъето на документа.

Чл. 40.) Ако документътъ, който ще са преводя съдържа по-малко отъ сто и петдесетъ речи, той ще са

превожда въ разстояніе на двадесетъ и четири часа; ако ли съдържа по-вече, ще са прилага по единъ день на съки сто и петдесетъ речи.

Чл. 41.) Начертаніята на преводитѣ, като са подписватъ отъ преводача имъ, ще са подвързватъ на книга, нумерувани на редъ, и ще са запазватъ.

Чл. 42.) Преписачитѣ, като препишѣтъ начертаніята на преводитѣ, ще подписватъ преписитѣ имъ.

Чл. 43.) Какъто преводачитѣ тѣй и писалищнитѣ чиновници, внимателно ще пазижтъ предаденитѣ на тѣхъ съдебни документи и пр.; ако ли са тѣ изгубижтъ по нѣкоя цѣль, или по небреженіе, лицата, които сж гы изгубили ще са наказватъ на законното наказаніе.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

За тарифата на правдинитѣ, които ще зема Търговското съдебно писалище.

Чл. 44.) Сичкитѣ правдини, които ще зема Търговското съдебно писалище ще са плащатъ спорѣдъ тарифата, изложена въ притурката на настоящія Уставъ; тѣзи тарифа има сила за три години, която подиръ туй време пакъ ще са разгледа.

Чл. 45.) Преводѣтъ на документитѣ, които са касаѣжтъ до работы на Правителството, и онѣзи званични документи, които са преводатъ по заповѣдъ на Министерството на търговіята, ще става безъ никака заплата.

Чл. 46.) За заплащаніе на каквато и да е правдина ще са дава квитенція, която ще са отрѣзва отъ двойна (кочанлія) книга, и забѣлѣзва въ Кассіерната книга, подъ принадлежащія номеръ, какъто деномѣсечіето на приеманьето тѣй и количеството на полученитѣ пары.

Чл. 47.) Събранитѣ пары отъ съдебното писалище въ

окончаніето на сѣкой мѣсець ще са предаватъ на кассата на Министерството на търговіята, подиръ изятіето на писанинитѣ разноски. А въ окончаніето на сѣка година ще се съчинява равномѣтка, която ще са поднося на Министерството.

УСТАВЪ

НА СЪДЕБНОТО ПИСАЛИЩЕ (CHANCELLERIE) НА МОРЕ-
ПЛАВАТЕЛНАТА ТЪРГОВІЯ.

Членъ първий.) Писалището на мореплавателната търговія ще бжде прибавленіе на съдебното писалище на всеобщата търговія, и ще върши сжщо като него.

Чл. 2.) Обязанноститѣ на туй писалище сж слѣдующытѣ:

I.) Въобще да съчинявава, съобщава и пази званичнытѣ документи, спорѣдъ постановленіята на Закона на мореплавателната търговія;

II.) А особенно, освѣнь *маунитѣ* и другытѣ подобны малкы товарителны корабчета, на сичкытѣ другы Турскы корабѣ да дава, по тѣхно исканье, противъ опредѣлената стойность, по едно тѣло отъ Закона на мореплавателната търговія, по единъ дневникъ, и по една книжка називаема *libretto*. Дневницытѣ и книжкытѣ, които сж купили корабленачалницытѣ отъ друго мѣсто, а сж гы поднесли за подтвърденіе, спорѣдъ търговскыя Законъ да гы нумерува и подпечатва съ печата на писалището;

III.) Да предизвиква съчиняванъето на изложенія за корабитѣ, които отплуватъ отъ Царь-градъ, ако сж кадърны за плуванье, или нѣ, като възложе издирванъето за туй на свѣдущы лица отъ таквызи работи;

IV.) По престигванъето на корабитѣ, съ забѣлѣжка да удостоверява че сж са прегледали поднесенытѣ отъ корабленачалницытѣ дневницы;

V.) Въ случай на опредѣленіе на другъ корабленачалникъ, ясно да означава въ книжката, името и прѣкора му; и еще, ясно да забѣлѣжва до кое количество са дава воля на корабленачалника отъ ступанина на корабя, за да земе, въ дѣйствителна нужда, морскый заемъ;

VI.) Въ окончаніето на плуванъето, да потвърдява смѣткытъ между корабленачалника и ступанытъ на корабя, като са пригледать и одобрытъ отъ двѣтъ страны; или, ако ступанинътъ на корабя пребывава на друго мѣсто, да зема и пази преписъ на представляемата отъ корабленачалника смѣтка;

VII.) Да съчинява и забѣлѣжва разказваніята на корабленачалницытъ за бѣдствіята и злощастіята въ времето на плуванъето, и да прави съкаквы преглежданія (*кешфъ*) чрѣзъ свѣдущы лица, опредѣляемы по исканъето на корабленачалницытъ, и като запазва документытъ на тѣзи нѣща, да испраща и съобщава званичны отъ тѣхъ преписы на които са изысква;

VIII.) На конецъ, да са грижи за редовното продаване на корабитѣ или на другытъ нѣща, за които мореплавателното сѣдилище е заповѣдало продаванъето, спорѣдъ Закона.

Чл. 3.) Управительтъ на съдебното писалище на мореплавателната търговія ще испраща на управленіето на съдебното писалище на сухоземната търговія, съкратенъ каталогъ за събранытъ правдини; а той, подиръ точно разглеждане, ако са одобри, ще са вмѣстя въ особена книга.

Чл. 4.) За сичкытъ дѣйствія на туй писалище е лично отвѣствененъ неговътъ управитель.

ТАРИФА

ЗА ПРАВДИНЪТЪ (*ресима*), КОИТО ЩЕ ЗЕМА ТЪРГОВСКОТО
СЪДЕБНО ПИСАЛИЩЕ.

Различни документи.

Членъ Първий.) За разны обезателны записи, както и за документи на компромессы, на повѣренность (*векилликъ*) и на поръчителство, и въобще за съкой записъ, който са съчинява въ съдебното писалище съ съизволеніето на уговоренитъ страны.

Чл. 2.) За документитъ, които не сж съчинени въ писалището, но му сж само поднесени за подвърдяванье и вмѣстванье.

Чл. 3.) Означаемиѣ въ 1 и 2-ия членъ документи като са забѣлжватъ въ писалището, и като са запазватъ първообразныѣ имъ, за съкой тѣхенъ преписъ, който спорѣдъ Устава са подвърдява и предава на уговоренитъ страны, или на една отъ тѣхъ.

Чл. 4.) За вмѣстванье, и издаванье на подтвърденъ преписъ, на издължително писмо и на други подобны по исканьето на нѣкого.

Чл. 5.) Ако е нужда да са съобщени вмѣстенитъ документъ, освѣнъ правдинитъ за

Правдини.

Ако не съдържа по-вече отъ 150 речи, ще са зематъ тридесетъ грошове, ако ли съдържа по-вече отъ 150 речи, ще са прилагатъ по петъ грошове за съкы 100 речи по-вече.

Половината отъ опредѣленитъ въ 1-ия членъ правдини.

Третята часть отъ означенитъ въ 1-ия членъ правдини.

Опредѣленитъ въ 1 и 2-ия членъ правдини.

Ако лицето до което са испроважда документитъ обыва въ *Стамболъ* грошове

Различни документи.

Правдини.

вѣстияването и онѣзи за издаването на преписытѣ, за неговото испроваждане до предназначеното му мѣсто.

Чл. 6.) За протестуване на менителница.

Чл. 7.) За потвърдяване на подписа или печатъ.

Чл. 8.) За продаване на движими, или недвижими имѣния чрѣзъ публично наддаване, направено отъ сѣдебното писалище.

Чл. 9.) За допозитиране на пары, покщчина или на друго имѣние.

Чл. 10.) За депозитиране въ сѣдебното писалище на смѣтны книги (*тефтери*) и на ржкоисы и за пазянѣто имъ.

Чл. 11.) Ако има каталогъ на означенитѣ въ предидущия членъ документи, за съчиняването и даването на записката противъ тѣхъ.

Чл. 12.) За потвърдяване и издаване на сѣкой преписъ извлеченъ отъ първообразния му, който е оставенъ за пазяне въ сѣдебното писалище.

Чл. 13.) За превождање на документи и разны други записы.

Чл. 14.) За потвърдяване на преводъ.

десеть, ако ли въ *Галата*, въ *Бей-оглу* или въ *Юскюдаръ*. петнадесеть, ако ли въ *Босфора*, двадесеть, ако ли въ островитѣ Цари-градскы, двадесеть и петъ.

За сѣкой преписъ по двадесеть и петъ грошове.

За сѣка подписка или печатъ по двадесеть грошове.

Върху полученото чрѣзъ наддаването количество по единъ на 0/0 тѣ.

Отъ който день сж са депозитирали доро са върнатъ на дирѣ, на мѣсець по петъ пары на гроша, върху стойността на депозитиранитѣ нѣща.

Десеть грошове.

Десеть грошове.

Опредѣленитѣ въ 3-ия членъ правдини.

За 100 речи грошове петнадесеть; а за по-вечето по три грошове на сѣкы сто речи.

Половината отъ опредѣленитѣ въ 3-ия членъ правдини.

Различни документи.

Чл. 15.) За испращане на секвестро (за пары или вещи, притежаемы отъ нѣкого).

Чл. 16.) За нумеруване на сѣка търговска книга (*тефтеръ*).

Чл. 17.) За сѣко изложене, което ще са съчинява за секвестриране и запечатване на магазія, на търговско заведение или на дюгень, или за продаване на стоки, или за подобни нѣща.

Чл. 18.) За съчиняване на описъ на имущество.

Правдини.

Опредѣленитъ въ 5-ия членъ правдини.

Освѣнъ опредѣленитъ правдини на петътъ грошове, за сѣка страница по двѣ пары.

Двадесетъ и петъ грошове.

За сѣкой часъ, който са изминува поради тѣзи работа, по тридесетъ грошове.

ТАРИФА

ЗА ПРАВДИНЫТЪ (*ресима*), КОИТО ЩЕ ЗЕМА ТЪРГОВСКОТО
СЪДЕБНО ПИСАЛИЩЕ НА МОРЕПЛАВАТЕЛНАТА
ТЪРГОВИЯ.

Различны документи.

Членъ първий.) За дневникъ на корабъ, състоящъ отъ 120 листа, като са нумерува и подпише сѣка негова страница.

Чл. 2.) За потвърдяване на дневникъ за дълго плаване, вѣнъ отъ Босфора и Дарданель.

Чл. 3.) За потвърдяване на дневникъ на късо плаване, между горѣреченитѣ два пролива.

Чл. 4.) За нумеруване и подписване на страницитѣ на книжката (*libretto*).

Чл. 5.) За едно тѣло отъ Закона на мореплавателната търговия.

Чл. 6.) За съчиняване на манифестъ.

Чл. 7.) За съчиняване на изложение на морско злощастіе.

Чл. 8.) За сѣка товарителница.

Чл. 9.) За потвърдяване, и вмѣстване на обезбѣдителен документъ.

Чл. 10.) За продаване чрѣзъ публично наддаване на корабъ,

Правдини.

Двадесетъ и петъ грошове.

Петнадесетъ грошове.

Петъ грошове.

Десетъ грошове.

Десетъ грошове.

Четеридесетъ грошове.

Тридесетъ грошове.

Петъ грошове.

Петдесетъ грошове.

Ако стойността отъ наддаванетоъ не надминува 50,000

Различни документи.

или на частъ отъ корабъ, или на вѣданлъци и прочи неговы принадлежности.

Чл. 11.) За продаване, чрѣзъ обезателенъ записъ, на нѣкоя частъ отъ корабъ.

Чл. 12.) За подписване и приключване на корабелната смѣтна книга (*тефтеръ*), въ окончаніето на сѣко плуване.

Чл. 13.) За съчиняване на обезателенъ записъ за навлосване на корабъ.

Чл. 14.) За съчиняване или за просто потвърдяване на обезателны записы за морскый заемъ, направенъ върху корытото, или върху товара на кораба.

Чл. 15.) За потвърдяване на изложеніето на прицѣнителитѣ, върху морскы *аварии*.

Чл. 16.) За призоваване-то, което са написва до опредѣляемытѣ прицѣнители, когато са случи блъсване на кораби.

Чл. 17.) За вмѣстяване и потвърдяване на изложеніето на прицѣнителитѣ.

Чл. 18.) За съчиняване на каталогъ за нѣща отъ опредѣлена стойность, или чрѣзъ прицѣняване за около колко стоѣтъ.

Правдиниы.

грошове, по два на 0/0 тѣ; ако ли надминува 50,000 гр., по единъ на 0/0 тѣ за по-вечето количество.

Ако стойността не е повече отъ 5,000 грошове, сто гр., а за по-вечето, по половинъ на 0/0 тѣ.

Двадесетъ грошове.

Ако количеството на навлото е до 1,000 гр., двадесетъ грошове, ако ли е по-вече, четиридесетъ грошове.

Ако количеството на заема не надминува хылядата грошове, двадесетъ грошове; ако ли е по-вече отъ хылядата грошове, по половина на 0/0 тѣ за по-вечето.

Ако са касае до количество, което не надминува хылядата грошове, сто грошове за сичкото; ако ли е за по-гольмо количество, 1/2 на 0/0 тѣ за по-вечето.

Двадесетъ грошове.

Тридесетъ грошове.

По единъ грошъ на 0/0 тѣ, върху стойността.

Различни документи.

Чл. 19.) За съчиняване на протоколъ за кѣтвodaване на прицѣнителитѣ, или на изложение за направеното по случай напушане на товара на нѣкой корабъ.

Чл. 20.) За депозитиране въ съдебното писалище на получената стойностъ чрѣзъ наддаването на корабя, който са е потопилъ или строшилъ отъ блѣснаване.

Чл. 21.) За опредѣляване отъ страна на съдебното писалище, съгласно съ Закона, на надлежното лице, което отъ свое убѣждение да са увѣри, ако е корабътъ вреденъ или не за плуване, и слѣдователно да са съчини документа за туй.

Чл. 22.) За опредѣляване на възмездіе за опредѣляемитѣ прицѣнители отъ съдилището.

Правдини.

Тридесетъ грошове.

По единъ на 0/0 тѣ грошове.

Двадесетъ и петъ грошове.

По петдесетъ грошове за сѣко засѣданіе.

УСТАВЪ

ЗА ПОМОЩНИЦЫТЪ СЛУШАТЕЛИ ПРИ ТЪРГОВСКИТЪ СЪДИЛИЩА ВЪ ЦАРИ-ГРАДЪ.

Членъ първий.) Отъ Министерството на търговіята ще са опредѣлятъ при Цари-градскытѣ търговскы съдилища помощници слушатели, не по-вече отъ трима души при сѣко съдилище.

Чл. 2.) Помощницытѣ слушатели трѣба да знаѣтъ Французкы ; но онѣзи, които ще са избержтъ прѣзь първата година доволно е да знаѣтъ само Турскы.

Чл. 3.) Не са приематъ въ тѣзи служба лица, които не сѣ подданицы на Императорекото Правителство.

Чл. 4.) Службата на помощницытѣ слушатели е за двѣ години. Прѣзь туй време сѣ длѣжны да са занимаватъ,

I.) Съ обязанноститѣ, които ще имъ са опредѣлятъ отъ съдилищата при които са намѣрватъ ;

II.) Съ работытѣ, които ще имъ са възложтъ отъ Министерството на търговіята, или отъ предсѣдателството на съдилището при което са намѣрватъ ;

III.) Съ слушаньето на уроцытѣ отъ търговскытѣ Законы и на правото въобще, които уроцы ще са опредѣлятъ ;

IV.) Еще сѣ длѣжны, въ окончаніето на сѣка година да даватъ испытаніе, което ще става както ще са каже по-долу.

Чл. 5.) Помощницытѣ слушатели сядатъ на опредѣлено мѣсто въ търговскытѣ съдилища. Тѣ ще слушатъ, върху сичкытѣ съдбы, сичкытѣ разыскванія и обсждаванія, безъ да говорѣтъ въ никой случай, нито да изражаватъ своето мнѣніе върху въпросытѣ, които са испытватъ отъ съдилището.

Чл. 6.) Като са предложы на съдилището нѣкоя работа, върху която сѣ работили по случай като имъ са е заповѣдало

отъ Предсѣдателя, и. п. като за съчиненіе на кратко и подробно изложене на нѣкоя сѣдба, помощницытѣ слушатели отговарятъ само върху тѣзи работа, като са поытатъ отъ Предсѣдателя, и изражаватъ мнѣніето си, ако сѣ призовѣтъ отъ сѣдилището.

Чл. 7.) Времето, въ което помощницытѣ слушатели ще изпълняватъ своитѣ обязанности, както и времето въ което ще слушатъ уроцытѣ отъ Законьтѣ, ще са опредѣлѣтъ въ таблицата, която нарочно ще са съчини за туй.

Чл. 8.) Доро са съчини тѣзи таблица, помощницытѣ слушатели, по истеченіето на първата година сѣ длѣжны да дадѣтъ испытаніе дърху различнытѣ членове, за които означава Императорскыйтѣ търговскый Законъ; а по истеченіето на втората година, за съчиняванъето на сѣдебны рѣшенія, за допълнителнытѣ на търговскыя Законъ членове, за сѣдопроизводството, за мореплавателныя Законъ, и за другытѣ дѣйствующы Уставы на търговіята; а онѣзи, които знайтѣ Французскыя езикъ сѣ длѣжны, освѣнь горѣреченнытѣ, да дадѣтъ испытаніе, прѣзь първата година, за превожданъе отъ Францушки на Турскы, а прѣзь втората, за превожданъе отъ Турскы на Францушки.

Чл. 9.) Прѣзь сѣка година ще са съставя тричленна испытателна комисія, по предложеніе на Министерството на търговіята, отъ единъ членъ отъ търговското сѣдилище, другій отъ сѣдебното отдѣленіе на Държавныя сѣвѣтъ, и третій отъ Върховныя сѣвѣтъ на правосѣдіето. Тѣзи комисія ще опредѣля степенитѣ на испытванитѣ лица, чрѣзь опредѣленіята *добръ* или *доста добръ*. И на сѣкыго отъ тѣхъ ще са дава подпечатанъ аттестатъ отъ нрвый или вторый степенъ. Онѣзи, които по испытаніята на втората година не са намѣрятъ достойны нито за една отъ двата степеня, са считатъ като не-испытаны, но по Министерско снисхожденіе оставатъ, за еще една година въ службата като помощницы слушатели, обаче, и въ окончаніето на третята година, ако пакъ не могатъ да

даждѣ испытаніе, заличаватъ са отъ каталога на помощниците слушатели.

Чл. 10.) Помощниците слушатели, които не изпълняватъ точно възложенитѣ на тѣхъ дѣла, заличаватъ са отъ каталога на Министерството, първожъ като са издири направеното отъ тѣхъ пренебреженіе.

Чл. 11.) Какъто са по-горѣ каза, помощниците слушатели, които сж получили аттестатъ по испытаніята, въ Цариградскитѣ търговски съдилища са считатъ като засѣдатели избираеми само за служба на съдникъ, а въ областнитѣ търговски съдилища, като засѣдатели избираеми и за председателството. Слѣдователно, като са испраздни нѣкое такво мѣсто на засѣдатель или съдникъ, най-напредъ са тѣ призававатъ, и, ако са откажжтъ, само тогажъ са избира и определя другъ нѣкой отъ вѣнъ.

Чл. 12.) Помощниците слушатели доро са определятъ на нѣкоя служба не получаватъ заплатата. При тѣмъ, онѣзи, които са считатъ като засѣдатели, като замѣстватъ привременно отсътствующитѣ съдници на търговскитѣ съдилища поради законна причина, изпълняватъ привременно и дѣлата на онѣзи, които отсътствуватъ безъ причина, и въ такъвъ случай получаватъ заплатата имъ, прѣзъ времето на тѣхното отсъствие.

ОСОБНЫ ПОСТАНОВЛЕНІЯ

ЗА СЕКВЕСТИРАНЬЕ.

Членъ първий.) Секвестираньето на нѣкое нѣщо става съ одобреніето и рѣшеніето на търговското съдилище, по слѣдствие на званична прозба. Ако секвестираньето са направил по другъ начинъ, тцетятъ, които проистекать отъ него сж въ тяжесть на лицето, което е поискало и на чиновника, който е направилъ противоформалното секвестиранье.

Чл. 2.) Прозбата трѣба да означава въ кратцѣ вида и името на нѣщото, което ще са секвестира, каквото и да бы было то.

Чл. 3.) Исполненіето на секвестираньето са допрощава и прѣзъ свещенныйтъ и праздничны дни.

Чл. 4.) Лицето, което секвестира е длъжно да го събщи на ступанина или на оногози, който оспорява ступанството на секвестираното нѣщо, и въ разстояніе на осемъ дни отъ съобщеніето да направи тжжба за да докаже дѣйствителността на секвестираньето.

Чл. 5.) Подобно, въ разстояніе на осемъ дни отъ деномѣсечіето на реченната тжжба (прозба) лицето, което секвестира са грижи за неговото съобщеніе до оногози, при когото са намѣрватъ секвестиранытъ нѣща.

Чл. 6.) Ако не са направи тжжба за подтвърденіето на секвестираньето, то са счита като че не е станяло. А доро са събщи реченната тжжба на лицето, при което са намѣрватъ секвестиранытъ нѣща, колкото нѣща са бы случило да са извадѣтъ отъ неговото владѣніе, считатъ са че сж са законно извадили.

Чл. 7.) По слѣдствие на предречената тжжба, противнытъ страны, т. е. онѣзи, която секвестира и онѣзи която оспо-

рява ступанството на секвестираныѣ нѣща, са сждѣтъ предѣ търговското сждилище, когато едната отъ тѣхъ или и двѣтъ сѣ Турскы подданицы, а предѣ надлежното консулато, когато и двѣтъ сѣ чужды подданицы, и са издава рѣшеніе за потвърденіето на секвестирањето.

Чл. 8.) Силата на издаваемото по тозъ начинъ рѣшеніе са съобщава званично чрѣзъ В. Порта на лицето, при което са намѣрватъ секвестираныѣ нѣща, и съгласно съ него са извършватъ потрѣбныѣ. То лице, доро му са съобщи туй рѣшеніе е длѣжно спорѣдъ Закона да запази при себе си секвестираныѣ нѣща и нищо да не дава отъ тѣхъ на нѣкого. Въ противенъ случай е отвѣтственно, и обезщетява лицето, на което са пада.

НОВЫ ПОСТАНОВЛЕНІЯ,

НАПРАВЕНЫ ПОДИРЪ ИЗМѢНЕНІЕТО НА ОДОБРЕНІЯ И ВЪ ДѢЙСТВІЕ
СЖЩЕСТВУЮЩІЯ ОТЪ 1,268 л., ДО СЕГА УСТАВЪ
ЗА ЛИХОИМСТВОТО.

(16 Шеввалъ 1,280 л.).

Членъ първий.) По слѣдствие на одобренія прѣзь 1,268 л. Уставъ, мѣсечната лихва върху паритѣ, които са земаѣт и дават на заемъ между частны лица са опредѣли по единъ на 0/0 тѣ, и са запрети отъ Правителството да са зема по-голъма лихва отъ тѣзи. Отъ тѣзи постановленія са исключават уставитѣ, които са касаѣтъ до лихвитѣ на паритѣ, принадлежащи на сирачета и даваны на заемъ чрѣзь дѣйствието на вѣрозаконнитѣ сѣдилища (*дѣври-шери*), както и лихвата на паритѣ, които са дават на заемъ отъ банкеры (*саррафи*), притежатели на куйруклійскый актъ (*).

Чл. 2.) Въ документитѣ, които сж направены между лицето, което е дало заема и онуй което го е зело ако сжществува условіе за по-голъма лихва отъ узаконената, туй условіе предъ търговскитѣ сѣдилища не са приема за дѣйствително, и послѣдствие са приснема по-вечето лихва отъ узаконената; но ако условіето на по-вечето лихва отъ единъ на 0/0 тѣ са е направило преди изданіето на Устава за лихонимството, обнародванъ прѣзь 1,268 л., тогазь до онуй време лихвата са смѣта точно както са е опредѣлила въ условіята и въ записа на интересуемитѣ; ако ли са е направило подиръ деномѣсечіето на Устава, тогазь са приснема до узаконенія предѣлъ.

(*) Отъзи банкеры, които са удостоявахъ отъ Высочеславното Правителство съ привилегія банкерска, са именувахъ *«Койрукліи»* но тѣзи привилегія сега е уничтожена.
(Заб. на Изд.).

Чл. 3.) Колкото са касае до по-вечето лихва отъ узаконената, която са е приложила на главитѣ безъ означеніе въ записа, ако са докаже отъ лицето, което е было зело заема чрѣзъ благословны доказателства, т. е. чрѣзъ записъ, или писмо, или чрѣзъ достовѣрны книги (*тефтери*), или чрѣзъ предложеніе на кѣтва къмъ заемодавеца въ времето на сжденьето, че по-гольма лихва отъ узаконената са е была приложила на главитѣ, тогазъ са извършватъ постановленіята на слѣдующія членъ.

Чл. 4.) Приснема са лихвата за десеть години, която е по-вече отъ узаконената; тѣ години са смѣтатъ отъ началото на смѣткитѣ, ако лихвата проистича отъ смѣтки, прегледаны отъ заемодавеца и длѣжника. Ако ли проистича отъ подиовентъ задължителецъ записъ, сирѣчь ако въ времето на истеченіето на падежа на вѣтхыя задължителенъ записъ са е былъ далъ новъ, на главитѣ на който са е была приложила по-вече лихва отъ узаконената, тя са приснема, като са смѣта отъ деномѣсечіето на вѣтхыя записъ до десеть години, и са заповѣдва събирањето на остатъка. Но продълженіето на десетѣтъ години не трѣба да надмине 1,268-^{то} л., прѣзъ което време са е обнародвалъ уставътъ за лихоимството. Ако ли незаконно-пресмятаната десеть годишна лихва надмине количеството на главитѣ съ узаконената лихва, заемодавецъ не са задължава да заплати избытъка на длѣжника; и най-паче, ако заемодавецътъ има по случай да зема отъ сжщія длѣжникъ друго количество отъ друго обстоятелство, нито противъ този дългъ може да са смѣтне реченыйтъ избытъкъ.

Чл. 5.) Не може сжщо чрѣзъ повторително преглеждане на смѣтки да са поиска връщанњето на дирѣ на зетата по-вече лихва отъ узаконената противъ дългъ, на който какъто главитѣ тѣй и лихвитѣ сж са быле напълно исплатили, като сж са прегледали смѣткитѣ между заемодавеца и длѣжника чрѣзъ взаимно споразумѣніе.

Чл. 6.) Понеже са е забранило да са зема отъ лицата,

които зематъ пары на заемъ освѣнь узаконената лихва и друга правдина подъ наименованіе съ *башилжкѣ* или подъ друго нѣкое име, парятъ, които са зематъ подъ този начинъ Правителството ги счита че сж зеты незаконно, и наказва тѣзи лица, които сж дързнали да ги зематъ.

УСТАВЪ

ЗА МОНЕТОПРОМЪНИТЕЛИТЪ (*КЮШЕ-САРАФЪ*).

(4 *Джемизи-ел-Еввелъ*, 1281 г.).

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Оиъзи банкеры, които нито даватъ на заемъ пари, нито зематъ, но само са занимаватъ съ промъняване на монеты (*), именуватъ са монетопромънители (*кюше сарафъ*).

Членъ първий.) Лицето, което държи дюгень или одая въ Цари-градъ (*Стамболъ*) или въ тритъ градове (**) и са занимава съ монетопромъняване, то лице, което и да е, дължно е да са снабди съ нарочно позволеніе (*тескерѐ*) отъ Министерството на търговіята.

Чл. 2.) Лицето, което са занимава съ монетопромъняване, било въ дюгень или одая, безъ нарочно позволеніе, ще са осжда на глоба отъ шестъстотинъ грошове, и тутакси ще са затваря дюгеньтъ му.

Чл. 3.) Населеніето за да не посрѣща трудности, когато търси мѣсто за промъняване на монетытъ си, и за да е опредѣлено мѣстопребываніето на монетопромънителитъ, запретява имъ са да извършватъ туй дѣло съ скитанье по пѣтищата, или да стоимтъ на нѣкой угълъ (*кюше*), или въ дюгень на другъ *еснафъ*. Който прави туй, тутакси ще са възбранява и осжда на глоба отъ триста грошове ако е снабденъ съ

(*) Думата монета (*moneta*) са произвожда отъ Латинскый глаголъ *монето* *монето* = обаждамъ; защото образтъ или печаттъ на монетата вѣсти (обажда) че нѣма измама въ сѣченъето. И друго — богинята Юнона имала въ Римъ единъ храмъ на името *Монета*, дѣто ѝ сѣчѣли пѣнази подъ туй цакъ имо.

(Заб. на Изд.).

(**) Тритъ градове (*биляди салисѐ*) сѣ Еюпъ, Галата, и Юсевюдаръ, които заедно съ Стамболъ съставятъ цѣлия Цари-градъ.

(Заб. на Изд.).

позволеніе да са занимава съ туй званіе, ако ли не е, ще са осъжда на глоба отъ шестьстотинъ грошове.

Чл. 4.) Сѣкій монетопромѣнитель ще закача предъ дюгения или одаята си една табла, на която ще написва съ голѣмы слова на Турскый или Францушкый езикъ, или на който бы другъ искалъ, наименованіето «монетопромѣнитель» (*кюше саррафж*), и подъ него името си заедно съ нумера, който е означенъ на позволеніето (*тескерето*) му, при тѣзи табла еще ще закача и напечатанъ каталогъ на монетытъ, които съ въ крѣгообращеніе.

Чл. 5.) Сѣкій монетопромѣнитель ще държи книга подтвърдена и подпечатана отъ Министерството на търговіята, и раздѣлена на «да дава» и «да зема». Въ страната «да дава» е длъженъ да записва наредъ и по число колкото пары дава, а въ страната «да зема» също наредъ и по число колкото пары зема, щото въ нужда да ѣкъ представя на нарочнытъ чиновницы за туй, и да дава на лицето, което си промѣнява монетытъ, въ случай, когато поиска, подпечатана пусула, извлечена отъ книгата му и напълно съгласна съ забѣлѣженытъ въ книгата. Монетопромѣнителтъ, който върши вѣнъ отъ горнытъ постановленія, или който дава погрѣшена пусула, или който забѣлѣжва дѣлата си погрѣшено (лукаво) въ книгата си, ще са наказва на глоба, съразмѣрна съ преступленіето му, до двестя грошове, еще ще са осъжда и на наказаніе да са затвори привременно или за вынаги дюгеньтъ му.

Чл. 6.) *Еснафътъ* на монетопромѣнителитѣ ще има Сѣвѣтъ (*лонджа одасж*), който ще са съставя отъ *кехаята* отъ четиры първомайсторы и отъ единъ *ейтъ башия*.

Чл. 7.) *Кехаята* на *еснафа* ще са опредѣля отъ Правителството; но противъ него представляемытъ оплакванія отъ много членове на *еснафа* ще са слушать отъ Правителството и ще са полагать подъ испытъ.

Чл. 8.) Членоветѣ на Сѣвѣта (*лонджата*) ще са избирать отъ *еснафа*, но ще са одобрявать и назначавать отъ Министерството на търговіята; заради туй *еснафътъ* трѣба да

назначава осемъ Турски подданици, а Министерството на търговіята да избере отъ тѣхъ четирмата.

Чл. 9.) *Ейтъ башиятъ*, сжщо ще са избира отъ *еснафа*, избиранъето му ще са подносъ на Министерството на търговіята, което да го одобрява.

Чл. 10.) Въ стаята на Съвѣта ще са разыскватъ и разглеждатъ въобще касателнытѣ дѣла до *еснафа*, като са полага успешно вниманіе, щото никой отъ принадлежащитѣ лица на *еснафа* на монетопромѣнителитѣ да не стори нѣщо противно на Устава и на благоправіето въобще. Разыскваніята и исповѣдитѣ на сѣкыго ще са забѣлжватъ въ парочната книга за туй, и нейнъ преписъ ще са испроважда на Министерството на търговіята, което може да одобри или не дѣлата на Съвѣта. Понеже, сичкытѣ лица, които принадлежатъ на този *еснафъ* са считатъ въ реда на търговцытѣ, заради туй распритѣ, които быха проистекли отъ земањедаванъе между тѣхъ или между други лица ще са разглеждатъ предъ търговскытѣ сѣдилища. Съвѣтътъ трѣба да избѣгва сждопроизводството на дѣла, които приносятъ законното наказаніе на нѣкого отъ монетопромѣнителитѣ, и да ги съобщава чрѣзъ изложеніе на Министерството на търговіята, за които Началството ще зема изыскванытѣ мѣрки.

Чл. 11.) Съвѣтътъ е сжщо длъженъ да разысква различнытѣ предмети, касателны до монетопромѣнителитѣ, и на онѣзи, на които испытванъето са званично възлага на него отъ Правителството, и като съчини изложеніето (*мазбатама*) си за тѣхъ, тутакси да го испроважда на него.

Чл. 12.) Позволеніята (*тескеретата*) ще са отрѣзватъ отъ двойна (*кочанлия*) книга и ще съдържатъ името и прѣкора на монетопромѣнителя и на поржчителя му, мѣстопробываніето му, мѣстото, въ което ще отвори дюгень и количеството на даждіето, което е предплатилъ, и ще са подпечатватъ и предаватъ на интересуемытѣ.

Чл. 13.) Даждіето за шестмѣсечно позволеніе са опредѣли въобще на двестя и седемдесетъ и петъ грошове, отъ

които двестятъ са земаатъ за Министерството на търговията, а другитъ седемдесетъ и петъ са оставяатъ на Съвѣта на *еснафа* щото отъ тѣхъ да са заплащатъ мѣсечпытъ заплати на *кехаата* и другитъ разноски; освѣнъ туй даждіе никое друго подъ никой предлогъ не ще са зема отъ монетопромѣнителитъ.

Чл. 14.) Времето на позволеніята (*тескеретата*) е за шесть мѣсецы; тѣ ще са подновяватъ дваждь прѣзъ годината, сирѣчь въ началото на м. Марта и Септемврія, като са заплаща даждіето за туй. Но защото позволеніята, които са земаатъ подиръ Марта и Септемврія сж дѣйствителны само до края на опредѣленото шестымѣсеціе, за туй правдината на даждіята са зема съразмѣрно съ останялытъ дни.

Чл. 15.) Които искатъ да влѣзѣтъ въ *еснафа* на монетопромѣнителитъ, ще са отправятъ до Съвѣта на *еснафа*, дѣто като са пснута поведеніето и състояніето имъ колкото са изысква за *еснафа*, и като даждѣтъ за порѣчителство нѣкое лице, принадлежаще на Турското подданничество, ще получаватъ отъ *кехаата* подпечатанъ *илми-хаберъ*, който ще съдържа името, прѣкора, мѣстопребываніето, и мѣстото дѣто ще са отворятъ дюгенитъ имъ, и ще го представятъ на Министерството на търговията. А тамъ като са издири че нѣма никое препятствіе, тѣ тогазъ ще са забѣлѣжватъ въ нарочната книга за туй, и ще получаватъ позволеніе, като заплатѣтъ и правдинитъ му.

Чл. 16.) Които напушчатъ дюгенитъ и одаитъ си въ които сж стоели за да са примѣстятъ на друго мѣсто, като извѣстѣтъ на Съвѣта на *еснафа* новото си мѣстопребываніе, послѣ ще са относятъ до Министерството на търговията, и ще просѣтъ да са забѣлѣжи въ позволеніята, които притежаватъ, като са земаатъ отъ тѣхъ само по петъ грошове за правдина на забѣлѣжаньето.

Чл. 17.) Онѣзи монетопромѣнители, които самоволно напушчатъ дѣлото си, или онѣзи, на които дюгенитъ имъ сж сж затворили съгласно съ Закона, нѣматъ право да поискатъ връщаньето на заплатенытъ правдини за позволеніето.

Чл. 18.) Когато са случи да са изгуби нѣкое позволеніе, лицето, което го е изгубило ще са относя до Съвѣта, който чрѣзъ званично изложеніе (*мазбата*) ще съобщава на Министерството на търговіята туй изгубяне и останжлото време до истеченіето на срока му; и реченото Министерство ще му дава исканото позволеніе, като земе отъ него само десеть грошове.

Чл. 19.) Позволеніята ще сж именителны, и притежателитѣ имъ сж длъжны сѣкога да ги иматъ отъ горѣси, за да ги показватъ на чиновницитѣ, отъ които са быха поискали.

Чл. 20.) Онзи, който са занимава съ монетопромѣнителство по силата на позволеніе, принадлежаще на другыго, осжда са на глоба отъ шестьстотинъ грошове.

Чл. 21.) Запретява са на монетопромѣнителитѣ да зематъ или даватъ монеты рѣзаны и недостаточны (*ексикъ*); който зема или дава таквызи наказва са на петькратна глоба отъ колкото таквызи монеты е зель или далъ. Могжтъ при туй, съгласно съ наставленіята, които са быхж дали отъ Министерството на финансытѣ, да са занимаватъ и съ *мубаяджійското* званіе (*).

Чл. 22.) Монетопромѣнителитѣ, които зематъ или даватъ поддѣльны монеты ще са наказватъ спорѣдъ наказателныя Законъ; заради туй трѣба да извѣстятъ на Полиціята, за лицата, които са бы случило да имъ даджтъ таквызи монеты, предваригелно като ги задържжтъ.

Чл. 23.) Освѣнь означаемытѣ въ горнытѣ членове наказания и глобы, които отъ *еснафа* быхж сторили нѣщо противъ Устава ще са затваря дюгенътъ имъ и ще имъ са зема глоба до сто грошове. Върху таквызи работы рѣшава Съвѣтътъ на *еснафа*, но неговытѣ рѣшенія не сж изпълнителны, доро са не подтвърджжтъ отъ Министерството на търговіята.

(*) *Мубаяджи* са думать онѣзи банкеры, които купуватъ рѣзаны и недостаточны монеты, разны мѣнителници, бонове, и тѣмъ подобны, съ умаленіе (*шкотто*) на едно количество отъ стойность-та, коижто ще заплатятъ. (Заб. на Изд.).

Чл. 24.) Събираемитъ пары отъ глобытъ, като принадлежащи на Правителственната каса, ще са прилагатъ на приходитъ въобще на Министерството на търговията, но ще са забѣлжватъ особно въ равномѣтката.

Чл. 25.) Монетопромѣнителитъ сж отвѣствени за глобытъ, които са быхж поискали по слѣдствие на безчиния и безмѣстности на служителитъ, които иматъ по работата си.

Чл. 26.) Правителството когато поиска да приспособи нѣкои постановленія за монетитъ, сичкитъ монетопромѣнители сж длъжны чрѣзъ *еснафскыя* си Съвѣтъ да са съобразитъ съ тѣхъ.

Чл. 27.) Настоящитъ Уставъ ще има сила въ сичко и за монетопромѣнителитъ отъ чуждо подданничество, които сж длъжны да покажътъ на *еснафскыя* Съвѣтъ поржчители отъ Турско подданничество за пазанье на наредбитъ.

Чл. 28.) Понеже настоящитъ Уставъ ще са положи въ дѣйствиѣ най-късно до единъ мѣсець отъ деня на неговото обнародванье, заради туй сичкитъ монетопромѣнители въобще сж длъжны да са снабдѣтъ до него време съ позволеніята. Онѣзи, които са намѣрѣтъ послѣ туй време безъ позволеніе, ще притеглітъ постановленіята на 2-мя членъ на настоящия Уставъ, предварително като имъ са затворѣтъ и дюгешитъ.

УСТАВЪ

ЗА РАЗЛИЧИТЕЛЬНЫТЪ ЗНАКОВЕ (МАРКЫ), КОИТО СА УДА-
РЯТЪ ПО ФАБРИКАНСКЫТЪ ИНДУСТРИАЛНЫ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ И ПО СТОКЫТЪ.

(Джемази-ел-Еввелъ 1,287 — 28 Юлій 1,870 л.).

ЧАСТЬ ПЪРВА.

*За стокытѣ, които иматъ особены различителны
знакове.*

Членъ първий.) Различителенъ знакъ е сѣко име, сѣкой печатъ и сѣкой образъ, буква или числително означеніе и пр., който са удара по индустриалнытѣ произведения на нѣкоя фабрика, или по стокытѣ, за дазначи мѣстото на направата имъ, или фабриката отъ която сж излѣзли, или фабрикантина, или търговица, който ги продава, и сѣ една речъ сѣкой знакъ, който е приель нѣкой, да му служи за разпознаванье на неговытѣ стоки отъ другытѣ.

Чл. 2.) Неизбѣжното приеманье и употребяванье на различителенъ знакъ по фабриканскытѣ индустриалны произведения, или по стокытѣ, не е задължително. Но по нѣкога Правителството може да заповѣда приеманьето на различителенъ знакъ за нѣкой отъ тѣзи произведения и стоки, и тогази туй приеманье става задължително.

Чл. 3.) Нѣкой, доро не представи и остави, както са озпачава въ Втората часть, въ гражданското сѣдилище (*те-мизи хукукѣ*), което са намѣрва въ сѣдалището на Санджака, въ който обитава, двойно отпечатванье отъ различителныя знакъ, който е приель за употребяванье, нѣма право да са тѣжи противъ онѣзи, които подражаватъ този знакъ, оспоряющій са че той е исклучително негово притежаніе.

Чл. 4.) Знакътъ, който е приелъ въ употребленіе нѣко-званично чрѣзъ означаемото въ 3-ия членъ дѣло или сила за петнадесетъ години; обаче правото за исключителното употребяванье на знака са подновява, когато ступанинътъ му оставя въ надлежното сѣдилище веднѣжъ чрѣзъ сѣкы петнадесетъ години образытъ на този знакъ.

Чл. 5.) На опѣзи, които оставятъ образытъ на различителнытъ си знакове са дава записка (*илими-хабергъ*) за оставяньето, и са зема една лира Турска, която са предава на мѣстната Градоначалственна касса.

Чл. 6.) Опѣзи чужды подданицы, които са занимаватъ въ Османската Държава съ търгуванье или съ промышленность като са съобразяватъ съ настоящія Уставъ, и като приематъ въ употребленіе особенъ различителенъ знакъ за своитѣ стокы, или индустриалны произведенія, съгласно съ постановленіята му, тѣ са ползуютъ отъ сичкытъ преимущества, които проистичатъ отъ него, и когато иматъ нѣкоя сѣдба, тя ще са разглежда въ Императорскытъ сѣдилища по основаніе на този уставъ, както са означава въ 11-ия членъ, и ещѣ когато и двѣтъ противны страны сѣ чужды подданицы.

ЧАСТЬ ВТОРА.

Наставленія за званичното оставяньето или предаванье на образытъ на различителнытъ знакове.

Чл. 7.) Който иска да остави въ Гражданското сѣдилище, което са намѣрва въ сѣдалището на Санджака въ който обитава, различителныя знакъ който е приелъ въ употребленіе, както са каза въ 3-ия членъ, този знакъ ако е печатъ или друго нѣщо издѣлбано, на косто отпечатваньето е възможно дѣженъ е да предаде на речешното сѣдилище двѣ неговы отпечатванія; ако ли е другъ нѣкой знакъ, дѣженъ е да предаде два неговы образа напълно съгласны съ първообразныя. Подъ тѣзи отпечатванія или образы ще има изыскваната

разъяснителна забѣлѣжка и подписката, или печатѣтъ на ступанина на различителния знакъ, или подписката или печатѣтъ на негова намѣстникъ. Заедно съ тѣзи ще оставя съвременно въ сѣдилището за пазяне и сичкытѣ относителны документи, т. е. пълномощнытѣ писма и пр., които ще предава или той самичакъ или чрѣзъ негова повѣренъ, който е опредѣленъ нарочно съ силата на званично за повѣренность дѣйствиѣ.

Чл. 8.) Първыйтъ сѣдилищный писарь ще залепя една отъ реченытѣ два образа на една отъ страницытѣ на нарочната за туй книга и ще забѣлѣжва въ книгата по увеличителенъ нумеръ

I.) Деномѣсечіето заедно съ деня и часа на предаванъето на образа ;

II.) Името на ступанина на знака, и на негова намѣстникъ, ако бы ималъ такъвзи, и

III.) Званіето и мѣстопребываніето на ступанина на знака и вида на промышленнытѣ произведенія или стоки, по които ще са употребява този знакъ ; послѣ туй, тѣзи забѣлѣжка ще подписва или подпечатва сѣдилищныйтъ Предсѣдатель, Писарьтъ и ступанинътъ на знака, или неговътъ намѣстникъ. Другы образъ, като са залепи на една часть отъ хартія, на която точно са преписва реченната забѣлѣжка заедно съ нумеръ ѝ, и която сжщо са подписва отъ реченытѣ три лица, са проважда на Министерството на правосѣдіето.

Чл. 9.) Подиръ горнытѣ формалности, предава са на ступанина на знака привременна записка за оставяньето, която носи подпискытѣ на *санджашкыя Мутессарифинъ* и на сѣдилищныя Предсѣдатель и Писарь, като са зема една лира Турска, какъто са означава въ 5-мъ членъ ; а тѣзи привременна записка ще държи ступанинътъ на знака, доро му са проводи другата записка отъ Върховныя съвѣтъ на правосѣдіето.

Чл. 40.) Вилаетекыйтъ главный Управитель ще испроважда съ прѣва поща въ Цари-градъ образа на знака и преписа на преписаната забѣлѣжка спорѣдъ 8-мъ членъ, за да са

предадѣтъ на Министерството на Правосѣдіето ; Министерството забѣлѣзва тѣзи документи въ нарочната книга и ги оставя въ архивытъ си, и най-късно въ разстояніе на единъ мѣсець връща на дирѣ, една званична записка.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

За вѣдомството.

Чл. 11.) Гражданскыѣ сѣдбы, които са пораждатъ отъ различителныѣ знакове, са сѣдѣтъ въ кратцѣ въ гражданскыѣ отдѣленія на Санджашкыѣ и Казалійскы сѣдилища; а наказателныѣ сѣдбы, които са относятъ до тѣзи знакове, са разглеждатъ въ наказателныѣ отдѣленія на реченыѣ сѣдилища. Ако въ времето на сѣдопроизводството обвиняемыѣтъ направи възраженія за ступанството на различителныя знакъ, за туй възраженіе пакъ сѣщото наказателно сѣдилище рѣшава, т. е. което сѣдилище е подкачило разглежданъето на главната сѣдба.

Чл. 12.) Когато нѣкой поднесе прозба, и прави притезаніе че негова различителенъ знакъ го е былъ употребилъ другъ нѣкой по стокыѣ си противъ постановленіята на настоящія уставъ, Сѣдилището ще зема забѣлѣжка за вида на образа и за количеството на тѣзи подсѣдны стоки, а просителътъ може въ нужда да поиска отъ сѣдилището и тѣхното секвестриранъе. Повеленіето за секвестриранъето ще са дава отъ сѣдилището, като просителътъ го поиска писменно и покажи записката, която свидѣтельствува, че има оставенъ образа на знака си при надлежното Началство. Въ нужда са опредѣлятъ и прицѣвители, за да помогнатъ на сѣдебныѣ чиновницы. Спорѣдъ прозбата за секвестриранъето на стокыѣтъ, сѣдилището доро не е позволило за туй, ще задължава просителя т. е. ступанина на знака, ако го вижда за нужно, да депозитира едно количество пары за порѣчителство. Послѣ ще съобщава на ступанина на описаныѣ или секвестрираны

стоки преписъ отъ повѣленіето за секвестиранъето и отъ записката за депозитиранъето на полученыѣ пары за поржчителство, ако дѣйствително са е zelo туй парично поржчителство. Въ случай на нѣкоя противоформалность по изпълненіето на тѣзи постановленія, сирѣчь когато не быхж са съобщили реченыѣ преписы, направеныѣ формалности са считатъ недѣйствителны и безсилны и призовательтъ, който въ туй обстоятелство не е изпълнилъ своята обязанность са осжда да заплати причинената тщета отъ туй неиспълненіе.

Чл. 13.) Просительтъ на описа или на секвестиранъето е длъженъ да направи тѣжба въ разстояніе на петнадесеть дни отъ деня на описванъето или на секвестиранъето на стокыѣ; а когато обитава далечъ отъ мѣстото на описванъето или на секвестиранъето на стокыѣ, тогазы освѣнь петнадесетьдневныйтъ срокъ отстѣпатъ му са и други толкози дни, колкото дни разстояніе има между неговото мѣстопребываніе и между мѣстото на описванъето или на секвестиранъето, като са счита сѣкой день разстояніе за шесть часа. Ако ли не направи тѣжба, описванъето или секвестиранъето са счита недѣйствително, но не докача и правото за тѣжянье за причинената тщета.

ЧАСТЬ ЧЕТВЪРТА.

За наказаніята, които са възлагатъ на онѣзи, които подражаватъ чуждыѣ различителны знакове (марки), на които образыѣ са намѣрватъ званично оставены при надлежното сдилище.

Чл. 14.) I.) Онѣзи, които подражаватъ чужды знакове, на които отпечатваніята или образыѣ са намѣрватъ оставены при надлежното Началство, или онѣзи, които употребяватъ тѣзи подражателны знакове;

II.) Онѣзи, които ударятъ обмамливо по индустриалныѣ си произведения, или по стокыѣ си, различителныя знакъ, който е притежаніе на друго, и

III.) Онѣзи, които съ знаянѣ продаватъ или излагатъ за продаване единъ или по-вече видове стоки или индустриалны произведения, които иматъ подражателны знакове, или различителны знакъ на другыго нѣкого злоупотребително ;

Сичкытѣ тѣзи са подлагатъ на глоба отъ двѣ до петъ-десетъ лиры Турскы, съразмѣрно съ престѣпленіето, или са осждаатъ на затворъ отъ единъ до шесть мѣсеца, или и на двѣтѣ тѣзи наказанія.

Чл. 15.) I.) Онѣзи, които преправятъ съ лукава цѣль само образа на нѣкой знакъ и които употребяватъ подобныя правенъ знакъ ;

II.) Онѣзи, които ударятъ на нѣкой видъ нѣщо или стока знака отъ другъ видъ, съ цѣль да измамѣтъ купувачя, колкото съ вида, и

III.) Онѣзи, които съ знаянѣ продаватъ, или изваждатъ за проданъ стоки, които носятъ таквызи знакове, наказватъ са на глоба отъ двѣ до тридесетъ Турскы лиры, или на затворъ отъ една седмица до два мѣсецы, или и на двѣтѣ тѣзи наказанія.

Чл. 16.) Онѣзи, които не ударятъ, спорѣдъ 2-ия членъ, различителныя знакъ на показаня отъ Правителството видъ стоки и индустриалны произведения, и онѣзи, които продаватъ или изваждатъ за проданъ таквызи стоки, които не носятъ значимыя знакъ, осждаатъ са на глоба отъ една до десетъ Турскы лиры, или на затворъ отъ 24 часа до една седмица, или и на двѣтѣ тѣзи наказанія.

Чл. 17.) Когато са заведе нѣкой предъ сѣдъ за нѣкои отъ означенытѣ въ настоящія Уставъ престѣпленія, подобныйтѣ виновникъ са осжда на наказаніето, което принося по-тѣжкото отъ сторенытѣ престѣпленія.

Чл. 18.) На онѣзи, които и вторый пѣтъ подпадатъ подъ истото престѣпленіе може да са възложи наказаніе до двойно ; а человекъ са счита че е подпадналъ подъ истото престѣпленіе, когато стори и вторый пѣтъ нѣкое престѣпленіе отъ горѣозначенытѣ въ разстояніе на петъ години, отъ който день са е былъ осждилъ за едно отъ тѣзи престѣпленія.

Чл. 19.) И еще послѣ осъжданъето и наказаніето спорѣдъ 14 и 15-ми членъ на оногози, който употребява незаконенъ знакъ по индустриалнытъ си произведенія или стоки, както и на оногози, който е съдѣйствувалъ чрѣзъ потрѣбнытъ съчива за направата на този незаконенъ знакъ, сѣдището пакъ може да заповѣда конфискуванъето на тѣзи стоки; стокытѣ, които са конфискуватъ, че са имали поддѣланъ или лъжливъ знакъ, или различителныя знакъ на друго нѣкого, могатъ да са предадѣтъ на ступанина на знака; а въ нужда могатъ и да са причислѣтъ противъ обезщетяванъето. Знаковетѣ, които сѣ вънъ отъ постановленіето на 14 и 15-ми членъ могатъ съвсѣмъ да са развалѣтъ.

Чл. 20.) Онѣзи, които съ знаянъе продаватъ или изваждатъ за проданъ стоки безъ знакъ, отъ онѣзи за които е заповѣдано отъ Правителството да са ударя знакъ, освѣнъ наказаніето въ 16-ми членъ, еще са задължаватъ безъ друго да ударятъ знакъ на тѣзи стоки; ако ли онзи, който са е былъ осъдилъ веднѣжъ за таквози престѣпленіе подпадне и вторыи пѣтъ подъ него въ разстояніе на петъ години отъ деномѣсечіето на осъжданъето, тогазы стокытѣ или индустриалнытѣ му произведенія са конфискуватъ.

За наказаніята, които са възлагатъ на онѣзи, които употребяватъ различителныя знакъ на нѣкое мѣсто по стоки ненаправены въ туй мѣсто.

Чл. 21.) Онѣзи, които ударятъ по индустриалнытѣ произведенія, было цѣлописано было съкратено, името на нѣкое друго мѣсто отъ Османската Държава, а не онуй, въ което сѣ са направили тѣзи произведенія, и онѣзи, които съ знаянъе продаватъ или за проданъ изваждатъ таквызи стоки, осъждатъ са съразмѣрно съ степеня на престѣпленіето на глоба отъ двѣ до петдесетъ Турскы лиры, или на затворъ отъ единъ до шесть мѣсецы, или изведнѣжъ и на двѣтѣ тѣзи наказанія.

Чл. 22.) Сѣдбытъ, които произхождатъ отъ претѣжленіето на 21-ия членъ са разглеждатъ спорѣдъ постановленіята на настоящія Уставъ за вѣдомството.

Особенъ членъ.

Чл. 23.) Гюмрюшкытъ Началства могатъ да задържатъ сичкытъ мѣстны или чуждестранны индустриалны произведеія и стоки, които по вносяньето имъ въ гюмрюка са быхж открили че носятъ, спорѣдъ 21-ия членъ, цѣлонисно или съкратено името на нѣкое друго мѣсто на Османската Държава, а не онуй, въ което сж са направили. Гюмрюшкытъ Началства, щомъ ги задържатъ, тутакси извѣстятъ работата на мѣстното Гражданско сѣдилище чрѣзъ изявление, и са подига тѣжба въ опредѣленото чрѣзъ 13-ия членъ време. Постановленіята на 19-ия членъ иматъ сила и върху стокытъ, които сж са задържели съ силата на настоящія особенъ членъ.

Чл. 24.) Този уставъ са полага въ дѣйствиѣ послѣ шесть мѣсецы отъ ебнародваньето му.

Прото Пиванъ Гилберъ

ОКРЪЖНА ВЕЗЫРСКА ЗАПОВѢДЬ

ИСПРОВОДЕНА ДО ВАЛИТЬ.

ЗА ПОВѢРЕННОСТЬ (ВЕКИЛИКЪ).

(14 Ребі-юл-Ахжрѣ 1,288 — 20 Юній 1871 л.).

По-вечето отъ повѣренныѣ (векилытѣ) или настойни-
цыѣ на сѣдбы, които са разглеждатъ въ Гражданскыѣ сѣ-
дилища за обыкновенны права, като видятъ че ще изгубятъ
сѣдбата си, оттеглятъ са отъ повѣренността и недоискар-
ватъ сѣдбата, тѣй щото доро са опредѣлятъ другы повѣрен-
ны вмѣсто тѣхъ, сѣдяньето и разглежданьето на сѣдбата са
забавя и въ този случай са пораждатъ разны трудности. По-
добны случаи понеже възбраняватъ и за дълго време отлагатъ
разглежданьето на сѣдбата и оправданьето на лицето, което
дири правото си, за туй работата са възложи на Държав-
ный Сѣвѣтъ, който рѣши, за отъ сега нататакъ когато ще
са разглежда нѣкоя сѣдба отъ Гражданскыѣ сѣдилища, най-
напредъ да са зема записъ отъ повѣренныя на тѣжимыя или
на тѣжителя, ако тя сѣдба ще са разгледа чрѣзъ повѣренъ, че
той ще слѣдува сѣдбата, доро са свърши, и че, не ще са от-
тегле отъ повѣренността, освѣнь ако са поевн нѣкое пре-
пятствіе, одобрено отъ сѣдилището. Освѣнь реченныя записъ
ще са зема и другъ единъ отъ лицето, което дава повѣрен-
ността, че безъ позволеніето на сѣдилището не ще да про-
мѣнява повѣренныя си безъ благословны причины. Сѣщо тѣй
и настойницыѣ на сирацы доро нѣматъ отъ Закона препоз-
нато нѣкое извиненіе, не ще можтъ да са оттегляватъ отъ
настойничеството си доро са не свърши сѣдбата, която са
касае до сирацыѣ; а когато по благословна причина стане
нужно да са промѣнятъ повѣренны или настойницы, промѣ-
неніето да са извършва редовно и бързо, щото да са не

причинява никоя спънка на сѣдбата, и най послѣ да са прину-
дять задължителитѣ за изпълненіето на задълженіята си въ
случай когато бы постѣпили противъ тѣхъ.

Туй рѣшеніе понеже са съобщил до сичкитѣ надлежни
граждански чиновници, за да са тури въ дѣйствието и да се
земе за правило, съобщава са и на Васъ, което да го обна-
родвате и постарайте да са постѣпва съобразно съ него.

ОКРЪЖНА ВЕЗИРСКА ЗАПОВѢДЪ

испроводена до Валитѣ.

ЗА ПОРЪЧИТЕЛСТВО, КОЕТО ДАВАТЪ ЖЕНЫТЪ.

(1,285 — 1,869 л.)

Преди малго време са бѣше издала Заповѣдъ, спорѣдъ
която женитѣ, които са случи да даватъ поръчителство за нѣ-
коя работа, че трѣба да са снабдяватъ отъ махалитѣ, въ кои-
то обитаватъ съ доказателства (*илмихаберы*) и да са пред-
ставятъ самолично, ако сж Мюсулманки предъ Вѣрозаконнитѣ
сѣдилища (*Мехкеметата*), ако ли сж не-Мюсулманки —
предъ Митрополитѣ и предъ сѣдалищата на Раббинитѣ за да
исповѣдатъ, че не са е употребило никое насиліе или изма-
ма върху имъ, и че поръчителството, което даватъ са касае
до тѣхна полза или до ползата на сродницитѣ имъ. А вър-
ховнитѣ Началства че доро ги предварително не испытатъ,
не трѣба да допращаватъ да са дава поръчителството имъ,
нито пъкъ да са приема за дѣйствително даденото по този на-
чинъ поръчителство, съ исключеніе на онѣзи жени, които са
публично припознати за търговци, и върху които иматъ силъ

и дѣйствиѣ смѣтитъ задълженія за поржчителствуванье, както иматъ сила и дѣйствиѣ и онѣзи върху другытѣ търговцы.

Но защото условіето за посредственната полза на жени-тѣ са види че принося нѣкои мѣчноти, за туй Министерство-то на търговіята предложи едно изложеніе, което са бѣ въз-ложило на Державныя съвѣтъ, и той рѣши слѣдующытѣ :

Нуждата на горѣреченната Заповѣдь са причинява отъ възраженіята на женитѣ, които даватъ поржчителство, като отказватъ печатытѣ си, които сж подпечатали по записытѣ, съ предлогъ, че тѣ сж подпечатаны отъ длъжницытѣ безъ тѣхно знаянье, или че сж гы измамили за подпечатваньето имъ. Като не сж тури единъ предѣлъ противъ таквызи безосно-вны възраженія, исчезва обезпеченіето на сѣко частно зема-нъедаванье, основано върху задълженія, съврременно са по-раждатъ и трудности за разрѣшеніето на подобны сѣдбы. Слѣдователно става пужно щото преди да са направи порж-чителството, женитѣ да исповѣдватъ че не е станжло противъ тѣхъ никое насиліе или измама, и да са потвърдяватъ порж-чителнытѣ имъ записы отъ горѣозначенытѣ Началства. А кол-кото са касае до условіята за ползата отъ поржчителството че тѣ е едно задълженіе, са доказва отъ различни видове. Отъ друга страна въ безсрочното поржчителство за дългъ става навѣрно мѣчно да са докаже ползата отъ поржчител-ството, другояче самытѣ работы често доказватъ, че порж-чителството, което пѣкои пріематъ отъ горѣ си съ упованіе за полза, отъ послѣ са повреждатъ отъ него. За туй, ус-ловіето, което е за доказателство на ползата са уничтожава, и само са уграничава въ подробното испытаніе до условіето за употребленіето на насиліето и измамата.

Туй рѣшеніе понеже са събщи на Министерството на търговіята и на другытѣ надлежны Началства, за туй са умо-лявате и Вый да са съобразявате въ нужно време съ него.

ОКРЪЖНА ВЕЗЫРСКА ЗАПОВѢДЬ

испроводена до Валитѣ.

ЗА ИЗМѢНЕНІЕТО НА 12-МА ДО 19-МА ЧЛЕНЪ НА УСТАВА ЗА
УСТРОИСТВОТО НА РЕДОВНЫТЪ СЪДИЛИЩА.

(17 Джемази-елъ-Еввелъ 1,287 — 2 Августъ 1870 л.).

Спорѣдъ обнародванія въ послѣдне време Уставъ за устроителството на редовнытѣ съдилища (*межкелей низамид*) (*), сѣрка наказателна сѣдба въобще като са е подложила само въ Апеллативнытѣ Вилаетскы съдилища, нѣкои отъ Валитѣ извѣстихъ че отъ тѣзи мѣрка, са поевяватъ много мъчнотии за призоваванъето и представяньето на противнытѣ страны, и въ свидѣлитѣ. По слѣдствие, Държавный съвѣтъ, обсѣди и рѣши за измѣненіята, които трѣба да са введѣтъ въ постановленіята на реченія Уставъ, и са издаде Императорска заповѣдъ за извършанъето на изыскванитѣ. Прочее, за знаніе и управление на В. Превѣсходителство испроваждатъ ви са нѣколко тѣзи книги отъ помѣнхтыя Уставъ, който съдържа приетитѣ и одобрены измѣненія.

Отъ неговото прочитанье са изчерпава че членоветѣ отъ 12 до 19-ма сѣ са измѣнили. Спорѣдъ тѣзи измѣненія, първоначалнытѣ съдилища сѣ надлежны да сѣдѣтъ и сѣдбы, които са касаѣтъ до дѣла, наказваны отъ наказателныя Законъ на които сѣдбы рѣшеніята заедно съ относителнытѣ имъ документи сѣ длѣжны да ги подносятъ предъ Апеллативнытѣ Вилаетскы съдилища за разглежданье. А апеллативнытѣ съдилища не турятъ рѣка на сѣдбы, за обыкновенны достонаказателны дѣла, но само сѣдѣтъ извъреднытѣ, които размѣщатъ спокойствието на страната, когато Вилаетътъ бы одо-

(*) Гледай отъ стр. 108—114 на настоящето събраніе.

бриль да ги възложи; друго яче, безъ таквози възлаганье, и тѣзи извънредны сѣдбы са разглеждатъ въ първоначалнытѣ сѣдилища, а тѣхнытѣ рѣшенія, какѣто и оиѣзи за обыкновеннытѣ достопаказателны дѣла, са подносятъ на Апеллативнытѣ сѣдилища.

Колкото са нѣкъ касае до дѣйствието на Апеллативнытѣ сѣдилища, въ разглежданьето и издирваньето на рѣшеніята на наказателны сѣдбы, които са испроваждатъ отъ Първоначалнытѣ сѣдилища, понеже чрѣзъ туй постановленіе цѣльта е явна и главна за разрѣшеніето на мѣжнотитѣ, които произхождатъ отъ отстояніето, когато наказателнытѣ рѣшенія на Първоначалнытѣ сѣдилища като са разглеждатъ въ Верховныя свѣтъ на правосѣдіето, трѣба да са връщатъ за поправянье на погрѣшкытѣ, или за допълнянье на недостатъцытѣ, было за веществото было за сѣдопроизводството, и понеже като са разгледа нѣкоя наказателна сѣдба въ първоначално сѣдилище, и са издаде рѣшеніето, тогазы тя когато са разглежда въ Апеллативното сѣдилище никоя нужда не остава да са пакъ представятъ противнытѣ страны, или да са слушатъ свидѣтели, но трѣба да са върши слѣдующето: Рѣшеніята, които са издаватъ отъ Казалійскытѣ Вѣрозаконы сѣдницы са разглеждатъ отъ върховнытѣ сѣдалищны Началства, т. е. отъ *Мюфеттиши-Хюкямытѣ* (*), които са намѣрватъ въ Вилаетытѣ, и ако са намѣрятъ недостаточны спорѣдъ постановленіята на Свещенныя Законъ, ще са връщатъ на дирѣ за да са допълнѣжтъ, и послѣ ще са подносятъ за испытванье на писалището на *фетвытѣ*; а изложеніята заедно съ относителнытѣ имъ документи, които са издаватъ за наказателны сѣдбы, като са

(*) Обязанноститѣ на *Мюфеттиши-хюккямытѣ* прѣзъ Декеж. 1871 са уничижихъ по В. Императорска заповѣдъ, и са възложихъ на средоточнытѣ *Найпы*, а Савджащкытѣ *Меджліши-темізг*, въ сѣдалищата на Вилаетытѣ, като са уничижихъ и тѣ, апеллативнытѣ имъ обязанности са възложихъ на Вилаетскытѣ *Дивани-темізг*. За началното же разглежданье на тѣжбытѣ са рѣши да са състави го елинь *Меджліши-даавѣ* въ сѣко Вилаетско сѣдалище, по слѣдствіе на туй члѣтъ устава за устройството на редовнытѣ сѣдалища нѣкои членове са измѣнихъ, и ще помѣстимъ по постѣ туй измѣненіе.

разгледатъ въ Апеллативнытѣ съдилища, ако са намѣрятъ погрѣшени или недостаточны подъ изгледа на направеното испытаніе и на другото съдопроизводство, или подъ изгледа въ приспособленіето на Закона върху рѣшеніето, въобщо ако всѣ са съхранили дѣйствующитѣ начала върху съдбытѣ, нужнѣ е да са връщатъ на Първоначалнытѣ съдилища, съ означеніе на причинитѣ и на мыслитѣ; и, подиръ туй повторително връщанье, ако не са вижда нѣщо погрѣшено или недостаточно да са потвърдяватъ и испроваждатъ на В. Порта, за да се поднесжтъ за разглежданьето на Върховния съвѣтъ на правосждіето.

Тѣзи сж направенытѣ измѣненія въ постановленіята на реченя Уставъ, на които опытьтъ показа нуждата. Колкото пъкъ за съдбытѣ, на голѣмы и извънредны достопаказателны дѣла, които ще са сждѣтъ отъ Апеллативнытѣ съдилища, тѣхното испытванье и издаванье на рѣшеніето спорѣдъ Свещеня Законъ ще е, съгласно съ пріетата въ послѣдне времѣнка, обязанность на вѣрозаконнытѣ въ Вилаетытѣ Началствъ т. е. на *Мюфеттиши-хюкямытѣ*. Помоли са и Н. Высочество *Шейхъ-ул-Ислямъ* да заповѣда испращаньето на принадлежащитѣ наставленія.

Поради горѣозначенытѣ, испроводи са настоящето пріятелско писмо до В. Превѣсходителство, за да благоизволи извършваньето на изыскванытѣ.

ОКРЪЖНА ВЕЗЫРСКА ЗАПОВѢДЪ

испrowодена до Валитъ.

ЗА СЪДБИТЪ, КОИТО ЩЕ СА РАЗГЛЕЖДАТЪ ИЗЪ ОБЛАСТНЫТЪ
СЪДИЛИЩА.

(8 Шеввалъ 1,287 — 17 Декемврий 1,870 л.).

Познато ви е че Законътъ за Вилаетытѣ точно опредѣля че, освѣнь зависящитѣ отъ Вѣрозаконнытѣ и Търговскы сѣдилища подлозы, сичкытѣ другы гражданскы распри са сѣдѣтъ и рѣшаватъ когато сѣ първостепенно въ Санджашкытѣ и Казалійскы първоначалны сѣдилища, а когато сѣ по апелация, онѣзи които сѣ за апеллиранье— въ Апеллативнытѣ Вилаетскы сѣдилища. Сѣщо въ съчиненя и обнародванѣ прѣзъ преминажлата година Законъ за устройството на редовнытѣ сѣдилища, като са различаватъ и опредѣлятъ степенитѣ за вѣдомството на Санджашкытѣ и Казалійскы сѣдилища, опредѣля са точно че разгледанытѣ първостепенно отъ Санджашкытѣ сѣдилища подлозы, са апеллиратъ предъ Казалійскытѣ или Апеллативны сѣдилища на Вилаетытѣ по избираньето на лицето, което апеллира, а онѣзи, които сѣ са първостепенно разгледали отъ сѣдилищата на Казѣта— предъ Апеллативнытѣ сѣдилища на Вилаетытѣ. Сѣщо 28-ыйтѣ членъ на Вѣтрѣшныя Уставъ на Върховныя съвѣтъ на правосѣдіето опредѣля точно че, като са сѣди нѣкой подлогъ по апелация, ако нѣкой отъ противнытѣ страны са съпротиви на рѣшеніето чрѣзъ апеллиранье предъ Върховныя съвѣтъ на правосѣдіето, нужно е, като са изпълнятъ опредѣленытѣ формалности, да са испrowоди подтвърденѣ пререписъ отъ оспоряемото рѣшеніе заедно съ предложеніята на противнытѣ страны чрѣзъ писмо отъ Валіята до Министерството на Върховныя съвѣтъ на правосѣдіето.

Но противъ реченыѣ постановленія сѣкога са испроваждатъ тука отъ нѣкои Вилаеты рѣшенія и апеллиранія или възраженія, отъ испытаніето на които са извлеча че нѣкои отъ тѣхъ са апеллиратъ тука безъ да сж са поднесли на Санджашкытѣ и Казалійскы сѣдилища, но само сж са разыскали и рѣшили първостепенно въ Вилаетскытѣ Апеллативны сѣдилища; а пѣкъ други, като сж са разгледали до нѣгдѣ, и не са догледали въ Казалійскытѣ сѣдилища, сж са пренесли и сѣдили въ Вилаетскытѣ Апеллативны сѣдилища.

По причина на туй незаконно разглеждане тутакси са уничтожаватъ испроважданыѣ изложенія и рѣшенія, но доволно време са изминува доро са подкачи отъ ново сѣдопроизводството за уничтоженіето. Туй нѣщо понеже докарва бѣркотии, става нужно реченыѣ Законы да са приговарятъ добри и да са приспособяватъ точно.

Сжщо са случва, когато са сѣди нѣкоя подлогъ, да се изпълня издаденото рѣшеніе за него безъ да се е съобщило на осѣденя преписътъ на изложеніето или на рѣшеніето и безъ да е станжло познато ако той ще апеллира или не; иже да са апеллира нѣкое рѣшеніе подиръ истеченіето на времето за апеллиранъето; подобны събитія происхождатъ отъ непаящъето на сѣдопроизводныѣ постановленія. Слѣдователно става нужно щото съгласно съ 20-мя членъ на Закона за устройството на редовныѣ сѣдилища да са пазѣтъ правилата на Търговското сѣдопроизводство и да са забѣлжватъ въ мазбатыѣ и въ преписыѣ на рѣшеніята Арабското и Гръцко деномѣсечіе заедно съ нумера на прозбыѣ, на протестыѣ и на другыѣ документи или обезателны записы, които тѣжителиѣ или тѣжимыйѣ быхж представили предъ сѣдилището въ продълженіето на сѣдбата, и на преписыѣ на рѣшеніята, които сж са издали по апеллація и съ една речъ на сичкыѣ документи, които са касаѣтъ до сѣдбата.

Понеже съставеныѣ въ Вилаетыѣ гражданскы сѣдилища подъ защитата на Н. И. Величество правдолюбивѣйшыѣ нашъ Господарь сж са съставили само съ тѣзи цѣль, щото да се

обезпечи и улесни разглежданъето на общитѣ на населеніето права, а горѣпоменжтытѣ Законы сж са съчинили за да послужатъ като усowanie на относителното на съдилищата дѣйствиѣ и щото разглежданъето на нѣкой подлогъ, който зависи отъ нѣкое съдилище да са обезпечи отъ сѣко отлаганье и трудность, а правосъдіето отъ сѣко пресилванье.

Понеже е туй истинна, съгледанитѣ бъркотии, за които са каза, доказватъ че съдилищата не внимаватъ на приспособленіето на правилата на Закона, а туй невниманіе ще оставя отвѣтственостъта за смѣтка на управителитѣ на съдилищата.

Заповѣдвамы ви да дадете на Апеллативнитѣ съдилища както и на Казалійскитѣ и Санджашкитѣ отъ напечатанитѣ листовце на изложеніето на Върховния Съвѣтъ на правосъдіето, които ви испроваждамы, и да заповѣдате изпълненіето на обыкновеннитѣ протоколмирванія, слѣдователно и да поржчатъ на реченитѣ съдилища, да са съобразяватъ точно съ дѣйствующитѣ Законы и основны начала.

ИМПЕРАТОРСКИЙ УКАЗЪ,

испроводенъ до Валитъ (*).

ЗА ПРИСПОСОБЯВАНЬЕТО НА ПРАВОСЪДИЕТО.

Главный управителю на Дунавската область, Омеръ Февзи Паша, който си отъ Мюширытъ на редовнытъ ми Царскы войскы и носишь орденытъ ми Османіе и Меджидіе отъ Вторый классъ (Богъ да та поживи и прослави), Хюккямскый мюфеттишино и Вый Мютесаррифы въ присъединенытъ Санджакы на този Вилаетъ, Казалійскы каймакамы, Наибы, Мюфтии и прочіи главны чиновницы изъ Вилаета, като пристигне настоящійтъ Ми Царскый указъ, който носи на чело Императорската ми тугра, нека ви бжде извѣстно, че Всевышній Богъ като е повѣрилъ на владѣтельнытъ ми правосъдны рѣцѣ съхраненіето на правата на сичкытъ Мои подданныцы и сѣдбата на общитѣ дѣла. Азъ отъ честитыя день на моето въцаряванье, и покачванье на свѣтлейшія Ми Императорскый тронъ, ограничилъ съмъ мыслитѣ си върху точното и добро изпълненіе на тѣзи отредена света обязанность, и съ една пламенна ревность съмъ издалъ толкозы много Заповѣди за съставеньето на сѣдилища и наредбы, и сѣществующытъ днесъ успѣхы и наредбы при сичко че надминуватъ напрешнытъ, но Моето Императорско сѣрдие не може да са задоволи да види какъто въ Столицата тѣй и по вѣнъ изъ Държавата ми установено, какъто са изысква благочестивото туй повѣреніе, съгласно съ пламенното ми правосъдно Императорско желаніе, какъто и точны бѣлѣзы за общата полза отъ дѣлата на туй повѣреніе.

(*) Ный вѣстияхы единъ отъ тѣзи указы, който са бѣ испроводилъ до Дунавск ата Область. (Заб. на Изд.).

Изыскванитѣ наредбы и напредъци, които са повѣрихъ сега на великото Ми Везырство и на лицата, които съставятъ Министерството на Моята Държава, сж основаны върху единственното ми желаніе за съхраненіето на общитѣ права. Какъто е законно и благословно почитаніето на собственитѣ мѣстны дѣла, които ставатъ въ навыцитѣ, дѣлата и законитѣ на цивилизацията и на коя да е Държава, тъй сжщо е несъмнено, че е противно на общето правило ако са ограничимъ само теорически въ частнитѣ изгледи и поведенія, безъ да са видѣтъ дѣйствителны бѣлѣзы, които са единственната цѣль.

Направленіето, което е нужно да са поправи и отреди за тѣзи важна и значителна служба е, да са прегърне назадро правдата и правосъдіето, а въ общитѣ права довѣріето и запазванъето. Слѣдователно, единственната Ми Царска цѣль какъто за въ Столицата Ми тъй и за по вѣнъ изъ Държавата Ми е, щото Вѣрозаконнитѣ сѣдилища, които са натоварены съ изпълненіето на силата на Вѣрозакона, да са вѣрватъ въ ржцѣтъ на благочестіето и способността, а гражданскитѣ сѣдилища и дѣлата на тѣжбытъ за правата, които сж възложены върху имъ, да сж сжщо вѣрватъ на точното и истинно правосъдіе; заради туй съгласно съ издадената Ми правосъдна Императорска Заповѣдь, повторително са напомни и препорѣчи на духовния Началникъ — *Шейхъ-юл-Исляма*, щото избиранъето и назначеніето на чиновници за вѣрозаконны службы, да има за начало тѣхното благочестіе, способност и достоинство; а защото въ този смислъ са издадохъ Мои Императорскы Заповѣди по на особно до сичкитѣ Вѣлаеты, и до васъ Управителю, Мюфеттиши-Хюкямино и прочіи горѣозначены чиновници са испроводи нарочно настоящитѣ Ми высокославенъ Указъ отъ Императорскыя Ми диванъ, съ който ви са обѣява и прави настоятелно порѣчванъе за горѣизложенытъ.

Прочее, като пристигне този Мой Высокославенъ Императорскый Указъ и разумѣете Царското ми правосъдно повѣленіе, сичкы да внимавате най-настоятелно и най-строго, щото

да са не отлагать безъ причина работыѣ на тѣжбыѣ за праваѣта, възложены на Върозаконныѣ и Гражданскы сѣдилища. спорѣлъ какъто са каза по-горѣ, но съгласно съ Върозакона и съ поставеныѣ Ми Императорскы Законы и постановленія. да са разглеждать и свършвать добрѣ и най-бързо съ свършено испытванье и стараніе, и по този начинъ да са привлечтъ общитѣ молитвы за Императорската Ми страна. Еше да нощеите за избираньето и опредѣленіето въ Гражданскыѣ сѣдилища на чиновницы и членеве, отличны по своята способность, благочестіе и правдомлюбіе; а ако са поевы най-малко небреженіе и немареніе въ този случай, трѣба да знаете, че върху васъ ще тѣжи строгата отговорность и лошото слѣдствіе: Заради туй внимайте да са съобразите и да постѣпите съгласно съ настоящія Ми указъ, който са написа въ петыя день на м. Реджебъ 1,288 лѣто отъ Егъра (7 Сентемврий 1871 л.).

ОКРЖНА ВЕЗЫРСКА ЗАПОВѢДЪ

ИСПРОВОДЕНА ДО ВАЛІТЬ

ЗА МЪРКЫТЬ И ТЕГЛИЛКЫТЬ.

(2 Шабанъ 1,286 — 26 Октомврий 1,869 л.).

Н. И. В. Нашійтъ Господарь благоволи да даде позволеніе за изданието на Законъ, който са съчини отъ Държавния Сѣвѣтъ и одобри отъ Министерския, за преобразованіето на мъркыть и теглилкыть що сж сега въ употребленіе.

Излишно считамы да распривямы че мъркыть и теглилкыть заслужватъ за обезпеченіето на земанедаваніята между населеніето; но защото праведното имъ употребленіе произвожда една отъ главнытъ обязанности на Властьта, и защото мъркыть и теглилкыть, които са употребяватъ въ Османската Държава са тѣй различаватъ щото онѣзи, които са употрѣбяватъ въ единъ градъ не са съгласяватъ съ онѣзи, които сж въ съседныя му градъ, а и много нѣтъ са случва щото въ едина и истый градъ да не са съгласяватъ мъркыть и теглилкыть помежду си, какъто аршиннытъ и рифоветъ, сжщо и различнытъ кыла, отъ туй сѣкога са причиняватъ мѣжнотин и тщеты въ земанедаванъето какъто на населеніето тѣй и на Властьта, а особенно, защото поради умноженіето на желъзнытъ пѣтища по сухо, и на паранлувытъ по море, на сѣкадѣ са умножихъ и търговскытъ сношенія, които между Османската Държава и Европа неврестанно са распростаняватъ, за туй са видя за нуждно щото, за обезпеченіе на земанедаванъето на търговіята между населеніето, мъркыть и теглилкыть, които до сега са употребявахъ при насъ да са измѣнѣтъ спорѣдъ десетичната система, за туй са издаде и нароченъ Законъ, въ който са назначихъ имената на новытъ мъркы и теглилки, и са приложи на него нарочно и лѣствицата имъ.

Тъзи десетична система вече е приета отъ по-вечето просвѣщени Държавы, и отъ по-вечето мѣста съ които търгува Османската Държава, въ търговията си употребява тѣзи десетична система. Отъ туй е явно че и при насъ като са введатъ тѣзи мѣрки голѣма полза ще произведатъ. Но защото туй внезапно измѣненіе на употребляемитъ отъ старо времѣ мѣрки и теглилки ще даде причина на мъчнотии на населеніето, за туй системата, която ще са приеме отъ ново ще са положи въ дѣйствиѣ отъ 1-ий Марта на 1,287 л. въ сичкытѣ зе-манедаванія на Правителството, а отъ нея година до 1-ий Марта на 1,290 л. като са употребяватъ при населеніето ветхытѣ мѣрки и теглилки, отъ него день послѣ населеніето е длъжно да употребява новытѣ мѣрки и теглилки, отъ които по единъ образецъ отъ сѣка ще са испрати на сѣкадѣ по Държавата; също не подиръ дълго време ще са напечататъ и раздадатъ потребнытѣ таблицы за съразмѣрността на тѣзи новы мѣрки и теглилки съ ветхытѣ, както и общитѣ наставленія за тѣхното употребяване.

Цѣльта за съобщеніето еще отъ сега на тѣзи мѣрка, която са касае до обезпеченіето на земанедаваніята на сѣкій подданикъ на Н. И. В. добродѣтелиныя нашъ Господарь е да доде до знаніето на сѣкого. А защото времето на приспособяването ѝ са опредѣли както по-горѣ, за туй преди истеченіето на означаемыя срокъ трѣба да са измѣни и системата, която сега са употребява отъ населеніето. Но защото е нужда сѣкій да са научи и настави доро доде срокътъ за съвършенното употребяване на новытѣ мѣрки и теглилки, за туй са написа настоящето *окръжно писмо*, съгласно съ което и Вый благоизволете да подѣйствувате.

ОБРАЗЪ НА ХАТТИ-ХУМАЮНА.

«ДА БЪДЕ СПОРЪДЪ СЪДЪРЖАНИЕТО».

ЗАКОНЪ

ЗА НОВИТЪ МЪРКЪ, КЫЛА И ТЕГЛИКЪ НА ДЪЛЖИНА,
ВМЪСТИТЕЛНОСТЪ И ТЪЖИНА.

(20 Джемази-ел-Ахжр 1,286—14 Септемврий 1,869 л.).

Членъ първий.) Като главна единица за мъркытѣ на дължината, на вмѣстителността и на тѣжината по цѣлата Османска Държава, са приема едната десетъмиліонна частъ отъ четвъртината на земния Меридианъ (*); тѣзи дължина са именува Метръ или десетиченъ аршинъ (*зирѣй-ашяри*). Неговытѣ подраздѣленія и умноженія сж сжщо десетичны.

(*) Преди 1,790 л. употребляемтѣ въ Франца мъркы и теглики понеже нѣмаж никое уредено усюваніе са намѣрвахж въ голѣма безредность, поради туй Свѣтътъ надъ олущеніята на страната прѣвъ речената година издаде рѣшеніе, което като са испроводи на университета са състави комисія състояща отъ Г. Г. Бертона, Варда, Лугамбера, Лапласъ, Месина, Ланграса и Перона. Тя комисія рѣши да са измѣнижтѣ мъркытѣ и тегликытѣ и да са зематъ за основа сравнителнытѣ единицы, които са употребяватъ за измѣрванье на землената дължина; и за да сж съгласны съ естественнытѣ мъркы са рѣши да са зематъ за основа земленнытѣ мъркы, и поради туй тутакси са испроводихж прочутытѣ земелѣрцы Дулаберъ и Месинъ да измѣржтѣ Меридиана между градоветѣ Дуркрискъ и Барсолона, и послѣдствіето на тѣхното посланіе произлѣзе да са приеме мърката за измѣрваньето на дължината на една частъ отъ 40 миліона части, която са нарече *Метръ* съ рѣшеніе отъ 18 Жерминалъ (сравняемъ съ мѣс. Септемврий). Подиръ туй са съгледа че въ смѣтката на Месина има една маловажна погрѣшка, която послѣ нѣколко години, сирѣчь, на 1,799 л. са поправи. Тѣзи метода чрѣвъ рѣшеніе на 1,801 л. са зе въ употребленіе за сичкытѣ званичны дѣйствія. А на 1,812 л. са съвършено уничтожихж ветхытѣ мъркы и теглики и са замѣстихж съ речената смстема. И по този начинъ единъ *Аму* са замѣсти и измѣни на два Метра; една *Луна*, на шестъ

Чл. 2.) Ще са направени отъ платина (бѣло злато) единъ десетиченъ Аршинъ (*Зирдй-ашяри*) равенъ съ единъ Метръ. и ще са оставени въ Императорската *хазина* (сѣкровищница), за да служи като образецъ.

Чл. 3.) Метрътъ като се зема за главна единица за измѣрване на дължината и на пространството, неговитѣ подразделения сж именуваатъ :

Десиметръ (*Еошри-зира*), който е равенъ съ $\frac{1}{10}$ часть отъ метра
Сантиметръ (*Ашяри-зира*), » » » » $\frac{1}{100}$ » » »
Миллиметръ (*Мишяри-зира*) » » » » $\frac{1}{1,000}$ » » »

А умноженіята му :

Километръ (*Мили-Ашяри*) е равенъ съ 1,000 метра пространство
Мыриаметръ (*Ферсахи-ашяри*) » » » » 10,000 » » »

Чл. 4.) Площадтъ на единъ квадратъ, който отъ една страна състои отъ по десетъ метра, се зема като единица за измѣрване на земя и се именува *Ар* (*Мюраббай-ашяри*) : а площадтъ на 10,000 квадратни метра се именува *Хектаръ* (*Джериб*).

Чл. 5.) Като единица за вмѣстителность на тѣчни тѣла, на зърна (жито, ячмникъ, папуръ, семена и пр.) и тѣмъ подобни нѣща, се приема единъ кубический Десиметръ (*Еошри-зира-мукааб*) и се именува *Литръ* (*Юмек*).

$\frac{1}{10}$ часть отъ литра се именува *Десилитръ* (*Зарф*), а пъкъ 100 литры сж равни съ единъ *Хектолитръ* (*Килей-ашяри*).

Чл. 6.) Като единица на тѣжината се приема тѣжината

Декаметра; а единъ *Бой*, на $\frac{1}{8}$ часть отъ хектолитра; единъ *литръ* на единъ килограммъ.

По нова заповѣдь, издадена на 1,838 г. като се унищожени и тѣзи мѣрка, на 1,840 г. населението въ Франца се задължи за по сичкитѣ си дѣла да употребява десетичнитѣ мѣрки и тѣлики, които отъ оуи време и до сега сж въ употребленіе по цѣла Франца. Туй се прие и изъ много други Държавы. А на 1,855 г. се състави въ Парижъ комиссия съ цѣлъ да введе тѣзи система на цѣлѣя Свѣтъ.

Неотрицателно е че тѣзи метода като се изучи, доста много ще олесни сѣтаньето въ сѣко отношеніе — за изучаваньето на която, отъ напечатанитѣ до сега на матерния ни езикъ Аритметики сме видѣли оуи на Г. Тодора Шишкова, печатана въ Виенна на 1,869 г. която е доста удобна.

(Заб. на Изд.)

отъ количеството на единъ кубический Сантиметръ (*Ашяри-зира-мукаабъ*) прекапана (преварена) вода при топлина на 4° по стоградусния термометръ, и са именува Граммъ (*Дирхѣми-ашяри*): Неговытъ подраздѣленія сж:

Десиграммъ (*Еошри-Дирхѣмъ*)

Сантиграммъ (*Ашяри-Дирхѣмъ*)

Миллиграммъ (*Мишяри-Дирхѣмъ*)

А умноженіята му:

Кылограммъ (*Векжѣй-ашяри*), състоящъ отъ 1,000 грамма. Тѣжината на кылограмма е равна съ тѣжината на количеството на единъ кубический Сантиметръ (*Ашяри-зира-мукаабъ*) прекапана вода при топлина на 4°. А 100 кылограмма правятъ единъ метрический Кенталь (*Кантари-амаръ*), а пѣкъ 1,000, единъ метрический Тоннъ (*Тонелата*):

Чл. 7.) Ще са направи отъ платина единъ Кылограммъ (*Векжѣй-ашяри*), равенъ съ единъ кылограммъ, и ще са остави въ Императорската *хазна* (съкровищница), за да служи като образецъ.

Чл. 8.) Десетичнытъ мѣрки, кыла и теглилки, които ще са употреблявать за премѣрванье на дължина, вмѣстительность и тѣжина ще са направѣтъ спорѣдъ образцытъ, означаемы въ 2 и 7-ма членъ. Мѣркытъ и теглилытъ, които ще са употреблявать въ търгуваньето ще са забѣлѣжватъ съ по единъ бѣлѣгъ, който да показва законната имъ точность, освѣнъ туй ще са забѣлѣжватъ и съ числа, за да означавать количеството имъ.

Чл. 9.) Отъ 1 Марта 1,287 (1/13 Марта 1,871) лѣто сичкытъ дѣла, покупки и продажбы изъ цѣлата Императорска Държава, които ще правѣтъ Правителственнытъ Началства ще почнатъ да са извършватъ по основаніе на новытъ мѣрки и теглилки.

Чл. 10.) Отъ 1 Марта 1,287 (1/13 Марта 1,871) лѣто до 1 Марта 1,290 (1/13 Марта 1,874) употребленіето на новытъ мѣрки и теглилки ще е по волята на населеніето; Но

преобръщанъето въ новы на ветхытѣ мърки и теглилки, забължжаны въ каквыто и да сж обезателны записы, които ще са заключать прѣзъ горѣреченното време, и забължжванъето въ тѣхъ на тѣзи новы мърки и теглилки ще е задължително. А вмѣстыванъето на ветхытѣ мърки и теглилки въ обезателны записы, които са бы заключили прѣзъ реченното време и които ще иматъ сила и слѣдъ 1 Марта 1,290 (1/13 Марта 1,874) са забранява.

Чл. 11.) Отъ 1 Марта 1,290 (1/13 Марта 1,874) лѣто употребленіето въ Османската Държава на новытѣ мърки и теглилки ще е за сѣкыго задължително, и съвършенно ще сѣ забранены ветхытѣ мърки за дължина, вмѣстительность и тѣжина.

Чл. 12.) Таблицы, които показватъ разликата на ветхытѣ мърки и теглилки по съразмѣрность съ новытѣ, и на новытѣ по съразмѣрность съ ветхытѣ, ще са съчинѣжтъ и еще отъ сега ще са отпечатать и обнародвать.

Чл. 13.) Тѣзи новы мърки и теглилки и десетичната система ще са предавать въ сичкытѣ учебны заведенія.

Чл. 14.) Шерійскыйтъ драмъ (*Дирхѣми-шері*), който са употреблява въ дѣйствіята, извѣршваны отъ Вѣрозакона (*Шеріята*) и тегленъето и испытыванъето (*аяртъ*) на монетытѣ, както и особнытѣ теглилки за драгоценнытѣ камъны и вещи, са исклучвать отъ постановленіята на настоящія Законъ.

Чл. 15.) Особиты Уставы, които са изысквать за дѣйствието и доброто употребленіе на основаната чрѣзъ настоящія Законъ въ Императорската Държава нова система за мъркытѣ и теглилыкытѣ ще са съчинѣжтъ.

УСТАВЪ

ЗА СРАВНЯВАНЬЕТО И ПРЕГЛЕЖДАНЬЕТО НА НОВИТЪ МЪРКЫ И ТЕГЛИЛКЫ.

(15 Септерь 1287 — 4 Маѣ 1,870 л.).

ГЛАВА ПЪРВА.

За чиновницитѣ надъ мъркитѣ и теглилкитѣ.

Членъ първий.) Сравняванъето и преглежданъето на употребляемитѣ въ търгуванъето мъркы и теглилки са извършва чрѣзъ особенны чиновницы, които са опредѣлятъ и свалятъ отъ служба чрѣзъ Министерството на вжншнитѣ дѣла по предложеніето на надлежнитѣ главны Управители (*Валии*).

Чл. 2.) За сѣкой санджакъ са опредѣля по единъ надъ мъркитѣ и теглилкитѣ чиновникъ и, ако нуждытѣ на служба-та го изыскать, упредѣлятъ са и помощници, на които обязанноститѣ и качества сж същитѣ, какъто и онѣзи на чиновницитѣ надъ мъркитѣ и теглилкитѣ.

Чл. 3.) Не са допращава сливанъето на службата надъ мъркитѣ и теглилкитѣ съ художество и заниманіе, което са относя до мъркитѣ и теглилкитѣ.

Чл. 4.) Никой не са опредѣля чиновникъ за службата на мъркитѣ и теглилкитѣ, доро не даде испытъ за предметытѣ, които са означавать въ брошурата, която е съчинена за придобытіето на изыскванитѣ познанія, нито са подтвърдяватъ обязанноститѣ му доро не даде кѣтва за службата си предъ Сѣдалището.

Чл. 5.) Въ сѣдалището на сѣкой *Вилаетъ* трѣба да са намѣрватъ, достаточно количество, разны образцы на мъркы и теглилки същи съ началныя образецъ, който са намѣрва въ Министерството на вжтрѣшнитѣ дѣла, и снабдени съ дамгъ

(timbre). II, какъто тѣзи образцы ще са повторително приглеждатъ понѣ веднѣжъ въ сѣкы двѣ години, и сравняватъ съ образца, който са пази въ реченното Министерство, тѣй и въ сѣдалището на сѣкой *Санджакъ* ще са намѣрва доволно число образцы, снабдени съ дамгъ и сѣщи съ образцытѣ, които са пазятъ въ сѣдалището на *Вилаета*; и ще са приглеждатъ веднѣжъ въ сѣкы двѣ години, сравняемы съ образцытѣ, които са пазятъ въ сѣдалището на *Вилаета*. А освѣнь тѣзи образцы, ще са намѣрватъ какъто въ сѣдалищата на *Вилаетъ* тѣй и въ сѣдалищата на *Санджацъ* изображения на новытѣ мѣрки и теглилки за знаяне на желающытѣ.

Чл. 6.) Чрѣзь посредството на Министерството на вътрѣшнытѣ дѣла ще са направѣтъ потрѣбнытѣ *дамгы* за сравняване и преглеждане на мѣркытѣ и теглилкытѣ въ *Вилаетъ*; но други ще сѣ *дамгытѣ*, които ще са ударѣтъ на новытѣ мѣрки и теглилки, и други онѣзи, които ще са ударѣтъ за преглежданьето на мѣркытѣ и теглилкытѣ прѣзь сѣка година; първытѣ ще са именоватъ «*дамгы на началното сравняване*», а вторытѣ, «*дамгы на преглежданьето*».

Чл. 7.) Образцытѣ и дамгытѣ, които са намѣрватъ въ писалището на чиновника надъ мѣркытѣ и теглилкытѣ ще са намѣрватъ подъ наблюдението и отговорността на този чиновникъ какъто и подъ надзираньето на мѣстното Началство.

Чл. 8.) Заплатата на чиновницытѣ надъ мѣркытѣ и теглилкытѣ, какъто и на тѣхнытѣ помощници ще са опредѣля отъ Министерството на вътрѣшнытѣ дѣла.

Писалищнытѣ разноскы, които бы станжли за преглежданьето въ писалищата на чиновницытѣ надъ мѣркытѣ и теглилкытѣ, какъто и онѣзи разноскы за доброто запазване и преносяне на потрѣбнытѣ орждя за сравняваньето и преглежданьето на мѣркытѣ и теглилкытѣ ще са заплащатъ отдѣлно и ще са допрощава, по причина на тѣзи разноскы, и притурка върху опредѣленытѣ заплаты. Образцытѣ ще са пазѣтъ въ опредѣленото отъ мѣстната Власть мѣсто, дѣто ще са извършва и работата, Ако са случи нѣкои отъ чиновницытѣ надъ

мъркытѣ и теглилыкытѣ да отиджѣтъ възнѣ отъ круга на тѣхната служба, разноскытѣ имѣ особно ще са плащатѣ.

Чл. 9.) Сравняванъето и преглежданъето на новытѣ мърки и теглилки въ Стамболъ и въ трытѣ градове (*Юскюдаръ, Галата и Бейоглу*) и избиранъето и назначаванъето на чиновницытѣ надъ мъркытѣ и теглилыкытѣ зависижѣтъ отъ вѣдомството на Цариградскыя Вилаетъ.

А по управителнытѣ отдѣленія, които зависижѣтъ отъ Министерството на Полиціята подобнытѣ чиновници ще са опредѣлятъ отъ Министра на Полиціята.

ГЛАВА ВТОРА.

За сравняванъето и преглежданъето на новытѣ мърки и теглилки.

Чл. 10.) Мъркытѣ и кылата, които са отъ ново правятѣ, преди да влѣзижѣтъ въ дѣйствиѣ у търговіята, ще са представятѣ на писалището на чиновницытѣ надъ мъркытѣ и теглилыкытѣ, щото като са прегледатѣ и сравнижѣтъ, да имѣ са ударижѣтъ дамгытѣ. А онѣзи мърки и теглилки, на които видѣтъ и образѣтъ не са е одобрилъ отъ Правителството, не ще са приематѣ за дамгосванъе. Въ никое мѣсто не ще са продаватѣ недамгосаны мърки и теглилки и нигдѣ не ще са употребяватѣ въ търгуванъето.

Чл. 11.) Опредѣляемытѣ спорѣдъ приетата десетична система наименованія ще са вдѣлбаватѣ доста ясно въ мъркытѣ и теглилыкытѣ; а въ противенъ случай, не ще са приеты за преглежданъе и сравняванъе, нито ще са употребяватѣ въ търгуванъето. Обаче, ако нѣкои отъ мъркытѣ и теглилыкытѣ сж до толкози тънки, щото да не можѣтъ да събержѣтъ словата, подобнытѣ за да са избавижѣтъ отъ належащето задълженіе, ще са дава особено за туй позволеніе отъ Министерството на вѣтрѣшнытѣ дѣла. Изысква са щото представляемытѣ въ писалищата на чиновницытѣ върху даждіята мърки и теглилки

да сж сѣщи съ означаемото въ особенната Глава изображение и направено отъ опредѣленитѣ металлическы и прочи вещества.

Чл. 12.) Сѣчивата на тегленьето, т. е. кантарьтъ и Кентензовытѣ вѣси (*) (bascule), доро не сж са употребили. сжщо ще са показватъ на писалището на чиновника надъ мѣркытѣ и теглилыкытѣ, за да са прегледатъ и сравнятъ и да са дамгосжтъ. Въобще же за издирване на проистеклото или не повреждане въ точността какъто на мѣркытѣ тѣй и на сѣкой видъ кантари и Кентензовы вѣсы, тѣ сѣка година като са сравняватъ отъ чиновника, ще са преглеждатъ и дамгосватъ.

Чл. 13.) Художницытѣ, които са занимаватъ съ направата и продажбата на мѣркытѣ и теглилыкытѣ не можтъ да ги извадѣжтъ за проданъ, доро не имъ са удари дамгжта на началното сравняване. Подобнытѣ сж длѣжны да дѣйствуватъ ежегодното ударяне на дамгжта на преглеждацѣето върху мѣркытѣ и теглилыкытѣ, които правятъ за собственото си търгуване.

Чл. 14.) Въобще ежегодното преглеждане на мѣркытѣ на кантаритѣ и на Кентензовытѣ вѣсы ще са изпълня въ мѣстото и времето, които ще са опредѣляжтъ отъ мѣстното Началство.

Чл. 15.) Чиновникътъ надъ мѣркытѣ и теглилыкытѣ е длѣженъ да довършва преглеждацѣето на мѣстата, които са опредѣлятъ за него прѣзъ сѣка година, да посѣщава магазинтѣ и дюгенитѣ на забѣлѣженытѣ въ особната книга художницы и търговцы, и като испытва узаконената точностъ на представляемытѣ нему мѣрки и теглилки до колко сж леки или тѣжки, да удара на тѣхъ дамгжта. И сичкытѣ тѣзи като ги записва въ книга, ще призовава художницытѣ и търговцытѣ да я подписватъ и подпечатватъ. Но тѣ ако сж безкнижны и безъ

(*) Кентензовы вѣсы сж получили наименованіето си отъ изобретателя имъ—тѣ са оставятъ на едно мѣсто и безъ да са дигатъ като обыкновенныйтѣ кантары са употребяватъ за тегляне по парашлукытѣ, магазинтѣ и по други мѣста, на баллы на санджцы и на сѣкакы други нѣща.— Вижъ за тѣхъ въ Физиката. (Заб. на Изд.).

печать, или като иматъ печать, са откажътъ да подпишътъ и подпечататъ, ще са забѣлѣжи въ книгата, и като са земе законното даждіе, ще са дава потрѣбната записка, отрѣзана отъ двойна (*кочанля*) книга.

Чл. 16.) Какъто деномѣсечіето за пристиганъето въ сѣко село и махала и за изпълненіето на службата на чиновницитѣ надъ мѣркитѣ и теглилитѣ, тѣй и връщанъето имъ ще са забѣлѣжва въ речената книга, която ще са подписва отъ Старѣйшинския съвѣтъ.

Чл. 17.) Въ сѣка махала и село са допрощава да са извършва годишното преглеждане чрѣзъ нарочны чиновници по одобреніето на мѣстното Началство, като са довождатъ еснафитѣ, които са намѣрватъ изъ различнитѣ махалы и села въ сѣдалището на Правителственното отдѣленіе отъ което зависѣтъ.

Чл. 18.) Подвижнитѣ промышленици (*пазарджіитѣ* = *ambulants*), които употребяватъ мѣрки и теглилки, въ разстояніе на единъ мѣсець отъ началото на мѣс. Марта, отъ когато почнава сѣка година, и опѣзи, които отъ ново влѣзватъ въ реда на подвижнитѣ промышленици, прѣзъ деня когато влѣзватъ въ еснафа, ще представятъ на писалището на чиновника надъ мѣркитѣ и теглилитѣ, въ Санджака въ който са намѣрватъ, своитѣ мѣрки и теглилки за дамгосване, и като заплатѣтъ узаконеното даждіе, ще получватъ записка за заплащанъето.

Чл. 19.) Съгласно съ пріетата система, която са касае до търговцитѣ и еснафитѣ, употребяемитѣ мѣрки и теглилки въ Правителственитѣ писалища трѣба ежегодно да са представятъ на чиновника надъ мѣркитѣ и теглилитѣ, за да са сравняватъ и преглеждатъ.

Чл. 20.) Подиръ истеченіето на опредѣленя спорѣдъ 14-ия членъ срокъ за преглежданъето, никакъ не са допрощава да са намѣрватъ въ рѣцѣтъ на промышленици и търговци и въ Правителственитѣ писалища мѣрки и теглилки не-прегледаны, нито пъкъ да са употребяватъ.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

*За начина на испытванъето на търговскитѣ земање-
даваніята, които ще ставатъ съ новитѣ мѣрки
и теглилки.*

Чл. 21.) Испытванъето на продаваемитѣ видове и стоки съ новитѣ мѣрки и теглилки, са възлага на гръжата на мѣстното Началство.

Чл. 22.) Градоначалственнитѣ и полицейскы Началства (сѣко въ кръга на своето вѣдомство) по нѣкога прѣзъ годината ще посѣщаватъ дюгенитѣ, магазинтѣ, пазаритѣ, панаыритѣ и чаршиитѣ, и ще внимаватъ върху теглилитѣ, кылата, и вѣситѣ (*вѣзнитѣ*), да са точны, и праведно да са употребяватъ, да е ударена отъ горѣ имъ цѣлата дамгъ на преглежданъето, да не сж са повредили по случайность или съ лукавство отъ преглежданъето имъ, което са е было направило подиръ дамгосванъето и да не сж преправены дамгитѣ. А когато са е случило да е станжло нѣщо противъ Закона, да задържатъ и запечатватъ подобнитѣ, и да ги предаватъ на мѣстното Началство заедно съ изыскацото изложение, за извършване на потрѣбнитѣ.

Чл. 23.) Освѣнъ опредѣляемото испытване на мѣркитѣ и теглилитѣ въ 14-ия членъ, никакво дѣйствиѣ, непредвидено отъ настоящя Законъ, не може да стане отъ управителитѣ относително до мѣркитѣ и теглилитѣ, доро предварително не са поиска позволеніе отъ Министерството на вжтрѣшнитѣ дѣла.

Чл. 24.) Чиновницитѣ надъ мѣркитѣ и теглилитѣ было отъ своя страна, было по заповѣдъ на мѣстното Началство, сѣкога ще испытватъ и преглеждатъ мѣркитѣ и теглилитѣ, които употребяватъ промишленницитѣ и търговцитѣ.

Чл. 25.) Чиновницитѣ надъ мѣркитѣ и теглилитѣ ще задържатъ не само мѣркитѣ и теглилитѣ, които не опредѣля Законътъ, но и исхабенитѣ и недостаточнитѣ, тѣй и онѣзи.

които нѣматъ сичкытѣ дамгы на сравненіето и преглежданье-то. Подобнытѣ мѣрки и теглилки ще са предаватъ на мѣстното Началство.

Чл. 26.) Когато са задържатъ означенитѣ въ предидущія членъ мѣрки и теглилки, на които употребяванъето са забранява, реченитѣ чиновници ще извършватъ изыскванитѣ издържанія, т. е. по кой начинъ сж са купили и колко врѣме употребявали, и тѣзи нѣща писмено ще ги съобщаватъ на мѣстното Началство.

Чл. 27.) Въ случай, когато са намѣрятъ мѣркытѣ и теглилыкытѣ захвърлены и плѣсенявали, и отъ туй да сж е позредило качеството и образа имъ, чиновницытѣ надъ мѣркытѣ и теглилыкытѣ като ги задържтъ, тутакси сж длѣжны да ги предадѣтъ заедно съ изложеніето си на мѣстното Началство.

Чл. 28.) Промышленницытѣ и търговцытѣ сж длѣжны да присѣтствуватъ по времето на опредѣленя срокъ за преглежданъето на тѣхнытѣ магазии и дюгени.

Чл. 29.) Допрошава са на чиновницытѣ надъ мѣркытѣ и теглилыкытѣ и нощемъ да влѣзватъ въ дюгенитѣ, когато са тѣ отворены.

Чл. 30.) Въ случай, когато са намѣрятъ нѣкои лица да са отказватъ отъ приеманъето въ своитѣ магазии и дюгени на чиновницытѣ надъ мѣркытѣ и теглилыкытѣ, които дохождатъ за испытванъе, тѣ можтъ да влѣзѣтъ чрѣзь съдѣйствието на чиновницытѣ, които сж нарочно опредѣлены отъ страна на Началството.

Чл. 31.) Чиновницытѣ надъ мѣркытѣ и теглилыкытѣ ще излагатъ и саморжно подписватъ престѣпленіята на Устава, които быж открили, и най късно въ разстояніе на 24 часа ще подносятъ изложеніето си прѣдъ мѣстното Началство.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

За наказаніята.

Чл. 32.) Онѣзи, които написватъ разновинды обезателства, записки и тефтери, и онѣзи, които употребяватъ теглилки, кыла и мѣрки за повърхность по престѣпление на 10 и 11-и членъ на Закона издаденъ на 20 Джемазі-ел-Ахжръ 1,286 (14 7/врія 1,869 л.) за мѣркытѣ и теглилыкытѣ, ще са наказватъ спорѣдъ 262-ия членъ на наказателния Законъ.

Чл. 33.) Доро са не зематъ паричнытѣ наказанія за написването на обезателства, записки и тефтери, по престѣпление на означаемыя въ предидущія членъ Законъ, подобнытѣ документи не ще са считатъ като дѣйствителны предъ Судилицата и Свѣтътѣ.

Чл. 34.) Търговцытѣ и промышленицытѣ, на които въ фабрыкытѣ и заведеніята са быж намѣрили мѣрки и теглилки, които макаръ и да сж отъ десетичнытѣ, но като не сж прегледваны, ще са наказватъ, както и онѣзи, които ги употребяватъ съгласно съ постановленіята на 262-ия членъ на наказателния Законъ.

Чл. 35.) Онѣзи, които преправятъ дамгытѣ на преглежданьето и сравненіето що сж на новытѣ мѣрки и теглилки и онѣзи, които употребяватъ мѣрки и теглилки съ поддѣльны дамгы ще са наказватъ спорѣдъ 150-ия членъ на наказателния Законъ.

ГЛАВА ПЕТА.

За правдынтѣ, които ще са зематъ за сравняваньето и преглежданьето на новытѣ мѣрки и теглилки.

Чл. 36.) Плащаньето на изыскванытѣ правдыны за сравняваньето и преглежданьето на новытѣ мѣрки и теглилки ще става спорѣдъ Тарифата, която са излага по долу.

Чл. 37.) Спорѣдъ тѣзи Тарифа ще са зематъ правдыны

и сравняването и преглеждането на употребляемитъ мърки и теглилки въ Правителственитъ писалища.

Чл. 38.) Събираемитъ правдини въ сѣкой Санджакъ ще се предаватъ на мѣстната Правителствена каса съ особенъ отчетъ, който ще са подпечатва изъобщо отъ чиновницитъ мѣрките и теглилитъ и надъ събиркитъ.

Чл. 39.) Мъркитъ и теглилитъ, които бы дошли въ гюмрюка отъ иностранны или Турски страны не ще се предаватъ на ступанитъ имъ, доро не имъ са удари дамгата въ началното сравненіе и земе узаконената правдина.

Чл. 40.) На новитъ мърки и теглилки, които са поднесагъ отъ продавачитъ имъ, ще са удара даромъ дамгата въ преглеждането на годината, прѣзъ която са е дамгосжло началното имъ сравненіе.

ТАРИФА

НА ПРАВДИНИТЪ, КОИТО ЩЕ СА ЗЕМАТЪ ЗА СРАВНЯВАНТО И ПРЕГЛЕЖДАНТО НА НОВИТЪ МЪРКИ И ТЕГЛИЛКИ.

Правдини

	ЗА ЕЖЕГОДНОТО ДАМГОСАНЬЕ НА ПРЕГЛЕЖДАНЬЕТО.		ЗА ПРЕГЛЕЖДАНЬЕТО НА НАЧАЛНОТО СРАВНЕНИЕ.	
	Гр.	Пар.	Гр.	Пар.
За сѣкой десетиченъ Кылограммъ (ока) направенъ отъ мѣдъ и сѣстоящъ отъ една часть . . .	00	30	00	15
Притура са за сѣкой Кылограммъ, направенъ отъ мѣдъ, по-вече отъ единъ Кылограммъ . . .	»	20	»	10
За единъ Кылограммъ, направенъ отъ една часть желъзо и за по-вечето му кылограммы . . .	»	20	»	10
За сѣка отъ направенитъ части отъ мѣдъ или желъзо за по сто, двѣсти и петъстотинъ десетичны грамма (<i>драмове</i>) и по малки . . .	»	20	»	10
За сѣка отъ направенитъ отъ мѣдъ или желъзо части по петъдесетъ и по-малко грамма . . .	10		05	

Правдини

	ЗА ЕЖЕГОДНОТО ДАМОСВАНЬЕ НА ПРИГЛЕЖДА- НЬЕТО.		ЗА ПРИГЛЕЖДА- НЬЕТО НА НА- ЧНАТО СРАВ- НЯВАНЬЕ	
	Гр.	Пар.	Гр.	Пар.
За кобилицытъ на голѣмы вѣсы			7	
За двойка (<i>цифта</i>) на блюдаата на голѣмы вѣсы	3	20		25
За прѣчкытъ на голѣмы Кентензовы вѣсы			5	
За двойка на блюдаата на голѣмы Кентензовы вѣсы	2	20		20
За прѣчката на срѣдны Кентензовы вѣсы			3	
За двойка на блюдаата на срѣдны Кентензовы вѣсы	1	20		30
За прѣчкытъ на тънки Кентензовы вѣсы			2	
За двойка на блюдаата на тънки Кентензовы вѣсы	1			20
Въобще за сѣкой Кылограммъ на разнovidны Кантари и Кентензовы вѣсы				01
За сѣкой Кылограммъ на кантари и Кентензовы вѣсы до 100 Кылограмма		02		
За сѣкой Кылограммъ на кантари и Кентензовы вѣсы отъ 100 Кылограмма до 200, по-вечи отъ зетытъ правдини по 2-тъ пары		01		
За сѣка часть отъ Кантари и Кентензовы вѣсы по-вече отъ 200 Кылограмма, като са земать правдинытъ имъ до 200-тъ Кылограмма.		10		
Въобще за сѣкой видъ метра и отъ подраздѣ- лїята и дробитъ имъ, за сѣка часть изравно.	1		1	
За сѣкой ссѣдъ за мѣрянє на зрна		10		10
За сѣкой ссѣдъ отъ единъ кылограммъ за мѣ- рянє на тѣчны тѣла		15		15
За сѣкой ссѣдъ за мѣрянє на тѣчны тѣла по- вече отъ единъ кылограммъ, са прилага за сѣкой кылограммъ		10		10
За сѣкой ссѣдъ за мѣрянє на тѣчны тѣла отъ 100, 200 и 500 грамма		10		10
За сѣкой ссѣдъ за мѣрянє на тѣчны тѣла отъ 50 грамма и по-надолу		05		05

ГЛАВА ШЕСТА.

За формата и устроението на новитѣ мѣрки и теглилки.

Чл. 41.) Отъ началото на мѣс. Марта на 1,287 л. (1,870) ще се са приематъ за сравняванье и преглеждане ветхитѣ мѣрки и теглилки; но само поднесенитѣ за дамгосванье могатъ да са подложатъ на преглеждане до 1,289 лѣто.

Чл. 42.) Приеманьето и сравняваньето както на мѣркитѣ за повърхность, на новитѣ кыла и теглилки тѣй и на тѣснитѣ, са изысква да станжтъ спорѣдъ слѣдующитѣ условия.

МЪРКИ ЗА ДЪЛЖИНА.

Чл. 43.) Мѣркитѣ за дължината сж осемь вида и състоѣтъ, първыйтъ отъ двадесеть десетичны мѣтра (аршины), второйтъ отъ десеть метра, третыйтъ, отъ петъ метра, четвъртыйтъ, отъ два метра, петыйтъ, отъ единъ метръ, шестыйтъ, отъ половинъ метръ, седмыйтъ, отъ два десиметра, и осмыйтъ, отъ единъ десиметръ.

Чл. 44.) Тѣзи мѣрки трѣба да са правѣтъ отъ металъ или отъ дърво или отъ друго твърдо вещество, а тѣхната форма да е сѣразмѣрна съ употребленіето имъ. При сичко че са допрощава за улесненіе на употребленіето и преносяньето да състоѣтъ отъ нѣколко части, за туй става нужно тѣхнитѣ подраздѣленія да сж на 2, на 5 или и на 10 части.

Чл. 45.) Краищата на десетичнитѣ метра, които са правятъ отъ дърво, на двойнитѣ метра и на половинъ метрата, трѣба да са правѣтъ вѣкъ съ приложеніе на металъ. И раздѣленіята на сантиметрата и на миллиметрата като са начертаятъ точно, трѣба на тѣзи тѣхны метра да има и особнитѣ нѣмъ имена, както и имената или дамгитѣ на направачитѣ имъ. А сѣчивата на двадесетьтъ метра и на петътъ, които са опредѣлены за измѣрванье на пжтища и земи, състоѣтъ отъ жѣлѣзны прѣчки, съединены една о друга чрѣзъ халка и сѣка отъ тѣхъ има дължина по петъ десиметра.

Допрошава са употребленіето и на метра направени отъ *ширитъ* и отъ стомона (*чиликиъ*) въ форма на *ширитъ*.

МЪРКИ ЗА ВМЪСТИТЕЛНОСТЪ.

Чл. 46.) Мъркитъ за вмѣстителность са правятъ въ форма цилиндрическа, и иматъ отъ горѣси діаметръ и височина равни едни съ други. Тѣ са присмѣтатъ на десеть, а имената, діаметрата и височината са излагатъ въ долнията таблица:

Тѣхнитъ діаметра и височини спорѣдъ Милли-метрата.

ДЕСИМЕТРА.		МИЛЛИМЕТРА.	
1	и	503	Хектолитръ.
3	»	399	Половинъ хектолитръ.
2	»	294	Двоенъ декалитръ.
5	»	233	Декалитръ.
3	»	185	Половинъ декалитръ.
6	»	136	Двоенъ литръ.
4	»	108	Литръ.
0	»	86	Половинъ литръ.
4	»	63	Двоенъ десилитръ.
3	»	50	Десилитръ.

Тѣзи діаметра и височини са присмѣтнахъ съ условіе за да сж съдодетъ въ форма цилиндрическа и да нѣма въ тѣхъ желѣзо или друго нѣщо, което прави измѣненіе на вмѣстителността имъ. Обаче ако има въ тѣхъ желѣзо или друго нѣщо, трѣба да са направи, съразмѣрно съ величината му, умноженіе на височината на съда.

Чл. 47.) Определенытъ за мѣрянъе на зърна съдове, които са направены отъ бакъръ, мѣдъ или дърво, ще сж обкованы отъ горѣ направо на горнята имъ страна съ желѣзо или съ бакъръ; но освѣнъ туй съдодетъ, които сж отъ единъ декалитръ и по-вече обковаватъ са на околорѣсть и съ желѣзо. Нѣкои отъ тѣхъ иматъ по три крака. Тѣзи съдове са

правятъ отъ орѣхово дърво, отъ горуново, отъ кестенево и отъ други подобни твърды дърва. На сѣкой ссѣдъ трѣба да е забѣлѣжено името и количеството му.

Чл. 48.) Хектолитрытѣ могатъ, за по-голъмо улесненіе, да са правятъ и въ форма \square , и тогази вжтрѣшната дължина трѣба да е петъ десиметра, и ширината сжщо петъ десиметра, а высочината четеры десиметра. Ако ли са даде на хектолитра кобическа форма, тогази трѣба да е отъ вжтрѣшната дължината на изоколовръсть два десиметра и 424 милиметра, сирѣчь 464 милиметра и петата часть отъ единъ сантиметръ.

Чл. 49.) Диаметрата и высочинитѣ на употребляемытѣ за тѣчнытѣ тѣла ссѣдове отъ единъ хектолитръ до половинъ декалитръ трѣба да са правятъ отъ стомона, отъ лѣно желѣзо или отъ бакъръ ганосаны спорѣдъ означаемото количество въ таблицата. А ссѣдоветѣ на двойныя литръ до десилитра по-неже сж по-вечето непокрыты, тѣ са правятъ отъ калай и вжтрѣшната имъ высочина е двойна отъ диаметра, както са означава въ долнята таблица.

Высочина.		Диаметра.		Имена.
Деси- МЕТРА.	Милли- МЕТРА.	Деси- МЕТРА.	Милли- МЕТРА.	
7	и 216	4	и 108	Двоенъ литръ.
0	172	0	086	Литръ.
6	и 132	3	и 068	Половинъ литръ.
6	» 100	3	» 050	Двоенъ десилитръ.
9	» 079	9	» 039	Десилитръ.
9	» 063	7	» 031	Половинъ десилитръ.

Чл. 50.) Въ направата на означаемытѣ въ предидущія членъ метра забранява са да са намѣсва оловото съ колая по-вече отъ 18 на 0/0 тѣ, еще трѣба да е забѣлѣжено и името на сѣкой ссѣдъ.

Чл. 51.) За мѣрянъе на млѣкото са употребляватъ ссѣдо-

ветъ, които са правятъ отъ тенекия. Тѣхната височина е равна съ диаметра, и има на тѣхъ една малка държка по нѣкъде и захлупачка.

ДИАМЕТРАТА И ВИСОЧИНАТА ИМЪ.

ДЕСИМЕТРА.		МИЛЛИМЕТРА.	
6	и	136	Двоенъ литръ.
4	»	108	Литръ.
0		086	Половинъ литръ.
4	и	063	Двоенъ десилитръ.
3	»	050	Десилитръ.
9	»	039	Половинъ десилитръ.

Чл. 52.) За теглене на тѣжки нѣща са употребяватъ теглилки, които са правятъ отъ лѣно желѣзо. Тѣ понеже са отъ 50 кылограмма до единъ състоятъ отъ шестъ теглилки както слѣдува:

50	Кылограмма	(десетичны	оки)
20	»	»	»
10	»	»	»
05	»	»	»
02	»	»	»
01	»	»	»

Чл. 53.) Формата на теглилкытъ отъ 50 и отъ 20 кылограмма трѣба да сѣ въ видъ на пирамида и жглитъ имъ сѣ околчасты. А формата на другытъ желѣзны теглилки да сѣ въ видъ на пирамида шестожгълна. На сичкытъ тѣзи теглилки има халка отъ лѣно желѣзо. А гвоздѣйтъ, о когото е законъ на халката на теглилката и на който връховетъ влѣзватъ нея трѣба да е якъ и отъ добро желѣзо. Количеството на тѣжината трѣба да е забѣлжено ясно върху теглилката. Освѣнь туй ще са забѣлжава и името на направача или неговытъ дамгы върхы оловото, което е на дното на теглилката да са означава законната точность (алрѣ).

Чл. 54.) Мѣднытъ теглилки сѣ 14 вида, както сѣ

10-долѣ означаватъ т. е. отъ 20 кылограмма до единъ граммъ. Формата имъ е цилиндрическа, и има высочината си равна съ диаметра и отъ горѣси пителка на высочина половинъ диаметръ. Цвѣто и количеството трѣба да са забѣлѣжаватъ ясно отъ горѣ въ цилиндра или на връха на пителката. Но за да има мѣсто за написване на имената на теглилкитѣ що сж отъ два грамма и отъ единъ граммъ, трѣба тѣхныйтъ диаметръ да е по-голямъ отъ высочината. Освѣнь туй трѣба да са забѣлѣжава цвѣто на направачя имъ.

20 Килограмма.	100 Грамма
10 »	50 »
05 »	20 »
02 »	10 »
01 »	5 »
500 Грамма	2 »
200 »	1 »

Чл. 55.) Подобно са допрощава направата и употребленіето на мѣднытъ теглилки, тѣи щото да са пѣхатъ една въ друга, и вътрѣшностьта имъ да е празна или издѣлбана и въ коническа форма. Сичкытъ реченны теглилки са турятъ въ мѣдна кофичка съ захлупка. А подраздѣленіята на единъ Кылограммъ сж както слѣдува:

Части. Грамма.

1	0,500	=	0,500
1	0,200	=	0,200
2	0,100	=	0,200
1	0,050	=	0,050
1	0,020	=	0,020
2	0,010	=	0,020
1	0,005	=	0,005
2	0,002	=	0,004
1	0,001	=	0,001

Тѣзи теглилки трѣба да сж въ кофичка на Коническа форма.

12

1,000 Грамма или единъ Кылограммъ.

Съ горнытъ 12 теглилки може да са претегли каква да е тѣжина отъ единъ до хыляда грамма.

Чл. 56.) Теглилкиятъ, които ще употребяватъ бакалници и овошкопродавачитъ са именуваатъ расплосканы граммови. Изработени отъ мѣдъ и сѣкой отъ тѣхъ състои отъ деветъ теглилки, които са пжхатъ една въ друга.

Какъто на другитъ теглилки, тѣй и на сѣка часть тѣзи ще има освѣнъ количеството и особното наименование но и името на направача или дѣлгѣта му.

Чл. 57.) Малкитъ теглилки т. е. дробитъ на граммови правятъ отъ мѣдна петура (даска). А формата имъ е четворожгълна, на която краищата сж обрѣзаны.

Състоѣтъ отъ деветъ части спорѣдъ слѣдующето распдѣленіе: Иматъ отъ горѣ си различителны знакове и теглятъ отъ единъ до хыляда милиграма сирѣчь единъ граммъ.

Числото на Частитъ.

1	5	-Десиграмма.
1	2	»
2	1	»
1	5	Сантиграмма.
1	2	»
2	1	»
1	5	Милиграмма.
2	2	»
1	1	»
<hr/>	<hr/>	
12	1	Граммъ.

Чл. 58.) Допрошава са да е размѣсено употребленіето на горнитъ теглилки.

ВѢСЫ.

Чл. 59.) За тегляне на стокитъ сж въ употребленіе три вида вѣсы:

- I.) Обыкновеннитъ вѣсы;
- II.) Кентензовитъ вѣсы;
- III.) Кантарьтъ.

Чл. 60.) I.) Кобылицьтъ на обыкновеннитъ вѣсы трѣба

сж таквизи, што то да удържтѣ тѣжината на предметытѣ, които са турять въ блюдата, и да не са увождатѣ;

II.) Точкытѣ, отъ които сж закачени блюдата да сж на празна линія какъто и останалата частъ на кобылицата;

III.) Да си приличатѣ двѣтѣ половины на кобылицытѣ.

Чл. 61.) Точността и играњето на вѣсытѣ трѣба да сж таквизи, што то да показватѣ до най-малкѣ предѣлъ разлика за два милиграма отъ турената тѣжина въ едното блюдо.

Чл. 62.) Точността и играњето на кантаритѣ е, какъто и на обыкновеннытѣ вѣсы, единъ на петѣтѣ стотинѣ, а на Кентеновытѣ вѣсы единъ милиграмъ.

Чл. 63.) Понеже не са постига съвършенната точностъ за метрытѣ, освѣнъ метрытѣ за дължина отъ 20, 15 и 10 десетичны аршини, които сж опредѣлены за измѣрване, за туй никакъ не ще са приема што то метрытѣ да сж неточны, но долуозначаемыйтѣ избытѣкъ са приема до най-горный предѣлъ.

За да е законна точността на метрытѣ за дължина отъ двадесетъ аршина, разликата не трѣба да надминува повече и по-малко отъ тры милиметра. А на метрытѣ за дължина отъ десетъ, петъ и два аршина, разликата да не надминува едина и половинъ милиметръ. А допрощаемыйтѣ избытѣкъ на прочитѣ метры за повърхность са по-долу назначаватѣ.

ВЪРХОВНЫТЪ ПРЕДѢЛЪ НА ДОПРОЩАЕМЫЯ ИЗБЫТѢКЪ.

ИМЕНА.	направенытѣ	направенытѣ
	отъ дърво.	отъ жельзо.
	Миллиметры.	Миллиметры.
Двоенъ десетич. аршинъ (двоенъ метръ)	1/2	1/5
Единъ метръ	1	1/5
Половинъ метръ	2/5	1/10
Два десиметра	2/5	1/10

Чл. 64.) Допрощаемыйтѣ избытѣкъ за вмѣстительностьта на кылата е за сждоветѣ отъ металл 1/500, а за онѣзи отъ

дърво 1/100, н. п., за едно десетично дървено кыло са допращава избытъкъ на вмѣстителность единъ литръ, а на онѣзи металлъ, два десилитра.

А допрощаемыйтъ избытъкъ на двойныйтъ отъ металл литры и на онѣзи, които сж по-малкы е 1/200.

ДОПРОЩАЕМЫЙТЪ ДО ВЪРХОВНЫЙ ПРЕДѢЛЪ ИЗБЫТЪКЪ
ЗА ТѢЖИНАТА НА ТЕГЛИЛКЫТЪ СА ЗАБѢЛЪЖВА
КАКТО СЛѢДУВА:

ЖЕЛѢЗНЫТЪ ТЕГЛИЛКЫ.

ИЗБЫТЪКЪ НА ТѢЖИНА.

На 50 Кылограмма.	20 Грамма.
» 20 »	10 »
» 10 »	06 »
» 05 »	04 »
» 02 »	02 »
» 01 »	01 »

БАКЪРЕНЫТЪ ТЕГЛИЛКЫ.

ИЗБЫТЪКЪ НА ТѢЖИНА.

На 20 Кылограмма.	150 Сантиграмма.
» 10 »	80 »
» 05 »	50 »
» 02 »	25 »
» 01 »	15 »
» 500 Грамма	10 »
» 200 »	05 »
» 100 »	03 »
» 050 »	02 »
» 021 »	01 »
» 010 »	04 »
» 005 »	02 »

ЛЪСТВИЦЫ НА МЕТРИЧЕСКАТА СЫСТЕМА ЗА МЪРКЫТЪ КЫЛАТА И ТЕГЛИЖЫТЪ.

ЗВАНИЧНЫ НАИМЕНОВАНИЯ.

СТОЙНОСТЪ.

ЛЪСТВИЦА.

ЗА ДЪЛЖИНА (ТУЛЪ).

Метръ (Зирай-ашяри) . . .

Метрътъ е равенъ съ една десетъмиліонна часть отъ четвъртината на земныя Меріанъ, или на пространството отъ Полюса до равноденственника; сирѣчь, окружностьта на земята, като преминува прѣзъ двата Полюса и прѣзъ самыя Равноденственникъ, пресмѣта са равно съ четерыдесетъ миліона метры.

Кылометръ (Мили-ашяри) . .

1,000 метры.

Мыриаметръ (Ферсахи-ашяри)

10,000 »

Десиметръ (Еошри-зирә) . .

0,1 » (една десета часть отъ метра).

Сантиметръ (Ашяри-зирә) . .

0,01 » (една сота часть отъ метра).

Миллиметръ (Мишяри-зирә).

0,001 » (една тысящна часть отъ метра).

ЗА ПОВЪРХНОСТЪ (САТХЪ).

Аръ (Мюраббай-ашяри) . . .

100 Квадранты метры, или повърхностьта на единъ квадратъ, който има отъ сѣка страна по 10 метры дължина.

Хектаръ (Джерибъ)

10,000 Квадратны метры, или повърхностьта на единъ квадратъ, който има отъ сѣка страна по 100 метры дължина.

ЗВАНИЧНЫ НАИМЕНОВАНИЯ.

СТОЙНОСТЬ.

МЪРКИ ЗА ВМЪСТИТЕЛНОСТ
(ХАДЖМЪ).

Литръ (<i>Юмѣкѣ</i>)	1	Кубический десиметръ или кубъ, които е равенъ отъ сѣка страна съ единъ десиметръ.
Декалитръ (<i>Омлѹкѣ</i>)	10	Литры.
Хектолитръ (<i>Кылей-ашяри</i>)	100	»
Десилитръ (<i>Зарфѣ</i>)	1/10	(Една десета часть отъ литра).

МЪРКИ ЗА ТЪЖИНА (*ВЕЗНЪ*).

Граммъ (<i>Дирхѣми-ашяри</i>)		Граммътъ е равенъ съ тѣжината на единъ кубический сантиметръ на 4° на стоградусный термометръ, която да е съразмѣрна съ 4 на най-върховната точка на съгъстяванъето на водата.
Кылограммъ (<i>Векжѣй-ашяри</i>)	1,000	Грамма.
Кенталъ (<i>кантари-ашяри</i>)	100	Кылограмма.
Тоннъ (<i>Тонелата-ашяри</i>)	1,000	Кылограмма.
Десиграммъ (<i>Еошри-дирхѣмѣ</i>)	0,1	Отъ грамма (една десета часть отъ грамма).
Сантиграммъ (<i>Ашяри-дирхѣмѣ</i>)	0,01	Отъ грамма (една сота часть отъ грама).
Милиграммъ (<i>Мишяри-дирхѣмѣ</i>)	0,001	Отъ грамма (една тысящца часть отъ грамма).

ОСНОВЫ И СЪРАЗМѢРНОСТИ ПРИЕТИ ЗА ПРЕОБРЪЩАНЬЕ НА ВЕТХЫТЪ МѢРКЫ И
ТЕГЛИЛКЫ ВЪ ДЕСЕТИЧНА СИСТЕМА.

ВЕТХЫТЪ МѢРКЫ И ТЕГЛИЛКЫ И ТѢХНЫТЪ ПОДРАЗДѢЛЕНІЯ.

МЕТРИЧЕСКАТА ИМЪ

СТОЙНОСТЪ.

ТАБЛИЦА I. За дѣлжика.

	ПРЪСТЫ.	ЧЪРТЫ.	ТОЧКЫ.	
1 Архитектоническый аршинъ (<i>Зирай-мимарй</i>)	= 24	= 288	= 3,456	= 0,758 Миллиметры.
1 Пръстъ (<i>пармакъ</i>)		= 12	= 144	= 0,031 „ „
1 Чърта (<i>хаттѣ</i>)			= 12	= 0,0026 Десимиллиметры.
1 Точка (<i>нокта</i>)				= 0,0002 „
		Рупа.	Греха.	
1 Купеческый аршинъ		= 8	= 16	= 0,680 Миллиметры.
1 Рупъ			= 2	= 0,085 „ „
1 Грехъ				= 0,0425 Десимиллиметры.
1 Лакетъ (<i>ендазѣ</i>) за тканія		= 8	= 16	= 0,650 Миллиметры.
1 Рупъ			= 6	= 0,081 „ „
1 Грехъ				= 0,0407 Десимиллиметры.
		Архитект. аршинъ.		
1 Часъ разстояніе (<i>Ферсахи-надимѣ</i>)		=	7,500	= 5,685 Метры.

ТАБЛИЦА II. За мѣренье на земля и поверхность.

	КВАДР. ПРЬСТЫ.	КВАДР. ЧЕРТЫ.	
1 Квадр. Архитек. аршинъ . . . =	576	= 82,944	= 0,57.45.64 Квадратны метры; или 57 квадратны десиметры, 45 квадр. сантиметры и 64 квадр. миллиметры.
<hr/>			
	КВАДР. РУПА.	КВАДР. ГРЕХА.	
1 Квадр. Купеческый аршинъ . . =	64	= 256	= 0,46.24 Квадр. метры; или 46 квадр. десиметры и 24 квадр. сантиметры.
<hr/>			
	КВАДР. РУПА.	КВАД. ГРЕХА.	
1 Квадр. Лакеть (ендазе) . . . =	64	= 256	= 0,42.25. Квадратны метры; или 42 квадр. десиметры и 25 квадр. сантиметры.
<hr/>			
	АРХИТЕКТОНИЧЕСКЫ АРШИНЫ.		
1 Увратъ (Дююмъ) =	1,600		= 919,30.24 Квадратны метры; или 9 Ара, 19квадр. метры, 30 квадр. десиметры и 24 квадр. сантиметры.

ТАБЛИЦА III. За вместительность.

	Кубически пръсти.	Кубически четы.	
1 Кубический Архит. аршинъ	= 13,824	= 23,887,872	= 0,435.519.512 Куб. метры; или 435 куб. десиметры, 519 куб. сантиметры и 512 куб. миллиметры.
ШИННИКЪ.			
1 Цариградско кыло	= 4	= 8	= 0,037 Куб. метры; или 37 куб. десиметры; т. е. 37 литры.
1 Шинникъ		= 2	= 0,009.250 Куб. метры; или 9 куб. десиметры и 250 куб. сантиметры; т. е. 9 1/4 литры.
1 Кутія			= 0,004.625 Куб. метры; или 4 куб. десиметры и 625 куб. сантиметры; т. е. 4 5/8 литры.
ТЕГЛИЛКЪ.			
	ДРАМА.	КРАТА.	
1 Ока	= 400	= 6,400	= 1,282.945 Килограмма; или 1 Килограммъ, 282 Грамма и 945 Миллиграмма.
1 Драгъ		= 16	= 0,003.207 Килограмма; или 3 Грамма и 207 Миллиграмма.
1 Кратъ			= 0,0002 Килограмма; или 2 Десиграмма.
	КАНТАРИ.	ОКЪ	ЛУДРЫ.
1 Чекія	= 4	= 176	= 400
1 Кантаръ		= 44	= 100
1 Лудра			= 176
		ДРАМА.	
1 Тонвъ	= 17,	31 и	182
			= 225,798.320 Килограмма; или 225 Килограмма, 798 Грамма и 320 Миллиграмма.
			= 56,449.580 Килограмма; или 56 Килограмма, 449 Грамма и 580 Миллиграмма.
			= 0,564.495 Килограмма; или 564 Грамма и 495 Миллиграмма.
			= 1000 Килограмма.

**СПОСРЪЩАНІЯ НА ДЕСЕТИЧНАТА МЕТРИЧЕСКА СИСТЕМА КЪМЪ ВЕТХИТЬ
МЪРКЫ И ТЕГЛИЛКЫ.**

МЪРКЫ И ТЕГЛИЛКЫ НА ДЕСЕТИЧНАТА МЕТРИЧЕСКА СИСТЕМА.

ТАБЛИЦА IV. *За дължина.*

1	Метръ	==	1	Архитектонический аршинъ,	7	пръсты	=	7,9	чърты.	
1	»	==	1	Купеческий	»	3	рупа	»	1,5	греха.
1	»	==	1	Лакеть (<i>ендазѣ</i>)	»	4	»	»	0,6	»

ТАБЛИЦА V. *За мѣренье на земля и повърхность.*

1	Квадратенъ метръ	=		1	Квадр. архитектур. аршинъ,	425	квадр. пръсты и	71,89	квадр. чърты.					
1	»	=		2	купеческий	»	10	»	рупа	»	1,63	»	греха.	
1	»	=		2	»	лахты (<i>ендзета</i>)	»	23	»	»	»	1,9	»	»
1	Аръ	=		100	[Квадратны метры.									
1	»	=		174	»	архитек. аршина,	25	Квадр. пръсты и	133,24	квадр. чърты.				
1	Хектаръ	=		10,000	»	метры.								
1	»	=		17,402	»	архитек. аршина.								

Таблица VI.

1 Кубический метръ	=	2	Кубическы архитек. аршина	и	4,093.720	Кубя ч. прьсты.
1 »	=	27	кыла и 0,2 кутяи.			

ТЕГЛИЛКЫ.

1 Кылограмъ	=	1,000	Грама.
1 Кенталь	=	100	Кылограмма.
1 Кылограмъ	=	311	драма и 12,5225 крата.

1 Тоннъ	=	1,000	Кылограмма.
1 »	=	4	Чекяи, 1 Кантарь и 37,4 омы.
1 »	=	16	Кантари, 31 ока и 183 драма.

ОСОБЕННЫ ЗНАКОВЕ УПОТРЕБЕНЫ ПО ТАБЛИЦЫТЬ
НА ДЕСЕТИЧНАТА МЕТРИЧЕСКА СЫСТЕМА.

МЪРКЫ ЗА ДЪЛЖИНА (ТУЛЬ).

НАИМЕНОВАНИЯ

Метръ (<i>Зирай-ашяри</i>) 	М
Кылометръ (<i>Мили-ашяри</i>)	КМ
Мыриаметръ (<i>Фереахи-ашяри</i>).	РМ
Десиметръ (<i>Еошри-зирә</i>)	ДМ
Сантиметръ (<i>Ашяри-Зира</i>)	СМ
Миллиметръ (<i>Мишяри-зирә</i>)	ЛМ
Димиллиметръ	ДХ

МЪРКЫ ЗА ПОВЪРХНОСТЬ (САТХЪ).

НАИМЕНОВАНИЯ.

Квадратень Метръ	М ²
Аръ (<i>Мураббай-ашяри</i>).	□
Хектаръ (<i>Джерйби-ашяри</i>)	НН

МЪРКЫ ЗА ВМЪСТИТЕЛЬНОСТЬ (ХАДЖМЪ).

НАИМЕНОВАНИЯ.

Кубический Метръ	М ³
Литръ (<i>юлчкә</i>)	Т
Декалитръ (<i>онлукә</i>)	ДТ
Хектолитръ (<i>Кылей-ашяри</i>)	ХТ
Десилитръ (<i>Зарфи-ашяри</i>)	ДТ

МЪРКЫ ЗА ТЕЖИНА (ВЕЗНЪ).

НАИМЕНОВАНИЯ.

Граммъ (<i>Дирхем-ашяри</i>)	Г
Кылограммъ (<i>Вакхей-ашяри</i>)	КГ
Кенталь (<i>Калтары-ашяри</i>)	В
Тоннъ (<i>Тонелата-ашяри</i>)	Н
Десиграммъ (<i>Еошри-дирхем</i>).	ДГ
Сантиграммъ (<i>ашяри-дирхем</i>)	СГ
Миллиграммъ (<i>Мишяри-дирхем</i>)	ЛГ

ЗНАКОВЕ.
М
КМ
РМ
ДМ
СМ
ЛМ
ДХ
М²
□
НН
М³
Т
ДТ
ХТ
ДТ
Г
КГ
В
Н
ДГ
СГ
ЛГ

ТАБЛИЦА 1-ва.

*Преобръщанье на Архитектонически аршини и пръсты
въ метри.*

АРХИТЕКТОНИЧЕСКИ АРШИНЫ.										
ПРЪСТЫ.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.
0	0,000	0,758	1,516	2,274	3,032	3,790	4,548	5,306	6,064	6,822
1	0,032	0,790	1,548	2,306	3,064	3,822	4,580	5,338	6,096	6,854
2	0,063	0,821	1,579	2,337	3,095	3,853	4,611	5,369	6,127	6,885
3	0,095	0,853	1,611	2,369	3,127	3,885	4,643	5,401	6,159	6,917
4	0,126	0,884	1,642	2,400	3,158	3,916	4,674	5,432	6,190	6,948
5	0,158	0,916	1,674	2,432	3,190	3,948	4,706	5,464	6,222	6,980
6	0,190	0,948	1,706	2,464	3,222	3,980	4,738	5,496	6,254	7,012
7	0,221	0,979	1,737	2,495	3,253	4,011	4,769	5,527	6,285	7,043
8	0,253	1,011	1,769	2,527	3,285	4,043	4,801	5,559	6,317	7,075
9	0,284	1,042	1,800	2,558	3,316	4,074	4,832	5,590	6,348	7,106
10	0,316	1,074	1,832	2,590	3,348	4,106	4,864	5,622	6,380	7,138
11	0,347	1,105	1,863	2,621	3,379	4,137	4,895	5,653	6,411	7,169
12	0,379	1,137	1,895	2,653	3,411	4,169	4,927	5,685	6,443	7,201
13	0,411	1,169	1,927	2,685	3,443	4,201	4,959	5,717	6,475	7,233
14	0,442	1,200	1,958	2,716	3,474	4,232	4,990	5,748	6,506	7,264
15	0,474	1,232	1,990	2,748	3,506	4,264	5,022	5,780	6,538	7,296
16	0,505	1,263	2,021	2,779	3,537	4,295	5,053	5,811	6,569	7,327
17	0,537	1,295	2,053	2,811	3,569	4,327	5,085	5,843	6,601	7,359
18	0,569	1,327	2,085	2,843	3,601	4,359	5,117	5,875	6,633	7,391
19	0,600	1,358	2,116	2,874	3,632	4,390	5,148	5,906	6,664	7,422
20	0,632	1,390	2,148	2,906	3,664	4,422	5,180	5,938	6,696	7,454
21	0,663	1,421	2,179	2,937	3,695	4,453	5,211	5,969	6,727	7,485
22	0,695	1,453	2,211	2,969	3,727	4,485	5,243	6,001	6,759	7,517
23	0,726	1,484	2,242	3,000	3,758	4,516	5,274	6,032	6,790	7,548
24	0,758	1,516	2,274	3,032	3,790	4,548	5,306	6,064	6,822	7,580

ТАБЛИЦА 2-ра.

Превръщанье на чарты
и точки въ метры.

ЧАРТЫ.	МЕТРЫ.	ДХ.	ТОЧКИ.	МЕТРЫ.	ДХ.
1	0,0026		1	0,0002	
2	0,0053		2	0,0004	
3	0,0079		3	0,0007	
4	0,0105		4	0,0009	
5	0,0132		5	0,0011	
6	0,0158		6	0,0013	
7	0,0184		7	0,0015	
8	0,0211		8	0,0018	
9	0,0237		9	0,0020	
10	0,0263		10	0,0022	
11	0,0290		11	0,0024	
12	0,0316		12	0,0026	

ТАБЛИЦА 3-тя.

Превръщанье на Купеческы аршины съ рупове и зрехове въ метры.

		КУПЕЧЕСКЫ АРШИНЫ.									
РУПОВЕ.	ЗРЕХОВЕ.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.	М. ЛМ.
0	0	0,000	0,630	1,360	2,010	2,720	3,400	4,080	4,760	5,440	6,120
1/2	1	0,043	0,723	1,403	2,083	2,763	3,443	4,123	4,803	5,483	6,163
1	2	0,085	0,765	1,445	2,125	2,805	3,485	4,165	4,845	5,525	6,205
1/2	3	0,128	0,803	1,483	2,163	2,843	3,523	4,203	4,883	5,563	6,243
2	4	0,170	0,840	1,550	2,210	2,890	3,570	4,250	4,930	5,610	6,290
2/2	5	0,213	0,883	1,573	2,253	2,933	3,613	4,293	4,973	5,653	6,333
3	6	0,255	0,935	1,615	2,295	2,975	3,655	4,335	5,015	5,695	6,375
3/2	7	0,298	0,978	1,658	2,338	3,018	3,698	4,378	5,058	5,738	6,418
4	8	0,340	1,020	1,700	2,380	3,060	3,740	4,420	5,100	5,780	6,460
4/2	9	0,383	1,063	1,743	2,423	3,103	3,783	4,463	5,143	5,823	6,503
5	10	0,425	1,105	1,785	2,465	3,145	3,825	4,505	5,185	5,865	6,545
5/2	11	0,468	1,148	1,828	2,508	3,188	3,868	4,548	5,228	5,908	6,588
6	12	0,510	1,190	1,870	2,550	3,230	3,910	4,590	5,270	5,950	6,630
6/2	13	0,553	1,233	1,913	2,593	3,273	3,953	4,633	5,313	5,993	6,673
7	14	0,595	1,275	1,955	2,635	3,315	3,995	4,675	5,355	6,035	6,715
7/2	15	0,638	1,318	1,998	2,678	3,358	4,038	4,718	5,398	6,078	6,758
8	16	0,680	1,360	2,040	2,720	3,400	4,080	4,760	5,440	6,120	6,800

ТАБЛИЦА 4-та.

Превръщанье на лакты съ рупове и грехове въ метры.

		ЛАКТЫ.									
РУПОВЕ.	ГРЕХОВЕ.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		м. лм.	м. лм.	м. лм.	м. лм.	м. лм.	м. лм.	м. лм.	м. лм.	м. лм.	м. лм.
0	0	0,000	0,650	1,300	1,950	2,600	3,250	3,900	4,550	5,200	5,850
1/2	1	0,041	0,691	1,341	1,991	2,641	3,291	3,941	4,591	5,241	5,891
1	2	0,081	0,731	1,381	2,031	2,681	3,331	3,981	4,631	5,281	5,931
1 1/2	3	0,122	0,772	1,422	2,072	2,722	3,372	4,022	4,672	5,322	5,972
2	4	0,163	0,813	1,463	2,113	2,763	3,413	4,063	4,713	5,363	6,013
2 1/2	5	0,203	0,853	1,503	2,153	2,803	3,453	4,103	4,753	5,403	6,053
3	6	0,244	0,894	1,544	2,194	2,844	3,494	4,144	4,794	5,444	6,094
3 1/2	7	0,284	0,934	1,584	2,234	2,884	3,534	4,184	4,834	5,484	6,134
4	8	0,325	0,975	1,625	2,275	2,925	3,575	4,225	4,875	5,525	6,175
4 1/2	9	0,366	1,016	1,666	2,316	2,966	3,616	4,266	4,916	5,566	6,216
5	10	0,406	1,056	1,706	2,356	3,006	3,656	4,306	4,956	5,606	6,256
5 1/2	11	0,447	1,097	1,747	2,397	3,047	3,697	4,347	4,997	5,647	6,297
6	12	0,488	1,138	1,788	2,438	3,088	3,738	4,388	5,038	5,688	6,338
6 1/2	13	0,528	1,178	1,828	2,478	3,128	3,778	4,428	5,078	5,728	6,378
7	14	0,569	1,219	1,869	2,519	3,169	3,819	4,469	5,119	5,769	6,419
7 1/2	15	0,609	1,259	1,909	2,559	3,209	3,859	4,509	5,159	5,809	6,459
8	16	0,650	1,300	1,950	2,600	3,250	3,900	4,550	5,200	5,850	6,500

ТАБЛИЦА 5-та.

Преобръщанье на квадратны архитектурическы аршины,
на квадратны пръсты и чърты въ квадратны
метры.

ЧИСЛА.	КВАДР. АРХИТЕК. АРШИНЫ.				КВАДР. ПРЪСТЫ.				КВАДРАТНЫ ЧЪРТЫ.				
	М ² .	ДМ.	СМ.	ЛМ.	М ² .	ДМ.	СМ.	ЛМ.	М ² .	ДМ.	СМ.	ЛМ.	ДХ.
1	0,	57	45	64	0,	00	09	98	0,	00	00	06,	93
2	1,	14	91	28	0,	00	19	95	0,	00	00	13,	85
3	1,	72	36	92	0,	00	29	91	0,	00	00	20,	78
4	2,	29	82	56	0,	00	39	90	0,	00	00	27,	71
5	2,	87	28	20	0,	00	49	88	0,	00	00	34,	64
6	3,	44	73	84	0,	00	59	85	0,	00	00	41,	56
7	4,	02	19	48	0,	00	69	82	0,	00	00	48,	49
8	4,	59	65	12	0,	00	79	80	0,	00	00	55,	42
9	5,	17	10	76	0,	00	89	78	0,	00	00	62,	34
10	5,	74	56	40	0,	00	99	75	0,	00	00	69,	27

ТАБЛИЦА 6-та.

Преобръщанье на квадратны купеческы аршины, на ква-
дратны рупове и грехове въ квадратны метры.

ЧИСЛА.	КВАДР. КУПЕЧ. АРШИНЫ.			КВАДР. РУПОВЕ.			КВАДР. ГРЕХОВЕ.				
	М ² .	ДМ.	СМ.	М ² .	ДМ.	СМ.	ЛМ.	М ² .	ДМ.	СМ.	ЛМ.
1	0,	46	24	0,	00	72	25	0,	00	18	06
2	0,	92	48	0,	01	44	50	0,	00	36	13
3	1,	38	72	0,	02	16	75	0,	00	54	19
4	1,	84	96	0,	02	89	00	0,	00	72	25
5	2,	31	20	0,	03	61	25	0,	00	90	31
6	2,	77	44	0,	04	33	50	0,	01	08	38
7	3,	23	68	0,	05	05	75	0,	01	26	44
8	3,	69	92	0,	05	78	00	0,	01	44	50
9	4,	16	16	0,	06	50	25	0,	01	62	56
10	4,	62	40	0,	07	22	50	0,	01	80	63

ТАБЛИЦА 7-ва.

Превръщанье на квадратны лажты,
квадр. рупове и квадрат. грехове въ
квадратны метры.

ЧИСЛА.	КВАДРАТНЫ ЛАЖТЫ.				КВАДР. РУПОВЕ.				КВАДР. ГРЕХОВЕ.			
	м ² .	дм.	см.	мм.	м ² .	дм.	см.	мм.	м ² .	дм.	см.	мм.
1	0,	42	25		0, 00	66	02		0, 00	16	50	
2	0, 84	50			0, 01	32	03		0, 00	33	01	
3	1, 26	75			0, 01	98	05		0, 00	49	51	
4	1, 69	00			0, 02	64	06		0, 00	66	02	
5	2, 11	25			0, 03	30	08		0, 00	82	52	
6	2, 53	50			0, 03	96	09		0, 00	99	02	
7	2, 95	75			0, 04	62	11		0, 01	15	53	
8	3, 38	00			0, 05	28	12		0, 01	32	03	
9	3, 80	25			0, 05	94	14		0, 01	48	54	
10	4, 22	50			0, 06	60	16		0, 01	65	04	

ТАБЛИЦА 8-ва.

Превръщанье
на уваты въ
арове.

УВАТЫ.	КВАДРАТНЫ.			
	м.	дм.	см.	мм.
1	9.	19	30	
2	18,	38	60	
3	27,	57	91	
4	36,	77	21	
5	45,	96	51	
6	55,	15	81	
7	64,	35	12	
8	73,	54	42	
9	82,	73	72	
10	91,	93	02	

ТАБЛИЦА 9-та.

Превръщанье на кубическы архитектурическы аршины,
пръсты и чърты въ кубическы метры.

ЧИСЛА.	КУБИЧЕСКЫ АРХИТЕК. АРШИННЫ.				ЧИСЛА.	КУБИЧЕСКЫ ПРЪСТЫ.				ЧИСЛА.	КУБИЧЕСКЫ ЧЪРТЫ.			
	м ³ .	дм ³ .	см ³ .	мм ³ .		м ³ .	дм ³ .	см ³ .	мм ³ .		м ³ .	дм ³ .	см ³ .	мм ³ .
1	0,	435	519	512	1	0,	000	031	505	1	0,	000	000	018
2	0, 871	039	024		2	0,	000	063	009	2	0,	000	000	036
3	1, 306	558	536		3	0,	000	094	514	3	0,	000	000	055
4	1, 742	078	048		4	0,	000	126	018	4	0,	000	000	073
5	2, 177	597	560		5	0,	000	157	523	5	0,	000	000	091
6	2, 613	117	072		6	0,	000	189	028	6	0,	000	000	109
7	3, 048	636	584		7	9,	000	220	532	7	0,	000	000	128
8	3, 484	156	096		8	0,	000	252	037	8	0,	000	000	146
9	3, 919	675	608		9	0,	000	283	541	9	0,	000	000	164
10	4, 355	195	120		10	0,	000	315	046	10	0,	000	000	182

ТАБЛИЦА 10-та.

Превръщанье на Цариградскы
кыла въ литры.

КЫЛ.	ЛИТР.
1	37
2	74
3	111
4	148
5	185
6	222
7	259
8	296
9	333
10	370

ТАБЛИЦА 11-та.

Превръщанье на кутлы въ
литры.

КУТЛ.	ЛИТР.
1	4,625
2	9,250
3	13,875
4	18,500
5	23,125
6	27,750
7	32,375
8	37,000

ТАБЛИЦА 12-та.

Превръщанье на оки, драмове и кратове въ килограммы.

ОКИ	КЫЛОГРАММЫ.		ДРАМОВЕ.	КЫЛОГРАММЫ.			КРАТОВЕ.	КЫЛОГРАММЫ.			
	КЫЛОГРАММЫ.	ГРАММЫ.		САНТИГРАММЫ.	КЫЛОГРАММЫ.	ГРАММЫ.		МИЛЛИГРАММЫ.	КЫЛОГРАММЫ.	ГРАММЫ.	МИЛЛИГРАММЫ.
1	1,	282	95	1	0,	003	207	1	0,	000	200
2	2,	565	89	2	0,	006	415	2	0,	000	401
3	3,	848	84	3	0,	009	622	3	0,	000	601
4	5,	131	78	4	0,	012	829	4	0,	000	802
5	6,	414	73	5	0,	016	037	5	0,	001	002
6	7,	697	67	6	0,	019	244	6	0,	001	203
7	8,	980	62	7	0,	022	452	7	0,	001	403
8	10,	263	56	8	0,	025	659	8	0,	001	604
9	11,	546	51	9	0,	028	866	9	0,	001	804
10	12,	829	45	10	0,	032	074	10	0,	002	005

ТАБЛИЦА 43-та.

Превръщанье на оки и драмове въ килограммы
и граммы.

ОКЫ.															
ВЕСЪ ДРАМОВЕ.	0			1			2			3			4		
	КИЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КИЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КИЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КИЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КИЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.
0	0,	000	0	1,	282	9	2,	565	9	3,	848	8	5,	131	8
1	0,	003	2	1,	286	2	2,	569	4	3,	852	0	5,	135	0
2	0,	006	4	1,	289	4	2,	572	8	3,	855	2	5,	138	2
3	0,	009	6	1,	292	6	2,	575	5	3,	858	5	5,	141	4
4	0,	012	8	1,	295	8	2,	578	7	3,	861	7	5,	144	6
5	0,	016	0	1,	299	0	2,	581	9	3,	864	9	5,	147	8
6	0,	019	2	1,	302	2	2,	585	1	3,	868	1	5,	151	0
7	0,	022	5	1,	305	4	2,	588	3	3,	871	3	5,	154	2
8	0,	025	7	1,	308	6	2,	591	5	3,	874	5	5,	157	4
9	0,	028	9	1,	311	8	2,	594	8	3,	877	7	5,	160	6
10	0,	032	1	1,	315	0	2,	598	0	3,	880	9	5,	163	9
20	0,	064	1	1,	347	1	2,	630	0	3,	913	0	5,	195	9
30	0,	096	2	1,	379	2	2,	662	1	3,	945	1	5,	228	0
40	0,	128	3	1,	411	2	2,	694	2	3,	977	1	5,	260	1
50	0,	160	4	1,	443	3	2,	726	3	4,	009	2	5,	292	1
60	0,	192	4	1,	475	4	2,	758	3	4,	041	3	5,	324	2
70	0,	224	5	1,	507	5	2,	790	4	4,	073	4	5,	356	3
80	0,	256	6	1,	539	5	2,	822	5	4,	105	4	5,	388	4
90	0,	288	7	1,	571	6	2,	854	6	4,	137	5	5,	420	4
100	0,	320	7	1,	603	7	2,	886	6	4,	169	6	5,	452	5
200	0,	641	5	1,	924	4	3,	207	4	4,	490	3	5,	773	3
300	0,	962	2	2,	245	2	3,	528	1	4,	811	0	6,	094	0

Продълженіе отъ 13-та Таблица.

О кы.

ВѢСХЫ ДРАМОВЕ.	5			6			7			8			9		
	КЫЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КЫЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КЫЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КЫЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.	КЫЛОГРАМ.	ГРАММЫ.	ДЕСИГРАМ.
0	6, 414	7	7, 697	7	8, 980	6	10, 263	6	11, 546	5					
1	6, 417	9	7, 700	9	8, 983	8	10, 266	8	11, 549	7					
2	6, 421	1	7, 704	1	8, 987	0	10, 270	0	11, 552	9					
3	6, 424	3	7, 707	3	8, 990	2	10, 273	2	11, 556	1					
4	6, 427	6	7, 710	5	8, 993	4	10, 276	4	11, 559	3					
5	6, 430	8	7, 713	7	8, 996	7	10, 279	6	11, 562	5					
6	6, 434	0	7, 716	9	8, 999	9	10, 282	8	11, 565	7					
7	6, 437	2	7, 720	1	9, 003	1	10, 286	0	11, 569	0					
8	6, 440	4	7, 723	3	9, 006	3	10, 289	2	11, 572	2					
9	6, 443	6	7, 726	5	9, 009	5	10, 292	4	11, 575	4					
10	6, 446	8	7, 729	7	9, 012	7	10, 295	6	11, 578	6					
20	6, 478	9	7, 761	8	9, 044	8	10, 327	7	11, 610	7					
30	6, 510	9	7, 793	9	9, 076	8	10, 359	8	11, 642	7					
40	6, 543	0	7, 826	0	9, 108	9	10, 391	9	11, 674	8					
50	6, 575	1	7, 858	0	9, 141	0	10, 423	9	11, 706	9					
60	6, 607	2	7, 890	1	9, 173	1	10, 456	0	11, 738	9					
70	6, 639	2	7, 922	2	9, 205	1	10, 488	1	11, 771	0					
80	6, 671	3	7, 954	3	9, 237	2	10, 520	1	11, 803	1					
90	6, 703	4	7, 986	3	9, 269	3	10, 552	2	11, 835	2					
100	6, 735	5	8, 018	4	9, 301	4	10, 584	3	11, 867	2					
200	7, 056	2	8, 339	1	9, 622	1	10, 905	0	12, 188	0					
300	7, 376	9	8, 659	9	9, 942	8	11, 225	8	12, 508	7					

ТАБЛИЦА 14-ТА.

Превръщанье на драмове и кратове во граммы.

ДРАМОВЕ.										
КРАТОВЕ.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ	Ъ ЛЪ
0	0, 000	3, 207	6, 415	9, 622	12, 829	16, 037	19, 244	22, 452	25, 659	28, 866
1	0, 200	3, 408	6, 615	9, 823	13, 030	16, 237	19, 445	22, 652	25, 859	29, 067
2	0, 401	3, 608	6, 816	10, 023	13, 230	16, 438	19, 645	22, 852	26, 060	29, 267
3	0, 601	3, 809	7, 016	10, 223	13, 431	16, 638	19, 846	23, 053	26, 260	29, 468,
4	0, 802	4, 009	7, 217	10, 424	13, 631	16, 839	20, 046	23, 253	26, 461	29, 668
5	1, 002	4, 210	7, 417	10, 624	13, 832	17, 039	20, 246	23, 454	26, 661	29, 869
6	1, 203	4, 410	7, 618	10, 825	14, 032	17, 240	20, 447	23, 654	26, 862	30, 069
7	1, 403	4, 611	7, 818	11, 025	14, 233	17, 440	20, 647	23, 855	27, 062	30, 269
8	1, 604	4, 811	8, 018	11, 226	14, 433	17, 640	20, 848	24, 055	27, 263	30, 470
9	1, 804	5, 012	8, 219	11, 426	14, 634	17, 841	21, 048	24, 256	27, 463	30, 670
10	2, 005	5, 212	8, 419	11, 627	14, 834	18, 041	21, 249	24, 456	27, 664	30, 871
11	2, 205	5, 412	8, 620	11, 827	15, 035	18, 242	21, 449	24, 657	27, 864	31, 071
12	2, 406	5, 613	8, 820	12, 028	15, 235	18, 442	21, 650	24, 857	28, 064	31, 272
13	2, 606	5, 813	9, 021	12, 228	15, 435	18, 643	21, 850	25, 058	28, 265	31, 472
14	2, 806	6, 014	9, 221	12, 429	15, 636	18, 843	22, 051	25, 258	28, 465	31, 673
15	3, 007	6, 214	9, 422	12, 629	15, 836	19, 044	22, 254	25, 458	28, 666	31, 873
16	3, 207	6, 415	9, 622	12, 829	16, 037	19, 244	22, 452	25, 659	28, 866	32, 074

ТАБЛИЦА 15-та.

Превръщанье на кантари и лудры въ тонны и кылограммы.

КАНТАРИ.	ТОНЫ.		КАНТАРИ.	КЫЛОГРАММЫ.		ЛУДРЫ.	КЫЛОГРАММЫ.	
	ТОНЫ.	ГРАММЫ.		ТОНЫ.	ГРАММЫ.		КЫЛОГРАММЫ.	ГРАММЫ.
1	0, 056	450	26	1, 467	689	1	0, 564	
2	0, 112	899	27	1, 524	139	2	1, 129	
3	0, 169	349	28	1, 580	588	3	1, 692	
4	0, 225	798	29	1, 637	038	4	2, 258	
5	0, 282	247	30	1, 693	487	5	2, 822	
6	0, 338	697	31	1, 749	637	6	3, 387	
7	0, 395	147	32	1, 806	387	7	3, 951	
8	0, 451	597	33	1, 862	836	8	4, 516	
9	0, 508	046	34	1, 919	286	9	5, 080	
10	0, 564	496	35	1, 975	735	10	5, 645	
11	0, 620	945	36	2, 032	185	20	11, 290	
12	0, 677	395	37	2, 088	634	30	16, 935	
13	0, 733	845	38	2, 145	084	40	22, 580	
14	0, 790	294	39	2, 201	534	50	28, 225	
15	0, 846	744	40	2, 257	983	60	33, 870	
16	0, 903	193	41	2, 314	433	70	39, 515	
17	0, 959	643	42	2, 370	832	80	45, 160	
18	1, 016	092	43	2, 427	332	90	50, 805	
19	1, 072	542	44	2, 483	782	100	56, 450	
20	1, 128	992	45	2, 540	231			
21	1, 185	441	46	2, 596	681			
22	1, 241	891	47	2, 653	130			
23	1, 298	340	48	2, 709	580			
24	1, 354	790	49	2, 766	029			
25	1, 411	240	50	2, 822	479			

ТАБЛИЦА 16-га.

*Превръщанье на метры и на частитѣ имз въ архитектоки-
чески аршины, и на десетичныѣ имз части, въ архи-
тектонически аршины, въ прьсты и чьрты.*

САНТИМЕТРЫ.	АРХИТ. АРШИНЫ.			АРХИТ. АРШИНЫ. ДЕСЕТИЧ. ДРОБИ.	МЕТРЫ.	АРХИТ. АРШИНЫ.			АРХИТ. АРШИНЫ. ДЕСЕТИЧ. ДРОБИ.		
	ПРЬСТЫ.	ЧЬРТЫ.	ТОЧКЫ.			ПРЬСТЫ.	ЧЬРТЫ.	ТОЧКЫ.			
1	0	0	3	10	0, 013	1	7	7	11	1, 319	
2	0	0	7	7	0, 026	2	2	15	3	11	2, 639
3	0	0	11	5	0, 040	3	3	22	11	10	3, 958
4	0	1	3	2	0, 053	4	5	6	7	9	5, 277
5	0	1	7	0	0, 066	5	6	14	3	9	6, 596
6	0	1	10	10	0, 079	6	7	21	11	8	7, 916
7	0	2	2	7	0, 092	7	9	5	7	8	9, 235
8	0	2	6	5	0, 106	8	10	13	3	7	10, 554
9	0	2	10	2	0, 119	9	11	20	11	6	11, 873
10	0	3	2	0	0, 132	10	13	4	7	6	13, 193
20	0	6	4	0	0, 264	20	26	9	2	11	26, 385
30	0	9	6	0	0, 396	30	39	13	10	5	39, 578
40	0	12	8	0	0, 528	40	52	18	5	11	52, 770
50	0	15	10	0	0, 660	50	65	23	1	4	65, 963
60	0	19	0	0	0, 792	60	79	3	8	10	79, 156
70	0	22	2	0	0, 923	70	92	8	4	4	92, 348
80	1	1	3	11	1, 055	80	105	12	11	9	105, 541
90	1	4	5	11	1, 187	90	118	17	7	3	118, 733
100	1	7	7	11	1, 319	100	131	22	2	9	131, 926

ТАБЛИЦА 17-та.

Преобразование на метры и на частитѣ имѣ въ купеческыя аршины.

САНТИМЕТРЫ.	КУПЕЧ. АРШИНЫ. РУПОВЕ. ГРЕХОВЕ.	КУПЕЧ. АРШИНЫ. ДЕСЯТИЧ. АРОВИ.	МЕТРЫ.	КУПЕЧ. АРШИНЫ. РУПОВЕ. ГРЕХОВЕ.	КУПЕЧ. АРШИНЫ. ДЕСЯТИЧ. АРОВИ.
1	0 0 0, 2	0, 015	1	1 3 1, 5	1, 471
2	0 0 0, 5	0, 029	2	2 7 1, 1	2, 941
3	0 0 0, 7	0, 044	3	4 3 0, 6	4, 412
4	0 0 0, 9	0, 059	4	5 7 0, 1	5, 882
5	0 0 1, 2	0, 074	5	7 2 1, 7	7, 353
6	0 0 1, 4	0, 088	6	8 6 1, 2	8, 824
7	0 0 1, 7	0, 103	7	10 2 0, 7	10, 294
8	0 0 1, 9	0, 118	8	11 6 0, 2	11, 765
9	0 1 0, 1	0, 132	9	13 1 1, 8	13, 235
10	0 1 0, 4	0, 147	10	14 5 1, 3	14, 706
20	0 2 0, 7	0, 294	20	29 3 0, 6	29, 412
30	0 3 1, 1	0, 441	30	44 0 1, 9	44, 118
40	0 4 1, 4	0, 588	40	58 6 1, 2	58, 824
50	0 5 1, 8	0, 735	50	73 4 0, 5	73, 529
60	0 7 0, 1	0, 882	60	88 1 1, 8	88, 235
70	1 0 0, 5	1, 029	70	102 7 1, 1	102, 941
80	1 1 0, 8	1, 177	80	117 5 0, 4	117, 647
90	1 2 1, 2	1, 324	90	132 2 1, 7	132, 353
100	1 3 1, 5	1, 471	100	147 0 0, 9	147, 059

ТАБЛИЦА 18-га.

Превръщанье на метры и на частитѣ имѣ въ лакты.

САНИМЕТРЫ.				ЛАКТЫ. ДЕС. ДРОБИ.	МЕТРЫ.				ЛАКТИ. ДЕС. ДРОБИ.
	ЛАКТЫ.	РУДОВЕ.	ТРЕХОВЕ.			ЛАКТЫ.	РУДОВЕ.	ТРЕХОВЕ.	
1	0	0	0, 3	0, 0154	1	1	4	0, 6	1, 5385
2	0	0	0, 5	0, 0308	2	3	0	1, 2	3, 0769
3	0	0	0, 7	0, 0462	3	4	4	1, 9	4, 6154
4	0	0	1, 0	0, 0615	4	6	1	0, 5	6, 1538
5	0	0	1, 2	0, 0769	5	7	5	1, 1	7, 6923
6	0	0	1, 5	0, 0923	6	9	1	1, 7	9, 2308
7	0	0	1, 7	0, 1077	7	10	6	0, 3	10, 7692
8	0	1	0, 0	0, 1231	8	12	2	0, 9	12, 3077
9	0	1	0, 2	0, 1385	9	13	6	1, 5	13, 8462
10	0	1	0, 5	0, 1538	10	15	3	0, 2	15, 3846
20	0	2	0, 9	0, 3077	20	30	6	0, 3	30, 7692
30	0	3	1, 4	0, 4615	30	46	1	0, 5	46, 1538
40	0	4	1, 9	0, 6154	40	61	4	0, 6	61, 5385
50	0	6	0, 3	0, 7692	50	76	7	0, 8	76, 9231
60	0	7	0, 8	0, 9231	60	92	2	0, 9	92, 3077
70	1	0	1, 2	1, 0769	70	107	5	1, 1	107, 6923
80	1	1	1, 7	1, 2308	80	123	0	1, 2	123, 0769
90	1	3	0, 2	1, 3846	90	138	3	1, 4	138, 4615
100	1	4	0, 6	1, 5385	100	153	6	1, 5	153, 8462

ТАБЛИЦА 19-та.

ТАБЛИЦА 20-та.

Превръщанье на квадратны метры
въ квадратны архитектурно-
ческы и купеческы аршины,
и въ лакты.

Превръщанье на арове въ
увраты и квадратны
архитектоническы
аршины.

КВАДРАТНЫ МЕТРЫ.	КВАДР. АРХИТЕК. АРШИНЫ. ДЕСЕТИЧНЫ ДРОБИ.	КВАДР. КУПЕЧ. АРШИНЫ. ДЕСЕТИЧНЫ ДРОБИ.	КВАДРАТНЫ ЛАКТЫ. ДЕСЕТИЧНЫ ДРОБИ.
1	1, 7405	2, 1626	2, 3669
2	3, 4809	4, 3253	4, 7337
3	5, 2214	6, 4879	7, 1006
4	6, 9618	8, 6505	9, 4675
5	8, 7023	10, 8132	11, 8343
6	10, 4427	12, 9758	14, 2012
7	12, 1832	15, 1384	16, 5681
8	13, 9236	17, 3010	18, 9349
9	15, 6641	19, 4637	21, 3018
10	17, 4045	21, 6263	23, 6686

АРОВЕ.	УВРАТЫ. КВАДР. АРХИТЕК. АРШИНЫ. ДЕСЕТИЧНЫ ДРОБИ.	УВРАТЫ.
1	0 0174, 05	0, 10878
2	0 0348, 09	0, 21756
3	0 0522, 14	0, 32633
4	0 0696, 18	0, 43511
5	0 0870, 23	0, 54389
6	0 1044, 27	0, 65267
7	0 1218, 32	0, 76145
8	0 1392, 36	0, 87023
9	0 1566, 41	0, 97900
10	1 0140, 45	1, 08778
20	2 0280, 90	2, 17556
30	3 0421, 35	3, 26334
40	4 0561, 80	4, 35113
50	5 0702, 25	5, 43891
60	6 0842, 70	6, 52669
70	7 0983, 15	7, 61447
80	8 1123, 60	8, 70225
90	9 1264, 05	9, 79003
100	10 1404, 50	10, 87781

единъ гектаръ.

ТАБЛИЦА 21-ра.

*Превръщанье на кубическы метры въ кубическы архи-
тектоническы аршинны.*

КУБ. МЕТРИ.	КУБ. АРХИТ. АРШИНН.	ДЕСЯТИЧНЫ ДРОВИ.
1	2, 296	108
2	4, 592	217
3	6, 888	325
4	9, 185	434
5	11, 480	542
6	13, 776	650
7	16, 072	759
8	18, 368	867
9	20, 664	975
10	22, 961	084

ТАБЛИЦА 22-ра.

Превръщанье на литры въ кыла и кутіи.

ЛИТРЫ.	КЫЛА.		ДЕКАЛИТРЫ.		КЫЛА.		ХЕКТОЛИТРЫ.	
	КУТІИ.	ДЕСЕТ. ДРОВИ.	КЫЛА.	КУТІИ.	КЫЛА.	ДЕСЕТ. ДРОВИ.	КЫЛА.	КУТІИ.
1	0 0, 22	0, 027	1	0 2, 16	0, 270	1	2 5, 62	2, 703
2	0 0, 43	0, 054	2	0 4, 32	0, 540	2	5 3, 24	5, 405
3	0 0, 65	0, 081	3	0 6, 49	0, 811	3	8 0, 86	8, 108
4	0 0, 86	0, 108	4	1 0, 65	1, 081	4	10 6, 49	10, 811
5	0 1, 08	0, 135	5	1 2, 81	1, 351	5	13 4, 11	13, 514
6	0 1, 30	0, 162	6	1 4, 97	1, 622	6	16 1, 73	16, 216
7	0 1, 51	0, 189	7	1 7, 14	1, 892	7	18 7, 35	18, 919
8	0 1, 73	0, 216	8	2 1, 30	2, 162	8	21 4, 97	21, 622
9	0 1, 95	0, 243	9	2 3, 46	2, 432	9	24 2, 59	24, 324
10	0 2, 16	0, 270	10	2 5, 62	2, 703	10	27 0, 22	27, 027

ТАБЛИЦА 23-тя.

Преобръщанье на грамове въ ветхы драмове и кратове.

ГРАМОВЕ.	ДРАМОВЕ.		ВЕТХЫ ДРАМОВЕ.		ГРАМОВЕ.	КРАТОВЕ.		ВЕТХЫ ДРАМОВЕ.	
	ДРАМОВЕ.	ДЕСЕТ. ДРОБИ.	ДРАМОВЕ.	ДЕСЕТ. ДРОБИ.		ДРАМОВЕ.	КРАТОВЕ.	ДРАМОВЕ.	ДЕСЕТ. ДРОБИ.
0,001	0 0, 0050	0, 0003	10	3 1, 8852	3, 1178				
0,01	0 0, 0499	0, 0031	20	6 3, 7705	6, 2357				
0,1	0 0, 4989	0, 0312	30	9 5, 6557	9, 3535				
0,2	0 0, 9977	0, 0624	40	12 7, 5409	12, 4713				
0,3	0 1, 4966	0, 0935	50	15 9, 4261	15, 5891				
0,4	0 1, 9954	0, 1247	60	18 11, 3114	18, 7070				
0,5	0 2, 4942	0, 1559	70	21 13, 1966	21, 8248				
0,6	0 2, 9931	0, 1871	80	24 15, 0818	24, 9426				
0,7	0 3, 4920	0, 2182	90	28 0, 9670	28, 0604				
0,8	0 3, 9908	0, 2494	100	31 2, 8523	31, 1783				
0,9	0 4, 4897	0, 2806	200	62 5, 7045	62, 3565				
1	0 4, 9885	0, 3118	300	93 8, 5568	93, 5348				
2	0 9, 9770	0, 6236	400	124 11, 4090	124, 7131				
3	0 14, 9656	0, 9353	500	155 14, 2613	155, 8913				
4	1 3, 9541	1, 2471	600	187 1, 1135	187, 0696				
5	1 8, 9426	1, 5589	700	218 3, 9658	218, 2479				
6	1 13, 9311	1, 8707	800	249 6, 8180	249, 4261				
7	2 2, 9197	2, 1825	900	280 9, 6703	280, 6044				
8	2 7, 9081	2, 4943	1000	311 12, 5225	311, 7827				
9	2 12, 8967	2, 8060							
10	3 1, 8852	3, 1178							

ТАБЛИЦА 24-га.

Превръщанье на кылограммы въ окы драмове и кратове.

КЫЛО- ГРАММЫ.	ОКЫ.		КРАТОВЕ.		КЫЛО- ГРАММЫ.	ОКЫ.		КРАТОВЕ.	
	ОКЫ.	ДРАМОВЕ.	ОКЫ.	ДЕС. ДРОБ.		ОКЫ.	ДРАМОВЕ.	ОКЫ.	ДЕС. ДРОБ.
1	0 311		12, 52	0, 779	60	46 306	15, 35	46, 767	
2	1 223		9, 05	1, 559	70	54 224	12, 58	54, 562	
3	2 135		5, 57	2, 338	80	62 142	9, 80	62, 357	
4	3 047		2, 09	3, 118	90	70 060	7, 03	70, 151	
5	3 358		14, 01	3, 897	*100	77 378	4 25	77, 946	
6	4 270		11, 14	4, 677	200	155 356	8 50	155, 891	
7	5 182		7, 66	5, 456	300	233 334	12 75	233, 837	
8	6 094		4, 18	6, 236	400	311 313	1 00	311, 783	
9	7 006		0, 70	7, 015	500	389 291	5 25	389, 728	
10	7 317		13, 23	7, 795	600	467 269	9 50	467, 674	
20	15 235		10, 45	15, 589	700	545 247	13 75	545, 620	
30	23 153		7, 68	23, 384	800	623 226	2 00	623, 565	
40	31 071		4, 90	31, 178	900	701 204	6 25	701, 511	
50	38 389		2, 13	38, 973	\$1000	779 182	10 50	779, 457	

* 1 кантарь.

§ 1 тоннъ.

ТАБЛИЦА 25-га.

Превръщанье на тонны въ кантари, окы и драмове.

ТОННЫ.	КАНТАРИ.		ОКЫ.	ДРАМОВЕ.	КАНТАРИ.		ОКЫ.	ДРАМОВЕ.
	КАНТАРИ.	ЛУДРЫ.			КАНТАРИ.	ЛУДРЫ.		
1	17 31	183			17 71,	492		
2	35 18	365			35 42,	985		
3	53 6	448			53 14,	477		
4	70 37	331			70 85,	969		
5	88 25	113			88 57,	462		
6	106 12	296			106 28,	954		
7	124 0	79			124 00,	447		
8	141 31	261			141 71,	939		
9	159 19	44			159 43,	431		
10	177 6	227			177 14,	924		

НАСТАВЛЕНІЯ

ЗА НАЧИНА НА УПОТРЕБЛЕНІЕТО НА ТАБЛИЦЫТЪ, КОИТО СЪ СЪЧИНЕНЫ ЗА ОТНОШЕНІЕТО МЕЖДУ ВЕТХЫТЪ И НОВЫ МЪРКЫ И ТЕГЛИЛКЫ.

Таблицытѣ, които съчинены за преобръщаньето на ветхытѣ аршини, кыла и теглилки въ новы, и на новытѣ въ ветхы, съ раздѣлены на два дѣла, отъ които първыйтѣ показва отношеніята на ветхытѣ мѣрки къмъ новытѣ, а вторыйтѣ — отношеніята на новытѣ къмъ ветхытѣ.

Сѣкой отъ тѣзи два дѣла е раздѣленъ на четири вида

Първыйтѣ видъ означава дължината и отстояніето ;

Вторыйтѣ, пространството на земята и повърхността ;

Третийтѣ, кылата, а

Четвъртыйтѣ, тежината.

Сичкытѣ видове съ осемъ, а таблицытѣ двадесетъ и петъ.

За първия видъ са съчинихъ таблицытѣ що съ кодъ брой 1, 2, 3 и 4-ый, които показватъ преобръщаньето на ветхытѣ мѣрки за дължина въ новы.

Първата таблица съдържа преобръщаньето на архитектурни аршини и на подраздѣлителнытѣ му пръсты въ метры, а втората съдържа преобръщаньето на чъртытѣ, на подраздѣлителнытѣ на пръста и на точкытѣ сжщо въ метры ; отъ горѣ на първата таблица дѣто почнава отъ нула съ написаны съ голѣмы буквы числата на архитектурни аршини, а отъ лѣво пакъ дѣто почнава отъ нула съ написаны числата на пръстытѣ ; и тѣй като е раздѣлено пространството на таблицата на десетъ колони, съ написаны въ тѣхъ метрытѣ преди запетаята, а тѣхнытѣ подраздѣленія подирѣ нея. Начинътъ за употребленіето на таблицытѣ е такъвъ. Ако исканото е само пръсты, тогази като намѣримы исканото число на пръстытѣ въ тѣхната колона, влѣзвамы отъ лѣва страна на таблицата въ мѣстото, надъ което са намѣрва нулата, и

количеството което са намърва непосредствено и подъ исканото число е противоположниятъ метръ и неговитъ подраздѣленія. Ако ли е исканото само архитектурически аршини, тогази намървамы исканото имъ число въ същата колона надъ таблицата, а числото което е непосредствено подъ него и въ реда на нулата, която са намърва отъ лѣва страна, е също противоположниятъ метръ и неговитъ подраздѣленія. Ако ли са изысква заедно съ аршинитъ да са преобърнатъ на метры и пръститъ, тогази въ таблицата която съдържа числа равны къмъ исканитъ аршини заедно съ исканитъ пръсты, влѣзвамы отъ лѣва страна, и колкото аршини и пръсты трѣба да са преобърнатъ, числата които ще са срѣщнатъ въ тѣхния редъ сж метритъ и тѣхнитъ подраздѣленія, и за да е познато н. п. на колко метра сж противоположны 12 пръсты, слѣзвамы въ колоната на пръститъ до числото 12 и намървамы че сж равны на числото 0,379 което е въ реда и което е 379 милиметра. Тѣй научвамы че и 9 аршина сж противоположны на числото 6,822, което е въ колоната подъ числото 9 на таблицата; туй число е 6 метра и 822 милиметра. Също, за да научимъ колко правятъ 4 аршина и 10 пръсты, влѣзвамы въ колоната, подъ която са намърва числото 4, и като намъримъ въ реда на пръститъ и числото 10, отъ тамъ преминувамы до онѣзи колона, надъ която е числото 4 на аршинитъ, и числото 3,348 което срѣщниме е исканото, равно на 3 метра и 348 милиметра.

Втората таблица е за преобръщанъето на чъртитъ и на точкитъ, и нейното употребленіе е таквози, щото, когато влѣземъ въ колоната, на която е исканото число, тогази онуй число което са намърва срѣщо него доказва метра и неговитъ дроби: Н. П. когато искамы да преобрънемъ 3 чърты, намървамы че тѣ сж равны съ 79 десетътысещны части отъ метра, а 7 точки, съ 15 десетътысещны части отъ метра.

Третята таблица е съчинена за преобръщанъе на купеческия аршинъ въ метры, а *четвъртата* е за преобръщанъе на лакета също въ метры; тѣхното употребленіе е както

онуй на *първата*. Но тѣзи таблици сж раздѣлены надлъж на десетъ колони, а тѣхната ширина е опредѣлена въ мѣстата на руповетѣ и греховетѣ, които сж, подраздѣленіята на тѣзи двѣ мѣрки; и. п. чръзъ тѣхъ са познава че отъ подраздѣленіята на куп. аршинъ 4 рупа сж равны съ 340 милиметра а 5 куп. аршина сж равны съ 3,400 метра, а 8 куп. аршина, 5 греха или 8 куп. аршина, 2 рупа и 1 грехъ сж равны съ 5,653 метра — т. е. 5 метра и 653 милиметра. А за новия видъ има четири таблици забѣлжени съ броеветѣ 5, 6, 7 и 8-ми, които показватъ отношеніето и преобръщанъето на ветхитѣ квадратны мѣрки въ новы квадратны метры, които сж за измѣрванье на повърхность и земя.

Отъ тѣхъ *петата* таблица ни показва преобръщанъето на квадратны архитектурнически аршини, на квадрат. пръсты, и на квадрат. чърты въ квадрат. метры; Н. П. показва че числата, 0, 57. 45. 64, които сж сръщо мѣстото на челата на квадрат. архитектурнически аршинъ сж квадрат. метры, прочее единъ аршинъ е равенъ съ 57 квадрат. десиметры, 45 квадрат. сантиметры и 64 квадрат. милиметры. Също и пръстытѣ както и чъртытѣ са намѣрватъ спорѣдъ тѣзи метода: щото ако на което са търси преобръщанъето е квадрат. пръстъ, гледамы мѣстото на квадрат. пръсты, ако ли е квадрат. чърта, гледамы мѣстото на квадрат. чърты: Н. П. 4 квадрат. архитектурнически пръсты сж равны съ 39 квадрат. сантиметры и 90 квадрат. милиметры, а 8 квадрат. архитектур. чърты сж равны съ 55 квадрат. милиметры и 42 квадрат. десетътысещны части отъ метра.

Шестата таблица ни показва отношеніето на квадратныя купеческы аршинъ къмъ метра; а *седмата*, отношеніето на квадратныя лакеть къмъ метра; тѣхното употребленіе е сжщо като онуй на *петата* таблица.

Осмата таблица ни показва преобръщанъето на уврата (*дубнома*) въ квадратны метры, съ които са измѣрватъ земитѣ. Прочее, ако при уврата който искамы влѣземъ въ речената таблица, числото което сръщнемъ на реда му е онуй което търсимъ. Н. П. ако при 4 уврата влѣземъ отъ дѣва страна

въ таблицата, числото 36, 77 21, което е сръщо тѣхъ е онуй, което искамы, сръчь 36 ара, 77 квадр. метры и 21 квадр. десиметры.

Третійтъ видъ сж таблицытѣ, назначены подѣ брой 9, 10, 11 и 12-ий, които съдържатъ преобръщаньето на кубическытѣ архитектурны аршины въ кубическы квадратны метры, и преобръщаньето на ветхытѣ кыла въ новы.

Деветата таблица е за отношеніето и сравненіето на кубическытѣ архитектурны аршины, на кубическытѣ прьсты и на кубическытѣ чърты въ кубическы метры; а нейното употребленіе става какъто онуй на *Петата* таблица: н. п. 5 кубическы архитектурны аршины сж равны съ числодо 2,177 597 560 сирѣчь 2 кубич. метры, 177 кубич. десиметры, 597 кубич. сантиметры и 560 куб. миллиметры; а 3 кубич. прьсты сж равны съ 094 кубич сантиметры и 514 кубич. миллиметры; а 2 кубич. чърты съ 36 кубич. миллиметры.

Десетата таблица съдържа отношеніето на Цари-градското кыло къмъ литра, а *Единадесетата* сжщо съдържа и показва какъ кутіята, която е $\frac{1}{8}$ часть отъ кылото, са преобръща на литръ; человекъ като разгледа таблицытѣ, очевидно му става тѣхното употребленіе; н. п. 3 кыла сж 111 литры, а 4 кутіи сж 18, 500 литры, т. е, 18 $\frac{1}{2}$ литры.

За четвъртыя видъ сж съчинены таблицытѣ подѣ брой 12, 13, 14 и 15-ий, които съдържатъ преобръщаньето на ветхытѣ теглики въ новы.

Дванадесетата таблица съдържа преобръщаньето на оката, на драма и на крата въ десетичны кылограммы и граммы, сѣкой отдѣлно; а *Тринадесетата*, преобръщаньето на оката и на драма въ десетичны кылограммы и граммы; а *Четернадесетата*, само на драма и на крата въ десетиченъ граммъ; а *Петнадесетата*, на кантаря и на лудрата въ десетиченъ тоннъ и кылограммъ. Тѣхното употребленіе е сжщо какъто онуй на *Петата* и на *Първата* таблица; н. п. въ *Дванадесетата* таблица 4 оки сж равны съ 5 кылограмма, 131 грамма и 78 сантиграмма; а 8 ветхы драма сж равны съ 25

грамма и 659 милиграма; а 5 крата сж равни съ 1 граммъ и 2 милиграма. Въ *Тринадесетата* таблица понеже не сж забѣлжени сичкытъ числа на драмоветъ едно по едно, поради туй исканото са намѣрва, като са зематъ изыскванытъ числа отъ мѣстата, които сж сръщо единицытъ, десетицытъ и сотытъ части. И. п. ако са поиска преобрыщаньето на 4 омы и 153 драма, тогази най напредъ влѣзваме въ колоната на ветхытъ драмове, и слѣзвамы по нея до 100-тъ драма, сръщо които отивамы по реда и са спирамы подь омытъ 4, и виждамы че 4 омы и 100 драма сж равни съ 5,452 5 кылограма, послѣ диримы реда на 50-тъ драма и намѣрвамы въ колоната на нулата че сж равни 0,160 4 кылограма, послѣ въ сжщата колона гледамы че 3 драма сж равни съ 0,009 6 кылограма; като съберемъ тѣзи три произведенія ще намѣримъ исканото количество сирѣчь

ОМЫ		ДРАМА		КЫЛОГРАММА
4	и	100	=	5,452 5
		50	=	0,160 4
		3	=	0,009 6

4 и 153 = 5,622 5 т. е. 5 килограма.

622 грама и 5 десиграма.

Въ *Четернадесетата* таблица са доказва че 4 драма и 5 крата сж равни съ числото 13,832, т. е. 13 грама и 832 милиграма. А отъ *Петнадесетата* сжщо са доказва че 9 лудры сж равни съ 5 кылограма и 080 грама.

Второто отдѣленіе е съчинено за преобрыщаньето на новытъ мѣрки въ ветхы.

Петыйтъ видъ, който има таблицытъ подь брой 16, 17 и 18-ий, е съчиненъ за преобрыщаньето на новытъ мѣрки за дължина въ ветхы. Отъ тѣхъ *Шестнадесетата* таблица съдържа отношеніето на метра къмъ архитектурическыя аршинъ. А *Седемнадесетата* съдържа отношеніето на реченыя метръ къмъ купеческыя аршинъ, а *Осемнадесетата* съдържа отношеніето на истыя метръ къмъ лакета; методата за тѣхното употребленіе става явна чрезъ разглежданьето ииъ,

При тѣмъ въ таблицѣ са забѣлѣжихъ отношенія на архитектурныя аршинъ, на купеческыя, на лакета и на тѣхнытѣ подраздѣленія, т. е. прьстытѣ, чьртытѣ, точкитѣ руповетѣ, греховетѣ, съвременно и десетичнытѣ имъ дроби; н. п. отъ 16-та таблица са виджа че 4 метра сж равны съ 5 6 7 9, т. е. съ 5 архитектурн. аршина, 6 прьста, 7 чьрты п 9 точки, или 5 архитектур. аршина и 277 десетичны части; Отъ 17-та че 4 метра сж равны съ 5 купеческы аршина, 7 рупа и $1/10$ часть отъ греха, или 5 аршина и 882 десетичны части; отъ 18-та че 4 метра сж равны съ 6 лакты, 1 рупъ, 0 грехъ и $5/10$ части отъ греха, или 6,1538 т. е. 6 лакты и 1538 десетьтысещны части отъ лакета.

Шестыйтѣ видъ съдържа таблицѣтѣ подъ брой 19 и 20-ий и принадлежи на преобръщаньето на новытѣ мъркы за земя и повърхность въ ветхы тѣй, щото *Деветнадесетата* показва преобръщаньето на квадрат. метръ въ квадрат. архитектурны аршины, въ квадрат. купеческы аршины и въ лакты; а *Двадесетата* показва преобръщаньето на Арá въ увраты или въ квадрат. архитектурны аршины, части отъ уврата. Употребленіето имъ е също какъто става на *Петата* и *Шестнадесетата* таблица; като влѣзе человекъ отъ лѣвата страна на таблицата при квадрат. метръ, нека земе числата, които лежатъ въ преградытѣ на архитектурны аршинъ, или на купеческы аршинъ, или на лакета; и тѣй са узнава че 4 квадрат. метры сж равны съ 6 квадрат. архитектурны аршины и 96 18 малкы части, или съ 8 квадрат. купеческы аршины и 65 05 малкы части, или съ 9 квадрат. лакты и 4675 малкы части; а отъ *Двадесетата* таблица са узнава че 10 Арá сж равны съ 1 увратъ, 0140 квадрат. архитектур. аршины и 45 малкы части, или съ 1,08778 увраты.

Седмыйтѣ видъ състои само отъ таблицѣтѣ подъ брой 21 и 22-ий. Въ *Двадесетъ и първата* са узнавава преобръщаньето на кубическы метръ въ кубическы архитектурн. аршины. Н. п. 3 кубич. метры сж равны съ 6 кубич. архитектур. аршины и 888 325 кубич. малкы части; а въ *Двадесетъ и вто-*

рата е показано преобръщаньето на литрѣтъ въ кыла; тѣхното употребленіе е сжщо като онуй на *Тринадесетата* таблица. Н. п. ако са подири 45 литры т. е. 4 декалитры и 5 литры колко кыла правятъ, тогази гледамы че 4 декалитры сж равны съ 1 кыло и 0,65 кутіи, прилагамы и 5 литр. които сж равны съ 0 » 1,08 »

и тѣй намѣрвамы че сж равны съ . . . 1 кыло и 1,73 кутіи сирѣчь съ 1 кыло, 1 кутія и 73 соты части; а тѣ като са преобрънатъ на малкы десетичны части, сжщо земамы отъ крайната колона на 4-тѣ декалитры числата 1,081 и на 5-тѣ литры числата 0,135 и ни доносятъ суммата 1 кыло и 216 малкы части.

Деветыйтъ видъ съдържа таблицытъ подѣ брой 23, 24 и 25-ми, които показватъ преобръщаньето на новытъ теглилки въ ветхы; отъ тѣхъ *Двадесетъ и третята* таблица принадлежи на преобръщаньето на десетичныя граммъ въ драмове и кратове, а *Двадесетъ и четвъртата*, на преобръщаньето на десетичныя кылограммъ въ оки и драмове, а *Двадесетъ и петата*, на преобръщаньето на метрическыя тоннъ въ кантари и лудры; тѣхното употребленіе макаръ и да не изысква наставленіе, какъто ще са покаже въ началото на разглежданьето, но пакъ са вижда за нужно да дадемъ и за тѣхъ нѣкы примѣры. Отъ *Двадесетъ и третята* таблица са узнава че 6 десиграмма сж равны съ 2 крата и 9931 малкы части; или 0,1871 ветхы драма, сирѣчь съ 0 граммъ и 1871 десетичны части; и тѣй сжщо са узнава че и 153 десетичны грамма, като са зематъ числата що са сръщо мѣстата на сотытъ, на десетицытъ и на единицытъ, сж равны съ 47 драма, 11 крата и 2440 малкы части отъ крата, или съ 47 драма и 7027 десетичны малкы части.

ГРАММА.	ДРАМ.	КРАТОВЕ.	ДРОБИ.	ДРАМ.	ДРОБИ.
100	31	2,	8523	31,	1783
50	15	9,	4261	15,	5891
3	0	14,	9656	0,	9353
<u>153</u>	<u>47</u>	<u>11,</u>	<u>2440</u>	<u>47,</u>	<u>7027</u>

А отъ *Двадесеть и четвъртата* таблица са узнава че 10 кылограмма сж равны съ 7 оки, 317 драма, 13 крата и 23 малкы части отъ крата, или съ 7 оки и 795 десетичны малкы части; а отъ *Двадесеть и петата*, че 5 тонна сж равны съ 88 кантари, 25 оки и 113 драма, или съ 88 кантари, 57 лудры и 462 десетичны малкы части.

ТАРИФА

ЗА ДАЖДИЕТО, КОЕТО СА ЗЕМА ЗА ТЕГЛЯНЬЕ СЪ ПРАВИТЕЛСТВЕННЫЯ
КАНТАРЬ,

(5 Реджесъз 1,286 — 29 Септември 1,869 л.).

Понеже даждіето, което са зема за теглянье съ Правителственный кантарь въ Цари-градъ и възнь изъ Областитѣ не са основава върху една единообразна система, но напротивъ спорѣдъ вида на нѣщата, които са теглятъ на сѣкадѣ са зема по едно даждіе подъ наименованіе « *Даждіе за теглянье съ Правителственный кантарь* », Императорското Правителство на Н. И. В. Султана като желае щото означаемото даждіе да са положи подъ едно правило и да стане единообразно на сѣкадѣ изъ Държавата, умали и олучши достаточо както количеството тѣй и начина на земањето на туй даждіе, и послѣдствие на нароченъ Императорскый Указъ за туй, съчини настоящата обща *Тарифа* за даждіето, което ще са зема за теглянье съ Правителственный кантарь.

Като са тегли нѣкое количество съ Правителственный кантарь същевременно отъ една до 50 оки дърва, възлища, варъ, сѣно, слама, и чървенъ лукъ, исклучително за сѣко теглянье съ кантаря ще са зема даждіе по 5 пары; когато количеството, което са тегли възлѣзва на 100 оки, ще са зема даждіе по 10 пары, истото количество когато възлѣзва на 150 оки, ще са зема по 15 пары, и на конецъ въ сѣко наращєніе до 50 оки, ще са прилага даждіе по 5 пары.

Освѣнь горѣозначенытѣ Видове, като са тегли нѣкоя тежина отъ една до 10 оки, за сѣко теглянье са зема даждіе по 5 пары; истото количество като наращєва на 10 оки, сирѣчь, ако предметътъ, който са тегли изъ купъ възлѣзва на 20 оки, отъ него ще са зема даждіе по 10 пары, ако ли възлѣзва на

30 оки, даждіето са умножава на 15 пары, и спорѣдъ тѣзи съразмѣрность на сѣко наращение отъ 10 оки, ще са прилага и даждіе по 5 пары.

Като са тегли нѣкое количество до 100 оки, и отъ 100 до 150 оки дърва, вѣглища, варѣ, сѣно слама, чървенѣ лукъ, и отъ 10 оки до 20, и отъ 20 оки до 30 другъ видѣ стока, за окиѣ които са случватъ изпомежду никое даждіе не ще са зема. Н. П., ако количеството на дърва, вѣглища, варѣ, сѣно, слама и чървенѣ лукъ, което са тегли изкупѣ е отъ една до 50 оки, отъ него ще са зема даждіе по 5 пары, тѣи сѣщо и за количество до 99 оки ще са зема сѣщото даждіе. Но количеството когато надмине стотѣ оки, тогази са зематъ 10 пары, ако ли е 150 оки, зематъ са 15 пары, тѣи сѣщо и когато е до 199 оки са зематъ 15 пары. А когато надминува туй количество 200-тѣ оки зематъ са 20 пары, и на конецъ спорѣдъ тѣзи мѣрка на сѣко съразмѣрно наращение отъ 50 оки ще са прилага и даждіе по 5 пары.

Подобно, като са тегли нѣкое количество отъ другъ видѣ стока, ако тя стока е една ока или 10 оки, ще са зема даждіе по 5 пары, и отъ 10 оки до 19 пакъ ще са зема по 5 пары, а когато количеството надминува 20 тѣ оки тогази ще са зема даждіе по 10 пары, и на конецъ като наращава количеството по 10 оки, върху туй наращение ще са прилага и даждіе по 5 пары.

Даждіето за тегляне съ Правителственый кантаръ ще са зема спорѣдъ горнята *Фатура*, безъ да са зема нѣщо по-вече; ако ли са случи нѣкой да престѣпа горѣреченныйѣ, той ще са наказва спорѣдъ Закона. Прочее никой не ще може да са задължи да даде нѣщо по-вече отъ горѣреченныйѣ, ако ли нѣкой поиска нѣщо по-вече отъ тѣзи *Тарифа* труба да са наковлажда, ако е въ Цари-градъ, предъ Градоначалството (*Шехри-еманеті*), ако ли е вънъ изъ областитѣ, предъ мѣстныйѣ Началства.

УСТАВЪ

ЗА ГЕРБОВЫТЪ ХАРТИИ (ВЕРАКАЙ-САХИХЕ).

(27 Ребі-юль-Еввелъ, 1,878 — 18 Септемврій 1,862 л.).

Членъ първий.) Написванытѣ на сѣкадѣ изъ Османската Имперія, съдружественны и разны други условія и задълженія, относящы са до сѣкой видѣ обезателства за займы и за други земанедаванія, квитанціитѣ, мѣнитлицытѣ и въобще сичкытѣ документи, които са подносятъ като титлы предъ Държавнытѣ Сѣдилища и Сѣвѣты, трѣба да са написватѣ на гербова хартія (*веракай-сахихе*).

Чл. 2.) Задължителнытѣ запискы и квитанціитѣ, които са даватѣ на Държавнытѣ кассы какъто и на прочіитѣ, на писалищата, и на другытѣ финансіалны или правителственны Началства, сѣщо трѣба да са написватѣ на гербова хартія. Но запискытѣ (*илмихаберытѣ*), преписытѣ и прочіитѣ, които са издаватѣ отъ Касытѣ сѣщо другы Кассы и частны лица, са исклучватѣ отъ туй правило.

Чл. 3.) Разновиднытѣ *хюджеты*, *илямы*, описы на наслѣдія (*касды тефтеры*) и прочіитѣ сѣдебны документи, които са издаватѣ отъ вѣрозаконнытѣ сѣдилища (*межкеметата*), сѣщо са написватѣ на гербова хартія.

Чл. 4.) Рѣшеніята (*илямытѣ*) и изложеніята (*мазбатытѣ*) за распри на частны лица, които са издаватѣ отъ търговскытѣ сѣдилища или отъ другытѣ сѣвѣты, какъто и онѣзи отъ областнытѣ сѣщо са написватѣ на гербова хартія.

Чл. 5.) Какъто са подробно излага въ *Тарифата* на гербовытѣ хартіи, тѣ са двообразны: — «*отъ стойность и отъ классъ*». Гербовытѣ хартіи, които сѣ *отъ стойность* са подраздѣлятѣ на много классове, уѣняемы сѣразмѣрно съ паричното количество, което ще са забѣаѣжи на тѣхъ. На тѣхъ

са написватъ разнovidнѣтъ записки (*тахвилы*) мѣнителни-
цытъ, квитанціитѣ, разнovidнѣтъ бонове и пр. що сж на запо-
вѣдъ и за опредѣлено количество; задължителнытъ, поржчи-
телнытъ, дружественнытъ и обезателнытъ документи, и хю-
джетитѣ, които са издаватъ отъ вѣрозаконнытъ сѣдилища
за займы или за купуванепродаванія, за описъ на иму-
щества, за сѣдебны илѣмы, които са относятъ до нѣкоя
пресѣдена стойность или количество, за изложенія и рѣшенія
на търговскытъ или областны и прочіи свѣты за стойность или
количество върху исканія на частны лица. Тѣзи гербова хар-
тія са опредѣля съразмѣрно съ паричната стойность или ко-
личество, което ще са забѣлѣжи въ документа. А гербовата
хартія, която е отъ классъ, е единообразна, и нѣйнытъ цѣны
сж опредѣлены. На нея са написватъ онѣзи записки (*сене-
ты*), хюджеты, рѣшенія, изложенія и прочіи, които са озна-
чаватъ въ *Тарифата* и които не са обѣематъ въ горнитѣ.

Чл. 6.) Даждіето което ще са зема за гербовата хар-
тія *отъ стойность* са смѣта по двадесетъ пары на сѣкы хы-
ляда гроша, сирѣчь до най-горнія предѣлъ на количеството,
което ще са напише на гербовата хартія; а даждіето, ко-
ето ще са зема за гербовата хартія *отъ классъ*, са опре-
дѣля въ *Тарифата* спорѣдъ видѣтъ на документа.

Чл. 7.) За запискытъ (*тахвилытъ*), за онѣзи които сж
на заповѣдъ и прочіи, за мѣнителницытъ, за квитанціитѣ, за
разнovidнѣтъ бонове, сжщо и за поржчителнытъ, съдружес-
твеннытъ и за другытъ обезателны, що сж за опредѣлено па-
рично количество има отредена единъ видъ гербова хартія,
отъ стойность. А сѣкой такъвзи документъ, какъвто видъ
пары и да сълържа, и на какъвто езикъ да е съчиненъ, ще
са написва на тѣзи гербова хартія. Но понеже задължителнытъ,
поржчителнытъ, съдружественнытъ, и пр. записки ще бѣдѣтъ
пò-пространны, за туй за тѣхъ са изысква пò-голѣма хартія,
прочее въ сѣкой классъ отъ гербовытъ хартии отъ този видъ
ще са намѣрватъ по 20 на 0/0-тъ на цѣлы листове, за да слу-
жѣтъ за подобнытъ документи и ще са намѣрватъ на сѣкадѣ

отъ тѣзи съразмѣрность и образъ. Онѣзи отъ банкерытъ, отъ търговцытъ и отъ другытъ, които иматъ на свое име напечатаны хартіи, що ги употребяватъ за мѣнителници и записки, могатъ по желаніето си, да пишжтъ на хартіитъ си, но сж длѣжны преди да напишжтъ нѣщо на тѣхъ да ги проваждатъ въ Цари-градъ до печатницата, за да са надпечатжтъ, и да платѣжтъ даждіето за гербовата хартія, съразмѣрно съ количеството, което ще са означи въ документа, по основаніе на туй количество ще са опредѣля и стойността на личната гербова хартія.

Ако ли е нужда да са напише мѣнителницата на *втора* *третя* и пр. плаща са даждіе за надпечатваньето само за едната, а нѣ и за другытъ сирѣчь за *втората*, *третята* и пр.

Чл. 8.) Мѣнителницытъ, които са испроваждатъ отъ Османската Държава за другы мѣста, спорѣдъ постановленіята на предидущія членъ, сжщо трѣба или да са написватъ на опредѣлената гербова хартія, или онѣзи, които искатъ да напишжтъ на собствената си хартія, доро не сж написали нѣщо на нея, трѣба да проваждатъ тѣзи хартія на печатницата въ Цари-градъ, за да са надпечата, и да заплати даждіе за нея, равно въ стойността, която принадлежи на гербовата хартія.

Чл. 9.) Въ случай когато нѣкои обезателны, задължителны, или поржчителны записки, поради образа и формата си, или поради друга нѣкоя причина, не приляга да са напишжтъ на отредената гербова хартія, допращава са да са напишжтъ и на обыкновенна хартія, но въ такъвъ случай е нужно по-напрѣдъ да са надпечата тѣзи хартія какъто са каза по-горѣ, и да са плати даждіето за нея равно съ опредѣлената стойность за гербовата хартія. Ако ли предметътъ, който ще са напише е пространенъ, и поради туй са изыскватъ по-много листове за неговото написванье, тогази са надпечатва само първото ѝ листо.

Чл. 10.) Понеже акціитъ, които са бы издали въ Османската Държава отъ нѣкое дружество, съставляемо чрезъ акціи, трѣба да сж надпечатаны, за туй по-напредъ ще са

надпечатвать и заплаща даждіето, съгласно съ постановленіята на гербовата хартія, по основаніето на главния имъ капеталъ. А когато именителнытъ акціи са продавать, понеже документи-тъ са подновявать, за туй тѣзи новы документи, които ще са издадѣтъ за акціонерытъ също ще са надпечатвать, какъто по-горѣ, и по основаніето на началния имъ капеталъ, ще са зема даждіето. Съ една речъ, никое дружество, не може да издаде пенадпечатана акція.

Чл. 11.) За обезателнытъ, порѣчителнытъ и задължителнытъ записки, които не означавать никоя стойность или количество, са упредѣли една гербова хартія *отъ классъ*, на която ще са написва съкой подобенъ документъ.

Чл. 12.) За Хюджетытъ, които са издавать отъ вѣрозаконнытъ сѣдилища за займы и купуванепродаванія са опредѣли единъ видъ гербова хартія *отъ стойность*, на която ще са написва какъвѣто и да е хюджетъ, който са относя до подобно условіе. А за хюджетытъ, които сж за разводъ (парѣясанье) на съпругъ и съпруга, за повѣренность (*векилликъ*) за прехрана (*нафакъ*), какъто и за онѣзи които сж за настояничество (*васіетъ*), за спогаждане и за издължаванье и пр., които означавать нѣкоя парична стойность, са опредѣли единъ видъ гербова хартія *отъ классъ*, на която ще са написва съкой хюджетъ отъ вѣрозаконнытъ сѣдилище, който са относя до тѣзи дѣла. За описъ на наслѣдіе също са опредѣли една гербова хартія *отъ стойность*, а подѣлата са написва на опредѣлена гербова хартія *отъ классъ*.

Чл. 13.) За написванье на рѣшенія са опредѣли една гербова хартія *отъ стойность* и друга *отъ классъ*: сирѣчь отъ вѣрозаконнытъ сѣдилища, отъ търговскытъ и отъ другытъ съвѣты, съ които са сѣяслявать и областнытъ, като са издавать рѣшенія, спорѣдъ видѣтъ на предмета, и спорѣдъ означенытъ въ 5^{ия} членъ, ще са написватъ на една отъ тѣзи гербовы хартіи.

Чл. 14.) За написванье на изложенія (*мазбаты*) по разыскваніята на сѣдбы, разгледаны предъ търговскы

сѣдилища, или предъ други съвѣты, както и предъ овѣзи изъ областитѣ, са опредѣли една гербова хартія *отъ стойностъ*, и друга *отъ классъ*; а подобныѣ изложенія, спорѣдъ естеството на предмета, и съгласно съ постановленіята на 5^{ия} членъ ще са написватъ на една отъ тѣзи гербовы хартіи. Но изложеніята, които са издаватъ за интересуемыѣ лица, и които са испращатъ за нѣкой подлогъ отъ Казалійскыѣ съвѣты до Санджашкыѣ, и отъ тѣхъ до Вилаетскыѣ, а отъ тѣзи два съвѣта до Цари-градъ, за какъвто подлогъ и да са относятъ, въобще ще са написватъ на една гербова хартія отъ классъ, нарочно опредѣлена за тѣхъ.

Чл. 15.) Първоначалныѣ писма (*мескерѣта*) отъ Началствата за подлозы на частны лица, съобщеніята (*такри-рытѣ*) и прозбытѣ (*арзухалытѣ*), са написватъ на опредѣлена гербова хартія. Но званичныѣ писма (*мескерѣтата*), съобщеніята, и прозбытѣ що са написватъ на обыкновенна хартія, за подобны подлозы, было въ Цари-градъ, было вънъ изъ областитѣ, отъ когото и да са представятъ, не са приематъ отъ никое Началство, но са отхвърлятъ или връщатъ надирѣ.

Чл. 16.) Рѣшеніята на сѣдбы, които по прозба са възлагатъ на вѣрозаконныѣ сѣдилища или на съвѣтытѣ, които сж отредены да сѣдѣтъ, не са написватъ на тѣхныѣ прозбы, но на гербова хартія, която са прикача на прозбата, която е за подлежащето рѣшеніе, спорѣдъ видѣтъ на предмета, и спорѣдъ постановленіето на 5^{ия} членъ.

Чл. 17.) Катигоріитѣ, видоветѣ, классоветѣ и стойноститѣ на опредѣленыѣ, както по-горѣ гербовы хартіи, и кой предметъ на коя гербова хартія ще са написва, изыскваныѣ за тѣхъ сж пространно изложены въ нейната *Тарифа*.

Чл. 18.) Ако, като са представи нѣкая сѣдба, са поднесѣтъ предъ сѣдилищата, съвѣтытѣ, или предъ другыѣ правителственны Началства, или еснафскы лонжы, документи написаны на обыкновенна (нѣ гербова) хартія, спорѣдъ Закона, Началството преди да тури рѣзка на сѣдбата, ступанинѣтъ на документытѣ е длъженъ, ако е трѣбало тѣ да са напишѣтъ

на гербова хартія *отъ стойность*, да плати глоба за гербовата хартія по 3 на 0/0 тѣ върху означаемото количество, ако ли е трѣвало да са напишѣтъ на гербова хартія *отъ* класъ, тогази съразмѣрно съ важността и огромността на предмета съ който са занимаватъ, трѣба да плати глоба за гербова хартія *отъ* 50 до 300 гроша, на която са прикачя *отъ* долу ѱ и са преписва реченныйтъ документъ, или са забѣлѣзва само съдържаніето му. Туй доро не стане сѣдбата му не са зема въ вниманіе. Ако не са намѣри гербова хартія за таквози количество, тогази са прикачатъ пѳвече гербовы хартіи, доро са напѣлни изыскваното количество, и са написва на едната преписѣтъ или съдържаніето, какъто пѳ-горѣ, а на другытъ ясно са написва подѣ печата « *прикачена на документа на (имертѣкъ)* ». Иждивеніето за прикаченытъ по тозъ начинъ гербовы хартіи длѣженъ е, половината да плати ступанинѣтъ на представляемыя документъ, а другата половина лицето, което е подпечатаало или подписало документа ; Но онзи, който представя документа, плаща цѣлото количество глоба, а послѣ ако поиска, получава чрезѣ Началството половината глоба *отъ* лицето, което е подпечатаало или подписало документа. А въ случай, когато лицата които сѣ представили таквызи документи предѣ сѣдилищата или съвѣтытъ, са оттеглятъ *отъ* сѣдбата, тогази пакъ са задържатъ документытъ за да са испѣлни реченното постановленіе за глобата. На конецъ, понеже туй постановленіе не са приспособява върху документытъ, които иматъ пѳ-напрещно лѣточисленіе *отъ* настоящія уставъ, за туй колкото за тѣхъ ще са съхрани преждебывшійтъ редъ, а редѣтъ за който са поменува тука ще са испѣлня точно върху документытъ, които са бы написали подиръ негѳвото изданіе.

Чл. 19.) Между документытъ, които са подносятъ предѣ нѣкое сѣдилище или съвѣтъ заедно съ тѣжбата, ако са намѣрѣтъ нѣкои че сѣ написаны на гербова хартія *отъ* класъ, или на гербова хартія *отъ* пѳ-доленъ класъ, които е трѣвало да са напишѣтъ на гербова хартія *отъ* стойность, тѣ ще са

считатъ че сж написаны на обыкновенна хартия, и ще са при-
способява постановленіето на предидушія членъ.

Чл. 20.) Какъто са прави, спорѣдъ горнитѣ членове, за
документытѣ, които са подносятъ предъ сѣдилищата и съвѣты-
тѣ заедно съ тѣжбата, сжщо са прави и въ случай, когато
подобнытѣ документи сж ненадпечатаны, или вмѣсто да
сж написаны на гербова хартия *отъ стойность*, а тѣ сж на-
писаны на гербова хартия *отъ класъ*, или на по-доленъ класъ.
такъвизи документи като преминѣтъ въ рѣцѣтѣ на Началство-
то поради други причини, то тутакси ще ги задържа, и тѣх-
нытѣ ступаны ще са задължаватъ да изпълняѣтъ реченното
постановленіе.

Чл. 21.) Мѣнителници, бонове, или записки на запо-
вѣдъ, които могатъ да са пуцатъ въ кръгообращеніе изъ
Османската Държава, а сж написаны на обыкновенна хартия
(не гербова) ако са занесжтъ на печатницата преди и сте-
ченіето на срока имъ, и безъ да сж джиросаны, надпечатватъ
са, за които са зема даждіе тройно отъ стойността на при-
надлежащата гербова хартия. Ако ли е истекжлъ срокътъ имъ,
или ако сж джиросаны, тогази са надпечатватъ, и имъ са при-
качя гербова хартия, цѣняема по 3 на 0/0 тѣ върху съдържае-
мото количество, съгласно съ 18 ^{ия} членъ, и реченната титла
са преписва на тѣзи хартия. Ако ли приносительтъ на доку-
мента са раскае и не ще да са направи надпечатванъето, то-
гази документътъ пакъ са задържа въ печатницата, и На-
чалството са попечавя за изпълненіето на постановленіята
за туй.

Чл. 22.) Постановленіята на горнитѣ 18, 19, 20 и 21-^{ия}
членъ точно ще са изпълняватъ, съ попеченіето на сичкытѣ
сѣдилища и съвѣты, и въобще отъ отреденытѣ Началства за
разрѣшеніе на распри и отдаванія на правдини, тѣй и отъ
чиювницытѣ на печатницата. Които пренебрегаватъ тѣхното
испълненіе безъ забавя са свалятъ отъ служба съгласно съ
101 ^{ия} членъ на Наказателныя законъ, а послѣ, са испыт-
ва дѣлото какъто са изысква, и ако са докаже че е станжло и

злоупотребленіе приспособяватъ са и други наказанія, които са опредѣлять отъ реченія Законъ.

Чл. 23.) Отреденитѣ за иждивеніето на правителственнитѣ пары сж дльжны за количество, което надминува стотѣ гроша, иждивяемо за *тайны*, за мѣсечны заплаты и въобще за сѣко исканье на частны лица, да зематъ записка написана на гербова хартія, спорѣдъ настоящія уставъ; друго яче, не могатъ да иждивѣтъ пары, нито собственната си мѣсечна заплата и *тайны* да зематъ, а само за запискытѣ, които са за по-малко количество отъ сто гроша са допрощава да са написватъ на обыкновенна (не гербова) хартія. Който престъпи туй постановленіе наказва са съ означаемото наказаніе въ предидущія членъ.

Чл. 24.) Тѣзи постановленія са приспособяватъ както върху туземцытѣ, тѣй и върху чужденцытѣ, които пребываватъ въ Османската Държава, и то върху сичкытѣ безъ исключеніе.

Чл. 25.) Министерството на финансытѣ ще обяви чрезъ вѣстницытѣ «*Джсеридеи хавадисъ*» и «*Истамболъ*» въ кои мѣста у Цари-градъ и изъ областитѣ ще са намѣрватъ гербовы хартіи.

ТАРИФА

НА ГЕРБОВЫТЪ ХАРТІИ (*Веракай сахихè*).

Таблица на классоветъ и на цѣнытъ на гербовытъ хартіи *отъ стойность*, които сж опредѣлены за сѣкой видъ записки, за запискытъ на заповѣдь, за квитанціитъ, за мѣнителницытъ, за поржчителнытъ, които означаватъ опредѣлено количество и за сѣкой видъ задължителны записки.

Замѣчаніе. Особѣнно са одобри една гербова хартія *отъ классъ* за написванье на мазбатытъ, които са относятъ до сждбы, що са сждѣтъ между частны лица въ сѣвѣтытъ и що означаватъ опредѣлено количество. Классоветъ и цѣнытъ на тѣзи гербовы хартіи са отредихж за гербовытъ хартіи, които сж опредѣлены за документытъ що са означаватъ въ настоящата таблица и количеството отъ 500,000 гроша са зе за най малкъ предѣлъ на послѣднія классъ на подобнытъ гербовы хартіи *отъ стойность*. Слѣдователно тѣзи мазбаты ще са написватъ на тѣзи гербова хартія. А мазбатытъ, що са относятъ до предметы, които надминуватъ количеството на 500,000 гроша ще са написватъ на послѣднія классъ отъ тѣзи гербовы хартіи.

Забѣлѣжка. Понеже не сжществува особна гербова хартія за рѣшеніята, които са издаватъ отъ търговскытъ сждилища и отъ другытъ сѣвѣгы, за туй тѣзи рѣшенія ще са написватъ на гербовытъ хартіи *отъ стойность* или *отъ классъ*, които сж пріеты отъ вѣрозаконнытъ сждилища (*межкелѣтата*) спорѣдь естеството на предмета.

Видѣть на гербовныѣ хартии.	отъ гроша	до гроша.	по гр.	пары.
1	100	1,000		1/2
2	1,001	2,000	1	
3	2,001	4,000	2	
4	4,001	6,000	3	
5	6,001	8,000	4	
6	8,001	10,000	5	
7	10,001	15,000	7	1/2
8	15,001	20,000	10	
9	20,001	25,000	12	1/2
10	25,001	30,000	15	
11	30,001	35,000	17	1/2
12	35,001	40,000	20	
13	40,001	45,000	22	1/2
14	45,001	50,000	25	
15	50,001	60,000	30	
16	60,001	70,000	35	
17	70,001	80,000	40	
18	80,001	90,000	45	
19	90,001	100,000	50	
20	100,001	150,000	75	
21	150,001	200,000	100	
22	200,001	250,000	125	
23	250,001	300,000	150	
24	300,001	350,000	175	
25	350,001	400,000	200	
26	400,001	450,000	225	
27	450,001	500,000	250	
28	500,001	600,000	300	
29	600,001	700,000	350	
30	700,001	800,000	400	
31	800,001	900,000	450	
32	900,001	1,000,000	500	
33	1,000,001	1,250,000	625	
34	1,250,001	1,500,000	750	
35	1,500,001	1,750,000	875	
36	1,750,001	2,000,000	1,000	
37	2,000,001	2,250,000	1,125	

Видът на гербовитъ хартия.	ТАРИФА		
	отъ гроша	до гроша.	по гр.
38	2,250,001	2,500,000	1,250
39	2,500,001	2,750,000	1,375
40	2,750,001	3,000,000	1,500
41	3,000,001	3,250,000	1,625
42	3,250,001	3,500,000	1,750
43	3,500,001	3,750,000	1,875
44	3,750,001	4,000,000	2,000
45	4,000,001	4,250,000	2,125
46	4,250,001	4,500,000	2,250
47	4,500,001	4,750,000	2,375
48	4,750,001	5,000,000	2,500

Документыгъ, които са относятъ до по-големо количество отъ петъ милиона гроша, също ще са написватъ на гербова хартия, която показва 5,000,000 гроша.

Редоветъ и цѣнитъ на гербовитъ хартия *отъ класъ*, що сж опредѣлены за мазбатыгъ, за поржчителнытъ записки, за обезателнытъ, за тескеретата, за изложеніята и за другитъ прозбы, които не съдържатъ никакво количество.

Видът на гербовитъ хартия.	ОПИСАНИЕ	ЦѢНАТА.
		Гр.
1	Гербова хартия за написване на рѣшенія между частны лица, и която не опредѣля никое количество, и за мазбатыгъ, които са предаватъ отъ мѣстнытъ Съвѣты на интересуемитъ страны за пресъждане на нѣкоя работа въ Цариградъ или на друго мѣсто.	10
2	Гербова хартия <i>отъ класъ</i> за написване на поржчителны и обезателны записки, които не съдържатъ никое опредѣлено количество	10
3	Гербова хартия <i>отъ класъ</i> , опредѣлена да са написватъ на нея званичны тескерета и изложенія, що са относятъ до работы на частны лица.	3
4	Прозба на която са пише за Н. И. Величество	2
5	Обыкновенна прозба	1
6	Имхаберъ за да са запише нѣкой или да земе позволеніе за пътуване.	1
7	Позволеніе за оръженосеніе.	1

Таблица за классоветъ и цѣнытъ на гербовытъ хартии *отъ стойность*, които сж опредѣлены за хюджеты на продажбы, на займы и на покупки, що са издаватъ отъ вѣро-законнытъ сѣдилища (*мехкеметата.*)

Видѣтъ на гербовытъ хартии.	отъ гроша.	до гроша.	цѣната.	
			Грош.	пары.
1	100	1,000		1/2
2	1,001	2,000	1	
3	2,001	4,000	2	
4	4,001	6,000	3	
5	6,001	8,000	4	
6	8,001	10,000	5	
7	10,001	15,000	7	1/2
8	15,001	20,000	10	
9	20,001	25,000	12	1/2
10	25,001	30,000	15	
11	30,001	35,000	17	1/2
12	35,001	40,000	20	
13	40,001	45,000	22	1/2
14	45,001	50,000	25	
15	50,001	60,000	30	
16	60,001	70,000	35	
17	70,001	80,000	40	
18	80,001	90,000	45	
19	90,001	100,000	50	
20	100,001	150,000	75	
21	150,001	200,000	100	
22	200,001	250,000	125	
23	250,001	300,000	150	
24	300,001	350,000	175	
25	350,001	400,000	200	
26	400,001	450,000	225	
27	450,001	500,000	250	

Хюджетытъ, които са относятъ до по-голъмо количество отъ 500,000 гроша, сѣщо ще са написватъ на гербова хартия, опредѣлена за да показва 500,000 гроша.

Понеже особно са е опредѣлила една гербова хартия *отъ стойность* за рѣшеніята, които съдържатъ опредѣлено количество, спорѣдъ классоветъ и цѣнытъ на гербовытъ

хартіи, които сж опредѣлены за означаемиѣ въ настоящата таблица хюджеты, за туй подобныѣ рѣшенія какъто и онѣзи, които ще са издаватъ отъ търговскыѣ сѣдилища и отъ другыѣ Свѣѣты, ще са написватъ на речената гербова хартія.

Особна гербова хартія са е опредѣлила за тефтеритѣ, които сж за подѣла на наслѣдія, спорѣдъ классоветѣ и цѣнытѣ на гербовыѣ хартіи за хюджетыѣ, що са опредѣлятъ въ настоящата таблица.

Цѣнытѣ и классоветѣ на гербовыѣ хартіи *отъ классъ*, които сж опредѣлены за сичкыѣ други хюджеты, освѣнь онѣзи що са за займы, за покупки и продажбы, за издаваемыѣ рѣшенія отъ вѣрозаконныѣ сѣдилища, за смѣтныѣ книги (*тефтери*), които сж въ видѣ на книги за подѣла на наслѣдія, за позволителныѣ документи и за сѣдебныѣ заповѣди (*мураселѣтата*).

Видѣтъ на гербовыѣ хартіи.		Цѣната.	
		Грош.	Пар.
1	Гербова хартія <i>отъ классъ</i> за сѣкой видѣ хюджеты освѣнь онѣзи, които сж за займы, за покупки и продажбы	10	
2	Гербова хартія <i>отъ классъ</i> за написване на издаваемыѣ рѣшенія отъ вѣрозаконныѣ сѣдилища (<i>мехкеметата</i>) и отъ другыѣ свѣѣты, които не рѣшаватъ за опредѣлено количество..	10	
3	Гербова хартія отъ классъ за написване на смѣткы въ видѣ на подѣла на наслѣдіе	5	
4	Позволителна записка	1	
5	Сѣдебна заповѣдъ (<i>мураселѣ</i>)		1/2

ОГЛАВЛЕНИЕ

НА

ПЪРВЫЯ ТОМЪ.

	Членове.	СТРА- НИЦА.
ПРЕДИСЛОВІЕ		IX
ИМПЕР. Хатти-шерифъ или Законътъ на Тан- зимата, прочетенъ въ Гюлхането . . .		1
ИМПЕР. Фирманъ, който придружи испраща- нето на предидущія новъ законъ до сичкытъ управители		7
ХАТТИ-Хумаюнътъ отъ 1,856 лѣто . . .	1 — 38	11
<i>Църковната Иерархія на Църквитъ въ Истокъ Бератътъ на Българоуніятската община и указытъ имъ</i>		13 14
<i>Бератътъ, даденъ на Н. Всесветѣйшество Гръцк. Патріархъ Г. Іоакима (1860 л.)</i>		17
МЕМУРЪ отъ Министерството на Вншны- тъ дѣла на В. Порта до Повѣреннытъ на Великытъ силы въ Цари-градъ за приспособяванъето на Хатти-Хумаюна	1 — 25	39
<i>Фирманътъ на Българскыя Екзархатъ . .</i>	1 — 11	44
ИМПЕР. Хаттъ до Великыя Везырь по въ- царяванъето на Н. И. В. Султанъ-Абд- уль-Азизъ Хана		58
<i>Иерархіята на Османската Държава . .</i>		59
СЛОВО сказано отъ Н. И. В. Султанъ Абд- уль-Азизъ-Хана по съставенъето на Дър- жавныя Съвѣтъ и на Върховныя Съвѣтъ на Правосждіето		64
УСТАВЪ за съставенъето на Държавныя Съ- вѣтъ (<i>Шурай-Девлѣтъ</i>)	1 — 14	68
ВЖТРЪШЕНЪ Уставъ на Държавныя Съвѣтъ, опредѣляющъ разыскваніята и обязан- ноститъ на сѣко отдѣленіе		73
<i>Предисловіе</i>		»

	Членово.	Страница.
Часть I. За съставенъето на съдебното отдѣленіе и за неговытъ обязанности.	1—12	74
Часть II. За дѣлата, които са разгледватъ въ другытъ отдѣленія на Държавния Съвѣтъ	13—19	76
Часть III. За предметытъ, които са разыскватъ въ общитъ засѣданія на Държавния Съвѣтъ	20—23	78
Часть IV. За занятіята на отдѣленіята на Държавния Съвѣтъ и за обязанноститъ на Подпредсѣдателитъ, на Членовѣтъ, на Главния писарь, на Дѣловодителитъ и на Подписаритъ .	24—40	80
Часть V. За начина на събиранъето въ общи засѣданія; за начина на разыскваніята въ тѣхъ и за обязанноститъ на Предсѣдателя	41—60	83
ОСНОВНИЙ Уставъ на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето (<i>Дивани-ах-ками-Адліе</i>)		86
<i>Введеніе.</i>	1—10	»
ВЖТРЪШЕНЪ Уставъ на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето		90
Часть I. За надлежността на Кассационното сѣдилище (<i>Межкемѣй-темізз</i>) и за сѣденъето предъ него .	1—18	92
Часть II. За надлежността на редовното сѣдилище (<i>Межкемѣй-низаміе</i>) на Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето	19—22	95
Часть III. За начина на сѣдопроизводството въ Върховния Съвѣтъ на Правосъдіето	23—74	96
<i>Привременно постановленіе</i>		106
ТАРИФА за правдинытъ (<i>ресимытъ</i>), които ще зема Върховныйтъ Съвѣтъ на Правосъдіето (12 Априлій 1869). .		107
ЗАКОНЪ за устройството на редовнытъ сѣдилища (<i>межкемѣи-низаміе</i>) . .		108

	Членове.	СТРА- НИЦА.
<i>Глава I.</i> За вѣдомството на старѣй- шинскыѣ съвѣты (<i>изтияръ-Мед- жлслерѣ</i>)	1— 3	109
<i>Глава II.</i> За вѣдомството на Каза- лѣйскыѣ сѣдилища (<i>Меджлси- даавѣ</i>)	4— 10	110
<i>Глава III.</i> За вѣдомството на редов- ныѣ санджашкы сѣдилища (<i>Мед- жлси темѣз</i>)	11— 14	111
<i>Глава IV.</i> За надлежността на Ви- лаетскыѣ сѣдилища (<i>Дивди-те- мѣз</i>)	15— 20	112
УСТАВЪ за обязанноститѣ на писа- лицето или Съвѣта за възлаганія- та (<i>Хавалѣ-Джеметѣ</i>)	1— 38	115
УСТАВЪ за обязанноститѣ и дѣйстви- та на Съвѣта или писалището за испълненіето на рѣшеніята (<i>ид- жерѣ джеметѣ</i>)		122
<i>Глава I.</i> За обязанноститѣ на Съвѣта.	1— 11	»
<i>Глава II.</i> За даждіята и разноскыѣ, които ще са плащатъ на Съвѣта за изпълненіето	12— 14	124
ТЪРГОВСКИЙ Законъ. <i>Изложене</i>		126
Часть I. За търговіята въобще		128
Отдѣленіе 1. За търговцыѣ	1— 2	»
Отдѣленіе 2. За търговскыѣ книги	3— 9	»
Отдѣленіе 3. За дружествата	10— 52	129
Отдѣленіе 4. За комисіонерыѣ	53— 55	135
Отдѣленіе 5. За комисіонеры за пре- пращанье на стоки по сухо или по море (<i>вода</i>)	56— 69	136
Отдѣленіе 6. За мѣнителницыѣ (<i>по- лицыѣ</i>)	70— 92	138
За джиросванъето имъ	93— 146	142
Часть II. За испаданье въ несѣсто- ятелность и за банкрутството		152
Отдѣленіе I. За испаданье въ несѣ- стоятелность	417	»

	ЧЛЕНОВЕ.	СТРА- НИЦА.
<i>Глава I.</i> За обявяването на несъстоятелността	148—160	152
<i>Глава II.</i> За определянето на Дълводителя	161—164	156
<i>Глава III.</i> За запечатването на имота на несъстоятелния длъжник и за първото разпореждане, които трябва да станат с него.	165—169	157
<i>Глава IV.</i> За определянето и заместването на Синдицата	170—175	158
<i>Глава V.</i> За дълга на Синдицата		159
Отделение 1. Общи постановления	176—186	»
Отделение 2. За распечатването и исписването на имота	187—191	161
Отделение 3. За испродаването на движимото и недвижими имения и за събирането на вѣреситъ	192—196	163
Отделение 4. За съхранително-мѣрки	197	164
Отделение 5. За освидѣтелствването на займъ	198—210	»
<i>Глава VI.</i> За спогаждането и за съединенето на заимодавците		168
Отделение 1. За свикването и събирането на заимодавците	211—213	»
Отделение 2. За спогаждането	214—222	169
Отделение 3. За слѣдствията на спогаждането	223—226	171
Отделение 4. За унищожението или разваленето на спогаждането	227—233	172
Отделение 5. За приключането на несъстоятелността, когато недостига действителната част на имота	234—235	175
Отделение 6. За съединенето на заимодавците	236—248	»
<i>Глава VII.</i> За разнородните заимодавци и за тѣхните правдини въ случай на испадане въ несъстоятелност		179

	Членове.	Страница.
Отделение 1. За съдлъжниците и порчителитъ на несъстоятелни длъжникъ.	249—252	179
Отделение 2. За заимодавцитъ, които сж обезпечены съ залогъ на недвижими имѣнія и които иматъ привилегіи.	253—257	180
Отделение 3. За правдинитъ на обезпеченытъ заимодавцы и за онѣзи, които иматъ привилегіи върху недвижими имѣнія.	258—262	181
Отделение 4. За правдинитъ на съпругытъ (<i>женитъ</i>).	263—270	183
Глава VIII. За подѣлата на движимытъ имѣнія между заимодавцитъ и за очищеніето на недвижимытъ.	271—276	185
Глава IX. За испродаванъето на недвижимытъ имѣнія на несъстоятелни длъжникъ.	277—279	187
Глава X. За защищаванъе на правдини (исканъе на дирѣ на нѣща)	280—285	»
Глава XI. За съдебнытъ средства противъ рѣшеніята, които са издавать за испаданъе въ несъстоятелность	286—287	189
Отделение II. За банкрутсвата (<i>нешастна и лукава несъстоятелность</i>)		190
Глава 1. За просто (<i>нешастно</i>) банкрутство	288—291	190
Глава 2. За лукаво банкрутство	292—293	191
Глава 3. За злодѣянія и престѣпленія, направены въ несъстоятелността отъ други лица или отъ несъстоятелни длъжникъ.	294—301	192
Глава 4. За управленіето на стежаніята въ случай на просто и лукаво банкрутство	302—304	194

	Членове.	Страница.
ОТДѢЛЕНИЕ III. За въстановленіето на несъстоятелни дѣлжники . . .	305—315	195
РАЗЛИКА между турския и французския текстъ на търговския законъ . . .		198
ПРИТУРКА на Търговския Законъ . . .		203
Отдѣленіе 1. Введение	1— 7	»
Отдѣленіе 2. За устройството на търговскитѣ сѣдилища	8— 26	204
Отдѣленіе 3. За надлежността на търговскитѣ сѣдилища	27— 38	208
Отдѣленіе 4. За вътрѣшната служба на търговскитѣ сѣдилища	39— 74	212
Отдѣленіе 5. За устройството на Цари-градското апеллативно сѣдилище (<i>diváni istinâfz</i>)	75— 83	219
Отдѣленіе 6. За протеститѣ	84— 90	221
Отдѣленіе 7. За обезщетяваніята	91—102	222
ТЪРГОВСКО сѣдопроизводство		225
Часть I. За начина на наченванъето, на разглежданъето и на окончаванъето на сѣдбытѣ		»
Глава 1. За тѣжбытѣ	1— 5	»
Глава 2. За призоваванъето на противнитѣ страни	6— 20	227
Глава 3. За публичността на заседанията и за порядока въ залата имъ	21— 27	231
Глава 4. За дохожданъето на противнитѣ страни предъ сѣдилището и за разглежданъето на сѣдбата имъ	28— 46	233
Глава 5. За рѣшеніята въ присѣствието на противнитѣ страни	47— 66	237
Глава 6. За заочнитѣ (<i>отсъственнитѣ</i>) рѣшенія	67— 73	240
Глава 7. За прекотѣженъе (<i>ійти-разъ opposition</i>)	74— 84	242
Глава 8. За прекотѣженъе отъ страна на трето лице	85— 93	244

	Членове.	Страница.
Глава 9. За апелляция (<i>истинѣвъ</i>).	94—121	246
Глава 10. За повторително разглеждане (<i>идѣй мухамемѣ</i>)	122—140	253
ЗАКОНЪ на мореплавателната търговия		259
Отдѣленіе 1. За кораби	1— 9	»
Отдѣленіе 2. За секвестриранъето и продаванъето на корабитъ	10— 29	264
Отдѣленіе 3. За ступанитъ на корабитъ	30— 34	269
Отдѣленіе 4. За корабленачалника	35— 64	271
Отдѣленіе 5. За задълженіето и за заплатитъ на дружината (<i>тайфата</i>)	65— 91	279
Отдѣленіе 6. За обезателнитъ записки на навлото и за навлосваніята	92—100	286
Отдѣленіе 7. За товарителницата (<i>polizza di carico</i> — <i>connaissance</i>).	101—105	288
Отдѣленіе 8. За навлото	106—134	289
Отдѣленіе 9. За пѣтницитъ	135—150	297
Отдѣленіе 10. За морскитъ займи	151—174	300
Отдѣленіе 11. За обезбѣжденіята (<i>сигориты</i>)		305
Часть I. За формалността и за предмета на обезбѣдителния записъ	175—193	»
Часть II. За задълженіята на обезбѣдителя и на обезбѣждаемия	194—213	310
Часть III. За напущанъето на обезбѣденитъ стоки	214—240	314
Отдѣленіе 10. За аваритъ		320
Часть I. Опредѣленіето, раздѣленіето и изравненіето на аваритъ	241—251	»
Часть II. За изсыпванъето и спомоганъето въ обща аварія	252—273	324
Отдѣленіе 13. За изсрочваніята (<i>παράγραφη</i>)	274—280	329
Отдѣленіе 14. За неприеманъето	281—282	330

	Членове	Страница.
УСТАВЪ за сѣдебното търговско писалище (<i>chancellerie</i>)		331
Общи постановления	1—2	»
Глава I. За съставенъето на сѣдебното търговско писалище	3—13	»
Глава II. Обязанноститѣ и длѣлата на сѣдебното писалище	14—34	333
Глава III. За превода на документитѣ	35—43	338
Глава IV. За тарифата на правдинитѣ, които ще зема търговското сѣдебно писалище	44—47	339
УСТАВЪ на сѣдебното писалище (<i>chancellerie</i>) на мореплавателната търговия	1—4	341
ТАРИФА за правдинитѣ (<i>ресима</i>), които ще зема търговското сѣдебно писалище	1—18	343
ТАРИФА за правдинитѣ (<i>ресима</i>), които ще зема търговското сѣдебно писалище на мореплавателната търговия	1—22	346
УСТАВЪ за помощницитѣ слушатели при търговскитѣ сѣдилища въ Цариградъ	1—12	349
ОСОБНЫ постановления за секвестранъето	1—8	352
НОВЫ постановления, направены подиръ измѣненіето на одобренія и въ дѣйствиѣ сѣществующія отъ 1,268 л. до сега Уставъ за лихоимството (16 шевваль 1,280 л).	1—6	354
УСТАВЪ за монетопромѣнителитѣ (<i>кюше-саррафѣ</i>).	1—28	357
УСТАВЪ за различителнитѣ знакове (<i>марки</i>), които са ударятъ по фабриканскитѣ индустриалны произведения и по стокитѣ.		363

	Членове.	Страница.
Часть I. За стокытъ, които иматъ особенны различителны знакове.	4—6	363
Часть II. Наставленія за званичното оставянье или предаване на образытъ на различителнытъ знакове.	7—10	364
Часть III. За вѣдомството.	11—13	366
Часть IV. За наказаніята, които са възлагать на онѣзи, които подражавать чуждытъ различителнызнакове, на които образытъ са намѣрвать званично оставены при надлежното сѣдилище	14—20	367
За наказаніята, които са възлагать на онѣзи, които употребявать различителныя знакъ на пѣкое мѣсто по стоки ненаправены въ туй мѣсто	21—24	369
ОКРѢЖНА Везырска заповѣдь, до Валитѣ, за повѣренность (<i>векил-лікѣ</i>).		371
ОКРѢЖНА Везырска заповѣдь, до Валитѣ, за порѣчителство, което даватъ женитѣ		372
ОКРѢЖНА Везырска заповѣдь, до Валитѣ за измѣненіето на 12 до 19 ѣй членъ на устава за устройството на редовнытъ сѣдилища		374
ОКРѢЖНА Везырска Заповѣдь, до Валитѣ, за сѣдбытъ, които ще са разглеждатъ изъ областнытъ сѣдилища		377
ИМПЕР. указъ, до Валитѣ за приспособяванъето на правосѣдіето		380
ОКРѢЖНА Везырска заповѣдь, до Валитѣ за мѣркытъ и тегилкытъ.		383
ЗАКОНЪ за новытъ мѣрки, кыла и тегилкы на дължина, вмѣстительность и тежина	1—15	385

	Членове.	Страница.
УСТАВЪ за сравняването и преглеждането на новитѣ мѣрки и теглилки.		389
<i>Глава I.</i> За чиновниците надъ мѣрките и тегликите.	4—9	»
<i>Глава II.</i> За сравняването и преглеждането на новитѣ мѣрки и теглилки.	10—20	394
<i>Глава III.</i> За начина на испытването на търговскитѣ земањедаванія, които ще ставатъ съ новитѣ мѣрки и теглилки.	24—34	394
<i>Глава IV.</i> За наказанията	32—35	396
<i>Глава V.</i> За правдинитѣ, които ще се зематъ за сравняването и преглеждането на новитѣ мѣрки и теглилки	36—40	»
Т а р и ф а на правдинитѣ, които ще се зематъ за сравняването и преглеждането на новитѣ мѣрки и теглилки.		397
<i>Глава VI.</i> За формата и устройството на новитѣ мѣрки и теглилки	41—42	399
<i>Мѣрки</i> за дължина	43—45	»
<i>Мѣрки</i> за вмѣстителность	46—54	400
<i>Диаметритѣ</i> и высочинитѣ имъ.	52—63	402
<i>Върховниятъ</i> предѣлъ на допрощаемия из бытъкъ.	64	405
<i>Лѣствици</i> на метрическата система за мѣрките, килата и тегликите.		407
<i>Основы</i> и съразмѣрности, приети за преобръщанье на ветхитѣ мѣрки и теглилки въ десетична система.		409
Таблица I-ва. За дължина.		»
Таблица II-ра. За мѣренье на земя и повърхность		410
Таблица III-тя. За вмѣстителность		411

	Страница.
<i>Спосрѣщанье</i> на десетичната метрическа система къмъ ветхыѣ мѣрки и теглилки	412
ТАБЛИЦА IV. За дължина	»
ТАБЛИЦА V. За мѣренье на земя и повърхность	»
ТАБЛИЦА VI.	413
<i>Особны</i> знакове, употребены по таблицыѣ на десетичната метрическа система	414
ТАБЛИЦА 1. Превръщанье на архитектон. аршины и прѣсты въ метры	415
ТАБЛИЦА 2. Превръщанье на чърты и точки въ метры.	416
ТАБЛИЦА 3. Превръщанье на купеческы аршины съ рупове и грехове въ метры.	»
ТАБЛИЦА 4. Превръщанье на лакты съ рупове и грехове въ метры	417
ТАБЛИЦА 5. Превръщанье на квадратны архи- тектоническы аршины, на квадр. прѣсты и чърты въ квадр. метры.	418
ТАБЛИЦА 6. Превръщанье на квадр. купеч. аршины, на квадр. рупове и грехове въ квадр. метры.	»
ТАБЛИЦА 7. Превръщанье на квадр. лакты, квадр. рупове и квадр. грехове въ квадр. метры.	419
ТАБЛИЦА 8. Превръщанье на увраты въ арове.	»
ТАБЛИЦА 9. Превръщанье на кубич. архитек. аршины, прѣсты и чърты въ кубическы метры.	»
ТАБЛИЦА 10. Превръщанье на Цариградскы кыла въ литры	420
ТАБЛИЦА 11. Превръщанье на кутии въ литры.	»
ТАБЛИЦА 12. Превръщанье на оки, драмове и кра- тове въ кылограммы	»
ТАБЛИЦА 13. Превръщанье на оки и драмове въ кылограммы и граммы	421
ТАБЛИЦА 14. Превръщанье на драмове и кратове въ граммы	423
ТАБЛИЦА 15. Превръщанье на кантари и лудры въ тонны и кылограммы	424
ТАБЛИЦА 16. Превръщанье на метры и на части- тѣ имъ въ архитек. аршины, и на десетич-	

	Страница.
нытъ имъ части, въ архитек. аршины, въ пръстыи чърты.	425
Таблица 17. Превръщанье на метры и на частитъ имъ въ купеческы аршины	426
Таблица 18. Превръщанье на метры и на частитъ имъ въ лакты	427
Таблица 19. Превръщанье на квадр. метры въ квадр. архитектон. и купеческы аршины, и въ лакты	428
Таблица 20. Превръщанье на арове въ увраты и въ квадр. архитек. аршины	»
Таблица 21. Превръщанье на кубич. метры въ кубич. архитек. аршины.	429
Таблица 22. Превръщанье на литры въ кыла и кутіи.	»
Таблица 23. Превръщанье на грамове въ ветхы драмове и кратове	430
Таблица 24. Превръщанье на кылограммы въ оки, драмове и кратове	431
Таблица 25. Превръщанье на тонны въ кантари, оки и драмове	»
НАСТАВЛЕНІЯ за употребленіето на горнитъ таблицы	432
ТАРИФА за даждіето, което са зема за теглянье съ Правителственныя кантаръ	440
УСТАВЪ за гербовытъ хартіи (отъ Чл. 1—25.).	442
ТАРИФА на гербовытъ хартіи.	450

